พระวินัยปิฎก

เล่ม ๘

ปริวาร

ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น

มหาวิภังค์ ๑๖ มหาวาร

ปาราชิกกัณฑ์

กัตถปัญญัติวารที่ ๑

[๑] พระผู้มีพระภาค ผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาราชิกสิกขาบทที่ ๑ ณ ที่ไหน? ทรงปรารภใคร? เพราะเรื่องอะไร? ในปาราชิกสิกขาบทที่ ๑ นั้น มีบัญญัติ อนุบัญญัติ อนุปันนบัญญัติ สัพพัตถบัญญัติ ปเทสบัญญัติ สาธารณบัญญัติ อสาธารณบัญญัติ เอกโตบัญญัติ อุภโตบัญญัติ หรือ? บรรดาปาติโมกขุทเทศ ๕ ปาราชิกสิกขาบทที่ ๑ นั้น จัดเข้าในอุเทศไหน? นับเนื่องในอุเทศไหน? มาสู่อุเทศโดยอุเทศที่เท่าไร? บรรดาวิบัติ ๔ เป็นวิบัติอย่างไหน? บรรดาอาบัติ ๗ กอง เป็นอาบัติกองไหน? บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ อย่าง เกิดขึ้นด้วยสมุฏฐานเท่าไร? บรรดาอธิกรณ์ ๔ เป็นอธิกรณ์อย่างไหน? บรรดาสมถะ ๗ ย่อมระงับด้วยสมถะเท่าไร? ในปาราชิกสิกขาบทที่ ๑ นั้น อะไรเป็นวินัย? ในปาราชิกสิกขาบทที่ ๑ นั้น อะไรเป็นอภิวินัย? ในปาราชิกสิกขาบทที่ ๑ นั้น อะไรเป็นปาติโมกข์? ในปาราชิกสิกขาบทที่ ๑ นั้น อะไรเป็นอธิปาติโมกข์? อะไรเป็นวิบัติ? อะไรเป็นสมบัติ? อะไรเป็นข้อปฏิบัติ? พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติปาราชิกสิกขาบทที่ ๑ เพราะทรงอาศัยอำนาจประโยชน์เท่าไร? พวกไหนศึกษา? พวกไหนมีสิกขาอันศึกษาแล้ว? ปาราชิกสิกขาบทที่ ๑ นั้น ตั้งอยู่ในใคร? พวกไหนย่อมทรงไว้? เป็นถ้อยคำของใคร? ใครนำมา

คำถามและคำตอบในปาราชิกสิกขาบทที่ ๑

[๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาราชิกสิกขาบทที่ ๑ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครเวสาลี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระสุทินน์ กลันทบุตร.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระสุทินน์ กลันทบุตร เสพเมถุนธรรมในปุราณทุติยิกา.

ถ. ในปาราชิกสิกขาบทที่ ๑ นั้น มีบัญญัติ อนุบัญญัติ อนุปันนบัญญัติ หรือ?

ต. มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๒, อนุปันนบัญญัติ ไม่มี ในปาราชิกสิกขาบทที่ ๑ นั้น.

ถ. มีสัพพัตถบัญญัติ ปเทสบัญญัติ หรือ?

ต. มีแต่สัพพัตถบัญญัติ.

ถ. มีสาธารณบัญญัติ อสาธารณบัญญัติ หรือ?

ต. มีแต่สาธารณบัญญัติ.

ถ. มีเอกโตบัญญัติ อุภโตบัญญัติ หรือ?

ต. มีแต่อุภโตบัญญัติ.

ถ. บรรดาปาติโมกขุทเทศ ๕ ปาราชิกสิกขาบทที่ ๑ นั้น จักเข้าในอุเทศไหน? นับเนื่องในอุเทศไหน?

ต. จัดเข้าในนิทาน นับเนื่องในนิทาน.

ถ. มาสู่อุเทศโดยอุเทศที่เท่าไร?

ต. มาสู่อุเทศโดยอุเทศที่ ๒.

ถ. บรรดาวิบัติ ๔ เป็นวิบัติอย่างไหน?

ต. เป็นศีลวิบัติ.

ถ. บรรดาอาบัติ ๗ กอง เป็นอาบัติกองไหน?

ต. เป็นอาบัติกองปาราชิก.

ถ. บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ อย่าง ปาราชิกสิกขาบทที่ ๑ นั้น เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร?

ต. เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา.

ถ. บรรดาอธิกรณ์ ๔ เป็นอธิกรณ์อะไร?

ต. เป็นอาปัตตาธิกรณ์.

ถ. บรรดาสมถะ ๗ ระงับด้วยสมถะเท่าไร?

ต. ระงับด้วยสมถะ ๒ อย่าง คือ สัมมุขาวินัย ๑ ปฏิญญาตกรณะ ๑.

ถ. ในปาราชิกสิกขาบทที่ ๑ นั้น อะไรเป็นวินัย? ในปาราชิกสิกขาบทที่ ๑ นั้น อะไรเป็นอภิวินัย?

ต. พระบัญญัติเป็นวินัย การจำแนกเป็นอภิวินัย.

ถ. ในปาราชิกสิกขาบทที่ ๑ นั้น อะไรเป็นปาติโมกข์? ในปาราชิกสิกขาบทที่ ๑ นั้น อะไรเป็นอธิปาติโมกข์?

ต. พระบัญญัติเป็นปาติโมกข์ การจำแนกเป็นอธิปาติโมกข์

ถ. อะไรเป็นวิบัติ?

ต. ความไม่สังวรเป็นวิบัติ.

ถ. อะไรเป็นสมบัติ?

ต. ความสังวรเป็นสมบัติ.

ถ. อะไรเป็นข้อปฏิบัติ?

ต. ข้อที่ภิกษุสมาทานอาปาณโกฏิกศีลตลอดชีวิตว่า จักไม่ทำกรรมเห็นปานนี้ แล้ว ศึกษาอยู่ในสิกขาบททั้งหลาย เป็นข้อปฏิบัติ.

ถ. พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติปาราชิกสิกขาบทที่ ๑ เพราะทรงอาศัยอำนาจประโยชน์ เท่าไร?

ต. พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติปาราชิกสิกขาบทที่ ๑ เพราะทรงอาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้แก้อยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑ เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความดำรงมั่นแห่งพระสัทธรรม ๑ เพื่ออนุเคราะห์พระวินัย ๑.

ถ. พวกไหนศึกษา?

ต. พระเสขะและกัลยาณปุชนศึกษา.

ถ. พวกไหนมีสิกขาอันศึกษาแล้ว?

ต. พระอรหันต์มีสิกขาอันศึกษาแล้ว.

ถ. ปาราชิกสิกขาบทที่ ๑ นั้น ตั้งอยู่ในใคร?

ต. ตั้งอยู่ในสิกขากามบุคคล.

ถ. พวกไหนย่อมทรงไว้?

ต. ปาราชิกสิกขาบทที่ ๑ ย่อมเป็นไปแก่พระเถระพวกใด พระเถระพวกนั้นย่อมทรงไว้.

ถ. เป็นถ้อยคำของใคร?

ต. เป็นพระดำรัสของพระผู้มีพระภาค อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า.

ถ. ใครนำมา?

ต. พระเถระทั้งหลายนำสืบๆ กันมา.

รายนามพระเถระผู้ทรงพระวินัย

[๓] พระเถระเหล่านี้ คือ พระอุบาลี พระทาสกะ พระโสณกะ พระสิคควะ รวมเป็น ๕ ทั้งพระโมคคัลลีบุตร นำพระวินัยมาในทวีปชื่อว่าชมพู อันมีสิริ. แต่นั้น พระเถระผู้ประเสริฐมีปัญญามากเหล่านี้ คือ พระมหินทะ ๑ พระ-อิฏฐิยะ ๑ พระอุตติยะ ๑ พระสัมพละ ๑ พระเถระชื่อภัททะผู้เป็นบัณฑิต ๑ มาในเกาะสิงหพนี้ แต่ชมพูทวีป พวกท่านสอนพระวินัยปิฎกในเกาะตามพ-ปัณณิ สอนนิกาย ๕ และปกรณ์ ๗ แล้ว. ภายหลังพระอริฏฐะผู้มีปัญญา พระติสสทัตตะผู้ฉลาด พระกาฬสุมนะผู้องอาจ พระเถระมีชื่อว่าทีฆะ พระ-ทีฆสุมนะผู้บัณฑิต ต่อมาอีก พระกาฬสุมนะ พระนาคเถระ พระพุทธรักขิตะ พระติสสเถระผู้มีปัญญา พระเทวเถระผู้ฉลาด ต่อมาอีก พระสุมนะผู้มีปัญญา และเชี่ยวชาญในพระวินัย พระจูฬนาค ผู้พหูสูต คุจช้างซับมัน พระเถระ ชื่อธัมมปาลิตะ อันสาธุชนบูชาแล้วในโรหนชนบท ศิษย์ของพระธรรมปาลิตะ นั้น มีปัญญามาก ชื่อพระเขมะ ทรงจำพระไตรปิฎก รุ่งเรืองอยู่ในเกาะ ด้วย

ปัญญา ดุจพระจันทร์ พระอุปติสสะผู้มีปัญญา พระปุสสเทวะผู้มหากถึก
ต่อมาอีก พระสุมนะผู้มีปัญญา พระเถระชื่อปุปผะ ผู้พหูสูต พระมหาสีวะ
ผู้มหากถึก ฉลาดในพระปิฎกทั้งปวง ต่อมาอีก พระอุบาลี ผู้มีปัญญา
เชี่ยวชาญในพระวินัย พระมหานาค ผู้มีปัญญามาก ฉลาดในวงศ์พระสัทธรรม
ต่อมาอีก พระอภยะ ผู้มีปัญญา ฉลาดในพระปิฎกทั้งปวง พระติสสเถระ
ผู้มีปัญญา เชี่ยวชาญในพระวินัย ศิษย์ของพระติสสเถระนั้น มีปัญญามาก
ชื่อปุสสะ เป็นพหูสูต ตามรักษาพระศาสนา อยู่ในชมพูทวีป พระจูฬาภยะ
ผู้มีปัญญาและเชี่ยวชาญในพระวินัย พระติสสเถระ ผู้มีปัญญา ฉลาดในวงศ์
พระสัทธรรม พระจูฬาเทวะ ผู้มีปัญญาและเชี่ยวชาญในพระวินัย และพระ
สิวเถระผู้มีปัญญา ฉลาดในพระวินัยทั้งมวล พระเถระผู้ประเสริฐมีปัญญามาก
เหล่านี้ รู้พระวินัย ฉลาดในมรรคา ได้ประกาศพระวินัยปิฎกไว้ในเกาะตัม
พปัณณิ.

คำถามและคำตอบในปาราชิกสิกขาบทที่ ๒.

[๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติปาราชิกสิกขาบทที่ ๒ ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครราชคฤห์.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภพระธนิยะ กุมภการบุตร.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่พระธนิยะ กุมภการบุตร ถือเอาไม้ของหลวง ซึ่งไม่ได้รับพระราชทาน.
มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ อนุปันนบัญญัติไม่มี. บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖
สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ คือ บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา, บางทีเกิดแต่วาจากับ
จิต มิใช่กาย, บางทีเกิดแต่กาย วาจา และจิต ...

คำถามและคำตอบในปาราชิกสิกขาบทที่ ๓

[๕] ถามว่า ปาราชิกสิกขาบทที่ ๓ ทรงบัญญัติ ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครเวสาลี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภภิกษุมากรูปด้วยกัน.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุมากรูปด้วยกัน ปลงชีวิตกันและกัน.
มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ อนุปันนบัญญัติไม่มี. บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖
สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ คือ บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา, บางทีเกิดแต่วาจากับจิต
มิใช่กาย, บางทีเกิดแต่กาย วาจา และจิต ...

คำถามและคำตอบในปาราชิกสิกขาบทที่ ๔

[๖] ถามว่า ปาราชิกสิกขาบทที่ ๔ ทรงบัญญัติ ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครเวสาลี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภภิกษุพวกฝั่งแม่น้ำวัคคุมุทา.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุพวกฝั่งแม่น้ำวัคคุมุทา กล่าวสรรเสริญอุตตริมนุสสธรรม ของ
กันและกัน แก่พวกคฤหัสถ์.
มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญูติ ๑ อนุปันนบัญญัติไม่มี. บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖
สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ คือ บางทีเกิดแต่กายกับจิต ไม่ใช่วาจา, บางทีเกิดแต่วาจากับจิต
มิใช่กาย, บางทีเกิดแต่กาย วาจา และจิต ...

ปาราชิก ๔ สิกขาบท จบ

หัวข้อประจำกัณฑ์

[๗] ปาราชิก ๔ คือ เมถุนธรรม ๑ อทินนาทาน ๑ มนุสสวิคคหะ ๑ อุตตริ
มนุสสธรรม ๑ เป็นวัตถุแห่งมูลเฉท หาความสงสัยมิได้ ดังนี้แล.

สังฆาทิเสสกัณฑ์

กัตถปัญญัติวาร

[๘] พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น
ทรงบัญญัติสังฆาทิเสส แก่ภิกษุผู้พยายามปล่อยอสุจิ ณ ที่ไหน? ทรงปรารภใคร? เพราะเรื่อง
อะไร? ในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑ นั้น มีบัญญัติ อนุบัญญูติ อนุปันนบัญญัติ สัพพัตถ
บัญญัติ ปเทสบัญญัติ สาธารณบัญญัติ อสาธารณบัญญัติ เอกโตบัญญัติ อุภโตบัญญัติ หรือ?

บรรดาปาติโมกขุทเทศ ๕ สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑ นั้น หยั่งลงในอุเทศไหน? นับเนื่องในอุเทศไหน? มาสู่อุเทศโดยอุเทศที่เท่าไร? บรรดาวิบัติ ๔ เป็นวิบัติอย่างไหน? บรรดาอาบัติ ๗ กอง เป็นอาบัติกองไหน? บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ อย่าง ย่อมเกิดขึ้นด้วยสมุฏฐานเท่าไร? บรรดาอธิกรณ์ ๔ เป็นอธิกรณ์อย่างไหน? บรรดาสมถะ ๗ ย่อมระงับด้วยสมถะเท่าไร? ในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑ นั้น อะไรเป็นวินัย? ในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑ นั้น อะไรเป็นอภิวินัย? ในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑ นั้น อะไรเป็นปาติโมกข์? ในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑ นั้น อะไรเป็นอธิปาติโมกข์? อะไรเป็นวิบัติ? อะไรเป็นสมบัติ? อะไรเป็นข้อปฏิบัติ? พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติสังฆาทิเสสแก่ภิกษุผู้พยายามปล่อยอสุจิ เพราะทรงอาศัยอำนาจประโยชน์เท่าไร? พวกไหนศึกษา? พวกไหนมีสิกขาอันศึกษาแล้ว? สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑ นั้น ตั้งอยู่ในใคร? พวกไหนย่อมทรงไว้? เป็นถ้อยคำของใคร? ใครนำมา?

คำถามและคำตอบในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑

[๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสแก่ภิกษุผู้พยายามปล่อยอสุจิ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระเสยยสกะ.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระเสยยสกะพยายามปล่อยอสุจิด้วยมือ.

ถ. ในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑ นั้น มีบัญญัติ อนุบัญญัติ อนุปันนบัญญัติ หรือ?

ต. มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ อนุปันนบัญญัติไม่มี ในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑ นั้น.

ถ. มีสัพพัตถบัญญัติ ปเทสบัญญัติ หรือ?

ต. มีแต่สัพพัตถบัญญัติ.

ถ. มีสาธารณบัญญัติ อสาธารณบัญญัติ หรือ?

ต. มีแต่อสาธารณบัญญัติ.

ถ. มีเอกโตบัญญัติ อุภโตบัญญัติ หรือ?

ต. มีแต่เอกโตบัญญัติ.

ถ. บรรดาปาติโมกขุทเทศ ๕ สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑ นั้น หยั่งลงในอุเทศไหน? นับเนื่องในอุเทศไหน?

ต. หยั่งลงในนิทาน นับเนื่องในนิทาน.

ถ. มาสู่อุเทศโดยอุเทศที่เท่าไร?

ต. มาสู่อุเทศโดยอุเทศที่ ๓.

ถ. บรรดาวิบัติ ๔ เป็นวิบัติอย่างไหน?

ต. เป็นศีลวิบัติ.

ถ. บรรดาอาบัติ ๗ กอง เป็นอาบัติกองไหน?

ต. เป็นอาบัติกองสังฆาทิเสส.

ถ. บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ อย่าง สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑ นั้น ย่อมเกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร?

ต. ย่อมเกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา.

ถ. บรรดาอธิกรณ์ ๔ เป็นอธิกรณ์อะไร?

ต. เป็นอาปัตตาธิกรณ์.

ถ. บรรดาสมถะ ๗ ระงับด้วยสมถะเท่าไร?

ต. ระงับด้วยสมถะ ๒ อย่าง คือ สัมมุขาวินัย ๑ ปฏิญญาตกรณะ ๑.

ถ. ในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑ นั้น อะไรเป็นวินัย? ในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑ นั้น อะไรเป็นอภิวินัย?

ต. พระบัญญัติเป็นวินัย การจำแนกเป็นอภิวินัย.

ถ. ในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑ นั้น อะไรเป็นปาติโมกข์? ในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑ นั้น อะไรเป็นอธิปาติโมกข์?

ต. พระบัญญัติเป็นปาติโมกข์ การจำแนกเป็นอธิปาติโมกข์.

ถ. อะไรเป็นวิบัติ?

ต. ความไม่สังวรเป็นวิบัติ.

ถ. อะไรเป็นสมบัติ?

ต. ความสังวรเป็นสมบัติ.

ถ. อะไรเป็นข้อปฏิบัติ?

ต. ข้อที่ภิกษุสมาทานอาปาณโกฏิกศีลตลอดชีวิตว่า จักไม่ทำกรรมเห็นปานนี้ แล้ว
ศึกษาอยู่ในสิกขาบททั้งหลาย เป็นข้อปฏิบัติ.

ถ. พระผู้มีพระภาค ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสแก่ภิกษุผู้พยายามปล่อยอสุจิ เพราะทรง
อาศัยอำนาจประโยชน์เท่าไร?

ต. พระผู้มีพระภาค ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสแก่ภิกษุผู้พยายามปล่อยอสุจิ เพราะทรง
อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑
เพื่อข่มบุคคลผู้เก้อยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิด
ในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะ อันจักบังเกิดในอนาคต ๑ เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่
เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความดำรงมั่นแห่งพระสัทธรรม ๑
เพื่ออนุเคราะห์พระวินัย ๑.

ถ. พวกไหนศึกษา?

ต. พระเสขะและกัลยาณปุถุชนศึกษา

ถ. พวกไหนมีสิกขาอันศึกษาแล้ว?

ต. พระอรหันต์มีสิกขาอันศึกษาแล้ว.

ถ. ตั้งอยู่ในใคร?

ต. ตั้งอยู่ในสิกขากามบุคคล.

ถ. พวกไหนย่อมทรงไว้?

ต. สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑ ย่อมเป็นไปแก่พระเถระพวกใด พระเถระพวกนั้นย่อม
ทรงไว้.

ถ. เป็นถ้อยคำของใคร?

ต. เป็นพระดำรัสของพระผู้มีพระภาค อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า.

ถ. ใครนำมา?

ต. พระเถระทั้งหลายนำสืบๆ กันมา.

รายนามพระเถระผู้ทรงพระวินัย

พระเถระเหล่านี้ คือ พระอุบาลี พระทาสกะ พระโสณกะ พระสิคควะ
รวมเป็น ๕ ทั้งพระโมคคัลลีบุตร นำพระวินัยมาในทวีปชื่อว่า ชมพู อันมีสิริ.
แต่นั้น พระเถระผู้ประเสริฐ มีปัญญามากเหล่านี้ คือ พระมหินทะ ๑
พระอิฏฏิยะ ๑ พระอุตติยะ ๑ พระสัมพละ ๑ ... พระเถระผู้ประเสริฐ
มีปัญญามากเหล่านี้ รู้พระวินัย ฉลาดในมรรคา ได้ประกาศพระวินัยปิฎก
ไว้ในเกาะตามปัณณิ.

คำถามและคำตอบในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๒

[๑๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสแก่ภิกษุผู้ถึงความเคล้าคลึงด้วยกายกับมาตุคาม ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระอุทายี.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระอุทายีถึงความเคล้าคลึงด้วยกายกับมาตุคาม.
มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือ
เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ...

คำถามและคำตอบในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๓

[๑๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสแก่ภิกษุผู้พูดเคาะมาตุคามด้วยวาจาชั่วหยาบ ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระอุทายี.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระอุทายีพูดเคาะมาตุคาม ด้วยวาจาชั่วหยาบ.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ คือ บางที
เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา บางทีเกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย บางทีเกิดแต่กาย วาจา และ
จิต ...

คำถามและคำตอบในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๔

[๑๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสแก่ภิกษุผู้กล่าวคุณแห่งการบำเรอตนด้วยกาม ในสำนักมาตุคาม ณ
ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระอุทายี.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระอุทายี กล่าวคุณแห่งการบำเรอตนด้วยกามในสำนักมาตุคาม
มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ ...

คำถามและคำตอบในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๕

[๑๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสแก่ภิกษุผู้ถึงความเป็นผู้เที่ยวชักสื่อ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระอุทายี.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระอุทายีถึงความเป็นผู้เที่ยวชักสื่อ.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑. บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖
คือ บางทีเกิดแต่กาย มิใช่วาจา มิใช่จิต บางทีเกิดแต่วาจา มิใช่กาย มิใช่จิต บางทีเกิดแต่
กายกับวาจา มิใช่จิต บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา บางที่เกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย
บางทีเกิดแต่กาย วาจา และจิต ...

คำถามและคำตอบในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๖

[๑๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสแก่ภิกษุผู้ให้ทำกุฎีด้วยอาการขอเอาเอง ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ เมืองอาฬวี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุชาวเมืองอาฬวี.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุพวกเมืองอาฬวีให้ทำกุฎีด้วยอาการขอเอาเอง.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ ...

คำถามและคำตอบในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๗

[๑๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสแก่ภิกษุผู้ให้ทำวิหารใหญ่ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครโกสัมพี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระฉันนะ.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระฉันนะแผ้วถางพื้นที่วิหาร ได้สั่งให้ตัดต้นไม้ที่เขาสมมติว่าเป็นเจดีย์ต้นหนึ่ง.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ ...

คำถามและคำตอบในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๘

[๑๖] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสแก่ภิกษุผู้ตามกำจัดภิกษุ ด้วยธรรมมีโทษถึงปาราชิกอันหามูลมิได้ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครราชคฤห์.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระเมตติยะและพระภุมมชกะ.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระเมตติยะ และพระภุมมชกะตามกำจัดท่านพระทัพพมัลลบุตร ด้วยธรรมมีโทษถึงปาราชิกอันหามูลมิได้.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ ...

คำถามและคำตอบในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๙

[๑๗] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสแก่ภิกษุผู้ถือเอาเอกเทศบางอย่างแห่งอธิกรณ์อันเป็นเรื่องอื่น ให้เป็นเพียงเลศ ตามกำจัดภิกษุด้วยธรรมอันมีโทษถึงปาราชิก ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ กรุงราชคฤห์.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระเมตติยะและพระภุมมชกะ.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระเมตติยะและพระภุมมชกะ ถือเอาเอกเทศบางอย่างแห่งอธิกรณ์อันเป็นเรื่องอื่น ให้เป็นเพียงเลศ ตามกำจัดท่านพระทัพพมัลลบุตรด้วยธรรมอันมีโทษถึงปาราชิก.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ ...

คำถามและคำตอบในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑๐

[๑๘] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสแก่ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ผู้ไม่สละกรรม เพราะสวดสมนุภาสกว่าจะครบ ๓ จบ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ กรุงราชคฤห์.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระเทวทัต.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระเทวทัต ตะเกียกตะกายเพื่อทำลายสงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกัน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแก่ตาย วาจา กับจิต ...

คำถามและคำตอบในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑๑

[๑๙] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสแก่พวกภิกษุผู้ประพฤติตามภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ผู้ไม่สละกรรมเพราะสวดสมนุภาสกว่าจะครบ ๓ จบ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ กรุงราชคฤห์.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุหลายรูป ได้ประพฤติตามพระเทวทัตผู้ตะเกียกตะกายเพื่อทำลายสงฆ์.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่กาย วาจา กับจิต ...

คำถามและคำตอบในสังฆาทิเสสสิกขาบท ที่ ๑๒

[๒๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสแก่ภิกษุผู้ว่ายาก ไม่สละกรรมเพราะสวดสมนุภาสกว่าจะครบ ๓ จบ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครโกสัมพี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระฉันนะ.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระฉันนะ อันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวอยู่โดยชอบธรรม ได้ทำตนให้เป็นผู้อันใครๆ ว่ากล่าวไม่ได้.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่กาย วาจา กับจิต ...

คำถามและคำตอบในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑๓

[๒๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสแก่ภิกษุผู้ประทุษร้ายสกุล ไม่สละกรรมเพราะสวดสมนุภาสกว่าจะครบ ๓ จบ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุพวกพระอัสสชิ และพระปุนัพพสุกะ.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะถูกสงฆ์ลงปัพพาชนียกรรม แล้วกลับหาว่า ภิกษุทั้งหลายถึงความพอใจ ถึงความขัดเคือง ถึงความหลง ถึงความกลัว. มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่กาย วาจา กับจิต ...

สังฆาทิเสส ๑๓ สิกขาบท จบ

หัวข้อประจำกัณฑ์

[๒๒] สังฆาทิเสส ๑๓ สิกขาบท คือ ปล่อยน้ำสุกกะ ๑ เคล้าคลึง กาย ๑ วาจาชั่วหยาบ ๑ บำเรอตนด้วยกาม ๑ เที่ยวชักสื่อ ๑ สร้างกุฎี ๑ สร้างวิหาร ๑ ปาราชิกาบัติไม่มีมูล ๑ อ้างเลศบางอย่าง ๑ ทำลายสงฆ์ ๑ ประพฤติตามภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ๑ ว่ายาก ๑ ประทุษร้ายสกุล ๑

อนิยตกัณฑ์

กัตถปัญญัติวาร

[๒๓] พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติอนิยตสิกขาบทที่ ๑ ณ ที่ไหน? ทรงปรารภใคร? เพราะเรื่องอะไร? ในอนิยตสิกขาบทที่ ๑ นั้น มีบัญญัติ อนุบัญญัติ อนุปันนบัญญัติ สัพพัตถบัญญัติ ปเทสบัญญัติ สาธารณบัญญัติ อสาธารณบัญญัติ เอกโตบัญญัติ อุภโตบัญญัติ หรือ? บรรดาปาติโมกขุทเทศ ๕ อนิยตสิกขาบทที่ ๑ นั้นหยั่งลงในอุเทศไหน? นับเนื่องในอุเทศไหน? มาสู่อุเทศโดยอุเทศที่เท่าไร? บรรดาวิบัติ ๔ เป็นวิบัติอย่างไหน? บรรดาอาบัติ ๗ กองเป็นอาบัติกองไหน? บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ อย่าง เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร? บรรดาอธิกรณ์ ๔ เป็นอธิกรณ์อย่างไหน? บรรดาสมถะ ๗ ย่อมระงับด้วยสมถะเท่าไร? ในอนิยตสิกขาบทที่ ๑ นั้น อะไรเป็นวินัย? ในอนิยตสิกขาบทที่ ๑ นั้น

อะไรเป็นอภิวินัย? ในอนิยตสิกขาบทที่ ๑ นั้น อะไรเป็นปาติโมกข์? ในอนิยตสิกขาบทที่ ๑ นั้น อะไรเป็นอธิปาติโมกข์? อะไรเป็นวิบัติ? อะไรเป็นสมบัติ? อะไรเป็นข้อปฏิบัติ? พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติอนิยตสิกขาบทที่ ๑ เพราะทรงอาศัยอำนาจประโยชน์เท่าไร? พวกไหนศึกษา? พวกไหนมีสิกขาอันศึกษาแล้ว? อนิยตสิกขาบทที่ ๑ นั้น ตั้งอยู่ในใคร? พวกไหนย่อมทรงไว้? เป็นถ้อยคำของใคร? ใครนำมา?

คำถามและคำตอบในอนิยตสิกขาบทที่ ๑

[๒๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติอนิยตสิกขาบทที่ ๑ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระอุทายี.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระอุทายีผู้เดียว สำเร็จการนั่งในที่ลับคือในอาสนะกำบัง พอจะทำการได้ กับมาตุคามผู้เดียว.

ถ. ในอนิยตสิกขาบทที่ ๑ นั้น มีบัญญัติ อนุบัญญัติ อนุปันนบัญญัติหรือ?

ต. มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ อนุปันนบัญญัติ ไม่มี ในอนิยตสิกขาบทที่ ๑ นั้น

ถ. มีสัพพัตถบัญญัติ ปเทสบัญญัติ หรือ?

ต. มีแต่สัพพัตถบัญญัติ.

ถ. มีสาธารณบัญญัติ อสาธารณบัญญัติ หรือ?

ต. มีแต่อสาธารณบัญญัติ.

ถ. มีเอกโตบัญญัติ อุภโตบัญญัติ หรือ?

ต. มีแต่เอกโตบัญญัติ.

ถ. บรรดาปาติโมกขุทเทศ ๕ อนิยตสิกขาบทที่ ๑ นั้น หยั่งลงในอุเทศไหน? นับเนื่องในอุเทศไหน?

ต. หยั่งลงในนิทาน นับเนื่องในนิทาน.

ถ. มาสู่อุเทศโดยอุเทศที่เท่าไร?

ต. มาสู่อุเทศโดยอุเทศที่ ๔.

ถ. บรรดาวิบัติ ๔ เป็นวิบัติอย่างไหน?

ต. บางทีเป็นศีลวิบัติ บางทีเป็นอาจารวิบัติ.

ถ. บรรดาอาบัติ ๗ กอง เป็นอาบัติกองไหน?

ต. บางทีเป็นอาบัติกองปาราชิก บางทีเป็นอาบัติกองสังฆาทิเสส บางทีเป็นอาบัติกองปาจิตตีย์.

ถ. บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ อย่าง อนิยตสิกขาบทที่ ๑ นั้น เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร?

ต. เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา.

ถ. บรรดาอธิกรณ์ ๔ เป็นอธิกรณ์อะไร?

ต. เป็นอาปัตตาธิกรณ์.

ถ. บรรดาสมถะ ๗ ระงับด้วยสมถะเท่าไร?

ต. ระงับด้วยสมถะ ๓ อย่าง คือ บางทีระงับด้วยสัมมุขาวินัยกับปฏิญญาตกรณะ บางทีระงับด้วยสัมมุขาวินัย บางทีระงับด้วยติณวัตถารกะ.

ถ. ในอนิยตสิกขาบทที่ ๑ นั้น อะไรเป็นวินัย? ในอนิยตสิกขาบทที่ ๑ นั้น อะไรเป็นอภิวินัย?

ต. พระบัญญัติเป็นวินัย การจำแนกเป็นอภิวินัย.

ถ. ในอนิยตสิกขาบทที่ ๑ นั้น อะไรเป็นปาติโมกข์? ในอนิยตสิกขาบทที่ ๑ นั้น อะไรเป็นอธิปาติโมกข์?

ต. พระบัญญัติเป็นปาติโมกข์ การจำแนกเป็นอธิปาติโมกข์.

ถ. อะไรเป็นวิบัติ?

ต. ความไม่สังวรเป็นวิบัติ.

ถ. อะไรเป็นสมบัติ?

ต. ความสังวรเป็นสมบัติ.

ถ. อะไรเป็นข้อปฏิบัติ?

ต. ข้อที่ภิกษุสมาทานอาปาณโกฏิกศีลตลอดชีวิตว่า จักไม่ทำกรรมเห็นปานนี้ แล้ว
ศึกษาอยู่ในสิกขาบททั้งหลาย เป็นข้อปฏิบัติ.
ถ. พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติอนิยตสิกขาบทที่ ๑ เพราะทรงอาศัยอำนาจประโยชน์
เท่าไร?
ต. พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติอนิยตสิกขาบทที่ ๑ เพราะทรงอาศัยอำนาจประโยชน์
๑๐ ประการ คือ เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เก้อ
ยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อ
กำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑ เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความ
เลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความดำรงมั่นแห่งพระสัทธรรม ๑ เพื่ออนุเคราะห์
พระวินัย ๑

ถ. พวกไหนศึกษา?

ต. พระเสขะและกัลยาณปุถุชนศึกษา.

ถ. พวกไหนมีสิกขาอันศึกษาแล้ว?

ต. พระอรหันต์มีสิกขาอันศึกษาแล้ว.

ถ. อนิยตสิกขาบทที่ ๑ นั้น ตั้งอยู่ในใคร?

ต. ตั้งอยู่ในสิกขากามบุคคล.

ถ. พวกไหนย่อมทรงไว้?

ต. อนิยตสิกขาบทที่ ๑ ย่อมเป็นไปแก่พระเถระพวกใด พระเถระพวกนั้นย่อมทรงไว้.

ถ. เป็นถ้อยคำของใคร?

ต. เป็นพระดำรัสของพระผู้มีพระภาค อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า.

ถ. ใครนำมา?

ต. พระเถระทั้งหลายนำสืบๆ กันมา.

รายนามพระเถระผู้ทรงพระวินัย

พระเถระเหล่านี้ คือ พระอุบาลี พระทาสกะ พระโสณกะ พระสิคควะ
รวมเป็น ๕ ทั้งพระโมคคัลลีบุตร นำพระวินัยมาในทวีปชื่อว่าชมพู อันมีสิริ.
แต่นั้น พระเถระผู้ประเสริฐ มีปัญญามาก เหล่านี้ คือ พระมหินทะ ๑

พระอิฏฐิยะ ๑ พระอุตติยะ ๑ พระสัมพละ ๑ ... พระเถระผู้ประเสริฐ
มีปัญญามากเหล่านี้รู้พระวินัย ฉลาดในมรรคา ได้ประกาศพระวินัยปิฎกไว้ใน
ตามพปัณณิ.

คำถามและคำตอบในอนิยตสิกขาบทที่ ๒

[๒๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติอนิยตสิกขาบทที่ ๒ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระอุทายี.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระอุทายีผู้เดียว สำเร็จการนั่งในที่ลับกับมาตุคามผู้เดียว.

ถ. ในอนิยตสิกขาบทที่ ๒ นั้น มีบัญญัติ อนุบัญญัติ อนุปันนบัญญัติหรือ?

ต. มีแต่บัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ อนุปันนบัญญัติ ไม่มีในอนิยตสิกขาบทที่ ๒ นั้น.

ถ. มีสัพพัตถบัญญัติ ปเทสบัญญัติ หรือ?

ต. มีแต่สัพพัตถบัญญัติ.

ถ. มีสาธารณบัญญัติ อสาธารณบัญญัติ หรือ?

ต. มีแต่อสาธารณบัญญัติ.

ถ. มีเอกโตบัญญัติ อุภโตบัญญัติ หรือ?

ต. มีแต่เอกโตบัญญัติ.

ถ. บรรดาปาติโมกขุทเทศ ๕ อนิยตสิกขาบทที่ ๒ นั้น หยั่งลงในอุเทศไหน?
นับเนื่องในอุเทศ?

ต. หยั่งลงในนิทาน นับเนื่องในนิทาน.

ถ. มาสู่อุเทศโดยอุเทศที่เท่าไร?

ต. มาสู่อุเทศโดยอุเทศที่ ๔.

ถ. บรรดาวิบัติ ๔ เป็นวิบัติอย่างไหน?

ต. บางทีเป็นศีลวิบัติ บางทีเป็นอาจารวิบัติ.

ถ. บรรดาอาบัติ ๗ กอง เป็นอาบัติกองไหน?

ต. บางทีเป็นอาบัติกองสังฆาทิเสส บางทีเป็นอาบัติกองปาจิตตีย์.
ถ. บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ อย่าง อนิยตสิกขาบทที่ ๒ นั้น เกิดด้วยสมุฏฐาน
เท่าไร?
ต. เกิดขึ้นด้วยสมุฏฐาน ๓ คือ บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา บางทีเกิดแต่
วาจากับจิต มิใช่กาย บางทีเกิดแต่กาย วาจา กับจิต ...
ถ. บรรดาอธิกรณ์ ๔ เป็นอธิกรณ์อะไร?
ต. เป็นอาปัตตาธิกรณ์.
ถ. บรรดาสมถะ ๗ ระงับด้วยสมถะเท่าไร?
ต. ระงับด้วยสมถะ ๓ อย่าง คือ บางทีระงับด้วยสัมมุขาวินัยกับปฏิญญาตกรณะ
บางทีระงับด้วยสัมมุขาวินัย บางทีระงับด้วยติณวัตถารกะ.

อนิยต ๒ สิกขาบท จบ.

หัวข้อประจำกัณฑ์

[๒๖] อนิยต ๒ สิกขาบท คือ สิกขาบทว่าด้วยอาสนะกำบังพอจะทำการได้ ๑
อาสนะกำบังไม่ถึงขนาดนั้น ๑ อันพระพุทธเจ้าผู้ประเสริฐ ผู้คงที่ ทรงบัญญัติไว้ดีแล้วแล.

นิสสัคคิยกัณฑ์

คำถามและคำตอบในกฐินวรรคที่ ๑

[๒๗] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้เก็บอติเรกจีวรล่วง ๑๐ วัน ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครเวสาลี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์เก็บอติเรกจีวร.
มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน
๒ คือ บางทีเกิดแต่กายกับวาจา มิใช่จิต บางทีเกิดแต่กายวาจา กับจิต ...

[๒๘] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้อยู่ปราศจากไตรจีวรสิ้นราตรีหนึ่ง ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุหลายรูปฝากจีวรไว้ในมือของภิกษุทั้งหลายแล้ว มีแต่ผ้าอุตราสงค์กับผ้าอันตรวาสก หลีกไปสู่จาริกในชนบท.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ คือ บางทีเกิดแต่กายกับวาจา มิใช่จิต บางทีเกิดแต่กายวาจากับจิต ...

[๒๙] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้รับอกาลจีวรแล้วเก็บไว้เกินเดือนหนึ่ง ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุหลายรูปรับอกาลจีวร แล้วเก็บไว้เกินเดือนหนึ่ง.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ คือ บางทีเกิดแต่กายกับวาจา มิใช่จิต บางทีเกิดแต่กาย วาจากับจิต ...

[๓๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ใช้ภิกษุณีมิใช่ญาติให้ซักจีวรเก่า ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระอุทายี.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระอุทายี ใช้ภิกษุณีผู้มิใช่ญาติให้ซักจีวรเก่า.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ ...

[๓๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้รับจีวรจากมือภิกษุณีผู้มิใช่ญาติ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ กรุงราชคฤห์.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระอุทายี.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระอุทายี รับจีวรจากมือภิกษุณีผู้มิใช่ญาติ.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ ...

[๓๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ขอจีวรกะพ่อเจ้าเรือนก็ดี กะแม่เจ้าเรือนก็ดี ผู้มิใช่ญาติ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระอุปนันทศากยบุตร.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระอุปนันทศากยบุตร ขอจีวรกะเศรษฐีบุตรผู้มิใช่ญาติ.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ ...

[๓๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ขอจีวรยิ่งกว่านั้น กะพ่อเจ้าเรือนก็ดี กะแม่เจ้าเรือนก็ดี ผู้มิใช่ญาติ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ ไม่รู้ประมาณแล้วขอจีวรเป็นอันมาก.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ ...

[๓๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้อันเขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน เข้าไปหาพ่อเจ้าเรือนผู้มิใช่ญาติแล้วถึงการกำหนดในจีวร ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระอุปนันทศากยบุตร.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องท่านพระอุปนันทศากยบุตร เขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อนเข้าไปหาพ่อเจ้าเรือนผู้มิใช่ญาติ แล้วถึงการกำหนดในจีวร.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ ...

[๓๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้อันเขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน เข้าไปหาพ่อเจ้าเรือนทั้งหลายผู้มิใช่ญาติแล้วถึงการกำหนดในจีวร ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระอุปนันทศากยบุตร.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระอุปนันทศากยบุตร อันเขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน เข้าไปหาพ่อเจ้าเรือนทั้งหลายผู้มิใช่ญาติ แล้วถึงการกำหนดในจีวร.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ ...

[๓๖] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ยังจีวรให้สำเร็จด้วยการทวงเกิน ๓ ครั้ง ยืนเกิน ๖ ครั้ง ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระอุปนันทศากยบุตร.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระอุปนันทศากยบุตร อันอุบาสกกราบเรียนว่า ขอพระคุณเจ้าจงรอสักวันหนึ่ง ก็มิได้รอ.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ ...

กฐินวรรค ที่ ๑ จบ

หัวข้อประจำวรรค

[๓๗] อติเรกจีวร ๑ ราตรีเดียว ๑ อกาลจีวร ๑ ซักจีวรเก่า ๑ รับจีวรเป็นข้อที่ ๕ ขอจีวร ๑ ขอเกินกำหนด ๑ เขามิได้ปวารณา ๒ สิกขาบทกับทวง ๓ ครั้ง.

คำถามและคำตอบในโกสิยวรรคที่ ๒

[๓๘] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ให้ทำสันถัตเจือด้วยไหม ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ เมืองอาฬวี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์เข้าไปหาพวกช่างไหม แล้วพูดอย่างนี้ว่า ท่านทั้งหลายขอจงต้มตัวไหมให้มาก จงให้แก่พวกฉันบ้าง แม้พวกฉันก็ปรารถนาจะให้ทำสันถัตเจือด้วยไหม.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ ...

[๓๙] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ให้ทำสันถัตแห่งขนเจียมดำล้วน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครเวสาลี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ให้ทำสันถัตแห่งขนเจียมดำล้วน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ ...

[๔๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ไม่ถือเอาขนเจียมขาว ๑ ส่วน ขนเจียมแดง ๑ ส่วน แล้วให้ทำสันถัตใหม่ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ ถือเอาชายขนเจียมขาวนิดหน่อยเท่านั้น แล้วให้ทำสันถัตขนเจียมดำล้วนเช่นนั้นแหละ

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ ...

[๔๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ให้ทำสันถัตทุกปี ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุหลายรูปให้ทำสันถัตทุกปี.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ ...

[๔๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ไม่ถือเอาสันถัตเก่า โดยรอบหนึ่งคืบพระสุคต แล้วให้ทำสันถัตสำหรับนั่งใหม่ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุหลายรูปทิ้งสันถัต แล้วสมาทานอารัญญิกธุดงค์ บิณฑปาติธุกดงค์ ปังสุกูลิกธุดงค์.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ ...

[๔๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้รับขนเจียมแล้วเดินทางไปเกิน ๓ โยชน์ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุรูปหนึ่ง.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุรูปหนึ่ง รับขนเจียมแล้วเดินทางไปเกิน ๓ โยชน์.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ คือ บางทีเกิดแต่กาย มิใช่วาจา มิใช่จิต บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ...

[๔๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุใช้ภิกษุณีผู้มิใช่ญาติให้ซักขนเจียม ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ สักกชนบท.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ ใช้ภิกษุณีผู้มิใช่ญาติให้ซักขนเจียม.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ ...

[๔๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้รับรูปิยะ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครราชคฤห์.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระอุปนันทศากยบุตร.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระอุปนันทศากยบุตร รับรูปิยะ. มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ ...

[๔๖] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ถึงความแลกเปลี่ยนด้วยรูปิยะมีประการต่างๆ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ ถึงความแลกเปลี่ยนด้วยรูปิยะมีประการต่างๆ

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ ...

[๔๗] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ถึงการซื้อและขายมีประการต่างๆ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระอุปนันทศากยบุตร.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระอุปนันทศากยบุตร ถึงการซื้อและขายกับปริพาชก.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ ...

โกสิยวรรค ที่ ๒ จบ

หัวข้อประจำวรรค

[๔๘] สันถัตเจือไหม ๑ ดำล้วน ๑ ไม่ได้ส่วน ๑ ทำทุกปี ๑ สันถัตเก่า ๑ กับการนำขนเจียมไป ๑ ซักขนเจียม ๑ รับรูปิยะ ๑ แลกเปลี่ยนและซื้อขายมีประการต่างๆ ๒ สิกขาบท.

คำถามและคำตอบในปัตตวรรคที่ ๓

[๔๙] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้เก็บอติเรกบาตรไว้เกิน ๑๐ วัน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์เก็บอติเรกบาตร.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วย
สมุฏฐาน ๒ คือ บางทีเกิดแต่กายกับวาจา มิใช่จิต บางทีเกิดแต่กายวาจากับจิต ...

[๕๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์แก่ภิกษุผู้มีบาตร มีรอยร้าวหย่อน ๕ แห่ง ให้จ่ายบาตรใหม่
ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ สักกชนบท.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ผู้มีบาตรทะลุเพียงเล็กน้อยบ้าง ร้าวเพียงเล็กน้อยบ้าง
เพียงเป็นรอยขีดบ้าง ก็ขอบาตรเป็นอันมาก.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ ...

[๕๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้รับประเคนเภสัชแล้วเก็บไว้เกิน ๗ วัน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุหลายรูปรับประเคนเภสัชแล้วเก็บไว้เกิน ๗ วัน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒
(เหมือนในกฐินสิกขาบท) ...

[๕๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์แก่ภิกษุผู้แสวงหาผ้าอาบน้ำฝน เมื่อฤดูร้อนเหลือเกินกว่า ๑ เดือน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์แสวงหาผ้าอาบน้ำฝน เมื่อฤดูร้อนเหลือเกินกว่า ๑ เดือน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ ...

[๕๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์แก่ภิกษุผู้ให้จีวรแก่ภิกษุเอง แล้วโกรธ น้อยใจ ชิงเอาคืนมา ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระอุปนันทศากยบุตร.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระอุปนันทศากยบุตร ให้จีวรแก่ภิกษุเองแล้วโกรธ น้อยใจ ชิงเอาคืนมา.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ ...

[๕๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ขอด้ายมาเอง ให้ช่างหูกทอจีวร ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ กรุงราชคฤห์.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ขอด้ายมาเองแล้ว ใช้ช่างหูกทอจีวร.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ ...

[๕๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้อันเขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน เข้าไปหาช่างหูกของพ่อเจ้าเรือนผู้มิใช่ญาติ แล้วถึงความกำหนดในจีวร ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระอุปนันทศากยบุตร.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระอุปนันทศากยบุตร เขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน เข้าไปหาช่างหูกของพ่อเจ้าเรือนผู้มิใช่ญาติ แล้วถึงความกำหนดในจีวร.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ ...

[๕๖] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้รับอัจเจกจีวรแล้วเก็บไว้เลยสมัยจีวรกาล ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุหลายรูปรับอัจเจกจีวร แล้วเก็บไว้เลยสมัยจีวรกาล.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ (เหมือนในกฐินสิกขาบท) ...

[๕๗] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์แก่ภิกษุผู้เก็บจีวร ๓ ผืน ผืนใดผืนหนึ่งไว้ในละแวกบ้าน แล้วอยู่ปราศเกิน ๖ ราตรี ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุหลายรูปเก็บจีวร ๓ ผืน ผืนใดผืนหนึ่งไว้ในละแวกบ้าน แล้ว
อยู่ปราศเกิน ๖ ราตรี.
มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ (เหมือน
ในกฐินสิกขาบท) ...

[๕๘] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้รู้อยู่ น้อมลาภที่เขาน้อมมาจะถวายสงฆ์ มาเพื่อตน
ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์รู้อยู่ น้อมลาภที่เขาน้อมมาจะถวายสงฆ์ มาเพื่อตน.
มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ ...

ปัตตวรรค ที่ ๓ จบ

หัวข้อประจำวรรค

[๕๙] อติเรกบาตร ๑ กับบาตรมีรอยร้าวหย่อน ๑ เภสัช ๑ ผ้าอาบน้ำฝน ๑ โกรธ
ชิงจีวร ๑ ช่างหูก ๒ สิกขาบท กับอัจเจกจีวร ๑ อยู่ปราศ ๖ ราตรี ๑ น้อมลาภมาเพื่อตน ๑

นิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๓๐ สิกขาบท จบ

ปาจิตติยกัณฑ์

คำถามและคำตอบในมุสาวาทวรรคที่ ๑

[๖๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ในเพราะสัมปชานมุสาวาท ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.
ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระหัตถกศากยบุตร.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระหัตถกศากยบุตร เจรจากับพวกเดียรถีย์กล่าวปฏิเสธแล้วรับ
กล่าวรับแล้วปฏิเสธ.

มีบัญญัติ ๑. บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ คือ
บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา บางทีเกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย บางทีเกิดแต่กาย วาจา
และจิต ...

[๖๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ในเพราะโอมสวาท ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ทะเลาะกับพวกภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ด่าภิกษุผู้มีศีลเป็น
ที่รัก.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ ...

[๖๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ในเพราะส่อเสียดภิกษุ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์เก็บเอาคำส่อเสียด ไปบอกแก่ภิกษุผู้หมางกัน เกิด
ทะเลาะกัน ถึงการวิวาทกัน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ ...

[๖๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้สอนธรรมแก่อนุปสัมบันว่าพร้อมกัน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์สอนธรรมแก่อุบาสกอุบาสิกาว่าพร้อมกัน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ คือ บางที
เกิดแต่วาจา มิใช่กาย มิใช่จิต บางทีเกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย ...

[๖๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์แก่ภิกษุผู้สำเร็จการนอนร่วมกับอนุปสัมบันยิ่งกว่า ๒-๓ คืน ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ เมืองอาฬวี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุหลายรูป สำเร็จการนอนร่วมกับอนุปสัมบัน.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏ
ฐาน ๒ คือ บางทีเกิดแต่กาย มิใช่วาจา มิใช่จิต บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ...

[๖๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์แก่ภิกษุ ผู้สำเร็จการนอนร่วมกับมาตุคาม ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภ?

ต. ทรงปรารภท่านพระอนุรุทธะ.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระอนุรุทธะนอนร่วมกับมาตุคาม.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ (เหมือน
เอฬกโลมสิกขาบท) ...

[๖๖] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์แก่ภิกษุผู้แสดงธรรมแก่มาตุคามยิ่งกว่า ๕-๖ คำ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระอุทายี.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านอุทายีแสดงธรรมแก่มาตุคาม.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๒ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ (เหมือนปทโสธัมมสิกขาบท) ...

[๖๗] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์แก่ภิกษุผู้บอกอุตตริมนุสสธรรมอันมีจริงแก่อนุปสัมบัน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครเวสาลี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุพวกฝั่งแม่น้ำวัคคุมุทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุพวกฝั่งแม่น้ำวัคคุมุทา พรรณนาคุณแห่งอุตตริมนุสสธรรมของกันและกัน แก่พวกคฤหัสถ์.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ คือ บางทีเกิดแต่กาย มิใช่วาจา มิใช่จิต บางทีเกิดแต่วาจา มิใช่กาย มิใช่จิต บางทีเกิดแต่กายกับวาจา มิใช่จิต ...

[๖๘] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์แก่ภิกษุผู้บอกอาบัติชั่วหยาบของภิกษุแก่อนุปสัมบัน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์บอกอาบัติชั่วหยาบของภิกษุแก่อนุปสัมบัน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ (เหมือนอทินนาทานสิกขาบท) ...

[๖๙] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์แก่ภิกษุผู้ขุดดิน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ เมืองอาฬวี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุพวกเมืองอาฬวี.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุพวกเมืองอาฬวีขุดดิน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ ...

มุสาวาทวรรค ที่ ๑ จบ.

หัวข้อประจำวรรค

[๗๐] พูดเท็จ ๑ ด่า ๑ ส่อเสียด ๑ สอนว่าพร้อมกัน ๑ นอน ๒ แสดงธรรม ๑ บอกอุตตริมนุสสธรรม ๑ อาบัติชั่วหยาบ ๑ ขุดดิน ๑

คำถามและคำตอบในภูตคามวรรคที่ ๒

[๗๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ ในเพราะพรากภูตคาม ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ เมืองอาฬวี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุพวกเมืองอาฬวี.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุพวกเมืองอาฬวีตัดต้นไม้.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ ...

[๗๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ในเพราะแกล้งกล่าวคำอื่น ในเพราะทำให้ลำบาก ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครโกสัมพี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระฉันนะ.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉันนะ ถูกสงฆ์ซักถามอยู่ด้วยอาบัติในท่ามกลางสงฆ์กลับเอาเรื่องอื่นมาพูดกลบเกลื่อนเสีย.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ ...

[๗๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ ในเพราะความเป็นผู้โพนทะนา ในเพราะความเป็นผู้บ่นว่า ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครราชคฤห์.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระเมตติยะและพระภุมมชกะ.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระเมตติยะและพระภุมมชกะยังภิกษุทั้งหลายให้ยกโทษท่านพระทัพพมัลลบุตร.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ ...

[๗๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์แก่ภิกษุผู้วางเตียงก็ดี ตั่งก็ดี ฟูกก็ดี เก้าอี้ก็ดี อันเป็นของสงฆ์ในที่แจ้งแล้วไม่เก็บ ไม่บอกสั่ง หลีกไปเสีย ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุหลายรูป วางเสนาสนะอันเป็นของสงฆ์ ในที่แจ้งแล้วไม่เก็บ ไม่บอกสั่ง หลีกไปเสีย.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ (เหมือนกฐินสิกขาบท) ...

[๗๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์แก่ภิกษุผู้ปูที่นอนในวิหารเป็นของสงฆ์แล้วไม่เก็บ ไม่บอกสั่ง หลีกไปเสีย ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระสัตตรสวัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระสัตตรสวัคคีย์ปูที่นอนในวิหารเป็นของสงฆ์ แล้วไม่เก็บ ไม่บอกสั่ง หลีกไปเสีย.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ (เหมือนกฐินสิกขาบท) ...

[๗๖] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้รู้อยู่ สำเร็จการนอนแซกแซงภิกษุผู้เข้าไปก่อนในวิหารของสงฆ์ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์สำเร็จการนอนแซกแซงภิกษุผู้เถระ.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน อันหนึ่ง คือ เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ...

[๗๗] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้โกรธ ขัดใจ ฉุดคร่าภิกษุจากวิหารของสงฆ์ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์โกรธ ขัดใจ ฉุดคร่าภิกษุทั้งหลายจากวิหารของสงฆ์.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ ...

[๗๘] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้นั่งทับเตียงก็ดี ตั่งก็ดี อันมีเท้าเสียบบนร้านในวิหารเป็นของสงฆ์ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุรูปหนึ่ง.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุรูปหนึ่ง นั่งทับเตียงอันมีเท้าเสียบบนร้านในวิหารเป็นของสงฆ์โดยแรง.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ คือ บางทีเกิดแต่กาย มิใช่วาจา มิใช่จิต บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ...

[๗๙] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์แก่ภิกษุผู้อำนวยให้พอก ๒-๓ ชั้น แล้วอำนวยยิ่งกว่านั้น ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครโกสัมพี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระฉันนะ.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระฉันนะให้มุงวิหารที่สร้างสำเร็จแล้วบ่อยๆ ให้โบกฉาบบ่อยๆ วิหารหนักเกินไปก็ทลายลง.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ ...

[๘๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์แก่ภิกษุผู้รู้อยู่ว่า น้ำมีตัวสัตว์ เอารดหญ้าก็ดี ดินก็ดี ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ เมืองอาฬวี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุพวกเมืองอาฬวี.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุพวกเมืองอาฬวี รู้อยู่ว่าน้ำมีตัวสัตว์ เอารดหญ้าบ้าง รดดินบ้าง.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ ...

ภูตคามวรรค ที่ ๒ จบ.

หัวข้อประจำวรรค

[๘๑] ตัดต้นไม้ ๑ กล่าวส่อเสียด ๑ โพนทะนา ๑ ที่แจ้ง ๑ วิหาร ๑ นอนเบียด ๑ ฉุดคร่า ๑ บนร้าน ๑ โบกฉาบ ๑ เอาน้ำมีตัวสัตว์รดทิ้งเสีย ๑

คำถามและคำตอบในโอวาทวรรคที่ ๓

[๘๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ไม่ได้รับสมมติ สั่งสอนภิกษุณี ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ ไม่ได้รับสมมติ สั่งสอนภิกษุณี.

ถ. ในสิกขาบทนั้นมีบัญญัติ อนุบัญญัติ อนุปันนบัญญัติ หรือ?

ต. มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ อนุปันนบัญญัติไม่มีในสิกขาบทนั้น.

บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ คือ บางทีเกิดแต่วาจา มิใช่กาย มิใช่จิต บางทีเกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย ...

[๘๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์แก่ภิกษุผู้สั่งสอนภิกษุณี เมื่อพระอาทิตย์อัสดงแล้ว ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระจูฬปันถก.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระจูฬปันถก สั่งสอนภิกษุณี เมื่อพระอาทิตย์อัสดงแล้ว.
มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ (เหมือน
ปทโสธัมมสิกขาบท) ...

[๘๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์แก่ภิกษุผู้เข้าไปสู่ที่อาศัยแห่งภิกษุณีแล้ว สั่งสอนพวกภิกษุณี ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ สักกชนบท.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์เข้าไปสู่ที่อาศัยแห่งภิกษุณีแล้วสั่งสอนพวกภิกษุณี.
มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วย
สมุฏฐาน ๒ (เหมือนในกฐินสิกขาบท) ...

[๘๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์แก่ภิกษุผู้กล่าวว่า พวกภิกษุกล่าวสอนพวกภิกษุณีเพราะเหตุอามิส ณ
ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์กล่าวว่า พวกภิกษุสั่งสอนพวกภิกษุณีเพราะเหตุอามิส.
มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ ...

[๘๖] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์แก่ภิกษุผู้ให้จีวรแก่ภิกษุณีผู้มิใช่ญาติ ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภภิกษุรูปหนึ่ง.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุรูปหนึ่งได้ให้จีวรแก่ภิกษุณีผู้มิใช่ญาติ.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ ...

[๘๗] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์แก่ภิกษุผู้เย็บจีวรเพื่อภิกษุณีผู้มิใช่ญาติ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระอุทายี.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระอุทายีเย็บจีวร เพื่อภิกษุณีผู้มิใช่ญาติ.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ ...

[๘๘] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์แก่ภิกษุผู้ชักชวนภิกษุณี แล้วเดินทางไกลร่วมกัน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ ชักชวนพวกภิกษุณีเดินทางไกลร่วมกัน.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๔ คือ บางทีเกิดแต่กาย มิใช่วาจา มิใช่จิต บางทีเกิดแต่กาย กับวาจา มิใช่จิต บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา บางทีเกิดแต่กาย วาจาและจิต ...

[๘๙] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ชักชวนภิกษุณีแล้ว โดยสารเรือลำเดียวกัน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ ชักชวนพวกภิกษุณีแล้วโดยสารเรือลำเดียวกัน.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๔ ...

[๔๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้รู้อยู่ ฉันบิณฑบาตอันภิกษุณีแนะนำให้ถวาย ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครราชคฤห์.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระเทวทัต.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระเทวทัตรู้อยู่ ฉันบินฑบาตอันภิกษุณีแนะนำให้ถวาย.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ...

[๔๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์แก่ภิกษุผู้เดียวสำเร็จการนั่งในที่ลับกับภิกษุณีผู้เดียว ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระอุทายี.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระอุทายีผู้เดียวสำเร็จการนั่งในที่ลับกับภิกษุณีผู้เดียว.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ... ฯ

โอวาทวรรค ที่ ๓ จบ.

หัวข้อประจำวรรค

[๔๒] ไม่ได้รับสมมติสั่งสอน ๑ พระอาทิตย์อัสดง ๑ ที่อาศัย ๑ เหตุอามิส ๑ ให้จีวร ๑ เย็บจีวร ๑ ชักชวนกันแล้วเดินทาง ๑ ชักชวนกันแล้วโดยสารเรือ ๑ ภัตที่ภิกษุณีแนะนำให้ถาย ๑ นั่งในที่ลับ ๑

คำถามและคำตอบในโภชนวรรคที่ ๔

[๙๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ฉันอาหารในโรงทานยิ่งกว่าครั้งหนึ่งนั้น ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ อยู่ฉันอาหารในโรงทานเป็นประจำ.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ (เหมือนเอฬกโลมสิกขาบท) ...

[๙๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ ในเพราะฉันเป็นหมู่ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครราชคฤห์.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระเทวทัต.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระเทวทัตพร้อมด้วยบริษัท เที่ยวขอในสกุลทั้งหลายมาฉัน.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๗ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ (เหมือนเอฬกโลมสิกขาบท) ...

[๙๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ ในเพราะโภชนะทีหลัง ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครเวสาลี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุหลายรูป รับนิมนต์ไว้ในที่แห่งหนึ่งแล้ว ฉันในที่อื่น.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๓ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน
๒ (เหมือนกฐินสิกขาบท) ...

[๔๖] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้รับขนมเต็ม ๒-๓ บาตร แล้วรับยิ่งกว่านั้น ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภภิกษุหลายรูป.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุหลายรูปไม่รู้จักประมาณรับ.
มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ ...

[๔๗] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ฉันเสร็จ ห้ามภัตแล้วฉันของขบเคี้ยวก็ดี ของฉันก็ดี ที่ไม่เป็นเดน ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภภิกษุหลายรูป.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุหลายรูปฉันเสร็จ ห้ามภัตแล้ว ฉันในที่แห่งอื่น.
มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วย
สมุฏฐาน ๒ (เหมือนกฐินสิกขาบท) ...

[๔๘] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้นำของเคี้ยวก็ดี ของฉันก็ดี อันไม่เป็นเดน ไปล่อภิกษุผู้ฉันเสร็จ ห้ามภัตแล้ว ให้ฉัน ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภภิกษุรูปหนึ่ง.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุรูปหนึ่ง นำของฉันอันไม่เป็นเดนไปล่อภิกษุผู้ฉันเสร็จ ห้ามภัตแล้ว ให้ฉัน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ ...

[๙๙] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์แก่ภิกษุผู้ฉันของเคี้ยวก็ดี ของฉันก็ดี ในเวลาวิกาล ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครราชคฤห์.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระสัตตรสวัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระสัตตรสวัคคีย์ฉันโภชนะในเวลาวิกาล.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ (เหมือนเอฬกโลมสิกขาบท) ...

[๑๐๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์แก่ภิกษุผู้ฉันของเคี้ยวก็ดี ของฉันก็ดี ซึ่งรับประเคนไว้ค้างคืน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครเวสาลี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระเวลัฏฐสีสะ.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระเวลัฏฐสีสะ ฉันโภชนะที่รับประเคนไว้ค้างคืน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ (เหมือนเอฬกโลมสิกขาบท) ...

[๑๐๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ขอโภชนะอันประณีตเพื่อประโยชน์แก่ตนมาฉัน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ขอโภชนะอันประณีต เพื่อประโยชน์แก่ตนมาฉัน.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วย สมุฏฐาน ๔ ...

[๑๐๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้กลืนอาหารที่เขาไม่ได้ให้ล่วงช่องปาก ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครเวสาลี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุรูปหนึ่ง.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุรูปหนึ่ง กลืนอาหารที่เขายังไม่ได้ให้ ล่วงช่องปาก.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วย สมุฏฐาน ๒ (เหมือนเอฬกโลมสิกขาบท) ...

โภชนวรรค ที่ ๔ จบ

หัวข้อประจำวรรค

[๑๐๓] อาหารในโรงทาน ๑ ฉันเป็นหมู่ ๑ โภชนะทีหลัง ๑ เต็ม ๒ บาตร ๑ ห้ามภัตร ๑ เวลาวิกาล ๑ ของเคี้ยว ๑ รับประเคนไว้ค้างคืน ๑ โภชนะประณีต ๑ อาหารที่เขาไม่ได้ให้ล่วงช่องปาก ๑

คำถามและคำตอบในอเจลกวรรคที่ ๕

[๑๐๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ให้ของเคี้ยวก็ดี ของฉันก็ดี แก่อเจลกก็ดี แก่ปริพาชกก็ดี แก่ปริพาชิกาก็ดี ด้วยมือของตน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครเวสาลี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระอานนท์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระอานนท์เข้าใจว่า ขนมชิ้นหนึ่ง ได้ให้ขนม ๒ ชิ้น แก่ปริพาชิกานางหนึ่ง.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ (เหมือนเอฬกโลมสิกขาบท) ...

[๑๐๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์แก่ภิกษุผู้ชวนภิกษุว่า มาเถิด คุณ เรา จักเข้าไปสู่บ้านหรือสู่นิคม เพื่อบิณฑบาตด้วยกัน แล้วให้เขาถวายก็ดี ไม่ให้ถวายก็ดี แก่เธอ แล้วส่งกลับไปเสีย ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระอุปนนท ศากยบุตร.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระอุปนนท ศากยบุตร ชวนภิกษุว่า มาเถิด คุณ เราจักเข้าไปสู่บ้านเพื่อบิณฑบาตด้วยกัน ไม่ให้เขาถวายแก่เธอ แล้วส่งกลับไป.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ ...

[๑๐๖] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้สำเร็จการนั่งแทรกแซงในสโภชนสกุล ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระอุปนนท ศากยบุตร.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระอุปนนท ศากยบุตร สำเร็จการนั่งแทรกแซงในสโภชนสกุล.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ...

[๑๐๗] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้สำเร็จการนั่งในที่ลับ คือ ในอาสนะกำบัง กับมาตุคาม ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระอุปนนท ศากยบุตร.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระอุปนนท ศากยบุตร สำเร็จการนั่งในที่ลับ คือ ในอาสนะ
กำบัง กับมาตุคาม.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง
คือ เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ...

[๑๐๘] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้เดียว สำเร็จการนั่งในที่ลับกับมาตุคามผู้เดียว ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระอุปนนท ศากยบุตร.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระอุปนนท ศากยบุตร ผู้เดียวสำเร็จการนั่งในที่ลับกับมาตุคาม
ผู้เดียว.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง
คือ เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ...

[๑๐๙] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้รับนิมนต์แล้ว มีภัตอยู่ ไม่บอกลาภิกษุซึ่งมีอยู่ ถึงความ
เป็นผู้เที่ยวไปในสกุลทั้งหลาย ก่อนเวลาฉันก็ดี หลังเวลาฉันก็ดี ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครราชคฤห์.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระอุปนนท ศากยบุตร.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระอุปนนท ศากยบุตร รับนิมนต์แล้ว มีภัตอยู่ ถึงความ
เป็นผู้เที่ยวไปในสกุลทั้งหลาย ก่อนเวลาฉัน หลังเวลาฉัน.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๔ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วย
สมุฏฐาน ๒ (เหมือนกฐินสิกขาบท) ...

[๑๑๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ขอเภสัชยิ่งกว่ากำหนดนั้น ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ สักกชนบท.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ อันมหานามศากยะกล่าวว่า วันนี้ ขอท่านจงรอ ก็มิได้รอ.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วย
สมุฏฐาน ๖ ...

[๑๑๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ไปเพื่อดูกองทัพซึ่งยกออกไป ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ ได้ไปเพื่อจะดูกองทัพซึ่งยกออกไป.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วย
สมุฏฐาน ๒ (เหมือนเอฬกโลมสิกขาบท) ...

[๑๑๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้อยู่ในกองทัพเกินกว่า ๓ คืน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์อยู่ในกองทัพเกินกว่า ๓ คืน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒

(เหมือนเอฬกโลมสิกขาบท) ...

[๑๑๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์แก่ภิกษุผู้ไปสู่สนามรบ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ได้ไปสู่สนามรบ.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒

(เหมือนเอฬกโลมสิกขาบท) ...

อเจลกวรรค ที่ ๕ จบ.

หัวข้อประจำวรรค

[๑๑๔] ให้แก่อเจลก ๑ ส่งภิกษุกลับไป ๑ สโภชนสกุล ๑ นั่งในที่ลับ ๒ สิกขาบท ภิกษุมีอยู่ ๑ เภสัช ๑ ดูกองทัพที่ยกออกไป ๑ อยู่เกิน ๓ ราตรี ๑ ไปสู่สนามรบ ๑

คำถามและคำตอบในสุราเมรยวรรคที่ ๖

[๑๑๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ในเพราะดื่มสุราและเมรัย ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครโกสัมพี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระสาคตะ.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระสาคตะดื่มน้ำเมา.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ คือ บางทีเกิดแต่กาย มิใช่วาจา มิใช่จิต บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ...

[๑๑๖] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ในเพราะจี้ด้วยนิ้วมือ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ใช้นิ้วมือจี้ภิกษุให้หัวเราะ.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ...

[๑๑๗] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ในเพราะเล่นน้ำ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระสัตตรสวัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระสัตตรสวัคคีย์เล่นน้ำในแม่น้ำอจิรวดี.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ...

[๑๑๘] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ในเพราะความไม่เอื้อเฟื้อ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครโกสัมพี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระฉันนะ.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระฉันนะได้ทำความไม่เอื้อเฟื้อ.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ ...

[๑๑๙] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้หลอนภิกษุ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์หลอนภิกษุ.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ ...

[๑๒๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ติดไฟผิง ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ ภัคคชนบท.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุหลายรูปก่อไฟผิง.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๒ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ ...

[๑๒๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้อาบน้ำหย่อนกึ่งเดือน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครราชคฤห์.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุหลายรูปเห็นพระราชาแล้ว ก็ยังไม่รู้จักประมาณอาบน้ำ.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๖

ถ. มีสัพพัตถบัญญัติ ปเทสบัญญัติ หรือ?

ต. มีแต่ปเทสบัญญัติ.

บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ (เหมือนเอฬกโลม
สิกขาบท) ...

[๑๒๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า
พระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ไม่ถือเอาวัตถุสำหรับทำให้เสียสี ๓ อย่าง อย่างใด
อย่างหนึ่ง แล้วใช้จีวรใหม่ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุหลายรูปจำจีวรของตนไม่ได้.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒
(เหมือนเอฬกโลมสิกขาบท) ...

[๑๒๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า
พระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้วิกัปจีวรเอง แก่ภิกษุก็ดี แก่ภิกษุณีก็ดี แก่
สิกขมานาก็ดี แก่สามเณรก็ดี แก่สามเณรีก็ดี แล้วใช้สอยจีวรนั้น ซึ่งไม่ให้เขาถอนก่อน ณ
ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระอุปนนท ศากยบุตร.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระอุปนนท ศากยบุตร วิกัปจีวรเองแก่ภิกษุแล้วใช้สอยจีวรนั้น
ซึ่งไม่ให้เขาถอนก่อน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒
(เหมือนกฐินสิกขาบท) ...

[๑๒๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า
พระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ซ่อนบาตรก็ดี จีวรก็ดี ผ้าปูนั่งก็ดี กล่องเข็มก็ดี
ประคตเอวก็ดี ของภิกษุ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ซ่อนบาตรบ้าง จีวรบ้าง ผ้าปูนั่งบ้าง กล่องเข็มบ้าง ประคตเอวบ้าง ของภิกษุทั้งหลาย.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ ...

สุราเมรยวรรค ที่ ๖ จบ.

หัวข้อประจำวรรค

[๑๒๕] สุรา ๑ จี้ด้วยนิ้วมือ ๑ เล่นน้ำ ๑ ไม่เอื้อเฟื้อ ๑ หลอนภิกษุ ๑ ติดไฟผิง ๑ อาบน้ำ ๑ วัตถุทำให้เสียสี ๑ วิกัป ๑ ซ่อนจีวร ๑

คำถามและคำตอบในสัปปาณกวรรคที่ ๗

[๑๒๖] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้แกล้งฆ่าสัตว์ให้ตาย ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระอุทายี.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระอุทายีแกล้งฆ่าสัตว์ให้ตาย.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ ...

[๑๒๗] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้รู้อยู่บริโภคน้ำมีตัวสัตว์ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์รู้อยู่ บริโภคน้ำมีตัวสัตว์.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ ...

[๑๒๘] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้รู้อยู่ฟื้นอธิกรณ์ที่ทำเสร็จแล้วตามธรรม เพื่อทำอีก ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์รู้อยู่ ฟื้นอธิกรณ์ที่ทำเสร็จแล้วตามธรรมเพื่อทำอีก.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ ...

[๑๒๙] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้รู้อยู่ ปิดอาบัติชั่วหยาบของภิกษุ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุรูปหนึ่ง.

ต. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุรูปหนึ่งรู้อยู่ ปิดอาบัติชั่วหยาบของภิกษุ.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่กาย วาจา และจิต ...

[๑๓๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้รู้อยู่ยังบุคคลผู้มีอายุหย่อน ๒๐ ปี ให้อุปสมบท ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครราชคฤห์.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุหลายรูปรู้อยู่ยังบุคคลมีอายุหย่อน ๒๐ ปี ให้อุปสมบท.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ ...

[๑๓๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้รู้อยู่ชักชวนแล้วเดินทางไกลสายเดียวกันกับพวกพ่อค้าผู้เป็นโจร ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุรูปหนึ่ง.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุรูปหนึ่งรู้อยู่ ชักชวนเดินทางไกลสายเดียวกันกับพวกพ่อค้าผู้เป็นโจร.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ คือ บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา บางทีเกิดแต่กาย วาจา และจิต ...

[๑๓๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ชักชวนเดินทางไกลสายเดียวกันกับมาตุคาม ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุรูปหนึ่ง.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุรูปหนึ่งชักชวน เดินทางไกลสายเดียวกันกับมาตุคาม.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๔ ...

[๑๓๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ไม่สละทิฏฐิอันชั่วช้า เมื่อสวดสมนุภาสจบหนที่ ๓ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระอริฏฐะ ผู้เคยเป็นคนฆ่าแร้ง.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระอริฏฐะ ผู้เคยเป็นคนฆ่าแร้ง ไม่สละทิฏฐิอันชั่วช้าเมื่อสวด
สมนุภาสจบหนที่ ๓.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง
คือ เกิดแต่กาย วาจา และจิต ...

[๑๓๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้รู้อยู่ กินร่วมกับพระอริฏฐะผู้กล่าวอย่างนั้น มีธรรมอันสมควร
ยังไม่ได้ทำ ยังไม่ได้สละทิฏฐินั้น ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ รู้อยู่ กินร่วมกับพระอริฏฐะ ผู้กล่าวอย่างนั้น มีธรรม
อันสมควรยังไม่ได้ทำ ยังไม่ได้สละทิฏฐินั้น.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ ...

[๑๓๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้รู้อยู่ เกลี้ยกล่อมสมณุทเทส ผู้ถูกสงฆ์นาสนะอย่างนั้นแล้ว
ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ รู้อยู่ เกลี้ยกล่อมกัณฑกะสมณุทเทสผู้ถูกสงฆ์
นาสนะอย่างนั้นแล้ว.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ ...

สัปปาณกวรรคที่ ๗ จบ.

หัวข้อประจำวรรค

[๑๓๖] แกล้งฆ่าสัตว์ให้ตาย ๑ บริโภคน้ำที่มีตัวสัตว์ ๑ ฟื้นอธิกรณ์ที่ทำเสร็จแล้วตามธรรม ๑ รู้อยู่ปิดอาบัติชั่วหยาบ ๑ อายุหย่อน ๒๐ ปี ๑ ชักชวนเดินทางกลับพ่อค้าผู้เป็นโจร ๑ ชักชวนเดินทางกับมาตุคาม ๑ กินร่วม ๑ เกลี้ยกล่อมสมณุทเทสผู้ถูกสงฆ์นาสนะแล้ว ๑.

คำถามและคำตอบในสหธรรมมิกวรรคที่ ๘

[๑๓๗] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้อันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวอยู่โดยชอบธรรม กล่าวว่า แนะเธอ ฉันจักยังไม่ศึกษาในสิกขาบทนี้ ตลอดเวลาที่ยังไม่ได้สอบถามภิกษุอื่นผู้ฉลาด ผู้ทรงวินัย ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครโกสัมพี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระฉันนะ.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระฉันนะ อันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวอยู่โดยชอบธรรม กล่าวว่า แนะเธอ ฉันจักยังไม่ศึกษาในสิกขาบทนี้ ตลอดเวลาที่ยังไม่ได้สอบถามภิกษุอื่นผู้ฉลาด ผู้ทรงวินัย.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ ...

[๑๓๘] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ก่นพระวินัย ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ก่นพระวินัย.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ ...

[๑๓๙] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์แก่ภิกษุ ในเพราะความเป็นผู้แสร้งทำหลง ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์แสร้งทำหลง.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ ...

[๑๔๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้โกรธ ขัดใจ ให้ประหารภิกษุ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์โกรธ ขัดใจ ให้ประหารแก่ภิกษุทั้งหลาย.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง
คือเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ...

[๑๔๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้โกรธ ขัดใจ เงื้อหอกคือฝ่ามือ แก่ภิกษุ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์โกรธ ขัดใจ เงื้อหอกคือฝ่ามือ แก่ภิกษุทั้งหลาย.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง
คือเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ...

[๑๔๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้กำจัดภิกษุด้วยอาบัติสังฆาทิเสสหามูลมิได้ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์กำจัดภิกษุด้วยอาบัติสังฆาทิเสสหามูลมิได้.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ ...

[๑๔๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้แกล้งก่อความรำคาญแก่ภิกษุ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์แกล้งก่อความรำคาญแก่ภิกษุทั้งหลาย.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ ...

[๑๔๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ยืนแอบฟังความ เมื่อภิกษุทั้งหลายเกิดบาดหมางกัน เกิดทะเลาะกัน ถึงการวิวาทกัน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ยืนแอบฟังความ เมื่อภิกษุทั้งหลายเกิดบาดหมางกัน เกิดทะเลาะกัน ถึงการวิวาทกัน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ คือ บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา บางทีเกิดแต่กาย วาจา และจิต ...

[๑๔๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ให้ฉันทะ เพื่อกรรมอันเป็นธรรมแล้ว ถึงธรรมคือความบ่นว่าในภายหลัง ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ให้ฉันทะ เพื่อกรรมอันเป็นธรรมแล้ว ถึงธรรมคือความบ่นว่าในภายหลัง.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ ...

[๑๔๖] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้เมื่อเรื่องอันจะพึงวินิจฉัยยังเป็นไปอยู่ในสงฆ์ ไม่ให้ฉันทะแล้วลุกจากอาสนะกลับไปเสีย ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุรูปหนึ่ง.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุรูปหนึ่ง เมื่อเรื่องอันจะพึงวินิจฉัยยังเป็นไปอยู่ในสงฆ์ ไม่ให้ฉันทะแล้วลุกจากอาสนะกลับไปเสีย.

มีบัญญัติ ๑. บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือเกิดแต่กาย วาจา และจิต ...

[๑๔๗] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้พร้อมกับสงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกันให้จีวร แล้วถึงธรรมคือความบ่นว่าในภายหลัง ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครราชคฤห์.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ ผู้พร้อมกับสงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกันให้จีวรแก่ภิกษุ แล้วถึงธรรมคือความบ่นว่าในภายหลัง.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ ...

[๑๔๘] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้รู้อยู่ น้อมลาภที่เขาน้อมไปจะถวายสงฆ์ มาเพื่อบุคคล ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ผู้รู้อยู่ น้อมลาภที่เขาน้อมไปจะถวายสงฆ์มาเพื่อบุคคล.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ ...

สหธรรมมิกวรรคที่ ๘ จบ.

หัวข้อประจำวรรค

[๑๔๙] ภิกษุกล่าวโดยชอบธรรม ๑ ก่นวินัย ๑ แสร้งทำหลง ๑ ให้ประหาร ๑ เงื้อหอกคือฝ่ามือ ๑ อาบัติสังฆาทิเสสไม่มีมูล ๑ ก่อความรำคาญ ๑ ยืนแอบฟังความ ๑ กรรมอันเป็นธรรม ๑ วินิจฉัย ๑ สงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกันให้ ๑ น้อมลาภมาเพื่อบุคคล ๑

คำถามและคำตอบในราชวรรคที่ ๙

[๑๕๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ไม่ได้รับบอกก่อน เข้าไปสู่ภายในพระตำหนักหลวง ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระอานนท์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระอานนท์ยังไม่ได้รับบอกก่อน เข้าไปสู่ภายในพระตำหนัก
หลวง.
มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒
(เหมือนกฐินสิกขาบท) ...

[๑๕๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้เก็บรัตนะ ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภภิกษุรูปหนึ่ง.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุรูปหนึ่งเก็บรัตนะ.
มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๒ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วย
สมุฏฐาน ๖ ...

[๑๕๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ไม่บอกลาภิกษุที่มีอยู่เข้าไปสู่บ้านในเวลาวิกาล ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ไม่บอกลาภิกษุที่มีอยู่ แล้วเข้าไปสู่บ้านในเวลาวิกาล.
มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๓ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วย
สมุฏฐาน ๒ (เหมือนกฐินสิกขาบท) ...

[๑๕๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ให้ทำกล่องเข็มแล้วด้วยกระดูกก็ดี แล้วด้วยงาก็ดี แล้วด้วย
เขาก็ดี ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ สักกชนบท.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุหลายรูปไม่รู้จักประมาณ ขอกล่องเข็มเป็นจำนวนมาก.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ ...

[๑๕๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ให้ทำเตียงก็ดี ตั่งก็ดี เกินประมาณ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระอุปนันทะศากยบุตร.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระอุปนันทะศากยบุตร ให้ทำเตียงสูง.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ ...

[๑๕๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ให้ทำเตียงก็ดี ตั่งก็ดี เป็นของหุ้มนุ่น ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ ให้ทำเตียงก็ดี ตั่งก็ดี เป็นของหุ้มนุ่น.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ ...

[๑๕๖] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ให้ทำผ้าปูนั่งเกินประมาณ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ให้ทำผ้าปูนั่งไม่มีประมาณ.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ ...

[๑๕๗] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ให้ทำผ้าปิดฝีเกินประมาณ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ใช้ผ้าปิดฝีไม่มีประมาณ.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ ...

[๑๕๘] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ให้ทำผ้าอาบน้ำฝนเกินประมาณ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ใช้ผ้าอาบน้ำฝน ไม่มีประมาณ.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ ...

[๑๕๙] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ให้ทำจีวรมีประมาณเท่าจีวรพระสุคต ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระอานนท์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระอานนท์ ใช้จีวรมีประมาณเท่าจีวรพระสุคต.
มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ ...

ราชวรรคที่ ๙ จบ.

หัวข้อประจำวรรค

[๑๖๐] ภายในพระตำหนักหลวง ๑ เก็บ ๑ ไม่อำลาแล้วเข้าบ้าน ๑ กล่องเข็ม ๑ เตียง ๑ เตียงหุ้มนุ่น ๑ ผ้าปูนั่ง ๑ ผ้าปิดฝี ๑ ผ้าอาบน้ำฝน ๑ ใช้จีวรเท่าสุคตจีวร ๑

ปาจิตตีย์ ๙๒ สิกขาบท จบ.

หัวข้อบอกวรรคเหล่านั้น

[๑๖๑] วรรคเหล่านั้น คือ มุสาวาทวรรค ๑ ภูตคามวรรค ๑ โอวาทวรรค ๑ โภชนวรรค ๑ อเจลกวรรค ๑ สุราเมรยวรรค ๑ สัปปาณกวรรค ๑ สหธรรมิกวรรค ๑ รวมเป็น ๙ กับราชวรรค.

ปาฏิเทสนียกัณฑ์

คำถามและคำตอบในสิกขาบทที่ ๑

[๑๖๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาฏิเทสนียะ แก่ภิกษุผู้เข้าไปสู่ละแวกบ้านแล้ว รับของเคี้ยวก็ดี ของฉันก็ดี ด้วยมือของตนจากมือของภิกษุณีผู้มิใช่ญาติแล้วฉัน ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภภิกษุรูปหนึ่ง.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุรูปหนึ่ง เข้าไปสู่ละแวกบ้านแล้วรับอามิสจากมือของภิกษุณี ผู้มิใช่ญาติ.
มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ คือ บางทีเกิดแต่กาย มิใช่วาจา มิใช่จิต บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ...

คำถามและคำตอบในสิกขาบทที่ ๒

[๑๖๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาฏิเทสนียะ แก่ภิกษุผู้ไม่ห้ามภิกษุณีผู้สั่งเสียแล้วฉัน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครราชคฤห์.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ ไม่ห้ามภิกษุณีผู้สั่งเสียอยู่.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ คือ บางทีเกิดแต่กายกับวาจา มิใช่จิต บางทีเกิดแต่กายวาจา และจิต ...

คำถามและคำตอบในสิกขาบทที่ ๓

[๑๖๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาฏิเทสนียะ แก่ภิกษุ ผู้รับของเคี้ยวก็ดี ของฉันก็ดี ในสกุลที่สงฆ์สมมติว่าเป็นเสขะด้วยมือของตนแล้วฉัน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุหลายรูปไม่รู้ประมาณแล้วรับ.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๒ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ คือ บางทีเกิดแต่กาย มิใช่วาจา มิใช่จิต บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ...

คำถามและคำตอบในสิกขาบทที่ ๔

[๑๖๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาฏิเทสนียะ แก่ภิกษุผู้รับของเคี้ยวก็ดี ของฉันก็ดี อันเขาไม่ได้บอกให้รู้ไว้ก่อนในเสนาสนะป่า ด้วยมือของตนในวัดที่อยู่ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ สักกชนบท.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุหลายรูปไม่บอกว่าโจรอาศัยอยู่ในอาราม.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ คือ บางทีเกิดแต่กายกับวาจา มิใช่จิต บางทีเกิดแต่กายวาจา และจิต ...

ปาฏิเทสนียะ ๔ สิกขาบท จบ.

หัวข้อประจำกัณฑ์

[๑๖๖] ปาฏิเทสนียะ ๔ สิกขาบท คือ ภิกษุณีมิใช่ญาติ ๑ ภิกษุณีสั่งเสีย ๑ สกุลเสขะ ๑ เสนาสนะป่า ๑ อันพระสัมพุทธเจ้าทรงประกาศแล้วแล.

เสขิยกัณฑ์

คำถามและคำตอบในปริมัณฑลวรรคที่ ๑

[๑๖๗] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ นุ่งผ้าเลื้อยหน้าหรือเลื้อยหลัง ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์นุ่งผ้าเลื้อยหน้าบ้างเลื้อยหลังบ้าง.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ...

[๑๖๘] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ห่มผ้าเลื้อยหน้าหรือเลื้อยหลัง ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ห่มผ้าเลื้อยหน้าบ้างเลื้อยหลังบ้าง.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง

คือ เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ...

[๑๖๙] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ เปิดกายเดินไปในละแวกบ้าน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์เปิดกายเดินไปในละแวกบ้าน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง

(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท) ...

[๑๗๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อเปิดกายนั่งในละแวกบ้าน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์เปิดกายนั่งในละแวกบ้าน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง

(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท) ...

[๑๗๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ คะนองมือหรือเท้า เดินไปในละแวกบ้าน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์เปิดกายนั่งในละแวกบ้าน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง

(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท) ...

[๑๗๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ คะนองมือหรือเท้า นั่งในละแวกบ้าน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์คะนองมือบ้างเท้าบ้าง นั่งในละแวกบ้าน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง

(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท) ...

[๑๗๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ แลดูในที่นั้นๆ เดินไปในละแวกบ้าน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์แลดูในที่นั้นๆ เดินไปในละแวกบ้าน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง

(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท) ...

[๑๗๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ แลดูในที่นั้นๆ นั่งในละแวกบ้าน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์แลดูในที่นั้นๆ นั่งในละแวกบ้าน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง

(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท) ...

[๑๗๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ เดินเวิกผ้าไปในละแวกบ้าน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์เดินเวิกผ้าไปในละแวกบ้าน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง

(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท) ...

[๑๗๖] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ นั่งเวิกผ้าในละแวกบ้าน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ นั่งเวิกผ้าในละแวกบ้าน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง

(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท) ...

ปริมัณฑลวรรคที่ ๑ จบ.

คำถามและคำตอบในอุชชัคฆิกวรรคที่ ๒

[๑๗๗] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ เดินหัวเราะไปในละแวกบ้าน ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์เดินหัวเราะเสียงดังไปในละแวกบ้าน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือ
เกิดแต่กาย วาจาและจิต

[๑๗๘] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ นั่งหัวเราะในละแวกบ้าน ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์นั่งหัวเราะเสียงดังในละแวกบ้าน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือ
เกิดแต่กาย วาจา และจิต

[๑๗๙] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ เดินพูดเสียงดังลั่นในละแวกบ้าน ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์เดินพูดเสียงดังลั่นในละแวกบ้าน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง
(เหมือนสมนุภาสนสิกขาบท)

[๑๘๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ นั่งพูดเสียงดังลั่นในละแวกบ้าน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์นั่งพูดเสียงดังลั่นในละแวกบ้าน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง
(เหมือนสมนุภาสนสิกขาบท)

[๑๘๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ เดินโคลงกายไปในละแวกบ้าน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์เดินโคลงกายไปในละแวกบ้าน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง
(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท)

[๑๘๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ นั่งโคลงกายในละแวกบ้าน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์นั่งโคลงกายในละแวกบ้าน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง

(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท)

[๑๘๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ เดินไกวแขนไปในละแวกบ้าน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์เดินไกวแขนไปในละแวกบ้าน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง

(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท)

[๑๘๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ นั่งไกวแขนในละแวกบ้าน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์นั่งไกวแขวนในละแวกบ้าน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง

(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท)

[๑๘๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ เดินโคลงศีรษะไปในละแวกบ้าน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์เดินโคลงศีรษะไปในละแวกบ้าน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง

(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท)

[๑๘๖] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ นั่งโคลงศีรษะในละแวกบ้าน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์นั่งโคลงศีรษะในละแวกบ้าน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง

(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท)

อุชชัคฆิกวรรคที่ ๒ จบ

คำถามและคำตอบในขัมภกตวรรคที่ ๓

[๑๘๗] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ เดินค้ำกายไปในละแวกบ้าน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์เดินค้ำกายไปในละแวกบ้าน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง

(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท)

[๑๘๘] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ นั่งค้ำกายในละแวกบ้าน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์นั่งค้ำกายในละแวกบ้าน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง

(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท)

[๑๘๙] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ เดินคลุมศีรษะไปในละแวกบ้าน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ เดินคลุมกายตลอดศีรษะไปในละแวกบ้าน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง

(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท)

[๑๙๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ นั่งคลุมศีรษะในละแวกบ้าน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์นั่งคลุมกายตลอดศีรษะ ในละแวกบ้าน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง

(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท)

[๑๙๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ เดินกระโหย่งเท้าไปในละแวกบ้าน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์เดินกระโหย่งเท้าไปในละแวกบ้าน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง

(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท)

[๑๙๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ นั่งรัดเข่าในละแวกบ้าน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์นั่งรัดเข่าในละแวกบ้าน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง

(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท)

[๑๙๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ รับบิณฑบาตโดยไม่เคารพ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์รับบิณฑบาตโดยไม่เคารพ.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง
(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท)

[๑๔๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ แลดูในที่นั้นๆ รับบิณฑบาต ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์แลดูในที่นั้นๆ รับบิณฑบาต.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง
(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท)

[๑๔๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ รับแต่แกงมาก ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์รับแต่แกงมาก.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง
(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท)

[๑๔๖] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ รับบิณฑบาตจนพูนบาตร ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์รับบิณฑบาตจนพูนบาตร.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง
(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท)

ขัมภกตวรรคที่ ๓ จบ.

คำถามและคำตอบในปิณฑปาตวรรคที่ ๔

[๑๙๗] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ฉันบิณฑบาตโดยไม่เคารพ ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ฉันบิณฑบาตโดยไม่เคารพ.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง
(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท).

[๑๙๘] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ แลดูในที่นั้นๆ ฉันบิณฑบาต ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์แลดูในที่นั้นๆ ฉันบิณฑบาต.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง
(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท).

[๑๙๙] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ฉันบิณฑบาตให้แหว่งในที่นั้นๆ ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ฉันบิณฑบาตให้แหว่งในที่นั้นๆ

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง

(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท)

[๒๐๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ฉันแต่แกงมาก ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ ฉันแต่แกงมาก.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง

(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท)

[๒๐๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ฉันบิณฑบาตขยุ้มแต่ยอดลงไป ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ฉันบิณฑบาตขยุ้มแต่ยอดลงไป.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง

(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท)

[๒๐๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ กลบแกงบ้าง กับบ้าง ด้วยข้าวสุก ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์กลบแกงบ้าง กับบ้าง ด้วยข้าวสุก.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง

(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท)

[๒๐๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ขอแกงบ้าง ข้าวสุกบ้าง เพื่อประโยชน์แก่ตนมาฉัน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ ขอแกงบ้าง ข้าวสุกบ้าง เพื่อประโยชน์แก่ตนมาฉัน.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ คือ บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา บางทีเกิดแต่กายวาจา และจิต.

[๒๐๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ แลดูบาตรของภิกษุรูปอื่น ด้วยหมายจะยกโทษ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์แลดูบาตรของภิกษุรูปอื่นด้วยหมายจะยกโทษ.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง

(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท)

[๒๐๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ทำคำข้าวให้ใหญ่ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ทำคำข้าวให้ใหญ่.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง (เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท)

[๒๐๖] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ทำคำข้าวให้ยาว ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ทำคำข้าวให้ยาว.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง (เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท)

ปิณฑปาตวรรคที่ ๔ จบ.

คำถามและคำตอบในกพฬวรรคที่ ๕

[๒๐๗] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ เมื่อคำข้าวยังไม่ถึงปาก อ้าปากไว้ท่า ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ เมื่อคำข้าวยังไม่ถึงปาก อ้าปากไว้ท่า.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง (เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท)

[๒๐๘] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ฉันสอดมือทั้งหมดเข้าในปาก ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ฉันสอดมือทั้งหมดเข้าในปาก.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง (เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท)

[๒๐๙] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ พูดทั้งคำข้าวมีในปาก ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์พูดทั้งคำข้าวมีในปาก.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่กายวาจา และจิต.

[๒๑๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ฉันเดาะคำข้าว ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ฉันเดาะคำข้าว.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง (เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท)

[๒๑๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ฉันกัดคำข้าว ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ฉันกัดคำข้าว.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง (เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท)

[๒๑๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ฉันทำกระพุ้งแก้มให้ตุ่ย ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ฉันทำกระพุ้งแก้มให้ตุ่ย.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง (เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท)

[๒๑๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ฉันสลัดมือ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ฉันสลัดมือ.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง (เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท)

[๒๑๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ฉันโปรยเมล็ดข้าว ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ฉันโปรยเมล็ดข้าว.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง (เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท)

[๒๑๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ฉันแลบลิ้น ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ฉันแลบลิ้น.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง (เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท)

[๒๑๖] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ฉันดังจั๊บๆ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ฉันดังจั๊บๆ

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง

(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท)

กพพวรรคที่ ๕ จบ.

คำถามและคำตอบในสุรุสุรุวรรคที่ ๖

[๒๑๗] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ฉันดังซู้ดๆ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครโกสัมพี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุหลายรูปดื่มนมสดดังซู้ดๆ

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง

(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท)

[๒๑๘] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ฉันเลียมือ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครโกสัมพี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ฉันเลียมือ.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง

(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท)

[๒๑๙] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ฉันขอดบาตร ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครโกสัมพี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ฉันขอดบาตร.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง (เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท)

[๒๒๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ฉันเลียริมฝีปาก ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครโกสัมพี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ฉันเลียริมฝีปาก.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง (เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท)

[๒๒๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ รับโอน้ำด้วยมือเปื้อนอามิส ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ ภัคคชนบท.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุหลายรูปรับโอน้ำด้วยมือเปื้อนอามิส.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา.

[๒๒๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ เทน้ำล้างบาตรมีเมล็ดข้าวในละแวกบ้าน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ ภัคคชนบท.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุหลายรูปเทน้ำล้างบาตรมีเมล็ดข้าว ในละแวกบ้าน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือ กายกับจิต มิใช่วาจา.

[๒๒๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ แสดงธรรมแก่บุคคลมีร่มในมือ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์แสดงธรรมแก่บุคคลมีร่มในมือ.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย.

[๒๒๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ แสดงธรรมแก่บุคคลมีไม้พลองในมือ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์แสดงธรรมแก่บุคคลมีไม้พลองในมือ.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน
อันหนึ่ง คือ เกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย.

[๒๒๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ แสดงธรรมแก่บุคคลมีศัสตราในมือ
ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์แสดงธรรมแก่บุคคลมีศัสตราในมือ.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วย
สมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย.

[๒๒๖] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ แสดงธรรมแก่บุคคลมีอาวุธในมือ
ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์แสดงธรรมแก่บุคคลมีอาวุธในมือ.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วย
สมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย.

สุรุสุรุวรรคที่ ๖ จบ.

คำถามและคำตอบในปาทุกาวรรคที่ ๗

[๒๒๗] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ แสดงธรรมแก่บุคคลสวมเขียงเท้า
ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ แสดงธรรมแก่บุคคลสวมเขียงเท้า.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วย
สมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย.

[๒๒๘] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ แสดงธรรมแก่บุคคลสวมรองเท้า ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ แสดงธรรมแก่บุคคลสวมรองเท้า.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วย
สมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย.

[๒๒๙] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ แสดงธรรมแก่บุคคลไปในยาน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์แสดงธรรมแก่บุคคลไปในยาน.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วย
สมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย.

[๒๓๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ แสดงธรรมแก่บุคคลผู้อยู่บนที่นอน
ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ แสดงธรรมแก่บุคคลผู้อยู่บนที่นอน.
มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วย
สมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย.

[๒๓๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ แสดงธรรมแก่บุคคลผู้นั่งรัดเข่า ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ แสดงธรรมแก่บุคคลผู้นั่งรัดเข่า.
มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วย
สมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย.

[๒๓๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ แสดงธรรมแก่บุคคลผู้โพกศีรษะ
ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์แสดงธรรมแก่บุคคลผู้โพกศีรษะ.
มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วย
สมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย.

[๒๓๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ แสดงธรรมแก่บุคคลผู้คลุมศีรษะ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์แสดงธรรมแก่บุคคลผู้คลุมศีรษะ.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย.

[๒๓๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ นั่งอยู่ที่แผ่นดินแสดงธรรม แก่บุคคลผู้นั่งบนอาสนะ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ นั่งอยู่ที่แผ่นดินแสดงธรรมแก่บุคคลผู้นั่งบนอาสนะ.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย.

[๒๓๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ นั่งบนอาสนะต่ำ แสดงธรรมแก่บุคคลผู้นั่งบนอาสนะสูง ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ นั่งบนอาสนะต่ำ แสดงธรรมแก่บุคคลผู้นั่งบน
อาสนะสูง.
มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วย
สมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแก่กายกับจิต มิใช่วาจา.

[๒๓๖] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ยืนแสดงธรรมแก่บุคคลผู้นั่ง ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ยืนแสดงธรรมแก่บุคคลผู้นั่ง.
มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน
อันหนึ่ง คือ เกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย.

[๒๓๗] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า
พระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อเดินไปข้างหลัง แสดงธรรมแก่
บุคคลผู้เดินไปข้างหน้า ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์เดินไปข้างหลัง แสดงธรรมแก่บุคคลผู้เดินไปข้างหน้า.
มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วย
สมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่กาย วาจา และจิต.

[๒๓๘] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อเดินไปนอกทาง แสดงธรรมแก่บุคคลผู้เดิน
ในทาง ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์เดินไปนอกทาง แสดงธรรมแก่บุคคลผู้เดินในทาง.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วย

สมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่กาย วาจา และจิต.

[๒๓๙] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ยืนถ่ายอุจจาระ หรือปัสสาวะ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ ยืนถ่ายอุจจาระ หรือถ่ายปัสสาวะ.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วย

สมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา.

[๒๔๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ถ่ายอุจจาระ หรือปัสสาวะ หรือบ้วนเขฬะลงบนของเขียวสด ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ ถ่ายอุจจาระ หรือปัสสาวะ หรือบ้วนเขฬะลงบนของเขียวสด.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วย

สมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา.

[๒๔๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏแก่ภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ถ่ายอุจจาระ หรือปัสสาวะ หรือบ้วนเขฬะลงในน้ำ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระฉัพพัคคีย์ ถ่ายอุจจาระบ้าง ปัสสาวะบ้าง บ้วนเขฬะบ้าง ลงในน้ำ.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา.

ปาทุกาวรรคที่ ๗ จบ.

เสขิยะ ๗๕ สิกขาบท จบ.

กัตถปัญญัตติวาร มหาวิภังค์ จบ.

หัวข้อประจำเรื่อง

[๒๔๒] นุ่งห่มเป็นปริมณฑล ปกปิดกาย สำรวมดี มีตาทอดลง เวิกผ้า หัวเราะลั่น มีเสียงดัง โคลงกาย ไกวแขน โคลงศีรษะรวม ๓ ค้ำกาย คลุมศีรษะ กระโหย่ง รัดเข่า รับบิณฑบาตโดยเอื้อเฟื้อ แลดูในบาตร แกงพอสมควร รับบิณฑบาตเสมอขอบ ฉันบิณฑบาตโดยเอื้อเฟื้อ แลดูในบาตร ฉันบิณฑบาตไม่แหว่ง ฉันแกงพอสมควร ขยุ้มแต่ยอด กลบ ขอเพ่งโพนทะนา ไม่ใหญ่ กลมกล่อม ช่องปาก มือทั้งหมด ไม่พูด ฉันเดาะ ฉันกัด ฉันทำให้ตุ่ย สลัดมือ ฉันโปรยเมล็ดข้าว ฉันแลบลิ้น ฉันเสียงจั๊บๆ ซู้ดๆ เลียมือ ขอดบาตร เลียริมฝีปาก เปื้อนอามิส น้ำมีเมล็ดข้าว พระตถาคตทั้งหลายย่อมไม่ทรงแสดงสัทธรรม แก่บุคคลผู้มีร่มในมือ มีไม้พลองในมือ มีศัสตราวุธในมือ สวมเขียงเท้า สวมรองเท้า ไปในยาน อยู่บนที่นอน นั่งรัดเข่า โพกศีรษะ คลุมศีรษะ ที่แผ่นดิน อาสนะต่ำ ยืนอยู่ เดินไปข้างหลัง เดินไปนอกทาง ไม่ยืนถ่าย ถ่ายบนของเขียวสด และในน้ำ.

หัวข้อบอกวรรคเหล่านั้น

[๒๔๓] ปริมัณฑลวรรค ๑ อุชชัคฆิกวรรค ๑ ขัมภกตวรรค ๑ ปิณฑปาตวรรค ๑ กพฬวรรค ๑ สุรุสุรุวรรค ๑ ปาทุกาวรรค ๑ เป็นที่ ๗ แล.

กตาปัตติวารที่ ๒

คำถามและคำตอบในปาราชิกกัณฑ์

ปาราชิก ๔ สิกขาบท

[๒๔๔] ถามว่า ภิกษุเสพเมถุนธรรม ต้องอาบัติเท่าไร?
ตอบว่า ภิกษุเสพเมถุนธรรม ต้องอาบัติ ๓ คือ เสพเมถุนธรรมในสรีระที่สัตว์มิได้กัด ต้องอาบัติปาราชิก ๑ เสพเมถุนธรรมในสรีระที่สัตว์กัดแล้วโดยมาก ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ สอดองค์กำเนิดเข้าในปากที่อ้า มิได้ถูกต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ ๑
ภิกษุเสพเมถุนธรรม ต้องอาบัติ ๓ เหล่านี้.

[๒๔๕] ถามว่า ภิกษุถือเอาทรัพย์ที่เจ้าของมิได้ให้ ต้องอาบัติเท่าไร?
ตอบว่า ภิกษุถือเอาทรัพย์ที่เจ้าของมิได้ให้ ต้องอาบัติ ๓ คือ ถือเอาทรัพย์ที่เจ้าของมิได้ให้เป็นส่วนแห่งโจรกรรม มีราคา ๕ มาสก หรือเกินกว่า ๕ มาสก ต้องอาบัติปาราชิก ๑ ถือเอาทรัพย์ที่เจ้าของมิได้ให้เป็นส่วนแห่งโจรกรรม มีราคาเกินกว่า ๑ มาสก หรือหย่อนกว่า ๕ มาสก ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ ถือเอาทรัพย์ที่เจ้าของมิได้ให้เป็นส่วนแห่งโจรกรรม มีราคามาสกหนึ่ง หรือหย่อนกว่ามาสกหนึ่ง ต้องอาบัติทุกกฏ ๑
ภิกษุถือเอาทรัพย์ที่เจ้าของมิได้ให้ ต้องอาบัติ ๓ เหล่านี้.

[๒๔๖] ถามว่า ภิกษุแกล้งพรากกายมนุษย์จากชีวิตต้องอาบัติเท่าไร?
ตอบว่า ภิกษุแกล้งพรากกายมนุษย์จากชีวิต ต้องอาบัติ ๓ คือ ขุดบ่อ เจาะจงมนุษย์ว่าจักตกลงตาย ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ เมื่อตกแล้ว ทุกขเวทนาเกิดขึ้น ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ ตาย ต้องอาบัติปาราชิก ๑
ภิกษุแกล้งพรากกายมนุษย์จากชีวิต ต้องอาบัติ ๓ เหล่านี้.

[๒๔๗] ถามว่า ภิกษุกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม อันไม่มีอยู่ ไม่เป็นจริง ต้องอาบัติเท่าไร?
ตอบว่า ภิกษุกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม อันไม่มีอยู่ ไม่เป็นจริง ต้องอาบัติ ๓ คือ ภิกษุมีความปรารถนาลามก ถูกความปรารถนาลามกครอบงำ กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมอันไม่มี ไม่เป็นจริง ต้องอาบัติปาราชิก ๑ ภิกษุกล่าวว่า ภิกษุใดอยู่ในวิหารของท่าน ภิกษุนั้นเป็นพระอรหันต์ เมื่อผู้ฟังเข้าใจความ ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ เมื่อไม่เข้าใจความ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑
ภิกษุกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมอันไม่มี ไม่เป็นจริง ต้องอาบัติเหล่านี้.

ปาราชิก ๔ สิกขาบท จบ.

คำถามและคำตอบในสังฆาทิเสสกัณฑ์

สังฆาทิเสส ๑๓ สิกขาบท

[๒๔๘] ถามว่า ภิกษุพยายามปล่อยอสุจิ ต้องอาบัติเท่าไร?
ตอบว่า ภิกษุพยายามปล่อยอสุจิ ต้องอาบัติ ๓ คือ ตั้งใจพยายาม อสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตั้งใจพยายาม แต่อสุจิไม่เคลื่อน ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ เป็นทุกกฏในประโยค ๑.

[๒๔๙] ภิกษุถึงความเคล้าคลึงด้วยกายกับมาตุคาม ต้องอาบัติ ๓ คือ ถูกต้องกายด้วยกาย ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑ เอากายถูกต้องของเนื่องด้วยกาย ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ เอาของเนื่องด้วยกาย ถูกต้องของเนื่องด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ ๑.

[๒๕๐] ภิกษุพูดเคาะมาตุคามด้วยวาจาชั่วหยาบ ต้องอาบัติ ๓ คือ พูดชมก็ดี พูดติก็ดี พาดพิงวัจจมรรค ปัสสาวมรรค ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑ พูดชมก็ดี พูดติก็ดี พาดพิงอวัยวะใต้รากขวัญลงมา เหนือหัวเข่าขึ้นไป เว้นวัจจมรรค ปัสสาวมรรค ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ พูดชมก็ดี พูดติก็ดี พาดพิงของเนื่องด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ ๑.

[๒๕๑] ภิกษุกล่าวคุณแห่งการบำเรอตนด้วยกาม ต้องอาบัติ ๓ คือ กล่าวคุณแห่งการบำเรอตนด้วยกาม ในสำนักมาตุคาม ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑ กล่าวคุณแห่งการบำเรอตนด้วยกาม ในสำนักบัณเฑาะก์ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ กล่าวคุณแห่งการบำเรอตนด้วยกาม ในสำนักดิรัจฉาน ต้องอาบัติทุกกฏ ๑.

[๒๕๒] ภิกษุถึงความเป็นผู้เที่ยวชักสื่อ ต้องอาบัติ ๓ คือ รับคำ นำไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑ รับคำ นำไปบอก แต่ไม่กลับมาบอก ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ รับคำ แต่ไม่บอก ไม่กลับมาบอก ต้องอาบัติทุกกฏ ๑.

[๒๕๓] ภิกษุให้ทำกุฎี ด้วยอาการขอเอาเอง ต้องอาบัติ ๓ คือ ให้ทำเป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อก้อนดินอีกก้อนหนึ่งยังไม่มา ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ เมื่อก้อนดินนั้นมาแล้ว ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑.

[๒๕๔] ภิกษุให้ทำวิหารใหญ่ ต้องอาบัติ ๓ คือ ให้ทำ เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อก้อนดินอีกก้อนหนึ่งยังไม่มา ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ เมื่อก้อนดินนั้นมาแล้ว ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑.

[๒๕๕] ภิกษุตามกำจัดภิกษุด้วยธรรมมีโทษถึงปาราชิก อันหามูลมิได้ ต้องอาบัติ ๓ คือ ไม่ให้ทำโอกาส ประสงค์จะให้เคลื่อน โจท ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ กับสังฆาทิเสส ๑ ให้ทำโอกาสประสงค์จะด่า โจท ต้องอาบัติโอมสวาท ๑.

[๒๕๖] ภิกษุถือเอาเอกเทศบางอย่าง แห่งอธิกรณ์อันเป็นเรื่องอื่นให้เป็นเพียงเลส ตามกำจัดภิกษุด้วยธรรมอันมีโทษถึงปาราชิก ต้องอาบัติ ๓ คือ ไม่ให้ทำโอกาส ประสงค์จะให้เคลื่อน โจท ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ กับสังฆาทิเสส ๑ ให้ทำโอกาส ประสงค์จะด่า โจท ต้องอาบัติโอมสวาท ๑.

[๒๕๗] ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ถูกสวดสมนุภาสกว่าจะครบ ๓ จบ ไม่สละอยู่ ต้องอาบัติ ๓ คือ จบญัตติ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ จบกรรมวาจาสองครั้ง ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ จบกรรมวาจาครั้งสุด ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑.

[๒๕๘] ภิกษุทั้งหลายผู้ประพฤติตามภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ถูกสวดสมนุภาสกว่าจะครบ ๓ จบ ไม่สละอยู่ ต้องอาบัติ ๓ คือ จบบัญญัติ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ จบกรรมวาจาสองครั้ง ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ จบกรรมวาจาครั้งสุด ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

[๒๕๙] ภิกษุผู้ว่ายาก ถูกสวดสมนุภาสกว่าจะครบ ๓ จบ ไม่สละอยู่ ต้องอาบัติ ๓ คือ จบญัตติ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ จบกรรมวาจาสองครั้ง ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ จบกรรมวาจาครั้งสุด ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑.

[๒๖๐] ภิกษุผู้ประทุษร้ายสกุล ถูกสวดสมนุภาสกว่าจะครบ ๓ จบ ไม่สละอยู่ ต้องอาบัติ ๓ คือ จบญัตติ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ จบกรรมวาจาสองครั้ง ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ จบกรรมวาจาครั้งสุด ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

สังฆาทิเสส ๑๓ สิกขาบท จบ.

อาบัติในนิสสัคคิยกัณฑ์

กฐินวรรคที่ ๑

[๒๖๑] ภิกษุยังอติเรกจีวรให้ล่วง ๑๐ วัน ต้องอาบัติ ๑ คือ นิสสัคคิยปาจิตตีย์.

[๒๖๒] ภิกษุอยู่ปราศจากไตรจีวรสิ้นราตรีหนึ่ง ต้องอาบัติ ๑ คือ นิสสัคคิยปาจิตตีย์.

[๒๖๓] ภิกษุรับอกาลจีวรแล้ว ให้ล่วงเดือนหนึ่งต้องอาบัติ ๑ คือ นิสสัคคิยปาจิตตีย์.

[๒๖๔] ภิกษุใช้ภิกษุณีผู้มิใช่ญาติ ให้ซักจีวรเก่า ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้ซัก เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ให้ซักเสร็จแล้ว เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๑.

[๒๖๕] ภิกษุรับจีวรจากมือภิกษุณีผู้มิใช่ญาติ ต้องอาบัติ ๒ คือ รับเป็นทุกกฏในประโยค ๑ รับจีวรแล้ว เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๑.

[๒๖๖] ภิกษุขอจีวรต่อพ่อเจ้าเรือนก็ดี ต่อแม่เจ้าเรือนก็ดี ผู้มิใช่ญาติ ต้องอาบัติ ๒ คือ ขอเป็นทุกกฏในประโยค ๑ ขอได้แล้ว เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๑.

[๒๖๗] ภิกษุของจีวรต่อพ่อเจ้าเรือนก็ดี ต่อแม่เจ้าเรือนก็ดี ผู้มิใช่ญาติ ยิ่งกว่ากำหนดนั้น ต้องอาบัติ ๒ คือ ขอ เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ขอได้แล้ว เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๑.

[๒๖๘] ภิกษุอันเขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน เข้าไปหาพ่อเจ้าเรือนผู้มิใช่ญาติแล้ว ถึงการกำหนดในจีวร ต้องอาบัติ ๒ คือ ถึงการกำหนด เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ถึงการกำหนดแล้ว เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๑.

[๒๖๙] ภิกษุอันเขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน เข้าไปหาพ่อเจ้าเรือนหลายคน ผู้มิใช่ญาติแล้วถึงการกำหนดในจีวร ต้องอาบัติ ๒ คือ ถึงการกำหนด เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ถึงการกำหนดแล้ว เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๑.

[๒๗๐] ภิกษุยังจีวรให้สำเร็จด้วยทวงเกิน ๓ ครั้ง ด้วยยืนเกิน ๖ ครั้ง ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้สำเร็จ เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ให้สำเร็จแล้ว เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๑.

กฐินวรรคที่ ๑ จบ.

โกสิยวรรคที่ ๒

[๒๗๑] ภิกษุให้ทำสันถัตเจือด้วยไหม ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้ทำเป็นทุกกฏในประโยค ๑ ให้ทำเสร็จแล้ว เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๑.

[๒๗๒] ภิกษุให้ทำสันถัตด้วยขนเจียมดำล้วน ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้ทำเป็นทุกกฏในประโยค ๑ ให้ทำเสร็จแล้ว เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๑.

[๒๗๓] ภิกษุไม่ถือเอาขนเจียมขาว ๑ ส่วน ขนเจียมแดง ๑ ส่วน แล้วให้ทำสันถัตใหม่ ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้ทำ เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ให้ทำเสร็จแล้ว เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๑.

[๒๗๔] ภิกษุให้ทำสันถัตทุกปี ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้ทำเป็นทุกกฏในประโยค ๑ ให้ทำเสร็จแล้ว เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๑.

[๒๗๕] ภิกษุไม่ถือเอาคืบสุคตโดยรอบแห่งสันถัตเก่า แล้วให้ทำสันถัตสำหรับนั่งใหม่ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้ทำ เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ให้ทำเสร็จแล้ว เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๑.

[๒๗๖] ภิกษุรับขนเจียมแล้วเดินทางเกิน ๓ โยชน์ ต้องอาบัติ ๒ คือ เกิน ๓ โยชน์ไปก้าวที่ ๑ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ เกินไปก้าวที่ ๒ เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๑.

[๒๗๗] ภิกษุใช้ภิกษุณีผู้มิใช่ญาติให้ซักขนเจียม ต้องอาบัติ ๒ คือให้ซัก เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ให้ซักแล้ว เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๑.

[๒๗๘] ภิกษุรับรูปิยะ ต้องอาบัติ ๒ คือ รับ เป็นทุกกฏในประโยค ๑ รับแล้วเป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๑.

[๒๗๙] ภิกษุถึงความแลกเปลี่ยนด้วยรูปิยะมีประการต่างๆ ต้องอาบัติ ๒ คือ ถึงเป็นทุกกฏในประโยค ๑ ถึงแล้ว เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๑.

[๒๘๐] ภิกษุถึงการซื้อและขายมีประการต่างๆ ต้องอาบัติ ๒ คือ ถึงเป็นทุกกฏในประโยค ๑ ถึงแล้ว เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๑.

โกสิยวรรคที่ ๒ จบ.

ปัตตวรรคที่ ๓

[๒๘๑] ภิกษุเก็บอติเรกบาตรล่วง ๑๐ วัน ต้องอาบัติ ๑ คือ นิสสัคคิยปาจิตตีย์.

[๒๘๒] ภิกษุมีบาตร มีรอยร้าวหย่อน ๕ แห่ง ให้จ่ายบาตรอื่นใหม่ ต้องอาบัติ ๒ คือให้จ่าย เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ให้จ่ายแล้ว เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๑.

[๒๘๓] ภิกษุรับประเคนเภสัชแล้วเก็บไว้เกิน ๗ วัน ต้องอาบัติ ๑ คือ นิสสัคคิยปาจิตตีย์.

[๒๘๔] ภิกษุแสวงหาจีวร คือ ผ้าอาบน้ำฝน เมื่อฤดูร้อนยังเหลือเกิน ๑ เดือน ต้องอาบัติ ๒ คือ แสวงหา เป็นทุกกฏในประโยค ๑ แสวงหาได้แล้วเป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๑.

[๒๘๕] ภิกษุให้จีวรแก่ภิกษุเองแล้ว โกรธ ขัดใจ ชิงเอามา ต้องอาบัติ ๒ คือชิงเอามา เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ชิงเอามาแล้ว เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๑.

[๒๘๖] ภิกษุขอด้ายมาเองแล้ว ให้ช่างหูกทอจีวร ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้ทอ เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ให้ทอเสร็จแล้ว เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๑.

[๒๘๗] ภิกษุอันเขาไม่ได้ปวารณาไว้ก่อน เข้าไปหาช่างหูกของพ่อเจ้าเรือนผู้มิใช่ญาติ แล้วถึงความกำหนดในจีวร ต้องอาบัติ ๒ คือ ถึงความกำหนดเป็นทุกกฏในประโยค ๑ ถึงความกำหนดแล้ว เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๑.

[๒๘๘] ภิกษุรับอัจเจกจีวรแล้ว เก็บไว้เกินสมัยที่เป็นจีวรกาล ต้องอาบัติ ๑ คือ นิสสัคคิยปาจิตตีย์.

[๒๘๙] ภิกษุเก็บจีวร ๓ ผืน ผืนใดผืนหนึ่ง ไว้ในละแวกบ้านแล้วอยู่ปราศเกิน ๖ ราตรี ต้องอาบัติ ๑ คือ นิสสัคคิยปาจิตตีย์.

[๒๙๐] ภิกษุรู้อยู่ น้อมลาภที่เขาน้อมไว้เป็นของจะถวายสงฆ์ มาเพื่อตนต้องอาบัติ ๒ คือ น้อมมา เป็นทุกกฏในประโยค ๑ น้อมมาแล้ว เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๑.

ปัตตวรรคที่ ๓ จบ.

นิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๓๐ สิกขาบท จบ.

คำถามและคำตอบปาจิตติยกัณฑ์

มุสาวาทวรรคที่ ๑

[๒๙๑] ถามว่า ภิกษุกล่าวเท็จทั้งรู้อยู่ ต้องอาบัติเท่าไร? ตอบว่าภิกษุกล่าวเท็จทั้งรู้อยู่ ต้องอาบัติ ๕ คือ ภิกษุมีความปรารถนาลามก ถูกความปรารถนาลามกครอบงำ กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมอันไม่มีอยู่ ไม่เป็นจริง ต้องอาบัติปาราชิก ๑ ตามกำจัดภิกษุด้วยธรรมมีโทษถึงปาราชิกอันไม่มีมูล ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ภิกษุกล่าวว่า ภิกษุใดอยู่ในวิหารของท่าน ภิกษุนั้นเป็นพระอรหันต์ เมื่อผู้ฟังเข้าใจความ ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ ไม่เข้าใจความ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ เป็นปาจิตตีย์ในเพราะสัมปชานมุสาวาท ๑ ภิกษุกล่าวเท็จทั้งรู้อยู่ ต้องอาบัติ ๕ เหล่านี้.

[๒๙๒] ภิกษุด่า ต้องอาบัติ ๒ คือ ด่าอุปสัมบัน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑ ด่าอนุปสัมบัน ต้องอาบัติทุกกฏ ๑.

[๒๙๓] ภิกษุกล่าวคำส่อเสียด ต้องอาบัติ ๒ คือ กล่าวคำส่อเสียดแก่อุปสัมบัน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑ กล่าวคำส่อเสียดแก่อนุปสัมบัน ต้องอาบัติทุกกฏ ๑.

[๒๙๔] ภิกษุสอนธรรมแก่อนุปสัมบันโดยว่าพร้อมกัน ต้องอาบัติ ๒ คือ สอนให้ว่า เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุกๆ บท ๑.

[๒๙๕] ภิกษุสำเร็จการนอนร่วมกับอนุปสัมบันเกิน ๒-๓ คืน ต้องอาบัติ ๒ คือ นอน เป็นอาบัติทุกกฏในประโยค ๑ นอนแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๒๙๖] ภิกษุสำเร็จการนอนร่วมกับมาตุคาม ต้องอาบัติ ๒ คือ นอนเป็นทุกกฏใน ประโยค ๑ นอนแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๒๙๗] ภิกษุแสดงธรรมแก่มาตุคามเกินกว่า ๕-๖ คำ ต้องอาบัติ ๒ คือ แสดง เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุกๆ บท ๑.

[๒๙๘] ภิกษุบอกอุตตริมนุสสธรรมที่มีจริงแก่อนุปสันบัน ต้องอาบัติ ๒ คือ บอก เป็นทุกกฏในประโยค ๑ บอกแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๒๙๙] ภิกษุบอกอาบัติชั่วหยาบของภิกษุแก่อนุปสัมบัน ต้องอาบัติ ๒ คือ บอก เป็นทุกกฏในประโยค ๑ บอกแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๐๐] ภิกษุขุดดิน ต้องอาบัติ ๒ คือ ขุด เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ต้องอาบัติ ปาจิตตีย์ ทุกๆ คราวที่ขุด ๑.

มุสาวาทวรรคที่ ๑ จบ.

ภูตคามวรรคที่ ๒

[๓๐๑] ภิกษุพรากภูตคาม ต้องอาบัติ ๒ คือ พราก เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ต้อง อาบัติปาจิตตีย์ทุกๆ คราวที่พราก ๑.

[๓๐๒] ภิกษุกลับเอาเรื่องอื่นมาพูดกลบเกลื่อน ต้องอาบัติ ๒ คือ เมื่อสงฆ์ยังไม่ยก อัญญวาทกกรรม กลับเอาเรื่องอื่นมาพูดกลบเกลื่อน ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ เมื่อสงฆ์ยกอัญญวาทก กรรมแล้ว กลับเอาเรื่องอื่นมาพูดกลบเกลื่อนต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๐๓] ภิกษุโพนทะนาภิกษุ ต้องอาบัติ ๒ คือ โพนทะนาเป็นทุกกฏในประโยค ๑ โพนทะนาแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๐๔] ภิกษุวางเตียงก็ดี ตั่งก็ดี ฟูกก็ดี เก้าอี้ก็ดี อันเป็นของสงฆ์ในที่แจ้งแล้วไม่ เก็บ ไม่บอกสั่ง หลีกไปเสีย ต้องอาบัติ ๒ คือ ก้าวเท้าเลยเลฑฑุบาตไป ๑ ก้าว ต้องอาบัติ ทุกกฏ ๑ ก้าวเท้าเลยเลฑฑุบาตไป ๒ ก้าว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๐๕] ภิกษุปูที่นอนในวิหารเป็นของสงฆ์แล้วไม่เก็บ ไม่บอกสั่ง หลีกไปเสีย ต้องอาบัติ ๒ คือ ก้าวเท้าเลยเครื่องล้อมไป ๑ ก้าว ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ก้าวเท้าเลยเครื่องล้อมไป ๒ ก้าว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๐๖] ภิกษุรู้อยู่ สำเร็จการนอนเบียดเสียดภิกษุผู้เข้าไปก่อนในวิหารของสงฆ์ ต้องอาบัติ ๒ คือ นอน เป็นทุกกฏในประโยค ๑ นอนแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๐๗] ภิกษุโกรธ ขัดใจ ฉุดคร่าภิกษุจากวิหารของสงฆ์ ต้องอาบัติ ๒ คือ ฉุดคร่า เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ฉุดคร่าแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๐๘] ภิกษุนั่งทับเตียงก็ดี ตั่งก็ดี อันมีเท้าเสียบในกุฎีมีร้านในวิหารเป็นของสงฆ์ ต้องอาบัติ ๒ คือ นั่งทับ เป็นทุกกฏในประโยค ๑ นั่งทับแล้วต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๐๙] ภิกษุอำนวยให้พอก ๒-๓ ชั้น แล้วอำนวยยิ่งกว่านั้น ต้องอาบัติ ๒ คือ อำนวย เป็นทุกกฏในประโยค ๑ อำนวยแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๑๐] ภิกษุรู้อยู่ว่า น้ำมีตัวสัตว์ รดหญ้าก็ดี ดินก็ดี ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังรด เป็นทุกกฏในประโยค ๑ รดแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

ภูตคามวรรคที่ ๒ จบ.

โอวาทวรรคที่ ๓

[๓๑๑] ภิกษุไม่ได้รับสมมติสั่งสอนภิกษุณี ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังสั่งสอน เป็นทุกกฏในประโยค ๑ สั่งสอนแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๑๒] ภิกษุสั่งสอนพวกภิกษุณี เมื่อพระอาทิตย์อัสดงแล้ว ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังสั่งสอน เป็นทุกกฏในประโยค ๑ สั่งสอนแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๑๓] ภิกษุเข้าไปสู่ที่อาศัยของภิกษุณีแล้ว สั่งสอนพวกภิกษุณี ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังสั่งสอน เป็นทุกกฏในประโยค ๑ สั่งสอนแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๑๔] ภิกษุกล่าวว่า พวกภิกษุสั่งสอนพวกภิกษุณี เพราะเหตุอามิสต้องอาบัติ ๒ ๒ คือกำลังกล่าว เป็นทุกกฏในประโยค ๑ กล่าวแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๑๕] ภิกษุให้จีวรแก่ภิกษุณีผู้มิใช่ญาติ ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังให้เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ให้แล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๑๖] ภิกษุเย็บจีวรของภิกษุณีผู้มิใช่ญาติ ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังเย็บ เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ทุกๆ รอยเย็บ ๑.

[๓๑๗] ภิกษุชักชวนภิกษุณีเดินทางไกลด้วยกัน ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังเดิน เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เดินแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๑๘] ภิกษุชักชวนภิกษุณีลงเรือลำเดียวกัน ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังลงเป็นทุกกฏในประโยค ๑ ลงแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๑๙] ภิกษุรู้อยู่ ฉันบิณฑบาตอันภิกษุณีแนะนำให้ถวาย ต้องอาบัติ ๒ คือ รับด้วยตั้งใจว่าจักฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุกๆ คำกลืน ๑.

[๓๒๐] ภิกษุรูปเดียวสำเร็จการนั่งในที่ลับกับภิกษุณีผู้เดียว ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังนั่งเป็นทุกกฏในประโยค ๑ นั่งแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

โอวาทวรรคที่ ๓ จบ.

โภคชนวรรคที่ ๔

[๓๒๑] ภิกษุฉันอาหารในโรงทานยิ่งกว่าครั้งหนึ่ง ต้องอาบัติ ๒ คือ รับด้วยตั้งใจว่าจักฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุกๆ คำกลืน ๑.

[๓๒๒] ภิกษุฉันเป็นหมู่ ต้องอาบัติ ๒ คือ รับด้วยตั้งใจว่าจักฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุกๆ คำกลืน ๑.

[๓๒๓] ภิกษุฉันโภชนะทีหลัง ต้องอาบัติ ๒ คือ รับด้วยตั้งใจว่าจักฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุกๆ คำกลืน ๑.

[๓๒๔] ภิกษุรับขนมเต็ม ๒-๓ บาตรแล้ว รับยิ่งกว่านั้น ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังรับ เป็นทุกกฏในประโยค ๑ รับแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๒๕] ภิกษุฉันเสร็จ ห้ามภัตเสียแล้ว ฉันของเคี้ยวก็ดี ของฉันก็ดี อันมิใช่เดน ต้องอาบัติ ๒ คือ รับด้วยตั้งใจว่าจักฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุกๆ คำกลืน ๑.

[๓๒๖] ภิกษุนำของเคี้ยวก็ดี ของฉันก็ดี อันมิใช่เดนไปล่อภิกษุผู้ฉันเสร็จห้ามภัตแล้วให้ฉัน ต้องอาบัติ ๒ คือ ภิกษุรับด้วยตั้งใจว่าจักเคี้ยว จักฉัน ตามคำของภิกษุนั้น ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ฉันเสร็จ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๒๗] ภิกษุฉันของเคี้ยวก็ดี ของฉันก็ดี ในเวลาวิกาล ต้องอาบัติ ๒ คือ รับด้วยตั้งใจว่าจักฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุกๆ คำกลืน ๑.

[๓๒๘] ภิกษุฉันของเคี้ยวก็ดี ของฉันก็ดี ซึ่งรับประเคนไว้ค้างคืน ต้องอาบัติ ๒ คือ รับด้วยตั้งใจว่าจักฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุกๆ คำกลืน ๑.

[๓๒๙] ภิกษุขอโภชนะอันประณีตเพื่อประโยชน์แก่ตนมาฉัน ต้องอาบัติ ๒ คือ รับด้วยตั้งใจว่าจักฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุกๆ คำกลืน ๑.

[๓๓๐] ภิกษุกลืนกินอาหารที่เขายังไม่ได้ให้ ล่วงช่องปาก ต้องอาบัติ ๒ คือ รับด้วยตั้งใจว่าจักฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุกๆ คำกลืน ๑.

โภชนวรรคที่ ๔ จบ

อเจลกวรรคที่ ๕

[๓๓๑] ภิกษุให้ของเคี้ยวก็ดี ของฉันก็ดี แก่อเจลกก็ดี แก่ปริพาชกก็ดี ด้วยมือของตน ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังให้ เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ให้แล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๓๒] ภิกษุชวนภิกษุว่า มาเถิด คุณ เราจักเข้าไปสู่บ้าน หรือนิคมเพื่อบิณฑบาตด้วยกัน แล้วให้เขาถวายก็ดี ไม่ให้ถวายก็ดี แก่เธอ แล้วส่งกลับไป ต้องอาบัติ ๒ คือ ส่งไป เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ส่งไปแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๓๓] ภิกษุสำเร็จการนั่งแทรกแซงในสโภชนสกุล ต้องอาบัติ ๒ คือ นั่ง เป็นทุกกฏในประโยค ๑ นั่งแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๓๔] ภิกษุสำเร็จการนั่งในที่ลับ คือ ในอาสนะกำบังกับมาตุคามต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังนั่ง เป็นทุกกฏในประโยค ๑ นั่งแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๓๕] ภิกษุผู้เดียวสำเร็จการนั่งในที่ลับกับมาตุคามผู้เดียว ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังนั่ง เป็นทุกกฏในประโยค ๑ นั่งแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๓๖] ภิกษุรับนิมนต์แล้ว มีภัตรอยู่ ไม่บอกลาภิกษุซึ่งมีอยู่ ถึงความเป็นผู้เที่ยวไปในสกุลทั้งหลาย ก่อนเวลาฉันก็ดี หลังเวลาฉันก็ดี ต้องอาบัติ ๒ คือ ก้าวเท้าเลยธรณีประตู ๑ ก้าว ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ก้าวเท้าเลย ๒ ก้าว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๓๗] ภิกษุขอเภสัชยิ่งกว่าที่เขาปวารณาไว้ ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังขอ เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ขอแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๓๘] ภิกษุไปเพื่อดูกองทัพซึ่งยกออกไปแล้ว ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังไป ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ อยู่ ณ ที่ใดมองเห็น ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๓๙] ภิกษุอยู่ในกองทัพเกินกว่า ๓ คืน ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังอยู่เป็นทุกกฏในประโยค ๑ อยู่แล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๔๐] ภิกษุไปสู่สนามรบ ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังไป ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ อยู่ ณ ที่ใดมองเห็นได้ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

อเจลกวรรคที่ ๕ จบ

สุราเมรยวรรคที่ ๖

[๓๔๑] ภิกษุดื่มน้ำเมา ต้องอาบัติ ๒ คือ รับด้วยตั้งใจว่าจักดื่ม ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุกคราวที่ดื่ม ๑.

[๓๔๒] ภิกษุใช้นิ้วมือจี้ภิกษุให้หัวเราะ ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้หัวเราะเป็นทุกกฏในประโยค ๑ ให้หัวเราะแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๔๓] ภิกษุเล่นในน้ำ ต้องอาบัติ ๒ คือ เล่นในน้ำใต้ข้อเท้า ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ เล่นในน้ำเหนือข้อเท้า ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๔๔] ภิกษุทำความไม่เอื้อเฟื้อ ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังทำ เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ทำแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๔๕] ภิกษุหลอนภิกษุให้กลัว ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังหลอนให้กลัว เป็นทุกกฏในประโยค ๑ หลอนให้กลัวแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๔๖] ภิกษุก่อไฟผิง ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังผิง เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ผิงแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๔๗] ยังไม่ถึงกึ่งเดือนภิกษุอาบน้ำ ต้องอาบัติ ๒ คือกำลังอาบเป็นทุกกฏในประโยค ๑ อาบแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๔๘] ภิกษุไม่ถือเอาวัตถุทำให้เสียสี ๓ อย่าง อย่างใดอย่างหนึ่ง ใช้จีวรใหม่ ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังใช้ เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ใช้แล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๔๙] ภิกษุวิกัปจีวรเอง แก่ภิกษุก็ดี แก่ภิกษุณีก็ดี แก่สิกขมานาก็ดี แก่สามเณรก็ดี แก่สามเณรีก็ดี ไม่ให้เขาถอนก่อน ใช้ ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังใช้ เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ใช้แล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๕๐] ภิกษุซ่อนบาตรก็ดี จีวรก็ดี ผ้าปูนั่งก็ดี กล่องเข็มก็ดี ประคตเอวก็ดี ของภิกษุ ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังซ่อน เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ซ่อนแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

สุราเมรยวรรคที่ ๖ จบ

สัปปาณกวรรคที่ ๗

[๓๕๑] ถามว่า ภิกษุแกล้งฆ่าสัตว์ให้ตาย ต้องอาบัติเท่าไร?

ตอบว่า ภิกษุแกล้งฆ่าสัตว์ให้ตาย ต้องอาบัติ ๔ คือ ขุดบ่อไม่เจาะจงว่า ผู้ใดผู้หนึ่งจักตกตาย ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ มนุษย์ตกลงในบ่อนั้นตาย ต้องอาบัติปาราชิก ๑ ยักษ์ก็ดี เปรตก็ดี ดิรัจฉานก็ดี มีร่างกายดุจมนุษย์ก็ดี ตกลงในบ่อนั้นตาย ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ ดิรัจฉานตกลงในบ่อนั้นตาย ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

ภิกษุแกล้งฆ่าสัตว์ให้ตาย ต้องอาบัติ ๔ เหล่านี้

[๓๕๒] ภิกษุรู้อยู่ บริโภคน้ำมีตัวสัตว์ ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังบริโภค เป็นทุกกฏในประโยค ๑ บริโภคแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๕๓] ภิกษุรู้อยู่ ฟื้นอธิกรณ์ที่ทำเสร็จแล้วตามธรรม เพื่อทำอีก ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังฟื้น เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ฟื้นแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๕๔] ภิกษุรู้อยู่ ปิดอาบัติชั่วหยาบของภิกษุ ต้องอาบัติ ๑ คือ ปาจิตตีย์.

[๓๕๕] ภิกษุรู้อยู่ ให้บุคคลมีอายุหย่อน ๒๐ ปีอุปสมบท ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังให้อุปสมบท เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ให้อุปสมบทแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๕๖] ภิกษุรู้อยู่ชักชวนแล้ว เดินทางไกลสายเดียวกันกับพวกพ่อค้าผู้เป็นโจร ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังเดินทาง เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เดินทางแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๕๗] ภิกษุชักชวนแล้ว เดินทางไกลสายเดียวกันกับมาตุคาม ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังเดินทาง เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เดินทางแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๕๘] ภิกษุไม่สละทิฏฐิอันชั่วช้า เมื่อสวดสมนุภาสน์จบหนที่ ๓ ต้องอาบัติ ๒ คือ จบญัตติ เป็นทุกกฏ ๑ จบกรรมวาจา ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๕๙] ภิกษุรู้อยู่ กินร่วมกับภิกษุผู้กล่าวอย่างนั้น มีธรรมอันสมควรยังไม่ได้ทำ ยังไม่ได้สละทิฏฐินั้น ต้องอาบัติ ๒ คือกำลังกินร่วม เป็นทุกกฏในประโยค ๑ กินร่วมแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๖๐] ภิกษุรู้อยู่ เกลี้ยกล่อมสมณุทเทส ผู้ถูกสงฆ์นาสนะแล้วอย่างนั้น ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังเกลี้ยกล่อม เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เกลี้ยกล่อมแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

สัปปาณกวรรคที่ ๗ จบ

สหธรรมมิกวรรคที่ ๘

[๓๖๑] ภิกษุอันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวอยู่โดยชอบธรรม กล่าวว่า แน่ะเธอฉันจักยังไม่ศึกษาในสิกขาบทนี้ จนกว่าจะได้ถามภิกษุอื่นผู้ฉลาด ผู้ทรงวินัย ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังพูด เป็นทุกกฏในประโยค ๑ พูดแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๖๒] ภิกษุก่นวินัย ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังก่น เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ก่นแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๖๓] ภิกษุแสร้งทำหลง ต้องอาบัติ ๒ คือ เมื่อความหลงอันภิกษุทั้งหลายยังไม่ยกขึ้นประกาศ ทำหลง ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ เมื่อความหลงอันภิกษุทั้งหลายยกขึ้นประกาศแล้ว ทำหลง ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๖๔] ภิกษุโกรธ ขัดใจ ให้ประหารแก่ภิกษุ ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังประหาร เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ประหารแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑

[๓๖๕] ภิกษุโกรธ ขัดใจ เงื้อหอกคือฝ่ามือแก่ภิกษุ ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังเงื้อ เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เงื้อแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๖๖] ภิกษุกำจัดภิกษุด้วยอาบัติสังฆาทิเสสหามูลมิได้ ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังกำจัด เป็นทุกกฏในประโยค ๑ กำจัดแล้วต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๖๗] ภิกษุแกล้งก่อความรำคาญแก่ภิกษุ ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังก่อ เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ก่อแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๖๘] เมื่อภิกษุทั้งหลายเกิดบาดหมางกัน เกิดทะเลาะกัน ถึงการวิวาทกัน ภิกษุยืนแอบฟัง ต้องอาบัติ ๒ คือ เดินไปด้วยตั้งใจว่าจักฟัง ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ยืนที่ใดได้ยิน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๖๙] ภิกษุให้ฉันทะเพื่อกรรมอันเป็นธรรมแล้ว ถึงธรรมคือความบ่นว่าในภายหลัง ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังบ่นว่า เป็นทุกกฏในประโยค ๑ บ่นว่าแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๗๐] เมื่อเรื่องอันจะพึงวินิจฉัยยังเป็นไปอยู่ในสงฆ์ ภิกษุไม่ให้ฉันทะ แล้วลุกจากอาสนะหลีกไปเสีย ต้องอาบัติ ๒ คือ เมื่อยังไม่ละหัตถบาสแห่งบริษัท ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ละแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๗๑] ภิกษุกับสงฆ์ผู้พร้อมเพียงกัน ให้จีวร แล้วภายหลังถึงธรรมคือ ความบ่นว่า ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังบ่นว่า เป็นทุกกฏในประโยค ๑ บ่นว่าแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๗๒] ภิกษุรู้อยู่ น้อมลาภที่เขาน้อมไปจะถวายสงฆ์มาเพื่อบุคคล ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังน้อมมา เป็นทุกกฏในประโยค ๑ น้อมมาแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

สหธรรมิกวรรคที่ ๘ จบ

ราชวรรคที่ ๙

[๓๗๓] ภิกษุไม่ได้รับบอกก่อน เข้าไปสู่ภายในพระตำหนักหลวง ต้องอาบัติ ๒ คือ ก้าวเท้าที่ ๑ ล่วงธรณีประตู ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ก้าวเท้าที่ ๒ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๗๔] ภิกษุเก็บรัตนะ ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังเก็บ เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เก็บแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๗๕] ภิกษุไม่บอกลาภิกษุที่มีอยู่ แล้วเข้าไปสู่บ้านในเวลาวิกาล ต้องอาบัติ ๒ คือ เข้าไปสู่ที่ล้อมเลย ๑ ก้าว ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ เลย ๒ ก้าว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๗๖] ภิกษุให้ทำกล่องเข็ม แล้วด้วยกระดูกก็ดี แล้วด้วยงาก็ดี แล้วด้วยเขาก็ดี ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังให้ทำเป็นทุกกฏในประโยค ๑ ให้ทำแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๗๗] ภิกษุให้ทำเตียงก็ดี ตั่งก็ดี เกินประมาณ ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังให้ทำเป็นทุกกฏในประโยค ๑ ให้ทำแล้วต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๗๘] ภิกษุให้ทำเตียงก็ดี ตั่งก็ดี เป็นของหุ้มนุ่น ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังให้ทำเป็นทุกกฏในประโยค ๑ ให้ทำแล้วต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๗๙] ภิกษุให้ทำผ้าสำหรับปูนั่ง เกินประมาณ ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังให้ทำ เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ให้ทำแล้วต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๘๐] ภิกษุให้ทำผ้าปิดฝี เกินประมาณ ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังให้ทำ เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ให้ทำแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๘๑] ภิกษุให้ทำผ้าอาบน้ำฝน เกินประมาณ ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังให้ทำ เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ให้ทำแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๘๒] ถามว่า ภิกษุให้ทำจีวรมีประมาณเท่าจีวรพระสุคตต้องอาบัติเท่าไร?
ตอบว่า ภิกษุให้ทำจีวร มีประมาณเท่าจีวรพระสุคต ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังให้ทำเป็นทุกกฏในประโยค ๑ ให้ทำแล้วต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.
ภิกษุให้ทำจีวรมีประมาณเท่าจีวรพระสุคต ต้องอาบัติ ๒ เหล่านี้

ราชวรรคที่ ๙ จบ

ขุททกสิกขาบท จบ

คำถามและคำตอบในปาฏิเทสนียกัณฑ์

สิกขาบทที่ ๑

[๓๘๓] ถามว่า ภิกษุเข้าไปสู่ละแวกบ้าน รับของเคี้ยวก็ดี ของฉันก็ดี ด้วยมือของตน จากมือของภิกษุณีมิใช่ญาติ แล้วฉันต้องอาบัติเท่าไร?
ตอบว่า ภิกษุเข้าไปสู่ละแวกบ้าน รับของเคี้ยวก็ดี ของฉันก็ดี ด้วยมือของตน จากมือของภิกษุณีมิใช่ญาติ แล้วฉันต้องอาบัติ ๒ คือ รับด้วยมุ่งจักฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะทุกๆ คำกลืน ๑.
ภิกษุเข้าไปสู่ละแวกบ้าน รับของเคี้ยวก็ดี ของฉันก็ดีด้วยมือของตน จากมือของภิกษุณีมิใช่ญาติแล้วฉัน ต้องอาบัติ ๒ เหล่านี้.

สิกขาบทที่ ๒

[๓๘๔] ภิกษุไม่ห้ามภิกษุณีผู้ยืนสั่งเสียอยู่ แล้วฉัน ต้องอาบัติ ๒ คือ รับด้วยมุ่งจักฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะทุกๆ คำกลืน ๑.

สิกขาบทที่ ๓

[๓๘๕] ภิกษุรับของเคี้ยวก็ดี ของฉันก็ดี ในสกุลที่สงฆ์สมมติว่าเป็นเสกขะ ด้วยมือของตนมาฉัน ต้องอาบัติ ๒ คือ รับด้วยมุ่งจักฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะทุกๆ คำกลืน ๑.

สิกขาบทที่ ๔

[๓๘๖] ถามว่า ภิกษุรับของเคี้ยวก็ดี ของฉันก็ดี อันเขาไม่ได้บอกให้รู้ไว้ก่อน ใน
เสนาสนะป่า ด้วยมือของตน ในวัดที่อยู่แล้วฉัน ต้องอาบัติเท่าไร?
ตอบว่า ภิกษุรับของเคี้ยวก็ดี ของฉันก็ดี อันเขาไม่ได้บอกให้รู้ไว้ก่อน ในเสนาสนะ
ป่า ด้วยมือของตน ในวัดที่อยู่แล้วฉัน ต้องอาบัติ ๒ คือ รับด้วยมุ่งจักฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ ๑
ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะทุกๆ คำกลืน ๑.
ภิกษุรับของเคี้ยวก็ดี ของฉันก็ดี อันเขาไม่ได้บอกให้รู้ไว้ก่อนในเสนาสนะป่า ด้วย
มือของตน ในวัดที่อยู่แล้วฉัน ต้องอาบัติ ๒ เหล่านี้.

ปาฏิเทสนียะ ๔ สิกขาบท จบ

คำถามและคำตอบในเสขิยกัณฑ์

วรรคที่ ๑

[๓๘๗] ถามว่า ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ นุ่งผ้าเลื้อยหน้า หรือเลื้อยหลัง ต้อง
อาบัติเท่าไร?
ตอบว่า ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ นุ่งผ้าเลื้อยหน้า หรือเลื้อยหลัง ต้องอาบัติ
ตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.
ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ นุ่งผ้าเลื้อยหน้า หรือเลื้อยหลัง ต้องอาบัติตัวหนึ่งนี้.

[๓๘๘] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ห่มผ้าเลื้อยหน้า หรือเลื้อยหลัง ต้องอาบัติ
ตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๓๘๙] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ เปิดกาย เดินไปในละแวกบ้าน ต้องอาบัติ
ตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๓๙๐] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ เปิดกาย นั่งในละแวกบ้าน ต้องอาบัติตัวหนึ่ง
คือ ทุกกฏ.

[๓๙๑] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ คะนองมือ หรือเท้าไปในละแวกบ้าน ต้องอาบัติ
ตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๓๙๒] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ คะนองมือ หรือเท้านั่งในละแวกบ้าน ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๓๙๓] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ แลดูในที่นั้นๆ ไปในละแวกบ้าน ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๓๙๔] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ แลดูในที่นั้นๆ นั่งในละแวกบ้าน ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๓๙๕] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ เดินเวิกผ้าไปในละแวกบ้าน ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๓๙๖] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ นั่งเวิกผ้าในละแวกบ้าน ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

วรรคที่ ๑ จบ

วรรคที่ ๒

[๓๙๗] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ เดินหัวเราะไปในละแวกบ้าน ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๓๙๘] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ นั่งหัวเราะในละแวกบ้าน ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๓๙๙] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ เดินพูดเสียงดังลั่นไปในละแวกบ้าน ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๐๐] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ นั่งพูดเสียงดังในละแวกบ้าน ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๐๑] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ เดินโคลงกายไปในละแวกบ้าน ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๐๒] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ นั่งโคลงกายในละแวกบ้าน ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๐๓] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ เดินไกวแขนไปในละแวกบ้าน ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๐๔] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ นั่งไกวแขนในละแวกบ้าน ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๐๕] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ เดินโคลงศีรษะไปในละแวกบ้าน ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๐๖] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ นั่งโคลงศีรษะในละแวกบ้าน ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

วรรคที่ ๒ จบ

วรรคที่ ๓

[๔๐๗] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ เดินค้ำกายไปในละแวกบ้าน ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๐๘] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ นั่งค้ำกายในละแวกบ้าน ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๐๙] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ เดินคลุมศีรษะไปในละแวกบ้าน ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๑๐] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ นั่งคลุมศีรษะในละแวกบ้าน ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๑๑] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ เดินกระโหย่งเท้าไปในละแวกบ้าน ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๑๒] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ นั่งรัดเข่าในละแวกบ้าน ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๑๓] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ รับบิณฑบาตโดยไม่เคารพ ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๑๔] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ แลดูในที่นั้นๆ รับบิณฑบาต ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๑๕] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ รับแต่แกงมาก ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๑๖] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ รับบิณฑบาตจนพูนบาตร ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

วรรคที่ ๓ จบ

วรรคที่ ๔

[๔๑๗] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ฉันบิณฑบาตโดยไม่เคารพ ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๑๘] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ แลดูในที่นั้นๆ ฉันบิณฑบาต ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๑๙] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ฉันบิณฑบาตให้แหว่งในที่นั้นๆ ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๒๐] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ฉันแต่แกงมาก ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๒๑] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ฉันบิณฑบาตขยุ้มแต่ยอดลงไป ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๒๒] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ กลบแกงหรือกับด้วยข้าวสุก ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๒๓] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ไม่อาพาธ ขอแกงก็ดี ข้าวสุกก็ดี เพื่อประโยชน์แก่ตนมาฉัน ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๒๔] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ มุ่งจะยกโทษ แลดูบาตรของภิกษุอื่น ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๒๕] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ทำคำข้าวให้ใหญ่ ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๒๖] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ทำคำข้าวให้ยาว ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

วรรคที่ ๔ จบ

วรรคที่ ๕

[๔๒๗] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ เมื่อคำข้าวยังไม่ถึงปากอ้าปากไว้ท่า ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๒๘] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ สอดมือทั้งหมดเข้าในปาก ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๒๙] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ พูดทั้งคำข้าวมีอยู่ในปาก ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๓๐] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ฉันเดาะคำข้าว ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๓๑] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ฉันกัดคำข้าว ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๓๒] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ฉันทำกระพุ้งแก้มให้ตุ่ย ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๓๓] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ฉันสลัดมือ ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๓๔] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ฉันโปรยเมล็ดข้าว ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๓๕] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ฉันแลบลิ้น ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๓๖] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ฉันดังจั๊บๆ ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

วรรคที่ ๕ จบ

วรรคที่ ๖

[๔๓๗] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ฉันดังซู๊ดๆ ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๓๘] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ฉันเลียมือ ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๓๙] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ฉันขอดบาตร ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๔๐] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ฉันเลียริมฝีปาก ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๔๑] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ รับโอน้ำด้วยมือเปื้อนอามิส ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๔๒] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ เทน้ำล้างบาตรมีเมล็ดข้าวในละแวกบ้าน ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๔๓] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ แสดงธรรมแก่บุคคลมีร่มในมือ ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๔๔] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ แสดงธรรมแก่บุคคลมีไม้พลองในมือ ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๔๕] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ แสดงธรรมแก่บุคคลมีศัตราในมือ ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๔๖] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ แสดงธรรมแก่บุคคลมีอาวุธในมือ ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

วรรคที่ ๖ จบ

วรรคที่ ๗

[๔๔๗] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ แสดงธรรมแก่บุคคลสวมเขียงเท้า ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๔๘] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ แสดงธรรมแก่บุคคลสวมรองเท้า ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๔๙] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ แสดงธรรมแก่บุคคลไปในยาน ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๕๐] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ แสดงธรรมแก่บุคคลผู้อยู่บนที่นอน ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๕๑] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ แสดงธรรมแก่บุคคลผู้นั่งรัดเข่า ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๕๒] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ แสดงธรรมแก่บุคคลผู้โพกศีรษะ ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๕๓] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ แสดงธรรมแก่บุคคลผู้คลุมศีรษะ ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๕๔] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ นั่งอยู่ที่แผ่นดินแสดงธรรมแก่บุคคลผู้นั่งบนอาสนะ ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๕๕] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ นั่งบนอาสนะต่ำแสดงธรรมแก่บุคคลผู้นั่งบนอาสนะสูง ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๕๖] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ยืนอยู่ แสดงธรรมแก่บุคคลผู้นั่งอยู่ ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๕๗] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ เดินไปข้างหลัง แสดงธรรมแก่บุคคลผู้เดินไปข้างหน้า ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๕๘] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ เดินไปนอกทาง แสดงธรรมแก่บุคคลผู้เดินไปในทาง ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๕๙] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ยืนถ่ายอุจจาระ หรือ ปัสสาวะ ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๖๐] ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ถ่ายอุจจาระหรือปัสสาวะ หรือบ้วนเขฬะลงบนของเขียวสด ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

[๔๖๑] ถามว่า ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ถ่ายอุจจาระ หรือปัสสาวะ หรือบ้วนเขฬะลงในน้ำ ต้องอาบัติเท่าไร?

ตอบว่า ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ถ่ายอุจจาระ หรือปัสสาวะ หรือบ้วนเขฬะลงในน้ำ ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ถ่ายอุจจาระหรือปัสสาวะ หรือบ้วนเขฬะลงในน้ำ ต้องอาบัติตัวหนึ่งนี้.

วรรคที่ ๗ จบ

เสขิยวัตร ๗๕ สิกขาบท จบ

กตาปัตติวารที่ ๒ จบ

วิปัตติวารที่ ๓

[๔๖๒] ถามว่า อาบัติของภิกษุผู้เสพเมถุนธรรม จัดเป็นวิบัติเท่าไร บรรดาวิบัติ ๔ อย่าง?

ตอบว่า อาบัติของภิกษุผู้เสพเมถุนธรรม จัดเป็นวิบัติ ๒ บรรดาวิบัติ ๔ อย่าง คือ บางทีเป็นศีลวิบัติ บางทีเป็นอาจารวิบัติ ...

ถามว่า อาบัติของภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ถ่ายอุจจาระ หรือปัสสาวะ หรือบ้วนเขฬะลงในน้ำ จัดเป็นวิบัติเท่าไร บรรดาวิบัติ ๔ อย่าง?

ตอบว่า อาบัติของภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ถ่ายอุจจาระ หรือปัสสาวะ หรือบ้วนเขฬะลงในน้ำ จัดเป็นวิบัติอันหนึ่ง คือ อาจารวิบัติ บรรดาวิบัติ ๔ อย่าง.

วิปัตติวารที่ ๓ จบ

สังคหิตวารที่ ๔

[๔๖๓] ถามว่า อาบัติของภิกษุผู้เสพเมถุนธรรม สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติเท่าไร บรรดาอาบัติ ๗ กอง?

ตอบว่า อาบัติของภิกษุผู้เสพเมถุนธรรม สงเคราะห์ด้วยอาบัติ ๓ กอง บรรดาอาบัติ ๗ กอง คือ บางทีด้วยกองอาบัติปาราชิก บางทีด้วยกองอาบัติถุลลัจจัย บางทีด้วยกองอาบัติทุกกฏ ...

ถามว่า อาบัติของภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ถ่ายอุจจาระ หรือปัสสาวะ หรือบ้วนเขฬะลงในน้ำ สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติเท่าไร บรรดาอาบัติ ๗ กอง?

ตอบว่า อาบัติของภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ถ่ายอุจจาระ หรือปัสสาวะ หรือบ้วนเขฬะลงในน้ำ สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติ ๑ คือ กองอาบัติทุกกฏ บรรดาอาบัติ ๗ กอง.

สังคหิตวารที่ ๔ จบ

สมุฏฐานวารที่ ๕

[๔๖๔] ถามว่า อาบัติของภิกษุผู้เสพเมถุนธรรม เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๕?

ตอบว่า อาบัติของภิกษุผู้เสพเมถุนธรรม เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ คือ เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ...

ถามว่า อาบัติของภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ถ่ายอุจจาระ หรือปัสสาวะ หรือบ้วนเขฬะลงในน้ำ เกิดขึ้นด้วยสมุฏฐานเท่าไร บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖?

ตอบว่า อาบัติของภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ถ่ายอุจจาระ หรือปัสสาวะ หรือบ้วนเขฬะลงในน้ำ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ คือ เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา.

สมุฏฐานวารที่ ๕ จบ

อธิกรณวารที่ ๖

[๔๖๕] ถามว่า อาบัติของภิกษุผู้เสพเมถุนธรรม เป็นอธิกรณ์ไหน บรรดาอธิกรณ์ ๔?

ตอบว่า อาบัติของภิกษุผู้เสพเมถุนธรรม เป็นอาปัตตาธิกรณ์ บรรดาอธิกรณ์ ๔ ...

ถามว่า อาบัติของภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ถ่ายอุจจาระหรือปัสสาวะ หรือบ้วนเขฬะลงในน้ำ เป็นอธิกรณ์ไหน บรรดาอธิกรณ์ ๔?

ตอบว่า อาบัติของภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ถ่ายอุจจาระหรือปัสสาวะ หรือบ้วนเขฬะลงในน้ำ เป็นอาปัตตาธิกรณ์ บรรดาอธิกรณ์ ๔.

อธิกรณวารที่ ๖ จบ

สมถวารที่ ๗

[๔๖๖] ถามว่า อาบัติของภิกษุผู้เสพเมถุนธรรม ระงับด้วยสมถะเท่าไร บรรดาสมถะ ๗?

ตอบว่า อาบัติของภิกษุผู้เสพเมถุนธรรม ระงับด้วยสมถะ ๒ อย่าง บรรดาสมถะ ๗ คือ บางที ด้วยสัมมุขาวินัย ๑ ด้วยปฏิญญาตกรณะ ๑ บางที ด้วยสัมมุขาวินัยกับติณวัตถารกะ ๑ ...

ถามว่า อาบัติของภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ถ่ายอุจจาระ หรือปัสสวะ หรือบ้วนเขฬะลงในน้ำ ระงับด้วยสมถะเท่าไร บรรดาสมถะ ๗?

ตอบว่า อาบัติของภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ถ่ายอุจจาระ หรือปัสสาวะ หรือบ้วนเขฬะลงในน้ำ ระงับด้วยสมถะ ๓ บรรดาสมถะ ๗ คือ บางทีด้วยสัมมุขาวินัย ๑ ด้วยปฏิญญาตกรณะ ๑ บางที ด้วยสัมมุขาวินัยกับติณวัตถารกะ ๑.

สมถวารที่ ๗ จบ

สมุจจัยวารที่ ๘

[๔๖๗] ถามว่า ภิกษุผู้เสพเมถุนธรรม ต้องอาบัติเท่าไร?

ตอบว่า ภิกษุผู้เสพเมถุนธรรมต้องอาบัติ ๓ ตัว คือ เสพเมถุนธรรมในสรีระที่ไม่ถูกสัตว์กัด ต้องอาบัติปาราชิก ๑ เสพเมถุนธรรมในเสรีระที่ถูกสัตว์กัดแล้วโดยมาก ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ สอดองค์กำเนิดเข้าไปในปากที่อ้า มิได้ถูกต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ ๑.

ภิกษุเสพเมถุนธรรม ต้องอาบัติ ๓ เหล่านี้.

ถ. อาบัติเหล่านั้น จัดเป็นวิบัติเท่าไร บรรดาวิบัติ ๔ อย่าง? สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติเท่าไร บรรดาอาบัติ ๗ กอง? เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖? เป็นอธิกรณ์ไหน บรรดาอธิกรณ์ ๔? ระงับด้วยสมถะเท่าไร บรรดาสมถะ ๗?

ต. อาบัติเหล่านั้นจัดเป็นวิบัติ ๒ บรรดาวิบัติ ๔ อย่าง คือ บางทีเป็นศีลวิบัติ บางทีเป็นอาจารวิบัติ.

สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติ ๓ บรรดาอาบัติ ๗ กอง คือ บางทีด้วยกองอาบัติปาราชิก บางทีด้วยกองอาบัติถุลลัจจัย บางทีด้วยกองอาบัติทุกกฏ.

เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ คือเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา.

จัดเป็นอาปัตตาธิกรณ์ บรรดาอธิกรณ์ ๔.

ระงับด้วยสมถะ ๓ บรรดาสมถะ ๗ คือบางทีด้วยสัมมุขาวินัย ๑ ด้วยปฏิญญาตกรณะ ๑ บางทีด้วยสัมมุขาวินัยกับติณวัตถารกะ ๑ ...

ถ. ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ถ่ายอุจจาระ หรือปัสสาวะ หรือบ้วนเขฬะลงในน้ำ
ต้องอาบัติเท่าไร?
ต. ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ถ่ายอุจจาระ หรือปัสสาวะ หรือบ้วนเขฬะลงในน้ำ
ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือทุกกฏ.
ภิกษุอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ถ่ายอุจจาระ หรือปัสสาวะ หรือบ้วนเขฬะลงในน้ำ ต้อง
อาบัติตัวหนึ่งนี้.
ถ. อาบัตินั้น จัดเป็นวิบัติเท่าไร บรรดาวิบัติ ๔? สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติเท่าไร
บรรดากองอาบัติ ๗? เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖? เป็นอธิกรณ์ไหน
บรรดาอธิกรณ์ ๔? ระงับด้วยสมถะเท่าไร บรรดาสมถะ ๗?
ต. อาบัตินั้นจัดเป็นวิบัติอย่างหนึ่ง บรรดาวิบัติ ๔ คือ อาจารวิบัติ สงเคราะห์ด้วย
กองอาบัติหนึ่ง บรรดาอาบัติ ๗ กอง คือ ด้วยกองอาบัติทุกกฏ.
เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ คือ เกิดแต่กายกับจิต มิใช่
วาจา. จัดเป็นอาปัตตาธิกรณ์ บรรดาอธิกรณ์ ๔.
ระงับด้วยสมถะ ๓ อย่าง บรรดาสมถะ ๗ คือ บางทีด้วยสัมมุขาวินัย ๑ ด้วย
ปฏิญญาตกรณะ ๑ บางทีด้วยสัมมุขาวินัยกับติณวัตถารกะ ๑.

สมุจจัยวาร ที่ ๘ จบ

๘ วารนี้ พระธรรมสังคีติกาจารย์เขียนไว้ สำหรับสวดเท่านั้น ฯ

หัวข้อประจำวาร

[๔๖๘] กัตถปัญญัติวาร ๑ กตาปัตติวาร ๑ วิปัตติวาร ๑ สังคหิตวาร ๑ สมุฏฐาน
วาร ๑ อธิกรณวาร ๑ สมถวาร ๑ สมุจจยวาร ๑.

กัตถปัญญัติวารที่ ๑

คำถามและคำตอบในปาราชิก ๔ สิกขาบท

[๔๖๙] พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น
ทรงบัญญัติปาราชิก เพราะปัจจัยคือเสพเมถุนธรรม ณ ที่ไหน? ทรงปรารภใคร? เพราะเรื่อง
อะไร? ใครนำมา? เป็นต้น.

คำถามและคำตอบในปาราชิกสิกขาบทที่ ๑

ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาราชิก เพราะปัจจัยคือเสพเมถุนธรรม ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครเวสาลี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระสุทิน กลันทบุตร.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องพระสุทิน กลันทบุตร เสพเมถุนธรรมในปุราณทุติยิกา.

ถ. ในปาราชิกสิกขาบทที่ ๑ นั้น มีบัญญัติ อนุบัญญัติ อนุปันนบัญญัติ หรือ?

ต. มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๒ อนุปันนบัญญัติไม่มี ในปาราชิกสิกขาบทที่ ๑ นั้น.

ถ. มีสัพพัตถบัญญัติ ปเทสบัญญัติ หรือ?

ต. มีแต่สัพพัตถบัญญัติ.

ถ. มีสาธารณบัญญัติ อสาธารบัญญัติ หรือ?

ต. มีแต่สาธารณบัญญัติ.

ถ. มีเอกโตบัญญัติ อุภโตบัญญัติ หรือ?

ต. มีแต่อุภโตบัญญัติ.

ถ. บรรดาปาติโมกขุทเทศ ๕ ปาราชิกสิกขาบทที่ ๑ นั้นจัดเข้าในอุเทศไหน นับเนื่องในอุเทศไหน?

ต. จัดเข้าในนิทาน นับเนื่องในนิทาน.

ถ. มาสู่อุเทศโดยอุเทศที่เท่าไร?

ต. มาสู่อุเทศโดยอุเทศที่ ๒.

ถ. บรรดาวิบัติ ๔ เป็นวิบัติอย่างไหน?

ต. เป็นศีลวิบัติ.

ถ. บรรดาอาบัติ ๗ กอง เป็นอาบัติกองไหน?

ต. เป็นอาบัติกองปาราชิก.

ถ. บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ ปาราชิกสิกขาบทที่ ๑ นั้น เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร?

ต. เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ...

ถ. ใครนำมา?

ต. พระเถระทั้งหลายนำสืบๆ กันมา.

รายนามพระเถระผู้ทรงพระวินัย

พระเถระเหล่านี้ คือ พระอุบาลี พระทาสกะ พระโสณกะ พระสิคควะ รวมเป็นห้าทั้งพระโมคคัลลีบุตร นำพระวินัยมาในทวีปชื่อว่าชมพูมีสิริ. แต่นั้น พระเถระผู้ประเสริฐ มีปัญญามากเหล่านี้ คือ พระมหินทะ ๑ พระอิฏฏิยะ ๑ พระอุตติยะ ๑ พระสัมพละ ๑ ... พระเถระผู้ประเสริฐมีปัญญามากเหล่านี้ รู้พระวินัย ฉลาดในมรรคา ได้ประกาศพระวินัยปิฎกไว้ในเกาะตามพปัณณิ.

คำถามและคำตอบในปาราชิกสิกขาบทที่ ๒

[๔๗๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาราชิก เพราะปัจจัยคือถือเอาทรัพย์อันเจ้าของมิได้ให้ ณ ที่ไหน? ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครราชคฤห์.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระธนิยะ กุมภการบุตร.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระธนิยะ กุมภการบุตร ถือเอาไม้ของหลวงซึ่งไม่ได้รับพระราชทาน. มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑. บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ คือ บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา บางทีเกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย บางทีเกิดแต่กาย วาจา และจิต.

คำถามและคำตอบในปาราชิกสิกขาบทที่ ๓

[๔๗๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาราชิก เพราะปัจจัยคือแกล้งพรากกายมนุษย์จากชีวิต ณ ที่ไหน? ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครเวสาลี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุหลายรูป.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุหลายรูปปลงชีวิตกันและกัน.
มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วย
สมุฏฐาน ๓ คือ บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา บางทีเกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย บางที
เกิดแต่กาย วาจา และจิต.

คำถามและคำตอบในปาราชิกสิกขาบทที่ ๔

[๔๗๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า
พระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาราชิก เพราะปัจจัยคือ กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมอันไม่มี ไม่เป็น
จริง ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครเวสาลี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภภิกษุพวกฝั่งแม่น้ำวัคคุมุทา.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุพวกฝั่งแม่น้ำวัคคุมุทา กล่าวสรรเสริญอุตตริมนุสสธรรมของกัน
และกันแก่พวกคฤหัสถ์.
มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วย
สมุฏฐาน ๓ คือ บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา บางทีเกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย บางที
เกิดแต่กาย วาจา และจิต.

คำถามและคำตอบในสังฆาทิเสส ๑๓ สิกขาบท

[๔๗๓] พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น
ทรงบัญญัติสังฆาทิเสส เพราะปัจจัยคือพยายามปล่อยอสุจิ ณ ที่ไหน ทรงปรารภใคร เพราะเรื่อง
อะไร ... ใครนำมา.

คำถามและคำตอบในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑

ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสเพราะปัจจัยคือ พยายามปล่อยอสุจิ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระเสยยสกะ.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระเสยยสกะ พยายามปล่อยอสุจิ.

ถ. ในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑ นั้น มีบัญญัติ อนุบัญญัติ อนุปันนบัญญัติ หรือ?

ต. มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ อนุปันนบัญญัติไม่มี ในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑ นั้น.

ถ. มีสัพพัตถบัญญัติ ปเทสบัญญัติ หรือ?

ต. มีแต่สัพพัตถบัญญัติ.

ถ. มีสาธารณบัญญัติ อสาธารณบัญญัติ หรือ?

ต. มีแต่อสาธารณบัญญัติ.

ถ. มีเอกโตบัญญัติ อุภโตบัญญัติ หรือ?

ต. มีแต่เอกโตบัญญัติ.

ถ. บรรดาปาติโมกขุทเทศ ๕ สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑ นั้นจัดเข้าในอุเทศไหน? นับเนื่องในอุเทศไหน?

ต. จัดเข้าในนิทาน นับเนื่องในนิทาน.

ถ. มาสู่อุเทศโดยอุเทศที่เท่าไร?

ต. มาสู่อุเทศโดยอุเทศที่ ๓.

ถ. บรรดาวิบัติ ๔ เป็นวิบัติอย่างไหน?

ต. เป็นศีลวิบัติ.

ถ. บรรดาอาบัติ ๗ กอง เป็นอาบัติกองไหน?

ต. เป็นอาบัติกองสังฆาทิเสส.

ถ. บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑ นั้น เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร?

ต. เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ...

ถ. ใครนำมา?

ต. พระเถระทั้งหลายนำสืบๆ กันมา.

รายนามพระเถระผู้ทรงพระวินัย

พระเถระเหล่านี้ คือ พระอุบาลี พระทาสกะ พระโสณกะ พระสิคควะ รวมเป็นห้า ทั้งพระโมคคัลลีบุตร นำพระวินัยมาในทวีป ชื่อว่าชมพูมีสิริ. แต่นั้น พระเถระผู้ประเสริฐ ผู้มีปัญญามากเหล่านี้ คือ พระมหินทะ ๑ พระอิฏฏิยะ ๑ พระอุตติยะ ๑ พระสัมพละ ๑ ... พระเถระผู้ประเสริฐ มีปัญญามากเหล่านี้ รู้พระวินัยฉลาดในมรรคา ได้ประกาศพระวินัยปิฎกไว้ในเกาะตามพปัณณิ.

คำถามและคำตอบในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๒

[๔๗๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสเพราะปัจจัยคือถึงความเคล้าคลึงด้วยกายกับมาตุคาม ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระอุทายี.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระอุทายีถึงความเคล้าคลึงด้วยกายกับมาตุคาม.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา.

คำถามและคำตอบในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๓

[๔๗๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสเพราะปัจจัยคือพูดเคาะมาตุคามด้วยวาจาชั่วหยาบ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระอุทายี.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระอุทายีพูดเคาะมาตุคาม ด้วยวาจาชั่วหยาบ.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ คือ บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา บางทีเกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย บางทีเกิดแต่กาย วาจา และจิต.

คำถามและคำตอบในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๔

[๔๗๖] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสเพราะปัจจัย คือ กล่าวคุณแห่งการบำเรอตนด้วยกามในสำนักมาตุคาม ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระอุทายี.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระอุทายี กล่าวคุณแห่งการบำเรอตนด้วยกามในสำนักมาตุคาม.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓.

คำถามและคำตอบในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๕

[๔๗๗] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสเพราะปัจจัย คือ ถึงความเป็นผู้เที่ยวชักสื่อ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระอุทายี.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระอุทายีถึงความเป็นผู้เที่ยวชักสื่อ.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ คือ บางทีเกิดแต่กาย มิใช่วาจา มิใช่จิต บางทีเกิดแต่วาจา มิใช่กาย มิใช่จิต บางทีเกิดแต่กายกับวาจา มิใช่จิต บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา บางทีเกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย บางทีเกิดแต่กายวาจาและจิต.

คำถามและคำตอบในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๖

[๔๗๘] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสเพราะปัจจัย คือ ให้ทำกุฎีด้วยอาการขอเอาเอง ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ เมืองอาฬวี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุชาวเมืองอาฬวี.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุชาวเมืองอาฬวี ให้ทำกุฎีด้วยอาการขอเอาเอง.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖.

คำถามและคำตอบในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๗

[๔๗๙] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสเพราะปัจจัย คือ ให้ทำวิหารใหญ่ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครโกสัมพี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภท่านพระฉันนะ.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระฉันนะแผ้วถางพื้นที่วิหาร ได้สั่งให้ตัดต้นไม้ที่เขาสมมติว่าเป็นเจดีย์ต้นหนึ่ง.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖.

คำถามและคำตอบในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๘

[๔๘๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสเพราะปัจจัย คือความกำจัดภิกษุ ด้วยธรรมมีโทษถึงปาราชิกอันหามูลมิได้ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครราชคฤห์.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระเมตติยะและพระภุมมชกะ.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระเมตติยะและพระภุมมชกะ ตามกำจัดท่านพระทัพพมัลลบุตร ด้วยธรรมมีโทษถึงปาราชิกอันหามูลมิได้.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓.

คำถามและคำตอบในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๙

[๔๘๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสเพราะปัจจัย คือ ถือเอาเอกเทศบางอย่างแห่งอธิกรณ์อันเป็นเรื่องอื่น ให้เป็นเพียงเลส ตามกำจัดภิกษุด้วยธรรมอันมีโทษถึงปาราชิก ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครราชคฤห์.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระเมตติยะและพระภุมมชกะ.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระเมตติยะ และพระภุมมชกะถือเอาเอกเทศบางอย่างแห่งอธิกรณ์อันเป็นเรื่องอื่น ให้เป็นเพียงเลส ตามกำจัดท่านพระทัพพมัลลบุตร ด้วยธรรมอันมีโทษถึงปาราชิก.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓.

คำถามและคำตอบในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑๐

[๔๘๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสเพราะปัจจัย คือ ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ไม่สละกรรมเพราะสวดสมนุภาสน์ครบ ๓ จบ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครราชคฤห์.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระเทวทัต.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่พระเทวทัตต์เกียกตะกายเพื่อทำลายสงฆ์ ผู้พร้อมเพรียงกัน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง
คือ เกิดแต่กาย วาจา และจิต.

คำถามและคำตอบในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑๑

[๔๘๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า
พระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสเพราะปัจจัย คือ ภิกษุผู้ประพฤติตามภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ผู้ไม่
สละกรรม เพราะสวดสมนุภาสน์ครบ ๓ จบ ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครราชคฤห์.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภภิกษุหลายรูป.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุหลายรูปได้ประพฤติตาม เข้าพวกพระเทวทัตผู้ตะเกียกตะกาย
เพื่อทำลายสงฆ์.
มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง
คือ เกิดแก่กาย วาจา และจิต.

คำถามและคำตอบในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑๒

[๔๘๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า
พระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสเพราะปัจจัย คือ ภิกษุผู้ว่ายาก ไม่สละกรรมเพราะสวด
สมนุภาสน์ครบ ๓ จบ ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครโกสัมพี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภท่านพระฉันนะ.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่ท่านพระฉันนะ อันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวอยู่โดยชอบธรรม ได้ทำตน
ให้เป็นผู้อันใครๆ ว่ากล่าวไม่ได้.
มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง
คือ เกิดแต่กาย วาจา และจิต.

คำถามและคำตอบในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑๓

[๔๘๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสเพราะปัจจัย คือภิกษุผู้ประทุษร้ายสกุล ไม่สละกรรมเพราะสวดสมนุภาสน์ครบ ๓ จบ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะ.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุพวกพระอัสสชิ และพระปุนัพพสุกะถูกสงฆ์ลงปัพพาชนียกรรม แล้วกลับหาว่า ภิกษุทั้งหลายถึงความพอใจ ถึงความขัดเคือง ถึงความหลง ถึงความกลัว.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือเกิดแต่กาย วาจา และจิต ...

คำถามและคำตอบในเสขิยวัตร

[๔๘๖] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติทุกกฏเพราะปัจจัย คืออาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ถ่ายอุจจาระหรือปัสสาวะหรือบ้วนเขฬะลงในน้ำ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภพระฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องพระฉัพพัคคีย์ ถ่ายอุจจาระบ้าง ปัสสาวะบ้าง บ้วนเขฬะบ้าง ลงในน้ำ.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา.

กัตถปัญญัติวาร ที่ ๑ จบ

กตาปัตติวารที่ ๒

คำถามและคำตอบอาบัติในปาราชิกกัณฑ์

[๔๘๗] ถามว่า เพราะปัจจัยคือเสพเมถุนธรรม ภิกษุและภิกษุณี ต้องอาบัติเท่าไร?
ตอบว่า เพราะปัจจัย คือ เสพเมถุนธรรม ภิกษุและภิกษุณี ต้องอาบัติ ๔ คือ เสพเมถุนธรรมในสรีระที่สัตว์มิได้กัด ต้องอาบัติปาราชิก ๑ เสพเมถุนธรรมในสรีระที่สัตว์กัดแล้วโดยมาก ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ สอดองค์กำเนิดเข้าในปากที่อ้า มิได้ถูกต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ เป็นปาจิตตีย์ในเพราะท่อนยางกลม ๑ เพราะปัจจัยคือเสพเมถุนธรรม ภิกษุและภิกษุณี ต้องอาบัติ ๔ เหล่านี้.

[๔๘๘] ถามว่า เพราะปัจจัย คือ ถือเอาทรัพย์อันเจ้าของมิได้ให้ ภิกษุและภิกษุณีต้องอาบัติเท่าไร?
ตอบว่า เพราะปัจจัย คือ ถือเอาทรัพย์อันเจ้าของมิได้ให้ ภิกษุและภิกษุณีต้องอาบัติ ๓ คือ ถือเอาทรัพย์อันเจ้าของมิได้ให้ เป็นส่วนแห่งโจรกรรมมีราคา ๕ มาสก หรือเกินกว่า ๕ มาสก ต้องอาบัติปาราชิก ๑ ถือเอาทรัพย์อันเจ้าของมิได้ให้ เป็นส่วนแห่งโจรกรรม มีราคาเกินกว่า ๑ มาสก หรือหย่อนกว่า ๕ มาสก ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ ถือเอาทรัพย์อันเจ้าของมิได้ให้ เป็นส่วนหนึ่งแห่งโจรกรรม มีราคา ๑ มาสก หรือหย่อนกว่า ๑ มาสก ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ เพราะปัจจัย คือ ถือเอาทรัพย์อันเจ้าของมิได้ให้ ภิกษุและภิกษุณีต้องอาบัติ ๓ เหล่านี้.

[๔๘๙] ถามว่า เพราะปัจจัย คือแกล้งพรากกายมนุษย์จากชีวิต ภิกษุและภิกษุณีต้องอาบัติเท่าไร?
ตอบว่า เพราะปัจจัย คือ แกล้งพรากกายมนุษย์จากชีวิต ภิกษุและภิกษุณีต้องอาบัติ ๓ คือ ขุดบ่อเจาะจงมนุษย์ว่าจักตกลงตาย ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ เมื่อตกแล้วทุกขเวทนาเกิดขึ้นต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ ตาย ต้องอาบัติปาราชิก ๑ เพราะปัจจัย คือ แกล้งพรากกายมนุษย์จากชีวิต ภิกษุและภิกษุณีต้องอาบัติ ๓ เหล่านี้.

[๔๙๐] ถามว่า เพราะปัจจัย คือ กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม อันไม่มี ไม่เป็นจริง ภิกษุและภิกษุณีต้องอาบัติเท่าไร?

ตอบว่า เพราะปัจจัย คือ กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมอันไม่มี ไม่เป็นจริง ภิกษุและภิกษุณีต้องอาบัติ ๓ คือ ภิกษุมีความปรารถนาลามก ถูกความปรารถนาครอบงำ กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม อันไม่มี ไม่เป็นจริง ต้องอาบัติปาราชิก ๑ กล่าวว่า ภิกษุใดอยู่ในวิหารของท่าน ภิกษุนั้นเป็นพระอรหันต์ เมื่อผู้ฟังเข้าใจความ ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ เมื่อไม่เข้าใจความ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ เพราะปัจจัย คือ กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมอันไม่มี ไม่เป็นจริง ภิกษุและภิกษุณีต้องอาบัติ ๓ เหล่านี้.

คำถามและคำตอบในสังฆาทิเสสกัณฑ์

[๔๑๑] ถามว่า เพราะปัจจัย คือ พยายามปล่อยอสุจิ ภิกษุต้องอาบัติเท่าไร? ตอบว่า เพราะปัจจัย คือ พยายามปล่อยอสุจิ ภิกษุต้องอาบัติ ๓ คือ ตั้งใจพยายาม อสุจิเคลื่อน ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตั้งใจพยายาม แต่อสุจิไม่เคลื่อน ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ เป็นทุกกฏในประโยค ๑.

[๔๑๒] เพราะปัจจัย คือ ถึงความเคล้าคลึงด้วยกาย ภิกษุและภิกษุณีต้องอาบัติ ๕ คือ ภิกษุณีมีความกำหนัด ยินดีในการจับต้องอวัยวะใต้รากขวัญลงมา หรือเหนือหัวเข่าขึ้นไป ของบุรุษบุคคลผู้มีความกำหนัด ต้องอาบัติปาราชิก ๑ ภิกษุจับต้องกายด้วยกาย ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑ เอากายถูกต้องของเนื่องด้วยกายต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ เอาของเนื่องด้วยกายถูกต้องของเนื่องด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ เป็นปาจิตตีย์ในเพราะจี้ด้วยนิ้วมือ ๑ เพราะปัจจัย คือ ถึงความเคล้าคลึงด้วยกาย ต้องอาบัติ ๕ เหล่านี้.

[๔๑๓] เพราะปัจจัย คือ พูดเคาะมาตุคามด้วยวาจาชั่วหยาบ ภิกษุต้องอาบัติ ๓ คือ พูดชมก็ดี พูดติก็ดี พาดพิงวัจจมรรค ปัสสาวมรรค ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑ พูดชมก็ดี พูดติก็ดี พาดพิงอวัยวะใต้รากขวัญลงมา เหนือหัวเข่าขึ้นไป เว้นวัจจมรรค ปัสสาวมรรค ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ พูดชมก็ดี พูดติก็ดี พาดพิงของเนื่องด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ ๑.

[๔๑๔] เพราะปัจจัย คือ กล่าวคุณแห่งการบำเรอตนด้วยกาม ภิกษุต้องอาบัติ ๓ คือ กล่าวคุณแห่งการบำเรอตนด้วยกามในสำนักมาตุคาม ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑ กล่าวคุณแห่งการบำเรอตนด้วยกาม ในสำนักบัณเฑาะก์ ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ กล่าวคุณแห่งการบำเรอตนด้วยกาม ในสำนักดิรัจฉาน ต้องอาบัติทุกกฏ ๑.

[๔๙๕] เพราะปัจจัย คือ ถึงความเป็นผู้เที่ยวชักสื่อ ภิกษุต้องอาบัติ ๓ คือ รับคำ นำไปบอก กลับมาบอก ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑ รับคำ นำไปบอก แต่ไม่กลับมาบอก ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ รับคำ แต่ไม่นำไปบอก และไม่กลับมาบอก ต้องอาบัติทุกกฏ ๑.

[๔๙๖] เพราะปัจจัย คือ ให้ทำกุฎีด้วยอาการขอเอาเอง ต้องอาบัติ ๓ คือ ให้ทำเป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อก้อนดินอีกก้อนหนึ่งยังไม่มา ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ เมื่อก้อนดินนั้นมาแล้ว ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑.

[๔๙๗] เพราะปัจจัย คือ ให้ทำวิหารใหญ่ ต้องอาบัติ ๓ คือ ให้ทำเป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อก้อนดินอีกก้อนหนึ่งยังไม่มา ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ เมื่อก้อนดินนั้นมาแล้ว ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑.

[๔๙๘] เพราะปัจจัย คือ ตามกำจัดภิกษุด้วยธรรมมีโทษถึงปาราชิก อันหามูลมิได้ ต้องอาบัติ ๓ คือ ไม่ให้ทำโอกาสประสงค์จะให้เคลื่อน โจทต้องอาบัติทุกกฏ ๑ กับสังฆาทิเสส ๑ ให้ทำโอกาสประสงค์จะด่า โจท ต้องอาบัติโอมสวาท ๑.

[๔๙๙] เพราะปัจจัย คือ ถือเอาเอกเทศบางอย่างแห่งอธิกรณ์อันเป็นเรื่องอื่น ให้เป็นเพียงเลศ ตามกำจัดภิกษุด้วยธรรมมีโทษถึงปาราชิก ต้องอาบัติ ๓ คือ ไม่ให้ทำโอกาส ประสงค์จะให้เคลื่อน โจท ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ กับสังฆาทิเสส ๑ ให้ทำโอกาสประสงค์จะด่า โจท ต้องอาบัติโอมสวาท ๑.

[๕๐๐] เพราะปัจจัย คือ ไม่สละกรรม เพราะสวดสมนุภาสน์ครบ ๓ จบ ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ต้องอาบัติ ๓ คือ จบญัตติเป็นทุกกฏ ๑ จบกรรมวาจาสองครั้ง เป็นถุลลัจจัย ๑ จบกรรมวาจาครั้งสุด ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑.

[๕๐๑] เพราะปัจจัย คือ ไม่สละกรรม เพราะสวดสมนุภาสน์ครบ ๓ จบ ภิกษุผู้ประพฤติตามภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ต้องอาบัติ ๓ คือ จบญัตติ เป็นทุกกฏ ๑ จบกรรมวาจาสองครั้ง เป็นถุลลัจจัย ๑ จบกรรมวาจาครั้งสุด ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑.

[๕๐๒] เพราะปัจจัย คือ ไม่สละกรรมเพราะสวดสมนุภาสน์ครบ ๓ จบ ภิกษุผู้ว่ายาก ต้องอาบัติ ๓ คือ จบญัตติ เป็นทุกกฏ ๑ จบกรรมวาจาสองครั้ง เป็นถุลลัจจัย ๑ จบกรรมวาจาครั้งสุด ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑.

[๕๐๓] เพราะปัจจัย คือ ไม่สละกรรมเพราะสวดสมนุภาสน์ครบ ๓ จบ ภิกษุผู้ประทุษร้ายสกุล ต้องอาบัติ ๓ คือ จบญัตติเป็นทุกกฏ ๑ จบกรรมวาจาสองครั้ง เป็นถุลลัจจัย ๑ จบกรรมวาจาครั้งสุด ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ...

[๕๐๔] ถามว่า เพราะปัจจัย คือ อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ถ่ายอุจจาระ หรือปัสสาวะ หรือบ้วนเขฬะลงในน้ำ ต้องอาบัติเท่าไร?

ตอบว่า เพราะปัจจัย คือ อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ถ่ายอุจจาระ หรือปัสสาวะ หรือบ้วนเขฬะลงในน้ำ ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.

เพราะปัจจัย คือ อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ถ่ายอุจจาระ หรือปัสสาวะ หรือบ้วนเขฬะลงในน้ำ ภิกษุต้องอาบัติตัวหนึ่งนี้.

กตาปัตติวาร ที่ ๒ จบ

วิปัตติวารที่ ๓

[๕๐๕] ถามว่า อาบัติเพราะปัจจัย คือ เสพเมถุนธรรม จัดเป็นวิบัติเท่าไร บรรดาวิบัติ ๔?

ตอบว่า อาบัติเพราะปัจจัย คือ เสพเมถุนธรรมจัดเป็นวิบัติ ๒ บรรดาวิบัติ ๔ คือ บางทีเป็นศีลวิบัติ บางทีเป็นอาจารวิบัติ ...

ถามว่า อาบัติเพราะปัจจัย คือ อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ถ่ายอุจจาระ หรือปัสสาวะ หรือบ้วนเขฬะลงในน้ำ จัดเป็นวิบัติเท่าไร บรรดาวิบัติ ๔?

ตอบว่า อาบัติเพราะปัจจัย คือ อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ถ่ายอุจจาระ หรือปัสสาวะ หรือบ้วนเขฬะลงในน้ำ จัดเป็นวิบัติอย่างหนึ่ง คือ อาจารวิบัติ บรรดวิบัติ ๔.

วิปัตติวารที่ ๓ จบ

สังคหิตวารที่ ๔

[๕๐๖] ถามว่า อาบัติเพราะปัจจัย คือ เสพเมถุนธรรม สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติเท่าไร บรรดากองอาบัติ ๗?

ตอบว่า อาบัติเพราะปัจจัย คือ เสพเมถุนธรรม สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติ ๔ บรรดากองอาบัติ ๗ คือ บางทีด้วยกองอาบัติปาราชิก บางทีด้วยกองอาบัติถุลลัจจัย บางทีด้วยกองอาบัติปาจิตตีย์ บางทีด้วยกองอาบัติทุกกฏ ...

ถามว่า อาบัติเพราะปัจจัย คือ อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ถ่ายอุจจาระ หรือปัสสวะ หรือบ้วนเขฬะลงในน้ำ สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติเท่าไร บรรดากองอาบัติ ๗?

ตอบว่า อาบัติเพราะปัจจัย คือ อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ถ่ายอุจจาระ หรือปัสสาวะ
หรือบ้วนเขฬะลงในน้ำ สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติ ๑ คือ ด้วยกองอาบัติทุกกฏ บรรดากอง
อาบัติ ๗.

สังคหิตวาร ที่ ๔ จบ

สมุฏฐานวารที่ ๕

[๕๐๗] ถามว่า เพราะปัจจัย คือ เสพเมถุนธรรม อาบัติเกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร
บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖?
ตอบว่า เพราะปัจจัย คือ เสพเมถุนธรรม อาบัติเกิดด้วยสมุฏฐานอย่างหนึ่ง บรรดา
สมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ คือ เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ...
ถามว่า เพราะปัจจัย คือ อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ถ่ายอุจจาระ หรือปัสสาวะ หรือ
บ้วนเขฬะลงในน้ำ อาบัติเกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖?
ตอบว่า เพราะปัจจัย คือ อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ถ่ายอุจจาระ หรือปัสสาวะ หรือ
บ้วนเขฬะลงในน้ำ อาบัติเกิดด้วยสมุฏฐานอย่างหนึ่ง บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ คือ เกิดแต่
กายกับจิต มิใช่วาจา.

สมุฏฐานวาร ที่ ๕ จบ

อธิกรณวารที่ ๖

[๕๐๘] ถามว่า เพราะปัจจัย คือ เสพเมถุนธรรม อาบัติจัดเป็นอธิกรณ์อะไร บรรดา
อธิกรณ์ ๔?
ตอบว่า เพราะปัจจัย คือ เสพเมถุนธรรม อาบัติจัดเป็นอาปัตตาธิกรณ์ บรรดา
อธิกรณ์ ๔ ...
ถามว่า เพราะปัจจัย คือ อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ถ่ายอุจจาระ หรือปัสสาวะ หรือ
บ้วนเขฬะลงในน้ำ อาบัติจัดเป็นอธิกรณ์อะไร บรรดาอธิกรณ์ ๔?
ตอบว่า เพราะปัจจัย คือ อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ถ่ายอุจจาระ หรือปัสสาวะ หรือบ้วน
เขฬะลงในน้ำ อาบัติจัดเป็นอาปัตตาธิกรณ์ บรรดาอธิกรณ์ ๔.

อธิกรณวาร ที่ ๖ จบ

สมถวาร ที่ ๗

[๕๐๙] ถามว่า เพราะปัจจัย คือ เสพเมถุนธรรม อาบัติระงับด้วยสมถะเท่าไร บรรดาสมถะ ๗?

ตอบว่า เพราะปัจจัย คือ เสพเมถุนธรรม อาบัติระงับด้วยสมถะ ๓ บรรดาสมถะ ๗ คือ บางทีด้วยสัมมุขาวินัย ๑ ด้วยปฏิญญาตกรณะ ๑ บางทีด้วยสัมมุขาวินัย กับติณวัตถารกะ ๑ ...

ถามว่า เพราะปัจจัย คือ อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ถ่ายอุจจาระ หรือปัสสาวะ หรือ บ้วนเขฬะลงในน้ำ อาบัติระงับด้วยสมถะเท่าไร บรรดาสมถะ ๗?

ตอบว่า เพราะปัจจัย คือ อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ถ่ายอุจจาระ หรือปัสสาวะ หรือ บ้วนเขฬะลงในน้ำ อาบัติระงับด้วยสมถะ ๓ บรรดาสมถะ ๗ คือ บางทีด้วยสัมมุขาวินัย ๑ ด้วยปฏิญญาตกรณะ ๑ บางทีด้วยสัมมุขาวินัยกับติณวัตถารกะ ๑.

สมถวารที่ ๗ จบ

สมุจจยวาร ที่ ๘

[๕๑๐] ถามว่า เพราะปัจจัย คือ เสพเมถุนธรรม ภิกษุและภิกษุณีต้องอาบัติเท่าไร?

ตอบว่า เพราะปัจจัย คือ เสพเมถุนธรรม ภิกษุและภิกษุณีต้องอาบัติ ๔ คือ เสพเมถุนธรรมในสรีระที่สัตว์มิได้กัด ต้องอาบัติปาราชิก ๑ เสพเมถุนธรรมในสรีระที่สัตว์กัดแล้วโดยมาก ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ สอดองค์กำเนิดเข้าไปในปากที่อ้ามิได้ถูกต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ เป็นปาจิตตีย์ในเพราะท่อนยาง ๑

เพราะปัจจัย คือ เสพเมถุนธรรม ภิกษุและภิกษุณีต้องอาบัติ ๔ เหล่านี้.

ถามว่า อาบัติเหล่านั้นจัดเป็นวิบัติเท่าไร บรรดาวิบัติ ๔? สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติเท่าไร บรรดากองอาบัติ ๗? เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖? เป็นอธิกรณ์อะไร บรรดาอธิกรณ์ ๔? ระงับด้วยสมถะเท่าไร บรรดาสมถะ ๗?

ตอบว่า อาบัติเหล่านั้นจัดเป็นวิบัติ ๒ บรรดาวิบัติ ๔ คือ บางทีเป็นศีลวิบัติ บางทีเป็นอาจารวิบัติ.

สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติ ๔ บรรดากองอาบัติ ๗ คือ บางทีด้วยกองอาบัติปาราชิก บางทีด้วยกองอาบัติถุลลัจจัย บางทีด้วยกองอาบัติปาจิตตีย์ บางทีด้วยกองอาบัติทุกกฏ.

เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ คือ เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา.
เป็นอาปัตตาธิกรณ์ บรรดาอธิกรณ์ ๔.
ระงับด้วยสมถะ ๓ บรรดาสมถะ ๗ คือ บางทีด้วยสัมมุขาวินัย ๑ ด้วยปฏิญญาตกรณะ ๑ บางทีด้วยสัมมุขาวินัยกับติณวัตถารกะ ๑ ...
ถามว่า เพราะปัจจัย คือ อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ถ่ายอุจจาระ หรือปัสสาวะ หรือบ้วนเขฬะลงในน้ำ ต้องอาบัติเท่าไร?
ตอบว่า เพราะปัจจัย คือ อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ถ่ายอุจจาระ หรือปัสสาวะ หรือบ้วนเขฬะลงในน้ำ ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ทุกกฏ.
เพราะปัจจัย คือ อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ถ่ายอุจจาระ หรือปัสสาวะ หรือบ้วนเขฬะลงในน้ำ ต้องอาบัติตัวหนึ่งนี้.
ถามว่า อาบัตินั้นจัดเป็นวิบัติเท่าไร บรรดาวิบัติ ๔? สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติเท่าไร บรรดากองอาบัติ ๗? เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖? เป็นอธิกรณ์อะไร บรรดาอธิกรณ์ ๔? ระงับด้วยสมถะเท่าไร บรรดาสมถะ ๗?
ตอบว่า อาบัตินั้น จัดเป็นวิบัติ ๑ คือ อาจารวิบัติ บรรดาวิบัติ ๔.
สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติ ๑ บรรดากองอาบัติ ๗ คือ ด้วยกองอาบัติทุกกฏ.
เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ คือ เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา.
เป็นอาปัตตาธิกรณ์ บรรดาอธิกรณ์ ๔.
ระงับด้วยสมถะ ๓ บรรดาสมถะ ๗ คือ บางทีด้วยสัมมุขาวินัย ๑ ด้วยปฏิญญาตกรณะ ๑ บางทีด้วยสัมมุขาวินัยกับติณวัตถารกะ ๑.

สมุจจยวารที่ ๘ จบ

ปัจจยวาร ๘ จบ

มหาวิภังค์ ๑๖ มหาวาร จบ

ภิกขุนีวิภังค์ ๑๖ มหาวาร

กัตถปัญญัติวารที่ ๑

ปาราชิกกัณฑ์

[๕๑๑] พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาราชิกสิกขาบทที่ ๕ แก่ภิกษุณีทั้งหลาย ณ ที่ไหน? ทรงปรารภใคร? เพราะเรื่องอะไร? ในปาราชิกสิกขาบทที่ ๕ นั้น มีบัญญัติ อนุบัญญัติ อนุปันนบัญญัติ สัพพัตถบัญญัติ ปเทสบัญญัติ สาธารณบัญญัติ อสาธารณบัญญัติ เอกโตบัญญัติ อุภโตบัญญัติหรือ? บรรดาปาติโมกขุทเทศ ๔ ปาราชิกชิกขาบทที่ ๕ นั้น จัดเข้าในอุเทศไหน? นับเนื่องในอุเทศไหน? มาสู่อุเทศโดยอุเทศที่เท่าไร? บรรดาวิบัติ ๔ จัดเป็นวิบัติอย่างไหน? บรรดาอาบัติ ๗ กอง เป็นอาบัติกองไหน? บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร? บรรดาอธิกรณ์ ๔ เป็นอธิกรณ์ไหน? บรรดาสมถะ ๗ ระงับด้วยสมถะเท่าไร? ในปาราชิกสิกขาบทที่ ๕ นั้น อะไรเป็นวินัย? ในปาราชิกสิกขาบทที่ ๕ นั้น อะไรเป็นอภิวินัย? ในปาราชิกสิกขาบทที่ ๕ นั้น อะไรเป็นปาติโมกข์ ในปาราชิกสิกขาบทที่ ๕ นั้น อะไรเป็นอธิปาติโมกข์ อะไรเป็นวิบัติ? อะไรเป็นสมบัติ? อะไรเป็นข้อปฏิบัติ? พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติปาราชิกสิกขาบทที่ ๕ แก่ภิกษุณีทั้งหลาย เพราะทรงอาศัยอำนาจประโยชน์เท่าไร? พวกไหนศึกษา? พวกไหนมีสิกขาอันศึกษาแล้ว? ปาราชิกสิกขาบทที่ ๕ นั้น ตั้งอยู่ในใคร? พวกไหนย่อมทรงไว้? เป็นถ้อยคำของใคร? ใครนำมา?

ปาราชิกกัณฑ์

คำถามและคำตอบในปาราชิกสิกขาบทที่ ๕

[๕๑๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาราชิกสิกขาบทที่ ๕ แก่ภิกษุณีทั้งหลาย ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีสุนทรีนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีสุนทรีนันทา มีความกำหนัด ยินดีในการเคล้าคลึงด้วยกาย ของบุรุษบุคคลผู้กำหนัด.

ถ. ในปาราชิกสิกขาบทที่ ๕ นั้น มีบัญญัติ อนุบัญญัติ อนุปันนบัญญัติ หรือ?

ต. มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ อนุปันนบัญญัติ ไม่มีในปาราชิกสิกขาบทที่ ๕ นั้น.

ถ. มีสัพพัตถบัญญัติ ปเทสบัญญัติ หรือ?

ต. มีแต่สัพพัตถบัญญัติ.

ถ. มีสาธารณบัญญัติ อสาธารณบัญญัติ หรือ?

ต. มีแต่อสาธารณบัญญัติ.

ถ. มีเอกโตบัญญัติ อุภโตบัญญัติ หรือ?

ต. มีแต่เอกโตบัญญัติ.

บรรดาปาติโมกขุทเทศ ๔ ปาราชิกสิกขาบทที่ ๕ นั้น จัดเข้าในอุเทศไหน? นับเนื่องในอุเทศไหน?

ต. จัดเข้าในนิทาน นับเนื่องในนิทาน.

ถ. มาสู่อุเทศโดยอุเทศที่เท่าไร?

ต. มาสู่อุเทศโดยอุเทศที่ ๒.

ถ. บรรดาวิบัติ ๔ เป็นวิบัติอย่างไหน?

ต. เป็นศีลวิบัติ.

ถ. บรรดาอาบัติ ๗ กอง เป็นอาบัติกองไหน?

ต. เป็นกองอาบัติปาราชิก.

ถ. บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ ปาราชิกสิกขาบทที่ ๕ นั้น เกิดขึ้นด้วยสมุฏฐานเท่าไร?

ต. เกิดขึ้นด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่กาย กับจิต มิใช่วาจา.

ถ. บรรดาอธิกรณ์ ๔ เป็นอธิกรณ์อะไร?

ต. เป็นอาปัตตาธิกรณ์.

ถ. บรรดาสมถะ ๗ ระงับด้วยสมถะเท่าไร?

ต. ระงับด้วยสมถะ ๒ คือสัมมุขาวินัย ๑ ปฏิญญาตกรณะ ๑.

ถ. ในปาราชิกสิกขาบทที่ ๕ นั้น อะไรเป็นวินัย? อะไรเป็นอภิวินัย?

ต. พระบัญญัติเป็นวินัย การจำแนกเป็นอภิวินัย.

ถ. ในปาราชิกสิกขาบทที่ ๕ นั้น อะไรเป็นปาติโมกข์? ในปาราชิกสิกขาบทที่ ๕ นั้น อะไรเป็นอธิปาติโมกข์?

ต. พระบัญญัติเป็นปาติโมกข์ การจำแนกเป็นอธิปาติโมกข์.

ถ. อะไรเป็นวิบัติ?

ต. ความไม่สังวรเป็นวิบัติ.

ถ. อะไรเป็นสมบัติ?

ต. ความสังวรเป็นสมบัติ.

ถ. อะไรเป็นข้อปฏิบัติ?

ต. ข้อที่ภิกษุณีสมาทานอาปาณโกฏิกศีลตลอดชีวิตว่า จักไม่ทำกรรมเห็นปานนี้ แล้วศึกษาอยู่ในสิกขาบททั้งหลาย เป็นข้อปฏิบัติ.

ถ. พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติปาราชิกสิกขาบทที่ ๕ แก่ภิกษุณีทั้งหลาย ทรงอาศัยอำนาจประโยชน์เท่าไร?

ต. พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติปาราชิกสิกขาบทที่ ๕ แก่ภิกษุณีทั้งหลาย เพราะทรงอาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มภิกษุณีผู้เก้อยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุณี ผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจะบังเกิดในอนาคต ๑ เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความดำรงมั่นแห่งพระสัทธรรม ๑ เพื่ออนุเคราะห์ พระวินัย ๑.

ถ. พวกไหนศึกษา?

ต. ภิกษุณีเป็นเสกขะและเป็นกัลยาณปุถุชนศึกษา.

ถ. พวกไหนมีสิกขาอันศึกษาแล้ว?

ต. ภิกษุณีผู้อรหันต์มีสิกขาอันศึกษาแล้ว.

ถ. ปาราชิกสิกขาบทที่ ๕ นั้น ตั้งอยู่ในใคร?

ต. ตั้งอยู่ในภิกษุณีผู้ใคร่ต่อการศึกษา.

ถ. พวกไหนย่อมทรงไว้?

ต. ปาราชิกสิกขาบทที่ ๕ ย่อมเป็นไปแก่ภิกษุณีเหล่าใด ภิกษุณีเหล่านั้นย่อมทรงไว้.

ถ. เป็นถ้อยคำของใคร?

ต. เป็นพระดำรัสของพระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า.

ถ. ใครนำมา?

ต. พระเถระทั้งหลายนำสืบๆ กันมา.

รายนามพระเถระผู้ทรงพระวินัย

พระเถระเหล่านี้ คือ พระอุบาลี พระทาสกะ พระโสณกะ พระสิคควะ
รวมเป็นห้าทั้งพระโมคคัลลีบุตร นำพระวินัยมาในทวีปชื่อว่าชมพูมีสิริ.
แต่นั้น พระเถระผู้ประเสริฐมีปัญญามากเหล่านี้ คือ พระมหินทะ ๑
พระอิฏฐิยะ ๑ พระอุตติยะ ๑ พระสัมพละ ๑ ... พระเถระผู้ประเสริฐ ผู้มี
ปัญญามากเหล่านี้ รู้พระวินัย ฉลาดในมรรคา ได้ประกาศพระวินัยปิฎก
ไว้ในเกาะตามพปัณณิ.

คำถามและคำตอบในปาราชิกสิกขาบทที่ ๖

[๕๑๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาราชิกสิกขาบทที่ ๖ แก่ภิกษุณีทั้งหลาย ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทารู้อยู่ว่า ภิกษุณีต้องปาราชิกธรรม ไม่โจทด้วยตนเอง ไม่บอกแก่คณะ.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่กาย วาจา และจิต.

คำถามและคำตอบในปาราชิกสิกขาบทที่ ๗

[๕๑๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาราชิกสิกขาบทที่ ๗ แก่ภิกษุณีทั้งหลาย ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทา ประพฤติตามพระอริฏฐะ ผู้เคยเป็นคนฆ่าแร้ง ถูกสงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกันยกวัตร.
มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง (เหมือนธุรนิกเขปสิกขาบท).

คำถามและคำตอบในปาราชิกสิกขาบทที่ ๘

[๕๑๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาราชิกสิกขาบทที่ ๘ แก่ภิกษุณีทั้งหลาย ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภภิกษุณีฉัพพัคคีย์.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ทำวัตถุที่ ๘ ให้บริบูรณ์.
มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง (เหมือนธุรนิกเขปสิกขาบท).

ปาราชิก ๘ สิกขาบท จบ

หัวข้อประจำกัณฑ์

[๕๑๖] พระมหาวีระทรงบัญญัติปาราชิกอันเป็นวัตถุแห่งการขาดอย่างไม่ต้องสงสัย คือ เมถุน ๑ อทินนาทาน ๑ มนุสสวิคคหะ ๑ อุตตริมนุสสธรรม ๑ กายสังสัคคะ ๑ ปกปิด ๑ สงฆ์ยกวัตร ๑ วัตถุที่แปด ๑ ฯ

สังฆาทิเสสกัณฑ์

คำถามและคำตอบในสังฆาทิเสส ๑๐ สิกขาบท

[๕๑๗] พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสแก่ภิกษุณีผู้กล่าวให้ร้าย ก่อคดี ณ ที่ไหน? ทรงปรารภใคร? เพราะเรื่องอะไร? ... ใครนำมา?

สังฆาทิเสสสิกขาบท ที่ ๑

[๕๑๘] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสสิกขาบท ที่ ๑ แก่ภิกษุณีผู้กล่าวให้ร้าย ก่อคดี ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทากล่าวให้ร้ายอยู่.

ถ. ในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑ นั้น มีบัญญัติ อนุบัญญัติ อนุปันนบัญญัติ หรือ?

ต. มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ อนุปันนบัญญัติ ไม่มีในสังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑ นั้น.

ถ. มีสัพพัตถบัญญัติ ปเทสบัญญัติ หรือ?

ต. มีแต่สัพพัตถบัญญัติ.

ถ. มีสาธารณบัญญัติ อสาธารณบัญญัติ หรือ?

ต. มีแต่อสาธารณบัญญัติ.

ถ. มีเอกโตบัญญัติ อุภโตบัญญัติ หรือ?

ต. มีแต่เอกโตบัญญัติ.

ถ. บรรดาปาติโมกขุทเทศ ๔ สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑ นั้น จัดเข้าในอุเทศไหน?
นับเนื่องในอุเทศไหน?

ต. จัดเข้าในนิทาน นับเนื่องในนิทาน.

ถ. มาสู่อุเทศโดยอุเทศที่เท่าไร?

ต. มาสู่อุเทศโดยอุเทศที่ ๓.

ถ. บรรดาวิบัติ ๔ เป็นวิบัติอย่างไหน?

ต. เป็นศีลวิบัติ.

ถ. บรรดาอาบัติ ๗ กอง เป็นอาบัติกองไหน?

ต. เป็นกองอาบัติสังฆาทิเสส.

ถ. บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑ เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร?

ต. เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ คือ บางทีเกิดแต่กายกับวาจา มิใช่จิต บางทีเกิดแต่กาย
วาจา และจิต ...

ถ. ใครนำมา?

ต. พระเถระทั้งหลายนำสืบๆ กันมา ...

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๒

[๕๑๙] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสแก่ภิกษุณีผู้รับหญิงโจรให้บวช ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทารับหญิงโจรให้บวช.
มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ คือ
บางทีเกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย บางทีเกิดแต่กาย วาจา และจิต.

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๓

[๕๒๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสส แก่ภิกษุณีผู้ไปสู่ละแวกบ้านแต่ผู้เดียว ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีรูปหนึ่ง.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีรูปหนึ่งไปสู่ละแวกบ้านแต่ผู้เดียว.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๓ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วย
สมุฏฐานอันหนึ่ง (เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท).

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๔

[๕๒๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสส แก่ภิกษุณีผู้ไม่บอกกล่าวการกสงฆ์ ไม่รู้ฉันทะของคณะ รับภิกษุณี
ผู้ซึ่งสงฆ์พร้อมเพรียงกันยกเสียจากหมู่แล้ว ตามธรรม ตามวินัย ตามสัตถุศาสน์ ให้เข้าหมู่
ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทาไม่บอกกล่าวการกสงฆ์ ไม่รู้ฉันทะของคณะ รับ
ภิกษุณีผู้ซึ่งสงฆ์พร้อมเพรียงกันยกเสียจากหมู่แล้วตามธรรม ตามวินัย ตามสัตถุศาสน์ ให้เข้าหมู่.
มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง
(เหมือนธุรนิกเขปสิกขาบท).

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๕

[๕๒๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า
พระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสส แก่ภิกษุณีผู้พอใจรับของเคี้ยวก็ตาม ของฉันก็ตาม จากมือ
ของบุรุษบุคคลผู้พอใจ ด้วยมือของตนแล้วฉัน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีสุนทรีนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีสุนทรีนันทาพอใจรับอามิสจากมือของบุรุษบุคคลผู้พอใจ.
มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง
(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท) ฯ

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๖

[๕๒๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสส แก่ภิกษุณีผู้กล่าวว่า แม่เจ้า บุรุษบุคคลนั้นมีความพอใจก็ตาม ไม่มีความพอใจก็ตาม จักทำอะไรแก่แม่เจ้าได้ เพราะแม่เจ้าไม่มีความพอใจ นิมนต์เถิดเจ้าข้า บุรุษบุคคลนั้นจะถวายสิ่งใด เป็นของเคี้ยว หรือของฉันก็ตาม แก่แม่เจ้า ขอแม่เจ้าจงรับประเคนของสิ่งนั้น ด้วยมือของตน แล้วเคี้ยว หรือฉันเถิด ดังนี้ แล้วส่งไป ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีรูปหนึ่ง.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุรูปหนึ่ง กล่าวว่า แม่เจ้า บุรุษบุคคลนั้นมีความพอใจก็ตาม ไม่มีความพอใจก็ตาม จักทำอะไรแก่แม่เจ้าได้ เพราะแม่เจ้าไม่มีความพอใจ นิมนต์เถิด เจ้าข้า บุรุษบุคคลนั้นจะถวายสิ่งใด เป็นของเคี้ยว หรือของฉันก็ตาม แก่แม่เจ้า ขอแม่เจ้าจงรับประเคนของสิ่งนั้น ด้วยมือของตน แล้วเคี้ยว หรือฉันเถิด ดังนี้ แล้วส่งไป.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓.

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๗

[๕๒๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสส แก่ภิกษุณีผู้โกรธ ไม่สละกรรม เพราะสวดสมนุภาสน์ครบ ๓ จบ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีจัณฑกาลี.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุจัณฑกาลีโกรธขัดใจ ได้กล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าขอบอกคืนพระพุทธเจ้า ขอบอกคืนพระธรรม ขอบอกคืนพระสงฆ์ ขอบอกคืนสิกขา.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง (เหมือนธุรนิกเขปสิกขาบท).

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๘

[๕๒๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสส แก่ภิกษุผู้ถูกตัดสินให้แพ้ในอธิกรณ์เรื่องหนึ่ง โกรธ ไม่สละกรรมเพราะสวดสมนุภาสน์ครบ ๓ จบ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีจัณฑกาลี.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีจัณฑกาลีถูกตัดสินให้แพ้ในอธิกรณ์เรื่องหนึ่งแล้ว โกรธ ขัดใจ ได้กล่าวอย่างนี้ว่า พวกภิกษุณีถึงความพอใจ ถึงความขัดเคือง ถึงความหลง และถึงความกลัว.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง (เหมือนธุรนิกเขปสิกขาบท).

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๙

[๕๒๖] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสส แก่ภิกษุณีทั้งหลายผู้คลุกคลี ไม่สละกรรม เพราะสวดสมนุภาสน์ครบ ๓ จบ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูปคลุกคลีกันอยู่.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง (เหมือนธุรนิกเขปสิกขาบท).

สังฆาทิเสสสิกขาบทที่ ๑๐

[๕๒๗] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสส แก่ภิกษุณีผู้ส่งไปด้วยสั่งว่า แม่เจ้าทั้งหลาย ขอท่าน

ทั้งหลายจงอยู่คลุกคลีกันเถิด อย่าอยู่ต่างหากกันเลย ไม่สละวัตถุ เพราะสวดสมนุภาสน์ครบ ๓ จบ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทาส่งไปด้วยสั่งว่า แม่เจ้าทั้งหลาย ขอท่านทั้งหลาย จงอยู่คลุกคลีกันเถิด อย่าอยู่ต่างหากกันเลย.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง (เหมือนธุรนิกเขปสิกขาบท).

สังฆาทิเสส ๑๐ สิกขาบท จบ

หัวข้อประจำกัณฑ์

[๕๒๘] กล่าวให้ร้าย ๑ รับนางโจรให้บวช ๑ ละแวกบ้าน ๑ ถูกสงฆ์ยกวัตร ๑ ของเคี้ยว ๑ ทำอะไรแก่แม่เจ้าได้ ๑ โกรธ ๑ อธิกรณ์เรื่องอื่น ๑ คลุกคลี ๑ ส่งไป ๑ สังฆาทิเสสเหล่านั้นรวมเป็น ๑๐ สิกขาบท.

นิสสัคคิยปาจิตตียกัณฑ์

คำถามและคำตอบในนิสสคคิยปาจิตตีย์ ๑๒ สิกขาบท

[๕๒๙] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ทำการสั่งสมบาตร ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ได้ทำการสั่งสมบาตร.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ (เหมือนกฐินสิกขาบท).

[๕๓๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้อธิษฐานอกาลจีวรว่าเป็นกาลจีวรแล้วให้แจกกัน ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทาอธิษฐานอกาลจีวรว่าเป็นกาลจีวรแล้วให้แจกกัน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓.

[๕๓๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้แลกเปลี่ยนจีวรกับภิกษุณีแล้วชิงเอาไป ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทาแลกเปลี่ยนจีวรกับภิกษุณีแล้วชิงเอาไป.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓.

[๕๓๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ขอของอย่างอื่น แล้วขอของอย่างอื่นอีก ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทาขอของอย่างอื่นแล้ว ขอของอย่างอื่นอีก.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖.

[๕๓๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ให้จ่ายของอย่างอื่น แล้วให้จ่ายของอย่างอื่นอีก ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทาให้จ่ายของอย่างอื่น แล้วให้จ่ายของอย่างอื่นอีก.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖.

[๕๓๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ให้จ่ายของอย่างอื่นด้วยบริขารของสงฆ์ ที่เขาถวายไว้เพื่อประโยชน์อย่างอื่น เจาะจงของอย่างอื่น ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูปให้จ่ายของอื่น ด้วยบริขารของสงฆ์ ที่เขาถวายไว้เพื่อประโยชน์อย่างอื่น เจาะจงของอย่างอื่น.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖.

[๕๓๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ให้จ่ายของอย่างอื่น ด้วยบริขารของสงฆ์ที่เขาถวายไว้เพื่อประโยชน์อย่างอื่น เจาะจงของอย่างอื่น ที่ขอมาเอง ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูปให้จ่ายของอย่างอื่น ด้วยบริขารของสงฆ์ที่เขาถวายไว้เพื่อประโยชน์อย่างอื่น เจาะจงของอย่างอื่น ที่ขอมาเอง.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖.

[๕๓๖] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ให้จ่ายของอย่างอื่น ด้วยบริขารของคนหมู่มาก ที่เขาถวายไว้เพื่อประโยชน์อย่างอื่น เจาะจงของอย่างอื่น ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูปให้จ่ายของอื่น ด้วยบริขารของคนหมู่มาก ที่เขาถวายไว้เพื่อประโยชน์อย่างอื่น เจาะจงของอย่างอื่น.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖.

[๕๓๗] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ให้จ่ายของอื่น ด้วยบริขารของคนหมู่มากที่เขาถวายไว้เพื่อประโยชน์อย่างอื่น เจาะจงของอย่างอื่น ที่ขอมาเอง ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูปให้จ่ายของอย่างอื่น ด้วยบริขารของคนหมู่มากที่เขาถวายไว้เพื่อประโยชน์อย่างอื่น เจาะจงของอย่างอื่น ที่ขอมาเอง.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖.

[๕๓๘] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ให้จ่ายของอื่นด้วยบริขารของบุคคล ที่เขาถวายไว้เพื่อประโยชน์อย่างอื่น เจาะจงของอย่างอื่นที่ขอมาเอง ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทาให้จ่ายของอื่น ด้วยบริขารของบุคคลที่เขาถวายไว้เพื่อประโยชน์อย่างอื่น เจาะจงของอย่างอื่นที่ขอมาเอง.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖.

[๕๓๙] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ให้จ่ายผ้าห่มหนา ราคาเกินกว่า ๔ กังสะเป็นเป็นอย่างยิ่ง ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทา ขอผ้ากัมพลกะพระเจ้าแผ่นดิน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖.

[๕๔๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ แก่ภิกษุผู้ให้จ่ายผ้าห่มบาง ราคาเกินกว่า ๒ กังสะกึ่งเป็นอย่างยิ่ง ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทาขอผ้าโขมะกะพระเจ้าแผ่นดิน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖.

นิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๑๒ สิกขาบท จบ

หัวข้อประจำกัณฑ์

[๕๔๑] บาตร ๑ อธิษฐานอกาลจีวรเป็นกาลจีวร ๑ แลกเปลี่ยน ๑ ขอ ๑ ให้จ่าย ๑ ที่ถวายไว้เพื่อประโยชน์อย่างอื่น ๑ เป็นของสงฆ์ ๑ เป็นของคนหมู่มาก ๑ ขอมาเอง ๑ เป็นของบุคคล ๑ สี่กังสะ ๑ สองกังสะกึ่ง ๑.

ปาจิตติยกัณฑ์

คำถามและคำตอบในลสุณวรรคที่ ๑

[๕๔๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ฉันกระเทียม ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทาไม่รู้จักประมาณ ให้นำกระเทียมไป.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒

(เหมือนเอฬกโลมสิกขาบท).

[๕๔๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ให้ถอนขนในที่แคบ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ให้ถอนขนในที่แคบ.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๔.

[๕๔๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ ในเพราะใช้ของลับกระทบกัน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณี ๒ รูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณี ๒ รูป ใช้ของลับกระทบกัน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง (เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท).

[๕๔๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ ในเพราะใช้ท่อนยางเกลี้ยง ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีรูปหนึ่ง.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีรูปหนึ่งใช้ท่อนยางเกลี้ยง.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง (เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท).

[๕๔๖] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ใช้น้ำชำระให้สะอาดลึกเกิน ๒ ข้อองคุลีเป็นอย่างยิ่ง ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ สักกชนบท.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีรูปหนึ่ง.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีรูปหนึ่งใช้น้ำชำระให้สะอาดลึกเกินไป.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง (เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท).

[๕๔๗] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้บำรุงภิกษุผู้กำลังฉันด้วยน้ำดื่ม หรือด้วยการพัด ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีรูปหนึ่ง.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีรูปหนึ่งบำรุงภิกษุผู้กำลังฉัน ด้วยน้ำดื่ม และด้วยการพัด.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ (เหมือน เอฬกโลมสิกขาบท) ฯ

[๕๔๘] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ขอข้าวเปลือกสดมาฉัน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูปขอข้าวเปลือกสดมาฉัน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๔.

[๕๔๙] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้เทอุจจาระก็ดี ปัสสาวะก็ดี น้ำลายก็ดี หยากเยื่อก็ดี ของเป็นเดนก็ดี ที่ภายนอกฝา ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีรูปหนึ่ง.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีรูปหนึ่งเทอุจจาระบ้าง ปัสสาวะบ้าง น้ำลายบ้าง หยากเยื่อบ้าง ของเป็นเดนบ้าง ที่ภายนอกฝา.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖.

[๕๕๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้เทอุจจาระก็ดี ปัสสาวะก็ดี น้ำลายก็ดี หยากเยื่อก็ดี ของเป็นเดนก็ดี บนของเขียวสด ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูปเทอุจจาระบ้าง ปัสสาวะบ้าง น้ำลายบ้าง หยาก
เยื่อบ้าง ของเป็นเดนบ้าง บนของเขียวสด.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖.

[๕๕๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ไปดูฟ้อนรำก็ดี ขับร้องก็ดี ประโคมก็ดี ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครราชคฤห์.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ไปดูฟ้อนรำบ้าง ขับร้องบ้าง ประโคมบ้าง.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒
(เหมือนเอฬกโลมสิกขาบท).

ลสุณวรรคที่ ๑ จบ

คำถามและคำตอบในรัตตันธการวรรค ที่ ๒

[๕๕๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ยืนร่วมกับบุรุษในเวลาค่ำคืนไม่มีประทีปส่องหนึ่งต่อหนึ่ง
ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีรูปหนึ่ง.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีรูปหนึ่ง ยืนร่วมกับบุรุษในเวลาค่ำคืนที่ไม่มีประทีปส่อง หนึ่ง
ต่อหนึ่ง.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ (เหมือนเถยยสัตถกสิกขาบท).

[๕๕๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ยืนร่วมกับบุรุษในโอกาสอันกำบัง หนึ่งต่อหนึ่ง ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภภิกษุณีรูปหนึ่ง.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีรูปหนึ่งยืนร่วมกับบุรุษ ในโอกาสอันกำบัง หนึ่งต่อหนึ่ง.
มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒
(เหมือนเถยยสัตถกสิกขาบท).

[๕๕๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ยืนร่วมกับบุรุษในที่แจ้งหนึ่งต่อหนึ่ง ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภภิกษุณีรูปหนึ่ง.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีรูปหนึ่งยืนร่วมกับบุรุษในที่แจ้ง หนึ่งต่อหนึ่ง.
มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒
(เหมือนเถยยสัตถกสิกขาบท).

[๕๕๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ยืนร่วมกับบุรุษในถนนก็ดี ในตรอกตันก็ดี ในทาง ๓ แพร่งก็ดี หนึ่งต่อหนึ่ง ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทายืนร่วมกับบุรุษในถนนบ้าง ในตรอกตันบ้าง ในทาง
๓ แพร่บ้าง หนึ่งต่อหนึ่ง.
มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒
(เหมือนเถยยสัตถกสิกขาบท).

[๕๕๖] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้เข้าไปสู่สกุลในเวลาเช้า นั่งบนอาสนะแล้วไม่บอกลา
เจ้าของ กลับไป ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภภิกษุณีรูปหนึ่ง.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีรูปหนึ่งเข้าไปสู่สกุลในเวลาเช้า นั่งบนอาสนะแล้วไม่บอกลา
เจ้าของ กลับไป.
มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ (เหมือน
กฐินสิกขาบท).

[๕๕๗] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้เข้าไปสู่สกุลในเวลาหลังภัตตกาล ไม่บอกเจ้าของ นั่งบน
อาสนะ ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทา เข้าไปสู่สกุลในเวลาหลังภัตตกาลไม่บอกเจ้าของ
นั่งบนอาสนะ.
มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒
(เหมือนกฐินสิกขาบท).

[๕๕๘] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้เข้าไปสู่สกุลในเวลาพลบค่ำไม่บอกเจ้าของ แล้วลาดเองก็ดี ให้ลาดก็ดี ซึ่งที่นอนแล้วขึ้นนั่ง ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูป เข้าไปสู่สกุลในเวลาพลบค่ำ ไม่บอกเจ้าของแล้วลาดที่นอนขึ้นไปนั่ง.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ (เหมือนกฐินสิกขาบท).

[๕๕๙] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ให้ภิกษุณีรูปอื่นโพนทะนาด้วยความถือผิด เข้าใจผิด ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีรูปหนึ่ง.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีรูปหนึ่ง ให้ภิกษุณีรูปอื่นโพนทะนา ด้วยความถือผิด เข้าใจผิด.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓.

[๕๖๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้แช่งตนก็ดี ผู้อื่นก็ดี ด้วยนรกก็ดี ด้วยพรหมจรรย์ก็ดี ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีจันฑกาลี.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีจัณฑกาลีแช่งตนบ้าง แช่งผู้อื่นบ้าง ด้วยนรกบ้าง ด้วยพรหมจรรย์บ้าง.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓.

[๕๖๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ประหัตประหารตนแล้วร้องไห้ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีจัณฑกาลี.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีจัณฑกาลี ประหัตประหารตนแล้วร้องไห้.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง (เหมือนธุรนิกเขปสิกขาบท).

รัตตันธการวรรค ที่ ๒ จบ

คำถามและคำตอบในนหานวรรคที่ ๓

[๕๖๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้เปลือยกายอาบน้ำ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูป เปลือยกายอาบน้ำ.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ (เหมือนเอฬกโลมสิกขาบท).

[๕๖๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ให้ทำผ้าอาบน้ำฝน เกินประมาณ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ ใช้ผ้าอาบน้ำฝนไม่มีประมาณ.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖.

[๕๖๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้เลาะเองก็ดี ให้ผู้อื่นเลาะก็ดี ซึ่งจีวร แล้วไม่เย็บ ไม่ทำความขวนขวายเพื่อจะให้เย็บ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทาให้ภิกษุณีเลาะจีวรแล้วไม่เย็บ ไม่ทำความขวนขวายเพื่อจะให้เย็บ.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง (เหมือนธุรนิกเขปสิกขาบท).

[๕๖๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ผลัดเปลี่ยนผ้าสังฆาฏิอันมีกำหนด ๕ วัน ให้เกินไป ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูป ฝากผ้าไว้ในมือของภิกษุณีทั้งหลายแล้ว มีแต่ผ้าอุตราสงค์กับผ้าอันตรวาสกหลีกไปสู่จาริกในชนบท.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒
(เหมือนกฐินสิกขาบท).

[๕๖๖] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ใช้จีวรสับเปลี่ยน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีรูปหนึ่ง.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีรูปหนึ่งไม่บอกแล้วห่มจีวรของภิกษุณี.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒
(เหมือนกฐินสิกขาบท).

[๕๖๗] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ทำลาภคือจีวรของหมู่ให้เป็นอันตราย ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทาทำลาภคือจีวรของหมู่ให้เป็นอันตราย.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓.

[๕๖๘] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ห้ามการแจกจีวรซึ่งเป็นไปโดยชอบธรรม ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทาห้ามการแจกจีวร ซึ่งเป็นไปโดยชอบธรรม.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓.

[๕๖๙] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ให้สมณจีวรแก่ชาวบ้านก็ดี ปริพาชกก็ดี ปริพาชิกาก็ดี ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทาได้ให้สมณจีวรแก่ชาวบ้าน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖.

[๕๗๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ยังสมัยแห่งจีวรกาลให้ล่วงไป ด้วยหวังจะได้จีวรอันไม่แน่นอน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทา ยังสมัยแห่งจีวรกาลให้ล่วงไปด้วยหวังจะได้จีวร
อันไม่แน่นอน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓

[๕๗๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ห้ามการเดาะกฐินอันเป็นไปโดยชอบธรรม ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทาห้ามการเดาะกฐินอันเป็นไปโดยชอบธรรม.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓.

นหานวรรคที่ ๓ จบ

คำถามและคำตอบในตุวัฏฏวรรคที่ ๔

[๕๗๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณี ๒ รูป ผู้นอนเตียงเดียวกัน ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูปนอนบนเตียงเดียวกัน ๒ รูป.
มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ (เหมือนเอฬกโลมสิกขาบท).

[๕๗๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณี ๒ รูป ผู้นอนบนเครื่องลาดและผ้าห่มอันเดียวกัน ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูป นอนบนเครื่องลาดและผ้าห่มผืนเดียวกัน ๒ รูป.
มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ (เหมือนเอฬกโลมสิกขาบท).

[๕๗๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้แกล้งก่อความไม่ผาสุก ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทาแกล้งก่อความไม่ผาสุกแก่ภิกษุณี.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓.

[๕๗๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ไม่บำรุงสหชีวินีผู้ได้รับทุกข์ และไม่ทำการขวนขวาย เพื่อให้ผู้อื่นช่วยบำรุง ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทา ไม่บำรุงสหชีวินีผู้ได้รับทุกข์ และไม่ทำการขวนขวายเพื่อให้ผู้อื่นช่วยบำรุง.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง (เหมือนธุรนิกเขปสิกขาบท).

[๕๗๖] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ให้ที่อาศัยแก่ภิกษุณีแล้ว โกรธ ขัดใจ ฉุดคร่าออก ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทาให้ที่อาศัย แก่ภิกษุณีแล้วโกรธ ขัดใจ ฉุดคร่าออก.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓.

[๕๗๗] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้คลุกคลี ไม่สละเพราะสวดสมนุภาสน์ครบ ๓ จบ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีจัณฑกาลี.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีจัณฑกาลีอยู่คลุกคลี.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง (เหมือนสมนุภาสนสิกขาบท).

[๕๗๘] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ไม่มีพวก เที่ยวจาริกภายในแว่นแคว้น ซึ่งรู้จักกันอยู่ว่าเป็นที่มีรังเกียจ มีภัยเฉพาะหน้า ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูปไม่มีพวก เที่ยวจาริกภายในแว่นแคว้น ซึ่งรู้กันอยู่ว่าเป็นที่มีรังเกียจ มีภัยเฉพาะหน้า.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ (เหมือนเอฬกโลมสิกขาบท).

[๕๗๙] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ไม่มีพวก เที่ยวจาริกภายนอกแว่นแคว้น ซึ่งรู้กันอยู่ว่าเป็นที่มีรังเกียจ มีภัยเฉพาะหน้า ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูปไม่มีพวก เที่ยวจาริกภายนอกแว่นแคว้น ซึ่งรู้กันอยู่ว่าเป็นที่มีรังเกียจ มีภัยเฉพาะหน้า.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ (เหมือนเอฬกโลมสิกขาบท).

[๕๘๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้เที่ยวจาริกภายในพรรษา ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครราชคฤห์.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูปเที่ยวจาริกภายในพรรษา.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ (เหมือนเอฬกโลมสิกขาบท).

[๕๘๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้อยู่จำพรรษาแล้ว ไม่หลีกไปสู่จาริก ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครราชคฤห์.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูปอยู่จำพรรษาแล้ว ไม่หลีกไปสู่จาริก.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง (เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท).

ตุวัฏฏวรรคที่ ๔ จบ.

คำถามและคำตอบในจิตตาคารวรรคที่ ๕

[๕๘๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ไปชมโรงละครหลวงก็ดี โรงประกวดภาพก็ดี สถานที่หย่อนใจก็ดี อุทยานก็ดี สระโบกขรณีก็ดี ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ ไปชมโรงละครหลวงบ้าง โรงประกวดภาพบ้าง สถานที่หย่อนใจบ้าง อุทยานบ้าง สระโบกขรณีบ้าง.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ (เหมือนเอฬกโลมสิกขาบท).

[๕๘๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ใช้สอยอาสันทิก็ดี บัลลังก์ก็ดี ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูปใช้สอยอาสันทิบ้าง บัลลังก์บ้าง.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ (เหมือนเอฬกโลมสิกขาบท).

[๕๘๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้กรอด้าย ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูปกรอด้าย.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ (เหมือนเอฬกโลมสิกขาบท).

[๕๘๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ช่วยทำธุระของคฤหัสถ์ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูปช่วยทำธุระของคฤหัสถ์.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ (เหมือนเอฬกโลมสิกขาบท).

[๕๘๖] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้อันภิกษุณีกล่าวอยู่ว่า มาเถิดแม่เจ้า ขอจงช่วยระงับอธิกรณ์นี้ รับคำว่า ดีละ แล้วไม่ระงับ ไม่ทำการขวนขวายเพื่อให้ระงับ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทาผู้อันภิกษุณีกล่าวอยู่ว่า มาเถิดแม่เจ้า ขอจงช่วยระงับอธิกรณ์นี้ รับคำว่า ดีละ แล้วไม่ระงับ ไม่ทำการขวนขวายเพื่อให้ระงับ.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง (เหมือนธุรนิกเขปสิกขาบท).

[๕๘๗] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ให้ของเคี้ยวก็ดี ของฉันก็ดี แก่ชาวบ้านก็ดี แก่ปริพาชกก็ดี แก่ปริพาชิกาก็ดี ด้วยมือของตน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทาได้ให้ของเคี้ยวบ้าง ของฉันบ้าง แก่ชาวบ้าน ด้วยมือของตน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ (เหมือนเอฬกโลมสิกขาบท).

[๕๘๘] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ไม่สละผ้าอาศัย แล้วใช้สอย ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทาไม่สละผ้าอาศัย แล้วใช้สอย.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ (เหมือนกฐินสิกขาบท).

[๕๘๙] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ไม่มอบหมายที่อยู่ แล้วหลีกไปสู่จาริก ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทาไม่มอบหมายที่อยู่ แล้วหลีกไปสู่จาริก.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ (เหมือนกฐินสิกขาบท).

[๕๙๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้เรียนติรัจฉานวิชา ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีฉัพพัคคีย์เรียนติรัจฉานวิชา.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ (เหมือนปทโสธัมมสิกขาบท)

[๕๙๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้บอกติรัจฉานวิชา ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีฉัพพัคคีย์บอกติรัจฉานวิชา.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ (เหมือนปทโสธัมมสิกขาบท).

จิตตาคารวรรค ที่ ๕ จบ

คำถามและคำตอบในอารามวรรค ที่ ๖

[๕๙๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้รู้อยู่ไม่บอกกล่าวก่อน แล้วเข้าไปสู่อารามซึ่งมีภิกษุ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูปไม่บอกกล่าวก่อนแล้วเข้าไปสู่อาราม.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๒ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง (เหมือนธุรนิกเขปสิกขาบท).

[๕๙๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ด่าบริภาษภิกษุ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครเวสาลี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ด่าท่านพระอุบาลี.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓.

[๕๙๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้แค้นเคืองบริภาษคณะ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทาแค้นเคืองบริภาษคณะ.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓.

[๕๙๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้อันทายกนิมนต์แล้วห้ามภัตรแล้ว ฉันของเคี้ยวก็ดี ของฉันก็ดี ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูปฉันแล้ว ห้ามภัตรแล้ว ไปฉัน ณ แห่งอื่น.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๔.

[๕๙๖] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้หวงตระกูล ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีรูปหนึ่ง.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีรูปหนึ่งหวงตระกูล.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓.

[๕๙๗] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้จำพรรษาในอาวาสที่ไม่มีภิกษุ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูปจำพรรษาในอาวาสที่ไม่มีภิกษุ.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒

(เหมือนเอฬกโลมสิกขาบท).

[๕๙๘] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้จำพรรษาแล้วไม่ปวารณาในสงฆ์ ๒ ฝ่าย ด้วย ๓ สถาน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูปจำพรรษาแล้ว ไม่ปวารณากะภิกษุสงฆ์.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง

(เหมือนธุรนิกเขปสิกขาบท).

[๕๙๙] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ไม่ไปรับโอวาทก็ดี เพื่อร่วมสังฆกรรมก็ดี ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ สักกชนบท.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ไม่ไปรับโอวาท.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง
(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท).

[๖๐๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ไม่ถามแม้ซึ่งอุโบสถ ไม่ขอแม้ซึ่งโอวาท ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูปไม่ถามแม้ซึ่งอุโบสถ ไม่ขอแม้ซึ่งโอวาท.
มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง
(เหมือนธุรนิกเขปสิกขาบท).

[๖๐๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ไม่บอกสงฆ์ หรือคณะ ให้บุรุษผ่าฝีก็ดี บาดแผลก็ดี อันเกิดที่แง้มขา ตัวต่อตัวร่วมกัน ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภภิกษุณีรูปหนึ่ง.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีรูปหนึ่ง ให้บุรุษผ่าฝีอันเกิดที่แง้มขาตัวต่อตัวร่วมกัน.
มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒
(เหมือนกฐินสิกขาบท).

อารามวรรคที่ ๖ จบ.

คำถามและคำตอบในคัพภินีวรรคที่ ๗

[๖๐๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ยังสตรีมีครรภ์ให้บวช ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูปยังสตรีมีครรภ์ให้บวช.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓.

[๖๐๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ยังสตรีแม่ลูกอ่อนให้บวช ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุหลายรูปยังสตรีแม่ลูกอ่อนให้บวช.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓.

[๖๐๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ยังสิกขมานาที่ยังมิได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ครบ ๒ ปีให้บวช ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูปยังสิกขมานาที่ยังมิได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ครบ ๒ ปีให้บวช.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓.

[๖๐๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ยังสิกขมานาที่ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ครบ ๒ ปีแล้ว แต่สงฆ์ยังมิได้สมมติ ให้อุปสมบท ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูปยังสิกขมานาที่ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ครบ ๒ ปีแล้ว แต่สงฆ์ยังมิได้สมมติให้อุปสมบท.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓.

[๖๐๖] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ยังเด็กหญิงมีอายุไม่ครบ ๑๒ ปีให้บวช ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูปยังเด็กหญิงผู้มีอายุไม่ครบ ๑๒ ปีให้บวช.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓.

[๖๐๗] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ยังเด็กหญิงมีอายุ ๑๒ ปีบริบูรณ์แล้ว แต่ยังไม่ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ครบ ๒ ปี ให้อุปสมบท ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูปยังเด็กหญิงผู้มีอายุ ๑๒ ปีบริบูรณ์แล้ว แต่ยังไม่ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ครบ ๒ ปีให้อุปสมบท.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓.

[๖๐๘] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ยังเด็กหญิงมีอายุ ๑๒ ปีบริบูรณ์ ผู้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ครบ ๒ ปีแล้ว แต่สงฆ์ยังไม่ได้สมมติให้บวช ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูปยังเด็กหญิงผู้มีอายุ ๑๒ ปีบริบูรณ์ ผู้ศึกษาสิกขาใน ธรรม ๖ ประการ ครบ ๒ ปีแล้ว แต่สงฆ์ยังไม่ได้สมมติให้บวช.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓.

[๖๐๙] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ยังสหชีวินีให้บวชแล้วไม่อนุเคราะห์ ไม่ยังผู้อื่นให้อนุเคราะห์ ตลอด ๒ กาลฝน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทา ยังสหชีวินีให้บวชแล้ว ไม่อนุเคราะห์ ไม่ยังผู้อื่น ให้อนุเคราะห์ ตลอด ๒ กาลฝน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง (เหมือนธุรนิกเขปสิกขาบท).

[๖๑๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ไม่ติดตามปวัตตินีผู้ให้บวช ตลอด ๒ กาลฝน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูปไม่ติดตามปวัตตินีผู้ให้บวชตลอด ๒ กาลฝน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง
(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท).

[๖๑๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ยังสหชีวินีให้บวชแล้ว ไม่พาหลีกไป ไม่ยังผู้อื่นให้พาหลีกไป ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทายังสหชีวินีให้บวชแล้ว ไม่พาหลีกไป ไม่ยังผู้อื่นให้พาหลีกไป.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง
(เหมือนธุรนิกเขปสิกขาบท).

คัพภินีวรรคที่ ๗ จบ.

คำถามและคำตอบในกุมารีภูตวรรคที่ ๘

[๖๑๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ยังสามเณรีผู้เป็นเด็กหญิงมีอายุหย่อน ๒๐ ปี ให้บวช ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูป ยังสามเณรีผู้เป็นเด็กหญิงมีอายุหย่อน ๒๐ ปีให้บวช.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓.

[๖๑๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ยังสามเณรีผู้เป็นเด็กหญิงมีอายุ ๒๐ ปีบริบูรณ์แล้ว แต่ยังไม่ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ กาลฝน ให้บวช ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูป ยังสามเณรีผู้เป็นเด็กหญิงมีอายุ ๒๐ ปีบริบูรณ์แล้ว แต่ยังไม่ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ กาลฝน ให้บวช.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓.

[๖๑๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ยังสามเณรีผู้เป็นเด็กหญิงมีอายุ ๒๐ ปีบริบูรณ์ ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ กาลฝนแล้ว แต่สงฆ์ยังมิได้สมมติ ให้บวช ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูป ยังสามเณรีผู้เป็นเด็กหญิงมีอายุ ๒๐ ปีบริบูรณ์ ได้ศึกษาสิกขาในธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ กาลฝนแล้ว แต่สงฆ์ยังมิได้สมมติให้บวช.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓.

[๖๑๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้มีพรรษาหย่อน ๑๒ ให้บวช ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูป มีพรรษาหย่อน ๑๒ ให้บวช.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓.

[๖๑๖] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้มีพรรษาครบ ๑๒ แล้ว แต่สงฆ์ยังไม่ได้สมมติ ให้บวช ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูปมีพรรษาครบ ๑๒ แล้ว แต่สงฆ์ยังไม่ได้สมมติให้บวช.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓.

[๖๑๗] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีอันภิกษุณีสงฆ์กล่าวอยู่ว่า ดูกรแม่เจ้า ท่านยังไม่ควรให้บวชก่อน รับคำว่า ชอบแล้ว ภายหลังถึงธรรมคือบ่นว่า ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีจัณฑกาลี.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีจัณฑกาลี อันภิกษุณีสงฆ์กล่าวอยู่ว่า ดูกรแม่เจ้า ท่านยังไม่ควรให้บวชก่อน รับคำว่า ชอบแล้ว ภายหลังถึงธรรมคือบ่นว่า.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓

[๖๑๘] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้กล่าวกะสิกขมานาว่า ดูกรแม่เจ้า ถ้าท่านจักให้จีวรแก่เรา เราจักยังท่านให้อุปสมบทตามปรารถนา ภิกษุณีนั้นไม่มีอันตราย ภายหลังไม่ให้อุปสมบท ไม่ทำการขวนขวายเพื่อให้อุปสมบท ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทากล่าวกะสิกขมานาว่า ดูกรแม่เจ้า ถ้าท่านจักให้จีวรแก่เรา เราจักยังท่านให้อุปสมบทตามปรารถนา แล้วไม่ให้อุปสมบท ไม่ทำการขวนขวายเพื่อให้อุปสมบท.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง (เหมือนธุรนิกเขปสิกขาบท).

[๖๑๙] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้กล่าวกะสิกขมานาว่า ดูกรแม่เจ้า ถ้าท่านจักติดตามเราไปตลอด ๒ ปี เราจักยังท่านให้อุปสมบทตามปรารถนา แล้วไม่ให้อุปสมบท ไม่ทำการขวนขวายเพื่อให้อุปสมบท ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทากล่าวกะสิกขมานาว่า ดูกรแม่เจ้า ถ้าท่านจักติดตามเราไปตลอด ๒ ปี เราจักยังท่านให้อุปสมบทตามปรารถนา แล้วไม่ให้อุปสมบท ไม่ทำการขวนขวายเพื่อให้อุปสมบท.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง (เหมือนธุรนิกเขปสิกขาบท).

[๖๒๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ยังสิกขมานาผู้เกี่ยวข้องด้วยบุรุษ ผู้คลุกคลีกับเด็กหนุ่มผู้ดุร้าย ผู้ยังชายให้ระทมโศก ให้บวช ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทา ยังสิกขมานาผู้เกี่ยวข้องด้วยบุรุษ ผู้คลุกคลีกับเด็กหนุ่ม ผู้ดุร้าย ผู้ยังชายให้ระทมโศก ให้บวช.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓.

[๖๒๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ยังสิกขมานาอันมารดาบิดาหรือสามียังไม่อนุญาต ให้บวช ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทา ยังสิกขมานาอันมารดาบิดาหรือสามียังไม่อนุญาต
ให้บวช.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๔ คือ
บางทีเกิดแต่วาจา ไม่ใช่กาย ไม่ใช่จิต ๑ บางทีเกิดแต่กายกับวาจา ไม่ใช่จิต ๑ บางทีเกิดแต่
วาจากับจิต ไม่ใช่กาย ๑ บางทีเกิดแต่กายกับวาจา และจิต ๑.

[๖๒๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ยังสิกขมานาให้บวชด้วยให้ฉันทะค้างคราว ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครราชคฤห์.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทายังสิกขมานาให้บวช ด้วยให้ฉันทะค้างคราว.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓.

[๖๒๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ยังสิกขมานาให้บวชทุกกาลฝน ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูป ยังสิกขมานาให้บวชทุกกาลฝน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓.

[๖๒๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ยังสิกขมานาให้บวชปีละ ๒ รูป ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูปยังสิกขมานาให้บวชปีละ ๒ รูป.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓.

กุมารีภูตวรรคที่ ๘ จบ

คำถามและคำตอบในฉัตตุปาหนวรรคที่ ๙

[๖๒๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ใช้ร่มและรองเท้า ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ใช้ร่มและรองเท้า.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ (เหมือนเอฬกโลมสิกขาบท).

[๖๒๖] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ไปด้วยยาน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ไปด้วยยาน.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ (เหมือนเอฬกโลมสิกขาบท).

[๖๒๗] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ใช้เครื่องประดับเอว ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีรูปหนึ่ง.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีรูปหนึ่งใช้เครื่องประดับเอว.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒

(เหมือนเอฬกโลมสิกขาบท).

[๖๒๘] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ใช้เครื่องประดับสำหรับสตรี ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ใช้เครื่องประดับสำหรับสตรี.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒

(เหมือนเอฬกโลมสิกขาบท).

[๖๒๙] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้อาบน้ำปรุงเครื่องประเทืองผิวมีกลิ่นหอม ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ อาบน้ำปรุงเครื่องประเทืองผิวที่มีกลิ่นหอม.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒

(เหมือนเอฬกโลมสิกขาบท).

[๖๓๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้อาบน้ำปรุงกำยานเป็นเครื่องอบ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ อาบน้ำปรุงกำยานเป็นเครื่องอบ.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒

(เหมือนเอฬกโลมสิกขาบท).

[๖๓๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ยังภิกษุณีให้นวด ให้ขยำ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูปยังภิกษุณี ให้นวด ให้ขยำ.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒

(เหมือนเอฬกโลมสิกขาบท).

[๖๓๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ยังสิกขมานาให้นวด ให้ขยำ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูป ยังสิกขมานาให้นวด ให้ขยำ.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒
(เหมือนเอฬกโลมสิกขาบท).

[๖๓๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ยังสามเณรีให้นวด ให้ขยำ ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณี ยังสามเณรีหลายรูปให้นวด ให้ขยำ.
มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒
(เหมือนเอฬกโลมสิกขาบท).

[๖๓๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ยังหญิงคฤหัสถ์ให้นวด ให้ขยำ ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูป ยังหญิงคฤหัสถ์ให้นวด ให้ขยำ.
มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒
(เหมือนเอฬกโลมสิกขาบท).

[๖๓๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์แก่ภิกษุณีผู้ไม่ขอโอกาส นั่งบนอาสนะข้างหน้าภิกษุ ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูป ไม่ขอโอกาสนั่งบนอาสนะข้างหน้าภิกษุ.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒
(เหมือนกฐินสิกขาบท).

[๖๓๖] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ถามปัญหากะภิกษุผู้ที่ตนยังมิได้ขอโอกาส ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูป ถามปัญหากะภิกษุผู้ที่ตนยังมิได้ขอโอกาส.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒
(เหมือนปทโสธัมมสิกขาบท).

[๖๓๗] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาจิตตีย์ แก่ภิกษุณีผู้ไม่มีผ้ารัดถัน เข้าไปสู่บ้าน ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีรูปหนึ่ง.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีรูปหนึ่ง ไม่มีผ้ารัดถันเข้าไปสู่บ้าน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ คือ
บางทีเกิดแต่กาย ไม่ใช่วาจา ไม่ใช่จิต ๑ บางทีเกิดแต่กายกับจิต ไม่ใช่วาจา ๑.

ฉัตตุปาหนวรรคที่ ๙ จบ

ขุททกสิกขาบท ๙ วรรค จบ

หัวข้อประจำเรื่อง

[๖๓๘] กระเทียม ๑ ถอนขนในที่แคบ ๑ ใช้ของลับกระทบกัน ๑ ท่อนยางเกลี้ยง ๑
ใช้น้ำชำระให้สะอาดลึกเกินไป ๑ บำรุงภิกษุกำลังฉัน ๑ ข้าวเปลือกสด ๑ ทิ้งของเป็นเดน ๒
สิกขาบท ๑ ดูฟ้อนรำ ๑

เวลาค่ำคืน ๑ โอกาสกำบัง ๑ ที่แจ้ง ๑ ถนน ๑ เวลาเช้า ๑ เวลาภายหลังภัตร ๑
เวลาพลบค่ำ ๑ ความถือผิด ๑ แช่งด้วยนรก ๑ ประหาร ๑
เปลือยกาย ๑ ผ้าอาบน้ำฝน ๑ เลาะจีวร ๑ เปลี่ยนผ้าสังฆาฏิมีกำหนด ๕ วัน ๑
จีวรสับเปลี่ยน ๑ หมู่ ๑ การแจกจีวร ๑ สมณจีวร ๑ จีวรไม่แน่นอน ๑ การเดาะกฐิน ๑
เตียงเดียวกัน ๑ เครื่องลาด ๑ แกล้ง ๑ สหชีวินี ๑ ให้ที่อาศัย ๑ คลุกคลี ๑
เที่ยวจาริกภายใน ๑ เที่ยวจาริกภายนอก ๑ เที่ยวจาริกภายในพรรษา ๑ ไม่หลีกไป ๑
โรงละครหลวง ๑ อาสันทิ ๑ กรอด้าย ๑ ธุระของคฤหัสถ์ ๑ ระงับอธิกรณ์ ๑ ให้ ๑
ผ้าอาศัย ๑ ที่อยู่ ๑ เรียนติรัจฉานวิชา ๑ บอกติรัจฉานวิชา ๑
อาราม ๑ ด่า ๑ แค้นเคือง ๑ ฉัน ๑ หวงตระกูล ๑ จำพรรษา ๑ ปวารณา ๑
ไม่รับโอวาท ๑ ไม่ขอโอวาท ๑ ที่แง้มขา ๑
สตรีมีครรภ์ ๑ สตรีแม่ลูกอ่อน ๑ ธรรม ๖ ประการ ๑ สงฆ์ยังมิได้สมมติ ๑ มีอายุ
หย่อน ๑๒ ปี ๑ เด็กหญิงมีอายุครบบริบูรณ์แล้ว ๑ สงฆ์ยังมิได้สมมติ ๑ ยังสหชีวินีให้บวช
แล้วไม่อนุเคราะห์ ๑ ไม่ติดตามปวัตตินี ๑ ไม่พาหลีกไป ๑
สามเณรีที่เป็นเด็กหญิง ๒ สิกขาบท ๑ สงฆ์ยังมิได้สมมติ ๑ ภิกษุณีมีพรรษาหย่อน
๑๒ ปี ๑ สงฆ์ยังมิได้สมมติ ๑ ยังไม่ควร ๑ ถ้าจักให้ ๑ ตลอด ๒ ปี ๑ สิกขมานาผู้เกี่ยวข้อง
กับบุรุษ ๑ สิกขมานาอันสามีไม่อนุญาต ๑ ให้ฉันทะค้างคราว ๑ ทุกกาลฝน ๑ ปีละ ๒ รูป ๑
ร่ม ๑ ยาน ๑ เครื่องประดับเอว ๑ เครื่องประดับสำหรับสตรี ๑ อาบน้ำปรุงเครื่อง
ประเทืองผิว ๑ อาบน้ำปรุงกำยาน ๑ ภิกษุณี ๑ สิกขมานา ๑ สามเณรี ๑ หญิงคฤหัสถ์ ๑
นั่งข้างหน้าภิกษุ ๑ ไม่ขอโอกาส ๑ ผ้ารัดถัน ๑.

หัวข้อบอกวรรคเหล่านั้น

[๖๓๙] ลสุณวรรค ๑ รัตตันธการวรรค ๑ นหานวรรค ๑ ตุวัฏฏวรรค ๑ จิตตาคารวรรค ๑ อารามวรรค ๑ คัพภินีวรรค ๑ กุมารีภูตวรรค ๑ ฉัตตุปาหนวรรค ๑.

ปาฏิเทสนียกัณฑ์

คำถามและคำตอบในปาฏิเทสนียะ ๘ สิกขาบท

[๖๔๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาฏิเทสนียะ แก่ภิกษุณีผู้ขอเนยใสมาฉัน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภภิกษุณีฉัพพัคคีย์.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ขอเนยใสมาฉัน.
มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วย
สมุฏฐาน ๔.

[๖๔๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติปาฏิเทสนียะ แก่ภิกษุณีผู้ขอน้ำมันมาฉัน ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภภิกษุณีฉัพพัคคีย์.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ขอน้ำมันมาฉัน.
มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วย
สมุฏฐาน ๔.

[๖๔๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติปาฏิเทสนียะ แก่ภิกษุณีผู้ขอน้ำผึ้งมาฉัน ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภภิกษุณีฉัพพัคคีย์.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ขอน้ำผึ้งมาฉัน.
มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วย
สมุฏฐาน ๕.

[๖๔๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติปาฏิเทสนียะ แก่ภิกษุณีผู้ขอน้ำอ้อยมาฉัน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ขอน้ำอ้อยมาฉัน.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วย
สมุฏฐาน ๔.

[๖๔๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติปาฏิเทสนียะ แก่ภิกษุณีผู้ขอปลามาฉัน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ขอปลามาฉัน.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วย
สมุฏฐาน ๔.

[๖๔๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า
พระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาฏิเทสนียะ แก่ภิกษุณีผู้ขอเนื้อมาฉัน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ขอเนื้อมาฉัน.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วย
สมุฏฐาน ๔.

[๖๔๖] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติปาฏิเทสนียะ แก่ภิกษุณีผู้ขอนมสดมาฉัน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ขอนมสดมาฉัน.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วย
สมุฏฐาน ๔.

[๖๔๗] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์
นั้น ทรงบัญญัติปาฏิเทสนียะ แก่ภิกษุณีผู้ขอนมส้มมาฉัน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ขอนมส้มมาฉัน.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน ๔ คือ
บางทีเกิดแต่กาย มิใช่วาจา มิใช่จิต ๑ บางทีเกิดแต่กายกับวาจา มิใช่จิต ๑ บางทีเกิดแต่กาย
กับจิต มิใช่วาจา ๑ บางทีเกิดแต่กาย วาจาและจิต ๑.

ปาฏิเทสนียะ ๘ สิกขาบท จบ

หัวข้อประจำกัณฑ์

[๖๔๘] พระพุทธเจ้าทรงแสดงปาฏิเทสนียะ ๘ สิกขาบทเอง คือ ภิกษุณีขอเนยใส ๑
น้ำมัน ๑ น้ำผึ้ง ๑ น้ำอ้อย ๑ ปลา ๑ เนื้อ ๑ นมสด ๑ นมส้ม ๑
สิกขาบทเหล่าใด ที่บรรยายไว้โดยพิสดารในภิกขุวิภังค์ เพราะย่อสิกขาบทเหล่านั้น
เป็นกัตถปัญญัติวารที่ ๑ ในภิกขุนีวิภังค์ จบ.

กตาปัตติวารที่ ๒

ปาราชิกกัณฑ์

คำถามและคำตอบในปาราชิก

[๖๔๙] ถามว่า ภิกษุณีผู้กำหนัด ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกายของบุรุษบุคคลผู้กำหนัด ต้องอาบัติเท่าไร?

ตอบว่า ภิกษุณีผู้กำหนัด ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกายของบุรุษบุคคลผู้กำหนัด ต้องอาบัติ ๓ คือ:

ยินดีการจับต้องอวัยวะใต้รากขวัญลงมา เหนือหัวเข่าขึ้นไป ต้องอาบัติปาราชิก ๑

ยินดีการจับต้องอวัยวะเหนือรากขวัญขึ้นไป ใต้หัวเข่าลงมา ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑

ยินดีการจับต้องของเนื่องด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ ๑

ภิกษุณีผู้กำหนัด ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกายของบุรุษบุคคลผู้กำหนัด ต้องอาบัติ ๓ เหล่านี้.

[๖๕๐] ถามว่า ภิกษุณีผู้ปกปิดโทษ ปกปิดโทษไว้ ต้องอาบัติเท่าไร?

ตอบว่า ภิกษุณีผู้ปกปิดโทษ ปกปิดโทษไว้ ต้องอาบัติ ๓ คือ รู้อยู่ปกปิดธรรมมีโทษถึงปาราชิก ต้องอาบัติปาราชิก ๑ มีความสงสัยปกปิด ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ ปกปิดอาจารวิบัติ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑

ภิกษุณีผู้ปกปิดโทษ ปกปิดโทษไว้ ต้องอาบัติ ๓ เหล่านี้.

[๖๕๑] ถามว่า ภิกษุณีผู้ประพฤติตามพระอริฏฐะผู้ถูกสงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกันยกวัตร ไม่สละกรรม เพราะสวดสมนุภาสน์ครบ ๓ จบ ต้องอาบัติเท่าไร?

ตอบว่า ภิกษุผู้ประพฤติตามพระอริฏฐะผู้ถูกสงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกันยกวัตร ไม่สละกรรม เพราะสวดสมนุภาสน์ครบ ๓ จบ ต้องอาบัติ ๓ คือ จบญัตติเป็นทุกกฏ ๑ จบกรรมวาจา ๒ ครั้ง เป็นถุลลัจจัย ๑ จบกรรมวาจาครั้งสุด ต้องอาบัติปาราชิก ๑

ภิกษุณีผู้ประพฤติตามพระอริฏฐะ ผู้ถูกสงฆ์พร้อมเพรียงกันยกวัตร ไม่สละกรรม เพราะสวดสมนุภาสน์ครบ ๓ จบ ต้องอาบัติ ๓ เหล่านี้.

[๖๕๒] ถามว่า ภิกษุณีผู้ยังวัตถุที่ ๘ ให้บริบูรณ์ ต้องอาบัติเท่าไร?

ตอบว่า ภิกษุณีผู้ยังวัตถุที่ ๘ ให้บริบูรณ์ ต้องอาบัติ ๓ คือ อันบุรุษกล่าวว่า จงเดิน
ไปยังห้องชื่อนี้ แล้วเดินไป ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ พอล่วงเข้าหัตถบาสของบุรุษ ต้องอาบัติ
ถุลลัจจัย ๑ ยังวัตถุที่ ๘ ให้บริบูรณ์ ต้องอาบัติปาราชิก ๑
ภิกษุณียังวัตถุที่ ๘ ให้บริบูรณ์ ต้องอาบัติ ๓ เหล่านี้.

ปาราชิก จบ

สังฆาทิเสสกัณฑ์

คำถามและคำตอบในสังฆาทิเสส

[๖๕๓] ภิกษุณีผู้กล่าวให้ร้าย ก่อคดีขึ้น ต้องอาบัติ ๓ คือ บอกแก่คนๆ เดียว
ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ บอกแก่คนที่สอง ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ คดีถึงที่สุด ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑

[๖๕๔] ภิกษุณีรับหญิงโจรให้บวช ต้องอาบัติ ๓ คือ จบญัตติเป็นทุกกฏ ๑ จบกรรม
วาจาสองครั้ง เป็นถุลลัจจัย ๑ จบกรรมวาจาครั้งสุด ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑.

[๖๕๕] ภิกษุณีไปสู่ละแวกบ้านแต่ผู้เดียว ต้องอาบัติ ๓ คือเดินไป ต้องอาบัติ
ทุกกฏ ๑ เดินล่วงเขตล้อมไป ๑ ก้าว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ เดินล่วงเขตล้อมไป ๒ ก้าว ต้อง
อาบัติสังฆาทิเสส ๑.

[๖๕๖] ภิกษุณีไม่บอกกล่าวการกสงฆ์ ไม่รู้ฉันทะของคณะ รับภิกษุณีผู้ซึ่งสงฆ์พร้อม
เพรียงกันยกเสียจากหมู่แล้ว ตามธรรม ตามวินัย ตามสัตถุศาสน์ให้เข้าหมู่ ต้องอาบัติ ๓ คือ
จบญัตติ เป็นทุกกฏ ๑ จบกรรมวาจาสองครั้ง เป็นถุลลัจจัย ๑ จบกรรมวาจาครั้งสุด ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส ๑.

[๖๕๗] ภิกษุณีมีความพอใจ รับของเคี้ยวก็ตาม ของฉันก็ตาม จากมือของบุรุษ
บุคคลผู้มีความพอใจ ด้วยมือของตนแล้วฉัน ต้องอาบัติ ๓ คือ รับไว้ด้วยตั้งใจจักเคี้ยว จักฉัน
ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ ต้องอาบัติสังฆาทิเสสทุกๆ คำกลืน ๑ รับน้ำและไม้ชำระฟันต้องอาบัติ
ทุกกฏ ๑.

[๖๕๘] ภิกษุณีกล่าวว่า แม่เจ้า บุรุษบุคคลนั้น มีความพอใจก็ตาม ไม่มีความพอใจ
ก็ตาม จักทำอะไรแก่แม่เจ้าได้ เพราะแม่เจ้าไม่มีความพอใจ นิมนต์เถิด เจ้าข้า บุรุษบุคคลนั้น

จะถวายสิ่งใด เป็นของเคี้ยวก็ตาม ของฉันก็ตาม แก่แม่เจ้า ขอแม่เจ้าโปรดรับประเคนของสิ่งนั้นด้วยมือของตน แล้วเคี้ยวหรือฉันเถิด ดังนี้แล้วส่งไป ต้องอาบัติ ๓ คือ รับประเคนด้วยตั้งใจจักเคี้ยว จักฉันตามคำของภิกษุณีนั้น ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ต้องอาบัติถุลลัจจัยทุกๆ คำกลืน ๑ ฉันเสร็จ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑.

[๖๕๙] ภิกษุณีผู้โกรธ ไม่สละกรรมเพราะสวดสมนุภาสน์ครบ ๓ จบ ต้องอาบัติ ๓ คือ จบญัตติ เป็นทุกกฏ ๑ จบกรรมวาจาสองครั้ง เป็นถุลลัจจัย ๑ จบกรรมวาจาครั้งสุด ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑.

[๖๖๐] ภิกษุณีผู้ถูกตัดสินให้แพ้ในอธิกรณ์เรื่องหนึ่ง โกรธ ไม่สละกรรมเพราะสวดสมนุภาสน์ครบ ๓ จบ ต้องอาบัติ ๓ คือ จบญัตติ เป็นทุกกฏ ๑ จบกรรมวาจาสองครั้ง เป็นถุลลัจจัย ๑ จบกรรมวาจาครั้งสุด ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑.

[๖๖๑] ภิกษุณีหลายรูปผู้คลุกคลีกันอยู่ ไม่สละกรรมเพราะสวดสมนุภาสน์ครบ ๓ จบ ต้องอาบัติ ๓ คือ จบญัตติ เป็นทุกกฏ ๑ จบกรรมวาจาสองครั้ง เป็นถุลลัจจัย ๑ จบกรรมวาจาครั้งสุด ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑.

[๖๖๒] ภิกษุณีผู้สั่งว่า แม่เจ้าทั้งหลาย พวกท่านจงอยู่คลุกคลีกันเถิด อย่าอยู่ต่างหากกันเลย ไม่สละกรรม เพราะสวดสมนุภาสน์ครบ ๓ จบ ต้องอาบัติ ๓ คือ จบญัตติ เป็นทุกกฏ ๑ จบกรรมวาจาสองครั้ง เป็นถุลลัจจัย ๑ จบกรรมวาจาครั้งสุด ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑.

สังฆาทิเสส จบ

นิสัคคิยปาจิตติยกัณฑ์

คำถามและคำตอบในนิสสัคคิยปาจิตตีย์

[๖๖๓] ภิกษุณีทำการสั่งสมบาตร ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือนิสสัคคิยปาจิตตีย์.

[๖๖๔] ภิกษุณีอธิษฐานอกาลจีวรว่าเป็นกาลจีวร แล้วให้แจกกัน ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้แจก เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อแจกแล้ว เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๑.

[๖๖๕] ภิกษุณีแลกเปลี่ยนจีวรกับภิกษุณีแล้วชิงเอาไป ต้องอาบัติ ๒ คือ ชิงเอาไป เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อชิงเสร็จแล้วเป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๑.

[๖๖๖] ภิกษุณีขอสิ่งของอย่างอื่น แล้วขอสิ่งของอย่างอื่นอีก ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังขอ เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ขอเสร็จแล้ว เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๑.

[๖๖๗] ภิกษุณีให้จ่ายของสิ่งอื่นแล้วให้จ่ายของสิ่งอื่นอีก ต้องอาบัติ ๒ คือให้จ่าย เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ให้จ่ายแล้ว เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๑.

[๖๖๘] ภิกษุณีให้จ่ายของอย่างอื่น ด้วยบริขารของสงฆ์ที่เขาถวายไว้เพื่อประโยชน์อย่างอื่น เจาะจงของอย่างอื่น ต้องอาบัติ ๒ คือให้จ่าย เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ให้จ่ายแล้ว เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๑.

[๖๖๙] ภิกษุณีให้จ่ายของอย่างอื่น ด้วยบริขารของสงฆ์ที่เขาถวายไว้เพื่อประโยชน์อย่างอื่น เจาะจงของอย่างอื่น ที่ขอมาเอง ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้จ่ายเป็นทุกกฏในประโยค ๑ ให้จ่ายแล้ว เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๑.

[๖๗๐] ภิกษุณีให้จ่ายของอย่างอื่น ด้วยบริขารของคนหมู่มากที่เขาถวายไว้เพื่อประโยชน์อย่างอื่น เจาะจงของอย่างอื่น ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้จ่าย เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ให้จ่ายแล้ว เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๑.

[๖๗๑] ภิกษุณีให้จ่ายของอย่างอื่น ด้วยบริขารของคนหมู่มากที่เขาถวายเพื่อประโยชน์อย่างอื่น เจาะจงของอย่างอื่น ที่ขอมาเอง ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้จ่าย เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ให้จ่ายแล้ว เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๑.

[๖๗๒] ภิกษุณีให้จ่ายของอย่างอื่น ด้วยบริขารของบุคคลที่เขาถวายไว้ เพื่อประโยชน์อย่างอื่น เจาะจงของอย่างอื่น ที่ขอมาเอง ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้จ่ายเป็นทุกกฏในประโยค ๑ ให้จ่ายแล้ว เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๑.

[๖๗๓] ภิกษุณีให้จ่ายผ้าห่มหนาราคาเกินกว่า ๔ กังสะเป็นอย่างยิ่ง ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้จ่าย เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อให้จ่ายเสร็จแล้ว เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๑.

[๖๗๔] ภิกษุณีให้จ่ายผ้าห่มบางราคาเกินกว่า ๒ กังสะกึ่งเป็นอย่างยิ่ง ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้จ่าย เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อจ่ายให้เสร็จแล้ว เป็นนิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๑.

นิสสัคคิยปาจิตตีย์ จบ.

ปาจิตติยกัณฑ์

คำถามและคำตอบในลสุณวรรคที่ ๑

[๖๗๕] ภิกษุณีฉันกระเทียม ต้องอาบัติ ๒ คือ รับประเคนด้วยตั้งใจว่าจักฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุกๆ คำกลืน ๑.

[๖๗๖] ภิกษุณีให้ถอนขนในที่แคบ ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้ถอน เป็นทุกกฏใน
ประโยค ๑ ให้ถอนเสร็จแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๖๗๗] ภิกษุณีใช้ของลับกระทบกัน ต้องอาบัติ ๒ คือกำลังทำ เป็นทุกกฏใน
ประโยค ๑ เมื่อทำแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๖๗๘] ภิกษุณีใช้ท่อนยางเกลี้ยง ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังใช้ เป็นทุกกฏในประโยค ๑
เมื่อใช้เสร็จแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๖๗๙] ภิกษุณีใช้น้ำชำระให้สะอาดลึกเกิน ๒ ข้อองคุลีเป็นอย่างยิ่ง ต้องอาบัติ ๒
คือ กำลังใช้ เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อใช้แล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๖๘๐] ภิกษุณีบำรุงภิกษุผู้กำลังฉัน ด้วยน้ำฉัน ด้วยการพัด ต้องอาบัติ ๒ คือ
ยืนอยู่ในหัตถบาส ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑ ยืนพ้นหัตถบาส ต้องอาบัติทุกกฏ ๑.

[๖๘๑] ภิกษุณีขอข้าวเปลือกสดมาฉัน ต้องอาบัติ ๒ คือรับประเคนด้วยตั้งใจว่าจักฉัน
ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุกคำกลืน ๑.

[๖๘๒] ภิกษุณีเทอุจจาระก็ดี ปัสสาวะก็ดี น้ำลายก็ดี หยากเยื่อก็ดี ของเป็นเดนก็ดี
ที่ภายนอกฝา ต้องอาบัติ ๒ คือกำลังเท เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อเทแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๖๘๓] ภิกษุณีเทอุจจาระก็ดี ปัสสาวะก็ดี น้ำลายก็ดี หยากเยื่อก็ดี ของเป็นเดนก็ดี
บนของเขียวสด ต้องอาบัติ ๒ คือกำลังเทเป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อเทแล้ว ต้องอาบัติ
ปาจิตตีย์ ๑.

[๖๘๔] ภิกษุณีไปดูฟ้อนรำก็ดี ขับร้องก็ดี ประโคมก็ดี ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังไป
ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ยืนอยู่ในที่ใดมองเห็นหรือได้ยิน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

ลสุณวรรคที่ ๑ จบ

คำถามและคำตอบในรัตตันธการวรรคที่ ๒

[๖๘๕] ภิกษุณียืนร่วมกับบุรุษในเวลาค่ำคืน ไม่มีประทีปส่องหนึ่งต่อหนึ่งต้องอาบัติ
๒ คือ ยืนอยู่ในหัตถบาส ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑ ยืนพ้นหัตถบาสต้องอาบัติทุกกฏ ๑.

[๖๘๖] ภิกษุณียืนร่วมกับบุรุษในโอกาสอันกำบังหนึ่งต่อหนึ่ง ต้องอาบัติ ๒ คือ ยืน
อยู่ในหัตถบาส ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑ ยืนพ้นหัตถบาส ต้องอาบัติทุกกฏ ๑.

[๖๘๗] ภิกษุณียืนร่วมกับบุรุษในที่แจ้ง หนึ่งต่อหนึ่ง ต้องอาบัติ ๒ คือ ยืนอยู่ในหัตถบาส ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑ ยืนพ้นหัตถบาส ต้องอาบัติทุกกฏ ๑.

[๖๘๘] ภิกษุณียืนร่วมกับบุรุษ ในถนนก็ดี ในตรอกตันก็ดี ในทางสามแพร่งก็ดี หนึ่งต่อหนึ่ง ต้องอาบัติ ๒ คือ ยืนอยู่ในหัตถบาส ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑ ยืนพ้นหัตถบาส ต้องอาบัติทุกกฏ ๑.

[๖๘๙] ภิกษุณีเข้าไปสู่สกุลในเวลาเช้า นั่งบนอาสนะแล้ว ไม่บอกลาเจ้าของ กลับไป ต้องอาบัติ ๒ คือ ก้าวเท้าที่ ๑ ล่วงพ้นชายคาไป ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ก้าวเท้าที่ ๒ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๖๙๐] ภิกษุณีเข้าไปสู่สกุลในเวลาหลังภัตตกาล ไม่บอกเจ้าของแล้วนั่งบนอาสนะ ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังนั่ง เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อนั่งแล้วต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๖๙๑] ภิกษุณีเข้าไปสู่สกุลในเวลาวิกาล ไม่บอกเจ้าของ ลาดเองก็ดี ให้ลาดก็ดี ซึ่งที่นอน แล้วขึ้นนั่ง ต้องอาบัติ ๒ คือ ขึ้นนั่ง เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อขึ้นนั่งแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๖๙๒] ภิกษุณีให้ภิกษุณีรูปอื่นโพนทะนา ด้วยเรื่องที่ถือผิด เข้าใจผิด ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้โพนทะนา เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อให้โพนทะนาแล้วต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๖๙๓] ภิกษุณีแช่งตนก็ดี ผู้อื่นก็ดี ด้วยนรกก็ดี ด้วยพรหมจรรย์ก็ดี ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังแช่ง เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อแช่งแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๖๙๔] ภิกษุณีประหัตประหารตนแล้ว ร้องไห้ ต้องอาบัติ ๒ คือประหัตประหารแล้วร้องไห้ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑ ประหัตประหาร แต่ไม่ร้องไห้ต้องอาบัติทุกกฏ ๑.

รัตตันธการวรรคที่ ๒ จบ

คำถามและคำตอบในนหานวรรคที่ ๓

[๖๙๕] ภิกษุณีเปลือยกายอาบน้ำ ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังอาบ เป็นทุกกฏในประโยค ๑ อาบเสร็จ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๖๙๖] ภิกษุณีให้ทำผ้าอาบน้ำฝนเกินประมาณ ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้ทำเป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อให้ทำแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๖๙๗] ภิกษุณีเลาะเองก็ดี ให้ผู้อื่นเลาะก็ดี ซึ่งจีวรของภิกษุณี แล้วไม่เย็บ ไม่ทำการขวนขวายเพื่อให้เย็บ ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ปาจิตตีย์.

[๖๙๘] ภิกษุณีผลัดเปลี่ยนผ้าสังฆาฏิ อันมีกำหนด ๕ วัน ให้เกินไปต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ปาจิตตีย์.

[๖๙๙] ภิกษุณีใช้จีวรสับเปลี่ยน ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังใช้ เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อใช้แล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๐๐] ภิกษุณีทำลาภคือจีวรของหมู่ให้เป็นอันตราย ต้องอาบัติ ๒ คือกำลังทำ เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อทำแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๐๑] ภิกษุณีห้ามการแจกจีวร อันเป็นไปโดยชอบธรรม ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังห้าม เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อห้ามแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๐๒] ภิกษุณีให้สมณจีวรแก่ชาวบ้านก็ดี ปริพาชกก็ดี ปริพาชิกาก็ดี ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังให้ เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อให้แล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๐๓] ภิกษุณียังสมัยจีวรกาลให้ล่วงไป ด้วยหวังจะได้จีวรอันไม่แน่นอน ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้ล่วงไป เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ให้ล่วงไปแล้วต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๐๔] ภิกษุณีห้ามการเดาะกฐิน อันเป็นไปโดยชอบธรรม ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังห้าม เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อห้ามแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

นหานวรรคที่ ๓ จบ

คำถามและคำตอบในตุวัฏฏวรรคที่ ๔

[๗๐๕] ภิกษุณีสองรูป นอนบนเตียงเดียวกัน ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังนอน เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อนอนแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๐๖] ภิกษุณี ๒ รูป มีเครื่องลาดและผ้าห่มผืนเดียวกันนอน ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังนอน เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อนอนแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๐๗] ภิกษุณีแกล้งทำความไม่ผาสุกแก่ภิกษุณี ต้องอาบัติ ๒ คือกำลังทำ เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อทำแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๐๘] ภิกษุณีไม่บำรุงสหชีวินีผู้ได้รับทุกข์ ทั้งไม่ทำการขวนขวายเพื่อให้ผู้อื่นบำรุง ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือปาจิตตีย์.

[๓๐๙] ภิกษุณีให้ที่อาศัยแก่ภิกษุณีแล้ว โกรธ ขัดใจ ฉุดคร่าออก ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังฉุดคร่า เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อฉุดคร่าออกแล้วต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๑๐] ภิกษุณีผู้คลุกคลีไม่สละกรรมเพราะสวดสมนุภาสน์ครบ ๓ จบ ต้องอาบัติ ๒ คือ จบญัตติ เป็นทุกกฏ ๑ จบกรรมวาจาครั้งสุด ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๑๑] ภิกษุณีไม่มีพวกเกวียนเป็นเพื่อน เที่ยวจาริกภายในแว่นแคว้น ซึ่งรู้กันว่าเป็นที่มีรังเกียจ มีภัยเฉพาะหน้า ต้องอาบัติ ๒ คือ เดินไป เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อเดินไปแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๑๒] ภิกษุณีไม่มีพวกเกวียนเป็นเพื่อน เที่ยวจาริกภายนอกแว่นแคว้น ซึ่งรู้กันว่าเป็นที่มีรังเกียจ มีภัยเฉพาะหน้า ต้องอาบัติ ๒ คือ เดินไป เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อเดินไปแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๑๓] ภิกษุณีเที่ยวจาริกภายในพรรษา ต้องอาบัติ ๒ คือ เดินไปเป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อเดินไปแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๑๔] ภิกษุณีอยู่จำพรรษาแล้ว ไม่หลีกไปสู่จาริก ต้องอาบัติตัวหนึ่งคือ ปาจิตตีย์.

ตุวัฏฏวรรคที่ ๔ จบ

คำถามและคำตอบในจิตตาคารวรรคที่ ๕

[๓๑๕] ภิกษุณีไปชมโรงละครหลวงก็ดี โรงประกวดภาพก็ดี สถานที่หย่อนใจก็ดี อุทยานก็ดี สระโบกขรณีก็ดี ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังไป เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ยืนอยู่ในที่ใดมองเห็น ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๑๖] ภิกษุณีใช้สอยอาสันทิก็ดี บัลลังก์ก็ดี ต้องอาบัติ ๒ คือ ใช้สอย เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อใช้สอยแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๑๗] ภิกษุณีกรอด้าย ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังกรอ เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ม้วนไปๆ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๑๘] ภิกษุณีช่วยทำธุระของคฤหัสถ์ ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังทำเป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อทำแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๓๑๙] ภิกษุณีผู้อันภิกษุณีกล่าวว่า มาเถิด แม่เจ้า ขอจงช่วยระงับอธิกรณ์นี้ รับคำว่า ดีละ แล้วไม่ช่วยระงับ ไม่ทำการขวนขวายเพื่อให้ระงับ ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ปาจิตตีย์.

[๗๒๐] ภิกษุณีให้ของเคี้ยวก็ดี ของฉันก็ดี แก่ชาวบ้านก็ดี แก่ปริพาชกก็ดี แก่ปริพาชิกาก็ดี ด้วยมือของตน ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังให้ เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อให้แล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๒๑] ภิกษุณีไม่สละผ้าอาศัยแล้วใช้เสียเอง ต้องอาบัติ ๒ คือใช้สอย เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อใช้สอยแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๒๒] ภิกษุณีไม่มอบหมายที่อยู่แล้วหลีกไปสู่จาริก ต้องอาบัติ ๒ คือเดินล่วงที่ล้อมก้าวหนึ่ง ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ เดินล่วงที่ล้อมสองก้าว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๒๓] ภิกษุณีเรียนติรัจฉานวิชา ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังเรียนเป็นทุกกฏในประโยค ๑ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุกๆ บท ๑.

[๗๒๔] ภิกษุณีบอกติรัจฉานวิชา ต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังบอกเป็นทุกกฏในประโยค ๑ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุกๆ บท ๑.

จิตตาคารวรรคที่ ๕ จบ

คำถามและคำตอบในอารามวรรคที่ ๖

[๗๒๕] ภิกษุณีรู้อยู่ ไม่บอกกล่าวก่อนเข้าไปสู่อารามที่มีภิกษุ ต้องอาบัติ ๒ คือเดินล่วงที่ล้อมก้าวหนึ่ง ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ เดินล่วงที่ล้อมสองก้าวต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๒๖] ภิกษุณีด่าบริภาษภิกษุ ต้องอาบัติ ๒ คือ ด่า เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อด่าแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๒๗] ภิกษุณีแค้นเคืองบริภาษคณะ ต้องอาบัติ ๒ คือ บริภาษ เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อบริภาษแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๒๘] ภิกษุณีอันทายกนิมนต์แล้ว หรือห้ามภัตรแล้ว ฉันของเคี้ยวก็ดี ของฉันก็ดี ต้องอาบัติ ๒ คือ รับประเคนด้วยตั้งใจจักเคี้ยว จักฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ทุกๆ คำกลืน ๑.

[๗๒๙] ภิกษุณีหวงตระกูล ต้องอาบัติ ๒ คือ หวง เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อหวงแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๓๐] ภิกษุณีจำพรรษาในอาวาสที่ไม่มีภิกษุ ต้องอาบัติ ๒ คือ จัดแจงเสนาสนะ จัดตั้งน้ำฉันน้ำใช้ กวาดบริเวณด้วยตั้งใจจะจำพรรษา ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ต้องอาบัติปาจิตตีย์พร้อมกับอรุณขึ้น ๑.

[๗๓๑] ภิกษุณีจำพรรษาแล้ว ไม่ปวารณาในสงฆ์ ๒ ฝ่าย ด้วยสถาน ๓ ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ปาจิตตีย์.

[๗๓๒] ภิกษุณีไม่ไปเพื่อรับโอวาท หรือเพื่อร่วมสังฆกรรม ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือปาจิตตีย์.

[๗๓๓] ภิกษุณีไม่ถามอุโบสถก็ดี ไม่ขอโอวาทก็ดี ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือปาจิตตีย์.

[๗๓๔] ภิกษุณีไม่บอกสงฆ์หรือคณะ ให้บุรุษผ่าฝีก็ดี บาดแผลก็ดี ซึ่งเกิดที่แง้มขาตัวต่อตัวร่วมกัน ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้ผ่า เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อผ่าแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

อารามวรรคที่ ๖ จบ.

คำถามและคำตอบในคัพภินีวรรคที่ ๗

[๗๓๕] ภิกษุณียังสตรีมีครรภ์ให้บวช ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้บวช เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อให้บวชแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๓๖] ภิกษุณียังสตรีแม่ลูกอ่อนให้บวช ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้บวชเป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อให้บวชแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๓๗] ภิกษุณียังสิกขมานาผู้มีสิกขายังไม่ได้ศึกษาในธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ ปีให้บวช ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้บวช เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ให้บวชแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๓๘] ภิกษุณียังสิกขมานาผู้มีสิกขาอันได้ศึกษาในธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ ปีแล้ว แต่สงฆ์ยังไม่ได้สมมติ ให้บวช ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้บวชเป็นทุกกฏในประโยค ๑ ให้บวชแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๓๙] ภิกษุณียังเด็กหญิงมีอายุหย่อน ๑๒ ปี ให้บวช ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้บวชเป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อให้บวชแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๔๐] ภิกษุณียังเด็กหญิงมีอายุครบ ๑๒ ปีแล้ว แต่มีสิกขายังไม่ได้ศึกษาในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปี ต้องอาบัติ ๒ คือให้บวช เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ให้บวชแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๔๑] ภิกษุณียังเด็กหญิงมีอายุครบ ๑๒ ปี มีสิกขาอันได้ศึกษาในธรรม ๖ ประการ ตลอด ๒ ปีแล้ว แต่สงฆ์ยังไม่สมมติให้บวช ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้บวช เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ให้บวชแล้วต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๔๒] ภิกษุณียังสหชีวินีให้บวชแล้ว ไม่อนุเคราะห์ ไม่ให้ผู้อื่นอนุเคราะห์ตลอด ๒ ปี ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ปาจิตตีย์.

[๗๔๓] ภิกษุณีไม่ติดตามปวัตตินีผู้ให้อุปสมบท ตลอด ๒ ปี ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ปาจิตตีย์.

[๗๔๔] ภิกษุณียังสหชีวินีให้อุปสมบทแล้ว ไม่พาหลีกไปเอง ไม่ยังผู้อื่นให้พาหลีกไป ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ปาจิตตีย์.

คัพภินีวรรคที่ ๗ จบ.

คำถามและคำตอบในกุมารีภูตวรรคที่ ๘

[๗๔๕] ภิกษุณียังสามเณรีที่เป็นเด็กหญิงมีอายุหย่อน ๒๐ ปี ให้อุปสมบท ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้อุปสมบท เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อให้อุปสมบทแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๔๖] ภิกษุณียังสามเณรีที่เป็นเด็กหญิงมีอายุครบ ๒๐ ปีแล้ว แต่มีสิกขายังไม่ได้ศึกษาในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปี ให้อุปสมบท ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้อุปสมบท เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อให้อุปสมบทแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๔๗] ภิกษุณียังสามเณรีผู้มีอายุครบ ๒๐ ปี มีสิกขาอันได้ศึกษาในธรรม ๖ ประการตลอด ๒ ปีแล้ว แต่สงฆ์ยังไม่ได้สมมติให้อุปสมบท ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้อุปสมบท เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อให้อุปสมบทแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๔๘] ภิกษุณีมีพรรษาหย่อน ๑๒ ให้อุปสมบท ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้อุปสมบท เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อให้อุปสมบทแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๔๙] ภิกษุณีมีพรรษาครบ ๑๒ แล้ว แต่สงฆ์ยังไม่ได้สมมติ ให้อุปสมบท ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้อุปสมบท เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อให้อุปสมบทแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๕๐] ภิกษุณีผู้อันภิกษุณีกล่าวอยู่ว่า อย่าเพ่อก่อน แม่คุณ ท่านอย่ายังสิกขมานาให้อุปสมบท รับคำว่า ดีละ แล้วถึงธรรมคือความบ่นว่าในภายหลังต้องอาบัติ ๒ คือ กำลังบ่นว่า เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อบ่นว่าแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๕๑] ภิกษุณีกล่าวกะสิกขมานาว่า แม่เจ้า ถ้าท่านจักให้จีวรแก่เราๆ จะให้ท่านอุปสมบทตามปรารถนา แล้วไม่ให้อุปสมบท ไม่ทำการขวนขวายเพื่อให้อุปสมบท ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ปาจิตตีย์.

[๗๕๒] ภิกษุณีกล่าวกะสิกขมานาว่า แม่เจ้า ถ้าท่านจักติดตามเราตลอด ๒ ปี เราจักให้ท่านอุปสมบทตามปรารถนา แล้วไม่ให้อุปสมบท ไม่ทำการขวนขวายเพื่อให้อุปสมบท ต้องอาบัติตัวหนึ่ง คือ ปาจิตตีย์.

[๗๕๓] ภิกษุณียังสิกขมานาผู้เกี่ยวข้องด้วยบุรุษ ผู้คลุกคลีกับเด็กหนุ่ม ผู้ดุร้าย ยังชายให้ระทมโศก ให้อุปสมบท ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้อุปสมบท เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อให้อุปสมบทแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๕๔] ภิกษุณียังสิกขมานาผู้อันมารดาบิดา หรือสามียังไม่อนุญาต ให้อุปสมบท ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้อุปสมบท เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อให้อุปสมบทแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๕๕] ภิกษุณียังสิกขมานาให้บวช ด้วยการให้ฉันทะค้างคราว ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้บวช เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อให้บวชแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๕๖] ภิกษุณียังสิกขมานาให้บวชทุกปี ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้บวชเป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อให้บวชแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๕๗] ภิกษุณียังสิกขมานาให้บวชปีละ ๒ รูป ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้บวช เป็นทุกกฏในประโยค ๑ ให้บวชแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

กุมารีภูตวรรคที่ ๘ จบ.

คำถามและคำตอบในฉัตตุปาหนวรรคที่ ๙

[๗๕๘] ภิกษุณีใช้ร่มและรองเท้า ต้องอาบัติ ๒ คือ ใช้ เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อใช้แล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๕๙] ภิกษุณีไปด้วยยาน ต้องอาบัติ ๒ คือ ไป เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อไปแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๖๐] ภิกษุณีใช้เครื่องประดับเอว ต้องอาบัติ ๒ คือ ใช้ เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อใช้แล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๖๑] ภิกษุณีใช้เครื่องประดับสำหรับสตรี ต้องอาบัติ ๒ คือ ใช้ เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อใช้แล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๖๒] ภิกษุณีอาบน้ำปรุงเครื่องประเทืองผิว ต้องอาบัติ ๒ คือ อาบ เป็นทุกกฏในประโยค ๑ อาบเสร็จ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๖๓] ภิกษุณีอาบน้ำปรุงกำยานเป็นเครื่องอบ ต้องอาบัติ ๒ คือ อาบเป็นทุกกฏในประโยค ๑ อาบเสร็จ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๖๔] ภิกษุณียังภิกษุณีให้นวด ให้ขยำ ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้นวด เป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อนวดแล้วต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๖๕] ภิกษุณียังสิกขมานาให้นวด ให้ขยำ ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้นวด เป็นทุกกฏ ในประโยค ๑ เมื่อนวดแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๖๖] ภิกษุณียังสามเณรีให้นวด ให้ขยำ ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้นวดเป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อนวดแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

ภิกษุณียังหญิงคฤหัสถ์ให้นวด ให้ขยำ ต้องอาบัติ ๒ คือ ให้นวดเป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อนวดแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

ภิกษุณีไม่ขอโอกาส นั่งบนอาสนะข้างหน้าภิกษุ ต้องอาบัติ ๒ คือ นั่งเป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อนั่งแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๖๗] ภิกษุณีถามปัญหากะภิกษุผู้ที่ตนยังมิได้ขอโอกาส ต้องอาบัติ ๒ คือ ถามเป็นทุกกฏในประโยค ๑ เมื่อถามแล้ว ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

[๗๖๘] ภิกษุณีไม่มีผ้ารัดถันเข้าไปสู่บ้าน ต้องอาบัติ ๒ คือ เดินล่วงที่ล้อมก้าวที่หนึ่ง ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ เดินล่วงที่ล้อมก้าวที่สอง ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑.

ฉัตตุปาหนวรรคที่ ๙ จบ.

ขุททกสิกขาบท ๙ วรรค จบ

ปาฏิเทสนียกัณฑ์

คำถามและคำตอบในปาฏิเทสนียกัณฑ์

[๗๖๙] ภิกษุณีขอเนยใสมาฉัน ต้องอาบัติ ๒ คือ รับประเคนด้วยมุ่งจักฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ ทุกๆ คำกลืน ๑.

[๗๗๐] ภิกษุณีขอน้ำมันมาฉัน ต้องอาบัติ ๒ คือ รับประเคนด้วยมุ่งจักฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ ทุกๆ คำกลืน ๑.

[๗๗๑] ภิกษุณีขอน้ำผึ้งมาฉัน ต้องอาบัติ ๒ คือ รับประเคนด้วยมุ่งจักฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ ทุกๆ คำกลืน ๑.

[๗๗๒] ภิกษุณีขอน้ำอ้อยมาฉัน ต้องอาบัติ ๒ คือ รับประเคนด้วยมุ่งจักฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ ทุกๆ คำกลืน ๑.

[๗๗๓] ภิกษุณีขอปลามาฉัน ต้องอาบัติ ๒ คือ รับประเคนด้วยมุ่งจักฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ ทุกๆ คำกลืน ๑.

[๗๗๔] ภิกษุณีขอเนื้อมาฉัน ต้องอาบัติ ๒ คือ รับประเคนด้วยมุ่งจักฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ ทุกๆ คำกลืน ๑.

[๗๗๕] ภิกษุณีขอนมสดมาฉัน ต้องอาบัติ ๒ คือ รับประเคนด้วยมุ่งจักฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ ทุกๆ คำกลืน ๑.

[๗๗๖] ภิกษุณีขอนมส้มมาฉัน ต้องอาบัติ ๒ คือ รับประเคนด้วยมุ่งจักฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ ทุกๆ คำกลืน ๑.

ปาฏิเทสนียะ ๘ สิกขาบท จบ

กตาปัตติวารที่ ๒ จบ

วิปัตติวารที่ ๓

[๗๗๗] ถามว่า อาบัติของภิกษุณีผู้กำหนัด ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกายของบุรุษบุคคลผู้กำหนัด จัดเป็นวิบัติเท่าไร บรรดาวิบัติ ๔?

ตอบว่า อาบัติของภิกษุณีผู้กำหนัด ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกายของบุรุษบุคคลผู้กำหนัด จัดเป็นวิบัติ ๒ บรรดาวิบัติ ๔ คือ บางทีเป็นศีลวิบัติ บางทีเป็นอาจารวิบัติ ...

[๗๗๘] ถามว่า อาบัติของภิกษุณีผู้ขอนมส้มมาฉัน จัดเป็นวิบัติเท่าไร บรรดาวิบัติ ๔?
ตอบว่า อาบัติของภิกษุณีผู้ขอนมส้มมาฉัน จัดเป็นวิบัติอย่างหนึ่ง บรรดาวิบัติ ๔ คือ
อาจารวิบัติ.

วิปัตติวารที่ ๓ จบ

สังคหวารที่ ๔

[๗๗๙] ถามว่า อาบัติของภิกษุณีผู้กำหนัด ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกายของบุรุษบุคคล
ผู้กำหนัด สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติเท่าไร บรรดากองอาบัติ ๗?
ตอบว่า อาบัติของภิกษุณีผู้กำหนัด ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกายของบุรุษบุคคลผู้กำหนัด
สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติ ๓ บรรดากองอาบัติ ๗ คือ บางทีด้วยกองอาบัติปาราชิก บางทีด้วย
กองอาบัติถุลลัจจัย บางทีด้วยกองอาบัติทุกกฏ

[๗๘๐] ถามว่า อาบัติของภิกษุณีผู้ขอนมส้มมาฉัน สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติเท่าไร
บรรดากองอาบัติ ๗?
ตอบว่า อาบัติของภิกษุณีผู้ขอนมส้มมาฉัน สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติ ๒ บรรดากอง
อาบัติ ๗ คือ บางทีด้วยกองอาบัติปาฏิเทสนียะ บางทีด้วยกองอาบัติทุกกฏ.

สังคหวารที่ ๔ จบ

สมุฏฐานวารที่ ๕

[๗๘๑] ถามว่า อาบัติของภิกษุณีผู้กำหนัด ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกายของบุรุษบุคคล
ผู้กำหนัด เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖
ตอบว่า อาบัติของภิกษุณีผู้กำหนัด ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกายของบุรุษบุคคลผู้กำหนัด
เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา

[๗๘๒] ถามว่า อาบัติของภิกษุณีผู้ขอนมส้มมาฉัน เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร บรรดา
สมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖?

ตอบว่า อาบัติของภิกษุณีผู้ขอนมส้มมาฉัน เกิดด้วยสมุฏฐาน ๔ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ คือ บางทีเกิดแต่กาย มิใช่วาจา มิใช่จิต บางทีเกิดแต่กายกับวาจา มิใช่จิต บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา บางทีเกิดแต่กาย วาจาและจิต.

สมุฏฐานวารที่ ๕ จบ

อธิกรณวารที่ ๖

[๗๘๓] ถามว่า อาบัติของภิกษุณีผู้กำหนัด ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกายของบุรุษบุคคลผู้กำหนัด จัดเป็นอธิกรณ์อะไร บรรดาอธิกรณ์ ๔?

ตอบว่า อาบัติของภิกษุณีผู้กำหนัด ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกาย ของบุรุษบุคคลผู้กำหนัด จัดเป็นอาปัตตาธิกรณ์ บรรดาอธิกรณ์ ๔

[๗๘๔] ถามว่า อาบัติของภิกษุณีผู้ขอนมส้มมาฉัน จัดเป็นอธิกรณ์อะไร บรรดาอธิกรณ์ ๔?

ตอบว่า อาบัติของภิกษุณีผู้ขอนมส้มมาฉัน จัดเป็นอาปัตตาธิกรณ์บรรดาอธิกรณ์ ๔.

อธิกรณวารที่ ๖ จบ

สมถวารที่ ๗

[๗๘๕] ถามว่า อาบัติของภิกษุณีผู้กำหนัด ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกายของบุรุษบุคคลผู้กำหนัด ย่อมระงับด้วยสมถะเท่าไร บรรดาสมถะ ๗?

ตอบว่า อาบัติของภิกษุณีผู้กำหนัด ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกาย ของบุรุษบุคคลผู้กำหนัด ย่อมระงับด้วยสมถะ ๓ บรรดาสมถะ ๗ คือ บางทีด้วยสัมมุขาวินัย ๑ ด้วยปฏิญญาตกรณะ ๑ บางทีด้วยสัมมุขาวินัยกับติณวัตถารกะ ๑

[๗๘๖] ถามว่า อาบัติของภิกษุณีผู้ขอนมส้มมาฉัน ย่อมระงับด้วยสมถะเท่าไร บรรดาสมถะ ๗?

ตอบว่า อาบัติของภิกษุณีผู้ขอนมส้มมาฉันย่อมระงับด้วยสมถะ ๓ บรรดาสมถะ ๗ คือ บางทีด้วยสัมมุขาวินัย ๑ ด้วยปฏิญญาตกรณะ ๑ บางทีด้วยสัมมุขาวินัยกับติณวัตถารกะ ๑

สมถารที่ ๗ จบ

สมุจจยวารที่ ๘

[๗๘๗] ภิกษุณีผู้กำหนัด ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกาย ของบุรุษบุคคลผู้กำหนัด ต้องอาบัติเท่าไร?

ตอบว่า ภิกษุณีผู้กำหนัด ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกายของบุรุษบุคคลผู้กำหนัด ต้องอาบัติ ๓ คือ ยินดีการจับต้องอวัยวะใต้รากขวัญลงมา เหนือหัวเข่าขึ้นไป ต้องอาบัติปาราชิก ๑ ยินดีการจับต้องอวัยวะเหนือรากขวัญขึ้นไป ใต้หัวเข่าลงมา ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ ยินดีการจับต้องของเนื่องด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ ๑.

ภิกษุณีผู้กำหนัด ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกาย ของบุรุษบุคคลผู้กำหนัดต้องอาบัติ ๓ เหล่านี้?

ถ. อาบัติเหล่านั้นจัดเป็นวิบัติเท่าไร บรรดาวิบัติ ๔? สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติเท่าไร บรรดากองอาบัติ ๗? เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖? จัดเป็นอธิกรณ์อะไร บรรดาอธิกรณ์ ๔? ระงับด้วยสมถะเท่าไร บรรดาสมถะ ๗?

ต. อาบัติเหล่านั้นจัดเป็นวิบัติ ๒ บรรดาวิบัติ ๔ คือ บางทีเป็นศีลวิบัติ บางทีเป็นอาจารวิบัติ สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติ ๓ บรรดากองอาบัติ ๗ คือ บางทีด้วยกองอาบัติปาราชิก บางทีด้วยกองอาบัติถุลลัจจัย บางทีด้วยกองอาบัติทุกกฏ.

เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา จัดเป็นอาปัตตาธิกรณ์ บรรดาอธิกรณ์ ๔ ระงับด้วยสมถะ ๓ บรรดาสมถะ ๗ คือ บางทีด้วยสัมมุขาวินัย ๑ ด้วยปฏิญญาตกรณะ ๑ บางทีด้วยสัมมุขาวินัยกับติณวัตถารกะ ๑

[๗๘๘] ถามว่า ภิกษุณีขอนมส้มมาฉัน ต้องอาบัติเท่าไร?

ตอบว่า ภิกษุณีขอนมส้มมาฉัน ต้องอาบัติ ๒ คือ รับประเคนด้วยมุ่งจักฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ ทุกๆ คำกลืน ๑ ภิกษุณีขอนมส้มมาฉัน ต้องอาบัติ ๒ เหล่านี้.

ถ. อาบัติเหล่านั้นจัดเป็นวิบัติเท่าไร บรรดาวิบัติ ๔? สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติเท่าไร บรรดากองอาบัติ ๗? เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖? จัดเป็นอธิกรณ์อะไร บรรดาอธิกรณ์ ๔? ระงับด้วยสมถะเท่าไร บรรดาสมถะ ๗?

ต. อาบัติเหล่านั้นจัดเป็นวิบัติอย่างหนึ่ง บรรดาวิบัติ ๔ คืออาจารวิบัติ สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติ ๒ บรรดากองอาบัติ ๗ คือ บางทีด้วยกองอาบัติปาฏิเทสนียะ บางทีด้วยกองอาบัติทุกกฏ.

เกิดด้วยสมุฏฐาน ๔ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ คือ บางทีเกิดแต่กาย มิใช่วาจา มิใช่จิต บางทีเกิดแต่กายกับวาจามิใช่จิต บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา บางทีเกิดแต่กายวาจาและจิต จัดเป็นอาปัตตาธิกรณ์ บรรดาอธิกรณ์ ๔ ระงับด้วยสมถะ ๓ บรรดาสมถะ ๗ คือ บางทีด้วยสัมมุขาวินัย ๑ ด้วยปฏิญญาตกรณะ ๑ บางทีด้วยสัมมุขาวินัยกับติณวัตถารกะ ๑.

สมุจจยวารที่ ๘ จบ

กัตถปัญญัติวารที่ ๑

ปาราชิก

[๓๘๙] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาราชิก เพราะปัจจัย คือ ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกาย ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีสุนทรีนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีสุนทรีนันทามีความกำหนัด ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกายของบุรุษบุคคลผู้กำหนัด.

ถ. ในปาราชิกนั้น มีบัญญัติ อนุบัญญัติ อนุปันนบัญญัติ หรือ?

ต. มีแต่บัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ อนุปันนบัญญัติไม่มี ในปาราชิกนั้น.

ถ. มีสัพพัตถบัญญัติ ปเทสบัญญัติ หรือ?

ต. มีแต่สัพพัตถบัญญัติ.

ถ. มีสาธารณบัญญัติ อสาธารณบัญญัติ หรือ?

ต. มีแต่อสาธารณบัญญัติ.

ถ. มีเอกโตบัญญัติ อุภโตบัญญัติ หรือ?

ต. มีแต่เอกโตบัญญัติ.

ถ. บรรดาปาติโมกขุทเทศ ๔ ปาราชิกนั้นจัดเข้าในอุทเทศไหน?
นับเนื่องในอุทเทศไหน?

ต. จัดเข้าในนิทาน นับเนื่องในนิทาน.

ถ. มาสู่อุเทศโดยอุเทศที่เท่าไร?

ต. มาสู่อุเทศโดยอุเทศที่ ๒.

ถ. บรรดาวิบัติ ๔ เป็นวิบัติอย่างไหน?

ต. เป็นศีลวิบัติ.

ถ. บรรดาอาบัติ ๗ กอง เป็นอาบัติกองไหน?

ต. เป็นกองอาบัติปาราชิก.

ถ. บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ ปาราชิกนั้นเกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร?

ต. เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา.

ถ. ใครนำมา?

ต. พระเถระทั้งหลายนำสืบๆ กันมา.

[๗๙๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า
พระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาราชิก เพราะปัจจัย คือ ปกปิดโทษ ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทารู้ว่า ภิกษุณีต้องธรรมมีโทษถึงปาราชิกแล้ว ไม่โจท
ด้วยตนเอง ไม่บอกแก่คณะ.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง
(เหมือนธุรนิกเขปสิกขาบท).

[๗๙๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาราชิก เพราะปัจจัย คือ ไม่สละกรรม เพราะสวดสมนุภาสน์ครบ ๓ จบ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทาประพฤติตามพระอริฏฐะผู้เคยเป็นคนฆ่าแร้ง ผู้ถูกสงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกันยกวัตร.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง (เหมือนธุรนิกเขปสิกขาบท).

[๗๙๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาราชิก เพราะปัจจัย คือ ยังวัตถุที่ ๘ ให้เต็ม ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีฉัพพัคคีย์.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ยังวัตถุที่ ๘ ให้เต็ม.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง (เหมือนธุรนิกเขปสิกขาบท).

ปาราชิก จบ

สังฆาทิเสส

[๗๙๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสส เพราะปัจจัย คือ ภิกษุณีผู้กล่าวให้ร้าย ก่อคดี ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทากล่าวให้ร้ายอยู่.

ถ. ในสังฆาทิเสสนั้น มีบัญญัติ อนุบัญญัติ อนุปันนบัญญัติ หรือ?

ต. มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ อนุปันนบัญญัติ ไม่มีในสังฆาทิเสสนั้น.

ถ. มีสัพพัตถบัญญัติ ปเทสบัญญัติ หรือ?

ต. มีแต่สัพพัตถบัญญัติ.

ถ. มีสาธารณบัญญัติ อสาธารณบัญญัติ หรือ?

ต. มีแต่อสาธารณบัญญัติ.

ถ. มีเอกโตบัญญัติ อุภโตบัญญัติ หรือ?

ต. มีแต่เอกโตบัญญัติ.

ถ. บรรดาปาติโมกขุทเทศ ๔ สังฆาทิเสสจัดเข้าในอุทเทศไหน?
นับเนื่องในอุทเทศไหน?

ต. จัดเข้าในนิทาน นับเนื่องในนิทาน.

ถ. สังฆาทิเสสนั้นมาสู่อุเทศโดยอุเทศที่เท่าไร?

ต. มาสู่อุเทศโดยอุเทศที่ ๓.

ถ. บรรดาวิบัติ ๔ เป็นวิบัติอย่างไหน?

ต. เป็นศีลวิบัติ.

ถ. บรรดาอาบัติ ๗ กอง เป็นอาบัติกองไหน?

ต. เป็นกองอาบัติสังฆาทิเสส.

ถ. บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สังฆาทิเสสเกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร?

ต. เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ คือ บางทีเกิดแต่กายกับวาจา มิใช่จิต บางทีเกิดแต่กาย
วาจา และจิต

ถ. ใครนำมา?

ต. พระเถระทั้งหลายนำสืบๆ กันมา.

[๗๘๔] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า
พระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสเพราะปัจจัย คือ รับหญิงโจรให้บวช ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทารับหญิงโจรให้บวช.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๒ คือ บางทีเกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย ๑ บางทีเกิดแต่กาย วาจา และจิต ๑.

[๓๙๕] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสเพราะปัจจัย คือ ภิกษุณีรูปเดียวไปสู่ละแวกบ้าน ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีรูปหนึ่ง.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีรูปหนึ่ง เข้าไปสู่ละแวกบ้านผู้เดียว.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๓. บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วย สมุฏฐานอันหนึ่ง (เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท).

[๓๙๖] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสเพราะปัจจัย คือ ไม่บอกกล่าวการกสงฆ์ ไม่รู้ฉันทะของคณะ รับภิกษุณีผู้ซึ่งสงฆ์พร้อมเพรียงกันยกเสียจากหมู่แล้ว ตามธรรม ตามวินัย ตามสัตถุศาสน์ ให้เข้าหมู่ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทาไม่บอกกล่าวการกสงฆ์ ไม่รู้ฉันทะของคณะ รับภิกษุณีผู้ซึ่งสงฆ์พร้อมเพรียงกันยกเสียจากหมู่แล้ว ตามธรรม ตามวินัยตามสัตถุศาสน์ ให้เข้าหมู่.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง
(เหมือนธุรนิกเขปสิกขาบท).

[๓๙๗] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า
พระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสเพราะปัจจัย คือ ภิกษุณีมีความพอใจรับของเคี้ยวก็ดี ของ
ฉันก็ดี จากมือของบุรุษบุคคลผู้พอใจ ด้วยมือของตนแล้วฉัน ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภภิกษุณีสุนทรีนันทา.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีสุนทรีนันทามีความพอใจ รับอามิสจากมือของบุรุษบุคคล
ผู้พอใจ.
มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง
(เหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท).

[๓๙๘] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า
พระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสเพราะปัจจัย คือ ภิกษุณีกล่าวว่าแม่เจ้า บุรุษบุคคลผู้นั้นมี
ความพอใจก็ดี ไม่มีความพอใจก็ดี จักทำอะไรแก่แม่เจ้าได้ เพราะแม่เจ้าไม่มีความพอใจ นิมนต์
เถิด เจ้าข้า บุรุษบุคคลนั้นจักถวายสิ่งใด เป็นของเคี้ยวก็ดี ของฉันก็ดี แก่แม่เจ้า ขอแม่เจ้า
จงรับประเคนของสิ่งนั้นด้วยมือของตน แล้วเคี้ยว หรือฉันเถิด ดังนี้ แล้วส่งไป ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภภิกษุณีรูปหนึ่ง.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีรูปหนึ่งกล่าวว่า แม่เจ้า บุรุษบุคคลผู้นั้นมีความพอใจก็ดี
ไม่มีความพอใจก็ดี จักทำอะไรแก่แม่เจ้าได้ เพราะแม่เจ้าไม่มีความพอใจ นิมนต์เถิด เจ้าข้า
บุรุษบุคคลนั้นจะถวายสิ่งใด เป็นของเคี้ยวก็ดี ของฉันก็ดี แก่แม่เจ้า ขอแม่เจ้า จงรับประเคน
ของสิ่งนั้นด้วยมือของตน แล้วเคี้ยว หรือฉันเถิด ดังนี้ แล้วส่งไป.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓.

[๗๙๙] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสเพราะปัจจัย คือ ภิกษุณีโกรธไม่สละกรรมเพราะถูกสวดสมนุภาสน์ครบ ๓ จบ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีจัณฑกาลี.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีจัณฑกาลี โกรธ ขัดใจ กล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าขอบอกคืนพระพุทธเจ้า ขอบอกคืนพระธรรม ขอบอกคืนพระสงฆ์ ขอบอกคืนสิกขา.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง (เหมือนธุรนิกเขปสิกขาบท).

[๘๐๐] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสสเพราะปัจจัย คือ ภิกษุณีถูกตัดสินให้แพ้อธิกรณ์เรื่องหนึ่ง โกรธ ไม่สละกรรมเพราะถูกสวดสมนุภาสน์ครบ ๓ จบ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.

ถ. ทรงปรารภใคร?

ต. ทรงปรารภภิกษุณีจัณฑกาลี.

ถ. เพราะเรื่องอะไร?

ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีจัณฑกาลีถูกตัดสินให้แพ้อธิกรณ์เรื่องหนึ่ง โกรธ ขัดใจ กล่าวอย่างนี้ว่า พวกภิกษุณีถึงความพอใจด้วย ถึงความขัดเคืองด้วย ถึงความหลงด้วย ถึงความกลัวด้วย.

มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง (เหมือนธุรนิกเขปสิกขาบท).

[๘๐๑] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสส เพราะปัจจัย คือ ภิกษุณีทั้งหลายคลุกคลีกัน ไม่สละกรรมเพราะถูกสวดสมนุภาสน์ครบ ๓ จบ ณ ที่ไหน?

ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภภิกษุณีหลายรูป.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีหลายรูปอยู่คลุกคลีกัน.
มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง
(เหมือนธุรนิกเขปสิกขาบท)

[๘๐๒] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติสังฆาทิเสส เพราะปัจจัย คือ ภิกษุณีส่งไปด้วยสั่งว่า แม่เจ้าทั้งหลาย ขอท่านทั้งหลายจงอยู่คลุกคลีกันเถิด อย่าอยู่ต่างหากกันเลย ไม่สละกรรมเพราะถูกสวดสมนุภาสน์ ครบ ๓ จบ ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภภิกษุณีถุลลนันทา.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีถุลลนันทาส่งภิกษุณีไป ด้วยสั่งว่า แม่เจ้าทั้งหลาย ขอท่านทั้งหลายจงอยู่คลุกคลีกันเถิด อย่าอยู่ต่างหากกันเลย.
มีบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง
(เหมือนธุรนิกเขปสิกขาบท)

[๘๐๓] ถามว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้เห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น ทรงบัญญัติปาฏิเทสนียะ เพราะปัจจัย คือ ขอนมส้มมาฉัน ณ ที่ไหน?
ตอบว่า ทรงบัญญัติ ณ พระนครสาวัตถี.
ถ. ทรงปรารภใคร?
ต. ทรงปรารภภิกษุณีฉัพพัคคีย์.
ถ. เพราะเรื่องอะไร?
ต. เพราะเรื่องที่ภิกษุณีฉัพพัคคีย์ขอนมส้มมาฉัน.

มีบัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ สิกขาบทนี้เกิดด้วยสมุฏฐาน
๔ คือ บางทีเกิดแต่กาย มิใช่วาจา มิใช่จิต ๑ บางทีเกิดแต่กายกับวาจา มิใช่จิต ๑ บางทีเกิด
แต่กายกับจิต มิใช่วาจา ๑ บางทีเกิดแต่กาย วาจา และจิต ๑.

กัตถปัญญัติวารที่ ๑ จบ

กติอาปัตติวารที่ ๒

ปาราชิก

[๘๐๔] ถามว่า เพราะปัจจัย คือ ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกาย ภิกษุ ภิกษุณี
ต้องอาบัติเท่าไร?
ตอบว่า เพราะปัจจัย คือ ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกาย ภิกษุ ภิกษุณีต้องอาบัติ ๕ ตัว
คือภิกษุณีกำหนัดยินดีการจับต้องอวัยวะใต้รากขวัญลงมา เหนือหัวเข่าขึ้นไป ของบุรุษบุคคลผู้
กำหนัด ต้องอาบัติปาราชิก ๑ ภิกษุถูกต้องกายด้วยกาย ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑ เอากายถูกต้อง
ของเนื่องด้วยกาย ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ เอาของเนื่องด้วยกาย ถูกต้องของเนื่องด้วยกาย ต้อง
อาบัติทุกกฏ ๑ เป็นปาจิตตีย์ในเพราะจี้ด้วยนิ้วมือ ๑
เพราะปัจจัย คือ ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกาย ภิกษุ ภิกษุณีต้องอาบัติ ๕ เหล่านี้.

[๘๐๕] ถามว่า เพราะปัจจัย คือ ปกปิดโทษ ต้องอาบัติเท่าไร?
ตอบว่า เพราะปัจจัย คือ ปกปิดโทษ ต้องอาบัติ ๔ คือ ภิกษุณีผู้รู้อยู่ว่า ภิกษุณี
ต้องธรรมมีโทษถึงปาราชิก ปกปิดไว้ ต้องอาบัติปาราชิก ๑ สงสัยปกปิดต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑
ภิกษุปกปิดอาบัติสังฆาทิเสส ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑ ปกปิด อาจารวิบัติต้องอาบัติทุกกฏ ๑
เพราะปัจจัย คือ ปกปิดโทษ ต้องอาบัติ ๔ เหล่านี้.

[๘๐๖] ถามว่า เพราะปัจจัย คือ ไม่สละกรรม เพราะสวดสมนุภาสน์ครบ ๓ จบ
ต้องอาบัติเท่าไร?
ตอบว่า เพราะปัจจัย คือ ไม่สละกรรม เพราะสวดสมนุภาสน์ครบ ๓ จบ ต้อง
อาบัติ ๕ คือ ภิกษุณีประพฤติตามภิกษุผู้ถูกสงฆ์ยกวัตร ไม่สละกรรม เพราะสวดสมนุภาสน์

ครบ ๓ จบ จบญัตติเป็นทุกกฏ ๑ จบกรรมวาจาสองครั้ง เป็นถุลลัจจัย ๑ จบกรรมวาจาครั้งสุด
ต้องอาบัติปาราชิก ๑ ภิกษุณีประพฤติตามภิกษุผู้ทำลาย ไม่สละกรรมเพราะสวดสมนุภาสน์ครบ ๓
จบ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ไม่สละทิฏฐิลามก เพราะสวดสมนุภาสน์ครบ ๓ จบ ต้องอาบัติ
ปาจิตตีย์ ๑

เพราะปัจจัย คือ ไม่สละกรรมเพราะสวดสมนุภาสน์ครบ ๓ จบ ต้องอาบัติ ๕ เหล่านี้.

[๘๐๗] ถามว่า เพราะปัจจัย คือ ยังวัตถุที่ ๘ ให้เต็มต้องอาบัติเท่าไร?

ตอบว่า เพราะปัจจัย คือ ยังวัตถุที่ ๘ ให้เต็ม ต้องอาบัติ ๓ คือ ภิกษุณีอันบุรุษ
สั่งว่า จงมาสู่ที่ชื่อนี้ แล้วเดินไป ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ เมื่อก้าวเข้าสู่หัตถบาสของบุรุษ ต้อง
อาบัติถุลลัจจัย ๑ ยังวัตถุที่ ๘ ให้เต็ม ต้องอาบัติปาราชิก ๑

เพราะปัจจัย คือ ยังวัตถุที่ ๘ ให้เต็ม ต้องอาบัติ ๓ เหล่านี้.

ปาราชิก จบ

สังฆาทิเสส

[๘๐๘] เพราะปัจจัย คือภิกษุณีกล่าวให้ร้าย ก่อคดี ต้องอาบัติ ๓ คือ บอกแก่คน
เดียว ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ บอกแก่คนที่สอง ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ คดีถึงที่สุด ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส ๑.

[๘๐๙] เพราะปัจจัย คือ รับหญิงโจรให้บวช ต้องอาบัติ ๓ คือ จบญัตติ เป็น
ทุกกฏ ๑ จบกรรมวาจาสองครั้ง เป็นถุลลัจจัย ๑ จบกรรมวาจาครั้งสุด ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑.

[๘๑๐] เพราะปัจจัย คือ ภิกษุณีผู้เดียว ไปสู่ละแวกบ้าน ต้องอาบัติ ๓ คือ เดินไป
ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ เดินล่วงที่ล้อมไปก้าวหนึ่ง ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ เดินล่วงที่ล้อมไป ๒ ก้าว
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑.

[๘๑๑] เพราะปัจจัย คือ ไม่บอกกล่าวการกสงฆ์ ไม่รู้ฉันทะของคณะ รับภิกษุณี
ซึ่งสงฆ์พร้อมเพรียงกันยกจากหมู่แล้วตามธรรม ตามวินัย ตามสัตถุศาสน์ให้เข้าหมู่ ต้องอาบัติ
๓ คือ จบญัตติ เป็นทุกกฏ ๑ จบกรรมวาจาสองครั้ง เป็นถุลลัจจัย ๑ จบกรรมวาจาครั้งสุด
ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑.

[๘๑๒] เพราะปัจจัย คือ ภิกษุณีพอใจรับของเคี้ยวก็ดี ของฉันก็ดี จากมือของบุรุษบุคคลผู้พอใจด้วยมือของตนแล้วฉัน ต้องอาบัติ ๓ คือ รับประเคนด้วยมุ่งจักเคี้ยวจักฉัน ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ ต้องอาบัติสังฆาทิเสสทุกๆ คำกลืน ๑ รับประเคนน้ำและไม้ชำระฟัน ต้องอาบัติทุกกฏ ๑.

[๘๑๓] เพราะปัจจัย คือ ภิกษุณีกล่าวว่า แม่เจ้า บุรุษบุคคลนั้น มีความพอใจก็ดี ไม่มีความพอใจก็ดี จักทำอะไรแก่แม่เจ้าได้ เพราะแม่เจ้าไม่มีความพอใจ เชิญเถิดเจ้าข้า บุรุษบุคคลนั้น จะถวายสิ่งใด เป็นของเคี้ยวหรือของฉันก็ดี แก่แม่เจ้า ขอแม่เจ้าจงรับประเคนของสิ่งนั้นด้วยของตน แล้วเคี้ยว หรือฉันเถิด ดังนี้ แล้วส่งไป ต้องอาบัติ ๓ คือ รับประเคนด้วยมุ่งจักเคี้ยว จักฉัน ตามคำของภิกษุณีนั้น ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ต้องอาบัติถุลลัจจัยทุกๆ คำกลืน ๑ ฉันเสร็จต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑.

[๘๑๔] เพราะปัจจัย คือ ภิกษุณีโกรธ ไม่สละกรรม เพราะถูกสวดสมนุภาสน์ครบ ๓ จบ ต้องอาบัติ ๓ คือ จบญัตติ เป็นทุกกฏ ๑ จบกรรมวาจาสองครั้ง เป็นถุลลัจจัย ๑ จบกรรมวาจาครั้งสุด ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑.

[๘๑๕] เพราะปัจจัย คือ ภิกษุณีถูกตัดสินให้แพ้อธิกรณ์เรื่องหนึ่ง โกรธไม่สละกรรม เพราะสวดสมนุภาสน์ครบ ๓ จบ ต้องอาบัติ ๓ คือ จบญัตติ เป็นทุกกฏ ๑ จบกรรมวาจาสองครั้ง เป็นถุลลัจจัย ๑ จบกรรมวาจาครั้งสุด ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑.

[๘๑๖] เพราะปัจจัย คือ ภิกษุณีทั้งหลายคลุกคลีกัน ไม่สละกรรมเพราะสวดสมนุภาสน์ครบ ๓ จบ ต้องอาบัติ ๓ คือ จบญัตติ เป็นทุกกฏ ๑ จบกรรมวาจาสองครั้ง เป็นถุลลัจจัย ๑ จบกรรมวาจาครั้งสุด ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑.

[๘๑๗] เพราะปัจจัย คือ ภิกษุณีส่งภิกษุณีไปด้วยสั่งว่า แม่เจ้าทั้งหลาย ขอท่านทั้งหลายจงอยู่คลุกคลีกันเถิด อย่าอยู่ต่างหากกันเลย ไม่สละกรรม เพราะสวดสมนุภาสน์ครบ ๓ จบ ต้องอาบัติ ๓ คือ จบญัตติเป็นทุกกฏ ๑ จบกรรมวาจาสองครั้ง เป็นถุลลัจจัย ๑ จบกรรมวาจาครั้งสุด ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑.

สังฆาทิเสส จบ

----

[๘๑๘] ถามว่า เพราะปัจจัย คือ ขอนมส้มมาฉัน ต้องอาบัติเท่าไร?

ตอบว่า เพราะปัจจัย คือ ขอนมส้มมาฉัน ต้องอาบัติ ๒ คือ รับประเคนด้วยมุ่ง
จักฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ ทุกๆ คำกลืน ๑
เพราะปัจจัย คือ ขอนมส้มมาฉัน ต้องอาบัติ ๒ เหล่านี้.

กติอาปัตติวารที่ ๒ จบ

วิปัตติวารที่ ๓

[๘๑๙] ถามว่า เพราะปัจจัย คือ การยินดีการเคล้าคลึงด้วยกาย อาบัติทั้งหลายจัด
เป็นวิบัติเท่าไร บรรดาวิบัติ ๔?

ตอบว่า เพราะปัจจัย คือ ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกาย อาบัติทั้งหลายจัดเป็นวิบัติ ๒
บรรดาวิบัติ ๔ คือ บางทีเป็นศีลวิบัติ บางทีเป็นอาจารวิบัติ ...

ถามว่า เพราะปัจจัย คือ ขอนมส้มมาฉัน อาบัติทั้งหลาย จัดเป็นวิบัติเท่าไร บรรดา
วิบัติ ๔?

ตอบว่า เพราะปัจจัย คือ ขอนมส้มมาฉัน อาบัติทั้งหลาย จัดเป็นวิบัติอย่างหนึ่ง
คือ อาจารวิบัติ บรรดาวิบัติ ๔.

วิปัตติวารที่ ๓ จบ

สังคหวารที่ ๔

[๘๒๐] ถามว่า เพราะปัจจัย คือ ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกาย อาบัติสงเคราะห์ด้วย
กองอาบัติเท่าไร บรรดากองอาบัติ ๗?

ตอบว่า เพราะปัจจัย คือ ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกาย อาบัติสงเคราะห์ด้วยกองอาบัติ
๕ บรรดาอาบัติ ๗ กอง คือ บางทีด้วยกองอาบัติปาราชิก บางทีด้วยกองอาบัติสังฆาทิเสส บางที
ด้วยกองอาบัติถุลลัจจัย บางทีด้วยกองอาบัติปาจิตตีย์ บางทีด้วยกองอาบัติทุกกฏ

ถามว่า เพราะปัจจัย คือ ขอนมส้มมาฉัน อาบัติสงเคราะห์ด้วยกองอาบัติเท่าไร
บรรดากองอาบัติ ๗?

ตอบว่า เพราะปัจจัย คือ ขอนมส้มมาฉัน อาบัติสงเคราะห์ด้วยกองอาบัติ ๒ บรรดา
กองอาบัติ ๗ คือ บางทีด้วยกองอาบัติปาฏิเทสนียะ บางทีด้วยกองอาบัติทุกกฏ.

สังคหวารที่ ๔ จบ

สมุฏฐานวารที่ ๕

[๘๒๑] ถามว่า เพราะปัจจัย คือ ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกาย อาบัติเกิดด้วยสมุฏฐาน
เท่าไร บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖?
ตอบว่า เพราะปัจจัย คือ ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกาย อาบัติเกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง
บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ คือ บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา
ถามว่า เพราะปัจจัย คือ ขอนมส้มมาฉัน อาบัติเกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร บรรดา
สมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖?
ตอบว่า เพราะปัจจัย คือ ขอนมส้มมาฉัน อาบัติเกิดด้วยสมุฏฐาน ๔ บรรดา
สมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ คือ บางทีเกิดแต่กาย มิใช่วาจา มิใช่จิต บางทีเกิดแต่กายกับวาจา มิใช่
จิต บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา บางทีเกิดแต่กายวาจา และจิต.

สมุฏฐานวารที่ ๕ จบ

อธิกรณวารที่ ๖

[๘๒๒] ถามว่า เพราะปัจจัย คือ ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกาย อาบัติจัดเป็นอธิกรณ์
ไหน บรรดาอธิกรณ์ ๔?
ตอบว่า เพราะปัจจัย คือ ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกาย อาบัติจัดเป็นอาปัตตาธิกรณ์
บรรดาอธิกรณ์ ๔
ถามว่า เพราะปัจจัย คือ ขอนมส้มมาฉัน อาบัติจัดเป็นอธิกรณ์ไหน บรรดาอธิกรณ์ ๔?
ตอบว่า เพราะปัจจัย คือ ขอนมส้มมาฉัน อาบัติจัดเป็นอาปัตตาอธิกรณ์บรรดา
อธิกรณ์ ๔.

อธิกรณวารที่ ๖ จบ

สมถวารที่ ๗

[๘๒๓] ถามว่า เพราะปัจจัย คือ ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกาย อาบัติย่อมระงับด้วยสมถะเท่าไร บรรดาสมถะ ๗?

ตอบว่า เพราะปัจจัย คือ ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกาย อาบัติย่อมระงับด้วยสมถะ ๓ บรรดาสมถะ ๗ คือ บางทีด้วยสัมมุขาวินัย ๑ ด้วยปฏิญญาตกรณะ ๑ บางทีด้วยสัมมุขาวินัยกับติณวัตถารกะ ๑

ถามว่า เพราะปัจจัย คือ ขอนมส้มมาฉัน อาบัติย่อมระงับด้วยสมถะเท่าไร บรรดาสมถะ ๗?

ตอบว่า เพราะปัจจัย คือ ขอนมส้มมาฉัน อาบัติย่อมระงับด้วยสมถะ ๓ บรรดาสมถะ ๗ คือ บางทีด้วยสัมมุขาวินัย ๑ ด้วยปฏิญญาตกรณะ ๑ บางทีด้วยสัมมุขาวินัยกับติณวัตถารกะ ๑.

สมถวารที่ ๗ จบ

สมุจจยวารที่ ๘

[๘๒๔] ถามว่า เพราะปัจจัย คือ ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกาย ภิกษุ ภิกษุณีต้องอาบัติเท่าไร?

ตอบว่า เพราะปัจจัย คือ ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกาย ภิกษุ ภิกษุณีต้องอาบัติ ๕ คือ ภิกษุณีผู้กำหนัดยินดีการจับต้องอวัยวะใต้รากขวัญลงมา เหนือหัวเข่าขึ้นไป ของบุรุษบุคคลผู้กำหนัด ต้องอาบัติปาราชิก ๑ ภิกษุถูกต้องกายด้วยกาย ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑ เอากายถูกต้องของเนื่องกายด้วย ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ เอาของเนื่องด้วยกายถูกต้องของเนื่องด้วยกาย ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ เป็นปาจิตตีย์ ในเพราะจี้ด้วยนิ้วมือ ๑

เพราะปัจจัย คือ ยินดีการเคล้าคลึงด้วยกาย ภิกษุ ภิกษุณี ต้องอาบัติ ๕ เหล่านี้.

ถ. อาบัติเหล่านั้น จัดเป็นวิบัติเท่าไร บรรดาวิบัติ ๔?

สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติเท่าไร บรรดากองอาบัติ ๗?

เกิดขึ้นด้วยสมุฏฐานเท่าไร บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖?

เป็นอธิกรณ์อะไร บรรดาอธิกรณ์ ๔?

ระงับด้วยสมถะเท่าไร บรรดาสมถะ ๗?

ต. อาบัติเหล่านั้น จัดเป็นวิบัติ ๒ บรรดาวิบัติ ๔ คือ บางทีเป็นศีลวิบัติ บางทีเป็นอาจารวิบัติ สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติ ๕ บรรดากองอาบัติ ๗ คือ บางทีด้วยกองอาบัติปาราชิก บางทีด้วยกองอาบัติสังฆาทิเสส บางทีด้วยกองอาบัติถุลลัจจัย บางทีด้วยกองอาบัติปาจิตตีย์ บางทีด้วยกองอาบัติทุกกฏ.

เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ คือ เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา เป็นอาปัตตาธิกรณ์ บรรดาอธิกรณ์ ๔ ระงับด้วยสมถะ ๓ บรรดาสมถะ ๗ คือ บางทีด้วยสัมมุขาวินัย ๑ ด้วยปฏิญญาตกรณะ ๑ บางทีด้วยสัมมุขาวินัยกับติณวัตถารกะ ๑.

[๘๒๕] ถามว่า เพราะปัจจัย คือ ขอนมส้มมาฉัน ต้องอาบัติเท่าไร?

ตอบว่า เพราะปัจจัย คือ ขอนมส้มมาฉัน ต้องอาบัติ ๒ คือ รับประเคนด้วยมุ่งจักฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะทุกๆ คำกลืน ๑

เพราะปัจจัย คือ ขอนมส้มมาฉัน ต้องอาบัติ ๒ เหล่านี้.

ถ. อาบัติเหล่านั้น จัดเป็นวิบัติเท่าไร บรรดาวิบัติ ๔? สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติเท่าไร บรรดากองอาบัติ ๗? เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖? เป็นอธิกรณ์อะไร บรรดาอธิกรณ์ ๔? ระงับด้วยสมถะเท่าไร บรรดาสมถะ ๗?

ต. อาบัติเหล่านั้น จัดเป็นวิบัติอย่างหนึ่ง บรรดาวิบัติ ๔ คือ อาจารวิบัติ สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติ ๒ บรรดากองอาบัติ ๗ คือ บางทีด้วยกองอาบัติปาฏิเทสนียะ บางทีด้วยกองอาบัติทุกกฏ.

เกิดด้วยสมุฏฐาน ๔ บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ คือ บางทีเกิดแต่กาย มิใช่วาจา มิใช่จิต บางทีเกิดแต่กายกับวาจา มิใช่จิต บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา บางทีเกิดแต่กายวาจาและจิต เป็นอาปัตตาธิกรณ์ บรรดาอธิกรณ์ ๔ ระงับด้วยสมถะ ๓ บรรดาสมถะ ๗ คือ บางทีด้วยสัมมุขาวินัย ๑ ด้วยปฏิญญาตกรณะ ๑ บางทีด้วยสัมมุขาวินัยกับติณวัตถารกะ ๑.

สมุจจยวารที่ ๘ จบ

ปัจจัยวาร ๘ จบ

ภิกขุนีวิภังค์ ๑๖ มหาวาร จบ

ย่อหัวข้อสมุฏฐาน

[๘๒๖] สังขารทั้งปวงที่ปัจจัยปรุงแต่ง ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา พระนิพพานและบัญญัติ ท่านวินิจฉัยว่า เป็นอนัตตา. เมื่อดวงจันทร์ คือ พระพุทธเจ้ายังไม่เกิดขึ้น เมื่อดวงอาทิตย์ คือ พระพุทธเจ้า ยังไม่อุทัยขึ้นมา เพียงแต่ชื่อของสภาคธรรมเหล่านั้น ก็ยังไม่มีใครรู้จัก. พระมหาวีรเจ้าทั้งหลาย เป็นผู้มีพระจักษุ ทรงทำทุกกรกิริยามีอย่างต่างๆ ทรงบำเพ็ญบารมีแล้วเสด็จอุบัติในโลกเป็นไปกับพรหมโลก พระองค์ทรงแสดงพระสัทธรรม อันดับเสียซึ่งทุกข์ นำมาซึ่งความสุข. พระอังคีรสศากยมุนี ผู้อนุเคราะห์แก่ประชาทุกถ้วนหน้า อุดมกว่าสรรพสัตว์ ดุจราชสีห์ ทรงแสดงพระไตรปิฎก คือ พระวินัย ๑ พระสุตตันตะ ๑ พระอภิธรรม ๑ ซึ่งมีคุณมาก อย่างนี้ พระสัทธรรมจะเป็นไปได้ ผิว่าพระวินัย คือ อุภโตวิภังค์ ขันธกะและมาติกา ที่ร้อยกรองด้วยคัมภีร์บริวาร เหมือนดอกไม้ร้อยด้วยเส้นด้าย ยังดำรงอยู่. ในคัมภีร์บริวารนั้นแลสมุฏฐานท่านจัดไว้แน่นอน ความเจือปนกัน และนิทานอื่นย่อมเห็นได้ในพระสูตรข้างหน้า เพราะฉะนั้น ภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รักด้วยดี ใคร่ต่อธรรม พึงศึกษาคัมภีร์บริวารเถิด. ในวันอุโบสถ ภิกษุและภิกษุณีย่อมสวดสิกขาบท อันพระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้ในวิภังค์ทั้ง ๒ ข้าพเจ้าจักกล่าวสมุฏฐานตามที่รู้ ขอท่านทั้งหลายจงฟังข้าพเจ้า. ปฐมปราชิกสิกขาบท ๑ ทุติยปาราชิกสิกขาบท ๑ ต่อแต่นั้น สัญจริตสิกขาบท ๑ สมนุภาสนสิกขาบท ๑ อติเรกจีวรสิกขาบท ๑ เอฬกโลมสิกขาบททั้งหลาย ๑ ปทโสธัมมสิกขาบท ๑ ภูตาโรจนสิกขาบท ๑ สังวิธานสิกขาบท ๑ เถยยสัตถสิกขาบท ๑ เทสนาสิกขาบท ๑ โจรีวุฏฐาปนสิกขาบท ๑ รวมกับการบวชสตรีที่มารดาบิดา หรือสามีไม่อนุญาต จึงเป็นสมุฏฐาน ๑๓. ในอุภโตวิภังค์นี้ นัยแห่งสมุฏฐาน ๑๓ นี้ วิญญูชนทั้งหลาย คิดกันแล้วที่คล้ายคลึงกัน ย่อมปรากฏในสมุฏฐานอันหนึ่งๆ.

ปฐมปาราชิกสมุฏฐาน

[๘๒๗] สิกขาบทว่าด้วยเสพเมถุน ๑ สิกขาบทว่าด้วยปล่อยน้ำสุกกะ ๑ สิกขาบทว่าด้วยเคล้าคลึงกาย ๑ อนิยตสิกขาบทที่หนึ่ง ๑ สิกขาบทว่าด้วยนอนแซกภิกษุผู้เข้าไปอยู่ก่อน ๑ สิกขาบทว่าด้วยฉันบิณฑบาตที่ภิกษุณีแนะให้เขาถวาย ๑ สิกขาบทว่าด้วยนั่งในที่ลับกับภิกษุณี ๑ สิกขาบทว่าด้วยแทรกแซงในสโภชนสกุล ๑ สิกขาบทว่าด้วยนั่งในที่ลับ ๒ สิกขาบท ๑ สิกขาบทว่าด้วยจี้ด้วยนิ้วมือ ๑ สิกขาบทว่าด้วยหัวเราะในน้ำ ๑ สิกขาบทว่าด้วยให้ประหาร ๑ สิกขาบทว่าด้วยเงือดเงื้อหอกคือฝ่ามือ ๑ เสขิยวัตร ๕๓ สิกขาบท ๑ อธักขกสิกขาบทของภิกษุณี ๑ คามันตรคมนสิกขาบท ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีพอใจรับของฉันจากมือบุรุษ ๑ สิกขาบทว่าด้วยใช้ของลับกระทบกัน ๑ สิกขาบทว่าด้วยยินดีท่อนยางกลม ๑ สิกขาบทว่าด้วยยินดีชำระด้วยน้ำ ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีอยู่จำพรรษาแล้วไม่หลีกไปสู่จาริก ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีไม่ไปรับโอวาท ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีไม่ติดตามปวัตตินี ๑ สิกขาบทเหล่านี้ รวม ๗๖ สิกขาบท ท่านจัดไว้เป็นสิกขาบทมีกายกับจิตเป็นสมุฏฐาน ทุกๆ สิกขาบทมีสมุฏฐานอันหนึ่งเหมือนปฐมปาราชิกสิกขาบท ฉะนั้น.

ปฐมปาราชิกสมุฏฐาน จบ

ทุติยปาราชิกสมุฏฐาน

[๘๒๘] สิกขาบทว่าด้วยถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ ๑ สิกขาบทว่าด้วยพรากกายมนุษย์ ๑ สิกขาบทว่าด้วยกล่าวอวดธรรมอันยิ่งของมนุษย์ ๑ สิกขาบทว่าด้วยพูดเคาะด้วยวาจาชั่วหยาบ ๑ สิกขาบทว่าด้วยกล่าวบำเรอตนด้วยกาม ๑ สิกขาบทว่าด้วยตามกำจัดด้วยปาราชิกธรรมไม่มีมูล ๑ สิกขาบทว่าด้วยถือเอาเลศแห่งอธิกรณ์เรื่องอื่น ๑ อนิยตสิกขาบทที่สอง ๑ สิกขาบทว่าด้วยให้จีวรแล้วชิงเอาคืนมา ๑ สิกขาบทว่าด้วยน้อมลาภของสงฆ์มาเพื่อตน ๑ สิกขาบทว่าด้วยพูดเท็จ ๑ สิกขาบทว่าด้วยด่า ๑ สิกขาบทว่าด้วยพูดส่อเสียดภิกษุ ๑ สิกขาบทว่าด้วยบอกอาบัติชั่วหยาบ ๑ สิกขาบทว่าด้วยขุดแผ่นดิน ๑ สิกขาบทว่าด้วยพรากภูตคาม ๑ สิกขาบทว่าด้วยพูดกลบเกลื่อน ๑ สิกขาบทว่าด้วยโพนทะนา ๑ สิกขาบทว่าด้วยฉุดคร่าออกจากวิหาร ๑ สิกขาบทว่าด้วยเอาน้ำรด ๑ สิกขาบทว่าด้วยสอนภิกษุณีเพราะเห็นแก่อามิส ๑ สิกขาบท

ว่าด้วยภิกษุฉันเสร็จแล้ว ๑ สิกขาบทว่าด้วยการชวนภิกษุเข้าไปบิณฑบาตในบ้าน ๑ สิกขาบทว่าด้วยการไม่เอื้อเฟื้อ ๑ สิกขาบทว่าด้วยการหลอกภิกษุให้กลัวผี ๑ สิกขาบทว่าด้วยการซ่อนบริขาร ๑ สิกขาบทว่าด้วยการแกล้งพรากสัตว์จากชีวิต ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุรู้อยู่ใช้น้ำมีตัวสัตว์ ๑ สิกขาบทว่าด้วยฟื้นอธิกรณ์เพื่อทำใหม่ ๑ สิกขาบทว่าด้วยบวชคนมีอายุหย่อน ๒๐ ปี ๑ สิกขาบทว่าด้วยการอยู่ร่วมกับภิกษุที่สงฆ์ยกวัตร ๑ สิกขาบทว่าด้วยการสมโภคกับสามเณรที่ถูกนาสนะ ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุผู้อันภิกษุทั้งหลายว่ากล่าวโดยชอบธรรม ๑ สิกขาบทว่าด้วยธรรมอันเป็นไปเพื่อความยุ่งเหยิง ๑ สิกขาบทว่าด้วยการแกล้งทำหลง ๑ สิกขาบทว่าด้วยการโจทด้วยอาบัติสังฆาทิเสสไม่มีมูล ๑ สิกขาบทว่าด้วยการแกล้งก่อความรำคาญ ๑ สิกขาบทว่าด้วยการให้ฉันทะเพื่อกรรมที่เป็นธรรมแล้วกลับบ่นว่า ๑ สิกขาบทว่าด้วยการให้จีวร แล้วกลับบ่นว่า ๑ สิกขาบทว่าด้วยการน้อมลาภสงฆ์ไปเพื่อบุคคล ๑ สิกขาบทว่าด้วยคำที่ว่าบุรุษบุคคลนั่นจักทำอะไรแก่ท่านได้ ๑ สิกขาบทว่าด้วยอธิษฐานอกาลจีวรเป็นกาลจีวรแล้วให้แจก ๑ สิกขาบทว่าด้วยแลกจีวรกับภิกษุณีแล้วชิงคืนมา ๑ สิกขาบทว่าด้วยการยกโทษผู้อื่นด้วยความถือผิดเข้าใจผิด ๑ สิกขาบทว่าด้วยแช่งด้วยนรก ๑ สิกขาบทที่ว่าภิกษุณีใดพึงทำอันตรายแก่จีวรลาภของคณะ ๑ สิกขาบทที่ว่าภิกษุณีใดพึงห้ามการแจกจีวรอันเป็นธรรม ๑ สิกขาบทที่ว่าภิกษุณีใดพึงยังสมัยจีวรกาลให้ล่วงไปด้วยหวังจะจะได้จีวรอันไม่แน่นอน ๑ สิกขาบทที่ว่าภิกษุณีใดพึงห้ามการเดาะกฐินที่เป็นธรรม ๑ สิกขาบทที่ว่าภิกษุณีใดพึงแกล้งก่อความไม่ผาสุกแก่ภิกษุณี ๑ สิกขาบทที่ว่าภิกษุณีใดให้ที่อยู่แล้ว ไม่พอใจฉุดคร่าภิกษุณีออก ๑ สิกขาบทที่ว่าภิกษุณีใดด่าหรือกล่าวขู่ภิกษุ ๑ สิกขาบทที่ว่า ภิกษุณีใดดุร้ายกล่าวขู่คณะ ๑ สิกขาบทที่ว่าภิกษุณีใดหวงสกุล ๑ สิกขาบทที่ว่าด้วยการบวชสตรีมีครรภ์ ๑ สิกขาบทที่ว่าด้วยการบวชสตรีแม่ลูกอ่อน ๑ สิกขาบทที่ว่าภิกษุณีใดบวชสิกขมานาผู้ยังไม่ได้ศึกษาในธรรม ๖ ครบ ๒ ปี ๑ สิกขาบทที่ว่าภิกษุณีใดบวชสิกขมานาผู้ศึกษาเสร็จในธรรม ๖ ครบ ๒ ปี แต่สงฆ์ยังไม่ได้สมมติ ๑ สิกขาบทที่ว่าด้วยการบวชสตรีคฤหัสถ์ ๓ สิกขาบท ๑ สิกขาบทที่ว่าด้วยการบวชเด็กหญิงรวม ๓ สิกขาบท ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีมีพรรษาหย่อน ๑๒ ให้อุปสมบท ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีมีพรรษาครบ ๑๒ แล้ว แต่สงฆ์ยังไม่ได้สมมติให้อุปสมบท ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีอันภิกษุณีทั้งหลายอย่าเพ่อก่อน ท่านอย่ายังสิกขมานาให้อุปสมบท ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณียังสิกขมานาผู้มีใจร้ายยังชายให้ระทมโศกให้อุปสมบท ๑ สิกขาบทว่าด้วยให้อุปสมบท

ด้วยมอบฉันทะที่ค้างคราว ๑ สิกขาบทว่าด้วยให้อุปสมบททุกๆ ปี ๑ สิกขาบทว่าด้วยให้สิกขมานา บวชปีละ ๒ รูป ๑ สิกขาบทเหล่านี้รวม ๗๐ สิกขาบท จัดเป็นสมุฏฐาน ๓ คือ เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา เกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย และเกิดแต่ทวาร ๓ เหมือนทุติยปาราชิกสิกขาบท ฉะนั้น.

ทุติยปาราชิกสมุฏฐาน จบ

สัญจริตตสมุฏฐาน

[๘๒๙] สิกขาบทว่าด้วยชักสื่อ ๑ สิกขาบทว่าด้วยสร้างกุฎิ ๑ สิกขาบทว่าด้วยสร้างวิหาร ๑ สิกขาบทว่าด้วยใช้ภิกษุณีซักจีวรเก่า ๑ สิกขาบทว่าด้วยรับจีวร ๑ สิกขาบทว่าด้วยใช้ภิกษุณีขอจีวร ๑ สิกขาบทว่าด้วยยินดีเฉพาะผ้าอุตราสงค์และอันตรวาสก ๑ สิกขาบทว่าด้วยถึงความกำหนดในจีวร ๒ สิกขาบท ๑ สิกขาบทว่าด้วยส่งทรัพย์สำหรับจ่ายจีวรด้วยทูต ๑ สิกขาบทว่าด้วยให้ทำสันถัตเจือไหม ๑ สิกขาบทว่าด้วยให้ทำสันถัตขนเจียมดำล้วน ๑ สิกขาบทว่าด้วยให้ทำสันถัตถือเอาขนเจียมดำ ๒ ส่วน ๑ สิกขาบทว่าด้วยใช้สันถัตใหม่ให้ได้ ๖ ปี ๑ สิกขาบทว่าด้วยให้ทำสันถัตสำหรับนั่ง ๑ สิกขาบทว่าด้วยการทอดทิ้งอุเทศ ๑ สิกขาบทว่าด้วยรับรูปิยะ ๑ สิกขาบทว่าด้วยแลกเปลี่ยนและซื้อขายมีประการต่างๆ รวม ๒ สิกขาบท ๑ สิกขาบทว่าด้วยบาตรมีรอยร้าวหย่อน ๕ แห่ง ๑ สิกขาบทว่าด้วยแสวงหาผ้าอาบน้ำฝน ๑ สิกขาบทว่าด้วยขอด้าย ๑ สิกขาบทว่าด้วยเข้าไปหาช่างหูกถึงความกำหนดในจีวร ๑ สิกขาบทว่าด้วยวางเช็ดหน้าจนถึงกรอบประตู ๑ สิกขาบทว่าด้วยให้จีวรแก่ภิกษุณีผู้มิใช่ญาติ ๑ สิกขาบทว่าด้วยเย็บจีวรของภิกษุณีผู้มิใช่ญาติ ๑ สิกขาบทว่าด้วยปวารณาด้วยขนม ๑ สิกขาบทว่าด้วยปวารณาด้วยปัจจัยสี่ ๑ สิกขาบทว่าด้วยการติดไฟผิง ๑ สิกขาบทว่าด้วยการเก็บรตนะ ๑ สิกขาบทว่าด้วยกล่องเข็ม ๑ สิกขาบทว่าด้วยทำเตียง ๑ สิกขาบทว่าด้วยทำเตียงตั่งหุ้มนุ่น ๑ สิกขาบทว่าด้วยทำผ้าปูนั่ง ๑ สิกขาบทว่าด้วยทำผ้าปิดฝี ๑ สิกขาบทว่าด้วยทำผ้าอาบน้ำฝน ๑ สิกขาบทว่าด้วยทำจีวรขนาดสุคตจีวร ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีขอของอื่นแล้วขอของอื่นอีก ๑ สิกขาบทที่ว่าภิกษุณีให้จ่ายของอื่นแล้วให้จ่ายของอื่นอีก ๑ สิกขาบทที่ว่าภิกษุณีให้จ่ายของอื่นด้วยบริขารของสงฆ์ ๒ สิกขาบท ๑

สิกขาบทที่ว่าภิกษุณีให้จ่ายของอื่นด้วยบริขารของคนหมู่มาก ๑ สิกขาบทที่ว่าภิกษุณีให้จ่ายของอื่นด้วยบริขารส่วนบุคคล ๑ สิกขาบทที่ว่าภิกษุณีให้จ่ายผ้าห่มบาง ๑ สิกขาบทที่ว่าภิกษุณีให้จ่ายผ้าห่มหนา ๑ สิกขาบทที่ว่าภิกษุณีทิ้งอาหารเป็นเดน ๒ สิกขาบท ๑ สิกขาบทที่ว่าภิกษุณีให้ทำผ้าอาบน้ำเกินประมาณ ๑ สิกขาบทที่ว่าภิกษุณีให้สมณจีวร ๑ ธรรมคือสิกขาบทเหล่านี้ ๕๐ ถ้วนเกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ คือ เกิดแต่กาย มิใช่วาจาแลจิต เกิดแต่วาจา มิใช่กายแลจิต เกิดแต่กายกับวาจา มิใช่จิต เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา เกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย และเกิดด้วยทวาร ๓ อนึ่ง สิกขาบทเหล่านี้ มีสมุฏฐาน ๖ เช่นกับสัญจริตตสิกขาบท.

สัญจริตตสมุฏฐาน จบ

สมนุภาสนสมุฏฐาน

[๘๓๐] สิกขาบทว่าด้วยทำลายสงฆ์ ๑ สิกขาบทว่าด้วยประพฤติตามภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุว่ายาก ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุประทุษร้ายสกุล ๑ สิกขาบทว่าด้วยปิดอาบัติชั่วหยาบ ๑ สิกขาบทว่าด้วยไม่สละทิฏฐิ ๑ สิกขาบทว่าด้วยไม่มอบฉันทะ ๑ สิกขาบทว่าด้วยหัวเราะ ๒ สิกขาบท ๑ สิกขาบทว่าด้วยพูดเสียงดัง ๒ สิกขาบท ๑ สิกขาบทว่าด้วยมีคำข้าวอยู่ในปากจักไม่พูด ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุนั่งบนแผ่นดินแสดงธรรม ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุนั่งบนอาสนะต่ำแสดงธรรม ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุยืนอยู่แสดงธรรม ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุไปข้างหลังแสดงธรรม ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุเดินนอกทางแสดงธรรม ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีปิดโทษ ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุประพฤติตามภิกษุผู้ถูกยกวัตร ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณียินดีการจับต้อง ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีรับภิกษุณีเข้าหมู่ ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีบอกคืนพระพุทธเจ้าเป็นต้น ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีถูกตัดสินให้แพ้อธิกรณ์เรื่องหนึ่ง ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีอยู่คลุกคลี ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีประหารตนแล้วร้องไห้ ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีเลาะจีวรของภิกษุณี ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีไม่บำรุงสหชีวินีผู้ตกระกำลำบาก ๑ สิกขาบทที่ตรัสซ้ำถึงภิกษุณีอยู่คลุกคลีกัน ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีไม่ระงับอธิกรณ์ ๑ สิกขาบทที่ว่าด้วยภิกษุณีไม่บอกก่อนเข้าไปสู่อาราม ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีไม่ปวารณาโดย ๓ สถาน ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีพึงหวังธรรม ๒ อย่างจากภิกษุสงฆ์ทุกกึ่งเดือน ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีไม่อนุเคราะห์และไม่พาสหชีวินีไปจาริก

๒ สิกขาบท ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีพูดให้สิกขมานาถวายจีวรแล้วจักบวชให้ ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีพูดให้สิกขมานาติดตาม ๑

ธรรม คือ สิกขาบทเหล่านี้รวม ๓๗ สิกขาบท เกิดแต่กายวาจาและจิต ทุกๆ สิกขาบทมีสมุฏฐานอันหนึ่ง เหมือนสมนุภาสนสิกขาบท.

สมนุภาสนสมุฏฐาน จบ

กฐินสมุฏฐาน

[๘๓๑] สิกขาบทว่าด้วยกฐินอันภิกษุเดาะแล้ว ๓ สิกขาบท ๑ สิกขาบทว่าด้วยใช้อติเรกบาตรสิกขาบทที่หนึ่ง ๑ สิกขาบทว่าด้วยเภสัช ๑ สิกขาบทว่าด้วยรับอัจเจกจีวร ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุอยู่ในเสนาสนะป่ามีความรังเกียจเก็บไตรจีวรไว้ในละแวกบ้านได้ ๑ สิกขาบทว่าด้วยเมื่อหลีกไปไม่เก็บเตียงหรือตั่ง ๒ สิกขาบท ๑ สิกขาบทว่าด้วยเข้าไปสู่ที่อยู่ภิกษุณีแล้วสอน ๑ สิกขาบทว่าด้วยฉันโภชนะทีหลัง ๑ สิกขาบทว่าด้วยห้ามภัตรแล้วฉันภัตตาหารไม่เป็นเดน ๑ สิกขาบทว่าด้วยรับนิมนต์ ๑ สิกขาบทว่าด้วยวิกัปจีวร ๑ สิกขาบทว่าด้วยไม่ได้รับบอกก่อนเข้าไปในพระราชมณเฑียร ๑ สิกขาบทว่าด้วยเข้าบ้านในเวลาวิกาล ๑ สิกขาบทว่าด้วยฉันภัตตาหารที่ภิกษุณียืนสั่งเสียอยู่ ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีอยู่เสนาสนะป่ารับของเคี้ยวเป็นต้น ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีพูดให้ร้าย ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีทำการสั่งสมบาตร ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีเข้าไปสู่สกุลในเวลาก่อนอาหาร ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีเข้าไปสู่สกุลในเวลาหลังอาหาร ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีเข้าไปสู่สกุลในเวลาวิกาล ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีผลัดเปลี่ยนผ้าสังฆาฏิเกินกำหนด ๕ วัน ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีใช้จีวรผลัดเปลี่ยน ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีไม่มอบหมายจีวรสับเปลี่ยนและที่พัก ๒ สิกขาบท ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีให้ฝ่าฝีอันเกิดที่แง้มขา ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีไม่บอกก่อนนั่งบนอาสนะข้างหน้าภิกษุ ๑

ธรรม คือ สิกขาบทเหล่านี้มี ๒๘ สิกขาบท เกิดแต่กายกับวาจา มิใช่จิต และเกิดแต่ทวารทั้ง ๓ ทุกๆ สิกขาบทรวมทั้งกฐินสิกขาบท มีสมุฏฐาน ๒ เสมอกัน.

กฐินสมุฏฐาน จบ

เอฬกโลมสมุฏฐาน

[๘๓๒] สิกขาบทว่าด้วยขนเจียม ๑ สิกขาบทว่าด้วยนอนร่วมกัน ๒ สิกขาบท ๑ สิกขาบทว่าด้วยเตียงเท้าเสียบ ๑ สิกขาบทว่าด้วยฉันอาหารในโรงทาน ๑ สิกขาบทว่าด้วยฉันอาหารเป็นหมู่ ๑ สิกขาบทว่าด้วยฉันอาหารในเวลาวิกาล ๑ สิกขาบทว่าด้วยฉันอาหารที่ทำการสั่งสม ๑ สิกขาบทว่าด้วยรับประเคนไม้ชำระฟัน ๑ สิกขาบทว่าด้วยให้อาหารแก่อเจลก ๑ สิกขาบทว่าด้วยไปดูเสนาอันยกออกไปแล้ว ๑ สิกขาบทว่าด้วยอยู่ในกองทัพ ๑ สิกขาบทว่าด้วยไปสู่สนามรบ ๑ สิกขาบทว่าด้วยดื่มสุรา ๑ สิกขาบทว่าด้วยยังไม่ถึงกึ่งเดือนอาบน้ำ ๑ สิกขาบทว่าด้วยทำจีวรใหม่ให้เสียสี ๑ ปาฏิเทสนียะ ๒ สิกขาบท ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีฉันกระเทียม ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีเข้าไปปฏิบัติภิกษุผู้กำลังฉัน ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีไปดูฟ้อนรำ ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีเปลือยกายอาบน้ำ ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณี ๒ รูปใช้ผ้าปูนอนและผ้าห่มผืนเดียวกันนอนด้วยกัน ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณี ๒ รูป นอนเตียงเดียวกัน ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีไม่มีพวกเที่ยวจาริกภายในแว่นแคว้น ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีไม่มีพวกเที่ยวจาริกภายนอกแว่นแคว้น ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีหลีกไปสู่จาริกภายในพรรษา ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีไปดูโรงละคร ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีใช้สอยเก้าอี้นอน ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีกรอด้าย ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีช่วยทำธุระของคฤหัสถ์ ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีให้ของเคี้ยวด้วยมือของตนแก่ชาวบ้านเป็นต้น ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีจำพรรษาในอาวาสที่ไม่มีภิกษุ ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีใช้ร่ม ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีไปด้วยยาน ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีใช้เครื่องประดับเอว ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีใช้เครื่องประดับสำหรับสตรี ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีอาบน้ำ ปรุงเครื่องประเทืองผิว ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีอาบน้ำปรุงกำยานเป็นเครื่องอบ ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีใช้ภิกษุณีนวด ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีใช้สิกขมานานวด ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีใช้สามเณรีนวด ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีใช้สตรีคฤหัสถ์นวด ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีผู้เข้าบ้านไม่มีผ้ารัดถันต้องอาบัติ ๑

รวมเป็น ๔๔ สิกขาบท เกิดแต่กาย มิใช่วาจากับจิต เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา

ทุกๆ สิกขาบท รวมทั้งเอฬกโลมสิกขาบท มีสมุฏฐาน ๒ เสมอกัน.

เอฬกโลมสมุฏฐาน จบ

ปทโสธัมมสมุฏฐาน

[๘๓๓] สิกขาบทว่าด้วยสอนธรรมแก่อนุปสัมบันว่าพร้อมกัน ๑ สิกขาบทว่าด้วยแสดงธรรมแก่มาตุคาม ยิ่งกว่า ๕-๖ คำ เว้นแต่มีบุรุษผู้รู้เดียงสา ๑ สิกขาบทว่าด้วยยังไม่ได้รับสมมติสั่งสอนภิกษุณี ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุได้รับสมมติแล้วสอนภิกษุณีเมื่อพระอาทิตย์อัสดงคตแล้ว ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีเรียนและบอกติรัจฉานวิชา ๒ สิกขาบท ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีไม่ขอโอกาสก่อนถามปัญหา ๑ สิกขาบทเหล่านี้รวม ๗ สิกขาบท เกิดแต่วาจา มิใช่กายและจิต เกิดแต่วาจากับจิต แต่มิใช่เกิดแต่กาย ทุกๆ สิกขาบท มีสมุฏฐาน ๒ เหมือนปทโสธัมมสมุฏฐาน ฉะนั้น.

ปทโสธัมมสมุฏฐาน จบ

อัทธานสมุฏฐาน

[๘๓๔] สิกขาบทว่าด้วยชักชวนภิกษุณีเดินทางไกล ๑ สิกขาบทว่าด้วยชักชวนภิกษุณีลงเรือลำเดียวกัน ๑ สิกขาบทว่าด้วยขอโภชนะอันประณีต ๑ สิกขาบทว่าด้วยชักชวนมาตุคามเดินทางด้วยกัน ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีถอนขนในที่แคบ ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีขอข้าวเปลือก ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีรับนิมนต์แล้วฉันภัตตาหาร ๑ ปาฏิเทสนียะของภิกษุณี ๘ สิกขาบท ๑ สิกขาบทเหล่านี้ร่วม ๑๕ สิกขาบท เกิดแต่กาย มิใช่วาจา มิใช่จิต เกิดแต่กายกับวาจา มิใช่เกิดแต่จิต เกิดแต่กายกับจิต มิใช่เกิดแต่วาจา เกิดแต่กายวาจาและจิต เป็น ๔ สมุฏฐาน พระพุทธเจ้าผู้มีพระญาณ ทรงบัญญัติว่า มีวินัยเสมอกับอัทธานสมุฏฐาน.

อัทธานสมุฏฐาน จบ

เถยยสัตถสมุฏฐาน

[๘๓๕] สิกขาบทว่าด้วยชักชวนพวกเกวียนผู้เป็นโจรเดินทางร่วม ๑ สิกขาบทว่าด้วยยืนแอบฟัง ๑ สิกขาบทว่าด้วยขอแกงและข้าวสุก ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณียืนร่วมกับบุรุษในเวลาค่ำคืน ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณียืนร่วมกับบุรุษในโอกาสกำบัง ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณียืน

ร่วมกับบุรุษในที่กลางแจ้ง ๑ สิกขาบทว่า ด้วยภิกษุณียืนร่วมกับบุรุษในตรอกตัน ๑ รวมสิกขาบทเหล่านี้ ๗ สิกขาบทเกิดแต่กายกับจิต มิใช่เกิดแต่วาจา เกิดแต่ทวาร ๓ สิกขาบทเหล่านี้ มีสมุฏฐาน ๒ พระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าพันธุ์แห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ ได้ทรงแสดงแล้วว่า เหมือนเถยยสัตถสมุฏฐาน.

เถยยสัตถสมุฏฐาน จบ

ธัมมเทสนาสมุฏฐาน

[๘๓๖] พระตถาคตทั้งหลาย ย่อมไม่แสดงธรรมแก่คนมีร่มในมือ ๑ มีไม้พลองในมือ ๑ มีศาตราในมือ ๑ มีอาวุธในมือ ๑ สวมเขียงเท้า ๑ สวมรองเท้า ๑ ไปในยาน ๑ อยู่บนที่นอน ๑ นั่งรัดเข่า ๑ โพกศีรษะ ๑ คลุมศีรษะ ๑ รวมเป็น ๑๑ สิกขาบท พอดี เกิดแต่วาจากับจิต มิใช่เกิดแต่กาย ทุกๆ สิกขาบทมีสมุฏฐานอันหนึ่งเสมอกับธัมมเทสนาสมุฏฐาน.

ธัมมเทสนาสมุฏฐาน จบ

ภูตาโรจนสมุฏฐาน

[๘๓๗] สิกขาบทว่าด้วยบอกอุตตริมนุสสธรรมที่มีจริง เกิดแต่กาย มิใช่เกิดแต่วาจา มิใช่เกิดแต่จิต เกิดแต่วาจา มิใช่เกิดแต่กาย และมิใช่เกิดแต่จิต เกิดแต่กายกับวาจา มิใช่เกิดแต่จิต ชื่อว่าภูตาโรจนสมุฏฐาน ย่อมเกิดแต่สมุฏฐาน ๓.

ภูตาโรจนสมุฏฐาน จบ

โจรีวุฏฐาปนสมุฏฐาน

[๘๓๘] สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีรับหญิงโจรให้บวช เกิดแต่วาจากับจิต มิใช่เกิดแต่กาย และเกิดโดยทวารทั้ง ๓ โจรีวุฏฐาปนสมุฏฐานนี้ พระพุทธเจ้าผู้ธรรมราชาทรงตั้งไว้ว่า มีสมุฏฐาน ๒ ไม่ซ้ำกัน.

โจรีวุฏฐาปนสมุฏฐาน จบ

อนนุญาตสมุฏฐาน

[๘๓๙] สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีบวชสตรีที่มารดาบิดา หรือสามีมิได้อนุญาต เกิดแต่วาจา มิใช่เกิดแต่กาย และมิใช่เกิดแต่จิต เกิดแต่กายกับวาจา มิใช่เกิดแต่จิต เกิดแต่วาจากับจิต มิใช่เกิดแต่กาย เกิดแต่กายวาจาจิต ๓ สถาน จึงมีสมุฏฐาน ๔ ไม่ซ้ำกัน.

อนนุญาตสมุฏฐาน จบ

----

[๘๔๐] ก็สมุฏฐาน ๑๓ ทรงแสดงไว้ดีแล้วโดยย่อๆ เป็นเหตุทำความไม่หลง อนุโลมแก่ธรรมที่เป็นแบบ วิญญูชนเมื่อทรงจำสมุฏฐานนี้ไว้ได้ ย่อมไม่หลงในสมุฏฐานแล.

ย่อหัวข้อสมุฏฐาน จบ

กติปุจฉาวาร

อาบัติเป็นต้น

[๘๔๑] อาบัติมีเท่าไร? กองอาบัติมีเท่าไร? วินีตวัตถุมีเท่าไร? ความไม่เคารพมีเท่าไร? ความเคารพมีเท่าไร? วินีตวัตถุมีเท่าไร? วิบัติมีเท่าไร? สมุฏฐานแห่งอาบัติมีเท่าไร? มูลแห่งวิวาทมีเท่าไร? มูลแห่งการโจทมีเท่าไร? ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึงกันมีเท่าไร? เรื่องทำความแตกร้าวกันมีเท่าไร? อธิกรณ์มีเท่าไร? สมถะมีเท่าไร?

[๘๔๒] อาบัติมี ๕. กองอาบัติมี ๕. วินีตวัตถุมี ๕. อาบัติมี ๗. กองอาบัติมี ๗. วินีตวัตถุมี ๗. ความไม่เคารพมี ๖. ความเคารพมี ๖. วินีตวัตถุมี ๖. วิบัติมี ๔. สมุฏฐานแห่งอาบัติมี ๖. มูลแห่งวิวาทมี ๖. มูลแห่งการโจทมี ๖. ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึงกันมี ๖. เรื่องทำความแตกร้าวกันมี ๑๘. อธิกรณ์มี ๔. สมถะมี ๗.

อาบัติ ๕

[๘๔๓] ในหัวข้อเหล่านั้นอาบัติ ๕ เป็นไฉน? คือ อาบัติปาราชิก อาบัติสังฆาทิเสส อาบัติปาจิตตีย์ อาบัติปาฏิเทสนียะ อาบัติทุกกฏ นี้อาบัติ ๕.

กองอาบัติ ๕

[๘๔๔] ในหัวข้อเหล่านั้น กองอาบัติ ๕ เป็นไฉน? คือ กองอาบัติปาราชิก กองอาบัติสังฆาทิเสส กองอาบัติปาจิตตีย์ กองอาบัติปาฏิเทสนียะ กองอาบัติทุกกฏ นี้กองอาบัติ ๕.

วินีตวัตถุ ๕

[๘๔๕] ในหัวข้อเหล่านั้น วินีตวัตถุ ๕ เป็นไฉน? คือ การเว้นไกล การเว้นขาด การงดเว้น เจตนาเครื่องเว้นจากกองอาบัติ ๕ ความไม่ประกอบ ความไม่ทำ ความไม่แกล้งต้อง ความไม่ละเมิดขอบเขต การกำจัดกองอาบัติ ๕ ด้วยอริยมรรคชื่อเสตุ นี้วินีตวัตถุ ๕.

อาบัติ ๗

[๘๔๖] ในหัวข้อเหล่านั้น อาบัติ ๗ เป็นไฉน? คือ อาบัติปาราชิก อาบัติสังฆาทิเสส อาบัติถุลลัจจัย อาบัติปาจิตตีย์ อาบัติปาฏิเทสนียะ อาบัติทุกกฏ อาบัติทุพภาสิต นี้อาบัติ ๗.

กองอาบัติ ๗

[๘๔๗] ในหัวข้อเหล่านั้น กองอาบัติ ๗ เป็นไฉน? คือ กองอาบัติปาราชิก กองอาบัติสังฆาทิเสส กองอาบัติถุลลัจจัย กองอาบัติปาจิตตีย์ กองอาบัติปาฏิเทสนียะ กองอาบัติทุกกฏ กองอาบัติทุพภาสิต นี้กองอาบัติ ๗.

วินีตวัตถุ ๗

[๘๔๘] ในหัวข้อเหล่านั้น วินีตวัตถุ ๗ เป็นไฉน? คือ การเว้นไกล การเว้นขาด การงดเว้น เจตนาเครื่องเว้นจากกองอาบัติ ๗ ความไม่ประกอบ ความไม่ทำ ความไม่แกล้งต้อง ความไม่ละเมิดขอบเขต การกำจัดกองอาบัติ ๗ ด้วยอริยมรรคชื่อเสตุ นี้วินีตวัตถุ ๗.

ความไม่เคารพ ๖

[๘๔๙] ในหัวข้อเหล่านั้น ความไม่เคารพ ๖ เป็นไฉน? คือ ความไม่เคารพในพระพุทธเจ้า ความไม่เคารพในพระธรรม ความไม่เคารพในพระสงฆ์ ความไม่เคารพในสิกขา ความไม่เคารพในอัปปมาท ความไม่เคารพในปฏิสันถาร นี้ความไม่เคารพ ๖.

ความเคารพ ๖

[๘๕๐] ในหัวข้อเหล่านั้น ความเคารพ ๖ เป็นไฉน? คือ ความเคารพในพระพุทธเจ้า ความเคารพในพระธรรม ความเคารพในพระสงฆ์ ความเคารพในสิกขา ความเคารพในอัปปมาท ความเคารพในปฏิสันถาร นี้ความเคารพ ๖.

วินีตวัตถุ ๖

[๘๕๑] ในหัวข้อเหล่านั้น วินีตวัตถุ ๖ เป็นไฉน? คือ การเว้นไกล การเว้นขาด การงดเว้น เจตนาเครื่องเว้นจากความไม่เคารพ ๖ ความไม่ประกอบ ความไม่ทำ ความไม่แกล้งต้อง ความไม่ละเมิดขอบเขต การกำจัดความไม่เคารพ ๖ ด้วยอริยมรรคชื่อเสตุ นี้วินีตวัตถุ ๖.

วิบัติ ๔

[๘๕๒] ในหัวข้อเหล่านั้น วิบัติ ๔ เป็นไฉน? คือ ศีลวิบัติ อาจารวิบัติ ทิฏฐิวิบัติ อาชีววิบัติ นี้วิบัติ ๔.

สมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖

[๘๕๓] ในหัวข้อเหล่านั้น สมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ เป็นไฉน? คือ อาบัติเกิดแต่กาย มิใช่วาจา มิใช่จิตก็มี อาบัติเกิดแต่วาจา มิใช่กาย มิใช่จิตก็มี อาบัติเกิดแต่กายกับวาจา มิใช่จิตก็มี อาบัติเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจาก็มี อาบัติเกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กายก็มี อาบัติเกิดแต่กายวาจาและจิตก็มี นี้สมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖.

มูลแห่งการวิวาท ๖

[๘๕๔] ในหัวข้อเหล่านั้น มูลแห่งวิวาท ๖ เป็นไฉน? คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้มักโกรธ เป็นผู้ถือโกรธ ภิกษุผู้ที่มักโกรธ ถือโกรธนั้น ย่อมไม่มีความเคารพยำเกรงในพระศาสดา พระธรรม และพระสงฆ์ ย่อมไม่ทำให้บริบูรณ์ในสิกขา ภิกษุผู้ที่ไม่มีความเคารพยำเกรงในพระศาสดา พระธรรม และพระสงฆ์อยู่ แม้ในสิกขาก็ไม่ทำให้บริบูรณ์นั้น ย่อมก่อวิวาทในสงฆ์ การวิวาทย่อมมีเพื่อความไม่เกื้อกูลแก่ชนมาก เพื่อไม่เป็นสุขแก่ชนมาก เพื่อความพินาศแก่ชนมาก เพื่อความไม่เกื้อกูลเพื่อทุกข์แก่เทวดาและมนุษย์ ถ้าพวกเธอเล็งเห็นมูลแห่งวิวาทเห็นปานนี้ได้ทั้งภายในทั้งภายนอก พวกเธอในบริษัทนั้นพึงพยายามละมูลแห่งวิวาทอันลามกนั้นเสีย ถ้าพวกเธอไม่เล็งเห็นมูลแห่งวิวาทเห็นปานนี้ ทั้งภายในทั้งภายนอก พวกเธอในบริษัทนั้น พึงปฏิบัติ เพื่อความเป็นไปต่อไปแห่งมูลแห่งวิวาทอันลามกนั้น ความละมูลแห่งวิวาทอันลามกนั้น ย่อมมีด้วยอย่างนี้ ความเป็นไปต่อไปแห่งมูลแห่งวิวาทอันลามกนั้น ย่อมมีด้วยอย่างนี้.

อนึ่ง ภิกษุเป็นผู้ลบหลู่ เป็นผู้ตีเสมอท่าน ภิกษุที่เป็นผู้ลบหลู่ตีเสมอท่านนั้น ย่อม
ไม่มีความเคารพยำเกรงในพระศาสดา พระธรรม และพระสงฆ์อยู่ ย่อมไม่ทำให้บริบูรณ์ในสิกขา
ภิกษุผู้ที่ไม่มีความเคารพยำเกรงในพระศาสดา พระธรรม และพระสงฆ์อยู่ แม้ในสิกขาก็ไม่ทำให้
บริบูรณ์นั้น ย่อมก่อวิวาทในสงฆ์ การวิวาทย่อมมีเพื่อความไม่เกื้อกูลแก่ชนมาก เพื่อไม่เป็นสุข
แก่ชนมาก เพื่อความพินาศแก่ชนมาก เพื่อความไม่เกื้อกูล เพื่อทุกข์แก่เทวดาและมนุษย์ ถ้า
พวกเธอเล็งเห็นมูลแห่งวิวาทเห็นปานนี้ได้ทั้งภายในทั้งภายนอก พวกเธอในบริษัทนั้นพึงพยายาม
ละมูลแห่งวิวาทอันลามกนั้นเสีย ถ้าพวกเธอไม่เล็งเห็นมูลแห่งวิวาทเห็นปานนี้ ทั้งภายในทั้ง
ภายนอก พวกเธอในบริษัทนั้น พึงปฏิบัติเพื่อความเป็นไปต่อไปแห่งมูลแห่งวิวาทอันลามกนั้น
ความละมูลแห่งวิวาทอันลามกนั้น ย่อมมีด้วยอย่างนี้ ความเป็นไปต่อไปแห่งมูลแห่งวิวาทอันลามก
นั้น ย่อมมีด้วยอย่างนี้

อนึ่ง ภิกษุเป็นผู้มีปกติอิสสา เป็นผู้มีปกติตระหนี่ ภิกษุผู้ที่มีปกติอิสสามีปกติ
ตระหนี่นั้น ย่อมไม่มีความเคารพยำเกรงในพระศาสดา พระธรรม และพระสงฆ์อยู่ ย่อมไม่
ทำให้บริบูรณ์ในสิกขา ภิกษุผู้ที่ไม่มีความเคารพยำเกรงในพระศาสดา พระธรรม และพระสงฆ์
อยู่ แม้ในสิกขาก็ไม่ทำให้บริบูรณ์นั้น ย่อมก่อวิวาทในสงฆ์ การวิวาทย่อมมีเพื่อความไม่เกื้อกูล
แก่ชนมาก เพื่อไม่เป็นสุขแก่ชนมาก เพื่อความพินาศแก่ชนมาก เพื่อความไม่เกื้อกูลเพื่อทุกข์
แก่เทวดาและมนุษย์ ถ้าพวกเธอเล็งเห็นมูลแห่งวิวาทเห็นปานนี้ได้ทั้งภายในทั้งภายนอก พวกเธอ
ในบริษัทนั้นพึงพยายามละมูลแห่งวิวาทอันลามกนั้นเสีย ถ้าพวกเธอไม่เล็งเห็นมูลแห่งวิวาทเห็น
ปานนี้ทั้งภายในทั้งภายนอก พวกเธอในบริษัทนั้น พึงปฏิบัติเพื่อความเป็นไปต่อไปแห่งมูลแห่ง
วิวาทอันลามก ความละมูลแห่งวิวาทอันลามกนั้น ย่อมมีด้วยอย่างนี้ ความเป็นไปต่อไปแห่งมูล
แห่งวิวาทอันลามกนั้น ย่อมมีด้วยอย่างนี้.

อนึ่ง ภิกษุเป็นผู้อวดดี เป็นผู้เจ้ามายา ภิกษุผู้ที่อวดดีเจ้ามายานั้น ย่อมไม่มีความเคารพ
ยำเกรงในพระศาสดา พระธรรม และพระสงฆ์อยู่ ย่อมไม่ทำให้บริบูรณ์ในสิกขา ภิกษุผู้ที่ไม่มี
ความเคารพ ยำเกรงในพระศาสดา พระธรรม และพระสงฆ์อยู่ แม้ในสิกขาก็ไม่ทำให้บริบูรณ์นั้น
ย่อมก่อวิวาทในสงฆ์ การวิวาทย่อมมีเพื่อความไม่เกื้อกูลแก่ชนมาก เพื่อไม่เป็นสุขแก่ชนมาก
เพื่อความพินาศแก่ชนมาก เพื่อความไม่เกื้อกูลเพื่อทุกข์แก่เทวดาและมนุษย์ ถ้าพวกเธอเล็งเห็น
มูลแห่งวิวาทเห็นปานนี้ได้ทั้งภายในทั้งภายนอก พวกเธอในบริษัทนั้น พึงพยายามละมูลแห่งวิวาท

อันลามกนั้นเสีย ถ้าพวกเธอไม่เล็งเห็นมูลแห่งวิวาทเห็นปานนี้ทั้งภายในทั้งภายนอก พวกเธอใน
บริษัทนั้น พึงปฏิบัติเพื่อความเป็นไปต่อไปแห่งมูลแห่งวิวาทอันลามกนั้น ความละมูลแห่งวิวาท
อันลามกนั้น ย่อมมีด้วยอย่างนี้ ความเป็นไปต่อไปแห่งมูลแห่งวิวาทอันลามกนั้น ย่อมมีด้วย
อย่างนี้

อนึ่ง ภิกษุเป็นผู้มีความปรารถนาลามก มีความเห็นผิด ภิกษุผู้ที่มีความปรารถนาลามก
มีความเห็นผิดนั้น ย่อมไม่มีความเคารพยำเกรงในพระศาสดา พระธรรม และพระสงฆ์อยู่ ย่อม
ไม่ทำให้บริบูรณ์ในสิกขา ภิกษุผู้ที่ไม่มีความเคารพยำเกรงในพระศาสดา พระธรรมและพระสงฆ์อยู่
แม้ในสิกขาก็ไม่ทำให้บริบูรณ์นั้น ย่อมก่อวิวาทในสงฆ์ การวิวาทย่อมมีเพื่อความไม่เกื้อกูลแก่
ชนมาก เพื่อไม่เป็นสุขแก่ชนมาก เพื่อความพินาศแก่ชนมาก เพื่อความไม่เกื้อกูลเพื่อทุกข์
แก่เทวดาและมนุษย์ ถ้าพวกเธอเล็งเห็นมูลแห่งวิวาทเห็นปานนี้ได้ทั้งภายในทั้งภายนอก พวกเธอ
ในบริษัทนั้น พึงพยายามละมูลแห่งวิวาทอันลามกนั้นเสีย ถ้าพวกเธอไม่เล็งเห็นมูลแห่งวิวาท
เห็นปานนี้ทั้งภายในทั้งภายนอก พวกเธอในบริษัทนั้นพึงปฏิบัติ เพื่อความเป็นไปต่อไปแห่งมูล
แห่งวิวาทอันลามกนั้น ความละมูลแห่งวิวาทอันลามกนั้นย่อมมีด้วยอย่างนี้ ความเป็นไปต่อไป
แห่งมูลแห่งวิวาทอันลามกนั้น ย่อมมีด้วยอย่างนี้.

อนึ่ง ภิกษุเป็นผู้ถือแต่ความเห็นของตน ถืออย่างแน่นแฟ้น ปลดได้อยาก ภิกษุผู้ที่
ถือแต่ความเห็นของตน ถืออย่างแน่นแฟ้น ปลดได้ยากนั้น ย่อมไม่มีความเคารพยำเกรงใน
พระศาสดา พระธรรมและพระสงฆ์อยู่ ย่อมไม่ทำให้บริบูรณ์ในสิกขา ภิกษุผู้ที่ไม่มีความเคารพ
ยำเกรงในพระศาสดา พระธรรม และพระสงฆ์อยู่ แม้ในสิกขาก็ไม่ทำให้บริบูรณ์นั้น ย่อมก่อ
วิวาทในสงฆ์ การวิวาทย่อมมีเพื่อความไม่เกื้อกูลแก่ชนมาก เพื่อไม่เป็นสุขแก่ชนมาก เพื่อความ
พินาศแก่ชนมาก เพื่อความไม่เกื้อกูลเพื่อทุกข์แก่เทวดาและมนุษย์ ถ้าพวกเธอเล็งเห็นมูล
แห่งวิวาทเห็นปานนี้ได้ทั้งภายในทั้งภายนอก พวกเธอในบริษัทนั้น พึงพยายามละมูลแห่งวิวาท
อันลามกนั้นเสีย ถ้าพวกเธอไม่เล็งเห็นมูลแห่งวิวาทเห็นปานนี้ ทั้งภายในทั้งภายนอก พวกเธอ
ในบริษัทนั้น พึงปฏิบัติเพื่อความเป็นไปต่อไปแห่งมูลแห่งวิวาทอันลามกนั้น ความละมูลแห่ง
วิวาทอันลามกนั้น ย่อมมีด้วยอย่างนี้ ความเป็นไปต่อไปแห่งมูลแห่งวิวาทอันลามกนั้น ย่อมมี
ด้วยอย่างนี้ นี้มูลแห่งวิวาท ๖.

มูลแห่งการโจท ๖

[๘๕๕] ในหัวข้อเหล่านั้น มูลแห่งการโจท ๖ เป็นไฉน? คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้มักโกรธ ถือโกรธ ภิกษุผู้ที่มักโกรธ ถือโกรธนั้น ย่อมไม่มีความเคารพยำเกรงในพระศาสดา พระธรรม และพระสงฆ์อยู่ ย่อมไม่ทำให้บริบูรณ์ในสิกขา ภิกษุผู้ที่ไม่มีความเคารพยำเกรง ในพระศาสดา พระธรรม และพระสงฆ์อยู่ แม้ในสิกขาก็ไม่ทำให้บริบูรณ์นั้น ย่อมก่อการโจท ในสงฆ์ การโจทย่อมมีเพื่อความไม่เกื้อกูลแก่ชนมาก เพื่อไม่เป็นสุขแก่ชนมาก เพื่อความพินาศ แก่ชนมาก เพื่อความไม่เกื้อกูลเพื่อทุกข์แก่เทวดาและมนุษย์ ถ้าพวกเธอเล็งเห็นมูลแห่งการ โจทเห็นปานนี้ได้ทั้งภายในทั้งภายนอก พวกเธอในบริษัทนั้น พึงพยายามละมูลแห่งการโจท อันลามกนั้นเสีย ถ้าพวกเธอไม่เล็งเห็นมูลแห่งการโจทเห็นปานนี้ ทั้งภายในทั้งภายนอก พวกเธอ ในบริษัทนั้น พึงปฏิบัติเพื่อความเป็นไปต่อไปแห่งมูลแห่งการโจทอันลามกนั้น ความละมูลแห่ง การโจทอันลามกนั้นย่อมมีด้วยอย่างนี้ ความเป็นไปแห่งมูลแห่งการโจทอันลามกนั้น ย่อมมีด้วย อย่างนี้.

อนึ่ง ภิกษุเป็นผู้ลบหลู่ เป็นผู้ตีเสมอท่าน ภิกษุผู้ที่ลบหลู่ตีเสมอท่านนั้น ย่อมไม่มี ความเคารพยำเกรงในพระศาสดา พระธรรม และพระสงฆ์อยู่ ย่อมไม่ทำให้บริบูรณ์ในสิกขา ภิกษุผู้ที่ไม่มีความเคารพยำเกรงในพระศาสดา พระธรรม และพระสงฆ์อยู่ แม้ในสิกขาก็ไม่ ทำให้บริบูรณ์นั้น ย่อมก่อการโจทในสงฆ์ การโจทย่อมมีเพื่อความไม่เกื้อกูลแก่ชนมาก เพื่อไม่ เป็นสุขแก่ชนมาก เพื่อความพินาศแก่ชนมาก เพื่อความไม่เกื้อกูลเพื่อทุกข์แก่เทวดาและ มนุษย์ ถ้าพวกเธอเล็งเห็นมูลแห่งการโจทเห็นปานนี้ได้ทั้งภายในทั้งภายนอก พวกเธอใน บริษัทนั้นพึงพยายามละมูลแห่งการโจทอันลามกนั้นเสีย ถ้าพวกเธอไม่เล็งเห็นมูลแห่งการโจท เห็นปานนี้ทั้งภายในทั้งภายนอก พวกเธอในบริษัทนั้นพึงปฏิบัติเพื่อความเป็นไปต่อไปแห่งมูล แห่งการโจทอันลามกนั้น ความละมูลแห่งการโจทอันลามกนั้น ย่อมมีด้วยอย่างนี้ ความเป็น ไปต่อไปแห่งมูลของการโจทอันลามกนั้น ย่อมมีด้วยอย่างนี้.

อนึ่ง ภิกษุเป็นผู้มีปกติอิสสา เป็นผู้มีปกติตระหนี่ ภิกษุผู้ที่มีปกติอิสสา มีปกติตระหนี่ นั้น ย่อมไม่มีความเคารพยำเกรงในพระศาสดา พระธรรม และพระสงฆ์อยู่ ย่อมไม่ทำให้บริบูรณ์ ในสิกขา ภิกษุผู้ที่ไม่มีความเคารพยำเกรงในพระศาสดา พระธรรม และพระสงฆ์อยู่ แม้ในสิกขา ก็ไม่ทำให้บริบูรณ์นั้น ย่อมก่อการโจทในสงฆ์ การโจทย่อมมีเพื่อความไม่เกื้อกูลแก่ชนมาก เพื่อ ไม่เป็นสุขแก่ชนมาก เพื่อความพินาศแก่ชนมาก เพื่อความไม่เกื้อกูลเพื่อทุกข์แก่เทวดาและ

มนุษย์ ถ้าพวกเธอเล็งเห็นมูลแห่งการโจทเห็นปานนี้ได้ทั้งภายในทั้งภายนอก พวกเธอในบริษัทนั้นพึงพยายามละมูลแห่งการโจทอันลามกนั้นเสีย ถ้าพวกเธอไม่เล็งเห็นมูลแห่งการโจทเห็นปานนี้ทั้งภายในทั้งภายนอก พวกเธอในบริษัทนั้นพึงปฏิบัติเพื่อความเป็นไปต่อไปแห่งมูลแห่งการโจทอันลามกนั้น ความละมูลแห่งการโจทอันลามกนั้นย่อมมีด้วยอย่างนี้ ความเป็นไปต่อไปแห่งมูลของการโจทอันลามกนั้น ย่อมมีด้วยอย่างนี้.

อนึ่ง ภิกษุเป็นผู้อวดดี เป็นผู้เจ้ามายา ภิกษุผู้ที่อวดดีเจ้ามายานั้น ย่อมไม่มีความเคารพยำเกรงในพระศาสดา พระธรรม และพระสงฆ์อยู่ ย่อมไม่ทำให้บริบูรณ์ในสิกขา ภิกษุผู้ที่ไม่มีความเคารพยำเกรงในพระศาสดา พระธรรม และพระสงฆ์อยู่ แม้ในสิกขาก็ไม่ทำให้บริบูรณ์นั้น ย่อมก่อการโจทในสงฆ์ การโจทย่อมมี เพื่อความไม่เกื้อกูลแก่ชนมาก เพื่อไม่เป็นสุขแก่ชนมาก เพื่อความพินาศแก่ชนมาก เพื่อความไม่เกื้อกูลเพื่อทุกข์แก่เทวดาและมนุษย์ ถ้าพวกเธอเล็งเห็นมูลแห่งการโจทเห็นปานนี้ได้ทั้งภายในทั้งภายนอก พวกเธอในบริษัทนั้นพึงพยายามละมูลแห่งการโจทอันลามกนั้นเสีย ถ้าพวกเธอไม่เล็งเห็นมูลแห่งการโจทเห็นปานนี้ทั้งภายในทั้งภายนอก พวกเธอในบริษัทนั้นพึงปฏิบัติเพื่อความเป็นไปต่อไปแห่งมูลของการโจทอันลามกนั้น ความละมูลแห่งการโจทอันลามกนั้น ย่อมมีด้วยอย่างนี้ ความเป็นไปต่อไปแห่งมูลแห่งการโจทอันลามกนั้น ย่อมมีด้วยอย่างนี้.

อนึ่ง ภิกษุเป็นผู้มีความปรารถนาลามก เป็นผู้มีความเห็นผิด ภิกษุเป็นผู้มีความปรารถนาลามก มีความเห็นผิดนั้น ย่อมไม่มีความเคารพยำเกรงในพระศาสดา พระธรรม และพระสงฆ์อยู่ ย่อมไม่ทำให้บริบูรณ์ในสิกขา ภิกษุผู้ที่ไม่มีความเคารพยำเกรงในพระศาสดา พระธรรม และพระสงฆ์อยู่ แม้ในสิกขาก็ไม่ทำให้บริบูรณ์นั้น ย่อมก่อการโจทในสงฆ์ การโจทย่อมมีเพื่อความไม่เกื้อกูลแก่ชนมาก เพื่อไม่เป็นสุขแก่ชนมาก เพื่อความพินาศแก่ชนมาก เพื่อความไม่เกื้อกูลเพื่อทุกข์แก่เทวดาและมนุษย์ ถ้าพวกเธอเล็งเห็นมูลแห่งการโจทเห็นปานนี้ได้ทั้งภายในทั้งภายนอก พวกเธอในบริษัทนั้นพึงพยายามละมูลแห่งการโจทอันลามกนั้นเสีย ถ้าพวกเธอไม่เล็งเห็นมูลแห่งการโจทเห็นปานนี้ทั้งภายในทั้งภายนอก พวกเธอในบริษัทนั้นพึงปฏิบัติเพื่อความเป็นไปต่อไปแห่งมูลของการโจทอันลามกนั้น ความละมูลแห่งการโจทอันลามกนั้น ย่อมมีด้วยอย่างนี้ ความเป็นไปต่อไปแห่งมูลของการโจทอันลามกนั้นย่อมมีด้วยอย่างนี้.

อนึ่ง ภิกษุเป็นผู้ถือแต่ความเห็นของตน ถืออย่างแน่นแฟ้นปลดได้ยาก ภิกษุผู้ที่ถือแต่ความเห็นของตน ถืออย่างแน่นแฟ้นปลดได้ยากนั้น ย่อมไม่มีความเคารพยำเกรงในพระศาสดา พระธรรม และพระสงฆ์อยู่ ย่อมไม่ทำให้บริบูรณ์ในสิกขา ภิกษุผู้ที่ไม่มีความเคารพยำเกรงในพระศาสดา พระธรรม และพระสงฆ์อยู่ แม้ในสิกขาก็ไม่ทำให้บริบูรณ์นั้น ย่อมก่อการโจทในสงฆ์ การโจทย่อมมีเพื่อความไม่เกื้อกูลแก่ชนมาก เพื่อไม่เป็นสุขแก่ชนมาก เพื่อความพินาศแก่ชนมาก เพื่อความไม่เกื้อกูลเพื่อทุกข์แก่เทวดาและมนุษย์ ถ้าพวกเธอเล็งเห็นมูลแห่งการโจทเห็นปานนี้ได้ทั้งภายในทั้งภายนอก พวกเธอในบริษัทนั้นพึงพยายามละมูลแห่งการโจทอันลามกนั้นเสีย ถ้าพวกเธอไม่เล็งเห็นมูลแห่งการโจทเห็นปานนี้ทั้งภายในทั้งภายนอก พวกเธอในบริษัทนั้นพึงปฏิบัติเพื่อความเป็นไปต่อไปแห่งมูลของการโจทอันลามกนั้น ความละมูลแห่งการโจทอันลามกนั้น ย่อมมีด้วยอย่างนี้ ความเป็นไปต่อไปแห่งมูลของการโจทอันลามกนั้นย่อมมีด้วยอย่างนี้ นี้มูลแห่งการโจท ๖.

สาราณียธรรม ๖ ประการ

[๘๕๖] ในหัวข้อเหล่านั้น ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึงกัน ๖ เป็นไฉน?
ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เข้าไปตั้งกายกรรมประกอบด้วยเมตตาในเพื่อนสพรหมจารีทั้งหลายทั้งในที่แจ้งทั้งในที่ลับ ธรรมแม้นี้เป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึงกัน ทำให้เป็นที่รัก ทำให้เป็นที่เคารพ เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อความไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพรียงกัน เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน.

อนึ่ง ภิกษุเข้าไปตั้งวจีกรรมประกอบด้วยเมตตาในเพื่อนสพรหมจารีทั้งหลายทั้งในที่แจ้งทั้งในที่ลับ ธรรมแม้นี้เป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึงกัน ทำให้เป็นที่รัก ทำให้เป็นที่เคารพเป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อความไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพรียงกัน เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน.

อนึ่ง ภิกษุเข้าไปตั้งมโนกรรมประกอบด้วยเมตตาในเพื่อนสพรหมจารีทั้งหลายทั้งในที่แจ้งทั้งในที่ลับ ธรรมแม้นี้เป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึงกัน ทำให้เป็นที่รัก ทำให้เป็นที่เคารพเป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อความไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพรียงกัน เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน.

อนึ่ง ภิกษุเป็นผู้ไม่หวงลาภที่เกิดโดยธรรม ที่ตนหาได้โดยชอบธรรม โดยที่สุดแม้แต่อาหารที่นับเนื่องในบาตรไว้บริโภค เป็นผู้บริโภคร่วมกับเพื่อนสพรหมจารีผู้มีศีล ธรรมแม้นี้เป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึงกัน ทำให้เป็นที่รัก ทำให้เป็นที่เคารพ เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อความไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพรียงกัน เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน.

อนึ่ง ภิกษุเป็นผู้มีศีลเสมอกับเพื่อนสพรหมจารีในศีลทั้งหลาย ที่ไม่ขาด ไม่ทะลุ ไม่ด่าง ไม่พร้อย เป็นไทย อันวิญญูชนสรรเสริญ อันกิเลสไม่จับต้อง เป็นไปเพื่อสมาธิทั้งในที่แจ้ง ทั้งในที่ลับอยู่ ธรรมแม้นี้เป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึงกัน ทำให้เป็นที่รัก ทำให้เป็นที่เคารพ เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อความไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพรียงกัน เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน.

อนึ่ง ภิกษุเป็นผู้มีทิฏฐิเสมอกับเพื่อนสพรหมจารีในทิฏฐิอันประเสริฐ นำออกจากทุกข์ นำไปเพื่อความสิ้นทุกข์โดยชอบแก่ผู้ทำตามพร่ำสอนทั้งในที่แจ้งทั้งในที่ลับอยู่ ธรรมแม้นี้เป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึงกัน ทำให้เป็นที่รัก ทำให้เป็นที่เคารพ เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อความไม่วิวาทกัน เพื่อความพร้อมเพรียงกัน เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน นี้สาราณียธรรม ๖.

เรื่องทำความแตกร้าวกัน ๑๘

[๘๕๗] ในหัวข้อเหล่านั้น เรื่องทำความแตกร้าวกัน ๑๘ เป็นไฉน? ภิกษุในธรรมวินัยนี้

๑. แสดงสภาพมิใช่ธรรมว่า เป็นธรรม.

๒. แสดงธรรมว่า สภาพมิใช่ธรรม.

๓. แสดงสภาพมิใช่วินัยว่า เป็นวินัย.

๔. แสดงวินัยว่า สภาพมิใช่วินัย.

๕. แสดงสิ่งที่พระตถาคตมิได้ทรงภาษิตมิได้ตรัสไว้ ว่าพระตถาคตทรงภาษิตตรัสไว้.

๖. แสดงสิ่งที่พระตถาคตได้ทรงภาษิต ตรัสไว้แล้ว ว่าพระตถาคตมิได้ทรงภาษิตมิได้ตรัสไว้.

๗. แสดงสิ่งที่พระตถาคตมิได้ทรงประพฤติมาว่า พระตถาคตทรงประพฤติมา.
๘. แสดงสิ่งที่พระตถาคตทรงประพฤติมาว่า พระตถาคตมิได้ทรงประพฤติมา.
๙. แสดงสิ่งที่พระตถาคตมิได้ทรงบัญญัติไว้ว่า พระตถาคตทรงบัญญัติไว้.
๑๐. แสดงสิ่งที่พระตถาคตทรงบัญญัติไว้ว่า พระตถาคตมิได้ทรงบัญญัติไว้.
๑๑. แสดงอาบัติว่า มิใช่อาบัติ.
๑๒. แสดงสิ่งมิใช่อาบัติว่า เป็นอาบัติ.
๑๓. แสดงอาบัติเบาว่า อาบัติหนัก.
๑๔. แสดงอาบัติหนักว่า อาบัติเบา.
๑๕. แสดงอาบัติมีส่วนเหลือว่า อาบัติหาส่วนเหลือมิได้.
๑๖. แสดงอาบัติหาส่วนเหลือมิได้ว่า อาบัติมีส่วนเหลือ.
๑๗. แสดงอาบัติชั่วหยาบว่า อาบัติไม่ชั่วหยาบ.
๑๘. แสดงอาบัติไม่ชั่วหยาบว่า อาบัติชั่วหยาบ.

นี้ เรื่องทำการแตกร้าวกัน ๑๘

อธิกรณ์ ๔

[๘๕๘] ในหัวข้อเหล่านั้น อธิกรณ์ ๔ เป็นไฉน? คือวิวาทาธิกรณ์ ๑ อนุวาทาธิกรณ์ ๑ อาปัตตาธิกรณ์ ๑ กิจจาธิกรณ์ ๑ นี้อธิกรณ์ ๔

สมถะ ๗

[๘๕๙] ในหัวข้อเหล่านั้น สมถะ ๗ เป็นไฉน? คือสัมมุขาวินัย ๑ สติวินัย ๑ อมูฬหวินัย ๑ ปฏิญญาตกรณะ ๑ เยภุยยสิกา ๑ ตัสสปาปิยสิกา ๑ ติณวัตถารกะ ๑ นี้สมถะ ๗

กติปุจฉาวาร จบ

หัวข้อประจำวาร

[๘๖๐] อาบัติ กองอาบัติ วินีตวัตถุ และอาบัติ กองอาบัติ วินีตวัตถุอีกอย่างละ ๗ ความไม่เคารพ ความเคารพ วินีตวัตถุอีก ๗ วิบัติ สมุฏฐานแห่งอาบัติ มูลแห่งการวิวาทและการโจท ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึงกัน เรื่องทำการแตกร้าว อธิกรณ์และสมถะ ๗ พระผู้มีพระภาคตรัสไว้แล้ว รวมเป็น ๑๗ บท.

วีสติวาร

สมุฏฐานวารแห่งอาบัติ ๖ ที่ ๑

[๘๖๑] มีผู้ถามว่า ด้วยสมุฏฐานอาบัติที่ ๑ ภิกษุต้องอาบัติปาราชิก หรือ ตอบว่า ไม่ต้องเลย ต้องอาบัติสังฆาทิเสส หรือ? ตอบว่า บางทีต้อง ต้องอาบัติถุลลัจจัย หรือ? ตอบว่า บางทีต้อง ต้องอาบัติปาจิตตีย์ หรือ? ตอบว่า บางทีต้อง ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ หรือ? ตอบว่า บางทีต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ หรือ? ตอบว่า บางทีต้อง ต้องอาบัติทุพภาษิต หรือ? ตอบว่า ไม่ต้องเลย.

[๘๖๒] มีผู้ถามว่า ด้วยสมุฏฐานอาบัติที่ ๒ ภิกษุต้องอาบัติปาราชิก หรือ? ตอบว่า ไม่ต้องเลย. ต้องอาบัติสังฆาทิเสส หรือ? ตอบว่า บางทีต้อง. ต้องอาบัติถุลลัจจัย หรือ? ตอบว่า บางทีต้อง ต้องอาบัติปาจิตตีย์ หรือ? ตอบว่า บางทีต้อง ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ หรือ? ตอบว่า ไม่ต้องเลย ต้องอาบัติทุกกฏ หรือ? ตอบว่า บางทีต้อง ต้องอาบัติทุพภาสิต หรือ? ตอบว่า ไม่ต้องเลย.

[๘๖๓] มีผู้ถามว่า ด้วยสมุฏฐานอาบัติที่ ๓ ภิกษุต้องอาบัติปาราชิกหรือ? ตอบว่า ไม่ต้องเลย. ต้องอาบัติสังฆาทิเสส หรือ? ตอบว่า บางทีต้อง. ต้องอาบัติถุลลัจจัย หรือ? ตอบว่า บางทีต้อง. ต้องอาบัติปาจิตตีย์ หรือ? ตอบว่า บางทีต้อง. ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ หรือ? ตอบว่า บางทีต้อง. ต้องอาบัติทุกกฏ หรือ? ตอบว่า บางทีต้อง. ต้องอาบัติทุพภาสิต หรือ? ตอบว่า ไม่ต้องเลย.

[๘๖๔] มีผู้ถามว่า ด้วยสมุฏฐานอาบัติที่ ๔ ภิกษุต้องอาบัติปาราชิก หรือ? ตอบว่า บางทีต้อง. ต้องอาบัติสังฆาทิเสส หรือ? ตอบว่า บางทีต้อง. ต้องอาบัติถุลลัจจัย หรือ? ตอบว่า บางทีต้อง. ต้องอาบัติปาจิตตีย์ หรือ? ตอบว่า บางทีต้อง. ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ หรือ? ตอบว่า บางทีต้อง. ต้องอาบัติทุกกฏ หรือ? ตอบว่า บางทีต้อง. ต้องอาบัติทุพภาสิต หรือ? ตอบว่า ไม่ต้องเลย.

[๘๖๕] มีผู้ถามว่า ด้วยสมุฏฐานอาบัติที่ ๕ ภิกษุต้องอาบัติปาราชิก หรือ? ตอบว่า บางทีต้อง. ต้องอาบัติสังฆาทิเสส หรือ? ตอบว่า บางทีต้อง. ต้องอาบัติถุลลัจจัย หรือ? ตอบว่า บางทีต้อง. ต้องอาบัติปาจิตตีย์ หรือ? ตอบว่า บางทีต้อง. ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ หรือ? ตอบว่า ไม่ต้องเลย. ต้องอาบัติทุกกฏ หรือ? ตอบว่า บางทีต้อง. ต้องอาบัติทุพภาสิต หรือ? ตอบว่า บางทีต้อง.

[๘๖๖] มีผู้ถามว่า ด้วยสมุฏฐานอาบัติที่ ๖ ภิกษุต้องอาบัติปาราชิก หรือ? ตอบว่า บางทีต้อง. ต้องอาบัติสังฆาทิเสส หรือ? ตอบว่า บางทีต้อง. ต้องอาบัติถุลลัจจัย หรือ? ตอบว่า บางทีต้อง. ต้องอาบัติปาจิตตีย์ หรือ? ตอบว่า บางทีต้อง. ต้องอาบัติถุลลัจจัย หรือ? ตอบว่า บางทีต้อง. ต้องอาบัติปาจิตตีย์ หรือ? ตอบว่า บางทีต้อง. ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ หรือ? ตอบว่า บางทีต้อง. ต้องอาบัติทุกกฏ หรือ? ตอบว่า บางทีต้อง. ต้องอาบัติทุพภาสิต หรือ? ตอบว่า ไม่ต้องเลย.

สมุฏฐานวารแห่งอาบัติ ๖ ที่ ๑ จบ

กตาปัตติวารแห่งสมุฏฐานอาบัติ ๖ ที่ ๒

[๘๖๗] ถามว่า ด้วยสมุฏฐานอาบัติที่ ๑ ภิกษุต้องอาบัติเท่าไร?
ตอบว่า ด้วยสมุฏฐานอาบัติที่ ๑ ภิกษุต้องอาบัติ ๕ คือ
๑. ภิกษุสำคัญว่าควร สร้างกุฎีด้วยอาการขอเอาเอง ไม่ให้สงฆ์แสดงพื้นที่ เกินประมาณ มีผู้จับจองไว้ ไม่มีชานรอบ เป็นทุกกฏในประโยค.
๒. เมื่อยังไม่วางก้อนดินอีกก้อนหนึ่ง ต้องอาบัติถุลลัจจัย.
๓. เมื่อวางดินก้อนนั้นเสร็จแล้ว ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.
๔. ภิกษุสำคัญว่าควรฉันโภชนะในเวลาวิกาล ต้องอาบัติปาจิตตีย์.
๕. ภิกษุสำคัญว่าควรรับของเคี้ยวก็ดี ของฉันก็ดี จากมือของภิกษุณีมิใช่ญาติ ผู้เข้าไปสู่ละแวกบ้าน ด้วยมือของตนมาฉัน ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ.
ด้วยสมุฏฐานอาบัติที่ ๑ ภิกษุต้องอาบัติ ๕ เหล่านี้.
ถามว่า อาบัติเหล่านั้นจัดเป็นวิบัติเท่าไร บรรดาวิบัติ ๔? สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติเท่าไร บรรดากองอาบัติ ๗? เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร บรรดาสมุฏฐานอาบัติ ๖? จัดเป็นอธิกรณ์อะไร บรรดาอธิกรณ์ ๔? ระงับด้วยสมถะเท่าไร บรรดาสมถะ ๗?
ตอบว่า อาบัติเหล่านั้น จัดเป็นวิบัติ ๒ บรรดาวิบัติ ๔ คือ บางทีเป็นศีลวิบัติ บางทีเป็นอาจารวิบัติ.
สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติ ๕ บรรดากองอาบัติ ๗ คือ บางทีด้วยกองอาบัติสังฆาทิเสส บางทีด้วยกองอาบัติถุลลัจจัย บางทีด้วยกองอาบัติปาจิตตีย์ บางทีด้วยกองอาบัติปาฏิเทสนียะ บางทีด้วยกองอาบัติทุกกฏ.

เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ คือ เกิดแต่กาย มิใช่วาจา มิใช่จิต.

จัดเป็นอาปัตตาธิกรณ์ บรรดาอธิกรณ์ ๔.

ระงับด้วยสมถะ ๓ บรรดาสมถะ ๗ คือบางทีด้วยสัมมุขาวินัย ๑ ด้วยปฏิญญาตกรณะ ๑ บางทีด้วยสัมมุขาวินัยกับติณวัตถารกะ ๑.

[๘๖๘] ถามว่า ด้วยสมุฏฐานอาบัติที่ ๒ ภิกษุต้องอาบัติเท่าไร?

ตอบว่า ด้วยสมุฏฐานอาบัติที่ ๒ ภิกษุต้องอาบัติ ๔ คือ

๑. ภิกษุสำคัญว่าควร สั่งว่า จงทำกุฎีให้ฉัน เขาทำกุฎีให้เธอ มิได้ให้สงฆ์แสดงพื้นที่ เกินประมาณ มีผู้จับจองไว้ ไม่มีชานรอบ เป็นทุกกฏในประโยค.

๒. เมื่อยังไม่วางก้อนดินอีกก้อนหนึ่ง ต้องอาบัติถุลลัจจัย.

๓. เมื่อวางดินก้อนนั้นเสร็จแล้ว ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

๔. ภิกษุสำคัญว่าควรสอนธรรมแก่อนุปสัมบันว่าพร้อมกัน ต้องอาบัติปาจิตตีย์.

ด้วยสมุฏฐานอาบัติที่ ๒ ภิกษุต้องอาบัติ ๔ เหล่านี้.

ถามว่า อาบัติเหล่านั้น จัดเป็นวิบัติเท่าไร บรรดาวิบัติ ๔? ... ระงับด้วยสมถะเท่าไร บรรดาสมถะ ๗?

ตอบว่า อาบัติเหล่านั้นจัดเป็นวิบัติ ๒ บรรดาวิบัติ ๔ คือ บางทีเป็นศีลวิบัติ บางทีเป็นอาจารวิบัติ.

สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติ ๔ บรรดากองอาบัติ ๗ คือ บางทีด้วยกองอาบัติสังฆาทิเสส บางทีด้วยกองอาบัติถุลลัจจัย บางทีด้วยกองอาบัติปาจิตตีย์ บางทีด้วยกองอาบัติทุกกฏ.

เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ คือ เกิดแต่วาจา มิใช่กาย มิใช่จิต.

จัดเป็นอาปัตตาธิกรณ์ บรรดาอธิกรณ์ ๔.

ระงับด้วยสมถะ ๓ บรรดาสมถะ ๗ คือ บางทีด้วยสัมมุขาวินัย ๑ ด้วยปฏิญญาตกรณะ ๑ บางทีด้วยสัมมุขาวินัยกับติณวัตถารกะ ๑.

[๘๖๙] ถามว่า ด้วยสมุฏฐานอาบัติที่ ๓ ภิกษุต้องอาบัติเท่าไร?

ตอบว่า ด้วยสมุฏฐานอาบัติที่ ๓ ภิกษุต้องอาบัติ ๕ คือ

๑. ภิกษุสำคัญว่าควรจัดการสร้างกุฎี ไม่ให้สงฆ์แสดงพื้นที่ เกินประมาณ มีผู้จับจองไว้ ไม่มีชานรอบ เป็นทุกกฏในประโยค.

๒. เมื่อยังมิได้วางก้อนดินอีกก้อนหนึ่ง ต้องอาบัติถุลลัจจัย.

๓. เมื่อวางดินก้อนนั้นเสร็จแล้ว ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

๔. ภิกษุสำคัญว่าควรขอโภชนะอันประณีตเพื่อประโยชน์ตนมาฉัน ต้องอาบัติปาจิตตีย์.

๕. ภิกษุสำคัญว่าควร ไม่ห้ามภิกษุณีผู้สั่งเสียอยู่แล้วฉัน ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ.

ด้วยสมุฏฐานอาบัติที่ ๓ ภิกษุต้องอาบัติ ๕ เหล่านี้.

ถามว่า อาบัติเหล่านั้นจัดเป็นวิบัติเท่าไร บรรดาวิบัติ ๔? ... ระงับด้วยสมถะเท่าไร บรรดาสมถะ ๗?

ตอบว่า อาบัติเหล่านั้นจัดเป็นวิบัติ ๒ บรรดาวิบัติ ๔ คือ บางทีเป็นศีลวิบัติ บางทีเป็นอาจารวิบัติ. สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติ ๕ บรรดากองอาบัติ ๗ คือ บางทีด้วยกองอาบัติสังฆาทิเสส บางทีด้วยกองอาบัติถุลลัจจัย บางทีด้วยกองอาบัติปาจิตตีย์ บางทีด้วยกองอาบัติปาฏิเทสนียะ บางทีด้วยกองอาบัติทุกกฏ.

เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง บรรดาสมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ คือ เกิดแต่กายกับวาจา มิใช่จิต.

จัดเป็นอาปัตตาธิกรณ์ บรรดาอธิกรณ์ ๔.

ระงับด้วยสมถะ ๓ บรรดาสมถะ ๗ คือ บางทีด้วยสัมมุขาวินัย ๑ ด้วยปฏิญญาตกรณะ ๑ บางทีด้วยสัมมุขาวินัยกับติณวัตถารกะ ๑.

[๘๗๐] ถามว่า ด้วยสมุฏฐานอาบัติที่ ๔ ภิกษุต้องอาบัติเท่าไร?

ตอบว่า ด้วยสมุฏฐานอาบัติที่ ๔ ภิกษุต้องอาบัติ ๖ คือ

๑. ภิกษุเสพเมถุนธรรม ต้องอาบัติปาราชิก.

๒. ภิกษุสำคัญว่าไม่ควรสร้างกุฎีด้วยอาการขอเอาเอง มิได้ให้สงฆ์แสดงที่ เกินประมาณ มีผู้จับจองไว้ ไม่มีชานรอบ เป็นทุกกฏในประโยค.

๓. เมื่อยังไม่วางดินอีกก้อนหนึ่ง ต้องอาบัติถุลลัจจัย.

๔. เมื่อวางดินก้อนนั้นเสร็จแล้ว ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

๕. ภิกษุสำคัญว่าไม่ควรฉันโภชนะในเวลาวิกาล ต้องอาบัติปาจิตตีย์.

๖. ภิกษุสำคัญว่าไม่ควรรับของของเคี้ยวก็ดี ของฉันก็ดี จากมือภิกษุณีมิใช่ญาติ

ผู้เข้าไปสู่ละแวกบ้าน ด้วยมือตนแล้วฉัน ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ.
ด้วยสมุฏฐานอาบัติที่ ๔ ภิกษุต้องอาบัติ ๖ เหล่านี้.
ถามว่า อาบัติเหล่านั้นจัดเป็นวิบัติเท่าไร บรรดาวิบัติ ๔? ... ระงับด้วยสมถะเท่าไร บรรดาสมถะ ๗?
ตอบว่า อาบัติเหล่านั้นจัดเป็นวิบัติ ๒ บรรดาวิบัติ ๔ คือ บางทีเป็นศีลวิบัติ บางทีเป็นอาจารวิบัติ.
สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติ ๖ บรรดากองอาบัติ ๗ คือ บางทีด้วยกองอาบัติปาราชิก บางทีด้วยกองอาบัติสังฆาทิเสส บางทีด้วยกองอาบัติถุลลัจจัย บางทีด้วยกองอาบัติปาจิตตีย์ บางทีด้วยกองอาบัติปาฏิเทสนียะ บางทีด้วยกองอาบัติทุกกฏ.
เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง บรรดาสมุฏฐานอาบัติ ๖ คือ เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา.
จัดเป็นอาปัตตาธิกรณ์ บรรดาอธิกรณ์ ๔.
ระงับด้วยสมถะ ๓ บรรดาสมถะ ๗ คือ บางทีด้วยสัมมุขาวินัย ๑ ด้วยปฏิญญาตกรณะ ๑ บางทีด้วยสัมมุขาวินัยกับติณวัตถารกะ ๑.

[๘๗๑] ถามว่า ด้วยสมุฏฐานอาบัติที่ ๕ ภิกษุต้องอาบัติเท่าไร?
ตอบว่า ด้วยสมุฏฐานอาบัติที่ ๕ ภิกษุต้องอาบัติ ๖ คือ
๑. ภิกษุมีความปรารถนาลามก ถูกความปรารถนาครอบงำ กล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มี ไม่เป็นจริง ต้องอาบัติปาราชิก.
๒. ภิกษุสำคัญว่าไม่ควร สั่งว่า จงสร้างกุฎีให้ฉัน เขาสร้างกุฎีให้เธอ มิได้ให้สงฆ์แสดงพื้นที่ เกินประมาณ มีผู้จับจองไว้ ไม่มีชานรอบ เป็นทุกกฏในประโยค.
๓. เมื่อยังไม่ได้วางก้อนดินอีกก้อนหนึ่ง ต้องอาบัติถุลลัจจัย.
๔. เมื่อวางก้อนดินก้อนนั้นแล้ว ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.
๕. ภิกษุสำคัญว่าไม่ควร สอนธรรมแก่อนุปสัมบันว่าพร้อมกัน ต้องอาบัติปาจิตตีย์.
๖. ภิกษุไม่ประสงค์จะด่า ไม่ประสงค์จะดูหมิ่น ไม่ประสงค์จะทำให้เก้อเขิน กล่าวคำเลวทราม ด้วยประสงค์จะล้อเล่น ต้องอาบัติทุพภาสิต.
ด้วยสมุฏฐานอาบัติที่ ๕ ภิกษุต้องอาบัติ ๖ เหล่านี้.
ถามว่า อาบัติเหล่านั้นจัดเป็นวิบัติเท่าไรบรรดาวิบัติ ๔? ... ระงับด้วยสมถะเท่าไร บรรดาสมถะ ๗?

ตอบว่า อาบัติเหล่านั้นจัดเป็นวิบัติ ๒ บรรดาวิบัติ ๔ คือ บางทีเป็นศีลวิบัติ บางที
เป็นอาจารวิบัติ.
สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติ ๖ บรรดากองอาบัติ ๗ คือ บางทีด้วยกองอาบัติปาราชิก
บางทีด้วยกองอาบัติสังฆาทิเสส บางทีด้วยกองอาบัติถุลลัจจัย บางทีด้วยกองอาบัติปาจิตตีย์
บางทีด้วยกองอาบัติทุกกฏ บางทีด้วยกองอาบัติทุพภาสิต.
เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง บรรดาสมุฏฐานอาบัติ ๖ คือ เกิดแต่วาจากับจิตมิใช่กาย.
จัดเป็นอาปัตตาธิกรณ์ บรรดาอธิกรณ์ ๔.
ระงับด้วยสมถะ ๓ บรรดาสมถะ ๗ คือ บางทีด้วยสัมมุขาวินัย ๑ ด้วยปฏิญญาตกรณะ
๑ บางทีด้วยสัมมุขาวินัยกับติณวัตถารกะ ๑.

[๘๗๒] ถามว่า ด้วยสมุฏฐานอาบัติที่ ๖ ภิกษุต้องอาบัติเท่าไร?
ตอบว่า ด้วยสมุฏฐานอาบัติที่ ๖ ภิกษุต้องอาบัติ ๖ คือ
๑. ภิกษุชวนกันไปลักทรัพย์ ต้องอาบัติปาราชิก.
๒. ภิกษุสำคัญว่าไม่ควร จัดการสร้างกุฎี มิได้ให้สงฆ์แสดงพื้นที่ เกินประมาณ มีผู้
จับจองไว้ ไม่มีชานรอบ เป็นทุกกฏในประโยค.
๓. เมื่อยังไม่ได้วางก้อนดินอีกก้อนหนึ่ง ต้องอาบัติถุลลัจจัย.
๔. เมื่อวางก้อนดินก้อนนั้นเสร็จแล้ว ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.
๕. ภิกษุสำคัญว่าไม่ควร ขอโภชนะอันประณีต เพื่อประโยชน์แก่ตนมาฉัน ต้องอาบัติ
ปาจิตตีย์.
๖. ภิกษุสำคัญว่าไม่ควร ไม่ห้ามภิกษุณีผู้สั่งเสียอยู่แล้วฉัน ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ.
ด้วยสมุฏฐานอาบัติที่ ๖ ภิกษุต้องอาบัติ ๖ เหล่านี้.
ถามว่า อาบัติเหล่านั้น จัดเป็นวิบัติเท่าไร บรรดาวิบัติ ๔? สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติ
เท่าไร บรรดากองอาบัติ ๗? เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร บรรดาสมุฏฐาน ๖? จัดเป็นอธิกรณ์อะไร
บรรดาอธิกรณ์ ๔? ระงับด้วยสมถะเท่าไร บรรดาสมถะ ๗?
ตอบว่า อาบัติเหล่านั้น จัดเป็นวิบัติ ๒ บรรดาวิบัติ ๔ คือ บางทีเป็นศีลวิบัติ บางที
เป็นอาจารวิบัติ.

สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติ ๖ บรรดากองอาบัติ ๗ คือ บางทีด้วยกองอาบัติปาราชิก
บางทีด้วยกองอาบัติสังฆาทิเสส บางทีด้วยกองอาบัติถุลลัจจัย บางทีด้วยกองอาบัติปาจิตตีย์
บางทีด้วยกองอาบัติปาฏิเทสนียะ บางทีด้วยกองอาบัติทุกกฏ.
เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง บรรดาสมุฏฐานอาบัติ ๖ คือ เกิดแต่กายวาจาและจิต.
จัดเป็นอาปัตตาธิกรณ์ บรรดาอธิกรณ์ ๔ ระงับด้วยสมถะ ๓ บรรดาสมถะ ๗ คือ บางทีด้วย
สัมมุขาวินัย ๑ ด้วยปฏิญญาตกรณะ ๑ บางทีด้วยสัมมุขาวินัยกับติณวัตถารกะ ๑.

กตาปัตติวารแห่งสมุฏฐานอาบัติ ๖ ที่ ๒ จบ

อาปัตติสมุฏฐานคาถา

[๘๗๓] สมุฏฐานเกิดแต่กาย อันพระพุทธเจ้าผู้ทรงเห็นพระนิพ
พาน ทรงเกื้อกูลแก่สัตว์โลก ทรงเห็นวิเวก ตรัสบอกแล้ว อาบัติเกิด
แต่สมุฏฐานนั้นมีเท่าไร? ข้าพเจ้าขอถาม ข้าแต่ท่านผู้ฉลาดในวิภังค์
ขอท่านบอกข้อนั้น.

สมุฏฐานเกิดแต่กาย อันพระพุทธเจ้าผู้ทรงเห็นพระนิพพาน ทรง
เกื้อกูลสัตว์โลก ทรงเห็นวิเวก ตรัสบอกแล้ว อาบัติเกิดแต่สมุฏฐานนั้น
มี ๕. ข้าแต่ท่านผู้ฉลาดในวิภังค์ ข้าพเจ้าบอกข้อนั้นแก่ท่าน.

สมุฏฐานเกิดแต่วาจา อันพระพุทธเจ้าผู้ทรงเห็นพระนิพพาน
ทรงเกื้อกูลแก่สัตว์โลก ทรงเห็นวิเวก ตรัสบอกแล้ว อาบัติเกิดแต่สมุฏฐาน
นั้นมีเท่าไร? ข้าพเจ้าขอถาม ข้าแต่ท่านผู้ฉลาดในวิภังค์ ขอท่านบอก
ข้อนั้น.

สมุฏฐานเกิดแต่วาจา อันพระพุทธเจ้าผู้ทรงเห็นพระนิพพาน
ทรงเกื้อกูลแก่สัตว์โลก ทรงเห็นวิเวก ตรัสบอกแล้ว อาบัติเกิดแต่
สมุฏฐานนั้นมี ๔. ข้าแต่ท่านผู้ฉลาดในวิภังค์ ข้าพเจ้าบอกข้อนั้นแก่ท่าน.

สมุฏฐานเกิดแต่กาย เกิดแต่วาจา อันพระพุทธเจ้าผู้ทรงเห็น
พระนิพพาน ทรงเกื้อกูลแก่สัตว์โลก ทรงเห็นวิเวก ตรัสบอกแล้ว

อาบัติเกิดแต่สมุฏฐานนั้นมีเท่าไร? ข้าพเจ้าขอถาม ข้าแต่ท่านผู้ฉลาดใน
วิภังค์ ขอท่านบอกข้อนั้น.
สมุฏฐานเกิดแต่กาย เกิดแต่วาจา อันพระพุทธเจ้าผู้ทรงเห็น
พระนิพพาน ทรงเกื้อกูลแก่สัตว์โลก ทรงเห็นวิเวก ตรัสบอกแล้ว
อาบัติเกิดแต่สมุฏฐานนั้นมี ๕. ข้าแต่ท่านผู้ฉลาดในวิภังค์ ข้าพเจ้าบอก
ข้อนั้นแก่ท่าน.
สมุฏฐานเกิดแต่กาย เกิดแต่จิต อันพระพุทธเจ้าผู้ทรงเห็นพระ
นิพพาน ทรงเกื้อกูลแก่สัตว์โลก ทรงเห็นวิเวก ตรัสบอกแล้ว อาบัติ
เกิดแต่สมุฏฐานนั้นมีเท่าไร? ข้าพเจ้าขอถาม ข้าแต่ท่านผู้ฉลาดในวิภังค์
ขอท่านบอกข้อนั้น.
สมุฏฐานเกิดแต่กาย เกิดแต่จิต อันพระพุทธเจ้าผู้ทรงเห็น
พระนิพพาน ทรงเกื้อกูลแก่สัตว์โลก ทรงเห็นวิเวก ตรัสบอกแล้ว อาบัติ
เกิดแต่สมุฏฐานนั้นมี ๖. ข้าแต่ท่านผู้ฉลาดในวิภังค์ ข้าพเจ้าบอกข้อนั้น
แก่ท่าน.
สมุฏฐานเกิดแต่วาจา เกิดแต่จิต อันพระพุทธเจ้าผู้ทรงเห็น
พระนิพพาน ทรงเกื้อกูลแก่สัตว์โลก ทรงเห็นวิเวก ตรัสบอกแล้ว
อาบัติเกิดแต่สมุฏฐานนั้นมีเท่าไร? ข้าพเจ้าขอถาม ข้าแต่ท่านผู้ฉลาดใน
วิภังค์ ขอท่านบอกข้อนั้น.
สมุฏฐานเกิดแต่วาจา เกิดแต่จิต อันพระพุทธเจ้าผู้ทรงเห็นพระนิพพาน
ทรงเกื้อกูลแก่สัตว์โลก ทรงเห็นวิเวก ตรัสบอกแล้ว อาบัติเกิดแต่
สมุฏฐานนั้นมี ๖. ข้าแต่ท่านผู้ฉลาดในวิภังค์ ข้าพเจ้าบอกข้อนั้นแก่ท่าน.
สมุฏฐานเกิดแต่กาย เกิดแต่วาจา เกิดแต่จิต อันพระพุทธเจ้า
ผู้ทรงเห็นพระนิพพาน ทรงเกื้อกูลแก่สัตว์โลก ทรงเห็นวิเวก ตรัสบอก
แล้ว อาบัติเกิดแต่สมุฏฐานนั้นมีเท่าไร? ข้าพเจ้าขอถาม ข้าแต่ท่าน
ผู้ฉลาดในวิภังค์ ขอท่านบอกข้อนั้น.
สมุฏฐานเกิดแต่กาย เกิดแต่วาจา เกิดแต่จิต อันพระพุทธเจ้า
ผู้ทรงเห็นพระนิพพาน ทรงเกื้อกูลแก่สัตว์โลก ทรงเห็นวิเวก ตรัสบอก

แล้ว อาบัติเกิดแต่สมุฏฐานนั้นมี ๖. ข้าแต่ท่านผู้ฉลาดในวิภังค์ ข้าพเจ้า
บอกข้อนั้นแก่ท่าน.

อาปัตติสมุฏฐานคาถาที่ ๓ จบ

วิปัตติปัจจยวารที่ ๔

[๘๗๔] ถามว่า เพราะปัจจัยคือศีลวิบัติ ต้องอาบัติเท่าไร?
ตอบว่า เพราะปัจจัยคือ ศีลวิบัติ ต้องอาบัติ ๔ คือ
๑. ภิกษุณีรู้อยู่ ปิดปาราชิกธรรม ต้องอาบัติปาราชิก.
๒. สงสัย ปิดไว้ ต้องอาบัติถุลลัจจัย.
๓. ภิกษุปิดอาบัติสังฆาทิเสส ต้องอาบัติปาจิตตีย์.
๔. ปิดอาบัติชั่วหยาบของตน ต้องอาบัติทุกกฏ.
เพราะปัจจัยคือศีลวิบัติ ต้องอาบัติ ๔ เหล่านี้.
ถามว่า อาบัติเหล่านั้น จัดเป็นวิบัติเท่าไร บรรดาวิบัติ ๔? ... ระงับด้วยสมถะเท่าไร
บรรดาสมถะ ๗? ...
ตอบว่า อาบัติเหล่านั้น จัดเป็นวิบัติ ๒ บรรดาวิบัติ ๔ คือ บางทีเป็นศีลวิบัติ บางที
เป็นอาจารวิบัติ.
สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติ ๔ บรรดากองอาบัติ ๗ คือ บางทีด้วยกองอาบัติปาราชิก
บางทีด้วยกองอาบัติถุลลัจจัย บางทีด้วยกองอาบัติปาจิตตีย์ บางทีด้วยกองอาบัติทุกกฏ.
เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง บรรดาสมุฏฐานอาบัติ ๖ คือ เกิดแต่กายวาจาและจิต. จัด
เป็นอาปัตตาธิกรณ์ บรรดาอธิกรณ์ ๔. ระงับด้วยสมถะ ๓ บรรดาสมถะ ๗ คือ บางทีด้วยสัมมุขา
วินัย ๑ ด้วยปฏิญญาตกรณะ ๑ บางทีด้วยสัมมุขาวินัยกับติณวัตถารกะ ๑.

[๘๗๕] ถามว่า เพราะปัจจัย คือ อาจารวิบัติ ต้องอาบัติเท่าไร?
ตอบว่า เพราะปัจจัย คือ อาจารวิบัติ ต้องอาบัติ ๑ คือ ปิดอาจารวิบัติ ต้องอาบัติ
ทุกกฏ.
เพราะปัจจัย คือ อาจารวิบัติ ต้องอาบัติ ตัว ๑ นี้
ถามว่า อาบัตินั้นจัดเป็นวิบัติเท่าไร บรรดาวิบัติ ๔? ... ระงับด้วยสมถะเท่าไร บรรดา
สมถะ ๗?

ตอบว่า อาบัตินั้นจัดเป็นวิบัติอันหนึ่ง บรรดาวิบัติ ๔ คืออาจารวิบัติ สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติหนึ่ง บรรดากองอาบัติ ๗ คือด้วยกองอาบัติทุกกฏ.

เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง บรรดาสมุฏฐานอาบัติ ๖ คือ เกิดแต่กาย วาจา และจิต จัดเป็นอาปัตตาธิกรณ์ บรรดาอธิกรณ์ ๔ ระงับด้วยสมถะ ๓ บรรดาสมถะ ๗ คือ บางทีด้วยสัมมุขาวินัย ๑ ด้วยปฏิญญาตกรณะ ๑ บางทีด้วยสัมมุขาวินัยกับติณวัตถารกะ ๑

[๘๗๖] ถามว่า เพราะปัจจัย คือทิฏฐิวิบัติ ต้องอาบัติเท่าไร?

ตอบว่า เพราะปัจจัย คือทิฏฐิวิบัติ ต้องอาบัติ ๒ คือ

๑. ไม่สละทิฏฐิอันลามก เพราะสวดประกาศห้ามครบ ๓ จบ จบญัตติเป็นทุกกฏ จบกรรมวาจา ๒ ครั้ง เป็นอาบัติทุกกฏ ๒ ตัว

๒. จบกรรมวาจาครั้งสุด ต้องอาบัติปาจิตตีย์.

เพราะปัจจัย คือ ทิฏฐิวิบัติ ต้องอาบัติ ๒ เหล่านี้.

ถามว่า อาบัติเหล่านั้น จัดเป็นวิบัติเท่าไร บรรดาวิบัติ ๔? ... ระงับด้วยสมถะเท่าไร บรรดาสมถะ ๗

ตอบว่า อาบัติเหล่านั้น จัดเป็นวิบัติ ๑ บรรดาวิบัติ ๔ คืออาจารวิบัติ สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติ ๒ บรรดากองอาบัติ ๗ คือ บางทีด้วยกองอาบัติปาจิตตีย์ บางทีด้วยกองอาบัติทุกกฏ.

เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง บรรดาสมุฏฐานอาบัติ ๖ คือเกิดแต่กาย วาจา และจิต จัดเป็นอาปัตตาธิกรณ์ บรรดาอธิกรณ์ ๔.

ระงับด้วยสมถะ ๓ บรรดาสมถะ ๗ คือ บางทีด้วยสัมมุขาวินัย ๑ ด้วยปฏิญญาตกรณะ ๑ บางทีด้วยสัมมุขาวินัยกับติณวัตถารกะ ๑.

[๘๗๗] ถามว่า เพราะปัจจัย คือ อาชีววิบัติ ต้องอาบัติเท่าไร?

ตอบว่า เพราะปัจจัย คือ อาชีววิบัติ ต้องอาบัติ ๖ คือ

๑. เพราะเหตุแห่งอาชีวะ เพราะการณ์แห่งอาชีวะ ภิกษุผู้ปรารถนาลามกอันความปรารถนาครอบงำ อวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มี ไม่เป็นจริง ต้องอาบัติปาราชิก.

๒. เพราะเหตุแห่งอาชีวะ เพราะการณ์แห่งอาชีวะ ภิกษุถึงความเป็นผู้เที่ยวชักสื่อ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

๓. เพราะเหตุแห่งอาชีวะ เพราะการณ์แห่งอาชีวะ ภิกษุกล่าวว่า ภิกษุใดอยู่ในวิหาร ของท่าน ภิกษุนั้นเป็นพระอรหันต์ เมื่อผู้ฟังเข้าใจ ต้องอาบัติถุลลัจจัย.

๔. เพราะเหตุแห่งอาชีวะ เพราะการณ์แห่งอาชีวะ ภิกษุขอโภชนะอันประณีต เพื่อ ประโยชน์ตนมาฉัน ต้องอาบัติปาจิตตีย์.

๕. เพราะเหตุแห่งอาชีวะ เพราะการณ์แห่งอาชีวะ ภิกษุณีขอโภชนะอันประณีต เพื่อประโยชน์ตนมาฉัน ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ.

๖. เพราะเหตุแห่งอาชีวะ เพราะการณ์แห่งอาชีวะ ภิกษุไม่อาพาธ ขอแกงก็ดี ข้าวสุก ก็ดี เพื่อประโยชน์ตนมาฉัน ต้องอาบัติทุกกฏ.

เพราะปัจจัย คือ อาชีววิบัติ ต้องอาบัติ ๖ เหล่านี้.

ถามว่า อาบัติเหล่านั้นจัดเป็นวิบัติเท่าไร บรรดาวิบัติ ๔? ... ระงับด้วยสมถะเท่าไร บรรดาสมถะ ๗?

ตอบว่า อาบัติเหล่านั้น จัดเป็นวิบัติ ๒ บรรดาวิบัติ ๔ คือบางทีเป็นศีลวิบัติ บางทีเป็นอาจารวิบัติ.

สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติ ๖ บรรดากองอาบัติ ๗ คือ บางทีด้วยกองอาบัติปาราชิก บางทีด้วยกองอาบัติสังฆาทิเสส บางทีด้วยกองอาบัติถุลลัจจัย บางทีด้วยกองอาบัติปาจิตตีย์ บางที ด้วยกองอาบัติปาฏิเทสนียะ บางทีด้วยกองอาบัติทุกกฏ.

เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ บรรดาสมุฏฐานอาบัติ ๖ คือ บางทีเกิดแต่กาย มิใช่วาจา มิใช่จิต ๑ บางทีเกิดแต่วาจา มิใช่กาย มิใช่จิต ๑ บางทีเกิดแต่กายกับวาจา มิใช่จิต ๑ บางที เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ๑ บางทีเกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย ๑ บางทีเกิดแต่กาย วาจา และจิต ๑

จัดเป็นอาปัตตาธิกรณ์ บรรดาอธิกรณ์ ๔

ระงับด้วยสมถะ ๓ บรรดาสมถะ ๗ คือ บางทีด้วยสัมมุขาวินัย ๑ ด้วยปฏิญญาตกรณะ ๑ บางทีด้วยสัมมุขาวินัยกับติณวัตถารกะ ๑.

วิปัตติปัจจยวาร ที่ ๔ จบ

อธิกรณปัจจยวาร ที่ ๕

[๘๗๘] ถามว่า เพราะปัจจัย คือ วิวาทาธิกรณ์ ต้องอาบัติเท่าไร?

ตอบว่า เพราะปัจจัย คือวิวาทาธิกรณ์ ต้องอาบัติ ๒ คือ

๑. ด่าอุปสัมบัน ต้องอาบัติปาจิตตีย์.

๒. ด่าอนุปสัมบัน ต้องอาบัติทุกกฏ.

เพราะปัจจัย คือ วิวาทาธิกรณ์ ต้องอาบัติ ๒ เหล่านี้.

ถามว่า อาบัติเหล่านั้นจัดเป็นวิบัติเท่าไร บรรดาวิบัติ ๔? ... ระงับด้วยสมถะเท่าไร บรรดาสมถะ ๗?

ตอบว่า อาบัติเหล่านั้นจัดเป็นวิบัติหนึ่ง บรรดาวิบัติ ๔ คืออาจารวิบัติ.

สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติ ๒ บรรดากองอาบัติ ๗ คือ บางทีด้วยกองอาบัติปาจิตตีย์ บางทีด้วยกองอาบัติทุกกฏ.

เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ บรรดาสมุฏฐานอาบัติ ๖ คือ บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ๑ บางทีเกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย ๑ บางทีเกิดแต่กาย วาจา และจิต ๑.

จัดเป็นอาปัตตาธิกรณ์ บรรดาอธิกรณ์ ๔

ระงับด้วยสมถะ ๓ บรรดาสมถะ ๗ คือ บางทีด้วยสัมมุขาวินัย ๑ ด้วยปฏิญญาตกรณะ ๑ บางทีด้วยสัมมุขาวินัยกับติณวัตถารกะ ๑.

[๘๗๙] ถามว่า พระปัจจัย คือ อนุวาทาธิกรณ์ ต้องอาบัติเท่าไร?

ตอบว่า เพราะปัจจัย คือ อนุวาทาธิกรณ์ ต้องอาบัติ ๓ คือ

๑. ภิกษุโจทภิกษุด้วยปาราชิกธรรมอันไม่มีมูล ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

๒. โจทด้วยอาบัติสังฆาทิเสสอันไม่มีมูล ต้องอาบัติปาจิตตีย์.

๓. โจทด้วยอาจารวิบัติอันไม่มีมูล ต้องอาบัติทุกกฏ.

เพราะปัจจัย คือ อนุวาทาธิกรณ์ ต้องอาบัติ ๓ เหล่านี้.

ถามว่า อาบัติเหล่านั้น จัดเป็นวิบัติเท่าไร บรรดาวิบัติ ๔? ... ระงับด้วยสมถะเท่าไร บรรดาสมถะ ๗?

ตอบว่า อาบัติเหล่านั้นจัดเป็นวิบัติ ๒ บรรดาวิบัติ ๔ คือ บางทีเป็นศีลวิบัติ บางทีเป็นอาจารวิบัติ.

สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติ ๓ บรรดากองอาบัติ ๗ คือ บางทีด้วยกองอาบัติสังฆาทิเสส บางทีด้วยกองอาบัติปาจิตตีย์ บางทีด้วยกองอาบัติทุกกฏ.

เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ บรรดาสมุฏฐานอาบัติ ๖ คือ บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ๑ บางทีเกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย ๑ บางทีเกิดแต่กาย วาจาและจิต ๑

จัดเป็นอาปัตตาธิกรณ์ บรรดาอธิกรณ์ ๔.

ระงับด้วยสมถะ ๓ บรรดาสมถะ ๗ คือ บางทีด้วยสัมมุขาวินัย ๑ ด้วยปฏิญญาตกรณะ ๑ บางทีด้วยสัมมุขาวินัยกับติณวัตถารกะ ๑.

[๘๘๐] ถามว่า เพราะปัจจัย คือ อาปัตตาธิกรณ์ ต้องอาบัติเท่าไร?

ตอบว่า เพราะปัจจัย คือ อาปัตตาธิกรณ์ ต้องอาบัติ ๔ คือ

๑. ภิกษุณีรู้อยู่ปกปิดปาราชิกธรรม ต้องอาบัติปาราชิก.

๒. สงสัยปกปิด ต้องอาบัติถุลลัจจัย.

๓. ภิกษุปกปิดอาบัติสังฆาทิเสส ต้องอาบัติปาจิตตีย์.

๔. ปกปิดอาจารวิบัติ ต้องอาบัติทุกกฏ.

เพราะปัจจัย คือ อาปัตตาธิกรณ์ ต้องอาบัติ ๔ เหล่านี้.

ถามว่า อาบัติเหล่านั้นจัดเป็นวิบัติเท่าไร บรรดาวิบัติ ๔? ... ระงับด้วยสมถะเท่าไร บรรดาสมถะ ๗?

ตอบว่า อาบัติเหล่านั้นจัดเป็นวิบัติ ๒ บรรดาวิบัติ ๔ คือ บางทีเป็นศีลวิบัติ บางทีเป็นอาจารวิบัติ.

สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติ ๔ บรรดากองอาบัติ ๗ คือ บางทีด้วยกองอาบัติปาราชิก บางทีด้วยกองอาบัติถุลลัจจัย บางทีด้วยกองอาบัติปาจิตตีย์ บางทีด้วยกองอาบัติทุกกฏ.

เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง บรรดาสมุฏฐานอาบัติ ๖ คือ เกิดแต่กายวาจาและจิต.

จัดเป็นอาปัตตาธิกรณ์ บรรดาอธิกรณ์ ๔.

ระงับด้วยสมถะ ๓ บรรดาสมถะ ๗ คือ บางทีด้วยสัมมุขาวินัย ๑ ด้วยปฏิญญาตกรณะ ๑ บางทีด้วยสัมมุขาวินัยกับติณวัตถารกะ ๑

[๘๘๑] ถามว่า เพราะปัจจัย คือ กิจจาธิกรณ์ ต้องอาบัติเท่าไร?

ตอบว่า เพราะปัจจัย คือ กิจจาธิกรณ์ ต้องอาบัติ ๕ คือ

๑. ภิกษุณีประพฤติตามภิกษุผู้ถูกสงฆ์ยกวัตร ไม่สละกรรมเพราะสวดประกาศห้ามครบ ๓ จบ จบญัตติ เป็นทุกกฏ.

๒. จบกรรมวาจา ๒ ครั้ง เป็นถุลลัจจัย.

๓. จบกรรมวาจาครั้งสุดท้าย ต้องอาบัติปาราชิก

๔. ภิกษุประพฤติตามภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ไม่สละกรรมเพราะสวดประกาศห้ามครบ ๓ จบ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส.

๕. ไม่สละทิฏฐิลามก เพราะสวดประกาศห้ามครบ ๓ จบ ต้องอาบัติปาจิตตีย์.

เพราะปัจจัย คือ กิจจาธิกรณ์ ต้องอาบัติ ๕ เหล่านี้.

ถามว่า อาบัติเหล่านั้น จัดเป็นวิบัติเท่าไร บรรดาวิบัติ ๔? ... ระงับด้วยสมถะเท่าไร บรรดาสมถะ ๗?

ตอบว่า อาบัติเหล่านั้นจัดเป็นวิบัติ ๒ บรรดาวิบัติ ๔ คือ บางทีเป็นศีลวิบัติ บางที เป็นอาจารวิบัติ.

สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติ ๕ บรรดากองอาบัติ ๗ คือ บางทีด้วยกองอาบัติปาราชิก บางทีด้วยกองอาบัติสังฆาทิเสส บางทีด้วยกองอาบัติถุลลัจจัย บางทีด้วยกองอาบัติปาจิตตีย์ บางทีด้วยกองอาบัติทุกกฏ.

เกิดด้วยสมุฏฐานหนึ่ง บรรดาสมุฏฐานอาบัติ ๖ คือ เกิดแต่กายวาจา และจิต

จัดเป็นอาปัตตาธิกรณ์ บรรดาอธิกรณ์ ๔.

ระงับด้วยสมถะ ๓ บรรดาสมถะ ๗ คือ บางทีด้วยสัมมุขาวินัย ๑ ด้วยปฏิญญูตกรณะ ๑ บางทีด้วยสัมมุขาวินัยกับติณวัตถารกะ ๑

[๘๘๒] ถามว่า เว้นอาบัติ ๗ และเว้นกองอาบัติ ๗ เสีย อาบัตินอกนั้นจัดเป็นวิบัติเท่าไร บรรดาวิบัติ ๔? สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติเท่าไร บรรดากองอาบัติ ๗? เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร บรรดาสมุฏฐานอาบัติ ๖? จัดเป็นอธิกรณ์อะไร บรรดาอธิกรณ์ ๔? ระงับด้วยสมถะเท่าไร บรรดาสมถะ ๗?

ตอบว่า เว้นอาบัติ ๗ และเว้นกองอาบัติ ๗ เสีย อาบัตินอกนั้นไม่จัดเป็นวิบัติข้อไหน บรรดาวิบัติ ๔ ไม่สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติไหน บรรดากองอาบัติ ๗ ไม่เกิดด้วยสมุฏฐานไหน บรรดาสมุฏฐานอาบัติ ๖ ไม่จัดเป็นอธิกรณ์ข้อไหน บรรดาอธิกรณ์ ๔ ไม่ระงับด้วยสมถะข้อไหน

บรรดาสมถะ ๗ ข้อนั้น เป็นเพราะเหตุไร? เพราะเว้นอาบัติ ๗ และเว้นกองอาบัติ ๗ เสีย ไม่มีอาบัติอย่างอื่นอีก.

อธิกรณปัจจยวาร ที่ ๕ จบ

อนันตรเปยยาล จบ

หัวข้อบอกวาร

[๘๘๓] กติปุจฉาวาร ๑ สมุฏฐานวาร ๑ กตาปัตติวาร ๑ อาปัตติสมุฏฐานวาร ๑ วิปัตติวาร ๑ กับอธิกรณวาร ๑ฯ

ปริยายวาร ที่ ๖

[๘๘๔] วิวาทาธิกรณ์มีอะไรเป็นประธาน? มีฐานเท่าไร? มีวัตถุเท่าไร? มีภูมิเท่าไร มีเหตุเท่าไร? มีมูลเท่าไร? ภิกษุวิวาทกันด้วยอาการเท่าไร? วิวาทาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะเท่าไร?

อนุวาทาธิกรณ์มีอะไรเป็นประธาน? มีฐานเท่าไร? มีวัตถุเท่าไร? มีภูมิเท่าไร? มีเหตุเท่าไร? มีมูลเท่าไร? ภิกษุโจทด้วยอาการเท่าไร? อนุวาทาธิกรณ์ระงับด้วยสมถะเท่าไร?

อาปัตตาธิกรณ์มีอะไรเป็นประธาน? มีฐานเท่าไร? มีวัตถุเท่าไร? มีภูมิเท่าไร? มีเหตุเท่าไร? มีมูลเท่าไร? ภิกษุต้องอาบัติด้วยอาการเท่าไร? อาปัตตาธิกรณ์ระงับด้วยสมถะเท่าไร?

กิจจาธิกรณ์มีอะไรเป็นประธาน? มีฐานเท่าไร? มีวัตถุเท่าไร? มีภูมิเท่าไร? มีเหตุเท่าไร? มีมูลเท่าไร? กิจเกิดด้วยอาการเท่าไร? กิจจาธิกรณ์ย่อมระงับด้วยสมถะเท่าไร?

[๘๘๕] ถามว่า วิวาทาธิกรณ์มีอะไรเป็นประธาน?

ตอบว่า มีความโลภ ความโกรธ ความหลง เป็นประธาน มีความไม่โลภ ความไม่โกรธ ความไม่หลง เป็นประธาน.

ถ. มีฐานเท่าไร?

ต. มีฐาน คือ เรื่องทำความแตกร้าวกัน ๑๘.

ถ. มีวัตถุเท่าไร?

ต. มีวัตถุทำความแตกร้าวกัน ๑๘.

ถ. มีภูมิเท่าไร?

ต. มีภูมิ คือ วัตถุทำความแตกร้าวกัน ๑๘.

ถ. มีเหตุเท่าไร?

ต. มีเหตุ ๙ คือ กุศลเหตุ ๓ อกุศลเหตุ ๓ อัพยากตเหตุ ๓.

ถ. มีมูลเท่าไร?

ต. มีมูล ๑๒.

ถ. ภิกษุวิวาทกันด้วยอาการเท่าไร?

ต. ภิกษุวิวาทกันด้วยอาการ ๒ คือ เห็นว่าเป็นธรรม ๑ เห็นว่าไม่เป็นธรรม ๑.

ถ. วิวาทาธิกรณ์ระงับด้วยสมถะเท่าไร?

ต. วิวาทาธิกรณ์ระงับด้วยสมถะ ๒ คือ ด้วยสัมมุขาวินัย ๑ ด้วยเยภุยยสิกา ๑

[๘๘๖] ถามว่า อนุวาทาธิกรณ์มีอะไรเป็นประธาน?

ตอบว่า มีความโลภ ความโกรธ ความหลง เป็นประธาน มีความไม่โลภ ความไม่โกรธ ความไม่หลง เป็นประธาน.

ถ. มีฐานเท่าไร?

ต. มีฐาน คือ วิบัติ ๔.

ถ. มีวัตถุเท่าไร?

ต. มีวัตถุ คือ วิบัติ ๔.

ถ. มีภูมิเท่าไร?

ต. มีภูมิ คือ วิบัติ ๔.

ถ. มีเหตุเท่าไร?

ต. มีเหตุ ๙ คือ กุศลเหตุ ๓ อกุศลเหตุ ๓ อัพยากตเหตุ ๓.

ถ. มีมูลเท่าไร?

ต. มีมูล ๑๔.

ถ. ภิกษุโจทด้วยอาการเท่าไร?

ต. ภิกษุโจทด้วยอาการ ๒ คือ ด้วยวัตถุ ๑ ด้วยอาบัติ ๑.

ถ. อนุวาทาธิกรณ์ระงับด้วยสมถะเท่าไร?

ต. อนุวาทาธิกรณ์ระงับด้วยสมถะ ๔ คือ ด้วยสัมมุขาวินัย ๑ ด้วยสติวินัย ๑ ด้วยอมูฬหวินัย ๑ ด้วยตัสสปาปิยสิกา ๑.

[๘๘๗] ถามว่า อาปัตตาธิกรณ์มีอะไรเป็นประธาน?

ตอบว่า มีความโลภ ความโกรธ ความหลง เป็นประธาน มีความไม่โลภ ความไม่โกรธ ความไม่หลง เป็นประธาน.

ถ. มีฐานเท่าไร?

ต. มีฐาน คือ กองอาบัติ ๗.

ถ. มีวัตถุเท่าไร?

ต. มีวัตถุ คือ กองอาบัติ ๗.

ถ. มีภูมิเท่าไร?

ต. มีภูมิ คือ กองอาบัติ ๗.

ถ. มีเหตุเท่าไร?

ต. มีเหตุ ๙ คือ กุศลเหตุ ๓ อกุศลเหตุ ๓ อัพยากตเหตุ ๓.

ถ. มีมูลเท่าไร?

ต. มีมูล คือ สมุฏฐานอาบัติ ๖.

ถ. ภิกษุต้องอาบัติด้วยอาการเท่าไร?

ต. ภิกษุต้องอาบัติด้วยอาการ ๖ คือ ไม่ละอาย ๑ ไม่รู้ ๑ สงสัยแล้วขืนทำ ๑ สำคัญว่าควรในของไม่ควร ๑ สำคัญว่าไม่ควรในของควร ๑ ลืมสติ ๑.

ถ. อาปัตตาธิกรณ์ระงับด้วยสมถะเท่าไร?

ต. อาปัตตาธิกรณ์ระงับด้วยสมถะ ๓ คือ ด้วยสัมมุขาวินัย ๑ ด้วยปฏิญญาตกรณะ ๑ ด้วยติณวัตถารกะ ๑.

[๘๘๘] ถามว่า กิจจาธิกรณ์มีอะไรเป็นประธาน?

ตอบว่า มีความโลภ ความโกรธ ความหลง เป็นประธาน มีความไม่โลภ ความไม่โกรธ ความไม่หลง เป็นประธาน.

ถ. มีฐานเท่าไร?

ต. มีฐาน คือ กรรม ๔.

ถ. มีวัตถุเท่าไร?

ต. มีวัตถุ คือ กรรม ๔.

ถ. มีภูมิเท่าไร?

ต. มีภูมิ คือ กรรม ๔.

ถ. มีเหตุเท่าไร?

ต. มีเหตุ ๙ คือ กุศลเหตุ ๓ อกุศลเหตุ ๓ อัพยากตเหตุ ๓.

ถ. มีมูลเท่าไร?

ต. มีมูล ๑ คือ สงฆ์.

ถ. กิจเกิดด้วยอาการเท่าไร?

ต. กิจเกิดด้วยอาการ ๒ คือ ด้วยญัตติ ๑ ด้วยอปโลกน์. ๑

ถ. กิจจาธิกรณ์ระงับด้วยสมถะเท่าไร?

ต. กิจจาธิกรณ์ระงับด้วยสมถะอย่างหนึ่ง คือ ด้วยสัมมุขาวินัย.

[๘๘๙] ถามว่าสมถะ มีเท่าไร?

ตอบว่า สมถะมี ๗ คือ สัมมุขาวินัย สติวินัย อมูฬหวินัย ปฏิญญาตกรณะ เยภุยยสิกา ตัสสปาปิยสิกา ติณวัตถารกะ สมถะมี ๗ เหล่านี้.

ถ. บางทีสมถะ ๗ เหล่านี้ เป็นสมถะ ๑๐ สมถะ ๑๐ เป็นสมถะ ๗ ด้วยอำนาจวัตถุโดยปริยาย หรือ?

ต. บางทีเป็นได้ ก็บางทีเป็นได้อย่างไร? คือ วิวาทาธิกรณ์มีสมถะ ๒ อนุวาทาธิกรณ์มีสมถะ ๔ อาปัตตาธิกรณ์มีสมถะ ๓ กิจจาธิกรณ์มีสมถะ ๑ อย่างนี้ที่สมถะ ๗ เป็นสมถะ ๑๐ สมถะ ๑๐ เป็นสมถะ ๗ ด้วยอำนาจวัตถุโดยปริยาย.

ปริยายวารที่ ๖ จบ

สาธารณวารที่ ๗

[๘๙๐] ถามว่า สมถะเท่าไร ทั่วไปแก่วิวาทาธิกรณ์? สมถะเท่าไร ไม่ทั่วไปแก่วิวาทาธิกรณ์? สมถะเท่าไร ทั่วไปแก่อนุวาทาธิกรณ์? สมถะเท่าไร ไม่ทั่วไปแก่อนุวาทาธิกรณ์? สมถะเท่าไร ทั่วไปแก่อาปัตตาธิกรณ์? สมถะเท่าไร ไม่ทั่วไปแก่อาปัตตาธิกรณ์? สมถะเท่าไร ทั่วไปแก่กิจจาธิกรณ์? สมถะเท่าไร ไม่ทั่วไปแก่กิจจาธิกรณ์?

ตอบว่า สมถะ ๒ อย่าง ทั่วไปแก่วิวาทาธิกรณ์ คือ สัมมุขาวินัย เยภุยยสิกา. สมถะ ๕ อย่าง ไม่ทั่วไปแก่วิวาทาธิกรณ์ คือ สติวินัย อมูฬหวินัย ปฏิญญาตกรณะ ตัสสปาปิยสิกา ติณวัตถารกะ.

สมถะ ๔ อย่าง ทั่วไปแก่อนุวาทาธิกรณ์ คือ สัมมุขาวินัย สติวินัย อมูฬหวินัย ตัสสปาปิยสิกา. สมถะ ๓ อย่าง ไม่ทั่วไปแก่อนุวาทาธิกรณ์ คือ เยภุยยสิกา ปฏิญญาตกรณะ ติณวัตถารกะ.

สมถะ ๓ อย่าง ทั่วไปแก่อาปัตตาธิกรณ์ คือ สัมมุขาวินัย ปฏิญญาตกรณะ ติณวัตถารกะ. สมถะ ๔ อย่าง ไม่ทั่วไปแก่อาปัตตาธิกรณ์ คือ เยภุยยสิกา สติวินัย อมูฬหวินัย ตัสสปาปิยสิกา.

สมถะอย่างหนึ่ง ทั่วไปแก่กิจจาธิกรณ์ คือ สัมมุขาวินัย. สมถะ ๖ อย่าง ไม่ทั่วไปแก่กิจจาธิกรณ์ คือ เยภุยยสิกา สติวินัย อมูฬวินัย ปฏิญญาตกรณะ ตัสสปาปิยสิกา ติณวัตถารกะ.

สาธารณวารที่ ๗ จบ

ตัพภาคิยวารที่ ๘

[๘๘๑] ถามว่า สมถะเท่าไร เป็นไปในส่วนนั้นแห่งวิวาทาธิกรณ์? สมถะเท่าไร เป็นไปในส่วนอื่นแห่งวิวาทาธิกรณ์? สมถะเท่าไร เป็นไปในส่วนนั้นแห่งอนุวาทาธิกรณ์? สมถะเท่าไร เป็นไปในส่วนอื่นแห่งอนุวาทาธิกรณ์? สมถะเท่าไร เป็นไปในส่วนนั้นแห่งอาปัตตาธิกรณ์? สมณะเท่าไร เป็นไปในส่วนอื่นแห่งอาปัตตาธิกรณ์? สมถะเท่าไร เป็นไปในส่วนนั้นแห่งกิจจาธิกรณ์? สมถะเท่าไรเป็นไปในส่วนอื่นแห่งกิจจาธิกรณ์?

ตอบว่า สมถะ ๒ อย่าง เป็นไปในส่วนนั้นแห่งวิวาทาธิกรณ์ คือสัมมุขาวินัย เยภุยยสิกา. สมถะ ๕ อย่าง เป็นไปในส่วนอื่นแห่งวิวาทาธิกรณ์ คือ สติวินัย อมูฬหวินัย ปฏิญญาตกรณะ ตัสสปาปิยสิกา ติณวัตถารกะ.

สมถะ ๔ อย่าง เป็นไปในส่วนนั้นแห่งอนุวาทาธิกรณ์ คือ สัมมุขาวินัย สติวินัย อมูฬหวินัย ตัสสปาปิยสิกา. สมถะ ๓ อย่าง เป็นไปในส่วนอื่นแห่งอนุวาทาธิกรณ์ คือ เยภุยยสิกา ปฏิญญาตกรณะ ติณวัตถารกะ.

สมถะ ๓ อย่าง เป็นไปในส่วนนั้นแห่งอาปัตตาธิกรณ์ คือ สัมมุขาวินัย ปฏิญญาต
กรณะ ติณวัตถารกะ. สมถะ ๔ อย่าง เป็นไปในส่วนอื่นแห่งอาปัตตาธิกรณ์ คือ เยภุยยสิกา
สติวินัย อมูฬหวินัย ตัสสปาปิยสิกา.
สมถะอย่างหนึ่ง เป็นไปในส่วนนั้นแห่งกิจจาธิกรณ์ คือ สัมมุขาวินัย. สมถะ ๖
อย่าง เป็นไปในส่วนอื่นแห่งกิจจาธิกรณ์ คือ เยภุยยสิกา สติวินัย อมูฬหวินัย ปฏิญญาตกรณะ
ตัสสปาปิยสิกา ติณวัตถารกะ.

ตัพภาคิยวารที่ ๘ จบ

วารที่ ๙ ว่าด้วยสมถะทั่วไปแก่สมถะ

[๘๙๒] สมถะทั่วไปแก่สมถะ สมถะไม่ทั่วไปแก่สมถะ สมถะบางอย่างทั่วไปแก่
สมถะ สมถะบางอย่างไม่ทั่วไปแก่สมถะ.
ถามว่า อย่างไร สมถะบางอย่างทั่วไปแก่สมถะ อย่างไร สมถะบางอย่างไม่ทั่วไป
แก่สมถะ?
ตอบว่า เยภุยยสิกา ทั่วไปแก่สัมมุขาวินัย ไม่ทั่วไปแก่สติวินัย อมูฬหวินัย
ปฏิญญาตกรณะ ตัสสปาปิยสิกา ติณวัตถารกะ.
สติวินัย ทั่วไปแก่สัมมุขาวินัย ไม่ทั่วไปแก่อมูฬหวินัย ปฏิญญาตกรณะ ตัสสปาปิยสิกา
ติณวัตถารกะ เยภุยยสิกา.
อมูฬหวินัย ทั่วไปแก่สัมมุขาวินัย ไม่ทั่วไปแก่ปฏิญญาตกรณะ ตัสสปาปิยสิกา
ติณวัตถารกะ เยภุยยสิกา สติวินัย.
ปฏิญญาตกรณะ ทั่วไปแก่สัมมุขาวินัย ไม่ทั่วไปแก่ตัสสปาปิยสิกา ติณวัตถารกะ
เยภุยยสิกา สติวินัย อมูฬหวินัย.
ตัสสปาปิยสิกา ทั่วไปแก่สัมมุขาวินัย ไม่ทั่วไปแก่ติณวัตถารกะ เยภุยยสิกา สติวินัย
อมูฬหวินัย ปฏิญญาตกรณะ.
ติณวัตถารกะ ทั่วไปแก่สัมมุขาวินัย ไม่ทั่วไปแก่เยภุยยสิกา สติวินัย อมูฬหวินัย
ปฏิญญาตกรณะ ตัสสปาปิยสิกา.
สมถะบางอย่าง ทั่วไปแก่สมถะอย่างนี้ สมถะบางอย่าง ไม่ทั่วไปแก่สมถะอย่างนี้.

วารที่ ๙ ว่าด้วยสมถะทั่วไปแก่สมถะ จบ

วารที่ ๑๐ ว่าด้วยสมถะเป็นไปในส่วนนั้นแห่งสมถะ

[๘๙๓] สมถะเป็นไปในส่วนนั้นแห่งสมถะ สมถะเป็นไปในส่วนอื่นแห่งสมถะ สมถะบางอย่าง เป็นไปในส่วนนั้นแห่งสมถะ สมถะบางอย่างเป็นไปในส่วนอื่นแห่งสมถะ. ถามว่า อย่างไร สมถะบางอย่างเป็นไปในส่วนนั้นแห่งสมถะ อย่างไร สมถะบางอย่าง เป็นไปในส่วนอื่นแห่งสมถะ?

ตอบว่า เยภุยยสิกาเป็นไปในส่วนนั้นแห่งสัมมุขาวินัย เป็นไปในส่วนอื่นแห่งสติวินัย อมูฬหวินัย ปฏิญญาตกรณะ ตัสสปาปิยสิกา ติณวัตถารกะ.

สติวินัยเป็นไปในส่วนนั้นแห่งสัมมุขาวินัย เป็นไปในส่วนอื่นแห่งอมูฬหวินัย ปฏิญญาตกรณะ ตัสสปาปิยสิกา ติณวัตถารกะ เยภุยยสิกา.

อมูฬหวินัยเป็นไปในส่วนนั้นแห่งสัมมุขาวินัย เป็นไปในส่วนอื่นแห่งปฏิญญาตกรณะ ตัสสปาปิยสิกา ติณวัตถารกะ เยภุยยสิกา สติวินัย.

ปฏิญญาตกรณะเป็นไปในส่วนนั้นแห่งสัมมุขาวินัย เป็นไปในส่วนอื่นแห่งตัสสปาปิยสิกา ติณวัตถารกะ เยภุยยสิกา สติวินัย อมูฬหวินัย.

ตัสสปาปิยสิกาเป็นไปในส่วนนั้นแห่งสัมมุขาวินัย เป็นไปในส่วนอื่นแห่งติณวัตถารกะเยภุยยสิกา สติวินัย อมูฬหวินัย ปฏิญญาตกรณะ.

ติณวัตถารกะ เป็นไปในส่วนนั้นแห่งสัมมุขาวินัย เป็นไปในส่วนอื่นแห่งเยภุยยสิกา สติวินัย อมูฬหวินัย ปฏิญญาตกรณะ ตัสสปาปิยสิกา.

สมถะบางอย่าง เป็นไปในส่วนนั้นแห่งสมถะอย่างนี้ สมถะบางอย่างเป็นไปในส่วนอื่นแห่งสมถะอย่างนี้.

วารที่ ๑๐ ว่าด้วยสมถะเป็นไปในส่วนนั้นแห่งสมถะ จบ

สมถสัมมุขาวินัยวารที่ ๑๑

[๘๙๔] สมถะคือสัมมุขาวินัย สัมมุขาวินัยคือสมถะ. สมถะคือเยภุยยสิกา เยภุยยสิกาคือสมถะ. สมถะคือสติวินัย สติวินัยคือสมถะ. สมถะคืออมูฬหวินัย อมูฬหวินัยคือสมถะ. สมถะคือปฏิญญาตกรณะ ปฏิญญาตกรณะคือสมถะ. สมถะคือตัสสปาปิยสิกา ตัสสปาปิยสิกาคือสมถะ. สมถะคือติณวัตถารกะ ติณวัตถารกะคือสมถะ.

สมถะเหล่านี้ คือ เยภุยยสิกา สติวินัย อมูฬหวินัย ปฏิญญาตกรณะ ตัสสปาปิย
สิกา ติณวัตถารกะเป็นสมถะ, มิใช่เป็นสัมมุขาวินัย, สัมมุขาวินัยเป็นสมถะและเป็น
สัมมุขาวินัย.
สมถะเหล่านี้ คือ สติวินัย อมูฬหวินัย ปฏิญญาตกรณะ ตัสสปาปิยสิกา ติณ
วัตถารกะ สัมมุขาวินัยเป็นสมถะ, มิใช่เป็นเยภุยยสิกา, เยภุยยสิกาเป็นสมถะและเป็น
เยภุยยสิกา.
สมถะเหล่านี้ คือ อมูฬหวินัย ปฏิญญาตกรณะ ตัสสปาปิยสิกา ติณวัตถารกะ
สัมมุขาวินัย เยภุยยสิกาเป็นสมถะ, มิใช่เป็นสติวินัย, สติวินัยเป็นสมถะและเป็นสติวินัย.
สมถะเหล่านี้ คือ ปฏิญญาตกรณะ ตัสสปาปิยสิกา ติณวัตถารกะ สัมมุขาวินัย
เยภุยยสิกา สติวินัยเป็นสมถะ, มิใช่เป็นอมูฬหวินัย, อมูฬหวินัยเป็นสมถะและเป็น
อมูฬหวินัย.
สมถะเหล่านี้ คือ ตัสสปาปิยสิกา ติณวัตถารกะ สัมมุขาวินัย เยภุยยสิกา สติวินัย
อมูฬหวินัยเป็นสมถะ, มิใช่เป็นปฏิญญาตกรณะ, ปฏิญญาตกรณะเป็นสมถะและเป็น
ปฏิญญาตกรณะ.
สมถะเหล่านี้ คือ ติณวัตถารกะ สัมมุขาวินัย เยภุยยสิกา สติวินัย อมูฬหวินัย
ปฏิญญาตกรณะเป็นสมถะ, มิใช่เป็นตัสสปาปิยสิกา, ตัสสปาปิยสิกาเป็นสมถะและเป็น
ตัสสปาปิยสิกา.
สมถะเหล่านี้ คือ สัมมุขาวินัย เยภุยยสิกา สติวินัย อมูฬหวินัย ปฏิญญาตกรณะ
ตัสสปาปิยสิกาเป็นสมถะ, มิใช่เป็นติณวัตถารกะ, ติณวัตถารกะเป็นสมถะและเป็นติณวัตถารกะ.

[๘๙๕] วินัยคือสัมมุขาวินัย สัมมุขาวินัยคือวินัย. วินัยคือเยภุยยสิกา เยภุยยสิกา
คือวินัย. วินัยคือสติวินัย สติวินัยคือวินัย วินัยคืออมูฬหวินัย อมูฬหวินัยคือวินัย. วินัยคือ
ปฏิญญาตกรณะ ปฏิญญาตกรณะคือวินัย. วินัยคือตัสสปาปิยสิกา ตัสสปาปิยสิกาคือวินัย.
วินัยคือติณวัตถารกะ ติณวัตถารกะคือวินัย.

สมถสัมมุขาวินัยวารที่ ๑๑ จบ

วินัยวารที่ ๑๒

[๘๙๖] วินัย บางอย่างเป็นสัมมุขาวินัย บางอย่างไม่เป็นสัมมุขาวินัย, สัมมุขาวินัย เป็นวินัย และเป็นสัมมุขาวินัย.

วินัยบางอย่างเป็นเยภุยยสิกา บางอย่างไม่เป็นเยภุยยสิกา, เยภุยยสิกาเป็นวินัย และเป็นเยภุยยสิกา.

วินัยบางอย่างเป็นสติวินัย บางอย่างไม่เป็นสติวินัย, สติวินัยเป็นวินัยและเป็น สติวินัย.

วินัยบางอย่างเป็นอมูฬหวินัย บางอย่างไม่เป็นอมูฬหวินัย, อมูฬหวินัยเป็นวินัย และเป็นอมูฬหวินัย.

วินัยบางอย่างเป็นปฏิญญาตกรณะ บางอย่างไม่เป็นปฏิญญาตกรณะ, ปฏิญญาตกรณะ เป็นวินัย และเป็นปฏิญญาตกรณะ.

วินัยบางอย่างเป็นตัสสปาปิยสิกา บางอย่างไม่เป็นตัสสปาปิยสิกา, ตัสสปาปิยสิกา เป็นวินัย และเป็นตัสสปาปิยสิกา.

วินัยบางอย่างเป็นติณวัตถารกะ บางอย่างไม่เป็นติณวัตถารกะ, ติณวัตถารกะเป็นวินัย และเป็นติณวัตถารกะ.

วินัยวารที่ ๑๒ จบ

กุศลวารที่ ๑๓

[๘๙๗] สัมมุขาวินัย เป็นกุศล อกุศล อัพยากฤต.

เยภุยยสิกา เป็นกุศล อกุศล อัพยากฤต.

สติวินัย เป็นกุศล อกุศล อัพยากฤต.

อมูฬหวินัย เป็นกุศล อกุศล อัพยากฤต.

ปฏิญญาตกรณะ เป็นกุศล อกุศล อัพยากฤต.

ตัสสปาปิยสิกา เป็นกุศล อกุศล อัพยากฤต.

ติณวัตถารกะ เป็นกุศล อกุศล อัพยากฤต.

สัมมุขาวินัย บางทีเป็นกุศล บางทีเป็นอัพยากฤต, สัมมุขาวินัยเป็นอกุศล ไม่มี.
เยภุยยสิกา บางทีเป็นกุศล บางทีเป็นอกุศล บางทีเป็นอัพยากฤต.
สติวินัย บางทีเป็นกุศล บางทีเป็นอกุศล บางทีเป็นอัพยากฤต.
อมูฬหวินัย บางทีเป็นกุศล บางทีเป็นอกุศล บางทีเป็นอัพยากฤต.
ปฏิญญาตกรณะ บางทีเป็นกุศล บางทีเป็นอกุศล บางทีเป็นอัพยากฤต.
ตัสสปาปิยสิกา บางทีเป็นกุศล บางทีเป็นอกุศล บางทีเป็นอัพยากฤต.
ติณวัตถารกะ บางทีเป็นกุศล บางทีเป็นอกุศล บางทีเป็นอัพยากฤต.

[๘๙๘] วิวาทาธิกรณ์ เป็นกุศล อกุศล อัพยากฤต. อนุวาทาธิกรณ์ เป็นกุศล อกุศล อัพยากฤต. อาปัตตาธิกรณ์ เป็นกุศล อกุศล อัพยากฤต. กิจจาธิกรณ์ เป็นกุศล อกุศล อัพยากฤต.
วิวาทาธิกรณ์ บางทีเป็นกุศล บางทีเป็นอกุศล บางทีเป็นอัพยากฤต.
อนุวาทาธิกรณ์ บางทีเป็นกุศล บางทีเป็นอกุศล บางทีเป็นอัพยากฤต.
อาปัตตาธิกรณ์ บางทีเป็นอกุศล บางทีเป็นอัพยากฤต. อาปัตตาธิกรณ์ เป็นกุศลไม่มี.
กิจจาธิกรณ์ บางทีเป็นกุศล บางทีเป็นอกุศล บางทีเป็นอัพยากฤต.

กุศลวารที่ ๑๓ จบ

จักรเปยยาล ยัตถวารที่ ๑๔

[๘๙๙] เยภุยยสิกาใช้ได้ ณ ที่ใด สัมมุขาวินัยใช้ได้ ณ ที่นั้น สัมมุขาวินัยใช้ได้ ณ ที่ใด เยภุยยสิกาใช้ได้ ณ ที่นั้น ณ ที่นั้นใช้สติวินัย อมูฬหวินัย ปฏิญญาตกรณะ ตัสสปาปิยสิกา และติณวัตถารกะไม่ได้.
สติวินัยใช้ได้ ณ ที่ใด สัมมุขาวินัยใช้ได้ ณ ที่นั้น สัมมุขาวินัยใช้ได้ ณ ที่ใด สติวินัยใช้ได้ ณ ที่นั้น ณ ที่นั้นใช้อมูฬหวินัย ปฏิญญาตกรณะ ตัสสปาปิยสิกา ติณวัตถารกะ และเยภุยยสิกาไม่ได้.
อมูฬหวินัยใช้ได้ ณ ที่ใด สัมมุขาวินัยใช้ได้ ณ ที่นั้น สัมมุขาวินัยใช้ได้ ณ ที่ใด อมูฬหาวินัยใช้ได้ ณ ที่นั้น ณ ที่นั้นใช้ปฏิญญาตกรณะ ตัสสปาปิยสิกา ติณวัตถารกะ เยภุยยสิกา และสติวินัยไม่ได้.

ปฏิญญาตกรณะใช้ได้ ณ ที่ใด สัมมุขาวินัยใช้ได้ ณ ที่นั้น สัมมุขาวินัยใช้ได้ ณ ที่ใด
ปฏิญญาตกรณะใช้ได้ ณ ที่นั้น ณ ที่นั้นใช้ตัสสปาปิยสิกา ติณวัตถารกะ เยภุยยสิกา สติวินัย
และอมูฬหวินัยไม่ได้.
ตัสสปาปิยสิกาใช้ได้ ณ ที่ใด สัมมุขาวินัยใช้ได้ ณ ที่นั้น สัมมุขาวินัยใช้ได้ ณ ที่ใด
ตัสสปาปิยสิกาใช้ได้ ณ ที่นั้น ณ ที่นั้นใช้ติณวัตถารกะ เยภุยยสิกา สติวินัย อมูฬหวินัย
และปฏิญญาตกรณะไม่ได้.
ติณวัตถารกะใช้ได้ ณ ที่ใด สัมมุขาวินัยใช้ได้ ณ ที่นั้น สัมมุขาวินัยใช้ได้ ณ ที่ใด
ติณวัตถารกะใช้ได้ ณ ที่นั้น ณ ที่นั้นใช้เยภุยยสิกา สติวินัย อมูฬหวินัย ปฏิญญาตกรณะ
และตัสสปาปิยสิกาไม่ได้.

[๙๐๐] เยภุยยสิกามี ณ ที่ใด สัมมุขาวินัยมี ณ ที่นั้น สัมมุขาวินัยมี ณ ที่ใด
เยภุยยสิกามี ณ ที่นั้น ณ ที่นั้นไม่มีสติวินัย อมูฬหวินัย ปฏิญญาตกรณะ ตัสสปาปิยสิกา
และติณวัตถารกะ.
สติวินัยมี ณ ที่ใด สัมมุขาวินัยมี ณ ที่นั้น สัมมุขาวินัยมี ณ ที่ใด สติวินัยมี ณ
ที่นั้น ณ ที่นั้นไม่มีอมูฬหวินัย ปฏิญญาตกรณะ ตัสสปาปิยสิกา ติณวัตถารกะ และเยภุยยสิกา
คือ (จัดสัมมุขาวินัยเป็นมูล) ... ติณวัตถารกะมี ณ ที่ใด สัมมุขาวินัยมี ณ ที่นั้น สัมมุขาวินัยมี
ณ ที่ใด ติณวัตถารกะมี ณ ที่นั้น ณ ที่นั้นไม่มีเยภุยยสิกา สติวินัย อมูฬหวินัย ปฏิญญาตกรณะ
และตัสสปาปิยสิกา.

จักรเปยยาล ยัตถวารที่ ๑๔

สมยวารที่ ๑๕

[๙๐๑] สมัยใด อธิกรณ์ระงับด้วยสัมมุขาวินัยกับเยภุยยสิกา สมัยนั้น เยภุยยสิกา
ใช้ได้ ณ แห่งใด สัมมุขาวินัยใช้ได้ ณ แห่งนั้น สัมมุขาวินัยใช้ได้ ณ แห่งใด เยภุยยสิกาใช้ได้
ณ แห่งนั้น แต่ ณ แห่งนั้น สติวินัย อมูฬหวินัย ปฏิญญาตกรณะ ตัสสปาปิยสิกา และ
ติณวัตถารกะ ใช้ไม่ได้.
สมัยใด อธิกรณ์ระงับด้วยสัมมุขาวินัยกับสติวินัย สมัยนั้น สติวินัยใช้ได้ ณ แห่งใด
สัมมุขาวินัยใช้ได้ ณ แห่งนั้น สัมมุขาวินัยใช้ได้ ณ แห่งใด สติวินัยใช้ได้ ณ แห่งนั้น แต่

ณ แห่งนั้น อมูฬหวินัย ปฏิญญาตกรณะ ตัสสปาปิยสิกา ติณวัตถารกะ และเยภุยยสิกา
ใช้ไม่ได้.
สมัยใด อธิกรณ์ระงับด้วยสัมมุขาวินัยกับอมูฬหวินัย สมัยนั้น อมูฬหวินัยใช้ได้
ณ แห่งใด สัมมุขาวินัยใช้ได้ ณ แห่งนั้น สัมมุขาวินัย ใช้ได้ ณ แห่งใด อมูฬหวินัยใช้ได้
ณ แห่งนั้น แต่ ณ แห่งนั้นปฏิญญาตกรณะ ตัสสปาปิยสิกา ติณวัตถารกะ เยภุยยสิกา และ
สติวินัย ใช้ไม่ได้.
สมัยใด อธิกรณ์ระงับด้วยสัมมุขาวินัย กับปฏิญญาตกรณะ สมัยนั้น ปฏิญญาตกรณะ
ใช้ได้ ณ แห่งใด สัมมุขาวินัยใช้ได้ ณ แห่งนั้น สัมมุขาวินัยใช้ได้ ณ แห่งใด ปฏิญญาตกรณะ
ใช้ได้ ณ แห่ง นั้น, แต่ ณ แห่งนั้น ตัสสปาปิยสิกา ติณวัตถารกะ เยภุยยสิกา สติวินัย
และอมูฬหวินัย ใช้ไม่ได้.
สมัยใด อธิกรณ์ระงับด้วยสัมมุขาวินัยกับตัสสปาปิยสิกา สมัยนั้น ตัสสปาปิยสิกา
ใช้ได้ ณ แห่งใด สัมมุขาวินัยใช้ได้ ณ แห่งนั้น สัมมุขาวินัยใช้ได้ ณ แห่งใด ตัสสปาปิยสิกา
ใช้ได้ ณ แห่งนั้น แต่ ณ แห่งนั้น ติณวัตถารกะ เยภุยยสิกา สติวินัย อมูฬหวินัย และ
ปฏิญญาตกรณะ ใช้ไม่ได้.
สมัยใด อธิกรณ์ระงับด้วยสัมมุขาวินัยกับติณวัตถารกะ สมัยนั้น ติณวัตถารกะใช้ได้
ณ แห่งใด สัมมุขาวินัยใช้ได้ ณ แห่งนั้น สัมมุขาวินัยใช้ได้ ณ แห่งใด ติณวัตถารกะใช้ได้
ณ แห่งนั้น แต่ ณ แห่งนั้น เยภุยยสิกา สติวินัย อมูฬหวินัย ปฏิญญาตกรณะ และ
ตัสสปาปิยสิกา ใช้ไม่ได้.

สมยวารที่ ๑๕ จบ

สังสัฏฐวารที่ ๑๖

[๘๐๒] ถามว่า ธรรมเหล่านั้น คือ อธิกรณ์ก็ดี สมถะก็ดี รวมกันหรือแยกกัน
และนักปราชญ์พึงได้เพื่อยักย้ายบัญญัติธรรมเหล่านี้ทำให้ต่างกัน. ธรรมเหล่านี้ คือ อธิกรณ์ก็ดี
สมถะก็ดี รวมกันไม่แยกกัน และนักปราชญ์พึงได้เพื่อยักย้ายบัญญัติธรรมเหล่านี้ทำให้ต่างกัน
หรือ?

ตอบว่า ข้อนั้นนักปราชญ์ไม่พึงกล่าวว่าอย่างนั้น ธรรมเหล่านี้คือ อธิกรณ์ก็ดีสมถะ
ก็ดี รวมกันไม่แยกกัน และนักปราชญ์ไม่พึงได้เพื่อยักย้ายบัญญัติธรรมเหล่านี้ทำให้ต่างกัน.
ข้อนั้นเพราะเหตุไร? เพราะพระผู้มีพระภาคตรัสไว้แล้วมิใช่หรือว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย อธิกรณ์
๔ สมถะ ๗ เหล่านี้ อธิกรณ์ระงับด้วยสมถะ สมถะระงับด้วยอธิกรณ์อย่างนี้ ธรรมเหล่านี้
จึงรวมกันไม่แยกกัน และนักปราชญ์ไม่พึงได้เพื่อยักย้ายบัญญัติธรรมเหล่านี้ทำให้ต่างกัน.

สังสัฏฐวารที่ ๑๖ จบ

สัมมันติวารที่ ๑๗

[๙๐๓] ถามว่า วิวาทาธิกรณ์ระงับด้วยสมถะเท่าไร. อนุวาทาธิกรณ์ระงับด้วยสมถะ
เท่าไร? อาปัตตาธิกรณ์ระงับด้วยสมถะเท่าไร? กิจจาธิกรณ์ระงับด้วยสมถะเท่าไร?
ตอบว่า วิวาทาธิกรณ์ระงับด้วยสมถะ ๒ อย่าง คือ สัมมุขาวินัย ๑ เยภุยยสิกา ๑
อนุวาทาธิกรณ์ระงับด้วยสมถะ ๔ อย่าง คือ สัมมุขาวินัย ๑ สติวินัย ๑ อมูฬหวินัย ๑
ตัสสปาปิยสิกา ๑.
อาปัตตาธิกรณ์ระงับด้วยสมถะ ๓ อย่าง คือ สัมมุขาวินัย ๑ ปฏิญญาตกรณะ ๑
ติณวัตถารกะ ๑.
กิจจาธิกรณ์ระงับด้วยสมถะอย่างหนึ่ง คือ สัมมุขาวินัย.
ถ. วิวาทาธิกรณ์กับอนุวาทาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะเท่าไร?
ต. วิวาทาธิกรณ์กับอนุวาทาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะ ๕ อย่าง คือ สัมมุขาวินัย ๑
เยภุยยสิกา ๑ สติวินัย ๑ อมูฬหวินัย ๑ ตัสสปาปิยสิกา ๑.
ถ. วิวาทาธิกรณ์กับอาปัตตาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะเท่าไร?
ต. วิวาทาธิกรณ์กับอาปัตตาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะ ๔ อย่าง คือ สัมมุขาวินัย ๑
เยภุยยสิกา ๑ ปฏิญญาตกรณะ ๑ ติณวัตถารกะ ๑.
ถ. วิวาทาธิกรณ์กับกิจจาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะเท่าไร?
ต. วิวาทาธิกรณ์กับกิจจาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะ ๒ อย่าง คือ สัมมุขาวินัย ๑
เยภุยยสิกา ๑
ถ. อนุวาทาธิกรณ์กับอาปัตตาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะเท่าไร?

ต. อนุวาทาธิกรณ์กับอาปัตตาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะ ๖ อย่าง คือ สัมมุขาวินัย ๑
สติวินัย ๑ อมูฬหวินัย ๑ ปฏิญญาตกรณะ ๑ ตัสสปาปิยสิกา ๑ ติณวัตถารกะ ๑.

ถ. อนุวาทาธิกรณ์กับกิจจาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะเท่าไร?

ต. อนุวาทาธิกรณ์กับกิจจาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะ ๔ อย่าง คือ สัมมุขาวินัย ๑
สติวินัย ๑ อมูฬหวินัย ๑ ตัสสปาปิยสิกา ๑.

ถ. อาปัตตาธิกรณ์กับกิจจาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะเท่าไร?

ต. อาปัตตาธิกรณ์กับกิจจาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะ ๓ อย่าง คือ สัมมุขาวินัย ๑
ปฏิญญาตกรณะ ๑ ติณวัตถารกะ ๑.

ถ. วิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ และอาปัตตาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะเท่าไร?

ต. วิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ และอาปัตตาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะ ๗ อย่าง คือ
สัมมุขาวินัย ๑ เยภุยยสิกา ๑ สติวินัย ๑ อมูฬหวินัย ๑ ปฏิญญาตกรณะ ๑ ตัสสปาปิยสิกา ๑
ติณวัตถารกะ ๑.

ถ. วิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ และกิจจาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะเท่าไร?

ต. วิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ และกิจจาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะ ๕ อย่าง คือ
สัมมุขาวินัย ๑ เยภุยยสิกา ๑ สติวินัย ๑ อมูฬหวินัย ๑ ตัสสปาปิยสิกา ๑.

ถ. วิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์ และกิจจาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะ
เท่าไร?

ต. วิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์ และกิจจาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะ
๗ อย่าง คือ สัมมุขาวินัย ๑ เยภุยยสิกา ๑ สติวินัย ๑ อมูฬหวินัย ๑ ปฏิญญาตกรณะ ๑
ตัสสปาปิยสิกา ๑ ติณวัตถารกะ ๑.

สัมมันติวาร ที่ ๑๗ จบ

สัมมันตินสัมมันติวาร ที่ ๑๘

[๙๐๔] ถามว่า วิวาทาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะเท่าไร ไม่ระงับด้วยสมถะเท่าไร?
อนุวาทาธิกรณ์ระงับด้วยสมถะเท่าไร ไม่ระงับด้วยสมถะเท่าไร? อาปัตตาธิกรณ์ระงับด้วยสมถะ
เท่าไร ไม่ระงับด้วยสมถะเท่าไร? กิจจาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะเท่าไร ไม่ระงับด้วยสมถะเท่าไร?

ตอบว่า วิวาทาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะ ๒ คือ สัมมุขาวินัย ๑ เยภุยยสิกา ๑ ไม่ระงับด้วยสมถะ ๕ คือ สติวินัย ๑ อมูฬหวินัย ๑ ปฏิญญาตกรณะ ๑ ตัสสปาปิยสิกา ๑ ติณวัตถารกะ ๑.

อนุวาทาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะ ๔ คือ สัมมุขาวินัย ๑ สติวินัย ๑ อมูฬหวินัย ๑ ตัสสปาปิยสิกา ๑ ไม่ระงับด้วยสมถะ ๓ คือ เยภุยยสิกา ๑ ปฏิญญาตกรณะ ๑ ติณวัตถารกะ ๑

อาปัตตาธิกรณ์ระงับด้วยสมถะ ๓ คือ สัมมุขาวินัย ๑ ปฏิญญาตกรณะ ๑ ติณวัตถารกะ ๑ ไม่ระงับด้วยสมถะ ๔ คือ เยภุยยสิกา ๑ สติวินัย ๑ อมูฬหวินัย ๑ ตัสสปาปิยสิกา ๑.

กิจจาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะ ๑ คือ สัมมุขาวินัย ไม่ระงับด้วยสมถะ ๖ คือ เยภุยยสิกา ๑ สติวินัย ๑ อมูฬหวินัย ๑ ปฏิญญาตกรณะ ๑ ตัสสปาปิยสิกา ๑ ติณวัตถารกะ ๑.

ถ. วิวาทาธิกรณ์กับอนุวาทาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะเท่าไร ไม่ระงับด้วยสมถะเท่าไร?

ต. วิวาทาธิกรณ์กับอนุวาทาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะ ๕ คือ สัมมุขาวินัย ๑ เยภุยยสิกา ๑ สติวินัย ๑ อมูฬหวินัย ๑ ตัสสปาปิยสิกา ๑ ไม่ระงับด้วยสมถะ ๒ คือ ปฏิญญาตกรณะ ๑ ติณวัตถารกะ ๑.

ถ. วิวาทาธิกรณ์กับอาปัตตาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะเท่าไร ไม่ระงับด้วยสมถะเท่าไร?

ต. วิวาทาธิกรณ์กับอาปัตตาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะ ๔ คือ สัมมุขาวินัย ๑ เยภุยยสิกา ๑ ปฏิญญาตกรณะ ๑ ติณวัตถารกะ ๑ ไม่ระงับด้วยสมถะ ๓ คือ สติวินัย ๑ อมูฬหวินัย ๑ ตัสสปาปิยสิกา ๑

ถ. วิวาทาธิกรณ์กับกิจจาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะเท่าไร ไม่ระงับด้วยสมถะเท่าไร?

ต. วิวาทาธิกรณ์กับกิจจาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะ ๒ คือ สัมมุขาวินัย ๑ เยภุยยสิกา ๑ ไม่ระงับด้วยสมถะ ๕ คือ สติวินัย ๑ อมูฬหวินัย ๑ ปฏิญญาตกรณะ ๑ ตัสสปาปิยสิกา ๑ ติณวัตถารกะ ๑.

ถ. อนุวาทาธิกรณ์กับอาปัตตาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะเท่าไร ไม่ระงับด้วยสมถะเท่าไร?

ต. อนุวาทาธิกรณ์กับอาปัตตาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะ ๖ คือ สัมมุขาวินัย ๑ สติวินัย ๑ อมูฬหวินัย ๑ ปฏิญญาตกรณะ ๑ ตัสสปาปิยสิกา ๑ ติณวัตถารกะ ๑ ไม่ระงับด้วยสมถะ ๑ คือ เยภุยยสิกา.

ถ. อนุวาทาธิกรณ์กับกิจจาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะเท่าไร ไม่ระงับด้วยสมถะเท่าไร?

ต. อนุวาทาธิกรณ์กับกิจจาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะ ๔ คือ สัมมุขาวินัย ๑ สติวินัย ๑ อมูฬหวินัย ๑ ตัสสปาปิยสิกา ๑ ไม่ระงับด้วยสมถะ ๓ คือ เยภุยยสิกา ๑ ปฏิญญาตกรณะ ๑ ติณวัตถารกะ ๑.

ถ. อาปัตตาธิกรณ์กับกิจจาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะเท่าไร ไม่ระงับด้วยสมถะเท่าไร?

ต. อาปัตตาธิกรณ์กับกิจจาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะ ๓ คือ สัมมุขาวินัย ๑ ปฏิญญาตกรณะ ๑ ติณวัตถารกะ ๑ ไม่ระงับด้วยสมถะ ๔ คือ เยภุยยสิกา ๑ สติวินัย ๑ อมูฬหวินัย ๑ ตัสสปาปิยสิกา ๑.

ถ. วิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ และอาปัตตาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะเท่าไร ไม่ระงับด้วยสมถะเท่าไร?

ต. วิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ และอาปัตตาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะ ๗ คือ สัมมุขาวินัย ๑ เยภุยยสิกา ๑ สติวินัย ๑ อมูฬหวินัย ๑ ปฏิญญาตกรณะ ๑ ตัสสปาปิยสิกา ๑ ติณวัตถารกะ ๑.

ถ. วิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ และกิจจาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะเท่าไร ไม่ระงับด้วยสมถะเท่าไร?

ต. วิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ และกิจจาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะ ๕ คือ สัมมุขาวินัย ๑ เยภุยยสิกา ๑ สติวินัย ๑ อมูฬหวินัย ๑ ตัสสปาปิยสิกา ๑ ไม่ระงับด้วยสมถะ ๒ คือ ปฏิญญาตกรณะ ๑ ติณวัตถารกะ ๑.

ถ. อนุวาทาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์ และกิจจาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะเท่าไร ไม่ระงับด้วยสมถะเท่าไร?

ต. อนุวาทาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์ และกิจจาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะ ๖ คือ สัมมุขาวินัย ๑ สติวินัย ๑ อมูฬหวินัย ๑ ปฏิญญาตกรณะ ๑ ตัสสปาปิยสิกา ๑ ติณวัตถารกะ ๑ ไม่ระงับด้วยสมถะ ๑ คือ เยภุยยสิกา.

ถ. วิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์ และกิจจาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะเท่าไร ไม่ระงับด้วยสมถะเท่าไร?

ต. วิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์ และกิจจาธิกรณ์ระงับด้วยสมถะ ๗ คือ สัมมุขาวินัย ๑ เยภุยยสิกา ๑ สติวินัย ๑ อมูฬหวินัย ๑ ปฏิญญาตกรณะ ๑ ตัสสปาปิยสิกา ๑ ติณวัตถารกะ ๑.

สัมมันตินสัมมันติวาร ที่ ๑๘ จบ

สมถาธิกรณวาร ที่ ๑๙

[๙๐๕] ถามว่า สมถะระงับด้วยสมถะ สมถะระงับด้วยอธิกรณ์ อธิกรณ์ระงับด้วยสมถะ อธิกรณ์ระงับด้วยอธิกรณ์ หรือ?

ตอบว่า สมถะบางอย่างระงับด้วยสมถะ สมถะบางอย่างไม่ระงับด้วยสมถะ สมถะบางอย่างระงับด้วยอธิกรณ์ สมถะบางอย่างไม่ระงับด้วยอธิกรณ์ อธิกรณ์บางอย่างระงับด้วยสมถะ อธิกรณ์บางอย่างไม่ระงับด้วยสมถะ อธิกรณ์บางอย่างระงับด้วยอธิกรณ์ อธิกรณ์บางอย่างไม่ระงับด้วยอธิกรณ์.

[๙๐๖] ถามว่า อย่างไร สมถะบางอย่างระงับด้วยสมถะ สมถะบางอย่างไม่ระงับด้วยสมถะ?

ตอบว่า เยภุยยสิกา ระงับด้วยสัมมุขาวินัย ไม่ระงับด้วยสติวินัย อมูฬหวินัย ปฏิญญาตกรณะ ตัสสปาปิยสิกา และติณวัตถารกะ.

สติวินัย ระงับด้วยสัมมุขาวินัย ไม่ระงับด้วยอมูฬหวินัย ปฏิญญาตกรณะ ตัสสปาปิยสิกา ติณวัตถารกะ และเยภุยยสิกา.

อมูฬหวินัย ระงับด้วยสัมมุขาวินัย ไม่ระงับด้วยปฏิญญาตกรณะ ตัสสปาปิยสิกา ติณวัตถารกะ เยภุยยสิกา และสติวินัย.

ปฏิญญาตกรณะ ระงับด้วยสัมมุขาวินัย ไม่ระงับด้วยตัสสปาปิยสิกา ติณวัตถารกะ เยภุยยสิกา สติวินัย และอมูฬหวินัย.

ตัสสปาปิยสิกา ระงับด้วยสัมมุขาวินัย ไม่ระงับด้วยติณวัตถารกะ เยภุยยสิกา สติวินัย อมูฬหวินัย และปฏิญญาตกรณะ.

ติณวัตถารกะ ระงับด้วยสัมมุขาวินัย ไม่ระงับด้วยเยภุยยสิกา สติวินัย อมูฬหวินัย ปฏิญญาตกรณะ และตัสสปาปิยสิกา.

อย่างนี้ สมถะบางอย่างระงับด้วยสมถะ อย่างนี้ สมถะบางอย่างไม่ระงับด้วยสมถะ.

[๙๐๗] ถามว่า อย่างไร สมถะบางอย่างระงับด้วยอธิกรณ์ อย่างไร สมถะบางอย่างไม่ระงับด้วยอธิกรณ์?

ตอบว่า สัมมุขาวินัย ไม่ระงับด้วยวิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์ แต่ระงับด้วยกิจจาธิกรณ์.

เยภุยยสิกา ไม่ระงับด้วยวิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์ แต่ระงับด้วย
กิจจาธิกรณ์.
สติวินัย ไม่ระงับด้วยวิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์ แต่ระงับด้วย
กิจจาธิกรณ์.
อมูฬหวินัย ไม่ระงับด้วยวิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์ แต่ระงับด้วย
กิจจาธิกรณ์.
ปฏิญญาตกรณะ ไม่ระงับด้วยวิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์ แต่ระงับ
ด้วยกิจจาธิกรณ์.
ตัสสปาปิยสิกา ไม่ระงับด้วยวิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์ แต่ระงับ
ด้วยกิจจาธิกรณ์.
ติณวัตถารกะ ไม่ระงับด้วยวิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์ แต่ระงับ
ด้วยกิจจาธิกรณ์.
อย่างนี้ สมถะบางอย่างระงับด้วยอธิกรณ์ อย่างนี้ สมถะบางอย่างไม่ระงับด้วย
อธิกรณ์.

[๙๐๘] ถามว่า อย่างไร อธิกรณ์บางอย่างระงับด้วยสมถะ อย่างไร อธิกรณ์บางอย่าง
ไม่ระงับด้วยสมถะ?
ตอบว่า วิวาทาธิกรณ์ ระงับด้วยสัมมุขาวินัย และเยภุยยสิกา ไม่ระงับด้วยสติวินัย
อมูฬหวินัย ปฏิญญาตกรณะ ตัสสปาปิยสิกา และติณวัตถารกะ.
อนุวาทาธิกรณ์ ระงับด้วยสัมมุขาวินัย สติวินัย อมูฬหวินัย และตัสสปาปิยสิกา
ไม่ระงับด้วยเยภุยยสิกา ปฏิญญาตกรณะ และติณวัตถารกะ.
อาปัตตาธิกรณ์ ระงับด้วยสัมมุขาวินัย ปฏิญญาตกรณะ และติณวัตถารกะ ไม่ระงับ
ด้วยเยภุยยสิกา สติวินัย อมูฬหวินัย และตัสสปาปิยสิกา.
กิจจาธิกรณ์ ระงับด้วยสัมมุขาวินัย ไม่ระงับด้วยเยภุยยสิกา สติวินัย อมูฬหวินัย
ปฏิญญาตกรณะ ตัสสปาปิยสิกา และติณวัตถารกะ.
อย่างนี้ อธิกรณ์บางอย่างระงับด้วยสมถะ อย่างนี้ อธิกรณ์บางอย่างไม่ระงับด้วย
สมถะ.

[๙๐๙] ถามว่า อย่างไร อธิกรณ์บางอย่างระงับด้วยอธิกรณ์ อย่างไร อธิกรณ์บางอย่าง
ไม่ระงับด้วยอธิกรณ์?

ตอบว่า วิวาทาธิกรณ์ ไม่ระงับด้วยวิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์ แต่ระงับด้วยกิจจาธิกรณ์.

อนุวาทาธิกรณ์ ไม่ระงับด้วยวิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์ แต่ระงับด้วยกิจจาธิกรณ์.

อาปัตตาธิกรณ์ ไม่ระงับด้วยวิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์ แต่ระงับด้วยกิจจาธิกรณ์.

กิจจาธิกรณ์ ไม่ระงับด้วยวิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์ แต่ระงับด้วยกิจจาธิกรณ์.

อย่างนี้ อธิกรณ์บางอย่างระงับด้วยอธิกรณ์. อย่างนี้ อธิกรณ์บางอย่างไม่ระงับด้วยอธิกรณ์.

[๘๑๐] สมถะทั้ง ๖ อย่าง อธิกรณ์ทั้ง ๔ อย่าง ระงับด้วยสัมมุขาวินัย แต่สัมมุขาวินัยไม่ระงับด้วยอะไร.

สมถาธิกรณวาร ที่ ๑๙ จบ

สมุฏฐาเปติวาร ที่ ๒๐

[๘๑๑] ถามว่า วิวาทาธิกรณ์ยังอธิกรณ์ ๔ ข้อไหนให้เกิด?

ตอบว่า วิวาทาธิกรณ์ไม่ยังอธิกรณ์ ๔ ข้อไหนให้เกิด แต่เพราะปัจจัย คือวิวาทาธิกรณ์ อธิกรณ์ทั้ง ๔ ย่อมเกิดขึ้นได้.

มีอุปมาเหมือนอะไร?

เหมือนภิกษุทั้งหลายในธรรมวินัยนี้ ย่อมวิวาทกันว่า

นี้ เป็นธรรม นี้ ไม่เป็นธรรม

นี้ เป็นวินัย นี้ ไม่เป็นวินัย

นี้ พระตถาคตเจ้าตรัสภาษิตไว้ นี้ พระตถาคตเจ้าไม่ได้ตรัสภาษิตไว้

นี้ พระตถาคตเจ้าทรงประพฤติมา นี้ พระตถาคตเจ้าไม่ได้ทรงประพฤติมา

นี้ พระตถาคตเจ้าทรงบัญญัติไว้ นี้ พระตถาคตเจ้าไม่ได้ทรงบัญญัติไว้

นี้ เป็นอาบัติ นี้ ไม่เป็นอาบัติ

นี้ เป็นอาบัติเบา นี้ เป็นอาบัติหนัก
นี้ เป็นอาบัติที่มีส่วนเหลือ นี้ เป็นอาบัติหาส่วนเหลือมิได้
นี้ เป็นอาบัติชั่วหยาบ นี้ เป็นอาบัติไม่ชั่วหยาบ
ความบาดหมาง ความทะเลาะ ความแก่งแย่ง ความทุ่มเถียง การกล่าวต่างกัน การกล่าวโดยประการอื่น การพูดเพื่อความกลัดกลุ้มใจ ความหมายมั่นในเรื่องนั้น อันใด นี้เรียกว่า วิวาทาธิกรณ์. สงฆ์วิวาทกันในวิวาทาธิกรณ์ จัดเป็นวิวาทาธิกรณ์. เมื่อวิวาทกัน ย่อมโจท จัดเป็นอนุวาทาธิกรณ์. เมื่อโจท ย่อมต้องอาบัติ จัดเป็นอาปัตตาธิกรณ์. สงฆ์ทำกรรมตามอาบัตินั้น จัดเป็นกิจจาธิกรณ์.
เพราะปัจจัย คือ วิวาทาธิกรณ์ อธิกรณ์ทั้ง ๔ ย่อมเกิดได้อย่างนี้.

[๙๑๒] ถามว่า อนุวาธิกรณ์ยังอธิกรณ์ ๔ ข้อไหนให้เกิด?
ตอบว่า อนุวาทาธิกรณ์ไม่ยังอธิกรณ์ ๔ ข้อไหนให้เกิด แต่เพราะปัจจัย คือ อนุวาทาธิกรณ์ อธิกรณ์ทั้ง ๔ ย่อมเกิดได้.
มีอุปมาเหมือนอะไร?
เหมือนภิกษุทั้งหลายในธรรมวินัยนี้ ย่อมโจทภิกษุด้วยศีลวิบัติ อาจารวิบัติ ทิฏฐิวิบัติ หรืออาชีววิบัติ การโจท การกล่าวหา การฟ้องร้อง การประท้วง ความเป็นผู้คล้อยตาม การทำความอุตสาหะโจท การตามเพิ่มกำลังให้ ในเรื่องนั้น อันใด นี้เรียกว่า อนุวาทาธิกรณ์. สงฆ์ย่อมวิวาทกันในอนุวาทาธิกรณ์ จัดเป็นวิวาทาธิกรณ์. เมื่อวิวาทย่อมโจท จัดเป็นอนุวาทาธิกรณ์. เมื่อโจท ย่อมต้องอาบัติ จัดเป็นอาปัตตาธิกรณ์. สงฆ์ทำกรรมตามอาบัตินั้น จัดเป็นกิจจาธิกรณ์.
เพราะปัจจัย คือ อนุวาทาธิกรณ์ อธิกรณ์ทั้ง ๔ ย่อมเกิดได้อย่างนี้.

[๙๑๓] ถามว่า อาปัตตาธิกรณ์ยังอธิกรณ์ ๔ ข้อไหนให้เกิด?
ตอบว่า อาปัตตาธิกรณ์ไม่ยังอธิกรณ์ ๔ ข้อไหนให้เกิด แต่เพราะปัจจัย คือ อาปัตตาธิกรณ์ อธิกรณ์ทั้ง ๔ ย่อมเกิดขึ้นได้.
มีอุปมาเหมือนอะไร?
เหมือนกองอาบัติทั้ง ๕ ชื่ออาปัตตาธิกรณ์ กองอาบัติทั้ง ๗ ก็ชื่ออาปัตตาธิกรณ์ นี้เรียกว่า อาปัตตาธิกรณ์.

สงฆ์ย่อมวิวาทกันในอาปัตตาธิกรณ์ จัดเป็นวิวาทาธิกรณ์ เมื่อวิวาท ย่อมโจท จัดเป็น
อนุวาทาธิกรณ์. เมื่อโจท ย่อมต้องอาบัติ จัดเป็นอาปัตตาธิกรณ์. สงฆ์ย่อมทำกรรมตามอาบัตินั้น
จัดเป็นกิจจาธิกรณ์.
เพราะปัจจัย คือ อาปัตตาธิกรณ์ อธิกรณ์ทั้ง ๔ ย่อมเกิดได้อย่างนี้.

[๙๑๔] ถามว่า กิจจาธิกรณ์ยังอธิกรณ์ ๔ ข้อไหนให้เกิด?
ตอบว่า กิจจาธิกรณ์ไม่ยังอธิกรณ์ ๔ ข้อไหนให้เกิด แต่เพราะปัจจัย คือ กิจจาธิกรณ์
อธิกรณ์ทั้ง ๔ ย่อมเกิดได้.
มีอุปมาเหมือนอะไร?
เหมือนความมีแห่งกรรมที่จะพึงทำ ความมีแห่งกิจที่จะต้องทำ แห่งสงฆ์ อันใด คือ
อปโลกนกรรม ญัตติกรรม ญัตติทุติยกรรม ญัตติจตุตถกรรม นี้เรียกว่า กิจจาธิกรณ์.
สงฆ์ย่อมวิวาทกันในกิจจาธิกรณ์ จัดเป็นวิวาทาธิกรณ์. เมื่อวิวาท ย่อมโจท จัดเป็น
อนุวาทาธิกรณ์. เมื่อโจท ย่อมต้องอาบัติ จัดเป็นอาปัตตาธิกรณ์. สงฆ์ย่อมทำกรรมตามอาบัติ
นั้น จัดเป็นกิจจาธิกรณ์.
เพราะปัจจัย คือ กิจจาธิกรณ์ อธิกรณ์ทั้ง ๔ ย่อมเกิดได้อย่างนี้.

สมุฏฐาเปติวาร ที่ ๒๐ จบ

สมถเภท

[๙๑๕] ถามว่า วิวาทาธิกรณ์ จัดเป็นอธิกรณ์ ๔ ข้อไหน? แอบอิงอธิกรณ์ข้อไหน?
นับเนื่องถึงอธิกรณ์ข้อไหน? สงเคราะห์ด้วยอธิกรณ์ข้อไหน?
อนุวาทาธิกรณ์จัดเป็นอธิกรณ์ ๔ ข้อไหน? แอบอิงอธิกรณ์ข้อไหน? นับเนื่องถึง
อธิกรณ์ข้อไหน? สงเคราะห์ด้วยอธิกรณ์ข้อไหน?
อาปัตตาธิกรณ์ จัดเป็นอธิกรณ์ ๔ ข้อไหน? แอบอิงอธิกรณ์ข้อไหน? นับเนื่องถึง
อธิกรณ์ข้อไหน? สงเคราะห์ด้วยอธิกรณ์ข้อไหน?
กิจจาธิกรณ์ จัดเป็นอธิกรณ์ ๔ ข้อไหน? แอบอิงอธิกรณ์ข้อไหน? นับเนื่องถึง
อธิกรณ์ข้อไหน? สงเคราะห์ด้วยอธิกรณ์ข้อไหน?
ตอบว่า วิวาทาธิกรณ์ จัดเป็นวิวาทาธิกรณ์ บรรดาอธิกรณ์ ๔. แอบอิงวิวาทาธิกรณ์
นับเนื่องถึงวิวาทาธิกรณ์ สงเคราะห์ด้วยวิวาทาธิกรณ์.

อนุวาทาธิกรณ์ จัดเป็นอนุวาทาธิกรณ์ บรรดาอธิกรณ์ ๔. แอบอิงอนุวาทาธิกรณ์ นับเนื่องถึงอนุวาทาธิกรณ์ สงเคราะห์ด้วยอนุวาทาธิกรณ์.

อาปัตตาธิกรณ์ จัดเป็นอาปัตตาธิกรณ์ บรรดาอธิกรณ์ ๔. แอบอิงอาปัตตาธิกรณ์ นับเนื่องถึงอาปัตตาธิกรณ์ สงเคราะห์ด้วยอาปัตตาธิกรณ์.

กิจจาธิกรณ์ จัดเป็นกิจจาธิกรณ์บรรดาอธิกรณ์ ๔. แอบอิงกิจจาธิกรณ์ นับเนื่องถึงกิจจาธิกรณ์ สงเคราะห์ด้วยกิจจาธิกรณ์.

[๘๑๖] ถามว่า วิวาทาธิกรณ์ บ่งถึงสมถะเท่าไร บรรดาสมถะ ๗? อิงอาศัยสมถะเท่าไร? นับเนื่องในสมถะเท่าไร? สงเคราะห์ด้วยสมถะเท่าไร? ระงับด้วยสมถะเท่าไร?

อนุวาทาธิกรณ์ บ่งถึงสมถะเท่าไร บรรดาสมถะ ๗? อิงอาศัยสมถะเท่าไร? นับเนื่องในสมถะเท่าไร? สงเคราะห์ด้วยสมถะเท่าไร? ระงับด้วยสมถะเท่าไร?

อาปัตตาธิกรณ์ บ่งถึงสมถะเท่าไร บรรดาสมถะ ๗? อิงอาศัยสมถะเท่าไร? นับเนื่องในสมถะเท่าไร? สงเคราะห์ด้วยสมถะเท่าไร? ระงับด้วยสมถะเท่าไร?

กิจจาธิกรณ์ บ่งถึงสมถะเท่าไร บรรดาสมถะ ๗? อิงอาศัยสมถะเท่าไร? นับเนื่องในสมถะเท่าไร? สงเคราะห์ด้วยสมถะเท่าไร? ระงับด้วยสมถะเท่าไร?

ตอบว่า วิวาทาธิกรณ์ บ่งถึงสมถะ ๒ บรรดาสมถะ ๗ อิงอาศัยสมถะ ๒ นับเนื่องในสมถะ ๒ สงเคราะห์ด้วยสมถะ ๒ ระงับด้วยสมถะ ๒ คือ สัมมุขาวินัย ๑ เยภุยยสิกา ๑.

อนุวาทาธิกรณ์ บ่งถึงสมถะ ๔ บรรดาสมถะ ๗ อิงอาศัยสมถะ ๔ นับเนื่องในสมถะ ๔ สงเคราะห์ด้วยสมถะ ๔ ระงับด้วยสมถะ ๔ คือ สัมมุขาวินัย ๑ สติวินัย ๑ อมูฬหวินัย ๑ ตัสสปาปิยสิกา ๑.

อาปัตตาธิกรณ์ บ่งถึงสมถะ ๓ บรรดาสมถะ ๗ อิงอาศัยสมถะ ๓ นับเนื่องในสมถะ ๓ สงเคราะห์ด้วยสมถะ ๓ ระงับด้วยสมถะ ๓ คือ สัมมุขาวินัย ๑ ปฏิญญาตกรณะ ๑ ติณวัตถารกะ ๑.

กิจจาธิกรณ์ บ่งถึงสมถะ ๑ บรรดาสมถะ ๗ อิงอาศัยสมถะ ๑ นับเนื่องในสมถะ ๑ สงเคราะห์ด้วยสมถะ ๑ ระงับด้วยสมถะ ๑ คือ สัมมุขาวินัย.

สมถเภท จบ

วีสติวาร จบ

หัวข้อประจำวาร

[๘๑๗] ปริยายวาร ๑ สาธารณวาร ๑ ตัพภาคิยวาร ๑ สมถสาธารณวาร ๑ สมถตัพภาคิยวาร ๑ สมถสัมมุขาวินัยวาร ๑ วินัยวาร ๑ กุศลวาร ๑ ยัตถวาร ๑ สมยวาร ๑ สังสัฏฐวาร ๑ สัมมันติวาร ๑ นสัมมันติวาร ๑ สมถาธิกรณวาร ๑ สมุฏฐาเปติวาร ๑ อธิกรณ์บ่งถึงอธิกรณ์ ๑ฯ

หัวข้อประจำวาร จบ

ขันธกปุจฉา

คำถามและคำตอบเกี่ยวกับอาบัติ

[๘๑๘] ข้าพเจ้าจักถามอุปสัมปทาขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติสูงสุด ปรับอาบัติเท่าไร?

ข้าพเจ้าจักตอบอุปสัมปทาขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติสูงสุด ปรับอาบัติ ๒ ตัว.

[๘๑๙] ข้าพเจ้าจักถามอุโปสถขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติสูงสุด ปรับอาบัติเท่าไร?

ข้าพเจ้าจักตอบอุโปสถขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติสูงสุด ปรับอาบัติ ๓ ตัว.

[๘๒๐] ข้าพเจ้าจักถามวัสสูปนายิกขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติสูงสุด ปรับอาบัติเท่าไร?

ข้าพเจ้าจักตอบวัสสูปนายิกขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติสูงสุด ปรับอาบัติ ๑ ตัว.

[๘๒๑] ข้าพเจ้าจักถามปวารณาขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติสูงสุด ปรับอาบัติเท่าไร?

ข้าพเจ้าจักตอบปวารณาขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติสูงสุด ปรับอาบัติ ๓ ตัว.

[๙๒๒] ข้าพเจ้าจักถามจัมมสัญญุตตขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติสูงสุด ปรับอาบัติเท่าไร?

ข้าพเจ้าจักตอบจัมมสัญญุตตขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติสูงสุด ปรับอาบัติ ๓ ตัว.

[๙๒๓] ข้าพเจ้าจักถามเภสัชชขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติสูงสุด ปรับอาบัติเท่าไร?

ข้าพเจ้าจักตอบเภสัชชขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติสูงสุด ปรับอาบัติ ๓ ตัว.

[๙๒๔] ข้าพเจ้าจักถามกฐินขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติสูงสุด ปรับอาบัติเท่าไร?

ข้าพเจ้าจักตอบกฐินขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติสูงสุด ในกฐินขันธกะนั้นไม่มีปรับอาบัติ.

[๙๒๕] ข้าพเจ้าจักถามจีวรสัญญุตตขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติสูงสุด ปรับอาบัติเท่าไร?

ข้าพเจ้าจักตอบจีวรสัญญุตตขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติสูงสุด ปรับอาบัติ ๓ ตัว.

[๙๒๖] ข้าพเจ้าจักถามจัมเปยยขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติสูงสุด ปรับอาบัติเท่าไร?

ข้าพเจ้าจักตอบจัมเปยยขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติสูงสุด ปรับอาบัติ ๑ ตัว.

[๙๒๗] ข้าพเจ้าจักถามโกสัมพิกขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติสูงสุด ปรับอาบัติเท่าไร?

ข้าพเจ้าจักตอบโกสัมพิกขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติสูงสุด ปรับอาบัติ ๑ ตัว.

[๙๒๘] ข้าพเจ้าจักถามกัมมขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติสูงสุด ปรับอาบัติเท่าไร?

ข้าพเจ้าจักตอบกัมมขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติสูงสุด
ปรับอาบัติ ๑ ตัว.

[๘๒๙] ข้าพเจ้าจักถามปาริวาสิกขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติ
สูงสุด ปรับอาบัติเท่าไร?
ข้าพเจ้าจักตอบปาริวาสิกขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติสูงสุด
ปรับอาบัติ ๑ ตัว.

[๘๓๐] ข้าพเจ้าจักถามสมุจจยขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติ
สูงสุด ปรับอาบัติเท่าไร?
ข้าพเจ้าจักตอบสมุจจยขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติสูงสุด
ปรับอาบัติ ๑ ตัว.

[๘๓๑] ข้าพเจ้าจักถามสมถขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติ
สูงสุด ปรับอาบัติเท่าไร?
ข้าพเจ้าจักตอบสมถขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติสูงสุด
ปรับอาบัติ ๒ ตัว.

[๘๓๒] ข้าพเจ้าจักถามขุททกวัตถุขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติ
สูงสุด ปรับอาบัติเท่าไร?
ข้าพเจ้าจักตอบขุททกวัตถุขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติสูงสุด
ปรับอาบัติ ๓ ตัว.

[๘๓๓] ข้าพเจ้าจักถามเสนาสนขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติ
สูงสุด ปรับอาบัติเท่าไร?
ข้าพเจ้าจักตอบเสนาสนขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติสูงสุด
ปรับอาบัติ ๓ ตัว.

[๘๓๔] ข้าพเจ้าจักถามสังฆเภทขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติ
สูงสุด ปรับอาบัติเท่าไร?
ข้าพเจ้าจักตอบสังฆเภทขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติสูงสุด
ปรับอาบัติ ๒ ตัว.

[๘๓๕] ข้าพเจ้าจักถามขันธกะว่าด้วยสมาจาร พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระ
บัญญัติสูงสุด ปรับอาบัติเท่าไร?

ข้าพเจ้าจักตอบขันธกะว่าด้วยสมาจาร พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติ
สูงสุด ปรับอาบัติ ๑ ตัว.

[๙๓๖] ข้าพเจ้าจักถามขันธกะว่าด้วยปาติโมกข์ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ
พระบัญญัติสูงสุด ปรับอาบัติเท่าไร?
ข้าพเจ้าจักตอบขันธกะว่าด้วยปาติโมกข์ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติ
สูงสุด ปรับอาบัติ ๑ ตัว.

[๙๓๗] ข้าพเจ้าจักถามภิกขุนีขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติ
สูงสุด ปรับอาบัติเท่าไร?
ข้าพเจ้าจักตอบภิกขุนีขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติสูงสุด
ปรับอาบัติ ๒ ตัว.

[๙๓๘] ข้าพเจ้าจักถามปัญจสติกขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติ
สูงสุด ปรับอาบัติเท่าไร?
ข้าพเจ้าจักตอบปัญจสติกขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติสูงสุด
ในปัญจสติกขันธกะนั้น ไม่มีปรับอาบัติ.

[๙๓๙] ข้าพเจ้าจักถามสัตตสติกขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติ
สูงสุด ปรับอาบัติเท่าไร?
ข้าพเจ้าจักตอบสัตตสติกขันธกะ พร้อมทั้งนิทาน พร้อมทั้งนิเทศ พระบัญญัติสูงสุด
ในสัตตสติกขันธกะนั้น ไม่มีปรับอาบัติ.

ขันธกปุจฉาที่ ๑ จบ

หัวข้อประจำเรื่อง

[๙๔๐] อุปสัมปทาขันธกะ ๑ อุโปสถขันธกะ ๑ วัสสูปนายิกขันธกะ ๑ ปวารณา
ขันธกะ ๑ จัมมขันธกะ ๑ เภสัชชขันธกะ ๑ กฐินขันธกะ ๑ จีวรขันธกะ ๑ จัมเปยยขันธกะ ๑
โกสัมพิกขันธกะ ๑ กัมมขันธกะ ๑ ปาริวาสิกขันธกะ ๑ สมุจจยขันธกะ ๑ สมถขันธกะ ๑
ขุททกขันธกะ ๑ เสนาสนขันธกะ ๑ สังฆเภทขันธกะ ๑ สมาจารขันธกะ ๑ ปาติโมกขฐปน
ขันธกะ ๑ ภิกขุนีขันธกะ ๑ ปัญจสติกขันธกะ ๑ สัตตสติกขันธกะ ๑ฯ

หัวข้อประจำเรื่อง จบ

เอกุตตริกะ

หมวด ๑

ว่าด้วยธรรมก่ออาบัติเป็นต้น

[๙๔๑] พึงรู้ธรรมที่ก่ออาบัติ. พึงรู้ธรรมที่ไม่ก่ออาบัติ. พึงรู้อาบัติ. พึงรู้อนาบัติ. พึงรู้อาบัติเบา. พึงรู้อาบัติหนัก. พึงรู้อาบัติมีส่วนเหลือ. พึงรู้อาบัติหาส่วนเหลือมิได้. พึงรู้อาบัติชั่วหยาบ. พึงรู้อาบัติไม่ชั่วหยาบ. พึงรู้อาบัติที่ทำคืนได้. พึงรู้อาบัติที่ทำคืนไม่ได้. พึงรู้อาบัติที่เป็นเทสนาคามินี. พึงรู้อาบัติที่ไม่เป็นเทสนาคามินี. พึงรู้อาบัติที่ทำอันตราย. พึงรู้อาบัติที่ไม่ทำอันตราย. พึงรู้อาบัติที่ทรงบัญญัติพร้อมทั้งโทษ. พึงรู้อาบัติที่ทรงบัญญัติไม่มีโทษ. พึงรู้อาบัติที่เกิดแต่การทำ. พึงรู้อาบัติที่เกิดแต่การไม่ทำ. พึงรู้อาบัติที่เกิดแต่การทำและไม่ทำ พึงรู้อาบัติก่อน. พึงรู้อาบัติหลัง. พึงรู้อาบัติระหว่างแห่งอาบัติก่อน. พึงรู้อาบัติระหว่างแห่งอาบัติหลัง. พึงรู้อาบัตินับเข้าในจำนวนที่แสดงแล้ว. พึงรู้อาบัติไม่นับเข้าในจำนวนที่แสดงแล้ว. พึงรู้บัญญัติ. พึงรู้อนุบัญญัติ. พึงรู้อนุปันนบัญญัติ. พึงรู้สัพพัตถบัญญัติ. พึงรู้ปเทสบัญญัติ. พึงรู้สาธารณบัญญัติ. พึงรู้อสาธารณบัญญัติ. พึงรู้เอกโตบัญญัติ. พึงรู้อุภโตบัญญัติ. พึงรู้อาบัติมีโทษหนัก. พึงรู้อาบัติมีโทษเบา. พึงรู้อาบัติที่เกี่ยวกับคฤหัสถ์. พึงรู้อาบัติที่ไม่เกี่ยวกับคฤหัสถ์. พึงรู้อาบัติที่แน่นอน. พึงรู้อาบัติที่ไม่แน่นอน. พึงรู้บุคคลผู้ทำทีแรก. พึงรู้บุคคลผู้ไม่ทำทีแรก. พึงรู้บุคคลผู้ต้องอาบัติไม่เป็นนิจ. พึงรู้บุคคลผู้ต้องอาบัติเนืองๆ. พึงรู้บุคคลผู้เป็นโจทก์. พึงรู้บุคคลผู้เป็นจำเลย. พึงรู้บุคคลผู้ฟ้องไม่เป็นธรรม. พึงรู้บุคคลผู้ถูกฟ้องไม่เป็นธรรม. พึงรู้บุคคลผู้ฟ้องเป็นธรรม. พึงรู้บุคคลผู้ถูกฟ้องเป็นธรรม. พึงรู้บุคคลผู้แน่นอน. พึงรู้บุคคลผู้ไม่แน่นอน. พึงรู้บุคคลผู้ควรต้องอาบัติ. พึงรู้บุคคลผู้ไม่ควรต้องอาบัติ. พึงรู้บุคคลผู้ถูกสงฆ์ยกวัตร. พึงรู้บุคคลผู้ไม่ถูกสงฆ์ยกวัตร. พึงรู้บุคคลผู้ถูกนาสนะ. พึงรู้บุคคลผู้ไม่ถูกนาสนะ. พึงรู้บุคคลผู้มีสังวาสเสมอกัน. พึงรู้บุคคลผู้มีสังวาสต่างกัน. พึงรู้การงดปาติโมกข์ แล.

หมวด ๑ จบ

หัวข้อประจำหมวด

[๙๔๒] ก่ออาบัติและไม่ก่ออาบัติ อาบัติและอนาบัติ อาบัติเบาและอาบัติหนัก อาบัติมีส่วนเหลือและอาบัติหาส่วนเหลือมิได้ อาบัติชั่วหยาบและไม่ชั่วหยาบ อาบัติทำคืนได้

และทำคืนไม่ได้ อาบัติแสดงได้และแสดงไม่ได้ อาบัติทำอันตรายและไม่ทำอันตราย อาบัติมีโทษและไม่มีโทษ อาบัติเกิดแต่การทำและไม่ทำ อาบัติเกิดแต่การทำด้วยการไม่ทำด้วย อาบัติที่ต้องก่อนและต้องหลังอันตราบัติ อาบัติที่นับเข้าในจำนวนและไม่นับเข้าในจำนวน บัญญัติและอนุบัญญัติ อนุปันนบัญญัติ สัพพัตถบัญญัติและปเทสบัญญัติ สาธารณบัญญัติและอสาธารณ-บัญญัติ เอกโตบัญญัติและอุภโตบัญญัติ อาบัติชั่วหยาบและไม่ชั่วหยาบ อาบัติเกี่ยวกับคฤหัสถ์และไม่เกี่ยวกับคฤหัสถ์ อาบัติแน่นอนและไม่แน่นอน บุคคลผู้ทำทีแรกและไม่ได้ทำทีแรก ผู้ต้องอาบัติไม่เป็นนิจ ผู้ต้องอาบัติเนืองๆ โจทก์และจำเลย ผู้ฟ้องและผู้ถูกฟ้องไม่เป็นธรรม ผู้ฟ้องและผู้ถูกฟ้องเป็นธรรม ผู้แน่นอนและไม่แน่นอน ผู้ควรต้องอาบัติและไม่ควรต้องอาบัติ ผู้ถูกยกวัตรและไม่ถูกยกวัตร ผู้ถูกนาสนะและไม่ถูกนาสนะ ผู้มีสังวาสเสมอกันและมีสังวาสต่างกัน การงด หัวข้อดังกล่าวนี้จัดเป็นหมวด ๑.

หัวข้อประจำหมวด จบ

หมวด ๒

ว่าด้วยสัญญาวิโมกข์เป็นต้น

[๘๔๓] มีอยู่อาบัติเป็นสัญญาวิโมกข์ มีอยู่อาบัติมิใช่สัญญาวิโมกข์. มีอยู่อาบัติของภิกษุผู้ได้สมาบัติ มีอยู่อาบัติของภิกษุผู้ไม่ได้สมาบัติ. มีอยู่อาบัติเกี่ยวด้วยสัทธรรม มีอยู่อาบัติไม่เกี่ยวด้วยสัทธรรม. มีอยู่อาบัติเกี่ยวด้วยบริขารของตน มีอยู่อาบัติเกี่ยวด้วยบริขารของผู้อื่น. มีอยู่อาบัติเกี่ยวด้วยบุคคล คือตนเอง มีอยู่อาบัติเกี่ยวด้วยบุคคลอื่น. มีอยู่ภิกษุพูดจริงต้องอาบัติหนัก มีอยู่ภิกษุพูดเท็จต้องอาบัติเบา. มีอยู่ภิกษุพูดเท็จต้องอาบัติหนัก มีอยู่ภิกษุพูดจริงต้องอาบัติเบา. มีอยู่อาบัติภิกษุอยู่บนแผ่นดินจึงต้อง อยู่ในอากาศไม่ต้อง มีอยู่อาบัติภิกษุอยู่ในอากาศจึงต้อง อยู่บนแผ่นดินไม่ต้อง. มีอยู่อาบัติภิกษุออกไปจึงต้อง เข้าไปไม่ต้อง มีอยู่อาบัติภิกษุเข้าไปจึงต้อง ออกไปไม่ต้อง. มีอยู่อาบัติภิกษุถือเอาจึงต้อง มีอยู่อาบัติภิกษุไม่ถือเอาจึงต้อง. มีอยู่อาบัติภิกษุสมาทานจึงต้อง มีอยู่อาบัติภิกษุไม่สมาทานจึงต้อง. มีอยู่อาบัติภิกษุทำจึงต้อง มีอยู่อาบัติภิกษุไม่ทำจึงต้อง. มีอยู่อาบัติภิกษุให้จึงต้อง มีอยู่อาบัติภิกษุไม่ให้จึงต้อง. มีอยู่อาบัติภิกษุรับจึงต้อง มีอยู่อาบัติภิกษุไม่รับจึงต้อง. มีอยู่อาบัติภิกษุต้องเพราะ

บริโภค มีอยู่อาบัติภิกษุต้อง เพราะไม่บริโภค. มีอยู่อาบัติภิกษุต้องในกลางคืนไม่ต้องในกลางวัน มีอยู่อาบัติภิกษุต้องในกลางวัน ไม่ต้องในกลางคืน. มีอยู่อาบัติภิกษุต้องเพราะอรุณขึ้น มีอยู่อาบัติภิกษุต้องไม่ใช่เพราะอรุณขึ้น. มีอยู่อาบัติภิกษุตัดจึงต้อง มีอยู่อาบัติภิกษุไม่ตัดจึงต้อง. มีอยู่อาบัติภิกษุปิดจึงต้อง มีอยู่อาบัติภิกษุไม่ปิดจึงต้อง. มีอยู่อาบัติภิกษุทรงไว้จึงต้อง มีอยู่อาบัติภิกษุไม่ทรงไว้จึงต้อง.

ว่าด้วยอุโบสถเป็นต้น

[๘๔๔] อุโบสถมี ๒ คืออุโบสถในวันสิบสี่ ๑ อุโบสถในวันสิบห้า ๑.
ปวารณามี ๒ คือ ปวารณาในวันสิบสี่ ๑ ปวารณาในวันสิบห้า ๑.
กรรมมี ๒ คือ อปโลกนกรรม ๑ ญัตติกรรม ๑. กรรมแม้อื่นอีกมี ๒ คือ ญัตติทุติยกรรม ๑ ญัตติจตุตถกรรม ๑.
วัตถุแห่งกรรมมี ๒ คือวัตถุแห่งอปโลกนกรรม ๑ วัตถุแห่งญัตติกรรม ๑. วัตถุแห่งกรรมแม้อื่นอีกมี ๒ คือ วัตถุแห่งญัตติทุติยกรรม ๑ วัตถุแห่งญัตติจตุตถกรรม ๑.
โทษแห่งกรรมมี ๒ คือ โทษแห่งอปโลกนกรรม ๑ โทษแห่งญัตติกรรม ๑. โทษแห่งกรรมแม้อื่นอีกมี ๒ คือ โทษแห่งญัตติทุติยกรรม ๑ โทษแห่งญัตติจตุตถกรรม ๑.
สมบัติแห่งกรรมมี ๒ คือ สมบัติแห่งอปโลกนกรรม ๑ สมบัติแห่งญัตติกรรม ๑.
สมบัติแห่งกรรมแม้อื่นอีกมี ๒ คือ สมบัติแห่งญัตติทุติยกรรม ๑ สมบัติแห่งญัตติจตุตถกรรม ๑.
ภูมิของภิกษุนานาสังวาสมี ๒ คือ ตนเองทำตนให้มีสังวาสต่างกัน ๑ สงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกันยกภิกษุนั้นเสีย เพราะไม่เห็นอาบัติ เพราะไม่ทำคืนอาบัติ หรือเพราะไม่สละทิฏฐิ ๑.
ภูมิของภิกษุสมานสังวาสมี ๒ คือ ตนเองทำตนให้มีสังวาสเสมอกัน ๑ สงฆ์พร้อมเพรียงกันเรียกภิกษุนั้นผู้ถูกยกวัตร เพราะไม่เห็นอาบัติ เพราะไม่ทำคืนอาบัติ หรือเพราะไม่สละทิฏฐิ เข้าหมู่ ๑.

ว่าด้วยปาราชิกเป็นต้น

[๘๔๕] ปาราชิกมี ๒ คือ ของภิกษุ ๑ ของภิกษุณี ๑.
สังฆาทิเสสมี ๒ คือ ของภิกษุ ๑ ของภิกษุณี ๑.
ถุลลัจจัยมี ๒ คือ ของภิกษุ ๑ ของภิกษุณี ๑.
ปาจิตตีย์มี ๒ คือ ของภิกษุ ๑ ของภิกษุณี ๑.
ปาฏิเทสนียะมี ๒ คือ ของภิกษุ ๑ ของภิกษุณี ๑.

ทุกกฏมี ๒ คือ ของภิกษุ ๑ ของภิกษุณี ๑.
ทุพภาสิตมี ๒ คือ ของภิกษุ ๑ ของภิกษุณี ๑.
อาบัติของภิกษุมี ๗ ของภิกษุณีก็มี ๗.
กองอาบัติของภิกษุมี ๗ ของภิกษุณีก็มี ๗.
สงฆ์แตกกันด้วยอาการ ๒ คือ ด้วยกรรม ๑ ด้วยให้จับสลาก ๑.

ว่าด้วยบุคคล

[๙๔๖] บุคคล ๒ พวก สงฆ์ไม่พึงอุปสมบท คือ ผู้มีกาลบกพร่อง ๑ ผู้มีอวัยวะบกพร่อง ๑.
บุคคลแม้อื่นอีก ๒ พวก สงฆ์ไม่พึงอุปสมบท คือ ผู้มีวัตถุวิบัติ ๑ ผู้มีการกระทำเสียหาย ๑.
บุคคลแม้อื่นอีก ๒ พวก สงฆ์ไม่พึงอุปสมบท คือ ผู้ไม่บริบูรณ์ ๑ ผู้บริบูรณ์ แต่ไม่ขออุปสมบท ๑.
ไม่ควรอาศัยบุคคล ๒ พวกอยู่ คือ ผู้อลัชชี ๑ ผู้พาล ๑.
ไม่ควรให้นิสัย แก่บุคคล ๒ พวก คือ ผู้อลัชชี ๑ ผู้ลัชชีแต่ไม่ขอ ๑.
ควรให้นิสัย แก่บุคคล ๒ พวก คือ ผู้โง่ ๑ ผู้ลัชชีแต่ขอ ๑.
บุคคล ๒ พวก ไม่ควรต้องอาบัติ คือ พระพุทธเจ้า ๑ พระปัจเจกพุทธเจ้า ๑.
บุคคล ๒ พวก รวมต้องอาบัติ คือ ภิกษุ ๑ ภิกษุณี ๑.
บุคคล ๒ พวก ไม่ควรแกล้งต้องอาบัติ คือ ภิกษุชั้นอริยบุคคล ๑ ภิกษุณีชั้นอริยบุคคล ๑.
บุคคล ๒ พวก ควรแกล้งต้องอาบัติ คือ ภิกษุปุถุชน ๑ ภิกษุณีปุถุชน ๑.
บุคคล ๒ พวก ไม่ควรแกล้งประพฤติล่วงวัตถุเป็นไปกับด้วยโทษ คือ ภิกษุชั้นอริยบุคคล ๑ ภิกษุณีชั้นอริยบุคคล ๑.
บุคคล ๒ พวก ควรแกล้งประพฤติล่วงวัตถุเป็นไปกับด้วยโทษ คือ ภิกษุปุถุชน ๑ ภิกษุณีปุถุชน ๑.

ว่าด้วยคัดค้านเป็นต้น

[๙๔๗] การคัดค้านมี ๒ คือ คัดค้านด้วยกาย ๑ คัดค้านด้วยวาจา ๑.
การขับออกจากหมู่มี ๒ คือ มีอยู่ บุคคลยังไม่ถึงการขับออก ถ้าสงฆ์ขับบุคคลนั้นออก บางคนเป็นอันขับออกดีแล้ว ๑ บางคนเป็นอันขับออกไม่ดี ๑.

การเรียกเข้าหมู่มี ๒ คือ มีอยู่ บุคคลยังไม่ถึงการเรียกเข้าหมู่ ถ้าสงฆ์เรียกบุคคลนั้นเข้าหมู่ บางคนเป็นอันเรียกเข้าหมู่ดีแล้ว ๑ บางคนเป็นอันเรียกเข้าหมู่ไม่ดี ๑.
ปฏิญญามี ๒ คือ ปฏิญญาด้วยกาย ๑ ปฏิญญาด้วยวาจา ๑.
การรับมี ๒ คือ รับด้วยกาย ๑ รับด้วยของเนื่องด้วยกาย ๑.
การห้ามมี ๒ คือ ห้ามด้วยกาย ๑ ห้ามด้วยวาจา ๑.
การลบล้างมี ๒ คือ ลบล้างสิกขา ๑ ลบล้างโภคะ ๑.
โจทมี ๒ คือ โจทด้วยกาย ๑ โจทด้วยวาจา ๑.

ว่าด้วยความกังวลเป็นต้น

[๙๔๘] กฐินมีปลิโพธ ๒ คือ ปลิโพธในอาวาส ๑ ปลิโพธในจีวร ๑.
กฐินไม่มีปลิโพธ ๒ คือ ไม่มีปลิโพธในอาวาส ๑ ไม่มีปลิโพธในจีวร ๑.
จีวรมี ๒ คือ คหบดีจีวร ๑ บังสุกุลจีวร ๑.
บาตรมี ๒ คือ บาตรเหล็ก ๑ บาตรดิน ๑.
เชิงบาตรมี ๒ คือ เชิงบาตรทำด้วยดีบุก ๑ เชิงบาตรทำด้วยตะกั่ว ๑
อธิษฐานบาตรมี ๒ คือ อธิษฐานด้วยกาย ๑ อธิษฐานด้วยวาจา ๑.
อธิษฐานจีวรมี ๒ คือ อธิษฐานด้วยกาย ๑ อธิษฐานด้วยวาจา ๑.
วิกัปมี ๒ คือ วิกัปต่อหน้า ๑ วิกัปลับหลัง ๑.
วินัยมี ๒ คือ วินัยของภิกษุ ๑ วินัยของภิกษุณี ๑.
อรรถที่สำเร็จในวินัยมี ๒ คือ ข้อบัญญัติ ๑ ข้ออนุโลมบัญญัติ ๑.
วินัยมีความขัดเกลา ๒ คือ กำจัดสิ่งไม่ควรด้วยอริยมรรค ๑ ความทำพอประมาณในสิ่งที่ควร ๑ฯ

ว่าด้วยต้องอาบัติด้วยอาการ ๒ อย่างเป็นต้น

[๙๔๙] ภิกษุต้องอาบัติด้วยอาการ ๒ คือ ต้องด้วยกาย ๑ ต้องด้วยวาจา ๑.
ภิกษุออกจากอาบัติด้วยอาการ ๒ คือ ออกด้วยกาย ๑ ออกด้วยวาจา ๑.
ปริวาสมี ๒ คือ ปฏิจฉันนปริวาส ๑ อัปปฏิจฉันนปริวาส ๑.
ปริวาสแม้อย่างอื่นมีอีก ๒ คือ สุทธันตปริวาส ๑ สโมธานปริวาส ๑.
มานัตมี ๒ คือ ปฏิจฉันนมานัต ๑ อัปปฏิจฉันนมานัต ๑.

มานัตแม้อย่างอื่นมีอีก ๒ คือ ปักขมานัต ๑ สโมธานมานัต ๑.
รัตติเฉทของบุคคล ๒ คือ ของปริวาสิกภิกษุ ๑ ของมานัตจาริกภิกษุ ๑.

ว่าด้วยไม่เอื้อเฟื้อเป็นต้น

[๙๕๐] ความไม่เอื้อเฟื้อมี ๒ คือ ไม่เอื้อเฟื้อต่อบุคคล ๑ ไม่เอื้อเฟื้อต่อธรรม ๑.
เกลือมี ๒ ชนิด คือ เกลือเกิดแต่กำเนิด ๑ เกลือแต่น้ำด่าง ๑.
เกลือแม้อื่นอีก ๒ ชนิด คือ เกลือทะเล ๑ เกลือดำ ๑.
เกลือแม้อื่นอีก ๒ ชนิด คือ เกลือสินเธาว์ ๑ เกลือดินโปร่ง ๑.
เกลือแม้อื่นอีก ๒ ชนิด คือ เกลือโรมกะ ๑ เกลือปักขัลลกะ ๑.
บริโภคมี ๒ คือ บริโภคภายใน ๑ บริโภคภายนอก ๑.
ด่ามี ๒ คือ ด่าอย่างคนเลว ๑ ด่าอย่างผู้ดี ๑.
ส่อเสียดด้วยอาการ ๒ คือ เพื่อทำตนให้เป็นที่รัก ๑ เพื่อมุ่งทำลาย ๑.
ภิกษุร่วมฉันเป็นหมู่ด้วยอาการ ๒ คือ เพราะเขานิมนต์ ๑ เพราะขอเขา ๑.
วันเข้าพรรษามี ๒ คือ วันเข้าพรรษาต้น ๑ วันเข้าพรรษาหลัง ๑.
งดปาติโมกข์ไม่เป็นธรรมมี ๒ งดปาติโมกข์เป็นธรรมมี ๒ ฯ

ว่าด้วยบุคคลพาลและบัณฑิต

[๙๕๑] บุคคลพาลมี ๒ คือ ผู้รับภาระที่ยังไม่มาถึง ๑ ผู้ไม่รับภาระที่มาถึงแล้ว ๑
บุคคลบัณฑิตมี ๒ คือ ผู้ไม่รับภาระที่ยังไม่มาถึง ๑ ผู้รับภาระที่มาถึงแล้ว ๑
บุคคลพาลแม้อื่นอีก ๒ คือ ผู้สำคัญว่าควรในสิ่งที่ไม่ควร ๑ ผู้สำคัญว่าไม่ควรในสิ่งที่ควร ๑
บุคคลบัณฑิตมี ๒ คือ ผู้สำคัญว่าไม่ควรในสิ่งที่ไม่ควร ๑ ผู้สำคัญว่าควรในสิ่งควร ๑
บุคคลพาลแม้อื่นอีก ๒ คือ ผู้สำคัญในอนาบัติว่าเป็นอาบัติ ๑ ผู้สำคัญในอาบัติว่าเป็นอนาบัติ ๑
บุคคลบัณฑิตมี ๒ คือ ผู้สำคัญในอาบัติว่าเป็นอาบัติ ๑ ผู้สำคัญในอนาบัติว่าเป็นอนาบัติ ๑
บุคคลพาลแม้อื่นอีก ๒ คือ ผู้สำคัญในอธรรมว่าเป็นธรรม ๑ ผู้สำคัญในธรรมว่าเป็นอธรรม ๑

บุคคลบัณฑิตมี ๒ คือ ผู้สำคัญในอธรรมว่าเป็นอธรรม ๑ ผู้สำคัญในธรรมว่าเป็น
ธรรม ๑
บุคคลพาลแม้อื่นอีก ๒ คือ ผู้สำคัญในสภาพมิใช่วินัยว่าเป็นวินัย ๑ ผู้สำคัญในวินัย
ว่าสภาพมิใช่วินัย ๑
บุคคลบัณฑิตมี ๒ คือ ผู้สำคัญในสภาพมิใช่วินัยว่าสภาพมิใช่วินัย ๑ ผู้สำคัญใน
วินัยว่าวินัย ๑ ฯ

ว่าด้วยอาสวะ

[๙๕๒] อาสวะทั้งหลายย่อมเจริญแก่บุคคล ๒ พวก คือ ผู้ประพฤติรังเกียจสิ่งที่
ไม่ควรประพฤติรังเกียจ ๑ ผู้ไม่ประพฤติรังเกียจสิ่งที่ควรประพฤติรังเกียจ ๑.
อาสวะทั้งหลายย่อมไม่เจริญแก่บุคคล ๒ พวก คือ ผู้ไม่ประพฤติรังเกียจสิ่งที่ไม่ควร
ประพฤติรังเกียจ ๑ ผู้ประพฤติรังเกียจสิ่งที่ควรประพฤติรังเกียจ ๑.
อาสวะทั้งหลายย่อมเจริญแก่บุคคลแม้อื่นอีก ๒ พวก คือ ผู้สำคัญในสิ่งไม่ควร
ว่าควร ๑ ผู้สำคัญในสิ่งที่ควรว่าไม่ควร ๑.
อาสวะทั้งหลายย่อมไม่เจริญแก่บุคคล ๒ พวก คือ ผู้สำคัญในสิ่งไม่ควรว่าไม่ควร ๑
ผู้สำคัญในสิ่งที่ควรว่าควร ๑.
อาสวะทั้งหลายย่อมเจริญแก่บุคคลแม้อื่นอีก ๒ พวก คือ ผู้สำคัญในอนาบัติว่าเป็น
อาบัติ ๑ ผู้สำคัญในอาบัติว่าเป็นอนาบัติ ๑.
อาสวะทั้งหลายย่อมไม่เจริญแก่บุคคล ๒ พวก คือ ผู้สำคัญในอาบัติว่าเป็นอนาบัติ ๑
ผู้สำคัญในอาบัติว่าเป็นอาบัติ ๑.
อาสวะทั้งหลายย่อมเจริญแก่บุคคลแม้อื่นอีก ๒ พวก คือ ผู้สำคัญในอธรรมว่าเป็น
ธรรม ๑ ผู้สำคัญในธรรมว่าเป็นอธรรม ๑.
อาสวะทั้งหลายย่อมไม่เจริญแก่บุคคล ๒ พวก คือ ผู้สำคัญในอธรรมว่าเป็นอธรรม ๑
ผู้สำคัญในธรรมว่าเป็นธรรม ๑.
อาสวะทั้งหลายย่อมเจริญแก่บุคคลแม้อื่นอีก ๒ พวก คือ ผู้สำคัญในสภาพมิใช่วินัย
ว่าวินัย ๑ ผู้สำคัญในวินัยว่าสภาพมิใช่วินัย ๑.

อาสวะทั้งหลายย่อมไม่เจริญแก่บุคคล ๒ พวก คือ ผู้สำคัญในสภาพมิใช่วินัยว่าสภาพมิใช่วินัย ๑ ผู้สำคัญในวินัยว่าวินัย ๑.

หมวด ๒ จบ.

หัวข้อประจำหมวด

[๙๕๓] สัญญา ๑ ศรัทธา ๑ สัทธรรม ๑ บริขาร ๑ บุคคล ๑ จริง ๑ ภูมิ ๑ ออกไป ๑ ถือเอา ๑ สมาทาน ๑ ทำ ๑ ให้ ๑ รับ ๑ บริโภค ๑ กลางคืน ๑ อรุณ ๑ ตัด ๑ ปกปิด ๑ ทรงไว้ ๑ อุโบสถ ๑ ปวารณา ๑ กรรม ๑ กรรมอื่นอีก ๑ วัตถุ ๑ วัตถุอื่นอีก ๑ โทษ ๑ โทษอื่นอีก ๑ สมบัติสองอย่าง ๑ นานาสังวาสก์ ๑ สมานสังวาสก์ ปาราชิก ๑ สังฆาทิเสส ๑ ถุลลัจจัย ๑ ปาจิตตีย์ ๑ ปาฏิเทสนียะ ๑ ทุกกฏ ๑ ทุพภาสิต ๑ อาบัติเจ็ด ๑ กองอาบัติเจ็ด ๑ สงฆ์แตกกัน ๑ อุปสมบท ๑ อุปสมบทอีกสอง ๑ ไม่อาศัยอยู่ ๑ ไม่ให้ ๑ อภัพบุคคล ๑ ภัพบุคคล ๑ แกล้ง ๑ มีโทษ ๑ คัดค้าน ๑ ขับออกจากหมู่ ๑ เรียกเข้าหมู่ ๑ ปฏิญญา ๑ รับ ๑ ห้าม ๑ ลบล้าง ๑ โจท ๑ กฐิน ๒ อย่าง ๑ จีวร ๑ บาตร ๑ เชิงบาตร ๑ อธิษฐาน ๒ อย่าง ๑ วิกัป ๑ วินัย ๑ อรรถที่สำเร็จในวินัย ๑ ความขัดเกลา ๑ ต้อง ๑ ออก ๑ ปริวาส ๒ อย่าง ๑ มานัต ๒ อย่าง ๑ รัตติเฉท ๑ ไม่เอื้อเฟื้อ ๑ เกลือ ๒ ชนิด ๑ เกลืออื่นอีก ๓ ชนิด ๑ บริโภค ๑ ด่า ๑ ส่อเสียด ๑ ฉันหมู่ ๑ วันจำพรรษา ๑ งดปาติโมกข์ ๑ ภาระ ๑ สมควร ๑ อนาบัติ ๑ อธรรม ๑ วินัย ๑ อาสวะ ๑.

หัวข้อประจำหมวด จบ

หมวดที่ ๓

ว่าด้วยพระผู้มีพระภาคทรงพระชนม์อยู่เป็นต้น

[๙๕๔] มีอยู่ อาบัติ เมื่อพระผู้มีพระภาคยังทรงพระชนม์ ภิกษุจึงต้อง เมื่อปรินิพพานแล้ว ไม่ต้อง

มีอยู่ อาบัติ เมื่อพระผู้มีพระภาคปรินิพพานแล้ว ภิกษุจึงต้อง เมื่อยังทรงพระชนม์ไม่ต้อง

มีอยู่ อาบัติ เมื่อพระผู้มีพระภาคยังทรงพระชนม์ก็ดี ปรินิพพานแล้วก็ดี ภิกษุต้อง.

มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องในกาล หาต้องในเวลาวิกาลไม่
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องในเวลาวิกาล หาต้องในกาลไม่
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องในกาล และในเวลาวิกาล.
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องในกลางคืน หาต้องในกลางวันไม่
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องในกลางวัน หาต้องในกลางคืนไม่
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องในกลางคืน และกลางวัน.
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุมีพรรษา ๑๐ จึงต้อง มีพรรษาหย่อน ๑๐ ไม่ต้อง
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุมีพรรษาหย่อน ๑๐ จึงต้อง มีพรรษา ๑๐ ไม่ต้อง
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุมีพรรษา ๑๐ และมีพรรษาหย่อน ๑๐ ก็ต้อง.
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุมีพรรษา ๕ จึงต้อง มีพรรษาหย่อน ๕ ไม่ต้อง
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุมีพรรษาหย่อน ๕ จึงต้อง มีพรรษา ๕ ไม่ต้อง
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุมีพรรษา ๕ และมีพรรษาหย่อน ๕ ก็ต้อง.
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุมีจิตเป็นกุศล จึงต้อง มีจิตเป็นอกุศลไม่ต้อง
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุมีจิตเป็นอกุศล จึงต้อง มีจิตเป็นกุศลไม่ต้อง
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุมีจิตเป็นอัพยากฤต จึงต้อง.
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุพรั่งพร้อมด้วยสุขเวทนา จึงต้อง
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุพรั่งพร้อมด้วยทุกขเวทนา จึงต้อง
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุพรั่งพร้อมด้วยอทุกขมสุขเวทนา จึงต้อง.

ว่าด้วยวัตถุแห่งการโจทเป็นต้น

[๙๕๕] วัตถุแห่งการโจทมี ๓ คือ เห็น ๑ ได้ยิน ๑ รังเกียจ ๑.
การให้จับสลากมี ๓ คือ ปกปิด ๑ เปิดเผย ๑ กระซิบที่หู ๑.
ข้อห้ามมี ๓ คือ ความมักมาก ๑ ความไม่สันโดษ ๑ ความไม่ขัดเกลา ๑.
ข้ออนุญาตมี ๓ คือ ความมักน้อย ๑ ความสันโดษ ๑ ความขัดเกลา ๑.
ข้อห้ามแม้อื่นอีก ๓ คือ ความมักมาก ๑ ความไม่สันโดษ ๑ ความไม่รู้จักประมาณ ๑.
ข้ออนุญาตมี ๓ คือ ความมักน้อย ๑ ความสันโดษ ๑ ความรู้จักประมาณ ๑.
บัญญัติมี ๓ คือ บัญญัติ ๑ อนุบัญญัติ ๑ อนุปันนบัญญัติ ๑.

บัญญัติแม้อื่นอีก ๓ คือ สัพพัตถบัญญัติ ๑ ปเทสบัญญัติ ๑ สาธารณบัญญัติ ๑.
บัญญัติแม้อื่นอีก ๓ คือ อสาธารณบัญญัติ ๑ เอกโตบัญญัติ ๑ อุภโตบัญญัติ ๑.

ว่าด้วยภิกขุโง่และฉลาดเป็นต้น

[๙๕๖] มีอยู่ อาบัติ ภิกษุเป็นผู้โง่ จึงต้อง เป็นผู้ฉลาดไม่ต้อง
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุเป็นผู้ฉลาด จึงต้อง เป็นผู้โง่ไม่ต้อง
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุเป็นผู้ทั้งโง่ทั้งฉลาด จึงต้อง.
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องในกาฬปักษ์ ไม่ต้องในชุณหปักษ์
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องในชุณหปักษ์ ไม่ต้องในกาฬปักษ์
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องทั้งในกาฬปักษ์ และชุณหปักษ์.
มีอยู่ การเข้าพรรษาย่อมควรในกาฬปักษ์ หาควรในชุณหปักษ์ไม่
มีอยู่ ปวารณาในวันมหาปวารณา ย่อมควรในชุณหปักษ์ หาควรในกาฬปักษ์ไม่
มีอยู่ สังฆกิจที่เหลือ ย่อมควรทั้งในกาฬปักษ์และชุณหปักษ์.
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุย่อมต้องในฤดูหนาว ไม่ต้องในฤดูร้อนและในฤดูฝน
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุย่อมต้องในฤดูร้อน ไม่ต้องในฤดูหนาวและในฤดูฝน
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุย่อมต้องในฤดูฝน ไม่ต้องในฤดูร้อนและในฤดูหนาว.
มีอยู่ อาบัติ สงฆ์ต้อง คณะ และบุคคล ไม่ต้อง
มีอยู่ อาบัติ คณะต้อง สงฆ์ และบุคคล ไม่ต้อง
มีอยู่ อาบัติ บุคคลต้อง สงฆ์ และคณะ ไม่ต้อง.
มีอยู่ สังฆอุโบสถและสังฆปวารณา ควรแก่สงฆ์ ไม่ควรแก่คณะ และบุคคล
มีอยู่ คณะอุโบสถ และคณะปวารณา ควรแก่คณะ ไม่ควรแก่สงฆ์ และบุคคล
มีอยู่ อธิษฐานอุโบสถ และอธิษฐานปวารณา ควรแก่บุคคล ไม่ควรแก่สงฆ์ และคณะ.

ว่าด้วยการปิดเป็นต้น

[๙๕๗] การปิดมี ๓ คือ ปิดวัตถุ ไม่ปิดอาบัติ ๑ ปิดอาบัติ ไม่ปิดวัตถุ ๑ ปิดทั้งวัตถุและอาบัติ ๑.
เครื่องปกปิดมี ๓ คือ เครื่องปกปิด คือ เรือนไฟ ๑ เครื่องปกปิด คือ น้ำ ๑ เครื่องปกปิด คือ ผ้า ๑.

สิ่งที่กำบังไม่เปิดเผยนำไปมี ๓ คือ มาตุคาม กำบังไม่เปิดเผยนำไป ๑ มนต์ของพวกพราหมณ์กำบังไม่เปิดเผยนำไป ๑ มิจฉาทิฏฐิกำบังไม่เปิดเผยนำไป ๑.

สิ่งที่เปิดเผยไม่กำบังจึงรุ่งเรืองมี ๓ คือ ดวงจันทร์เปิดเผย ไม่กำบังจึงรุ่งเรือง ๑ ดวงอาทิตย์เปิดเผยไม่กำบังจึงรุ่งเรือง ๑ ธรรมวินัยอันพระตถาคตเจ้า ประกาศแล้วเปิดเผยไม่กำบังจึงรุ่งเรือง ๑.

การให้ถือเสนาสนะมี ๓ คือ ให้ถือในวันเข้าพรรษาต้น ๑ ให้ถือในวันเข้าพรรษาหลัง ๑ ให้ถือพ้นระหว่างนั้น ๑.

ว่าด้วยอาพาธเป็นต้น

[๙๕๘] มีอยู่ อาบัติ ภิกษุอาพาธ จึงต้อง ไม่อาพาธ ไม่ต้อง
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุไม่อาพาธ จึงต้อง อาพาธไม่ต้อง
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุอาพาธและไม่อาพาธก็ต้อง.

ว่าด้วยงดปาติโมกข์เป็นต้น

[๙๕๙] การงดปาติโมกข์ ไม่เป็นธรรมมี ๓ การงดปาติโมกข์ เป็นธรรมมี ๓.

ปริวาสมี ๓ คือ ปฏิจฉันนปริวาส ๑ อัปปฏิจฉันนปริวาส ๑ สุทธันตปริวาส ๑.

มานัตมี ๓ คือ ปฏิจฉันนมานัต ๑ อัปปฏิจฉันนมานัต ๑ ปักขมานัต ๑.

รัตติเฉทของภิกษุผู้อยู่ปริวาสมี ๓ คือ อยู่ร่วม ๑ อยู่ปราศ ๑ ไม่บอก ๑.

ว่าด้วยต้องอาบัติภายในเป็นต้น

[๙๖๐] มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องภายใน ไม่ต้องภายนอก
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องภายนอก ไม่ต้องภายใน
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องทั้งภายในทั้งภายนอก.
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องภายในสีมา ไม่ต้องภายนอกสีมา
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องภายนอกสีมา ไม่ต้องภายในสีมา
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องทั้งภายในสีมา ทั้งภายนอกสีมา.

ว่าด้วยต้องอาบัติด้วยอาการ ๓ อย่างเป็นต้น

[๙๖๑] ภิกษุต้องอาบัติด้วยอาการ ๓ อย่าง คือ ต้องด้วยกาย ๑ ต้องด้วยวาจา ๑ ต้องด้วยกายวาจา ๑.

ภิกษุต้องอาบัติด้วยอาการแม้อื่นอีก ๓ คือ ต้องในท่ามกลางสงฆ์ ๑ ต้องในท่ามกลางคณะ ๑ ต้องในสำนักบุคคล ๑.

ภิกษุออกจากอาบัติด้วยอาการ ๓ คือ ออกด้วยกาย ๑ ออกด้วยวาจา ๑ ออกด้วยกายวาจา ๑.

ภิกษุออกจากอาบัติด้วยอาการแม้อื่นอีก ๓ คือ ออกในท่ามกลางสงฆ์ ๑ ออกในท่ามกลางคณะ ๑ ออกในสำนักบุคคล ๑.

ให้อมูฬหวินัยไม่เป็นธรรมมี ๓ ให้อมูฬหวินัยเป็นธรรมมี ๓.

ว่าด้วยข้อที่สงฆ์จำนงเป็นต้น

[๘๖๒] ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ สงฆ์จำนงอยู่ พึงลงตัชชนียกรรม คือเป็นผู้ก่อความบาดหมาง จ่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ก่อความอื้อฉาว ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์ ๑ เป็นพาลไม่ฉลาด มีอาบัติมาก มีมรรยาทไม่สมควร ๑ เป็นผู้คลุกคลีกับคฤหัสถ์ ด้วยการคลุกคลีอันไม่สมควร ๑.

ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ สงฆ์จำนงอยู่ พึงลงนิยสกรรม คือ เป็นผู้ก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ก่อความอื้อฉาว ก่ออธิกรณ์ ในสงฆ์ ๑ เป็นพาล ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก มีมรรยาทไม่สมควร ๑ เป็นผู้คลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีอันไม่สมควร ๑.

ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ สงฆ์จำนงอยู่ พึงลงปัพพาชนียกรรม คือ เป็นผู้ก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ก่อความอื้อฉาว ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์ ๑ เป็นพาล ๑ ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก มีมรรยาทไม่สมควร ๑ เป็นผู้ประทุษร้ายสกุล มีความประพฤติเลวทราม ๑.

ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ สงฆ์จำนงอยู่ พึงลงปฏิสารณียกรรม คือ เป็นผู้ก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ก่อความอื้อฉาว ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์ ๑ เป็นพาล ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก มีมรรยาทไม่สมควร ๑ ด่าบริภาษคฤหัสถ์ ๑.

ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ สงฆ์จำนงอยู่ พึงลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่เห็นอาบัติ คือ เป็นผู้ก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ก่อความอื้อฉาว ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์ ๑ เป็นพาล ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก มีมรรยาทไม่สมควร ๑ ต้องอาบัติแล้วไม่ปรารถนาจะเห็นอาบัติ ๑.

ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ สงฆ์จำนงอยู่ พึงลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่ทำคืนอาบัติ คือ เป็นผู้ก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ก่อความอื้อฉาว ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์ ๑ เป็นพาล ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก มีมรรยาทไม่สมควร ๑ ต้องอาบัติแล้วไม่ปรารถนาจะทำคืนอาบัติ ๑.

ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ สงฆ์จำนงอยู่ พึงลงอุกเขปนียกรรม ฐานไม่สละคืนทิฏฐิอัน
เลวทราม คือ เป็นผู้ก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ก่อความอื้อฉาว ก่อ
อธิกรณ์ในสงฆ์ ๑ เป็นพาล ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก มีมรรยาทไม่สมควร ๑ ไม่ปรารถนาจะสละ
คืนทิฏฐิอันเลวทราม ๑.
ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ สงฆ์จำนงอยู่ พึงตั้งใจจับให้มั่น คือ เป็นผู้ก่อความบาด
หมาง ก่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ก่อความอื้อฉาว ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์ ๑ เป็นพาล
ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก มีมรรยาทไม่สมควร ๑ คลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีอันไม่สมควร ๑.
ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ สงฆ์พึงลงโทษ คือ เป็นอลัชชี ๑ เป็นพาล ๑ ไม่เป็น
ปกตัตตะ ๑.
ภิกษุประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๓ สงฆ์พึงลงโทษ คือ เป็นผู้มีศีลวิบัติในอธิศีล ๑
เป็นผู้มีอาจารวิบัติในอัชฌาจาร ๑ เป็นผู้มีทิฏฐิวิบัติในอติทิฏฐิ ๑.
ภิกษุประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๓ สงฆ์พึงลงโทษ คือ เป็นผู้ประกอบด้วยการเล่น
ทางกาย ๑ เป็นผู้ประกอบด้วยการเล่นทางวาจา ๑ เป็นผู้ประกอบด้วยการเล่นทางกายและวาจา ๑.
ภิกษุประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๓ สงฆ์พึงลงโทษ คือ เป็นผู้ประกอบด้วยอนาจาร
ทางกาย ๑ เป็นผู้ประกอบด้วยอนาจารทางวาจา ๑ เป็นผู้ประกอบด้วยอนาจารทั้งทางกายและ
วาจา ๑.
ภิกษุประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๓ สงฆ์พึงลงโทษ คือ เป็นผู้ประกอบด้วยการลบล้าง
ทางกาย ๑ เป็นผู้ประกอบด้วยการลบล้างทางวาจา ๑ เป็นผู้ประกอบด้วยการลบล้างทางกายและ
วาจา ๑.
ภิกษุประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๓ สงฆ์พึงลงโทษ คือ เป็นผู้ประกอบด้วยมิจฉาชีพ
ทางกาย ๑ เป็นผู้ประกอบด้วยมิจฉาชีพทางวาจา ๑ เป็นผู้ประกอบด้วยมิจฉาชีพทั้งทางกายและ
วาจา ๑.

ภิกษุประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๓ สงฆ์พึงลงโทษ คือ ต้องอาบัติ ถูกสงฆ์ลงโทษแล้ว ทำการอุปสมบท ๑ ให้นิสัย ๑ ให้สามเณรอุปัฏฐาก ๑.

ภิกษุประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๓ สงฆ์พึงลงโทษ คือ สงฆ์ลงโทษเพราะอาบัติใด ต้องอาบัตินั้น ๑ ต้องอาบัติอื่นอันเช่นกัน ๑ ต้องอาบัติอันเลวทรามกว่านั้น ๑.

ภิกษุประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๓ สงฆ์พึงลงโทษ คือ พูดติพระพุทธเจ้า ๑ พูดติพระธรรม ๑ พูดติพระสงฆ์ ๑.

ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ งดอุโบสถ ณ ท่ามกลางสงฆ์ สงฆ์พึงกำจัดเสียว่า อย่าเลยภิกษุ เธออย่าก่อความบาดหมาง ความทะเลาะ ความแก่งแย่ง ความวิวาท แล้วทำอุโบสถ คือ เป็นอลัชชี ๑ เป็นพาล ๑ ไม่เป็นปกตัตตะ ๑.

ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ งดปวารณา ณ ท่ามกลางสงฆ์ สงฆ์พึงกำจัดเสียว่า อย่าเลยภิกษุ เธออย่าก่อความบาดหมาง ความทะเลาะ ความแก่งแย่ง ความวิวาท แล้วทำปวารณา คือ เป็นอลัชชี ๑ เป็นพาล ๑ ไม่เป็นปกตัตตะ ๑.

ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ สงฆ์ไม่พึงให้สังฆสมมติอะไรๆ คือ เป็นอลัชชี ๑ เป็นพาล ๑ ไม่เป็นปกตัตตะ ๑.

ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ สงฆ์ไม่พึงว่ากล่าว คือ เป็นอลัชชี ๑ เป็นพาล ๑ ไม่เป็นปกตัตตะ ๑.

ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ สงฆ์ไม่พึงแต่งตั้งไว้ในตำแหน่งในหัวหน้าอะไร คือ เป็นอลัชชี ๑ เป็นพาล ๑ ไม่เป็นปกตัตตะ ๑.

ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ ภิกษุทั้งหลายไม่พึงอาศัยอยู่ คือ เป็นอลัชชี ๑ เป็นพาล ๑ ไม่เป็นปกตัตตะ ๑.

ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ ไม่พึงให้นิสัย คือ เป็นอลัชชี ๑ เป็นพาล ๑ ไม่เป็นปกตัตตะ ๑.

ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ จะให้ทำโอกาส ไม่ควรทำโอกาส คือ เป็นอลัชชี ๑ เป็นพาล ๑ ไม่เป็นปกตัตตะ ๑.

ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ ไม่พึงเชื่อถือคำให้การ คือ เป็นอลัชชี ๑ เป็นพาล ๑ ไม่เป็นปกตัตตะ ๑.

ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ อันใครๆ ไม่พึงถามวินัย คือ เป็นอลัชชี ๑ เป็นพาล ๑ ไม่เป็นปกตัตตะ ๑.
ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ ไม่พึงถามวินัย คือ เป็นอลัชชี ๑ เป็นพาล ๑ ไม่เป็นปกตัตตะ ๑.
ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ อันภิกษุทั้งหลายไม่พึงตอบวินัย คือ เป็นอลัชชี ๑ เป็นพาล ๑ ไม่เป็นปกตัตตะ ๑.
ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ ไม่พึงตอบวินัย คือ เป็นอลัชชี ๑ เป็นพาล ๑ ไม่เป็นปกตัตตะ ๑.
ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ อันภิกษุทั้งหลายไม่พึงให้คำซักถาม คือ เป็นอลัชชี ๑ เป็นพาล ๑ ไม่เป็นปกตัตตะ ๑.
ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ อันภิกษุทั้งหลายไม่พึงสนทนาวินัยด้วยกัน คือ เป็นอลัชชี ๑ เป็นพาล ๑ ไม่เป็นปกตัตตะ ๑.
ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๓ ไม่พึงให้กุลบุตรอุปสมบท ไม่พึงให้นิสัย ไม่พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก คือ เป็นอลัชชี ๑ เป็นพาล ๑ ไม่เป็นปกตัตตะ ๑.

ว่าด้วยอุโบสถเป็นต้น

[๘๖๓] อุโบสถมี ๓ คือ อุโบสถวันสิบสี่ ๑ อุโบสถวันสิบห้า ๑ อุโบสถสามัคคี ๑.
อุโบสถแม้อื่นอีก ๓ คือ สังฆอุโบสถ ๑ คณะอุโบสถ ๑ ปุคคลอุโบสถ ๑.
อุโบสถแม้อื่นอีก ๓ คือ สุตตุทเทศ ๑ ปาริสุทธิอุโบสถ ๑ อธิษฐานอุโบสถ ๑.
ปวารณามี ๓ คือ ปวารณาวันสิบสี่ ๑ ปวารณาวันสิบห้า ๑ ปวารณาสามัคคี ๑.
ปวารณาแม้อื่นอีก ๓ คือ สังฆปวารณา ๑ คณะปวารณา ๑ ปุคคลปวารณา ๑.
ปวารณาแม้อื่นอีก ๓ คือ ปวารณา ๓ หน ๑ ปวารณา ๒ หน ๑ ปวารณามีพรรษาเท่ากัน ๑.
บุคคลไปอบายไปนรกมี ๓ คือ ไม่เป็นพรหมจารี แต่ปฏิญญาว่าเป็นพรหมจารี ไม่ละปฏิญญาข้อนี้ ๑ โจทพรหมจารีผู้บริสุทธิ์ ผู้ประพฤติพรหมจรรย์บริสุทธิ์ ด้วยอพรหมจรรย์อันไม่มีมูล ๑ มีปกติกล่าวอย่างนี้ มีทิฏฐิอย่างนี้ว่า กามทั้งหลายไม่มีโทษ ถึงความเป็นผู้หมกมุ่นในกามทั้งหลาย ๑.

อกุศลมูลมี ๓ คือ อกุศลมูล คือโลภะ ๑ อกุศลมูล คือ โทสะ ๑ อกุศลมูลคือ
โมหะ ๑.
กุศลมูลมี ๓ คือ กุศลมูล คือ อโลภะ ๑ กุศลมูล คือ อโทสะ ๑ กุศลมูลคือ
อโมหะ ๑.
ทุจริตมี ๓ คือ กายทุจริต ๑ วจีทุจริต ๑ มโนทุจริต ๑.
สุจริตมี ๓ คือ กายสุจริต ๑ วจีสุจริต ๑ มโนสุจริต ๑.
พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติโภชนะ ๓ ในสกุล เพราะทรงอาศัยอำนาจประโยชน์ ๓ คือ
เพื่อข่มบุคคลผู้เก้อยาก เพื่ออยู่ผาสุกแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อประสงค์ว่าพวกมักมากอย่า
อาศัยฝักฝ่ายทำลายสงฆ์ ๑ เพื่อทรงอนุเคราะห์สกุล ๑.
พระเทวทัตมีจิตอันอสัทธรรม ๓ อย่าง ครอบงำย่ำยี จึงเกิดในอบายตกนรกชั่วกัลป์
ช่วยเหลือไม่ได้ คือความปรารถนาลามก ๑ ความมีมิตรชั่ว ๑ พอบรรลุคุณวิเศษเพียงขั้นต่ำก็เลิก
เสียในระหว่าง ๑.
สมมติมี ๑ คือ สมมติไม้เท้า ๑ สมมติสาแหรก ๑ สมมติไม้เท้าและสาแหรก ๑.
เขียงรองเท้าที่ตั้งอยู่ประจำเลื่อนไปมาไม่ได้มี ๓ คือ เขียงรองเท้าถ่ายวัจจะ ๑ เขียง
รองเท้าถ่ายปัสสาวะ ๑ เขียงรองเท้าสำหรับชำระ ๑.
สิ่งของสำหรับถูเท้ามี ๓ คือ ก้อนกรวด ๑ กระเบื้องถ้วย ๑ ฟองน้ำทะเล ๑.

หมวด ๓ จบ

หัวข้อประจำหมวด

[๙๖๔] ทรงพระชนม์ ๑ กาล ๑ กลางคืน ๑ พรรษาสิบ ๑ พรรษาห้า ๑ กุศลจิต ๑
เวทนา ๑ วัตถุแห่งการโจท ๑ สลาก ๑ ข้อห้าม ๒ อย่าง ๑ ข้อบัญญัติ ๑ ข้อบัญญัติอื่นอีก
๒ อย่าง ๑ โง่ ๑ กาฬปักษ์ ๑ ควร ๑ ฤดูหนาว ๑ สงฆ์ ๑ แก่สงฆ์ ๑ การปิด ๑ เครื่อง
ปกปิด ๑ สิ่งกำบัง ๑ สิ่งเปิดเผย ๑ เสนาสนะ ๑ อาพาธ ๑ ปาติโมกข์ ๑ ปริวาส ๑ มานัต ๑
ปริวาสิกภิกษุ ๑ ภายใน ๑ ภายในสีมา ๑ ต้องอาบัติ ๑ ต้องอาบัติอีก ๑ ออกจากอาบัติ ๑
ออกจากอาบัติอื่นอีก ๑ อมูฬหวินัย ๒ อย่าง ๑ ตัชชนียกรรม ๑ นิยสกรรม ๑ ปัพพาชนียกรรม ๑
ปฏิสารณียกรรม ๑ ไม่เห็นอาบัติ ๑ ไม่ทำคืนอาบัติ ๑ ไม่สละคืนทิฏฐิ ๑ จับให้มั่น ๑ กรรม ๑
อธิศีล ๑ คะนอง ๑ อนาจาร ๑ ลบล้าง ๑ อาชีวะ ๑ ต้องอาบัติ ๑ ต้องอาบัติเช่นนั้น ๑

พูดติ ๑ งดอุโบสถ ๑ งดปวารณา ๑ สมมติ ๑ ว่ากล่าว ๑ หัวหน้า ๑ ไม่อาศัยอยู่ ๑ ไม่ให้นิสัย ๑ ไม่ทำโอกาส ๑ ไม่ทำการไต่สวน ๑ ไม่ถาม ๒ อย่าง ๑ ไม่ตอบ ๒ อย่าง ๑ แม้ซักถามก็ไม่พึงให้ ๑ สนทนา ๑ อุปสมบท ๑ นิสัย ๑ ให้สามเณรอุปัฏฐาก ๑ อุโบสถ ๓ หมวด ๓ อย่าง ๑ ปวารณา ๓ หมวด ๓ อย่าง ๑ เกิดในอบาย ๑ อกุศล ๑ กุศล ๑ ทุจริต ๑ สุจริต ๑ โภชนะ ๓ อย่าง ๑ อสัทธรรม ๑ สมมติ ๑ เขียงรองเท้า ๑ สิ่งของถูเท้า ๑ หัวข้อตามที่กล่าวนี้รวมอยู่ในหมวด ๓.

หัวข้อประจำหมวด จบ

หมวด ๔

ว่าด้วยการต้องและออกจากอาบัติเป็นต้น

[๙๖๕] มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องด้วยวาจาของตน ออกด้วยวาจาของผู้อื่น
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องด้วยวาจาของผู้อื่น ออกด้วยวาจาของตน
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องด้วยวาจาของตน ออกด้วยวาจาของตน
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องด้วยวาจาของผู้อื่น ออกด้วยวาจาของผู้อื่น.
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องด้วยกาย ออกด้วยวาจา
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องด้วยวาจา ออกด้วยกาย
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องด้วยกาย ออกด้วยกาย
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องด้วยวาจา ออกด้วยวาจา.
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุหลับแล้ว จึงต้อง ตื่นแล้ว จึงออก
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุตื่นแล้ว จึงต้อง หลับแล้ว จึงออก
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุหลับแล้ว จึงต้อง หลับแล้ว จึงออก
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุตื่นแล้ว จึงต้อง ตื่นแล้ว จึงออก.
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุไม่ตั้งใจ จึงต้อง ตั้งใจ จึงออก
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุตั้งใจ จึงต้อง ไม่ตั้งใจ จึงออก
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุไม่ตั้งใจ จึงต้อง ไม่ตั้งใจ จึงออก
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุตั้งใจ จึงต้อง ตั้งใจ จึงออก.

มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องอยู่ จึงแสดง แสดงอยู่ จึงต้อง
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องอยู่ จึงออก ออกอยู่ จึงต้อง.
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องด้วยกรรม ออกด้วยสิ่งมิใช่กรรม
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องด้วยสิ่งมิใช่กรรม ออกด้วยกรรม
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องด้วยกรรม ออกด้วยกรรม
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องด้วยสิ่งมิใช่กรรม ออกด้วยสิ่งมิใช่กรรม.

ว่าด้วยอนริยโวหารเป็นต้น

[๘๖๖] โวหารอันไม่ประเสริฐ มี ๔ คือ ความกล่าวในสิ่งที่ไม่เห็นว่าเห็น ๑ ความกล่าวในสิ่งที่ไม่ได้ยินว่าได้ยิน ๑ ความกล่าวในสิ่งที่ไม่ทราบว่าทราบ ๑ ความกล่าวในสิ่งที่ไม่รู้ว่ารู้ ๑.

โวหารอันประเสริฐ มี ๔ คือ ความกล่าวในสิ่งที่ไม่เห็นว่าไม่เห็น ๑ ความกล่าวในสิ่งที่ไม่ได้ยินว่าไม่ได้ยิน ๑ ความกล่าวในสิ่งที่ไม่ทราบว่าไม่ทราบ ๑ ความกล่าวในสิ่งที่ไม่รู้ว่าไม่รู้ ๑.

โวหารอันไม่ประเสริฐแม้อื่นอีก ๔ คือ ความกล่าวในสิ่งที่เห็นว่าไม่เห็น ๑ ความกล่าวในสิ่งที่ได้ยินว่าไม่ได้ยิน ๑ ความกล่าวในสิ่งที่ทราบว่าไม่ทราบ ๑ ความกล่าวในสิ่งที่รู้ว่าไม่รู้ ๑.

โวหารอันประเสริฐ มี ๔ คือ ความกล่าวในสิ่งที่เห็นว่าเห็น ๑ ความกล่าวในสิ่งที่ได้ยินว่าได้ยิน ๑ ความกล่าวในสิ่งที่ทราบว่าทราบ ๑ ความกล่าวในสิ่งที่รู้ว่ารู้ ๑.

ปาราชิกของภิกษุ ทั่วไปกับภิกษุณี มี ๔.

ปาราชิกของภิกษุณี ไม่ทั่วไปกับภิกษุ มี ๔.

บริขารมี ๔ คือ มีอยู่ บริขารควรรักษา คุ้มครอง นับว่าเป็นสมบัติของเรา ควรใช้สอย ๑ มีอยู่ บริขารควรรักษา คุ้มครอง แต่ไม่นับว่าเป็นสมบัติของเรา ควรใช้สอย ๑ มีอยู่ บริขารควรรักษา คุ้มครอง แต่ไม่นับว่าเป็นสมบัติของเรา ไม่ควรใช้สอย ๑ มีอยู่ บริขารไม่ควรรักษา ไม่ควรคุ้มครอง ไม่นับว่าเป็นสมบัติของเรา ไม่ควรใช้สอย ๑.

ว่าด้วยการต้องและออกจากอาบัติเป็นต้น

[๙๖๗] มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องต่อหน้า ออกลับหลัง
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องลับหลัง ออกต่อหน้า
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องต่อหน้า ออกต่อหน้า
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องลับหลัง ออกลับหลัง.
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุไม่รู้อยู่ จึงต้อง รู้อยู่ จึงออก
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุรู้อยู่ จึงต้อง ไม่รู้อยู่ จึงออก
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุรู้อยู่ จึงต้อง รู้อยู่ จึงออก
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุไม่รู้อยู่ จึงต้อง ไม่รู้อยู่ จึงออก.

ว่าด้วยการอาบัติเป็นต้น

[๙๖๘] ภิกษุต้องอาบัติด้วยอาการ ๔ คือ ต้องด้วยกาย ๑ ต้องด้วยวาจา ๑ ต้องด้วยกายและวาจา ๑ ต้องด้วยกรรมวาจา ๑.

ภิกษุต้องอาบัติด้วยอาการแม้อื่นอีก ๔ คือ ในท่ามกลางสงฆ์ ๑ ในท่ามกลางคณะ ๑ ในสำนักบุคคล ๑ เพราะเพศเปลี่ยนแปลง ๑.

ภิกษุออกจากอาบัติด้วยอาการ ๔ คือ ออกด้วยกาย ๑ ออกด้วยวาจา ๑ ออกด้วยกายด้วยวาจา ๑ ออกด้วยกรรมวาจา ๑.

ภิกษุออกจากอาบัติด้วยอาการแม้อื่นอีก ๔ คือ ในท่ามกลางสงฆ์ ๑ ในท่ามกลางคณะ ๑ ในสำนักบุคคล ๑ เพราะเพศเปลี่ยนแปลง ๑.

ภิกษุละเพศอันเดิม ตั้งอยู่ในเพศสตรี อันเกิด ณ ภายหลังพร้อมกับการได้เพศใหม่ วิญญัติย่อมระงับไป บัญญัติย่อมดับไป.

ภิกษุณีละเพศสตรีอันเป็นเพศเดิม ตั้งอยู่ในเพศบุรุษอันเกิด ณ ภายหลังพร้อมกับการได้เพศใหม่ วิญญัติย่อมระงับไป บัญญัติย่อมดับไป.

การโจทมี ๔ คือ โจทด้วยศีลวิบัติ ๑ โจทด้วยอาจารวิบัติ ๑ โจทด้วยทิฏฐิวิบัติ ๑ โจทด้วยอาชีววิบัติ ๑.

ปริวาสมี ๔ คือ ปฏิจฉันนปริวาส ๑ อัปปฏิจฉันนปริวาส ๑ สุทธันตปริวาส ๑ สโมธานปริวาส ๑.

มานัตมี ๔ คือ ปฏิจฉันนมานัต ๑ อัปปฏิจฉันนมานัต ๑ ปักขมานัต ๑ สโมธาน
มานัต ๑.
รัตติเฉทของมานัตตจาริกภิกษุมี ๔ คือ อยู่ร่วม ๑ อยู่ปราศ ๑ ไม่บอก ๑ ประพฤติ
ในคณะอันหย่อน ๑.
พระบัญญัติที่ทรงยกขึ้นแสดงเองมี ๔.
ของที่รับประเคนไว้ฉันมี ๔ คือ ยาวกาลิก ๑ ยามกาลิก ๑ สัตตาหกาลิก ๑ ยาว
ชีวิก ๑.
ยามหาวิกัฏมี ๔ คือ คูถ ๑ มูตร ๑ เถ้า ๑ ดิน ๑.
กรรมมี ๔ คือ อปโลกนกรรม ๑ ญัตติกรรม ๑ ญัตติทุติยกรรม ๑ ญัตติจตุตถ
กรรม ๑.
กรรมแม้อื่นอีก ๔ คือ กรรมเป็นวรรคโดยอธรรม ๑ กรรมพร้อมเพรียงโดยอธรรม ๑
กรรมเป็นวรรคโดยธรรม ๑ กรรมพร้อมเพรียงโดยธรรม ๑.
วิบัติมี ๔ คือ ศีลวิบัติ ๑ อาจารวิบัติ ๑ ทิฏฐิวิบัติ ๑ อาชีววิบัติ ๑.
อธิกรณ์มี ๔ คือ วิวาทาธิกรณ์ ๑ อนุวาทาธิกรณ์ ๑ อาปัตตาธิกรณ์ ๑ กิจจาธิกรณ์ ๑.
ผู้ประทุษร้ายบริษัทมี ๔ คือ ภิกษุผู้ทุศีล มีธรรมทราม เป็นผู้ประทุษร้ายบริษัท ๑
ภิกษุณีผู้ทุศีล มีธรรมทราม เป็นผู้ประทุษร้ายบริษัท ๑ อุบาสกผู้ทุศีล มีธรรมทราม เป็นผู้ประทุษ
ร้ายบริษัท ๑ อุบาสิกาผู้ทุศีล มีธรรมทราม เป็นผู้ประทุษร้ายบริษัท ๑.
ผู้งามในบริษัทมี ๔ คือ ภิกษุผู้มีศีล มีธรรมงาม เป็นผู้งามในบริษัท ๑ ภิกษุณีผู้มีศีล
มีธรรมงาม เป็นผู้งามในบริษัท ๑ อุบาสกผู้มีศีล มีธรรมงาม เป็นผู้งามในบริษัท ๑ อุบาสิกา
ผู้มีศีล มีธรรมงาม เป็นผู้งามในบริษัท ๑.

ว่าด้วยพระอาคันตุกะเป็นต้น

[๙๖๘] มีอยู่ อาบัติ ภิกษุอาคันตุกะต้อง ภิกษุเจ้าถิ่น ไม่ต้อง
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุเจ้าถิ่นต้อง ภิกษุอาคันตุกะ ไม่ต้อง
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุอาคันตุกะและภิกษุเจ้าถิ่น ต้อง
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุอาคันตุกะ และภิกษุเจ้าถิ่น ไม่ต้อง.
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุผู้เตรียมไป ต้อง ภิกษุเจ้าถิ่น ไม่ต้อง

มีอยู่ อาบัติ ภิกษุเจ้าถิ่น ต้อง ภิกษุผู้เตรียมไป ไม่ต้อง
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุผู้เตรียมไป และภิกษุเจ้าถิ่น ต้อง
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุผู้เตรียมไป และภิกษุเจ้าถิ่น ไม่ต้อง.

ว่าด้วยสิกขาบทมีวัตถุต่างกันเป็นต้น

[๙๗๐] ความที่สิกขาบท มีวัตถุต่างกัน มีอยู่ ความที่สิกขาบทมีอาบัติต่างกัน ไม่มี
ความที่สิกขาบทมีอาบัติต่างกันมีอยู่ ความที่สิกขาบทมีวัตถุต่างกัน ไม่มี
ความที่สิกขาบทมีวัตถุต่างกัน และมีอาบัติต่างกัน มีอยู่
ความที่สิกขาบทมีวัตถุต่างกัน และมีอาบัติต่างกัน ไม่มีเลย.
ความที่สิกขาบทมีวัตถุเป็นสภาคกัน มีอยู่ ความที่สิกขาบทมีอาบัติเป็นสภาคกัน ไม่มี
ความที่สิกขาบทมีอาบัติเป็นสภาคกัน มีอยู่ ความที่สิกขาบทมีวัตถุเป็นสภาคกัน ไม่มี
ความที่สิกขาบทมีวัตถุเป็นสภาคกัน และมีอาบัติเป็นสภาคกัน มีอยู่
ความที่สิกขาบทมีวัตถุเป็นสภาคกัน และมีอาบัติเป็นสภาคกัน ไม่มีเลย.

ว่าด้วยพระอุปัชฌาย์ต้องอาบัติเป็นต้น

[๙๗๑] มีอยู่ อาบัติ พระอุปัชฌาย์ต้อง สัทธิวิหาริกไม่ต้อง
มีอยู่ อาบัติ สัทธิวิหาริกต้อง พระอุปัชฌาย์ไม่ต้อง
มีอยู่ อาบัติ พระอุปัชฌาย์และสัทธิวิหาริก ต้อง
มีอยู่ อาบัติ พระอุปัชฌาย์และสัทธิวิหาริก ไม่ต้อง.
มีอยู่ อาบัติ พระอาจารย์ต้อง อันเตวาสิกไม่ต้อง
มีอยู่ อาบัติ อันเตวาสิกต้อง พระอาจารย์ไม่ต้อง
มีอยู่ อาบัติ พระอาจารย์และอันเตวาสิกต้อง
มีอยู่ อาบัติ พระอาจารย์และอันเตวาสิกไม่ต้อง.

ว่าด้วยปัจจัยแห่งการขาดพรรษาเป็นต้น

[๙๗๒] การขาดพรรษาไม่ต้องอาบัติมีปัจจัย ๔ คือ สงฆ์แตกกัน ๑ มีพวกภิกษุ
ประสงค์จะทำลายสงฆ์ ๑ มีอันตรายแก่ชีวิต ๑ มีอันตรายแก่พรหมจรรย์ ๑.
วจีทุจริตมี ๔ คือ พูดเท็จ ๑ พูดส่อเสียด ๑ พูดคำหยาบ ๑ พูดเพ้อเจ้อ ๑.
วจีสุจริตมี ๔ คือ พูดจริง ๑ พูดไม่ส่อเสียด ๑ พูดคำสุภาพ ๑ พูดพอประมาณ ๑.

ว่าด้วยถือเอาทรัพย์เป็นต้น

[๙๗๓] มีอยู่ ภิกษุถือเอาทรัพย์เอง ต้องอาบัติหนัก ใช้ผู้อื่น ต้องอาบัติเบา
มีอยู่ ภิกษุถือเอาทรัพย์เอง ต้องอาบัติเบา ใช้ผู้อื่น ต้องอาบัติหนัก
มีอยู่ ภิกษุถือเอาทรัพย์เองก็ดี ใช้ผู้อื่นก็ดี ต้องอาบัติหนัก
มีอยู่ ภิกษุถือเอาทรัพย์เองก็ดี ใช้ผู้อื่นก็ดี ต้องอาบัติเบา.
มีอยู่ บุคคลควรอภิวาท แต่ไม่ควรลุกรับ
มีอยู่ บุคคลควรลุกรับ แต่ไม่ควรอภิวาท
มีอยู่ บุคคลควรอภิวาทและควรลุกรับ
มีอยู่ บุคคลไม่ควรอภิวาทและไม่ควรลุกรับ.
มีอยู่ บุคคลควรแก่อาสนะ แต่ไม่ควรอภิวาท
มีอยู่ บุคคลควรอภิวาท แต่ไม่ควรแก่อาสนะ
มีอยู่ บุคคลควรแก่อาสนะและอภิวาท
มีอยู่ บุคคลไม่ควรแก่อาสนะและไม่ควรอภิวาท

ว่าด้วยต้องอาบัติในกาลเป็นต้น

[๙๗๔] มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องในกาล ไม่ต้องในเวลาวิกาล
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องในเวลาวิกาล ไม่ต้องในกาล
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องในกาลและในเวลาวิกาล
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุไม่ต้องในกาล และไม่ต้องในเวลาวิกาล.
มีอยู่ กาลิกที่รับประเคนแล้ว ควรในกาล ไม่ควรในเวลาวิกาล
มีอยู่ กาลิกที่รับประเคนแล้ว ควรในเวลาวิกาล ไม่ควรในกาล
มีอยู่ กาลิกที่รับประเคนแล้ว ควรในกาลและในเวลาวิกาล
มีอยู่ กาลิกที่รับประเคนแล้ว ไม่ควรในกาลและในเวลาวิกาล.
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องในปัจจันติมชนบท ไม่ต้องในมัชฌิมชนบท
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องในมัชฌิมชนบท ไม่ต้องในปัจจันติมชนบท
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องในปัจจันติมชนบทและมัชฌิมชนบท
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุไม่ต้องในปัจจันติมชนบทและมัชฌิมชนบท.
มีอยู่ วัตถุ ย่อมควรในปัจจันติมชนบท ไม่ควรในมัชฌิมชนบท

มีอยู่ วัตถุ ย่อมควรในมัชฌิมชนบท ไม่ควรในปัจจันติมชนบท
มีอยู่ วัตถุ ย่อมควรในปัจจันติมชนบทและมัชฌิมชนบท
มีอยู่ วัตถุ ย่อมไม่ควรในปัจจันติมชนบทและมัชฌิมชนบท.
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องในภายใน ไม่ต้องในภายนอก
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องในภายนอก ไม่ต้องในภายใน
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องภายในและภายนอก
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุไม่ต้องภายในและภายนอก.
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องภายในสีมา ไม่ต้องภายนอกสีมา
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องภายนอกสีมา ไม่ต้องภายในสีมา
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องภายในสีมาและภายนอกสีมา
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุไม่ต้องภายในสีมาและภายนอกสีมา.
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องในบ้าน ไม่ต้องในป่า
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องในป่า ไม่ต้องในบ้าน
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุต้องในบ้านและในป่า
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุไม่ต้องในบ้านและในป่า.

ว่าด้วยการโจทเป็นต้น

[๙๗๕] การโจทมี ๔ คือ โจทชี้วัตถุ ๑ โจทชี้อาบัติ ๑ โจทห้ามสังวาส ๑ โจทห้ามสามีจิกรรม ๑.
กิจเบื้องต้นมี ๔.
ความพร้อมพรั่งถึงที่แล้วมี ๔.
อาบัติปาจิตตีย์มีเหตุมิใช่อย่างอื่นมี ๔.
สมมติภิกษุมี ๔.
ถึงอคติมี ๔ คือ ถึงฉันทาคติ ๑ ถึงโทสาคติ ๑ ถึงโมหาคติ ๑ ถึง ภยาคติ ๑.
ไม่ถึงอคติมี ๔ คือ ไม่ถึงฉันทาคติ ๑ ไม่ถึงโทสาคติ ๑ ไม่ถึงโมหาคติ ๑ ไม่ถึงภยาคติ ๑.

ภิกษุอลัชชีประกอบด้วยองค์ ๔ ย่อมทำลายสงฆ์ คือ ถึงฉันทาคติ ๑ ถึงโทสาคติ ๑
ถึงโมหาคติ ๑ ถึงภยาคติ ๑.
ภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รักประกอบด้วยองค์ ๔ ย่อมสมานสงฆ์ผู้แตกกันแล้วให้สามัคคี คือ
ไม่ถึงฉันทาคติ ๑ ไม่ถึงโทสาคติ ๑ ไม่ถึงโมหาคติ ๑ ไม่ถึงภยาคติ ๑.
ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๔ อันภิกษุไม่ควรถามวินัย คือ ถึงฉันทาคติ ๑ ถึงโทสาคติ ๑
ถึงโมหาคติ ๑ ถึงภยาคติ ๑.
อันภิกษุประกอบด้วยองค์ ๔ ไม่ควรถามวินัย คือ ถึงฉันทาคติ ๑ ถึงโทสาคติ ๑
ถึงโมหาคติ ๑ ถึงภยาคติ ๑.
ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๔ อันภิกษุไม่พึงตอบวินัย คือ ถึงฉันทาคติ ๑ ถึงโทสาคติ ๑
ถึงโมหาคติ ๑ ถึงภยาคติ ๑.
อันภิกษุประกอบด้วยองค์ ๔ ไม่พึงตอบวินัย คือ ถึงฉันทาคติ ๑ ถึงโทสาคติ ๑
ถึงโมหาคติ ๑ ถึงภยาคติ ๑.
ภิกษุประกอบองค์ ๔ ไม่พึงให้คำซักถามคือ ถึงฉันทาคติ ๑ ถึงโทสาคติ ๑ ถึง
โมหาคติ ๑ ถึงภยาคติ ๑.
ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๔ ไม่พึงสนทนาวินัยด้วย คือ ถึงฉันทาคติ ๑ ถึงโทสาคติ ๑
ถึงโมหาคติ ๑ ถึงภยาคติ ๑.

ว่าด้วยภิกษุอาพาธต้องอาบัติเป็นต้น

[๙๗๖] มีอยู่ อาบัติ ภิกษุอาพาธต้อง ไม่อาพาธไม่ต้อง
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุไม่อาพาธต้อง อาพาธ ไม่ต้อง
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุอาพาธก็ดี ไม่อาพาธก็ดี ย่อมต้อง
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุอาพาธก็ดี ไม่อาพาธก็ดี ไม่ต้อง

ว่าด้วยงดปาติโมกข์

[๙๗๗] งดปาติโมกข์ ไม่ประกอบด้วยธรรมมี ๔ งดปาติโมกข์ประกอบด้วยธรรมมี ๔.

หมวด ๔ จบ

หัวข้อประจำหมวด

[๙๓๘] วาจาของตน ๑ กาย ๑ หลับ ๑ ไม่ตั้งใจ ๑ ต้องอาบัติ ๑ กรรม ๑ โวหาร ๔ อย่าง ๑ ปาราชิกของภิกษุ ๑ ปาราชิกของภิกษุณี ๑ บริขาร ๑ ต่อหน้า ๑ ไม่รู้ ๑ กาย ๑ ท่ามกลาง ๑ ออกจากอาบัติ ๒ อย่าง ๑ ได้เพศใหม่ ๑ โจท ๑ ปริวาส ๑ มานัต ๑ รัตติเฉทของมานัตตจาริกภิกษุ ๑ พระบัญญัติที่ทรงยกขึ้นแสดงเอง ๑ กาลิกที่รับประเคน ๑ ยามหาวิกัฏ ๑ กรรม ๑ กรรมอีก ๑ วิบัติ ๑ อธิกรณ์ ๑ ทุศีล ๑ โสภณ ๑ อาคันตุกภิกษุ ๑ คมิกภิกษุ ๑ ความที่สิกขาบทมีวัตถุต่างกัน ๑ ความที่สิกขาบทเป็นสภาคกัน ๑ อุปัชฌาย์ ๑ อาจารย์ ๑ ปัจจัย ๑ วจีทุจริต ๑ วจีสุจริต ๑ ถือเอาทรัพย์ ๑ บุคคลควรอภิวาท ๑ บุคคลควรแก่อาสนะ ๑ กาล ๑ ควร ๑ ปัจจันติมชนบท ๑ ควรในปัจจันติมชนบท ๑ ภายใน ๑ ภายในสีมา ๑ บ้าน ๑ โจท ๑ กิจเบื้องต้น ๑ ความพร้อมพรั่งถึงที่แล้ว ๑ อาบัติปาจิตตีย์มีเหตุมิใช่อื่น ๑ สมมติ ๑ อคติ ๑ ไม่ถึงอคติ ๑ อลัชชี ๑ มีศีลเป็นที่รัก ๑ ควรถาม ๒ อย่าง ๑ ควรตอบ ๒ อย่าง ๑ ซักถาม ๑ สนทนา ๑ อาพาธ ๑ งดปาติโมกข์ ๑

หัวข้อประจำหมวด ๔ จบ

หมวด ๕

ว่าด้วยอาบัติเป็นต้น

[๙๓๙] อาบัติมี ๕ กองอาบัติมี ๕ วินีตวัตถุมี ๕. อนันตริยกรรมมี ๕. บุคคลที่แน่นอนมี ๕ อาบัติมีการตัดเป็นวินัยกรรมมี ๕ ต้องอาบัติด้วยอาการ ๕ อาบัติมี ๕ เพราะมุสาวาทเป็นปัจจัย.

ภิกษุไม่เข้ากรรมด้วยอาการ ๕ คือ ตนเองไม่ทำกรรม ๑ ไม่เชิญภิกษุอื่น ๑ ไม่ให้ฉันทะหรือปาริสุทธิ ๑ เมื่อสงฆ์ทำกรรมย่อมคัดค้าน ๑ เมื่อสงฆ์ทำกรรมเสร็จแล้ว เห็นว่าไม่เป็นธรรม ๑.

ภิกษุเข้ากรรมด้วยอาการ ๕ คือ ตนเองทำกรรม ๑ เชิญภิกษุอื่น ๑ ให้ฉันทะหรือปาริสุทธิ ๑ เมื่อสงฆ์ทำกรรม ไม่คัดค้าน ๑ เมื่อสงฆ์ทำกรรมเสร็จแล้ว เห็นว่าเป็นธรรม ๑

ภิกษุผู้ถือเที่ยวบิณฑบาต กิจ ๕ อย่างควร คือไม่บอกลาเที่ยวไป ๑ ฉันเป็นหมู่ได้ ๑ ฉันโภชนะทีหลังได้ ๑ ความไม่ต้องคำนึง ๑ ความไม่ต้องกำหนดหมาย ๑

ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ จะเป็นภิกษุเลวทรามก็ดี จะเป็นภิกษุมีธรรมอันไม่กำเริบก็ดี
ย่อมถูกระแวง ถูกรังเกียจ คือ มีหญิงแพศยาเป็นโคจร ๑ มีหญิงหม้ายเป็นโคจร ๑ มีสาว
เทื้อเป็นโคจร ๑ มีบัณเฑาะก์เป็นโคจร ๑ มีภิกษุณีเป็นโคจร ๑.
น้ำมันมี ๕ คือ น้ำมันงา ๑ น้ำมันเมล็ดพันธุ์ ผักกาด ๑ น้ำมันมะทราง ๑ น้ำมัน
ละหุ่ง ๑ น้ำมันเปลวสัตว์ ๑.
น้ำมันเปลวสัตว์หมี ๕ คือ น้ำมันเปลวหมี ๑ น้ำมันเปลวปลา ๑ น้ำมันเปลวปลา
ฉลาม ๑ น้ำมันเปลวหมู ๑ น้ำมันเปลวลา ๑.
ความเสื่อมมี ๕ คือ ความเสื่อมญาติ ๑ ความเสื่อมโภคสมบัติ ๑ ความเสื่อม คือ
โรค ๑ ความเสื่อมศีล ๑ ความเสื่อมทางทิฏฐิ คือ เห็นผิด ๑.
ความถึงพร้อมมี ๕ คือ ความถึงพร้อมแห่งญาติ ๑ ความถึงพร้อมแห่งโภคสมบัติ ๑
ความถึงพร้อมแห่งความไม่มีโรค ๑ ความถึงพร้อมแห่งศีล ๑ ความถึงพร้อมแห่งความเห็นชอบ.
นิสัยระงับจากพระอุปัชฌาย์มี ๕ คือ พระอุปัชฌาย์หลีกไป ๑ สึก ๑ ถึงมรณภาพ ๑
ไปเข้ารีดเดียรถีย์ ๑ สั่งบังคับ ๑.
บุคคล ๕ จำพวกไม่ควรให้อุปสมบท คือ มีกาลบกพร่อง ๑ มีอวัยวะบกพร่อง ๑
มีวัตถุวิบัติ ๑ มีความกระทำเสียหาย ๑ ไม่บริบูรณ์ ๑.
ผ้าบังสุกุลมี ๕ คือ ผ้าตกที่ป่าช้า ๑ ผ้าตกที่ตลาด ๑ ผ้าหนูกัด ๑ ผ้าปลวกกัด ๑
ผ้าถูกไฟไหม้ ๑.
ผ้าบังสุกุลแม้อื่นอีก ๕ คือ ผ้าที่วัวกัด ๑ ผ้าที่แพะกัด ๑ ผ้าที่ห่มสถูป ๑ ผ้าที่เขา
ทิ้งในที่อภิเษก ๑ ผ้าที่เขานำไปสู่ป่าช้าแล้วนำกลับมา ๑.
อวหารมี ๕ คือ เถยยาวหาร ๑ ปสัยหาวหาร ๑ ปริกัปปาวหาร ๑ ปฏิจฉันนาวหาร ๑
กุสาวหาร ๑.
มหาโจรที่มีปรากฏอยู่ในโลก มี ๕.
ภัณฑะที่ไม่ควรจ่าย มี ๕.
ภัณฑะที่ไม่ควรแบ่ง มี ๕.
อาบัติที่เกิดแต่กาย มิใช่วาจา มิใช่จิต มี ๕.
อาบัติที่เกิดแต่กายและวาจา มิใช่จิต มี ๕.
อาบัติที่เป็นเทสนาคามินี มี ๕.

สงฆ์ มี ๕ ปาติโมกขุเทศ มี ๕.

ในชนบทชายแดนทุกแห่ง คณะมีพระวินัยธรเป็นที่ ๕ ให้กุลบุตรอุปสมบทได้.

การกรานกฐินมีอานิสงส์ ๕ กรรม มี ๕.

อาบัติที่เป็นยาวตติยกา มี ๕.

ภิกษุถือเอาทรัพย์ที่ผู้อื่นไม่ให้ ด้วยอาการ ๕ ต้องอาบัติปาราชิก.

ภิกษุถือเอาทรัพย์ที่ผู้อื่นไม่ให้ ด้วยอาการ ๕ ต้องอาบัติถุลลัจจัย.

ภิกษุถือเอาทรัพย์ที่ผู้อื่นไม่ให้ ด้วยอาการ ๕ ต้องอาบัติทุกกฏ.

ภิกษุไม่ควรบริโภคอกัปปิยวัตถุ ๕ คือ ของที่เขาไม่ให้ ๑ ไม่ทราบ ๑ เป็นอกัปปิยะ ๑ ยังไม่ได้รับประเคน ๑ ไม่ทำให้เป็นเดน ๑.

ภิกษุควรบริโภคกัปปิยวัตถุ ๕ คือ ของที่เขาให้ ๑ ทราบแล้ว ๑ เป็นกัปปิยะ ๑ รับประเคนแล้ว ๑ ทำให้เป็นเดน ๑.

การให้ไม่จัดเป็นบุญ แต่โลกสมมติว่าเป็นบุญมี ๕ คือ ให้น้ำเมา ๑ ให้มหรสพ ๑ ให้สตรี ๑ ให้โคผู้ ๑ ให้จิตรกรรม ๑.

สิ่งที่เกิดขึ้นแล้ว บรรเทาได้ยากมี ๕ คือ ราคะบังเกิดแล้วบรรเทาได้ยาก ๑ โทสะบังเกิดแล้วบรรเทาได้ยาก ๑ โมหะบังเกิดแล้วบรรเทาได้ยาก ๑ ปฏิภาณบังเกิดแล้วบรรเทาได้ยาก ๑ จิตที่คิดจะไปบังเกิดแล้ว บรรเทาได้ยาก ๑.

การกวาดมีอานิสงส์ ๕ คือ จิตของตนเลื่อมใส ๑ จิตของผู้อื่นเลื่อมใส ๑ เทวดาชื่นชม ๑ สั่งสมกรรมที่เป็นไปเพื่อให้เกิดความเลื่อมใส ๑ เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก ย่อมเข้าถึงสุคติดลกสวรรค์ ๑.

การกวาดมีอานิสงส์แม้อื่นอีก ๕ คือ จิตของตนเลื่อมใส ๑ จิตของผู้อื่นเลื่อมใส ๑ เทวดาชื่นชม ๑ เป็นอันทำตามคำสั่งสอนของพระศาสดา ๑ ชุมชนมีในภายหลังถือเป็นทิฏฐานุคติ ๑.

ว่าด้วยองค์คุณของพระวินัยธร

[๘๘๐] พระวินัยธรประกอบด้วยองค์ ๕ นับว่าเป็นผู้เขลา คือไม่กำหนดที่สุดถ้อยคำของตน ๑ ไม่กำหนดที่สุดถ้อยคำของผู้อื่น ๑ ไม่กำหนดถ้อยคำของตน ไม่กำหนดที่สุดถ้อยคำของผู้อื่นแล้วปรับอาบัติ ๑ ย่อมปรับอาบัติโดยไม่เป็นธรรม ๑ ย่อมปรับอาบัติไม่ตามปฏิญญา ๑

พระวินัยธรประกอบด้วยองค์ ๕ นับว่าเป็นผู้ฉลาด คือ กำหนดที่สุดถ้อยคำของตน ๑
กำหนดที่สุดถ้อยคำของผู้อื่น ๑ กำหนดที่สุดถ้อยคำของตนทั้งกำหนดที่สุดถ้อยคำของผู้อื่นแล้ว
ปรับอาบัติ ๑ ย่อมปรับอาบัติตามธรรม ๑ ย่อมปรับอาบัติตามปฏิญญา ๑
พระวินัยธรประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๕ นับว่าเป็นผู้เขลาคือ ไม่รู้จักอาบัติ ๑ ไม่รู้
จักมูลของอาบัติ ๑ ไม่รู้จักเหตุเกิดอาบัติ ๑ ไม่รู้จักการระงับอาบัติ ๑ ไม่รู้จักทางระงับอาบัติ ๑
พระวินัยธรประกอบด้วยองค์ ๕ นับว่าเป็นผู้ฉลาด คือ รู้จักอาบัติ ๑ รู้จักมูลของ
อาบัติ ๑ รู้จักเหตุเกิดอาบัติ ๑ รู้จักการระงับอาบัติ ๑ รู้จักทางระงับอาบัติ ๑
พระวินัยธรประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๕ นับว่าเป็นผู้เขลา คือ ไม่รู้จักอธิกรณ์ ๑
ไม่รู้จักมูลของอธิกรณ์ ๑ ไม่รู้จักเหตุเกิดของอธิกรณ์ ๑ ไม่รู้จักความระงับของอธิกรณ์ ๑ ไม่รู้
จักข้อปฏิบัติอันให้ถึงความระงับแห่งอธิกรณ์ ๑
พระวินัยธรประกอบด้วยองค์ ๕ นับว่าเป็นผู้ฉลาด คือ รู้จักอธิกรณ์ ๑ รู้จักมูลของ
อธิกรณ์ ๑ รู้จักเหตุเหตุเกิดของอธิกรณ์ ๑ รู้จักความระงับของอธิกรณ์ ๑ รู้จักข้อปฏิบัติอันให้
ถึงความระงับแห่งอธิกรณ์ ๑
พระวินัยธรประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๕ นับว่าเป็นผู้เขลา คือ ไม่รู้จักวัตถุ ๑ ไม่รู้
จักเหตุเค้ามูล ๑ ไม่รู้จักบัญญัติ ๑ ไม่รู้จักอนุบัญญัติ ๑ ไม่รู้จักทางแห่งถ้อยคำอันเข้าอนุสนธิ
กันได้ ๑.
พระวินัยธรประกอบด้วยองค์ ๕ นับว่าเป็นผู้ฉลาด คือ รู้จักวัตถุ ๑ รู้จักเหตุเป็น
เค้ามูล ๑ รู้จักบัญญัติ ๑ รู้จักอนุบัญญัติ ๑ รู้จักทางแห่งถ้อยคำอันเข้าอนุสนธิกันได้ ๑.
พระวินัยธรประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๕ นับว่าเป็นผู้เขลา คือ ไม่รู้จักญัตติ ๑ ไม่
รู้จักตั้งญัตติ ๑ ไม่ฉลาดในเบื้องต้น ๑ ไม่ฉลาดในเบื้องปลาย ๑ ไม่รู้จักกาล ๑.
พระวินัยธรประกอบด้วยองค์ ๕ นับว่าเป็นผู้ฉลาด คือ รู้จักญัตติ ๑ รู้จักตั้งญัตติ ๑
ฉลาดในเบื้องต้น ๑ ฉลาดในเบื้องปลาย ๑ รู้จักกาล ๑
พระวินัยธรประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๕ นับว่าเป็นผู้เขลา คือ ไม่รู้จักอาบัติและ
มิใช่อาบัติ ๑ ไม่รู้จักอาบัติเบาและอาบัติหนัก ๑ ไม่รู้จักอาบัติมีส่วนเหลือและอาบัติไม่มีส่วน
เหลือ ๑ ไม่รู้จักอาบัติชั่วหยาบและอาบัติไม่ชั่วหยาบ ๑ ไม่ยึดถือ ไม่ใส่ใจ ไม่ใคร่ครวญ
ถ้อยคำที่สืบต่อจากอาจารย์ให้ดี ๑.

พระวินัยธรประกอบด้วยองค์ ๕ นับว่าเป็นผู้ฉลาด คือ รู้จักอาบัติและมิใช่อาบัติ ๑ รู้จักอาบัติเบาและอาบัติหนัก ๑ รู้จักอาบัติมีส่วนเหลือและอาบัติไม่มีส่วนเหลือ ๑ รู้จักอาบัติชั่วหยาบและอาบัติไม่ชั่วหยาบ ๑ ยึดถือ ใส่ใจ ใคร่ครวญถ้อยคำที่สืบต่อจากอาจารย์ด้วยดี ๑.

พระวินัยธรประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๕ นับว่าเป็นผู้เขลา คือ ไม่รู้จักอาบัติและมิใช่อาบัติ ๑ ไม่รู้จักอาบัติเบาและอาบัติหนัก ๑ ไม่รู้จักอาบัติมีส่วนเหลือและอาบัติไม่มีส่วนเหลือ ๑ ไม่รู้จักอาบัติชั่วหยาบและอาบัติไม่ชั่วหยาบ ๑ จำปาติโมกข์ทั้งสองไม่ได้โดยพิสดาร จำแนกไม่ถูกต้อง สวดไม่คล่องแคล่ว วินิจฉัยไม่ถูกต้อง โดยสูตร โดยอนุพยัญชนะ ๑

พระวินัยธรประกอบด้วยองค์ ๕ นับว่าเป็นผู้ฉลาด คือ รู้จักอาบัติและมิใช่อาบัติ ๑ รู้จักอาบัติเบาและอาบัติหนัก ๑ รู้จักอาบัติมีส่วนเหลือและอาบัติไม่มีส่วนเหลือ ๑ รู้จักอาบัติชั่วหยาบและอาบัติไม่ชั่วหยาบ ๑ จำปาติโมกข์ทั้งสองได้ดีโดยพิสดาร จำแนกถูกต้อง สวดได้คล่องแคล่ว วินิจฉัยถูกต้องดี โดยสูตร โดยอนุพยัญชนะ ๑

พระวินัยธรประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๕ นับว่าเป็นผู้เขลา คือ ไม่รู้จักอาบัติและมิใช่อาบัติ ๑ ไม่รู้จักอาบัติเบาและอาบัติหนัก ๑ ไม่รู้จักอาบัติมีส่วนเหลือและอาบัติไม่มีส่วนเหลือ ๑ ไม่รู้จักอาบัติชั่วหยาบและอาบัติไม่ชั่วหยาบ ๑ ไม่ฉลาดในการวินิจฉัยอธิกรณ์ ๑.

พระวินัยธรประกอบด้วยองค์ ๕ นับว่าเป็นผู้ฉลาด คือ รู้จักอาบัติและไม่ใช่อาบัติ ๑ รู้จักอาบัติเบาและอาบัติหนัก ๑ รู้จักอาบัติมีส่วนเหลือและอาบัติไม่มีส่วนเหลือ ๑ รู้จักอาบัติชั่วหยาบและอาบัติไม่ชั่วหยาบ ๑ ฉลาดในการวินิจฉัยอธิกรณ์ ๑.

ว่าด้วยภิกษุอยู่ป่าเป็นต้น

[๔๘๑] ภิกษุผู้ถืออยู่ป่ามี ๕ คือ เพราะเป็นผู้เขลา เพราะเป็นผู้งมงาย จึงอยู่ป่า ๑ เป็นผู้ปรารถนาลามก ถูกความปรารถนาครอบงำ จึงอยู่ป่า ๑ เพราะมัวเมา เพราะจิตฟุ้งซ่าน จึงอยู่ป่า ๑ เพราะเข้าใจว่า พระพุทธเจ้า พระสาวกของพระพุทธเจ้าสรรเสริญ จึงอยู่ป่า ๑ เพราะอาศัยความมักน้อย สันโดษ ขัดเกลา ความเงียบสงัด และเพราะอาศัยความเป็นแห่งการอยู่ป่ามีประโยชน์ด้วยความปฏิบัติตามนี้ จึงอยู่ป่า ๑.

ภิกษุผู้ถือเที่ยวบิณฑบาตมี ๕.

ภิกษุผู้ถือผ้าบังสุกุลมี ๕.

ภิกษุผู้ถืออยู่โคนไม้มี ๕.

ภิกษุผู้ถืออยู่ป่าช้ามี ๕.

ภิกษุผู้ถืออยู่กลางแจ้งมี ๕.

ภิกษุผู้ถือผ้าสามผืนมี ๕.

ภิกษุผู้ถือเที่ยวบิณฑบาตตามลำดับมี ๕.

ภิกษุผู้ถือการนั่งมี ๕.

ภิกษุผู้ถืออยู่ในเสนาสนะตามที่จัดไว้มี ๕.

ภิกษุผู้ถือนั่งฉัน ณ อาสนะแห่งเดียวมี ๕.

ภิกษุผู้ถือการห้ามภัตรที่เขานำมาถวายเมื่อภายหลังมี ๕.

ภิกษุผู้ถือการฉันเพราะในบาตรมี ๕ คือ เพราะเป็นผู้เขลา เพราะเป็นผู้งมงาย จึงถือการฉันเฉพาะในบาตร ๑ เป็นผู้ปวารถนาลามก ถูกความปรารถนาครอบงำ จึงถือการฉันเฉพาะในบาตร ๑ เพราะมัวเมา เพราะจิตฟุ้งซ่าน จึงถือการฉันเฉพาะในบาตร ๑ เพราะเข้าใจว่า พระพุทธเจ้า และพระสาวกของพระพุทธเจ้าสรรเสริญ จึงถือการฉันเฉพาะในบาตร ๑ เพราะอาศัยความมักน้อย สันโดษ ขัดเกลา ความเงียบสงัด และเพราะอาศัยความเป็นแห่งการฉันเฉพาะในบาตรมีประโยชน์ด้วยความปฏิบัติตามนี้ จึงถือการฉันเฉพาะในบาตร ๑.

ว่าด้วยองค์ของภิกษุผู้ต้องถือนิสัย

[๘๘๒] ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ จะไม่ถือนิสัยอยู่ไม่ได้ คือ ไม่รู้อุโบสถ ๑ ไม่รู้อุโบสถกรรม ๑ ไม่รู้ปาติโมกข์ ๑ ไม่รู้ปาติโมกขุทเทศ ๑ มีพรรษาหย่อนห้า ๑.

ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ ไม่ต้องถือนิสัยอยู่ คือ รู้อุโบสถ ๑ รู้อุโบสถกรรม ๑ รู้ปาติโมกข์ ๑ รู้ปาติโมกขุทเทศ ๑ มีพรรษาห้า หรือมีพรรษาเกินห้า ๑.

ภิกษุประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๕ จะไม่ถือนิสัยอยู่ไม่ได้ คือ ไม่รู้ปวารณา ๑ ไม่รู้ปวารณากรรม ๑ ไม่รู้ปาติโมกข์ ๑ ไม่รู้ปาติโมกขุทเทศ ๑ มีพรรษาหย่อนห้า ๑.

ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ ไม่ต้องถือนิสัยอยู่ คือ รู้ปวารณา ๑ รู้ปวารณากรรม ๑ รู้ปาติโมกข์ ๑ รู้ปาติโมกขุทเทศ ๑ มีพรรษาห้า หรือมีพรรษาเกินห้า ๑.

ภิกษุประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๕ จะไม่ถือนิสัยอยู่ไม่ได้ คือ ไม่รู้อาบัติและมิใช่อาบัติ ๑ ไม่รู้อาบัติเบาและอาบัติหนัก ๑ ไม่รู้อาบัติมีส่วนเหลือและอาบัติไม่มีส่วนเหลือ ๑ ไม่รู้อาบัติชั่วหยาบและอาบัติไม่ชั่วหยาบ ๑ มีพรรษาหย่อนห้า ๑.

ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ ไม่ต้องถือนิสัยอยู่ คือ รู้อาบัติและมิใช่อาบัติ ๑ รู้อาบัติเบาและอาบัติหนัก ๑ รู้อาบัติมีส่วนเหลือและอาบัติไม่มีส่วนเหลือ ๑ รู้อาบัติชั่วหยาบและอาบัติไม่ชั่วหยาบ ๑ มีพรรษาห้า หรือมีพรรษาเกินห้า ๑.

ภิกษุณีประกอบด้วยองค์ ๕ จะไม่ถือนิสัยอยู่ไม่ได้ คือ ไม่รู้อุโบสถ ๑ ไม่รู้อุโบสถกรรม ๑ ไม่รู้ปาติโมกข์ ๑ ไม่รู้ปาติโมกขุทเทศ ๑ มีพรรษาหย่อนห้า ๑.

ภิกษุณีประกอบด้วยองค์ ๕ ไม่ต้องถือนิสัยอยู่ คือ รู้อุโบสถ ๑ รู้อุโบสถกรรม ๑ รู้ปาติโมกข์ ๑ รู้ปาติโมกขุทเทศ ๑ มีพรรษาห้า หรือมีพรรษาเกินห้า ๑.

ภิกษุณีประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๕ จะไม่ถือนิสัยอยู่ไม่ได้ คือ ไม่รู้ปวารณา ๑ ไม่รู้ปวารณากรรม ๑ ไม่รู้ปาติโมกข์ ๑ ไม่รู้ปาติโมกขุทเทศ ๑ มีพรรษาหย่อนห้า ๑.

ภิกษุณีประกอบด้วยองค์ ๕ ไม่ต้องถือนิสัย คือ รู้ปวารณา ๑ รู้ปวารณากรรม ๑ รู้ปาติโมกข์ ๑ รู้ปาติโมกขุทเทศ ๑ มีพรรษา ๕ หรือมีพรรษาเกินห้า ๑.

ภิกษุณีประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๕ จะไม่ถือนิสัยอยู่ไม่ได้ คือ ไม่รู้อาบัติและมิใช่อาบัติ ๑ ไม่รู้อาบัติเบาและอาบัติหนัก ๑ ไม่รู้อาบัติมีส่วนเหลือและอาบัติไม่มีส่วนเหลือ ๑ ไม่รู้อาบัติชั่วหยาบและอาบัติไม่ชั่วหยาบ ๑ มีพรรษาหย่อนห้า ๑.

ภิกษุณีประกอบด้วยองค์ ๕ ไม่ต้องถือนิสัยอยู่ คือ รู้อาบัติและมิใช่อาบัติ ๑ รู้อาบัติเบาและอาบัติหนัก ๑ รู้อาบัติมีส่วนเหลือและอาบัติไม่มีส่วนเหลือ ๑ รู้อาบัติชั่วหยาบและอาบัติไม่ชั่วหยาบ ๑ มีพรรษาห้า หรือมีพรรษาเกินห้า ๑.

โทษในกรรมไม่น่าเลื่อมใสเป็นต้น

[๙๘๓] กรรมที่ไม่น่าเลื่อมใสมีโทษ ๕ คือ ตนเองก็ติเตียนตน ๑ ผู้รู้ทั้งหลายใคร่ครวญแล้วก็ติเตียน ๑ กิตติศัพท์อันทรามย่อมขจรไป ๑ หลงใหลทำกาละ ๑ เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก ย่อยเข้าถึงอบาย ทุคคติ วินิบาต นรก ๑.

กรรมที่น่าเลื่อมใสมีคุณ ๕ คือ ตนเองก็ไม่ติเตียนตน ๑ ผู้รู้ทั้งหลายใคร่ครวญแล้วก็สรรเสริญ ๑ กิตติศัพท์อันดีย่อมขจรไป ๑ ไม่หลงใหลทำกาละ ๑ เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก ย่อมเข้าถึงสุคติ โลกสวรรค์ ๑.

กรรมที่ไม่น่าเลื่อมใส มีโทษแม้อื่นอีก ๕ คือ ผู้ที่ยังไม่เลื่อมใสย่อมไม่เลื่อมใส ๑
คนบางพวกที่เลื่อมใสแล้วย่อมเป็นอย่างอื่นไป ๑ เขาไม่เป็นอันทำคำสอนของพระศาสดา ๑
หมู่ชนมีในภายหลังย่อมถือเป็นทิฏฐานุคติ ๑ จิตของเขาไม่เลื่อมใส ๑.
กรรมที่น่าเลื่อมใสมีคุณ ๕ คือ ผู้ที่ยังไม่เลื่อมใสย่อมเลื่อมใส ๑ ผู้ที่เลื่อมใสแล้ว
ย่อมเลื่อมใสยิ่งขึ้นไป ๑ เขาเป็นอันทำคำสอนของพระศาสดา ๑ หมู่ชนมีในภายหลังย่อมถือ
เป็นทิฏฐานุคติ ๑ จิตของเขาย่อมเลื่อมใส ๑.
ภิกษุผู้เข้าไปสู่ตระกูลมีโทษ ๕ คือ ต้องอาบัติเพราะไม่บอกลาเที่ยวไป ๑ ต้องอาบัติ
เพราะนั่งในที่ลับ ๑ ต้องอาบัติเพราะอาสนะกำบัง ๑ แสดงธรรมแก่มาตุคามด้วยวาจาเกิน ๕-๖
คำต้องอาบัติ ๑ เป็นผู้มากด้วยความดำริในกามอยู่ ๑.
ภิกษุผู้เข้าไปสู่ตระกูล คลุกคลีอยู่ในตระกูลเกินเวลา มีโทษ ๕ คือ เห็นมาตุคาม
เนืองๆ ๑ เมื่อมีการเห็นก็มีการเกี่ยวข้อง ๑ เมื่อมีการเกี่ยวข้องก็ต้องคุ้นเคย ๑ เมื่อมีความ
คุ้นเคยก็มีจิตกำหนัด ๑ เมื่อมีจิตกำหนัดก็หวังข้อนี้ได้ คือ เธอจักไม่ยินดีประพฤติพรหมจรรย์
หรือจักต้องอาบัติที่เศร้าหมองอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือจักบอกลาสิกขาเวียนมาเพื่อเป็นคฤหัสถ์ ๑.

ว่าด้วยพืชและผลไม้

[๙๘๔] พืชมี ๕ ชนิด คือ พืชเกิดจากเง่า ๑ พืชเกิดจากต้น ๑ พืชเกิดจากข้อ ๑
พืชเกิดจากยอด ๑ พืชเกิดจากเมล็ด ๑.
ผลไม้ที่ควรบริโภคด้วยวิธีอันควรแก่สมณะมี ๕ คือ จี้ด้วยไฟ ๑ กรีดด้วยศาสตรา ๑.
จิกด้วยเล็บ ๑ ไม่มีเมล็ด ๑ เขาปล้อนเมล็ดออกแล้วเป็นที่ห้า ๑.

ว่าด้วยวิสุทธิ ๕

[๙๘๕] วิสุทธิมี ๕ คือ ภิกษุแสดงนิทานแล้ว นอกนั้นพึงสวดด้วยสุตบท นี้เป็น
วิสุทธิข้อที่ ๑
แสดงนิทาน แสดงปาราชิก ๔ แล้ว นอกนั้นพึงสวดด้วยสุตบท นี้เป็นวิสุทธิข้อที่ ๒
แสดงนิทาน แสดงปาราชิก ๔ แสดงสังฆาทิเสส ๑๓ แล้ว นอกนั้นพึงสวดด้วย
สุตบท นี้เป็นวิสุทธิข้อที่ ๓
แสดงนิทาน แสดงปาราชิก ๔ แสดงสังฆาทิเสส ๑๓ แสดงอนิยต ๒ แล้ว
นอกนั้นพึงสวดด้วยสุตบท นี้เป็นวิสุทธิข้อที่ ๔

สวดโดยพิสดารอย่างเดียว เป็นวิสุทธิข้อที่ ๕.

วิสุทธิแม้อื่นอีก ๕ คือ สุตตุทเทศ ๑ ปาริสุทธิอุโบสถ ๑ อธิษฐานอุโบสถ ๑ สามัคคีอุโบสถ ๑ ปวารณาเป็นที่ห้า ๑.

ว่าด้วยอานิสงส์การทรงวินัยเป็นต้น

[๙๘๖] การทรงวินัยมีอานิสงส์ ๕ คือ กองศีลของตนเป็นอันคุ้มครองรักษาดีแล้ว ๑ ผู้ที่ถูกความรังเกียจครอบงำย่อมหวนระลึกได้ ๑ กล้าพูดในท่ามกลางสงฆ์ ๑ ข่มด้วยดีซึ่งข้าศึกโดยสหธรรม ๑ เป็นผู้ปฏิบัติเพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม ๑.

การงดปาติโมกข์ไม่เป็นธรรม มี ๕

การงดปาติโมกข์เป็นธรรม มี ๕.

หมวด ๕ จบ

หัวข้อประจำหมวด

[๙๘๗] อาบัติ ๑ กองอาบัติ ๑ วินีตวัตถุ ๑ อนันตริยกรรม ๑ บุคคล ๑ อาบัติมีอันตัดเป็นวินัยกรรม ๑ ต้องอาบัติ ๑ ปัจจัย ๑ ไม่เข้ากรรม ๑ เข้ากรรม ๑ กิจควร ๑ ภิกษุถูกระแวง ๑ น้ำมัน ๑ เปลวมัน ๑ ความเสื่อม ๑ ความเจริญ ๑ ความระงับ ๑ บุคคลไม่ควรให้อุปสมบท ๑ ผ้าบังสุกุลที่ตก ณ ป่าช้า ๑ ผ้าบังสุกุลที่โคกัด ๑ การลัก ๑ โจร ๑ สิ่งของไม่ควรจ่าย ๑ สิ่งของไม่ควรแบ่ง ๑ อาบัติเกิดแต่กาย ๑ เกิดแต่กายและวาจา ๑ เป็นเทสนาคามินี ๑ สงฆ์ ๑ ปาติโมกขุทเทศ ๑ ปัจจันติมชนบท ๑ อานิสงส์กฐิน ๑ กรรม ๑ อาบัติเป็นยาวตติยกา ๑ ปาราชิก ๑ ถุลลัจจัย ๑ ทุกกฏ ๑ ของเป็นอกัปปิยะ ๑ ของเป็นกัปปิยะ ๑ สิ่งที่ให้แล้วไม่เป็นบุญ ๑ สิ่งที่บรรเทาได้ยาก ๑ การกวาด ๑ การกวาดอย่างอื่นอีก ๑ ถ้อยคำ ๑ อาบัติ ๑ อธิกรณ์ ๑ วัตถุ ๑ ญัตติ ๑ อาบัติและมิใช่อาบัติ ๑ ปาติโมกข์ทั้งสอง ๑ อาบัติเบาและอาบัติเป็นที่แปด ๑ จงทราบฝ่ายดำและฝ่ายขาวดังข้างต้นนี้ อยู่ป่า ๑ ถือเที่ยวบิณฑบาต ๑ ทรงผ้าบังสุกุล ๑ อยู่โคนไม้ ๑ อยู่ป่าช้า ๑ อยู่ที่แจ้ง ๑ ทรงผ้า ๓ ผืน ๑ ถือเที่ยวบิณฑบาตตามลำดับแถว ๑ ถือการนั่ง ๑ ถืออยู่ในเสนาสนะตามที่จัดไว้ ๑ ถือนั่งฉัน ณ อาสนะแห่งเดียว ๑ ถือการห้ามภัตรที่ถวายทีหลัง ๑ ถือฉันข้าวในบาตร ๑ อุโบสถ ๑ ปวารณา ๑ อาบัติและมิใช่

อาบัติ ๑ บทฝ่ายดำและฝ่ายขาวดังข้างต้นนี้ สำหรับภิกษุณีก็เหมือนกัน กรรมที่ไม่น่าเลื่อมใส ๑ กรรมที่น่าเลื่อมใส ๑ กรรมที่ไม่น่าเลื่อมใสและน่าเลื่อมใสอื่นอีก ๒ อย่าง ๑ ภิกษุเข้าไปสู่สกุล ๑ ภิกษุคลุกคลีอยู่เกินเวลา ๑ พืช ๑ ผลไม้ควรแก่สมณะ ๑ วิสุทธิ ๑ วิสุทธิแม้อื่นอีก ๑ อานิสงส์การทรงพระวินัย ๑ งดปาติโมกข์ไม่เป็นธรรม ๑ งดปาติโมกข์เป็นธรรม ๖ หมวดห้าล้วนที่กล่าวแล้ว จบ

หัวข้อประจำหมวด ๕ จบ

หมวด ๖

ว่าด้วยความไม่เคารพเป็นต้น

[๘๘๘] ความไม่เคารพมี ๖. ความเคารพมี ๖. วินีตวัตถุมี ๖ สามีจิกรรมมี ๖. สมุฏฐานอาบัติมี ๖. อาบัติมีอันตัดเป็นวินัยกรรมมี ๖. ภิกษุต้องอาบัติด้วยอาการ ๖. การทรงวินัยมีอานิสงส์ ๖. สิกขาบทที่ว่าด้วยอย่างยิ่งมี ๖ ภิกษุอยู่ปราศจากไตรจีวร ๖ ราตรี. จีวรมี ๖ ชนิด. น้ำย้อมมี ๖. ชนิด อาบัติเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจามี ๖ อาบัติเกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กายมี ๖. อาบัติเกิดแต่กายวาจาและจิตมี ๖. กรรมมี ๖. มูลแห่งวิวาทมี ๖. มูลแห่งการโจทมี ๖. สาราณียธรรมมี ๖. ผ้าอาบน้ำฝนยาว ๖ คืบพระสุคต จีวรพระสุคตกว้าง ๖ คืบพระสุคต. นิสัยระงับจากพระอาจารย์มี ๖. อนุบัญญัติในการอาบน้ำมี ๖. ภิกษุถือเอาจีวรที่ทำค้างไว้แล้วหลีกไป เก็บเอาจีวรที่ทำค้างแล้วหลีกไป.

ว่าด้วยองค์ ๖ แห่งพระอุปัชฌาย์

[๘๘๙] ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๖ ควรให้อุปสมบท ควรให้นิสัย ควรให้สามเณรอุปัฏฐาก คือ :

เป็นผู้ประกอบด้วยกองศีล ของพระอเสขะ ๑

เป็นผู้ประกอบด้วยกองสมาธิ ของพระอเสขะ ๑

เป็นผู้ประกอบด้วยกองปัญญา ของพระอเสขะ ๑

เป็นผู้ประกอบด้วยกองวิมุตติ ของพระอเสขะ ๑

เป็นผู้ประกอบด้วยกองวิมุตติญาณทัสสนะ ของพระอเสขะ ๑

เป็นผู้มีพรรษาสิบ หรือมีพรรษาเกินสิบ ๑.

ภิกษุประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๖ ควรให้อุปสมบท ควรให้นิสัย ควรให้สามเณร
อุปัฏฐาก คือ:
เป็นผู้ประกอบด้วยกองศีลของพระอเสขะด้วยตน และชักชวนผู้อื่นในกองศีลของ
พระอเสขะ ๑
เป็นผู้ประกอบด้วยกองสมาธิของพระอเสขะด้วยตน และชักชวนผู้อื่นในกองสมาธิ
ของพระอเสขะ ๑
เป็นผู้ประกอบด้วยกองปัญญาของพระอเสขะด้วยตน และชักชวนผู้อื่นในกองปัญญา
ของพระอเสขะ ๑
เป็นผู้ประกอบด้วยกองวิมุตติของพระอเสขะด้วยตน และชักชวนผู้อื่นในกองวิมุตติ
ของพระอเสขะ ๑
เป็นผู้ประกอบด้วยกองวิมุตติญาณทัสสนะของพระอเสขะด้วยตน และชักชวนผู้อื่น
ในกองวิมุตติญาณทัสสนะของพระอเสขะ ๑.
เป็นผู้มีพรรษาสิบ หรือมีพรรษาเกินสิบ ๑.
ภิกษุประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๖ ควรให้อุปสมบท ควรให้นิสัย ควรให้สามเณร
อุปัฏฐาก คือ มีศรัทธา ๑ มีความละอาย ๑ มีความเกรงกลัวบาป ๑ ปรารภความเพียร ๑ มี
สติตั้งมั่น ๑ มีพรรษาสิบ หรือมีพรรษาเกินสิบ ๑.
ภิกษุประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๖ ควรให้อุปสมบท ควรให้นิสัย ควรให้สามเณร
อุปัฏฐาก คือ ไม่มีศีลวิบัติในอธิศีล ๑ ไม่มีอาจารวิบัติในอัชฌาจาร ๑ ไม่มีทิฏฐิวิบัติในอติทิฏฐิ
๑ เป็นผู้ได้ยินได้ฟังมาก ๑ มีปัญญา ๑ มีพรรษาสิบ หรือมีพรรษาเกินสิบ ๑.
ภิกษุประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๖ ควรให้อุปสมบท ควรให้นิสัย ควรให้สามเณร
อุปัฏฐาก คือ อาจพยาบาลเอง หรือสั่งให้ผู้อื่นพยาบาลอันตวาสิกหรือสิทธิวิหาริกผู้อาพาธ ๑
อาจระงับเองหรือวานผู้อื่นให้ช่วยระงับความกระสันอันเกิดขึ้นแล้ว ๑ อาจบรรเทาเองหรือวานผู้
อื่นให้ช่วยบรรเทาความเบื่อหน่ายอันเกิดขึ้นโดยธรรม ๑ รู้จักอาบัติ ๑ รู้จักวิธีออกจากอาบัติ ๑
มีพรรษาได้สิบ หรือมีพรรษาเกินสิบ ๑
ภิกษุประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๖ ควรให้อุปสมบท ควรให้นิสัย ควรให้สามเณร
อุปัฏฐาก คือ อาจฝึกปรืออันเตวาสิก หรือสัทธิวิหาริกในสิกขาอันเป็นส่วนอภิสมาจาร ๑
อาจแนะนำอันเตวาสิกหรือสัทธิวิหาริกในสิกขาเป็นส่วนเบื้องต้นแห่งพรหมจรรย์ ๑ อาจแนะนำ

ในธรรมอันยิ่งขึ้นไป ๑ อาจแนะนำในวินัยอันยิ่งขึ้นไป ๑ อาจเปลื้องทิฏฐิผิดอันเกิดขึ้นแล้วโดยธรรม ๑ มีพรรษาได้สิบ หรือมีพรรษาเกินสิบ ๑.

ภิกษุประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๖ ควรให้อุปสมบท ควรให้นิสัย ควรให้สามเณรอุปัฏฐาก คือ รู้อาบัติ ๑ รู้สิ่งมิใช่อาบัติ ๑ รู้อาบัติเบา ๑ รู้อาบัติหนัก ๑ จำปาติโมกข์ทั้งสองได้ดีโดยพิสดาร จำแนกดี สวดคล่องแคล่ว วินิจฉัยถูกต้องโดยสูตร โดยอนุพยัญชนะ ๑ มีพรรษาได้สิบ หรือมีพรรษาเกินสิบ ๑.

ว่าด้วยงดปาติโมกข์

[๙๙๐] งดปาติโมกข์ไม่เป็นธรรมมี ๖. งดปาติโมกข์เป็นธรรมมี ๖.

หมวด ๖ จบ

หัวข้อประจำหมวด

[๙๙๑] อคารวะ ๑ คารวะ ๑ วินีตวัตถุ ๑ สามีจิกรรม ๑ สมุฏฐานอาบัติ ๑ สิกขาบทมีการตัดเป็นวินัยกรรม ๑ อาการ ๑ อานิสงส์ ๑ สิกขาบทว่าด้วยอย่างยิ่ง ๑ อยู่ปราศ ๖ ราตรี ๑ จีวร ๑ น้ำย้อม ๑ อาบัติเกิดแต่กายกับจิต ๑ วาจากับจิต ๑ กายวาจาและจิต ๑ กรรม ๑ มูลแห่งวิวาท ๑ มูลแห่งการโจท ๑ ด้านยาว ๑ ด้านกว้าง ๑ นิสัยระงับ ๑ อนุบัญญัติ ๑ ถือเอาจีวรที่ทำค้าง ๑ เก็บเอาจีวรที่ทำค้าง ๑ อเสขธรรม ๑ ชักชวนผู้อื่นในอเสขธรรม ๑ มีศรัทธา ๑ อธิศีล ๑ พยาบาลผู้อาพาธ ๑ ฝึกปรือในอภิสมาจาร ๑ รู้อาบัติ ๑ งดปาติโมกข์ไม่เป็นธรรม ๑ งดปาติโมกข์เป็นธรรม ๑.

หัวข้อประจำหมวด ๖ จบ

หมวด ๗

ว่าด้วยอาบัติเป็นต้น

[๙๙๒] อาบัติมี ๗. กองอาบัติมี ๗. วินีตวัตถุมี ๗. สามีจิกรรมมี ๗. ทำตามปฏิญญาไม่ชอบธรรมมี ๗. ทำตามปฏิญญาชอบธรรมมี ๗. กิจ ๗ อย่างภิกษุไปด้วยสัตตาหกรณียะไม่ต้องอาบัติ. ทรงวินัยมีอานิสงส์ ๗. สิกขาบทว่าด้วยอย่างยิ่งมี ๗. เพราะอรุณขึ้นเป็นนิสสัคคิย์

มี ๗. สมถะมี ๗. กรรมมี ๗. ข้าวเปลือกดิบมี ๗. สร้างกุฎีด้านกว้างร่วมใน ๗ คืบ. คณะ
โภชน์ อนุบัญญัติมี ๗. ภิกษุรับประเคนเภสัชแล้วเก็บไว้ฉันได้ ๗ วันเป็นอย่างยิ่ง. ภิกษุถือเอา
จีวรที่ทำเสร็จแล้วหลีกไป. เก็บจีวรที่ทำเสร็จแล้วหลีกไป. ภิกษุไม่เห็นอาบัติ. ภิกษุเห็นอาบัติ
ภิกษุทำคืนอาบัติ. งดปาติโมกข์ไม่เป็นธรรมมี ๗. งดปาติโมกข์เป็นธรรมมี ๗.

ว่าด้วยองค์ของพระวินัยธร

[๘๙๓] ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๗ เป็นพระวินัยธรได้ คือรู้อาบัติ ๑ รู้สิ่งมิใช่อาบัติ ๑
รู้อาบัติเบา ๑ รู้อาบัติหนัก ๑ เป็นผู้มีศีล สำรวมในปาติโมกข์สังวร ถึงพร้อมด้วยมรรยาทและ
โคจรอยู่ เห็นภัยในโทษเพียงเล็กน้อย สมาทานศึกษาอยู่ในสิกขาบททั้งหลาย ๑ สำหรับฌาน ๔
ฝ่ายกุศลเจตสิก เป็นเครื่องอยู่สบายในปัจจุบัน เธอเป็นผู้ได้ตามความปรารถนา ได้ไม่ยาก ได้
ไม่ลำบาก ๑ ทำให้แจ้งซึ่งเจโตวิมุติ ปัญญาวิมุติ ไม่มีอาสวะเพราะสิ้นอาสวะ ด้วยปัญญา
อันยิ่ง ด้วยตนเองในปัจจุบันนี้แหละเข้าถึงอยู่ ๑.

ภิกษุประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๗ เป็นพระวินัยธรได้ คือรู้อาบัติ ๑ รู้สิ่งมิใช่อาบัติ ๑
รู้อาบัติเบา ๑ รู้อาบัติหนัก ๑ เป็นผู้มีสุตะมาก ทรงจำสุตะ สั่งสมสุตะ ธรรมเหล่านั้นใด
ไพเราะในเบื้องต้น ไพเราะในท่ามกลาง ไพเราะในที่สุด ประกาศพรหมจรรย์พร้อมทั้งอรรถ
พร้อมทั้งพยัญชนะบริสุทธิ์สิ้นเชิง ธรรมเห็นปานนั้น เธอสดับมาก ทรงไว้ สั่งสมด้วยวาจาเพ่ง
ด้วยใจ แทงตลอดด้วยดีด้วยทิฏฐิ ๑ สำหรับฌาน ๔ ฝ่ายกุศลเจตสิกเป็นเครื่องอยู่สบายในปัจจุบัน
เธอเป็นผู้ได้ตามความปรารถนาได้ไม่ยาก ได้ไม่ลำบาก ๑ ทำให้แจ้งซึ่งเจโตวิมุติ ปัญญาวิมุติ
ไม่มีอาสวะเพราะสิ้นอาสวะ ด้วยปัญญาอันยิ่งด้วยตนเอง ในปัจจุบันนี้แหละ เข้าถึงอยู่ ๑.

ภิกษุประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๗ เป็นพระวินัยธรได้ คือ รู้อาบัติ ๑ รู้สิ่งมิใช่
อาบัติ ๑ รู้อาบัติเบา ๑ รู้อาบัติหนัก ๑ จำปาติโมกข์ทั้งสองได้โดยพิสดาร จำแนกดี สวด
คล่องแคล่ว วินิจฉัยถูกต้อง โดยสูตร โดยอนุพยัญชนะ ๑ สำหรับฌาน ๔ ฝ่ายกุศลเจตสิก
เป็นเครื่องอยู่สบายในปัจจุบัน เธอเป็นผู้ได้ตามความปรารถ ได้ไม่ยาก ได้ไม่ลำบาก ๑ ทำให้
แจ้งซึ่งเจโตวิมุติ ปัญญาวิมุติ ไม่มีอาสวะเพราะสิ้นอาสวะ ด้วยปัญญาอันยิ่งด้วยตนเอง ใน
ปัจจุบันนี้แหละเข้าถึงอยู่ ๑.

ภิกษุประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๗ เป็นพระวินัยธรได้ คือ รู้อาบัติ ๑ รู้สิ่งมิใช่อาบัติ ๑ รู้อาบัติเบา ๑ รู้อาบัติหนัก ๑ ระลึกชาติก่อนได้เป็นอันมาก คือ ระลึกได้หนึ่งชาติบ้าง สองชาติบ้าง สามชาติบ้าง สี่ชาติบ้าง ห้าชาติบ้าง หกชาติบ้าง เจ็ดชาติบ้าง แปดชาติบ้าง เก้าชาติบ้าง สิบชาติบ้าง ยี่สิบชาติบ้าง สามสิบชาติบ้าง สี่สิบชาติบ้าง ห้าสิบชาติบ้าง ร้อยชาติบ้าง พันชาติบ้าง แสนชาติบ้าง ตลอดสังวัฏฏกัปเป็นอันมากบ้าง ตลอดวิวัฏฏกัปเป็นอันมากบ้าง ตลอดสังวัฏฏวิวัฏฏกัปเป็นอันมากบ้าง ว่าในภพโน้น เรามีชื่ออย่างนั้น มีโคตรอย่างนั้น มีผิวอย่างนั้น มีอาหารอย่างนั้น เสวยสุขทุกข์อย่างนั้น มีกำหนดอายุเท่านั้น ครั้นจุติจากภพนั้นแล้วได้ไปเกิดในภพโน้น แม้ในภพนั้นเราก็มีชื่ออย่างนั้น มีโคตรอย่างนั้น มีผิวพรรณอย่างนั้น มีอาหารอย่างนั้น เสวยสุขทุกข์อย่างนั้น มีกำหนดอายุเพียงเท่านั้น ครั้นจุติจากภพนั้นแล้ว ได้มาเกิดในภพนี้ ย่อมระลึกถึงชาติก่อนได้เป็นอันมาก พร้อมทั้งอาการ พร้อมทั้งอุเทศ ด้วยประการฉะนี้

ย่อมเล็งเห็นหมู่สัตว์ผู้กำลังจุติ กำลังอุบัติ เลว ประณีต มีผิวพรรณดี มีผิวพรรณทราม ได้ดี ตกยาก ด้วยทิพยจักษุอันบริสุทธิ์ล่วงจักษุของมนุษย์ ย่อมรู้ชัดซึ่งหมู่สัตว์ผู้เป็นไปตามกรรมว่า สัตว์เหล่านี้ประกอบด้วยกายทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริต ติเตียนพระอริยเจ้าเป็นมิจฉาทิฏฐิ ยึดถือการกระทำด้วยอำนาจมิจฉาทิฏฐิ สัตว์เหล่านั้นเมื่อตายไป ย่อมเข้าถึงอบาย ทุคคติ วินิบาต นรก ส่วนสัตว์เหล่านี้ประกอบด้วยกายสุจริต วจีสุจริต มโนสุจริต ไม่ติเตียนพระอริยเจ้า เป็นสัมมาทิฏฐิยึดถือการกระทำด้วยอำนาจสัมมาทิฏฐิ สัตว์เหล่านั้นเมื่อตายไป ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ย่อมเล็งเห็นหมู่สัตว์ผู้กำลังจุติ กำลังอุบัติเลวประณีตมีผิวพรรณดี มีผิวพรรณทราม ได้ดี ตกยาก ด้วยทิพยจักษุอันบริสุทธิ์ล่วงจักษุของมนุษย์ ย่อมรู้ชัดซึ่งหมู่สัตว์ผู้เป็นไปตามกรรม ด้วยประการฉะนี้ ๑ ทำให้แจ้งซึ่งเจโตวิมุติ ปัญญาวิมุติ ไม่มีอาสวะ เพราะสิ้นอาสวะด้วยปัญญาอันยิ่งด้วยตนเอง ในปัจจุบันนี้แหละ เข้าถึงอยู่ ๑.

พระวินัยธรประกอบด้วยองค์ ๗ ย่อมงาม คือ รู้อาบัติ ๑ รู้สิ่งมิใช่อาบัติ ๑ รู้อาบัติเบา ๑ รู้อาบัติหนัก ๑ เป็นผู้มีศีล ... สมาทานศึกษาอยู่ในสิกขาบททั้งหลาย ๑ สำหรับฌาน ๔ ฝ่ายกุศลเจตสิก เป็นเครื่องอยู่สบายในปัจจุบัน เธอเป็นผู้ได้ตามความปรารถนา ได้ไม่ยาก ได้ไม่ลำบาก ๑ ทำให้แจ้งซึ่งเจโตวิมุติ ปัญญาวิมุติ ไม่มีอาสวะ เพราะสิ้นอาสวะ ด้วยปัญญาอันยิ่งด้วยตนเอง ในปัจจุบันนี้แหละ เข้าถึงอยู่ ๑.

พระวินัยธรประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๗ ย่อมงาม คือรู้อาบัติ ๑ รู้สิ่งมิใช่อาบัติ ๑ รู้อาบัติเบา ๑ รู้อาบัติหนัก ๑ เป็นผู้มีสุตะมาก ... แทงตลอดด้วยดีด้วยทิฏฐิ ๑ สำหรับฌาน ๔ ฝ่ายกุศลเจตสิก เป็นเครื่องอยู่สบายในปัจจุบัน เธอเป็นผู้ได้ตามความปรารถนา ได้ไม่ยาก ได้ไม่ลำบาก ๑ ทำให้แจ้งซึ่งเจโตวิมุติ ปัญญาวิมุติ ไม่มีอาสวะ เพราะสิ้นอาสวะ ด้วยปัญญาอันยิ่งด้วยตนเองในปัจจุบันนี้แหละเข้าถึงอยู่ ๑.

พระวินัยธรประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๗ ย่อมงาม คือ รู้อาบัติ ๑ รู้สิ่งมิใช่อาบัติ ๑ รู้อาบัติเบา ๑ รู้อาบัติหนัก ๑ จำปาติโมกข์ทั้งสองได้โดยพิสดาร จำแนกดี สวดคล่องแคล่ว วินิจฉัยถูกต้อง โดยสูตร โดยอนุพยัญชนะ ๑ สำหรับฌาน ๔ ฝ่ายกุศลเจตสิก เป็นเครื่องอยู่สบายในปัจจุบัน เธอเป็นผู้ได้ตามความปรารถนา ได้ไม่ยาก ได้ไม่ลำบาก ๑ ทำให้แจ้งซึ่งเจโตวิมุติ ปัญญาวิมุติ ไม่มีอาสวะเพราะสิ้นอาสวะ ด้วยปัญญาอันยิ่งด้วยตนเอง ในปัจจุบันนี้แหละเข้าถึงอยู่ ๑.

พระวินัยธรประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๗ ย่อมงาม คือ รู้อาบัติ ๑ รู้สิ่งมิใช่อาบัติ ๑ รู้อาบัติเบา ๑ รู้อาบัติหนัก ๑ ระลึกชาติก่อนได้เป็นอันมาก ... ๑ เล็งเห็นหมู่สัตว์ผู้กำลังจุติ กำลังอุบัติ เลว ประณีต มีผิวพรรณดี มีผิวพรรณทราม ได้ดี ตกยาก ด้วยทิพยจักษุอันบริสุทธิ์ล่วงจักษุของมนุษย์ ย่อมรู้ชัดซึ่งหมู่สัตว์เป็นไปตามกรรม ... ๑ ทำให้แจ้งซึ่งเจโตวิมุติ ปัญญาวิมุติ ไม่มีอาสวะ เพราะสิ้นอาสวะ ด้วยปัญญาอันยิ่งด้วยตนเองในปัจจุบันนี้แหละ เข้าถึงอยู่ ๑.

ว่าด้วยอสัทธรรมและสัทธรรม

[๔๙๔] อสัทธรรม ๗ คือ ไม่มีศรัทธา ๑ ไม่มีความละอาย ๑ ไม่มีความเกรงกลัว ๑ มีการฟังน้อย ๑ เกียจคร้าน ๑ หลงลืมสติ ๑ มีปัญญาทราม ๑.

สัทธรรมมี ๗ คือ มีศรัทธา ๑ มีความละอาย ๑ มีความเกรงกลัว ๑ มีการฟังมาก ๑ ปรารภความเพียร ๑ มีสติตั้งมั่น ๑ มีปัญญา ๑.

หมวด ๗ จบ

หัวข้อประจำหมวด

[๙๙๕] อาบัติ ๑ กองอาบัติ ๑ วินีตวัตถุ ๑ สามีจิกรรม ๑ ทำตามปฏิญญาไม่เป็นธรรม ๑ ทำตามปฏิญญาเป็นธรรม ๑ สัตตาหะไปไม่ต้องอาบัติ ๑ อานิสงส์ ๑ อย่างยิ่ง ๑ อรุณ ๑ สมถะ ๑ กรรม ๑ ข้าวเปลือกดิบ ๑ สร้างกุฎีด้านกว้าง ๑ คณะโภชน์ ๑ เจ็ดวันเป็นอย่างยิ่ง ๑ ถือเอา ๑ เก็บไป ๑ ไม่เห็นอาบัติ ๑ เห็นอาบัติ ๑ ทำคืนอาบัติ ๑ งดปาติโมกข์ไม่เป็นธรรม ๑ งดปาติโมกข์เป็นธรรม ๑ วินัยธร ๔ อย่าง ๑ ภิกษุงาม ๔ อย่าง ๑ อสัทธรรม ๗ อย่าง ๑ สัทธรรม ๗ อย่าง ๑ พระผู้มีพระภาคทรงแสดงไว้แล้วแล.

หัวข้อประจำหมวด ๗ จบ

หมวด ๘

ว่าด้วยอานิสงส์เป็นต้น

[๙๙๖] ภิกษุเห็นอานิสงส์ ๘ ไม่พึงยกภิกษุนั้นฐานไม่เห็นอาบัติ. ภิกษุเห็นอานิสงส์ ๘ พึงแสดงอาบัตินั้น เพราะความเชื่อแม้ต่อผู้อื่น. อาบัติสังฆาทิเสสเป็นยาวตติยกะมี ๘. ประจบตระกูลด้วยอาการ ๘. จีวรบังเกิดมีมาติกา ๘. กฐินเดาะมีมาติกา ๘. น้ำปานะมี ๘ ชนิด. พระเทวทัตต์ มีจิตอันอสัทธรรม ๘ อย่างครอบงำย่ำยี จึงไปสู่อบาย ตกรก ชั่วกัป ช่วยไม่ได้. โลกธรรมมี ๘. ครุธรรมมี ๘. อาบัติปาฏิเทสนียะมี ๘. มุสาวาทมี ๘ องค์อุโบสถมี ๘ องค์แห่งความเป็นทูตมี ๘. วัตรแห่งเดียรถีย์มี ๘. อัจฉริยะอัพภูตธรรมในมหาสมุทรมี ๘. อัจฉริยะอัพภูตธรรมในพระธรรมวินัยนี้มี ๘. ภัตตาหารที่ไม่เป็นเดนมี ๘. ภัตตาหารที่เป็นเดนมี ๘. เภสัชเป็นนิสสัคคิยะเมื่อรุ่งอรุณที่ ๘. ปาราชิกมี ๘. ภิกษุณียังวัตถุที่ ๘ ให้บริบูรณ์สงฆ์พึงนาสนะเสีย. ภิกษุณียังวัตถุที่ ๘ ให้บริบูรณ์แม้แสดงอาบัติแล้วก็ไม่เป็นอันแสดง. อุปสมบทมีวาจา ๘. พึงลุกรับภิกษุณี ๘ พวก. พึงให้อาสนะแก่ภิกษุณี ๘ พวก. อุบาสิกาขอพร ๘. ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๘ สงฆ์พึงสมมติให้เป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี การทรงวินัยมีอานิสงส์ ๘. สิกขาบทที่ว่าด้วยอย่างยิ่งมี ๘. ภิกษุผู้ถูกลงตัสสปาปิยสิกากรรมพึงประพฤติชอบในธรรม ๘. งดปาติโมกข์ไม่เป็นธรรมมี ๘. งดปาติโมกข์เป็นธรรมมี ๘.

หมวด ๘ จบ

หัวข้อประจำหมวด

[๙๙๗] ไม่ยกภิกษุนั้น ๑ เชื่อผู้อื่น ๑ อาบัติสังฆาทิเสสเป็นยาวตติยกะ ๑ ประจบ ๑ มาติกา ๑ กฐินเดาะ ๑ น้ำปานะ ๑ อสัทธรรมครอบงำ ๑ โลกธรรม ๑ ครุธรรม ๑ อาบัติปาฏิเทสนียะ ๑ มุสาวาท ๑ อุโบสถ ๑ องค์แห่งทูต ๑ ติตถิยวัตร ๑ มหาสมุทร ๑ อัพภูตธรรมในพระธรรมวินัย ๑ โภชนะไม่เป็นเดน ๑ โภชนะเป็นเดน ๑ เภสัชเป็นนิสสัคคีย์ ๑ ปาราชิก ๑ วัตถุที่แปด ๑ ไม่แสดง ๑ อุปสมบท ๑ ลุกรับ ๑ ให้อาสนะ ๑ พร ๑ ให้โอวาท ๑ อานิสงส์ ๑ อย่างยิ่ง ๑ ประพฤติในธรรมแปด ๑ งดปาติโมกข์ไม่เป็นธรรม ๑ งดปาติโมกข์เป็นธรรม ๑ พระผู้มีพระภาคทรงประกาศหมวดแปดไว้ดีแล้วแล.

หัวข้อประจำหมวด ๘ จบ

หมวด ๙

ว่าด้วยอาฆาตวัตถุเป็นต้น

[๙๙๘] อาฆาตวัตถุมี ๙. อุบายกำจัดอาฆาตวัตถุมี ๙. วินีตวัตถุมี ๙. อาบัติสังฆาทิเสสเป็นปฐมาปัตติกะมี ๙. สงฆ์แตกกันเพราะภิกษุ ๙ รูป. โภชนะอันประณีตมี ๙. เป็นทุกกฏเพราะมังสะ ๙ ชนิด. ปาติโมกขุทเทศมี ๙. สิกขาบทที่ว่าด้วยอย่างยิ่งมี ๙. ธรรมมีตัณหาเป็นมูลมี ๙. มานะมี ๙. จีวรที่ควรอธิษฐานมี ๙. จีวรที่ไม่ควรวิกัปมี ๙. จีวรพระสุคตยาว ๙ คืบ. การให้ไม่เป็นธรรมมี ๙. การรับไม่เป็นธรรมมี ๙. บริโภคไม่เป็นธรรมมี ๙. การให้เป็นธรรมมี ๓. การรับเป็นธรรมมี ๓. บริโภคเป็นธรรมมี ๓. สัญญัติไม่เป็นธรรมมี ๙. สัญญัติเป็นธรรมมี ๙. กรรมไม่เป็นธรรมหมวด ๙ มี ๒ หมวด. กรรมเป็นธรรมหมวด ๙ มี ๒ หมวด. งดปาติโมกข์ไม่เป็นธรรมมี ๙. งดปาติโมกข์เป็นธรรมมี ๙.

หมวด ๙ จบ

หัวข้อประจำหมวด

[๙๙๙] อาฆาตวัตถุ ๑ อุบายกำจัด ๑ วินีตวัตถุ ๑ อาบัติเป็นปฐมาปัตติกะ ๑ สงฆ์แตกกัน ๑ โภชนะประณีต ๑ มังสะ ๑ อุเทศ ๑ อย่างยิ่ง ๑ ตัณหา ๑ มานะ ๑ อธิษฐาน ๑ วิกัป ๑ คืบ ๑ ให้ ๑ รับ ๑ บริโภค ๑ ให้รับ และบริโภคที่เป็นธรรมอย่างละสาม ๑ สัญญัติ

ที่ไม่เป็นธรรม ๑ ที่เป็นธรรม ๑ หมวด ๘ สองหมวดสองอย่าง ๑ งดปาติโมกข์ไม่เป็นธรรม ๑ เป็นธรรม ๑.

หัวข้อประจำหมวด ๘ จบ

หมวด ๑๐

ว่าด้วยอาฆาตวัตถุเป็นต้น

[๑๐๐๐] อาฆาตวัตถุมี ๑๐. อุบายกำจัดอาฆาตวัตถุมี ๑๐. วินีตวัตถุมี ๑๐. มิจฉาทิฏฐิมีวัตถุ ๑๐. สัมมาทิฏฐิมีวัตถุ ๑๐. อันตคาหิกทิฏฐิมี ๑๐. มิจฉัตตะมี ๑๐. สัมมัตตะมี ๑๐. อกุศลกรรมบถมี ๑๐. กุศลกรรมบถมี ๑๐. จับสลากไม่เป็นธรรมมี ๑๐. จับสลากเป็นธรรมมี ๑๐. สามเณรมีสิกขาบท ๑๐. สามเณรประกอบด้วยองค์ ๑๐ พึงให้สึกเสีย.

ว่าด้วยองค์ของพระวินัยธร

[๑๐๐๑] พระวินัยธรประกอบด้วยองค์ ๑๐ นับว่าเป็นผู้เขลา คือ ไม่กำหนดที่สุดถ้อยคำของตน ๑ ไม่กำหนดที่สุดถ้อยคำของผู้อื่น ๑ ไม่กำหนดที่สุดถ้อยคำของตนและไม่กำหนดที่สุดถ้อยคำของผู้อื่นแล้วปรับอาบัติ ๑ ปรับอาบัติโดยไม่เป็นธรรม ๑ ปรับอาบัติไม่ตามปฏิญญา ๑ ไม่รู้อาบัติ ๑ ไม่รู้มูลของอาบัติ ๑ ไม่รู้เหตุเกิดของอาบัติ ๑ ไม่รู้ความดับของอาบัติ ๑ ไม่รู้ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งอาบัติ ๑.

พระวินัยธรประกอบด้วยองค์ ๑๐ นับว่าเป็นผู้ฉลาด คือ กำหนดที่สุดถ้อยคำของตน ๑ กำหนดที่สุดถ้อยคำของผู้อื่น ๑ กำหนดที่สุดถ้อยคำของตนและกำหนดที่สุดถ้อยคำของผู้อื่นแล้วปรับอาบัติ ๑ ปรับอาบัติตามธรรม ๑ ปรับอาบัติตามปฏิญญา ๑ รู้อาบัติ ๑ รู้มูลของอาบัติ ๑ รู้เหตุเกิดของอาบัติ ๑ รู้ความดับของอาบัติ ๑ รู้ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งอาบัติ ๑.

พระวินัยธรประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๑๐ นับว่า เป็นผู้เขลา คือ ไม่รู้อธิกรณ์ ๑ ไม่รู้มูลของอธิกรณ์ ๑ ไม่รู้เหตุเกิดของอธิกรณ์ ๑ ไม่รู้ความดับของอธิกรณ์ ๑ ไม่รู้ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งอธิกรณ์ ๑ ไม่รู้วัตถุ ๑ ไม่รู้เหตุเป็นเค้ามูล ๑ ไม่รู้บัญญัติ ๑ ไม่รู้อนุบัญญัติ ๑ ไม่รู้ทางแห่งถ้อยคำอันเข้าอนุสนธิกันได้ ๑.

พระวินัยธรประกอบด้วยองค์ ๑๐ นับว่าเป็นผู้ฉลาด คือ รู้อธิกรณ์ ๑ รู้มูลของอธิกรณ์ ๑ รู้เหตุเกิดของอธิกรณ์ ๑ รู้ความดับของอธิกรณ์ ๑ รู้ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งอธิกรณ์ ๑ รู้วัตถุ ๑ รู้เหตุเป็นเค้ามูล ๑ รู้บัญญัติ ๑ รู้อนุบัญญัติ ๑ รู้ทางแห่งถ้อยคำอันเข้าอนุสนธิกันได้ ๑.

พระวินัยธรประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๑๐ นับว่าเป็นผู้เขลา คือ ไม่รู้ญัตติ ๑ ไม่รู้การตั้งญัตติ ๑ ไม่ฉลาดในเบื้องต้น ๑ ไม่ฉลาดในเบื้องปลาย ๑ ไม่รู้กาล ๑ ไม่รู้อาบัติและมิใช่อาบัติ ๑ ไม่รู้อาบัติเบาและอาบัติหนัก ๑ ไม่รู้อาบัติมีส่วนเหลือและอาบัติไม่มีส่วนเหลือ ๑ ไม่รู้อาบัติชั่วหยาบและอาบัติไม่ชั่วหยาบ ๑ ไม่ยึดถือ ไม่ใส่ใจ ไม่ใคร่ครวญถ้อยคำที่สืบต่อจากอาจารย์ ๑.

พระวินัยธรประกอบด้วยองค์ ๑๐ นับว่าเป็นผู้ฉลาด คือ รู้ญัตติ ๑ รู้การตั้งญัตติ ๑ ฉลาดในเบื้องต้น ๑ ฉลาดในเบื้องปลาย ๑ รู้กาล ๑ รู้อาบัติและมิใช่อาบัติ ๑ รู้อาบัติเบาและอาบัติหนัก ๑ รู้อาบัติมีส่วนเหลือและอาบัติไม่มีส่วนเหลือ ๑ รู้อาบัติชั่วหยาบและอาบัติไม่ชั่วหยาบ ๑ เป็นผู้ยึดถือ ใส่ใจใคร่ครวญถ้อยคำที่สืบต่อจากอาจารย์ ๑.

พระวินัยธรประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๑๐ นับว่าเป็นผู้เขลา คือ ไม่รู้อาบัติและมิใช่อาบัติ ๑ ไม่ผู้อาบัติเบาและอาบัติหนัก ๑ ไม่รู้อาบัติมีส่วนเหลือและอาบัติไม่มีส่วนเหลือ ๑ ไม่รู้อาบัติชั่วหยาบและอาบัติไม่ชั่วหยาบ ๑ จำปาติโมกข์ทั้งสองไม่ได้โดยพิสดาร จำแนกไม่ดี สวดไม่คล่องแคล่ว วินิจฉัยไม่ถูกต้อง โดยสูตร โดยอนุพยัญชนะ ๑ ไม่รู้อาบัติและมิใช่อาบัติ ๑ ไม่รู้อาบัติเบาและอาบัติหนัก ๑ ไม่รู้อาบัติมีส่วนเหลือและอาบัติไม่มีส่วนเหลือ ๑ ไม่รู้อาบัติชั่วหยาบและอาบัติไม่ชั่วหยาบ ๑ ไม่ฉลาดในการวินิจฉัยอธิกรณ์ ๑.

พระวินัยธรประกอบด้วยองค์ ๑๐ นับว่าเป็นผู้ฉลาด คือ รู้อาบัติและมิใช่อาบัติ ๑ รู้อาบัติเบาและอาบัติหนัก ๑ รู้อาบัติมีส่วนเหลือและอาบัติไม่มีส่วนเหลือ ๑ รู้อาบัติชั่วหยาบและอาบัติไม่ชั่วหยาบ ๑ จำปาติโมกข์ทั้งสองได้ โดยพิสดาร จำแนกดี สวดคล่องแคล่ว วินิจฉัยถูกต้อง โดยสูตร โดยอนุพยัญชนะ ๑ รู้อาบัติและมิใช่อาบัติ ๑ รู้อาบัติเบาและอาบัติหนัก ๑ รู้อาบัติมีส่วนเหลือและอาบัติไม่มีส่วนเหลือ ๑ รู้อาบัติชั่วหยาบและอาบัติไม่ชั่วหยาบ ๑ ฉลาดในการวินิจฉัยอธิกรณ์ ๑.

ว่าด้วยอุพพาหิกาเป็นต้น

[๑๐๐๒] ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๑๐ สงฆ์พึงสมมติด้วยอุพพาหิกา. พระตถาคตทรงบัญญัติสิกขาบทแก่พระสาวกทั้งหลาย เพราะอาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐. การเข้าไปสู่ภายในพระราชฐานมีโทษ ๑๐. ทานวัตถุมี ๑๐. รัตนะมี ๑๐. ภิกษุสงฆ์มีวรรค ๑๐. คณะสงฆ์มีวรรค ๑๐ พึงให้อุปสมบท. ผ้าบังสุกุลมี ๑๐. จีวรสำหรับใช้สอยมี ๑๐. ทรงอติเรกจีวรมี ๑๐ วันเป็นอย่างยิ่ง. น้ำสุกกะมี ๑๐ สตรีมี ๑๐. ภรรยามี ๑๐. ภิกษุในพระนครเวสาลีแสดงวัตถุ ๑๐. บุคคลไม่ควรไหว้มี ๑๐. เรื่องสำหรับด่ามี ๑๐. กล่าวคำส่อเสียดด้วยอาการ ๑๐. เสนาสนะมี ๑๐. ขอพร ๑๐. งดปาติโมกข์ไม่เป็นธรรมมี ๑๐. งดปาติโมกข์เป็นธรรมมี ๑๐. ยาคูมีอานิสงส์ ๑๐. อกัปปิยะมังสะมี ๑๐. สิกขาบทว่าด้วยอย่างยิ่งมี ๑๐. ภิกษุมีพรรษา ๑๐ ฉลาด สามารถ ควรให้บรรพชา อุปสมบท ควรให้นิสัย ควรให้สามเณรอุปัฏฐาก. ภิกษุณีมีพรรษา ๑๐ ฉลาด สามารถ ควรให้บรรพชาอุปสมบท ควรให้นิสัย ควรให้สามเณรีอุปัฏฐาก. ภิกษุณีมีพรรษา ๑๐ ฉลาด สามารถ พึงยินดีการสมมติให้บวช. ภิกษุณีมีพรรษา ๑๐ ควรให้สิกขาแก่สตรีคฤหัสถ์.

หมวด ๑๐ จบ

หัวข้อประจำหมวด

[๑๐๐๓] อาฆาตวัตถุ ๑ อุบายกำจัด ๑ วินีตวัตถุ ๑ มิจฉาทิฏฐิ ๑ สัมมาทิฏฐิ ๑ อันตคาหิกทิฏฐิ ๑ มิจฉัตตะ ๑ สัมมัตตะ ๑ อกุศลกรรมบถ ๑ กุศลธรรมบถ ๑ จับสลากเป็นธรรม ๑ จับสลากไม่เป็นธรรม ๑ สามเณร ๑ นาสนะ ๑ ถ้อยคำ ๑ อธิกรณ์ ๑ ญัตติ ๑ อาบัติเบา ๑ อาบัติเบาอีก ๑ อาบัติหนัก ๑ จงรู้ฝ่ายดำ ฝ่ายขาว เหล่านี้ไว้ อุพพาหิกา ๑ สิกขาบท ๑ ภายในพระราชฐาน ๑ ทานวัตถุ ๑ รัตนะ ๑ คณะสงฆ์ทสวรรค ๑ คณะสงฆ์ทสวรรคให้อุปสมบท ๑ ผ้าบังสุกุล ๑ จีวรสำหรับใช้สอย ๑ สิบวัน ๑ น้ำสุกกะ ๑ สตรี ๑ ภรรยา ๑ วัตถุสิบ ๑ คนไม่ควรไหว้ ๑ เรื่องสำหรับด่า ๑ คำส่อเสียด ๑ เสนาสนะ ๑ พร ๑

งดปาติโมกข์ไม่เป็นธรรม ๑ งดปาติโมกข์เป็นธรรม ๑ ยาคู ๑ มังสะ ๑ อย่างยิ่ง ๑ ภิกษุ ๑ ภิกษุณี ๑ ให้บวช ๑ สตรีคฤหัสถ์ ๑ หมวดสิบ พระผู้มีพระภาค ทรงประกาศไว้ดีแล้วแล.

หัวข้อประจำหมวด ๑๐ จบ

หมวด ๑๑

ว่าด้วยบุคคลเป็นต้น

[๑๐๐๔] บุคคล ๑๑ จำพวก ที่เป็นอนุปสัมบันไม่ควรให้อุปสมบท ที่เป็นอุปสัมบันควรให้สึกเสีย. รองเท้าไม่ควรมี ๑๑. ชนิด. บาตรไม่สมควรมี ๑๑ ชนิด. จีวรไม่สมควรมี ๑๑ ชนิด. สิกขาบทเป็นยาวตติยกะมี ๑๑. พึงถามคันตรายิกธรรม ๑๑ ของภิกษุณี. จีวรควรอธิษฐานมี ๑๑. จีวรไม่ควรวิกัปมี ๑๑. จีวรเป็นนิสสัคคีย์เมื่อรุ่งอรุณที่ ๑๑. ลูกดุมที่สมควรมี ๑๑. ลูกถวินที่สมควรมี ๑๑. แผ่นดินไม่สมควรมี ๑๑. แผ่นดินที่สมควรมี ๑๑. การระงับนิสัยมี ๑๑. บุคคลไม่ควรไหว้มี ๑๑. สิกขาบทที่ว่าด้วยอย่างยิ่งมี ๑๑. ขอพร ๑๑. โทษแห่งสีมามี ๑๑. บุคคลผู้ด่าบริภาษต้องได้รับโทษ ๑๑ อย่าง. เมื่อเมตตาเจโตวิมุติอันบุคคลเสพมาแต่แรก ให้เจริญแล้ว ทำให้มากแล้ว ทำให้เป็นดุจยานที่เทียมดีแล้ว ทำให้เป็นที่ตั้ง ประพฤติสั่งสมเนืองๆ ปรารภสม่ำเสมอดีแล้ว พึงหวังอานิสงส์ ๑๑ อย่าง คือ หลับเป็นสุข ๑ ตื่นเป็นสุข ๑ ไม่ฝันร้าย ๑ เป็นที่รักของพวกมนุษย์ ๑ เป็นที่รักของพวกอมนุษย์ ๑ เทพยดารักษา ๑ ไฟก็ดี ยาพิษก็ดี ศาตราก็ดี ไม่ต้องบุคคลนั้น ๑ จิตตั้งมั่นได้รวดเร็ว ๑ สีหน้าผุดผ่อง ๑ ไม่หลงทำกาละ ๑ เมื่อยังไม่บรรลุคุณวิเศษที่ยิ่งขึ้นไปย่อมเกิดในพรหมโลก ๑ เมื่อเมตตาเจโตวิมุติอันบุคคลเสพมาแต่แรก ให้เจริญแล้ว ทำให้มากแล้ว ทำให้เป็นดุจยานที่เทียมดีแล้ว ทำให้เป็นที่ตั้ง ประพฤติสั่งสมเนืองๆ ปรารภสม่ำเสมอดีแล้ว พึงหวังอานิสงส์ ๑๑ นี้แล.

หมวด ๑๑ จบ

หัวข้อประจำหมวด

[๑๐๐๕] ให้สึก ๑ รองเท้า ๑ บาตร ๑ จีวร ๑ สิกขาบทเป็นยาวตติยะ ๑ พึงถาม ๑ อธิษฐาน ๑ วิกัป ๑ อรุณ ๑ ลูกดุม ๑ ลูกถวิน ๑ แผ่นดินไม่ควร ๑ แผ่นดินควร ๑ นิสัย ๑ บุคคลไม่ควรไหว้ ๑ อย่างยิ่ง ๑ พร ๑ โทษสีมา ๑ ด่า ๑ เมตตา จัดเป็นหมวด ๑๑.

เอกุตตริกะ จบ

หัวข้อลำดับหมวด

[๑๐๐๖] หมวดยิ่งกว่าหนึ่งไม่มีมลทิน คือ หมวด ๑ หมวด ๒ หมวด ๓ หมวด ๔ หมวด ๕ หมวด ๖ หมวด ๗ หมวด ๘ หมวด ๙ หมวด ๑๐ และหมวด ๑๑ อันพระพุทธเจ้าผู้มหาวีระ มีธรรมอันปรากฏแล้ว ผู้คงที่ ทรงแสดงแล้ว เพื่อความเกื้อกูล แก่สรรพสัตว์แล.

หัวข้อลำดับหมวด ๑๑ จบ

อุโปสถาทิปุจฉาวิสัชนา

อุโปสถกรรมเป็นต้น

[๑๐๐๗] อุโบสถกรรม มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?
ปวารณากรรม มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?
ตัชชนียกรรม มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?
นิยสกรรม มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?
ปัพพาชนียกรรม มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?
ปฏิสารณียกรรม มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?
อุกเขปนียกรรม มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?

การให้ปริวาส มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?
การชักเข้าหาอาบัติเดิม มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?
การให้มานัต มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?
อัพภาน มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?
อุปสัมปทากรรม มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?
การระงับตัชชนียกรรม มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?
การระงับนิยสกรรม มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?
การระงับปัพพาชนียกรรม มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?
การระงับปฏิสารณียกรรม มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?
การระงับอุกเขปนียกรรม มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?
สติวินัย มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?
อมูฬหวินัย มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?
ตัสสปาปิยสิกา มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?
ติณวัตถารกะ มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?
การสมมติให้เป็นผู้สอนภิกษุณี มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?
การสมมติให้อยู่ปราศจากไตรจีวร มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?
การสมมติสันถัต มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?
การสมมติให้ทิ้งรูปิยะ มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?
การสมมติให้รับผ้าสาฎก มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?
การสมมติให้รับบาตร มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?
การสมมติไม้เท้า มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?
การสมมติสาแหรก มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?

การสมมติไม้เท้าและสาแหรก มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?

ถามและตอบในอุโบสถกรรมเป็นต้น

[๑๐๐๘] ถามว่า อุโบสถกรรม มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?

ตอบว่า อุโบสถกรรม มีสามัคคีเป็นเบื้องต้น มีการกระทำเป็นท่ามกลาง มีความสำเร็จเป็นที่สุด.

ถ. ปวารณากรรม มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?

ต. ปวารณากรรม มีสามัคคีเป็นเบื้องต้น มีการกระทำเป็นท่ามกลาง มีการสำเร็จเป็นที่สุด.

ถ. ตัชชนียกรรม มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?

ต. ตัชชนียกรรม มีวัตถุและบุคคลเป็นเบื้องต้น มีญัตติเป็นท่ามกลาง มีกรรมวาจาเป็นที่สุด.

ถ. นิยสกรรม มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?

ต. นิยสกรรม มีวัตถุและบุคคลเป็นเบื้องต้น มีญัตติเป็นท่ามกลาง มีกรรมวาจาเป็นที่สุด.

ถ. ปัพพาชนียกรรม มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?

ต. ปัพพาชนียกรรม มีวัตถุและบุคคลเป็นเบื้องต้น มีญัตติเป็นท่ามกลาง มีกรรมวาจาเป็นที่สุด.

ถ. ปฏิสารณียกรรม มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?

ต. ปฏิสารณียกรรม มีวัตถุและบุคคลเป็นเบื้องต้น มีญัตติเป็นท่ามกลาง มีกรรมวาจาเป็นที่สุด.

ถ. อุกเขปนียกรรม มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?

ต. อุกเขปนียกรรม มีวัตถุและบุคคลเป็นเบื้องต้น มีญัตติเป็นท่ามกลาง มีกรรมวาจาเป็นที่สุด.

ถ. การให้ปริวาส มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?

ต. การให้ปริวาส มีวัตถุและบุคคลเป็นเบื้องต้น มีญัตติเป็นท่ามกลาง มีกรรมวาจาเป็นที่สุด.

ถ. การชักเข้าหาอาบัติเดิม มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?

ต. การชักเข้าหาอาบัติเดิม มีวัตถุและบุคคลเป็นเบื้องต้น มีญัตติเป็นท่ามกลาง มีกรรมวาจาเป็นที่สุด.

ถ. การให้มานัต มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?

ต. การให้มานัต มีวัตถุและบุคคลเป็นเบื้องต้น มีญัตติเป็นท่ามกลาง มีกรรมวาจาเป็นที่สุด.

ถ. อัพภาน มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?

ต. อัพภาน มีวัตถุและบุคคลเป็นเบื้องต้น มีญัตติเป็นท่ามกลาง มีกรรมวาจาเป็นที่สุด.

ถ. อุปสัมปทากรรม มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?

ต. อุปสัมปทากรรม มีบุคคลเป็นเบื้องต้น มีญัตติเป็นท่ามกลาง มีกรรมวาจาเป็นที่สุด.

ถ. การระงับตัชชนียกรรม มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?

ต. การระงับตัชชนียกรรม มีความประพฤติชอบเป็นเบื้องต้น มีญัตติเป็นท่ามกลาง มีกรรมวาจาเป็นที่สุด.

ถ. การระงับนิยสกรรม มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?

ต. การระงับนิยสกรรม มีความประพฤติชอบเป็นเบื้องต้น มีญัตติเป็นท่ามกลาง มีกรรมวาจาเป็นที่สุด.

ถ. การระงับปัพพาชนียกรรม มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?

ต. การระงับปัพพาชนียกรรม มีความประพฤติชอบเป็นเบื้องต้น มีญัตติเป็นท่ามกลาง มีกรรมวาจาเป็นที่สุด.

ถ. การระงับปฏิสารณียกรรม มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?

ต. การระงับปฏิสารณียกรรม มีความประพฤติชอบเป็นเบื้องต้น มีญัตติเป็นท่ามกลาง มีกรรมวาจาเป็นที่สุด.

ถ. การระงับอุกเขปนียกรรม มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?

ต. การระงับอุกเขปนียกรรม มีความประพฤติชอบเป็นเบื้องต้น มีญัตติเป็นท่ามกลาง มีกรรมวาจาเป็นที่สุด.

ถ. สติวินัย มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?

ต. สติวินัย มีวัตถุและบุคคลเป็นเบื้องต้น มีญัตติเป็นท่ามกลาง มีกรรมวาจาเป็นที่สุด.

ถ. อมูฬหวินัย มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?

ต. อมูฬหวินัย มีวัตถุและบุคคลเป็นเบื้องต้น มีญัตติเป็นท่ามกลาง มีกรรมวาจาเป็นที่สุด.

ถ. ตัสสปาปิยสิกา มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?

ต. ตัสสปาปิยสิกา มีวัตถุและบุคคลเป็นเบื้องต้น มีญัตติเป็นท่ามกลาง มีกรรมวาจาเป็นที่สุด.

ถ. ติณวัตถารกะ มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?

ต. ติณวัตถารกะ มีวัตถุและบุคคลเป็นเบื้องต้น มีญัตติเป็นท่ามกลาง มีกรรมวาจาเป็นที่สุด.

ถ. การสมมติให้เป็นผู้สอนภิกษุณี มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?

ต. การสมมติให้เป็นผู้สอนภิกษุณี มีวัตถุและบุคคลเป็นเบื้องต้น มีญัตติเป็นท่ามกลาง มีกรรมวาจาเป็นที่สุด.

ถ. การสมมติให้อยู่ปราศจากไตรจีวร มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?

ต. การสมมติให้อยู่ปราศจากไตรจีวร มีวัตถุและบุคคลเป็นเบื้องต้น มีญัตติเป็นท่ามกลาง มีกรรมวาจาเป็นที่สุด.

ถ. การสมมติสันถัต มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?

ต. การสมมติสันถัต มีวัตถุและบุคคลเป็นเบื้องต้น มีญัตติเป็นท่ามกลาง มีกรรมวาจาเป็นที่สุด.

ถ. การสมมติให้เป็นผู้ทิ้งรูปิยะ มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?

ต. การสมมติให้เป็นผู้ทิ้งรูปิยะ มีวัตถุและบุคคลเป็นเบื้องต้น มีญัตติเป็นท่ามกลาง มีกรรมวาจาเป็นที่สุด.

ถ. การสมมติให้รับผ้าสาฎก มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?

ต. การสมมติให้รับผ้าสาฎก มีวัตถุและบุคคลเป็นเบื้องต้น มีญัตติเป็นท่ามกลาง มีกรรมวาจาเป็นที่สุด.

ถ. การสมมติให้รับบาตร มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?

ต. การสมมติให้รับบาตร มีวัตถุและบุคคลเป็นเบื้องต้น มีญัตติเป็นท่ามกลาง มีกรรมวาจาเป็นที่สุด.

ถ. การสมมติไม้เท้า มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?

ต. การสมมติไม้เท้า มีวัตถุและบุคคลเป็นเบื้องต้น มีญัตติเป็นท่ามกลาง มีกรรมวาจาเป็นที่สุด.

ถ. การสมมติสาแหรก มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?

ต. การสมมติสาแหรก มีวัตถุและบุคคลเป็นเบื้องต้น มีญัตติเป็นท่ามกลาง มีกรรมวาจาเป็นที่สุด.

ถ. การสมมติไม้เท้าและสาแหรก มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?

ต. การสมมติไม้เท้าและสาแหรก มีวัตถุและบุคคลเป็นเบื้องต้น มีญัตติเป็นท่ามกลาง มีกรรมวาจาเป็นที่สุด.

ถามและตอบในอุโบสถกรรมเป็นต้น จบ

อัตถวเสปกรณ์

อำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ

[๑๐๐๙] พระตถาคตทรงบัญญัติสิกขาบท แก่พระสาวกทั้งหลาย เพราะทรงอาศัย อำนาจประโยชน์ ๑๐ ประการ คือ เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความผาสุกแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เก้อยาก ๑ เพื่ออยู่ผาสุกแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิด ในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑ เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่ เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม ๑ เพื่ออนุเคราะห์พระวินัย ๑.

[๑๐๑๐] สิ่งใดเป็นความรับว่าดีแห่งสงฆ์ สิ่งนั้นเป็นความผาสุกแห่งสงฆ์ สิ่งใด เป็นความผาสุกแห่งสงฆ์ สิ่งนั้นเป็นไปเพื่อข่มบุคคลผู้เก้อยาก สิ่งใดเป็นไปเพื่อข่มบุคคลผู้เก้อยาก สิ่งนั้นเป็นไปเพื่ออยู่ผาสุกแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก สิ่งใดเป็นไปเพื่ออยู่ผาสุกแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็น ที่รัก สิ่งนั้นเป็นไปเพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดในปัจจุบัน สิ่งใดเป็นไปเพื่อป้องกันอาสวะ อันจะบังเกิดในปัจจุบัน สิ่งนั้นเป็นไปเพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต สิ่งใดเป็นไปเพื่อ กำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต สิ่งนั้นเป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส สิ่งใดเป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส สิ่งนั้นเป็นไปเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของ ชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว สิ่งใดเป็นไปเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนผู้ที่เลื่อมใสแล้ว สิ่งนั้นเป็น ไปเพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม สิ่งใดเป็นไปเพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม สิ่งนั้นเป็น ไปเพื่ออนุเคราะห์พระวินัย.

[๑๐๑๑] สิ่งใดเป็นความรับว่าดีแห่งสงฆ์ สิ่งนั้นเป็นความผาสุกแห่งสงฆ์ สิ่งใด เป็นความรับว่าดีแห่งสงฆ์ สิ่งนั้นเป็นไปเพื่อข่มบุคคลผู้เก้อยาก สิ่งใดเป็นความรับว่าดีแห่งสงฆ์ สิ่งนั้นเป็นไปเพื่ออยู่ผาสุกแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก สิ่งใดเป็นความรับว่าดีแห่งสงฆ์ สิ่งนั้นเป็น ไปเพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดในปัจจุบัน สิ่งใดเป็นความรับว่าดีแห่งสงฆ์ สิ่งนั้นเป็นไปเพื่อ กำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต สิ่งใดเป็นความรับว่าดีแห่งสงฆ์ สิ่งนั้นเป็นไปเพื่อความ เลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส สิ่งใดเป็นความรับว่าดีแห่งสงฆ์ สิ่งนั้นเป็นไปเพื่อความ เลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว สิ่งใดเป็นความรับว่าดีแห่งสงฆ์ สิ่งนั้นเป็นไปเพื่อความ ตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม สิ่งใดเป็นความรับว่าดีแห่งสงฆ์ สิ่งนั้นเป็นไปเพื่ออนุเคราะห์พระวินัย.

[๑๐๑๒] สิ่งใดเป็นความผาสุกแห่งสงฆ์ สิ่งนั้นเป็นไปเพื่อข่มบุคคลผู้เก้อยาก สิ่งใดเป็นความผาสุกแห่งสงฆ์ สิ่งนั้นเป็นไปเพื่ออยู่ผาสุกแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก สิ่งใดเป็นความผาสุกแห่งสงฆ์ สิ่งนั้นเป็นไปเพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดในปัจจุบัน สิ่งใดเป็นความผาสุกแห่งสงฆ์ สิ่งนั้นเป็นไปเพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต สิ่งใดเป็นความผาสุกแห่งสงฆ์ สิ่งนั้นเป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส สิ่งใดเป็นความผาสุกแห่งสงฆ์ สิ่งนั้นเป็นไปเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว สิ่งใดเป็นความผาสุกแห่งสงฆ์ สิ่งนั้นเป็นไปเพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม สิ่งใดเป็นความผาสุกแห่งสงฆ์ สิ่งนั้นเป็นไปเพื่ออนุเคราะห์พระวินัย สิ่งใดเป็นความผาสุกแห่งสงฆ์ สิ่งนั้นเป็นความรับว่าดีแห่งสงฆ์.

[๑๐๑๓] สิ่งใดเป็นไปเพื่อข่มบุคคลผู้เก้อยาก ... สิ่งใดเป็นไปเพื่ออยู่ผาสุกแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ... สิ่งใดเป็นไปเพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดในปัจจุบัน ... สิ่งใดเป็นไปเพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ... สิ่งใดเป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ... สิ่งใดเป็นไปเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ... สิ่งใดเป็นไปเพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม ... สิ่งใดเป็นไปเพื่ออนุเคราะห์พระวินัย สิ่งนั้นเป็นความรับว่าดีแห่งสงฆ์ สิ่งใดเป็นไปเพื่ออนุเคราะห์พระวินัย สิ่งนั้นเป็นความผาสุกแห่งสงฆ์ สิ่งใดเป็นไปเพื่ออนุเคราะห์พระวินัย สิ่งนั้นเป็นไปเพื่อข่มบุคคลผู้เก้อยาก สิ่งใดเป็นไปเพื่ออนุเคราะห์พระวินัย สิ่งนั้นเป็นไปเพื่ออยู่ผาสุกแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก สิ่งใดเป็นไปเพื่ออนุเคราะห์พระวินัย สิ่งนั้นเป็นไปเพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดในปัจจุบัน สิ่งใดเป็นไปเพื่ออนุเคราะห์พระวินัย สิ่งนั้นเป็นไปเพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต สิ่งใดเป็นไปเพื่ออนุเคราะห์พระวินัย สิ่งนั้นเป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส สิ่งใดเป็นไปเพื่ออนุเคราะห์พระวินัย สิ่งนั้นเป็นไปเพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว สิ่งใดเป็นไปเพื่ออนุเคราะห์พระวินัย สิ่งนั้นเป็นไปเพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม.

[๑๐๑๔] อรรถหนึ่งร้อย ธรรมหนึ่งร้อย นิรุตติสองร้อย

ญาณสี่ร้อย มีในอัตถวเสปกรณ์.

อัตถวเสปกรณ์ จบ

มหาวรรค จบ

หัวข้อประจำเรื่อง

[๑๐๑๕] หมวดธรรมเหล่านี้ของภิกษุ ๑๖ ของภิกษุณี ๑๖ คือ หมวด ๑ ถึงหมวด ๘ ในคำถามและปัจจัย และหมวด ๑ ถึงหมวด ๘ ในคำถามและปัจจัยอีก เปยยาล อันตราเภท และเอกุตตริกะ ปวารณา อัตถวเสปกรณ์สงเคราะห์เข้ามหาวรรค ฯ

หัวข้อประจำเรื่อง จบ

คาถาสังคณิกะ

ท่านพระอุบาลีเข้าเฝ้าทูลถามปัญหา

[๑๐๑๖] พระผู้มีพระภาคตรัสถามว่า ท่านห่มผ้าเฉวียงบ่า ประนมมือดูเหมือนมีความมุ่ง มา ณ สถานที่นี้ เพื่อประสงค์อะไร?

ท่านพระอุบาลีกราบทูลว่า สิกขาบทที่พระองค์ทรงบัญญัติไว้ในวินัยทั้งสอง ย่อมมาสู่อุเทศทุกวันอุโบสถ สิกขาบทเหล่านั้น มีเท่าไร? ทรงบัญญัติไว้ ณ พระนครกี่แห่ง?

พ. ปัญญาของท่านดี ท่านสอบถามโดยแยบคาย เพราะฉะนั้นเราจักบอกแก่ท่านตามที่ท่านเป็นผู้ฉลาดถาม.

สิกขาบทที่บัญญัติไว้ในวินัยทั้งสอง ย่อมมาสู่อุเทศทุกวันอุโบสถสิกขาบทเหล่านั้นมี ๓๕๐ สิกขาบท ตถาคตบัญญัติไว้ ณ พระนคร ๗ แห่ง.

[๑๐๑๗] อุ. สิกขาบทที่ทรงบัญญัติไว้ ณ พระนคร ๗ แห่งๆ ไหนบ้าง? ขอพระองค์ได้โปรดแจ้งพระนคร ๗ แห่งนั้นแก่ข้าพระพุทธเจ้าๆ ได้ฟังทางแห่งพระดำรัสของพระองค์แล้ว จะปฏิบัติข้อนั้นจะพึงมีเพื่อความเกื้อกูลแก่พวกข้าพระพุทธเจ้า.

พ. สิกขาบทเหล่านั้น บัญญัติไว้ ณ พระนครเวสาลี ๑ พระนครราชคฤห์ ๑ พระนครสาวัตถี ๑ พระนครอาฬวี ๑ พระนครโกสัมพี ๑ สักกชนบท ๑ ภัคคชนบท ๑.

สิกขาบทบัญญัติ

[๑๐๑๘] อุ. สิกขาบทที่ทรงบัญญัติไว้ ณ พระนครเวสาลี มีเท่าไร? ณ พระนครราชคฤห์ มีเท่าไร? ณ พระนครสาวัตถี มีเท่าไร? ณ พระนครอาฬวี มีเท่าไร? ณ พระนครโกสัมพี มีเท่าไร? ณ สักกชนบท มีเท่าไร? ณ ภัคคชนบท มีเท่าไร? พระองค์อันข้าพระพุทธเจ้าทูลถามแล้ว ขอได้โปรดตอบข้อนั้นแก่ข้าพระพุทธเจ้า.

พ. สิกขาบทที่บัญญัติไว้ ในพระนครเวสาลีมี ๑๐ สิกขาบท. ในพระนครราชคฤห์มี ๒๑ สิกขาบท. ในพระนครสาวัตถี รวมทั้งหมด มี ๒๙๔ สิกขาบท. ในพระนครอาฬวี มี ๖ สิกขาบท. ในพระนครโกสัมพี มี ๘ สิกขาบท. ในสักกชนบทมี ๘ สิกขาบท. ในภัคคชนบท. มี ๓ สิกขาบท.

สิกขาบทเหล่าใดได้บัญญัติไว้ในพระนครเวสาลี ท่านจงฟังสิกขาบทเหล่านั้นตามที่จะกล่าวต่อไป. สิกขาบทว่าด้วยเสพเมถุน ๑ สิกขาบทว่าด้วยฆ่ามนุษย์ ๑ สิกขาบทว่าด้วยอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีจริง ๑ สิกขาบทว่าด้วยทรงอติเรกจีวร ๑ สิกขาบทว่าด้วยหล่อสันถัตด้วยขนเจียมดำล้วน ๑ สิกขาบทว่าด้วยอวดอุตตริมนุสสธรรมที่มีจริง ๑ สิกขาบทว่าด้วยภัตรทีหลัง ๑ สิกขาบทว่าด้วยไม้ชำระฟัน ๑ สิกขาบทว่าด้วยให้ของเคี้ยวของฉันแก่อเจลก ๑ สิกขาบทว่าด้วยภิกษุณีด่าภิกษุ ๑ รวมสิกขาบทที่บัญญัติไว้ในพระนครเวสาลี เป็น ๑๐ สิกขาบท

สิกขาบทเหล่าใดที่บัญญัติไว้ในพระนครราชคฤห์ ท่านจงฟังสิกขาบทเหล่านั้น ตามที่จะกล่าวต่อไป. สิกขาบทว่าด้วยถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ ณ พระนครราชคฤห์ ๑ สิกขาบทว่าด้วยตามกำจัดภิกษุรวม ๒ สิกขาบทว่าด้วยทำลายสงฆ์และประพฤติตามรวม ๒, สิกขาบทว่าด้วยรับอันตรวาสก ๑, สิกขาบทว่าด้วยแลกเปลี่ยนรูปิยะ ๑, สิกขาบทว่าด้วยขอด้าย ๑, สิกขาบทว่าด้วยบ่นว่า ๑, สิกขาบทว่าด้วยฉันโภชนะที่ภิกษุณีแนะให้เขาถวาย ๑ สิกขาบทว่าด้วยอาหารในโรงทาน ๑ สิกขาบทว่าด้วย

ฉันหมู่ ๑ สิกขาบทว่าด้วยฉันในเวลาวิกาล ๑ สิกขาบทว่าด้วยเที่ยวไปใน
สกุล ๑ สิกขาบทว่าด้วยอาบน้ำ ๑ สิกขาบทว่าด้วยบวชคนมีอายุไม่ครบ ๑
สิกขาบทว่าด้วยให้จีวร ๑ สิกขาบทว่าด้วยฉันโภชนะที่ภิกษุณียืนสั่งเสีย ๑
สิกขาบทว่าด้วยเที่ยวยอดเขา ๑ สิกขาบทว่าด้วยจาริก ๑ สิกขาบท
เหล่านี้บัญญัติไว้ในพระนครราชคฤห์ รวมกับการให้ฉันทะในกรรมนั้น
แหละ เป็น ๒๑ สิกขาบท.

สิกขาบทเหล่าใดบัญญัติไว้ในพระนครสาวัตถี ท่านจงฟังสิกขาบท
เหล่านั้น ตามที่กล่าวต่อไป. ปาราชิก ๔ ของภิกษุณี สังฆาทิเลส ๑๖
อนิยต ๒ นิสสัคคียะ ๒๔ สิกขาบทที่เรียกว่าขุททกสิกขาบทมี ๑๕๖
สิกขาบทที่ควรติเตียน ๑๐ สิกขาบทเสขิยวัตร ๗๒ สิกขาบท รวม
สิกขาบททั้งหมดที่บัญญัติไว้ ในพระนครสาวัตถี ๒๙๔ สิกขาบท.

สิกขาบทเหล่าใดบัญญัติไว้ในพระนครอาฬวี ท่านจงฟังสิกขาบท
เหล่านั้นดังจะกล่าวต่อไป. สิกขาบทว่าด้วยให้ทำกุฎี ๑ สิกขาบทว่าด้วยทำ
สันถัตเจือไหม ๑ สิกขาบทว่าด้วยนอนร่วมกับอนุปสัมบัน ๑ สิกขาบทว่า
ด้วยขุดดิน ๑ สิกขาบทว่าด้วยพรากภูตคาม ๑ สิกขาบทว่าด้วยน้ำมีตัว
สัตว์เอารดหญ้าหรือดิน ๑ สิกขาบทเหล่านี้รวม ๖ สิกขาบท บัญญัติไว้
ในพระนครอาฬวี.

สิกขาบทเหล่าใดบัญญัติไว้ในพระนครโกสัมพี ท่านจงฟัง
สิกขาบทเหล่านั้น ดังจะกล่าวต่อไป สิกขาบทว่าด้วยให้ทำวิหารใหญ่ ๑
สิกขาบทว่าด้วยภิกษุว่ายากสอนยาก ๑ สิกขาบทว่าด้วยแกล้งพูดคำอื่น
กลบเกลื่อน ๑ สิกขาบทว่าด้วยกรอบประตู ๑ สิกขาบทว่าด้วยดื่มสุรา
เมรัย ๑ สิกขาบทว่าด้วยไม่เอื้อเฟื้อ ๑ สิกขาบทว่าด้วยว่ากล่าวโดย
ชอบธรรม ๑ รวมเป็น ๘ สิกขาบททั้งดื่มน้ำนม.

สิกขาบทเหล่าใดบัญญัติไว้ในสักกชนบท ท่านจงฟังสิกขาบท
เหล่านั้น ดังจะกล่าวต่อไป. สิกขาบทว่าด้วยให้ซักขนเจียม ๑ สิกขาบท
ว่าด้วยบาตรมีรอยร้าวหย่อน ๕ แห่ง ๑ สิกขาบทว่าด้วยสั่งสอนภิกษุณีถึงที่

อยู่ ๑ สิกขาบทว่าด้วยขอเภสัช ๑ สิกขาบทว่าด้วยกล่องเข็ม ๑ สิกขาบทว่าด้วยเสนาสนะป่า ๑ รวม ๖ สิกขาบทนี้บัญญัติไว้ ณ พระนครกบิลพัสดุ์ สิกขาบทว่าด้วยทำความสะอาดด้วยน้ำ ๑ สิกขาบทว่าด้วยไม่รับโอวาท ๑ ตถาคตได้กล่าวไว้ในหมู่ภิกษุณี.

สิกขาบทเหล่าใดบัญญัติไว้ในภัคคชนบท ท่านจงฟังสิกขาบทเหล่านั้น ดังจะกล่าวต่อไป. สิกขาบทว่าด้วยติดไฟผิง ๑ สิกขาบทว่าด้วยมือเปื้อนอามิส ๑ สิกขาบทว่าด้วยน้ำล้างบาตรมีเมล็ดข้าวสุก ๑ สิกขาบทเหล่านั้น คือ ปาราชิก ๔ สังฆาทิเสส ๗ นิสสัคคิยะ ๘ ขุททกะ ๓๒ ปาฏิเทสนียะสิกขาบทที่น่าติ ๒ เสขิยวัตร ๓ อันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าพันธุ์แห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ บัญญัติไว้ใน ๖ พระนคร รวม ๕๖ สิกขาบท ในพระนครสาวัตถี พระโคดมผู้มียศ บัญญัติไว้ทั้งหมดรวม ๒๙๔ สิกขาบท.

ทรงพยากรณ์อาบัติหนักและอาบัติเบาเป็นต้น

[๑๐๑๙] อุ. ข้าพระพุทธเจ้า ได้ทูลถามปัญหาข้อใดกะพระองค์ พระองค์ได้ทรงแก้ปัญหาข้อนั้นแก่ข้าพระพุทธเจ้า ได้ทรงแก้ปัญหานั้นๆ โดยมิได้เป็นอย่างอื่น. ข้าพระพุทธเจ้า ขอทูลถามปัญหาข้ออื่นกะพระองค์ ขอพระองค์โปรดตอบปัญหานั้นต่อไป. คือ อาบัติหนัก ๑ อาบัติเบา ๑ อาบัติมีส่วนเหลือ ๑ อาบัติไม่มีส่วนเหลือ ๑ อาบัติชั่วหยาบ ๑ อาบัติไม่ชั่วหยาบ ๑ สิกขาบทเป็นยาวตติยกะ ๑ สิกขาบททั่วไป ๑ สิกขาบทไม่ทั่วไป ๑ สิกขาบทที่จำแนกไว้ระงับด้วยสมถะเหล่าใด ๑ ขอพระองค์ได้โปรดชี้แจงสิกขาบทนี้แม้ทั้งมวล. พระพุทธเจ้าข้า ข้าพระพุทธเจ้าจะฟังพระดำรัสของพระองค์.

พ. อาบัติหนักมี ๓๑ ศีลวิบัติและอาจารวิบัติในอาบัติหนักเหล่านั้น อาบัติปาราชิกที่ไม่มีส่วนเหลือมี ๘ อาบัติใดหนัก อาบัตินั้นชั่วหยาบ อาบัติใดชั่วหยาบ อาบัตินั้นเป็นศีลวิบัติ. อาบัติปาราชิก อาบัติสังฆาทิเสส เรียกชื่อว่าศีลวิบัติ. อาบัติถุลลัจจัย ปาจิตติยะ ปาฏิเทสนียะ ทุกกฏ ทุพภาสิตคือด่าประสงค์จะล้อเล่น อาบัตินี้นั้นรวมเรียกว่า อาจารวิบัติ.

ทิฏฐิวิบัติ

[๑๐๒๐] บุคคลมีปัญญาเขลา อันโมหะครอบงำ ถูกอสัทธรรมรุมล้อมย่อมถือทิฏฐิวิบัติกล่าวตู่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า อาบัตินี้นั้นรวมเรียกว่าทิฏฐิวิบัติ.

อาชีววิบัติ

[๑๐๒๑] ภิกษุผู้ปรารถนาลามก ถูกความอยากครอบงำ ย่อมอวดอุตตริมนุสสธรรมอันไม่มีไม่เป็นจริง เพราะเหตุอาชีวะ เพราะการณ์อาชีวะ ภิกษุถึงความเที่ยวชักสื่อ เพราะเหตุอาชีวะ เพราะการณ์อาชีวะ ภิกษุกล่าวว่าภิกษุใดอยู่ในวิหารของท่านภิกษุนั้นเป็นอรหันต์ เพราะเหตุอาชีวะ เพราะการณ์อาชีวะ ภิกษุณีขอโภชนะอันประณีตเพื่อประโยชน์ตนมาฉัน เพราะเหตุอาชีวะ เพราะการณ์อาชีวะ ภิกษุไม่อาพาธขอแกงหรือข้าวสุกเพื่อประโยชน์ตนมาฉัน เพราะเหตุอาชีวะ เพราะการณ์อาชีวะ อาบัตินี้นั้นรวมเรียกว่า อาชีววิบัติ.

ยาวตติยกะสิกขาบท

[๑๐๒๒] ยาวตติยกะสิกขาบท ๑๑ นั้น ท่านจงฟัง ดังจะกล่าวต่อไป อุกขิตตานุวัตติกสิกขาบท ๑ ยาวตติยกะสิกขาบท ๘ อริฏฐสิกขาบท ๑ จัณฑกาลิสิกขาบท ๑
สิกขาบทเหล่านี้นั้นชื่อยาวตติยกะสิกขาบท.

ทรงพยากรณ์เฉทนกสิกขาบทและเภทนกสิกขาบทเป็นต้น

[๑๐๒๓] อุ. สิกขาบทว่าด้วยการตัดมีเท่าไร? สิกขาบทว่าด้วยการทำลายมีเท่าไร? สิกขาบทว่าด้วยการรื้อมีเท่าไร? สิกขาบทว่าเป็นปาจิตตีย์มิใช่อื่นมีเท่าไร? สิกขาบทว่าด้วยการสมมติภิกษุมีเท่าไร? สิกขาบทที่ว่าเป็นความชอบ มีเท่าไร? สิกขาบทที่ว่าอย่างยิ่งมีเท่าไร? สิกขาบทที่พระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าพันธุ์แห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ทรงบัญญัติว่ารู้อยู่ มีเท่าไร?
พ. สิกขาบทว่าด้วยการตัดมี ๖ สิกขาบทว่าด้วยการทำลายมี ๑ สิกขาบทว่าด้วยการรื้อมี ๑ สิกขาบทที่ว่าเป็นปาจิตตีย์มิใช่อื่นมี ๔ สิกขาบทว่าด้วยการสมมติภิกษุมี ๔ สิกขาบทที่ว่าเป็นความชอบมี ๗ สิกขาบทที่ว่าอย่างยิ่งมี ๑๔ สิกขาบทที่พระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าพันธุ์แห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์บัญญัติไว้ว่ารู้อยู่มี ๑๖.

จำนวนสิกขาบทของภิกษุเป็นต้น

[๑๐๒๔] สิกขาบทของภิกษุมาสู่อุเทศทุกวันอุโบสถรวม ๒๒๐ สิกขาบท ของภิกษุณีมาสู่อุเทศทุกวันอุโบสถรวม ๓๐๔ สิกขาบท.
สิกขาบทของภิกษุที่ไม่ทั่วไปกับภิกษุณี มี ๔๖ สิกขาบท.
สิกขาบทของภิกษุณีที่ไม่ทั่วไปกับภิกษุ มี ๑๓๐ สิกขาบท
สิกขาบทของทั้งสองฝ่ายที่ไม่ทั่วไปรวม ๑๗๖ สิกขาบท
สิกขาบทของทั้งสองฝ่ายที่ศึกษาร่วมกันมี ๑๗๔ สิกขาบท.

ประเภทสิกขาบทของภิกษุ

[๑๐๒๕] สิกขาบทของภิกษุ ๒๒๐ สิกขาบท มาสู่อุเทศทุกวันอุโบสถ ท่านจงฟังสิกขาบทเหล่านั้นดังจะกล่าวต่อไป. ปาราชิก ๔ สังฆาทิเสส ๑๓ อนิยต ๒ นิสสัคคิยะ ๓๐ ถ้วน ขุททกะ ៩๒ ปาฏิเทสนียะ ๔ เสขิยะ ๗๕ สิกขาบท ของภิกษุรวม ๒๒๐ สิกขาบท มาสู่อุเทศทุกวันอุโบสถ.

ประเภทสิกขาบทของภิกษุณี

[๑๐๒๖] สิกขาบทของภิกษุณี ๓๐๔ สิกขาบท มาสู่อุเทศทุกวันอุโบสถ ท่านจงฟังสิกขาบทเหล่านั้นดังจะกล่าวต่อไป. ปาราชิก ๘ สังฆาทิเสส ๑๗ นิสสัคคิยะ ๓๐ ถ้วน ขุททกะ ๑๖๖ ปาฏิเทสนียะ ๘ เสขิยะ ๗๕ สิกขาบท ของภิกษุณีรวม ๓๐๔ สิกขาบท มาสู่อุเทศทุกวันอุโบสถ.

อสาธารณะสิกขาบทของภิกษุ

[๑๐๒๗] สิกขาบทของภิกษุ ที่ไม่ทั่วไปกับภิกษุณี มี ๔๖ ท่านจงฟังสิกขาบทเหล่านั้นดังจะกล่าวต่อไป. สังฆาทิเสส ๖ รวมทั้งอนิยต ๒ สิกขาบท เป็น ๘ นิสสัคคิยะ ๑๒ รวมกันเป็น ๒๐ ขุททกะ ๒๒ ปาฏิเทสนียะ ๔ สิกขาบทของภิกษุไม่ทั่วไปกับภิกษุณี รวม ๔๖ สิกขาบท.

อสาธารณะสิกขาบทของภิกษุณี

[๑๐๒๘] สิกขาบทของภิกษุณี ที่ไม่ทั่วไปกับภิกษุมี ๑๓๐ ท่านจงฟังสิกขาบทเหล่านั้นดังจะกล่าวต่อไป ปาราชิก ๔ สังฆาทิเสส ที่สงฆ์ขับออกจากหมู่ ๑๐ นิสสัคคิยะ ๑๒ ขุททกะ ៩๖ ปาฏิเทสนียะ ๘ สิกขาบทของภิกษุณีที่ไม่ทั่วไปกับภิกษุ รวม ๑๓๐.

สิกขาบทที่ไม่ทั่วไปแก่สองฝ่าย

[๑๐๒๙] สิกขาบทของทั้งสองฝ่ายที่ไม่ทั่วไปมี ๑๗๖ ท่านจงฟังสิกขาบทเหล่านั้นดังจะกล่าวต่อไป. ปาราชิก ๔ สังฆาทิเสส ๑๖ อนิยต ๒ นิสสัคคิยะ ๒๔ ขุททกะ ๑๑๘ ปาฏิเทสนียะ ๑๒ สิกขาบทของทั้งสองฝ่ายที่ไม่ทั่วไป รวม ๑๗๖.

สิกขาบทของทั้งสองฝ่ายที่ศึกษาร่วมกัน

[๑๐๓๐] สิกขาบทของทั้งสองฝ่ายที่ศึกษาร่วมกันมี ๑๗๔ ท่านจงฟังสิกขาบทเหล่านั้นดังจะกล่าวต่อไป. ปาราชิก ๔ สังฆาทิเสส ๗ นิสสัคคิยะ ๑๘ ขุททกะ ๗๐ ถ้วน เสขิยะ ๗๕ สิกขาบทของทั้งสองฝ่ายที่ศึกษาร่วมกัน รวม ๑๗๔ สิกขาบท.

อาบัติที่ระงับไม่ได้

[๑๐๓๑] บุคคลผู้ต้องปาราชิกเหล่าใด ๘ จำพวกไม่ควรเข้าใกล้ เปรียบเสมอด้วยโคนต้นตาล บุคคลผู้ต้องปาราชิกเหล่านั้น ย่อมไม่งอกงามเปรียบเหมือนใบไม้เหลือง ศิลาหนา คนศีรษะขาด ต้นตาลยอดด้วน ฉะนั้น.

อาบัติที่ระงับได้

[๑๐๓๒] สังฆาทิเสส ๒๓ อนิยต ๒ นิสสัคคิยะ ๔๒ ปาจิตตีย์ ๑๘๘ ปาฏิเทสนียะ ๑๒ เสขิยะ ๗๕ ระงับด้วยสมถะ ๓ คือสัมมุขาวินัย ๑ ปฏิญญาตกรณะ ๑ ติณวัตถารกะ ๑.

ส่วนที่ทรงจำแนก

[๑๐๓๓] อุโบสถ ๓ ปวารณา ๒ กรรม ๔ อันพระชินเจ้าทรงแสดงแล้ว อุเทศ ๕ และอุเทศ ๔ ย่อมไม่มีโดยประการอื่น และกองอาบัติมี ๗.

อธิกรณ์

[๑๐๓๔] อธิกรณ์ ๔ ระงับด้วยสมถะ ๗ คือ ระงับด้วยสมถะ ๒ ด้วยสมถะ ๔ ด้วยสมถะ ๓ แต่กิจจาธิกรณ์ระงับด้วยสมถะ ๑.

วิเคราะห์ปาราชิก

[๑๐๓๕] คำใดที่เรากล่าวไว้ว่าปาราชิกดังนี้ ท่านจงฟังคำนั้น ดังจะกล่าวต่อไป. บุคคลเป็นผู้เคลื่อนแล้ว ผิดพลาด แลเหินห่างจากสัทธรรม อนึ่ง แม้สังวาสก็ไม่มีในผู้นั้น เพราะเหตุนั้นเราจึงเรียกอาบัตินั้นว่า ปาราชิก.

วิเคราะห์สังฆาทิเสส

[๑๐๓๖] คำใดที่เรากล่าวไว้ว่าสังฆาทิเสสดังนี้ ท่านจงฟังคำนั้น ดังจะกล่าวต่อไป. สงฆ์เท่านั้นให้ปริวาส ชักเข้าหาอาบัติเดิม ให้มานัต อัพภาน เพราะเหตุนั้น เราจึงเรียกอาบัตินั้นว่า สังฆาทิเสส.

วิเคราะห์อนิยต

[๑๐๓๗] คำใดที่เรากล่าวไว้ว่า อนิยต ดังนี้ ท่านจงฟังคำนั้น ดังจะกล่าวต่อไป. กองอาบัติชื่อว่าอนิยต เพราะไม่แน่ บทอันพระผู้มีพระภาคทรงทำแล้วโดยมิใช่ส่วนเดียว บรรดาฐานะ ๓ ฐานะอย่างใดอย่างหนึ่ง เรียกว่าอนิยต.

วิเคราะห์ถุลลัจจัย

[๑๐๓๘] คำใดที่เรากล่าวไว้ว่าถุลลัจจัยดังนี้ ท่านจงฟังคำนั้น ดังจะกล่าว. ต่อไป ภิกษุแสดงอาบัติถุลลัจจัยในที่ใกล้ภิกษุรูปหนึ่ง และภิกษุรับอาบัตินั้น โทษเสมอด้วยถุลลัจจัยนั้นไม่มีเพราะเหตุนั้น จึงเรียกโทษนั้นว่า ถุลลัจจัย.

วิเคราะห์นิสสัคคิยะ

[๑๐๓๙] คำใดที่เรากล่าวไว้ว่านิสสัคคิยะดังนี้ ท่านจงฟังคำนั้น ดังจะกล่าวต่อไป. ภิกษุเสียสละในท่ามกลางสงฆ์ ท่ามกลางคณะ และต่อหน้าภิกษุรูปหนึ่งๆ แล้วจึงแสดงข้อละเมิดใด เพราะเหตุนั้น จึงเรียกข้อละเมิดนั้นว่านิสสัคคิยะ

วิเคราะห์ปาจิตตีย์

[๑๐๔๐] คำใดที่เรากล่าวไว้ว่าปาจิตตีย์ดังนี้ ท่านจงฟังคำนั้น ดังจะกล่าวต่อไป. ความละเมิดยังกุศลธรรมให้ตก ย่อมฝืนต่ออริยมรรค เป็นเหตุแห่งความลุ่มหลงแห่งจิต เพราะเหตุนั้น จึงเรียกความละเมิดนั้นว่า ปาจิตตีย์.

วิเคราะห์ปาฏิเทสนียะ

[๑๐๔๑] คำใดที่เรากล่าวไว้ว่าปาฏิเทสนียะดังนี้ ท่านจงฟังคำนั้น ดังจะกล่าวต่อไป. ภิกษุไม่มีญาติหาโภชนะได้ยากรับมาเองแล้วฉัน เรียกว่าต้องธรรมที่น่าติ. ภิกษุฉันอยู่ในที่นิมนต์ภิกษุณีสั่งเสียอยู่ในที่นั้นตามพอใจ ภิกษุไม่ห้ามฉันอยู่ในที่นั้น เรียกว่าต้องธรรมที่น่าติ. ภิกษุไม่อาพาธไปสู่ตระกูลที่มีจิตศรัทธา แต่มีโภคทรัพย์น้อย เขามิได้นำไปถวายแล้วฉันในที่นั้น เรียกว่า ต้องธรรมที่น่าติ. ภิกษุใดถ้าอยู่ในป่าที่น่ารังเกียจมีภัยจำเพาะหน้า ฉันภัตตาหารที่เขาไม่ได้บอกในที่นั้น เรียกว่าต้องธรรมที่น่าติ. ภิกษุณีไม่มีญาติขอโภชนะที่ผู้อื่นยึดถือว่าเป็นของเรา คือเนยใส น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย ปลา เนื้อ นมสด และนมส้ม ด้วยตนเอง ชื่อว่า ถึงธรรมที่น่าติในศาสนาของพระสุคต.

วิเคราะห์ทุกกฏ

[๑๐๔๒] คำใดที่เรากล่าวไว้ว่า ทุกกฏ ดังนี้ ท่านจงฟังคำนั้น ดังจะกล่าวต่อไป. กรรมใดผิดพลั้งและพลาด กรรมนั้นชื่อว่าทำไม่ดี คนทำความชั่วอันใดในที่แจ้งหรือในที่ลับ บัณฑิตทั้งหลายย่อมประกาศความชั่วนั้นว่าทำชั่วเพราะเหตุนั้น กรรมนั่นจึงเรียกว่า ทุกกฏ.

วิเคราะห์ทุพภาสิต

[๑๐๔๓] คำใดที่เรากล่าวไว้ว่าทุพภาสิตดังนี้ ท่านจงฟังคำนั้น ดังจะกล่าวต่อไป. บทใดอันภิกษุกล่าวไม่ดีพูดไม่ดีและเศร้าหมอง วิญญูชนทั้งหลายย่อมติเตียนบทใด เพราะเหตุนั้น บทนั้น จึงเรียกว่า ทุพภาสิต.

วิเคราะห์เสขิยะ

[๑๐๔๔] คำใดที่เรากล่าวไว้ว่าเสขิยะดังนี้ ท่านจงฟังคำนั้น ดังจะกล่าวต่อไป. ข้อนี้เป็นเบื้องต้น เป็นข้อประพฤติ เป็นทางและเป็นข้อระวังคือสำรวม ของพระเสขะผู้ศึกษาอยู่ ผู้ดำเนินไปตามทางตรง สิกขาทั้งหลายเช่นด้วยสิกขานั้นไม่มี เพราะเหตุนั้น สิกขานั้นจึงเรียกว่า เสขิยะ.

อุปมาอาบัติและอนาบัติ

เรือนคืออาบัติอันภิกษุปิดไว้ย่อมรั่ว เรือนคืออาบัติอันภิกษุเปิดแล้ว
ย่อมไม่รั่ว เพราะฉะนั้น ภิกษุพึงเปิดเผยอาบัติที่ปิดไว้ เมื่อเป็นอย่างนั้น
เรือนคืออาบัตินั้น ย่อมไม่รั่ว. ป่าใหญ่เป็นที่พึ่งของหมู่มฤค อากาศ
เป็นทางไปของหมู่ปักษี ความเสื่อมเป็นคติของธรรมทั้งหลาย นิพพาน
เป็นภูมิที่ไปของพระอรหันต์.

คาถาสังคณิกะ จบ

หัวข้อประจำเรื่อง

[๑๐๔๕] สิกขาบทที่ทรงบัญญัติใน ๗ พระนคร ๑ วิบัติ ๔ อย่าง ๑
สิกขาบทของภิกษุและของภิกษุณีทั่วไป ๑ ไม่ทั่วไป ๑ นี้เป็นถ้อยคำที่รวม
ไว้ด้วยคาถา เพื่ออนุเคราะห์พระศาสนา.

หัวข้อประจำเรื่อง จบ

อธิกรณเภท

ว่าด้วยอธิกรณ์ ๔ อย่างเป็นต้น

[๑๐๔๖] อธิกรณ์มี ๔ อย่าง คือ วิวาทาธิกรณ์ ๑ อนุวาทาธิกรณ์ ๑ อาปัตตาธิกรณ์ ๑
กิจจาธิกรณ์ ๑ นี้อธิกรณ์ ๔.

ถามว่าการฟื้นอธิกรณ์ ๔ นี้ มีเท่าไร?

ตอบว่า การฟื้นอธิกรณ์ ๔ นี้มี ๑๐ คือ ฟื้นวิวาทาธิกรณ์มี ๒ ฟื้นอนุวาทาธิกรณ์มี ๔
ฟื้นอาปัตตาธิกรณ์มี ๓ ฟื้นกิจจาธิกรณ์มี ๑ การฟื้นอธิกรณ์ ๔ นี้ รวมมี ๑๐.

ถ. เมื่อฟื้นวิวาทาธิกรณ์ ย่อมฟื้นสมถะเท่าไร? เมื่อฟื้นอนุวาทาธิกรณ์ ย่อมฟื้น
สมถะเท่าไร? เมื่อฟื้นอาปัตตาธิกรณ์ ย่อมฟื้นสมถะเท่าไร? เมื่อฟื้นกิจจาธิกรณ์ ย่อมฟื้นสมถะ
เท่าไร?

ต. เมื่อฟื้นวิวาทาธิกรณ์ ย่อมฟื้นสมถะ ๒ อย่าง เมื่อฟื้นอนุวาทาธิกรณ์ ย่อมฟื้นสมถะ ๔ อย่าง เมื่อฟื้นอาปัตตาธิกรณ์ ย่อมฟื้นสมถะ ๓ อย่าง เมื่อฟื้นกิจจาธิกรณ์ ย่อมฟื้นสมถะอย่างเดียว.

ว่าด้วยฟื้นอธิกรณ์เป็นต้น

[๑๐๔๗] ถามว่า การฟื้นมีเท่าไร? ด้วยอาการเท่าไร จึงนับว่าฟื้น? บุคคลประกอบด้วยองค์เท่าไร ชื่อว่าฟื้นอธิกรณ์? บุคคลกี่พวก เมื่อฟื้นอธิกรณ์ต้องอาบัติ?

ตอบว่า การฟื้นมี ๑๒ ด้วยอาการ ๑๐ จึงนับว่าฟื้น บุคคลประกอบด้วยองค์ ๔ ชื่อว่าฟื้นอธิกรณ์ บุคคล ๔ จำพวก เมื่อฟื้นอธิกรณ์ต้องอาบัติ.

การฟื้น ๑๒ อย่าง เป็นไฉน? คือ ฟื้นกรรมที่ยังไม่ได้ทำ ๑ กรรมที่ทำแล้วไม่ดี ๑ กรรมที่ต้องทำใหม่ ๑ กรรมที่ยังทำไม่เสร็จ ๑ กรรมที่ทำเสร็จแล้วไม่ดี ๑ กรรมที่ต้องทำอีก ๑ กรรมที่ยังไม่ได้วินิจฉัย ๑ กรรมที่วินิจฉัยไม่ถูกต้อง ๑ กรรมที่ต้องวินิจฉัยใหม่ ๑ กรรมที่ยังไม่ระงับ ๑ กรรมที่ระงับแล้วไม่ดี ๑ กรรมที่ต้องระงับใหม่ ๑ นี้การฟื้น ๑๒ อย่าง.

ด้วยอาการ ๑๐ อย่าง เป็นไฉน จึงนับว่าฟื้น? คือ ฟื้นอธิกรณ์ซึ่งเกิดในที่นั้น ๑ ฟื้นอธิกรณ์ซึ่งเกิดในที่นั้นแต่ระงับแล้ว ๑ ฟื้นอธิกรณ์ในระหว่างทาง ๑ ฟื้นอธิกรณ์ซึ่งไปแล้วในระหว่างทาง ๑ ฟื้นอธิกรณ์ซึ่งไปแล้วในที่นั้น ๑ ฟื้นอธิกรณ์ซึ่งไปแล้วในที่นั้นแต่ระงับแล้ว ๑ ฟื้นสติวินัย ๑ ฟื้นอมูฬหวินัย ๑ ฟื้นตัสสปาปิยสิกา ๑ ฟื้นติณวัตถารกะ ๑ ด้วยอาการ ๑๐ นี้ จึงนับว่าฟื้น.

บุคคลประกอบด้วยองค์ ๔ เป็นไฉน? ชื่อว่าฟื้นอธิกรณ์ คือ บุคคลถึงฉันทาคติฟื้นอธิกรณ์ ๑ ถึงโทสาคติฟื้นอธิกรณ์ ๑ ถึงโมหาคติฟื้นอธิกรณ์ ๑ ถึงภยาคติฟื้นอธิกรณ์ ๑ บุคคลประกอบด้วยองค์ ๔ นี้ ชื่อว่าฟื้นอธิกรณ์.

บุคคล ๔ จำพวกเป็นไฉน เมื่อฟื้นอธิกรณ์ต้องอาบัติ? คือ

ภิกษุผู้อุปสมบทในวันนั้น ฟื้น ต้องอาบัติปาจิตตีย์ที่ฟื้น,

ภิกษุอาคันตุกะ ฟื้น ต้องอาบัติปาจิตตีย์ที่ฟื้น.

ภิกษุผู้ทำ ฟื้น ต้องอาบัติปาจิตตีย์ที่ฟื้น.

ภิกษุผู้ให้ฉันทะ ฟื้น ต้องอาบัติปาจิตตีย์ที่ฟื้น.

รวมบุคคล ๔ จำพวกฟื้นอธิกรณ์ต้องอาบัติ.

ว่าด้วยนิทานแห่งอธิกรณ์ ๔ เป็นต้น

[๑๐๔๘] ถามว่า วิวาทาธิกรณ์ มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไรเป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?

อนุวาทาธิกรณ์ มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไรเป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?

อาปัตตาธิกรณ์ มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไรเป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?

กิจจาธิกรณ์ มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไรเป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?

ตอบว่า วิวาทาธิกรณ์ มีวิวาทเป็นนิทาน มีวิวาทเป็นสมุทัย มีวิวาทเป็นชาติ มีวิวาทเป็นแดนเกิดก่อน มีวิวาทเป็นองค์ มีวิวาทเป็นสมุฏฐาน.

อนุวาทาธิกรณ์ มีอนุวาทเป็นนิทาน มีอนุวาทเป็นสมุทัย มีอนุวาทเป็นชาติ มีอนุวาทเป็นแดนเกิดก่อน มีอนุวาทเป็นองค์ มีอนุวาทเป็นสมุฏฐาน.

อาปัตตาธิกรณ์ มีอาบัติเป็นนิทาน มีอาบัติเป็นสมุทัย มีอาบัติเป็นชาติ มีอาบัติเป็นแดนเกิดก่อน มีอาบัติเป็นองค์ มีอาบัติเป็นสมุฏฐาน.

กิจจาธิกรณ์ มีกิจเป็นนิทาน มีกิจเป็นสมุทัย มีกิจเป็นชาติ มีกิจเป็นแดนเกิดก่อน มีกิจเป็นองค์ มีกิจเป็นสมุฏฐาน.

ถ. วิวาทาธิกรณ์ มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไรเป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?

อนุวาทาธิกรณ์ มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไรเป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?

อาปัตตาธิกรณ์ มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไรเป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?

กิจจาธิกรณ์ มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไรเป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?

ต. วิวาทาธิกรณ์ มีเหตุเป็นนิทาน, มีเหตุเป็นสมุทัย, มีเหตุเป็นชาติ, มีเหตุเป็นแดนเกิดก่อน, มีเหตุเป็นองค์, มีเหตุเป็นสมุฏฐาน.

อนุวาทาธิกรณ์ มีเหตุเป็นนิทาน มีเหตุเป็นสมุทัย มีเหตุเป็นชาติ มีเหตุเป็นแดนเกิดก่อน มีเหตุเป็นองค์ มีเหตุเป็นสมุฏฐาน.

อาปัตตาธิกรณ์ มีเหตุเป็นนิทาน มีเหตุเป็นสมุทัย มีเหตุเป็นชาติ มีเหตุเป็นแดนเกิดก่อน มีเหตุเป็นองค์ มีเหตุเป็นสมุฏฐาน.

กิจจาธิกรณ์ มีเหตุเป็นนิทาน มีเหตุเป็นสมุทัย มีเหตุเป็นชาติ มีเหตุเป็นแดนเกิดก่อน มีเหตุเป็นองค์ มีเหตุเป็นสมุฏฐาน.

ถ. วิวาทาธิกรณ์ มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไรเป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?

อนุวาทาธิกรณ์ มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไรเป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?

อาปัตตาธิกรณ์ มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไรเป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?

กิจจาธิกรณ์ มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไรเป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?

ต. วิวาทาธิกรณ์ มีปัจจัยเป็นนิทาน มีปัจจัยเป็นสมุทัย มีปัจจัยเป็นชาติ มีปัจจัยเป็นแดนก่อนเกิด มีปัจจัยเป็นองค์ มีปัจจัยเป็นสมุฏฐาน.

อนุวาทาธิกรณ์ มีปัจจัยเป็นนิทาน มีปัจจัยเป็นสมุทัย มีปัจจัยเป็นชาติ มีปัจจัยเป็นแดนเกิดก่อน มีปัจจัยเป็นองค์ มีปัจจัยเป็นสมุฏฐาน.

อาปัตตาธิกรณ์ มีปัจจัยเป็นนิทาน มีปัจจัยเป็นสมุทัย มีปัจจัยเป็นชาติ มีปัจจัยเป็นแดนเกิดก่อน มีปัจจัยเป็นองค์ มีปัจจัยเป็นสมุฏฐาน.

กิจจาธิกรณ์ มีปัจจัยเป็นนิทาน มีปัจจัยเป็นสมุทัย มีปัจจัยเป็นชาติ มีปัจจัยเป็นแดนเกิดก่อน มีปัจจัยเป็นองค์ มีปัจจัยเป็นสมุฏฐาน.

ว่าด้วยมูลอธิกรณ์เป็นต้น

[๑๐๔๙] ถามว่า อธิกรณ์ ๔ มีมูลเท่าไร? มีสมุฏฐานเท่าไร?

ตอบว่า อธิกรณ์ ๔ มีมูล ๓๓ มีสมุฏฐาน ๓๓.

ถ. อธิกรณ์ ๔ มีมูล ๓๓ เป็นไฉน?

ต. วิวาทาธิกรณ์ มีมูล ๑๒ อนุวาทาธิกรณ์ มีมูล ๑๔ อาปัตตาธิกรณ์มีมูล ๖ กิจจาธิกรณ์ มีมูล ๑ คือ สงฆ์.

รวมอธิกรณ์ ๔ มีมูล ๓๓.

ถ. อธิกรณ์ ๔ มีสมุฏฐาน ๓๓ เป็นไฉน?

ต. วิวาทาธิกรณ์มีเรื่องทำความแตกกัน ๑๘ เป็นสมุฏฐาน อนุวาทาธิกรณ์มีวิบัติ ๔ เป็นสมุฏฐาน อาปัตตาธิกรณ์มีกองอาบัติ ๗ เป็นสมุฏฐาน กิจจาธิกรณ์มีกรรม ๔ เป็นสมุฏฐาน รวมอธิกรณ์ ๔ มีสมุฏฐาน ๓๓.

ว่าด้วยวิวาทาธิกรณ์เป็นอาบัติหรือมิใช่อาบัติเป็นต้น

[๑๐๕๐] ถามว่า วิวาทาธิกรณ์ เป็นอาบัติ หรือมิใช่อาบัติ?

ตอบว่า วิวาทาธิกรณ์ มิใช่อาบัติ.

ถ. ก็เพราะวิวาทาธิกรณ์เป็นปัจจัย ภิกษุต้องอาบัติ หรือ?

ต. ถูกแล้ว เพราะวิวาทาธิกรณ์เป็นปัจจัย ภิกษุต้องอาบัติ.

ถ. เพราะวิวาทาธิกรณ์เป็นปัจจัย ภิกษุต้องอาบัติเท่าไร?

ต. เพราะวิวาทาธิกรณ์เป็นปัจจัย ภิกษุต้องอาบัติ ๒ ตัว คือ ด่าอุปสัมบัน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑ ด่าอนุปสัมบัน ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ เพราะวิวาทาธิกรณ์เป็นปัจจัย ภิกษุต้องอาบัติ ๒ ตัวนี้.

ถ. อาบัติเหล่านั้นจัดเป็นวิบัติอะไร บรรดาวิบัติ ๔? เป็นอธิกรณ์อะไร บรรดาอธิกรณ์ ๔? สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติเท่าไร บรรดากองอาบัติ ๗? เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร บรรดาสมุฏฐานอาบัติ ๖ ระงับด้วยอธิกรณ์เท่าไร ในฐานะเท่าไร? ด้วยสมถะเท่าไร?

ต. อาบัติเหล่านั้นจัดเป็นวิบัติ ๑ บรรดาวิบัติ ๔ คือ อาจารวิบัติ เป็นอาปัตตาธิกรณ์ บรรดาอธิกรณ์ ๔ สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติ ๒ บรรดากองอาบัติ ๗ คือ บางทีด้วยกองอาบัติปาจิตตีย์ บางทีด้วยกองอาบัติทุกกฏ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ บรรดาสมุฏฐานอาบัติ ๖ ระงับด้วยอธิกรณ์ ๑ คือ กิจจาธิกรณ์ ระงับใน ๓ ฐานะ คือ ท่ามกลางสงฆ์ ๑ ท่ามกลางคณะ ๑ สำนักบุคคล ๑ ระงับด้วยสมถะ ๓ คือ บางทีด้วยสัมมุขาวินัย ๑ ด้วยปฏิญญาตกรณะ ๑ บางทีด้วยสัมมุขาวินัยกับติณวัตถารกะ ๑.

ว่าด้วยอนุวาทาธิกรณ์เป็นอาบัติหรือมิใช่อาบัติเป็นต้น

[๑๐๕๑] ถามว่า อนุวาทาธิกรณ์ เป็นอาบัติหรือมิใช่อาบัติ?

ตอบว่า อนุวาทาธิกรณ์ มิใช่อาบัติ.

ถ. ก็เพราะอนุวาทาธิกรณ์เป็นปัจจัย ภิกษุต้องอาบัติ หรือ?

ต. ถูกแล้ว เพราะอนุวาทาธิกรณ์เป็นปัจจัย ภิกษุต้องอาบัติ.

ถ. เพราะอนุวาทาธิกรณ์เป็นปัจจัย ภิกษุต้องอาบัติเท่าไร?

ต. เพราะอนุวาทาธิกรณ์เป็นปัจจัย ภิกษุต้องอาบัติ ๓ ตัว คือ ตามกำจัดภิกษุด้วยธรรมมีโทษถึงปาราชิกอันไม่มีมูล ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ตามกำจัดด้วยสังฆาทิเสสอันไม่มีมูลต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑ ตามกำจัดด้วยอาจารวิบัติไม่มีมูลต้องอาบัติทุกกฏ ๑ เพราะอนุวาธาธิกรณ์เป็นปัจจัย ภิกษุต้องอาบัติ ๓ ตัวนี้.

ถ. อาบัติเหล่านั้นจัดเป็นวิบัติเท่าไร บรรดาวิบัติ ๔? จัดเป็นอธิกรณ์อะไร บรรดาอธิกรณ์ ๔? สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติเท่าไร บรรดากองอาบัติ ๗? เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร บรรดาสมุฏฐานอาบัติ ๖? ระงับด้วยอธิกรณ์เท่าไร? ในฐานะเท่าไร? ด้วยสมถะเท่าไร?

ต. อาบัติเหล่านั้นจัดเป็นวิบัติ ๒ อย่าง บรรดาวิบัติ ๔ คือ บางทีเป็นศีลวิบัติบางทีเป็นอาจารวิบัติ. เป็นอาปัตตาธิกรณ์ บรรดาอธิกรณ์ ๔, สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติ ๓ บรรดากองอาบัติ ๗ คือ บางทีด้วยกองอาบัติสังฆาทิเสส บางทีด้วยกองอาบัติปาจิตตีย์ บางทีด้วยกองอาบัติทุกกฏ, เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ บรรดาสมุฏฐานอาบัติ ๖, อาบัติหนักระงับด้วยอธิกรณ์ ๑ คือกิจจาธิกรณ์ ระงับในฐานะ ๑ คือ ท่ามกลางสงฆ์ ระงับด้วยสมถะ ๒ คือ สัมมุขาวินัย ๑ ปฏิญญาตกรณะ ๑ อาบัติเบาระงับด้วยอธิกรณ์ ๑ คือกิจจาธิกรณ์ ระงับใน ๓ ฐานะ คือ ท่ามกลางสงฆ์ ๑ ท่ามกลางคณะ ๑ สำนักบุคคล ๑ ระงับด้วยสมถะ ๓ คือ บางทีด้วยสัมมุขาวินัย ๑ ด้วยปฏิญญาตกรณะ ๑ บางทีด้วยสัมมุขาวินัยกับติณวัตถารกะ ๑.

ว่าด้วยอาปัตตาธิกรณ์เป็นอาบัติหรือมิใช่อาบัติเป็นต้น

[๑๐๕๒] ถามว่า อาปัตตาธิกรณ์ เป็นอาบัติหรือมิใช่อาบัติ?

ตอบว่า อาปัตตาธิกรณ์ มิใช่อาบัติ.

ถ. ก็เพราะอาปัตตาธิกรณ์เป็นปัจจัย ภิกษุต้องอาบัติ หรือ?

ต. ถูกแล้ว เพราะอาปัตตาธิกรณ์เป็นปัจจัย ภิกษุต้องอาบัติ.

ถ. เพราะอาปัตตาธิกรณ์เป็นปัจจัย ภิกษุต้องอาบัติเท่าไร?
ต. เพราะอาปัตตาธิกรณ์เป็นปัจจัย ภิกษุต้องอาบัติ ๔ ตัว คือ ภิกษุณีรู้อยู่ ปกปิดปาราชิกธรรมอันภิกษุณีต้องแล้ว ต้องอาบัติปาราชิก ๑ สงสัยปกปิดไว้ต้องอาบัติถุลลัจจัย ๑ ภิกษุปกปิดอาบัติสังฆาทิเสส ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑ ปกปิดอาจารวิบัติ ต้องอาบัติทุกกฏ ๑ เพราะอาปัตตาธิกรณ์เป็นปัจจัย ต้องอาบัติ ๔ ตัวนี้.
ถ. อาบัติเหล่านั้นจัดเป็นวิบัติเท่าไร บรรดาวิบัติ ๔? จัดเป็นอธิกรณ์อะไร บรรดาอธิกรณ์ ๔? สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติเท่าไร บรรดากองอาบัติ ๗? เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร บรรดาสมุฏฐานอาบัติ ๖? ระงับด้วยอธิกรณ์เท่าไร? ในฐานะเท่าไร? ด้วยสมถะเท่าไร?
ต. อาบัติเหล่านั้น จัดเป็นวิบัติ ๒ บรรดาวิบัติ ๔ คือ บางทีเป็นศีลวิบัติ บางทีเป็นอาจารวิบัติ, เป็นอาปัตตาธิกรณ์ บรรดาอธิกรณ์ ๔, สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติ ๔ บรรดากองอาบัติ ๗ คือ บางทีด้วยกองอาบัติปาราชิก บางทีด้วยกองอาบัติถุลลัจจัย บางทีด้วยกองอาบัติปาจิตตีย์ บางทีด้วยกองอาบัติทุกกฏ, เกิดด้วยสมุฏฐาน ๑ บรรดาสมุฏฐานอาบัติ ๖ คือ เกิดแต่กาย วาจา และจิต, อาบัติที่ไม่มีส่วนเหลือ ระงับด้วยอธิกรณ์อะไรไม่ได้ ระงับในฐานะอะไรไม่ได้ ระงับด้วยสมถะอะไรไม่ได้, อาบัติเบา ระงับด้วยอธิกรณ์ ๑ คือ กิจจาธิกรณ์, ระงับในฐานะ ๓ คือ ท่ามกลางสงฆ์ ๑ ท่ามกลางคณะ ๑ สำนักบุคคล ๑ ระงับด้วยสมถะ ๓ คือ บางทีด้วยสัมมุขาวินัย ๑ ด้วยปฏิญญาตกรณะ ๑ บางทีด้วยสัมมุขาวินัยกับติณวัตถารกะ ๑.

ว่าด้วยกิจจาธิกรณ์เป็นอาบัติหรือมิใช่อาบัติเป็นต้น

[๑๐๕๓] ถามว่า กิจจาธิกรณ์ เป็นอาบัติหรือมิใช่อาบัติ?
ตอบว่า กิจจาธิกรณ์ มิใช่อาบัติ.
ถ. ก็เพราะกิจจาธิกรณ์เป็นปัจจัย ภิกษุต้องอาบัติ หรือ?
ต. ถูกแล้ว เพราะกิจจาธิกรณ์เป็นปัจจัย ภิกษุต้องอาบัติ.
ถ. เพราะกิจจาธิกรณ์เป็นปัจจัย ภิกษุต้องอาบัติเท่าไร?
ต. เพราะกิจจาธิกรณ์เป็นปัจจัย ภิกษุต้องอาบัติ ๕ ตัว คือ ภิกษุณีที่ประพฤติตามภิกษุผู้ถูกยกวัตร ไม่สละเพราะสวดประกาศครบ ๓ จบ จบญัตติเป็นทุกกฏ ๑ จบกรรมวาจาสองครั้ง เป็นถุลลัจจัย ๑ จบกรรมวาจาครั้งสุด ต้องอาบัติปาราชิก ๑ ภิกษุประพฤติตามภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ไม่สละเพราะสวดประกาศครบ ๓ จบ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๑ ภิกษุไม่สละทิฏฐิ

ลามกเพราะสวดประกาศครบ ๓ จบ ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ๑ เพราะกิจจาธิกรณ์เป็นปัจจัย ต้องอาบัติ ๕ ตัวนี้.

ถ. อาบัติเหล่านั้นจัดเป็นวิบัติเท่าไร บรรดาวิบัติ ๔? จัดเป็นอธิกรณ์อะไร บรรดาอธิกรณ์ ๔? สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติเท่าไร บรรดากองอาบัติ ๗? เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร บรรดาสมุฏฐานอาบัติ ๖? ระงับด้วยอธิกรณ์เท่าไร? ในฐานะเท่าไร? ด้วยสมถะเท่าไร?

ต. อาบัติเหล่านั้นจัดเป็นวิบัติ ๒ บรรดาวิบัติ ๔ คือ บางทีเป็นศีลวิบัติ บางทีเป็นอาจารวิบัติ จัดเป็นอาปัตตาธิกรณ์ บรรดาอธิกรณ์ ๔ สงเคราะห์ด้วยกองอาบัติ ๕ บรรดากองอาบัติ ๗ คือ บางทีด้วยกองอาบัติปาราชิก บางทีด้วยกองอาบัติสังฆาทิเสส บางทีด้วยกองอาบัติถุลลัจจัย บางทีด้วยกองอาบัติปาจิตตีย์ บางทีด้วยกองอาบัติทุกกฏ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๑ บรรดาสมุฏฐานอาบัติ ๖ คือเกิดแต่กาย วาจา และจิต อาบัติที่ไม่มีส่วนเหลือ ระงับด้วยอธิกรณ์อะไรไม่ได้ ระงับในฐานะอะไรไม่ได้ ระงับด้วยสมถะอะไรไม่ได้ อาบัติหนัก ระงับด้วยอธิกรณ์ ๑ คือ กิจจาธิกรณ์ ระงับในฐานะ ๑ คือ ท่ามกลางสงฆ์ ระงับด้วยสมถะ ๒ คือ สัมมุขาวินัย ๑ ปฏิญญาตกรณะ ๑ อาบัติเบา ระงับด้วยอธิกรณ์ ๑ คือ กิจจาธิกรณ์ ระงับใน ๓ ฐานะ คือ ท่ามกลางสงฆ์ ๑ ท่ามกลางคณะ ๑ สำนักบุคคล ๑ ระงับด้วยสมถะ ๓ คือ บางทีด้วยสัมมุขาวินัย ๑ ด้วยปฏิญญาตกรณะ ๑ บางทีด้วยสัมมุขาวินัยกับติณวัตถารกะ ๑.

อธิบายวิวาทาธิกรณ์

[๑๐๕๔] ถามว่า วิวาทาธิกรณ์ มีอนุวาทาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์ กิจจาธิกรณ์ ไหม? ตอบว่า วิวาทาธิกรณ์ ไม่มีอนุวาทาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์ กิจจาธิกรณ์ แต่เพราะวิวาทาธิกรณ์เป็นปัจจัย อนุวาทาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์ กิจจาธิกรณ์ ย่อมมีได้. เปรียบเหมือนอะไร. เปรียบเหมือน ภิกษุทั้งหลายในพระธรรมวินัยนี้ วิวาทกันว่า

นี้เป็นธรรม นี้ไม่เป็นธรรม

นี้เป็นวินัย นี้ไม่เป็นวินัย

นี้พระตถาคตตรัสภาษิตไว้ นี้พระตถาคตไม่ได้ตรัสภาษิตไว้

นี้พระตถาคตทรงประพฤติมา นี้พระตถาคตไม่ได้ทรงประพฤติมา

นี้พระตถาคตทรงบัญญัติไว้ นี้พระตถาคตไม่ได้ทรงบัญญัติไว้

นี้เป็นอาบัติ นี้ไม่เป็นอาบัติ

นี้เป็นอาบัติเบา นี้เป็นอาบัติหนัก
นี้เป็นอาบัติมีส่วนเหลือ นี้เป็นอาบัติหาส่วนเหลือมิได้
นี้เป็นอาบัติชั่วหยาบ นี้เป็นอาบัติไม่ชั่วหยาบ
ความบาดหมาง ความทะเลาะ ความแก่งแย่ง ความวิวาท การกล่าวต่างกัน การกล่าวโดยประการอื่น การพูดเพื่อความกลัดกลุ้ม ความหมายมั่นในเรื่องนั้น อันใด นี้ เรียกว่า วิวาทาธิกรณ์. สงฆ์วิวาทกันในวิวาทาธิกรณ์ จัดเป็นวิวาทาธิกรณ์. เมื่อวิวาทกัน ย่อมโจท จัดเป็นอนุวาทาธิกรณ์. เมื่อโจท ย่อมต้องอาบัติ จัดเป็นอาปัตตาธิกรณ์. สงฆ์ทำกรรมตามอาบัตินั้น จัดเป็นกิจจาธิกรณ์. เพราะวิวาทาธิกรณ์เป็นปัจจัย อนุวาทาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์ กิจจาธิกรณ์ ย่อมมีอย่างนี้.

อธิบายอนุวาทาธิกรณ์

[๑๐๕๕] ถามว่า อนุวาทาธิกรณ์ มีอาปัตตาธิกรณ์ กิจจาธิกรณ์ วิวาทาธิกรณ์ ไหม? ตอบว่า อนุวาทาธิกรณ์ ไม่มีอาปัตตาธิกรณ์ กิจจาธิกรณ์ วิวาทาธิกรณ์. แต่เพราะอนุวาทาธิกรณ์เป็นปัจจัย อาปัตตาธิกรณ์ กิจจาธิกรณ์ วิวาทาธิกรณ์ ย่อมมีได้. เปรียบเหมือนอะไร. เปรียบเหมือนภิกษุทั้งหลายในพระธรรมวินัยนี้ โจทภิกษุด้วยศีลวิบัติ อาจารวิบัติ ทิฏฐิวิบัติ หรืออาชีววิบัติ การโจท การกล่าวหา การฟ้องร้อง การประท้วง ความเป็นผู้คล้อยตาม การทำความอุตสาหะโจท การตามเพิ่มกำลังให้ ในเรื่องนั้น อันใด นี้ เรียกว่าอนุวาทาธิกรณ์. สงฆ์ย่อมวิวาทกันในอนุวาทาธิกรณ์ จัดเป็นวิวาทาธิกรณ์. เมื่อวิวาท ย่อมโจท จัดเป็นอนุวาทาธิกรณ์. เมื่อโจท ย่อมต้องอาบัติ จัดเป็นอาปัตตาธิกรณ์. สงฆ์ทำกรรมตามอาบัตินั้น จัดเป็นกิจจาธิกรณ์. เพราะอนุวาทาธิกรณ์เป็นปัจจัย อาปัตตาธิกรณ์ กิจจาธิกรณ์ วิวาทาธิกรณ์ ย่อมมีอย่างนี้.

อธิบายอาปัตตาธิกรณ์

[๑๐๕๖] ถามว่า อาปัตตาธิกรณ์ มีกิจจาธิกรณ์ วิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ ไหม? ตอบว่า อาปัตตาธิกรณ์ ไม่มีกิจจาธิกรณ์ วิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์. แต่เพราะอาปัตตาธิกรณ์เป็นปัจจัย กิจจาธิกรณ์ วิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ ย่อมมีได้. เปรียบเหมือนอะไร? เปรียบเหมือน กองอาบัติทั้ง ๕ ชื่ออาปัตตาธิกรณ์ กองอาบัติทั้ง ๗ ชื่ออาปัตตาธิกรณ์ นี้เรียกว่า อาปัตตาธิกรณ์.

สงฆ์ย่อมวิวาทกันในอาปัตตาธิกรณ์ จัดเป็นวิวาทาธิกรณ์. เมื่อวิวาทย่อมโจท จัดเป็น อนุวาทาธิกรณ์. เมื่อโจท ย่อมต้องอาบัติ จัดเป็นอาปัตตาธิกรณ์. สงฆ์ทำกรรมตามอาบัตินั้น จัดเป็นกิจจาธิกรณ์. เพราะอาปัตตาธิกรณ์เป็นปัจจัย กิจจาธิกรณ์ วิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ ย่อมมีอย่างนี้.

อธิบายกิจจาธิกรณ์

[๑๐๕๗] ถามว่า กิจจาธิกรณ์ มีวิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์ ไหม? ตอบว่า กิจจาธิกรณ์ ไม่มีวิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์. แต่เพราะ กิจจาธิกรณ์เป็นปัจจัย วิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์ ย่อมมีได้. เปรียบเหมือน อะไร? เปรียบเหมือนความมีแห่งกิจ ความมีแห่งกรณียะสงฆ์อันใด คือ อปโลกนกรรม ญัตติ กรรม ญัตติทุติยกรรม ญัตติจตุตถกรรม นี้เรียกว่ากิจจาธิกรณ์.
สงฆ์ย่อมวิวาทกันในกิจจาธิกรณ์ จัดเป็นวิวาทาธิกรณ์. เมื่อวิวาท ย่อมโจท จัดเป็น อนุวาทาธิกรณ์. เมื่อโจท ย่อมต้องอาบัติ จัดเป็นอาปัตตาธิกรณ์. สงฆ์ทำกรรมตามอาบัตินั้น จัดเป็นกิจจาธิกรณ์. เพราะกิจจาธิกรณ์เป็นปัจจัย วิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์ ย่อมมีอย่างนี้.

อธิบายสมถะ

[๑๐๕๘] สติวินัยมีในที่ใด สัมมุขาวินัยมีในที่นั้น สัมมุขาวินัยมีในที่ใด สติวินัยมี ในที่นั้น. อมูฬหวินัยมีในที่ใด สัมมุขาวินัยมีในที่นั้น สัมมุขาวินัยมีในที่ใด อมูฬหวินัยมีในที่ นั้น. ปฏิญญาตกรณะมีในที่ใด สัมมุขาวินัยมีในที่นั้น สัมมุขาวินัยมีในที่ใด ปฏิญญาตกรณะมี ในที่นั้น. เยภุยยสิกามีในที่ใด สัมมุขาวินัยมีในที่นั้น สัมมุขาวินัยมีในที่ใด เยภุยยสิกามีในที่ นั้น. ตัสสปาปิยสิกามีในที่ใด สัมมุขาวินัยมีในที่นั้น สัมมุขาวินัยมีในที่ใด ตัสสปาปิยสิกามี ในที่นั้น, ติณวัตถารกะมีในที่ใด สัมมุขาวินัยมีในที่นั้น สัมมุขาวินัยมีในที่ใด ติณวัตถารกะมี ในที่นั้น.

อธิกรณ์ระงับ

[๑๐๕๙] สมัยใด อธิกรณ์ระงับด้วยสัมมุขาวินัย กับสติวินัย สมัยนั้น สติวินัยมี ในที่ใด สัมมุขาวินัยมีในที่นั้น สัมมุขาวินัยมีในที่ใด สติวินัยมีในที่นั้น แต่ในที่นั้น ไม่มี อมูฬหวินัย ปฏิญญาตกรณะ เยภุยยสิกา ตัสสปาปิยสิกา และติณวัตถารกะ.

สมัยใด อธิกรณ์ระงับด้วยสัมมุขาวินัย กับอมูฬหวินัย ...
สมัยใด อธิกรณ์ระงับด้วยสัมมุขาวินัย กับปฏิญญาตกรณะ ...
สมัยใด อธิกรณ์ระงับด้วยสัมมุขาวินัย กับเยภุยยสิกา ...
สมัยใด อธิกรณ์ระงับด้วยสัมมุขาวินัย กับตัสสปาปิยสิกา ...
สมัยใด อธิกรณ์ระงับด้วยสัมมุขาวินัย กับติณวัตถารกะ สมัยนั้น ติณวัตถารกะมี
ในที่ใด สัมมุขาวินัยมีในที่นั้น สัมมุขาวินัยมีในที่ใด ติณวัตถารกะ มีในที่นั้น แต่ในที่นั้นไม่
มีสติวินัย อมูฬหวินัย ปฏิญญาตกรณะ เยภุยยสิกา และตัสสปาปิยสิกา.

ว่าด้วยสมถะรวมกัน

[๑๐๖๐] ถามว่า ธรรมเหล่านี้ คือ สัมมุขาวินัยก็ดี สติวินัยก็ดี รวมกันหรือแยก
กัน และนักปราชญ์ พึงได้เพื่อยักย้ายบัญญัติธรรมเหล่านี้ ทำให้ต่างกัน หรือ?
ธรรมเหล่านี้ คือ สัมมุขาวินัยก็ดี อมูฬหวินัยก็ดี ...
ธรรมเหล่านี้ คือ สัมมุขาวินัยก็ดี ปฏิญญาตกรณะก็ดี ...
ธรรมเหล่านี้ คือ สัมมุขาวินัยก็ดี เยภุยยสิกาก็ดี ...
ธรรมเหล่านี้ คือ สัมมุขาวินัยก็ดี ตัสสปาปิยสิกาก็ดี ...
ธรรมเหล่านี้ คือ สัมมุขาวินัยก็ดี ติณวัตถารกะก็ดี รวมกันหรือแยกกัน และนัก
ปราชญ์ พึงได้เพื่อยักย้ายบัญญัติธรรมเหล่านี้ทำให้ต่างกัน หรือ?
ตอบว่า ธรรมเหล่านี้ คือ สัมมุขาวินัยก็ดี สติวินัยก็ดี รวมกันไม่แยกกัน และ
นักปราชญ์ไม่ได้เพื่อยักย้ายบัญญัติธรรมเหล่านี้ ทำให้ต่างกัน.
ธรรมเหล่านี้ คือ สัมมุขาวินัยก็ดี อมูฬหวินัยก็ดี ...
ธรรมเหล่านี้ คือ สัมมุขาวินัยก็ดี ปฏิญญาตกรณะก็ดี ...
ธรรมเหล่านี้ คือ สัมมุขาวินัยก็ดี เยภุยยสิกาก็ดี ...
ธรรมเหล่านี้ คือ สัมมุขาวินัยก็ดี ตัสสปาปิยสิกาก็ดี ...
ธรรมเหล่านี้ คือ สัมมุขาวินัยก็ดี ติณวัตถารกะก็ดี รวมกันไม่แยกกัน และ
นักปราชญ์ไม่ได้เพื่อยักย้ายบัญญัติธรรมเหล่านี้ ทำให้ต่างกัน.

ว่าด้วยนิทานเป็นต้นแห่งสมถะ ๗

[๑๐๖๑] ถามว่า สัมมุขาวินัย มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไรเป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?

สติวินัย มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไรเป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?

อมูฬหวินัย มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไรเป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?

ปฏิญญาตกรณะ มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไรเป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?

เยภุยยสิกา มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไรเป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?

ตัสสปาปิยสิกา มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไรเป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?

ติณวัตถารกะ มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไรเป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?

ตอบว่า สัมมุขาวินัย มีนิทานเป็นนิทาน. มีนิทานเป็นสมุทัย. มีนิทานเป็นชาติ. มีนิทานเป็นแดนเกิดก่อน. มีนิทานเป็นองค์. มีนิทานเป็นสมุฏฐาน.

สติวินัย มีนิทานเป็นนิทาน มีนิทานเป็นสมุทัย มีนิทานเป็นชาติ มีนิทานเป็นแดนเกิดก่อน มีนิทานเป็นองค์ มีนิทานเป็นสมุฏฐาน.

อมูฬหวินัย มีนิทานเป็นนิทาน มีนิทานเป็นสมุทัย มีนิทานเป็นชาติ มีนิทานเป็นแดนเกิดก่อน มีนิทานเป็นองค์ มีนิทานเป็นสมุฏฐาน.

ปฏิญญาตกรณะ มีนิทานเป็นนิทาน มีนิทานเป็นสมุทัย มีนิทานเป็นชาติ มีนิทานเป็นแดนเกิดก่อน มีนิทานเป็นองค์ มีนิทานเป็นสมุฏฐาน.

เยภุยยสิกา มีนิทานเป็นนิทาน มีนิทานเป็นสมุทัย มีนิทานเป็นชาติ มีนิทานเป็นแดนเกิดก่อน มีนิทานเป็นองค์ มีนิทานเป็นสมุฏฐาน.

ตัสสปาปิยสิกา มีนิทานเป็นนิทาน มีนิทานเป็นสมุทัย มีนิทานเป็นชาติ มีนิทานเป็นแดนเกิดก่อน มีนิทานเป็นองค์ มีนิทานเป็นสมุฏฐาน.

ติณวัตถารกะ มีนิทานเป็นนิทาน มีนิทานเป็นสมุทัย มีนิทานเป็นชาติ มีนิทานเป็นแดนเกิดก่อน มีนิทานเป็นองค์ มีนิทานเป็นสมุฏฐาน.

ถ. สัมมุขาวินัย มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไรเป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?

สติวินัย มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไรเป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?

อมูฬหวินัย มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไรเป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?

ปฏิญญาตกรณะ มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไรเป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?

เยภุยยสิกา มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไรเป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?

ตัสสปาปิยสิกา มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไรเป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?

ติณวัตถารกะ มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไรเป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?

ต. สัมมุขาวินัย มีเหตุเป็นนิทาน มีเหตุเป็นสมุทัย มีเหตุเป็นชาติ มีเหตุเป็นแดนเกิดก่อน มีเหตุเป็นองค์ มีเหตุสมุฏฐาน.

สติวินัย มีเหตุเป็นนิทาน มีเหตุเป็นสมุทัย มีเหตุเป็นชาติ มีเหตุเป็นแดนเกิดก่อน มีเหตุเป็นองค์ มีเหตุเป็นสมุฏฐาน.

อมูฬหวินัย มีเหตุเป็นนิทาน มีเหตุเป็นสมุทัย มีเหตุเป็นชาติ มีเหตุเป็นแดนเกิดก่อน มีเหตุเป็นองค์ มีเหตุเป็นสมุฏฐาน.

ปฏิญญาตกรณะ มีเหตุเป็นนิทาน มีเหตุเป็นสมุทัย มีเหตุเป็นชาติ มีเหตุเป็นแดนเกิดก่อน มีเหตุเป็นองค์ มีเหตุเป็นสมุฏฐาน.

เยภุยยสิกา มีเหตุเป็นนิทาน มีเหตุเป็นสมุทัย มีเหตุเป็นชาติ มีเหตุเป็นแดนเกิดก่อน มีเหตุเป็นองค์ มีเหตุเป็นสมุฏฐาน.

ตัสสปาปิยสิกา มีเหตุเป็นนิทาน มีเหตุเป็นสมุทัย มีเหตุเป็นชาติ มีเหตุเป็นแดน
เกิดก่อน มีเหตุเป็นองค์ มีเหตุเป็นสมุฏฐาน.
ติณวัตถารกะ มีเหตุเป็นนิทาน มีเหตุเป็นสมุทัย มีเหตุเป็นชาติ มีเหตุเป็นแดน
เกิดก่อน มีเหตุเป็นองค์ มีเหตุเป็นสมุฏฐาน.
ถ. สัมมุขาวินัย มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไร
เป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?
สติวินัย มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไรเป็น
แดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?
อมูฬหวินัย มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไรเป็น
แดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?
ปฏิญญาตกรณะ มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไร
เป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?
เยภุยยสิกา มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไรเป็น
แดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?
ตัสสปาปิยสิกา มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไร
เป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?
ติณวัตถารกะ มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไร
เป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?
ต. สัมมุขาวินัย มีปัจจัยเป็นนิทาน. มีปัจจัยเป็นสมุทัย มีปัจจัยเป็นชาติ มีปัจจัย
เป็นแดนเกิดก่อน มีปัจจัยเป็นองค์ มีปัจจัยเป็นสมุฏฐาน.
สติวินัย มีปัจจัยเป็นนิทาน มีปัจจัยเป็นสมุทัย มีปัจจัยเป็นชาติ มีปัจจัยเป็นแดน
เกิดก่อน มีปัจจัยเป็นองค์ มีปัจจัยเป็นสมุฏฐาน.
อมูฬหวินัย มีปัจจัยเป็นนิทาน มีปัจจัยเป็นสมุทัย มีปัจจัยเป็นชาติ มีปัจจัยเป็น
แดนเกิดก่อน มีปัจจัยเป็นองค์ มีปัจจัยเป็นสมุฏฐาน.
ปฏิญญาตกรณะ มีปัจจัยเป็นนิทาน มีปัจจัยเป็นสมุทัย มีปัจจัยเป็นชาติ มีปัจจัย
เป็นแดนเกิดก่อน มีปัจจัยเป็นองค์ มีปัจจัยเป็นสมุฏฐาน.

เยภุยยสิกา มีปัจจัยเป็นนิทาน มีปัจจัยเป็นสมุทัย มีปัจจัยเป็นชาติ มีปัจจัยเป็นแดนเกิดก่อน มีปัจจัยเป็นองค์ มีปัจจัยเป็นสมุฏฐาน.

ตัสสปาปิยสิกา มีปัจจัยเป็นนิทาน มีปัจจัยเป็นสมุทัย มีปัจจัยเป็นชาติ มีปัจจัยเป็นแดนเกิดก่อน มีปัจจัยเป็นองค์ มีปัจจัยเป็นสมุฏฐาน.

ติณวัตถารกะ มีปัจจัยเป็นนิทาน มีปัจจัยเป็นสมุทัย มีปัจจัยเป็นชาติ มีปัจจัยเป็นแดนเกิดก่อน มีปัจจัยเป็นองค์ มีปัจจัยเป็นสมุฏฐาน.

ว่าด้วยมูลและสมุฏฐานแห่งสมถะ

[๑๐๖๒] ถามว่า สมถะ ๗ มีมูลเท่าไร? มีสมุฏฐานเท่าไร?

ตอบว่า สมถะ ๗ มีมูล ๒๖ มีสมุฏฐาน ๓๖.

ถ. สมถะ ๗ มีมูล ๒๖ อะไรบ้าง?

ต. สัมมุขาวินัยมีมูล ๔ คือ ความพร้อมหน้าสงฆ์ ๑ ความพร้อมหน้าธรรม ๑ ความพร้อมหน้าวินัย ๑ ความพร้อมหน้าบุคคล ๑.

สติวินัยมีมูล ๔ อมูฬหวินัยมีมูล ๔ ปฏิญญาตกรณะมีมูล ๒ คือ ผู้แสดง ๑ ผู้รับแสดง ๑ เยภุยยสิกามีมูล ๔ ตัสสปาปิยสิกามีมูล ๔ ติณวัตถารกะมีมูล ๔ คือ ความพร้อมหน้าสงฆ์ ๑ ความพร้อมหน้าธรรม ๑ ความพร้อมหน้าวินัย ๑ ความพร้อมหน้าบุคคล ๑.

สมถะ ๗ มีมูลรวม ๒๖.

ถ. สมถะ ๗ มีสมุฏฐาน ๓๖ อะไรบ้าง?

ต. การประกอบ การกระทำ การเข้าถึงเอง การขอร้อง กิริยาที่ยินยอม ไม่คัดค้านกรรม คือ สติวินัย.

การประกอบ การกระทำ การเข้าถึงเอง การขอร้อง กิริยาที่ยินยอม ไม่คัดค้านกรรม คือ อมูฬหวินัย.

การประกอบ การกระทำ การเข้าถึงเอง การขอร้อง กิริยาที่ยินยอม ไม่คัดค้านกรรม คือ ปฏิญญาตกรณะ.

การประกอบ การกระทำ การเข้าถึงเอง การขอร้อง กิริยาที่ยินยอม ไม่คัดค้านกรรม คือ เยภุยยสิกา.

การประกอบ การกระทำ การเข้าถึงเอง การขอร้อง กิริยาที่ยินยอม ไม่คัดค้านกรรม คือ ตัสสปาปิยสิกา.

การประกอบ การกระทำ การเข้าถึงเอง การขอร้อง กิริยาที่ยินยอม ไม่คัดค้าน กรรม คือ ติณวัตถารกะ.

สมถะ ๗ มีสมุฏฐานรวม ๓๖.

ว่าด้วยอรรถต่างกันเป็นต้น

[๑๐๖๓] ถามว่า ธรรมเหล่านี้ คือ สัมมุขาวินัยก็ดี สติวินัยก็ดี มีอรรถต่างกัน มีพยัญชนะต่างกัน หรือมีอรรถอย่างเดียวกัน ต่างกันแต่พยัญชนะ?

ธรรมเหล่านี้ คือ สัมมุขาวินัยก็ดี อมูฬหวินัยก็ดี มีอรรถต่างกัน มีพยัญชนะต่างกัน หรือมีอรรถอย่างเดียวกัน ต่างกันแต่พยัญชนะ?

ธรรมเหล่านี้ คือ สัมมุขาวินัยก็ดี ปฏิญญาตกรณะก็ดี มีอรรถต่างกัน มีพยัญชนะต่างกัน หรือมีอรรถอย่างเดียวกัน ต่างกันแต่พยัญชนะ?

ธรรมเหล่านี้ คือ สัมมุขาวินัยก็ดี เยภุยยสิกาก็ดี มีอรรถต่างกัน มีพยัญชนะต่างกัน หรือมีอรรถอย่างเดียวกัน ต่างกันแต่พยัญชนะ?

ธรรมเหล่านี้ คือ สัมมุขาวินัยก็ดี ตัสสปาปิยสิกาก็ดี มีอรรถต่างกัน มีพยัญชนะต่างกัน หรือมีอรรถอย่างเดียวกัน ต่างกันแต่พยัญชนะ?

ธรรมเหล่านี้ คือ สัมมุขาวินัยก็ดี ติณวัตถารกะก็ดี มีอรรถต่างกัน มีพยัญชนะต่างกัน หรือมีอรรถอย่างเดียวกัน ต่างกันแต่พยัญชนะ?

ตอบว่า ธรรมเหล่านี้ คือ สัมมุขาวินัยก็ดี สติวินัยก็ดี มีอรรถและพยัญชนะต่างกัน.

ธรรมเหล่านี้ คือ สัมมุขาวินัยก็ดี อมูฬหวินัยก็ดี มีอรรถและพยัญชนะต่างกัน.

ธรรมเหล่านี้ คือ สัมมุขาวินัยก็ดี ปฏิญญาตกรณะก็ดี มีอรรถและพยัญชนะต่างกัน.

ธรรมเหล่านี้ คือ สัมมุขาวินัยก็ดี เยภุยยสิกาก็ดี มีอรรถและพยัญชนะต่างกัน.

ธรรมเหล่านี้ คือ สัมมุขาวินัยก็ดี ตัสสปาปิยสิกาก็ดี มีอรรถและพยัญชนะต่างกัน.

ธรรมเหล่านี้ คือ สัมมุขาวินัยก็ดี ติณวัตถารกะก็ดี มีอรรถและพยัญชนะต่างกัน.

ว่าด้วยวิวาทาธิกรณ์

[๑๐๖๔] วิวาทเป็นวิวาทาธิกรณ์ วิวาทไม่เป็นอธิกรณ์ อธิกรณ์ไม่เป็นวิวาท เป็นอธิกรณ์ด้วย เป็นวิวาทด้วย บางทีวิวาทเป็นวิวาทาธิกรณ์ บางทีวิวาทไม่เป็นอธิกรณ์ บางทีอธิกรณ์ไม่เป็นวิวาท บางทีเป็นอธิกรณ์ด้วย เป็นวิวาทด้วย.

ในข้อเหล่านั้น อย่างไร วิวาทเป็นวิวาทาธิกรณ์?
ภิกษุทั้งหลายในพระธรรมวินัยนี้ วิวาทกันว่า
นี้เป็นธรรม นี้ไม่เป็นธรรม
นี้เป็นวินัย นี้ไม่เป็นวินัย
นี้พระตถาคตตรัสภาษิตไว้ นี้พระตถาคตไม่ได้ตรัสภาษิตไว้
นี้พระตถาคตทรงประพฤติมา นี้พระตถาคตไม่ได้ทรงประพฤติมา
นี้พระตถาคตทรงบัญญัติไว้ นี้พระตถาคตไม่ได้ทรงบัญญัติไว้
นี้เป็นอาบัติ นี้ไม่เป็นอาบัติ
นี้เป็นอาบัติเบา นี้เป็นอาบัติหนัก
นี้เป็นอาบัติมีส่วนเหลือ นี้เป็นอาบัติหาส่วนเหลือมิได้
นี้เป็นอาบัติชั่วหยาบ นี้เป็นอาบัติไม่ชั่วหยาบ
ความบาดหมาง ความทะเลาะ ความแก่งแย่ง ความวิวาท การกล่าวต่างกัน การกล่าวโดยประการอื่น การพูดเพื่อความกลัดกลุ้มใจ ความหมายมั่นในเรื่องนั้นอันใด นี้วิวาทเป็นวิวาทาธิกรณ์
ในข้อเหล่านั้น อย่างไร วิวาท ไม่เป็นอธิกรณ์
มารดาทะเลาะกับบุตรบ้าง บุตรทะเลาะกับมารดาบ้าง
บิดาทะเลาะกับบุตรบ้าง บุตรทะเลาะกับบิดาบ้าง
พี่ชายทะเลาะกับน้องชายบ้าง พี่ชายทะเลาะกับน้องหญิงบ้าง
น้องหญิงทะเลาะกับพี่ชายบ้าง เพื่อนทะเลาะกับเพื่อนบ้าง
นี้วิวาท ไม่เป็นอธิกรณ์
ในข้อเหล่านั้น อย่างไร อธิกรณ์ ไม่เป็นวิวาท
อนุวาทาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์ กิจจาธิกรณ์ นี้อธิกรณ์ไม่เป็นวิวาท.
ในข้อเหล่านั้น อย่างไร เป็นอธิกรณ์ด้วย เป็นวิวาทด้วย วิวาทาธิกรณ์ เป็นอธิกรณ์ด้วย เป็นวิวาทด้วย.

ว่าด้วยอนุวาทาธิกรณ์

[๑๐๖๕] การโจทเป็นอนุวาทาธิกรณ์ การโจทไม่เป็นอธิกรณ์ อธิกรณ์ไม่เป็นการโจท เป็นอธิกรณ์ด้วย เป็นการโจทด้วย บางทีการโจทเป็นอนุวาทาธิกรณ์ บางทีการโจทไม่เป็นอธิกรณ์ บางทีอธิกรณ์ไม่เป็นการโจท บางทีเป็นอธิกรณ์ด้วยเป็นการโจทด้วย.

ในข้อเหล่านั้น อย่างไร การโจทเป็นอนุวาทาธิกรณ์?

ภิกษุทั้งหลายในพระธรรมวินัยนี้ ย่อมโจทภิกษุ ด้วยศีลวิบัติ อาจารวิบัติ ทิฏฐิวิบัติ หรืออาชีววิบัติ การโจท การกล่าวหา การฟ้องร้อง การประท้วง ความเป็นผู้คล้อยตาม การทำความอุตสาหะโจท การตามเพิ่มกำลังให้ ในเรื่องนั้น อันใด นี้การโจท เป็นอนุวาทาธิกรณ์.

ในข้อเหล่านั้น อย่างไร การโจท ไม่เป็นอธิกรณ์?

มารดาฟ้องบุตรบ้าง บุตรฟ้องมารดาบ้าง บิดาฟ้องบุตรบ้าง บุตรฟ้องบิดาบ้าง พี่ชายฟ้องน้องชายบ้าง พี่ชายฟ้องน้องหญิงบ้าง น้องหญิงฟ้องพี่ชายบ้าง เพื่อนฟ้องเพื่อนบ้าง นี้การโจทไม่เป็นอธิกรณ์

ในข้อเหล่านั้น อย่างไร อธิกรณ์ไม่เป็นการโจท?

อาปัตตาธิกรณ์ กิจจาธิกรณ์ วิวาทาธิกรณ์ นี้อธิกรณ์ไม่เป็นการโจท.

ในข้อเหล่านั้น อย่างไร เป็นอธิกรณ์ด้วย เป็นการโจทด้วย? อนุวาทาธิกรณ์ เป็นอธิกรณ์ด้วย เป็นการโจทด้วย.

ว่าด้วยอาปัตตาธิกรณ์

[๑๐๖๖] อาบัติเป็นอาปัตตาธิกรณ์ อาบัติไม่เป็นอธิกรณ์ อธิกรณ์ไม่เป็นอาบัติ เป็นอธิกรณ์ด้วย เป็นอาบัติด้วย บางทีอาบัติเป็นอาปัตตาธิกรณ์ บางทีอาบัติไม่เป็นอธิกรณ์ บางทีอธิกรณ์ไม่เป็นอาบัติ บางทีเป็นอธิกรณ์ด้วยเป็นอาบัติด้วย.

ในข้อเหล่านั้น อย่างไร อาบัติเป็นอาปัตตาธิกรณ์?

กองอาบัติทั้ง ๕ เป็นอาปัตตาธิกรณ์ กองอาบัติทั้ง ๗ เป็นอาปัตตาธิกรณ์ นี้อาบัติเป็นอาปัตตาธิกรณ์.

ในข้อเหล่านั้น อย่างไร อาบัติไม่เป็นอธิกรณ์?

โสดาบัติ สมาบัติ นี้อาบัติไม่เป็นอธิกรณ์.

ในข้อเหล่านั้น อย่างไร อธิกรณ์ไม่เป็นอาบัติ?

กิจจาธิกรณ์ วิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ นี้อธิกรณ์ไม่เป็นอาบัติ.

ในข้อเหล่านั้น อย่างไร เป็นอธิกรณ์ด้วย เป็นอาบัติด้วย? อาปัตตาธิกรณ์ เป็นอธิกรณ์ด้วย เป็นอาบัติด้วย.

ว่าด้วยกิจจาธิกรณ์

[๑๐๖๗] กิจเป็นกิจจาธิกรณ์ กิจไม่เป็นอธิกรณ์ อธิกรณ์ไม่เป็นกิจ เป็นกิจด้วย เป็นอธิกรณ์ด้วย บางทีกิจเป็นกิจจาธิกรณ์ บางทีกิจไม่เป็นอธิกรณ์ บางทีอธิกรณ์ไม่เป็นกิจ บางทีเป็นอธิกรณ์ด้วย เป็นกิจด้วย.

ในข้อเหล่านั้น อย่างไร กิจเป็นกิจจาธิกรณ์?

ความมีแห่งกิจ ความมีแห่งกรณียะของสงฆ์อันใด คือ อปโลกนกรรม ญัตติกรรม ญัตติทุติยกรรม ญัตติจตุตถกรรม นี้กิจเป็นกิจจาธิกรณ์.

ในข้อเหล่านั้น อย่างไร กิจไม่เป็นอธิกรณ์?

กิจที่พึงทำแก่พระอาจารย์ กิจที่พึงทำแก่พระอุปัชฌาย์ กิจที่พึงทำแก่ภิกษุปูนอุปัชฌาย์ กิจที่พึงทำแก่ภิกษุปูนอาจารย์ นี้กิจไม่เป็นอธิกรณ์.

ในข้อเหล่านั้น อย่างไร อธิกรณ์ไม่เป็นกิจ?

วิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์ นี้อธิกรณ์ไม่เป็นกิจ.

ในข้อเหล่านั้น อย่างไร เป็นอธิกรณ์ด้วย เป็นกิจด้วย?

กิจจาธิกรณ์ เป็นอธิกรณ์ด้วย เป็นกิจด้วย.

อธิกรณเภท จบ

หัวข้อประจำเรื่อง

[๑๐๖๘] อธิกรณ์ ๑ การฟื้น ๑ อาการ ๑ บุคคล ๑ นิทาน ๑ เหตุ ๑ ปัจจัย ๑ มูล ๑ สมุฏฐาน ๑ เป็นอาบัติ ๑ มีอธิกรณ์ ๑ ในที่ใด ๑ แยกกัน ๑ นิทาน ๑ เหตุ ๑ ปัจจัย ๑ มูล ๑ สมุฏฐาน ๑ พยัญชนะ ๑ วิวาท ๑ อธิกรณ์ ๑ ตามที่กล่าวนี้ จัดลงในประเภทอธิกรณ์ ด้วยประการฉะนี้แล.

หัวข้อประจำเรื่อง จบ

คาถาสังคณิกะอีกนัยหนึ่ง

เรื่องโจทเป็นต้น

[๑๐๖๙] ท่านพระอุบาลีทูลถามว่า การโจทเพื่อประสงค์อะไร? การสอบสวนเพื่อเหตุอะไร? สงฆ์เพื่อประโยชน์อะไร? ส่วนการลงมติเพื่อเหตุอะไร?

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า การโจทเพื่อประสงค์ให้ระลึกถึงความผิด. การสอบสวนเพื่อประสงค์จะข่ม สงฆ์เพื่อประโยชน์ให้ช่วยกันพิจารณา ส่วนการลงมติ เพื่อให้การวินิจฉัยแต่ละเรื่องเสร็จสิ้นไป.

เธออย่าด่วนพูด อย่าพูดเสียงดุดัน อย่ายั่วความโกรธ ถ้าเธอเป็นผู้วินิจฉัยอธิกรณ์ อย่าพูดโดยผลุนผลัน อย่ากล่าวถ้อยคำชวนวิวาท ไม่กอปรด้วยประโยชน์ วัตรคือการซักถาม อนุโลมแก่สิกขาบทอันพระพุทธเจ้าผู้เฉียบแหลม มีพระปัญญาทรงวางไว้ ตรัสไว้ดีแล้ว ในพระสูตร อุภโตวิภังค์ ในพระวินัย คือ ขันธกะ ในอนุโลม คือ บริวาร ในพระบัญญัติ คือ วินัยปิฎก และในอนุโลมิกะ คือ มหาประเทศ เธอจงพิจารณา วัตรคือการซักถามนั้น อย่าให้เสียคติที่เป็นไปในสัมปรายภพ เธอผู้ใฝ่หาประโยชน์เกื้อกูล จงซักถามถ้อยคำที่กอปรด้วยประโยชน์ โดยกาล สำนวนที่กล่าวโดยผลุนผลันของจำเลย และโจทก์ เธออย่าพึงเชื่อถือ โจทก์ฟ้องว่าต้องอาบัติ แต่จำเลยปฏิเสธว่าไม่ได้ต้องอาบัติ เธอต้องสอบสวนทั้งสองฝ่าย พึงปรับตามคำรับสารภาพ และถ้อยคำสำนวน คำรับสารภาพ เรากล่าวไว้ในหมู่ภิกษุลัชชี แต่ข้อนั้น ไม่มีในหมู่ภิกษุอลัชชี อนึ่ง ภิกษุอลัชชีพูดมาก เธอพึงปรับตามถ้อยคำสำนวน ดังกล่าวแล้ว.

อลัชชีบุคคล

[๑๐๗๐] อุ. อลัชชีเป็นคนเช่นไร คำรับสารภาพของผู้ใดฟังไม่ขึ้น ข้าพระพุทธเจ้าทูลถามพระองค์ถึงข้อนั้น คนเช่นไร พระองค์ตรัสเรียกว่า

อลัชชีบุคคล?

พ. ผู้ที่แกล้งต้องอาบัติ ปกปิดอาบัติ และถึงอคติ คนเช่นนี้ เราเรียกว่า อลัชชีบุคคล.

ลัชชีบุคคล

[๑๐๗๑] อุ. จริง พระพุทธเจ้าข้า แม้ข้าพระพุทธเจ้าก็ทราบเกล้าว่าคนเช่นนี้ เป็นอลัชชีบุคคล แต่ข้าพระพุทธเจ้าทูลถามพระองค์ถึงข้ออื่น คนเช่นไร พระองค์ตรัสเรียกว่า ลัชชีบุคคล?

พ. ผู้ที่ไม่แกล้งต้องอาบัติ ไม่ปกปิดอาบัติ ไม่ถึงอคติ คนเช่นนี้ เราเรียกว่า ลัชชีบุคคล.

บุคคลผู้โจทก์ไม่เป็นธรรม

[๑๐๗๒] อุ. จริง พระพุทธเจ้าข้า แม้ข้าพระพุทธเจ้าก็ทราบเกล้าว่า คนเช่นนี้ตรัสเรียกว่า ลัชชีบุคคล แต่ข้าพระพุทธเจ้าทูลถามพระองค์ถึงผู้อื่น คนเช่นไรตรัสเรียกว่า ผู้โจทก์ไม่เป็นธรรม?

พ. ภิกษุโจทโดยกาลไม่ควร ๑ โจทด้วยเรื่องไม่เป็นจริง ๑ โจทด้วยคำหยาบ ๑ โจทด้วยคำไม่ประกอบด้วยประโยชน์ ๑ มุ่งร้ายโจท ไม่มีเมตตาจิตโจท ๑ คนเช่นนี้ เราเรียกว่า ผู้โจทก์ไม่เป็นธรรม.

บุคคลผู้โจทก์เป็นธรรม

[๑๐๗๓] อุ. จริง พระพุทธเจ้าข้า แม้ข้าพระพุทธเจ้าก็ทราบเกล้าว่า คนเช่นนี้ตรัสเรียกว่า ผู้โจทก์ไม่เป็นธรรม แต่ข้าพระพุทธเจ้า ทูลถามพระองค์ถึงข้ออื่น คนเช่นไรตรัสเรียกว่าผู้โจทก์เป็นธรรม?

พ. ภิกษุโจทโดยกาล ๑ โจทด้วยเรื่องจริง ๑ โจทด้วยคำสุภาพ ๑ โจทด้วยคำประกอบด้วยประโยชน์ ๑ มีเมตตาจิตโจท ไม่มุ่งร้ายโจท ๑ คนเช่นนี้เราเรียกว่า ผู้โจทก์เป็นธรรม.

คนโจทก์ผู้โง่เขลา

[๑๐๗๔] อุ. จริง พระพุทธเจ้าข้า แม้ข้าพระพุทธเจ้าก็ทราบเกล้าว่า บุคคลเช่นนี้ ตรัสเรียกว่า ผู้โจทก์เป็นธรรม แต่ข้าพระพุทธเจ้า ทูลถามพระองค์ถึงข้ออื่น คนเช่นไร ตรัสเรียกว่าโจทก์ผู้เขลา?

พ. บุคคลไม่รู้คำต้นและคำหลัง ๑ ไม่ฉลาดในคำต้นและคำหลัง ๑ ไม่รู้ทางแห่งถ้อยคำอันต่อเนื่องกัน ๑ ไม่ฉลาดต่อทางแห่งถ้อยคำอันต่อเนื่องกัน ๑ คนเช่นนี้เราเรียกว่าโจทก์ผู้เขลา.

คนโจทก์ผู้ฉลาด

[๑๐๗๕] อุ. จริง พระพุทธเจ้าข้า แม้ข้าพระพุทธเจ้าก็ทราบเกล้าว่า คนเช่นนี้ตรัสเรียกว่า โจทก์ผู้เขลา แต่ข้าพระพุทธเจ้าทูลถามพระองค์ถึงข้ออื่น คนเช่นไร ตรัสเรียก โจทก์ผู้ฉลาด?

พ. บุคคลรู้คำต้นและคำหลัง ๑ ฉลาดในคำต้นและคำหลัง ๑ รู้ทางแห่งถ้อยคำอันต่อเนื่องกัน ๑ ฉลาดต่อทางแห่งถ้อยคำอันต่อเนื่องกัน ๑ คนเช่นนี้เราเรียกว่า โจทก์ผู้ฉลาด.

การโจท

[๑๐๗๖] อุ. จริง พระพุทธเจ้าข้า แม้ข้าพระพุทธเจ้าก็ทราบเกล้าว่า คนเช่นนี้ ตรัสเรียกว่า โจทก์ผู้ฉลาด แต่ข้าพระพุทธเจ้าขอทูลถามพระองค์ถึงข้ออื่น อย่างไร พระองค์ตรัสว่าเรียกว่าการโจท?

พ. เพราะเหตุที่โจทด้วยศีลวิบัติ ๑ อาจารวิบัติ ๑ ทิฏฐิวิบัติ ๑ และแม้ด้วยอาชีววิบัติ ๑ ฉะนั้น เราจึงเรียกว่าการโจท.

คาถาสังคณิกะอีกนัยหนึ่ง จบ

โจทนากัณฑ์

ข้อซักถามของภิกษุผู้วินิจฉัยอธิกรณ์

[๑๐๗๗] ภิกษุผู้วินิจฉัยอธิกรณ์ พึงถามโจทก์ว่า ผู้มีอายุ ข้อที่ท่านโจทภิกษุรูปนี้นั้น โจทเพราะเรื่องอะไร ท่านโจทด้วยศีลวิบัติ อาจารวิบัติ หรือโจทด้วยทิฏฐิวิบัติ? ถ้าโจทก์นั้นตอบอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าโจทด้วยศีลวิบัติ โจทด้วยอาจารวิบัติ หรือว่าข้าพเจ้าโจทด้วยทิฏฐิวิบัติ. ภิกษุผู้วินิจฉัยอธิกรณ์ พึงซักถามโจทก์ อย่างนี้ว่า ท่านรู้ศีลวิบัติ อาจารวิบัติ ทิฏฐิวิบัติ หรือ? ถ้าโจทก์ตอบอย่างนี้ว่า ผู้มีอายุ ข้าพเจ้ารู้ศีลวิบัติ รู้อาจารวิบัติ รู้ทิฏฐิวิบัติ. ภิกษุผู้วินิจฉัยอธิกรณ์พึงซักถามโจทก์อย่างนี้ว่า ผู้มีอายุ ก็ศีลวิบัติเป็นไฉน อาจารวิบัติเป็นไฉน ทิฏฐิวิบัติเป็นไฉน? ถ้าโจทก์ตอบอย่างนี้ว่า ปาราชิก ๔ สังฆาทิเสส ๑๓ นี้จัดเป็นศีลวิบัติ ถุลลัจจัย ปาจิตตีย์ ปาฏิเทสนียะ ทุกกฏ ทุพภาสิต นี้เป็นอาจารวิบัติ มิจฉาทิฏฐิ อันตคาหิกทิฏฐิ นี้เป็นทิฏฐิวิบัติ.

ภิกษุผู้วินิจฉัยอธิกรณ์ พึงซักถามโจทก์อย่างนี้ว่า ผู้มีอายุ ข้อที่ท่านโจทภิกษุรูปนี้
นั้น โจทด้วยเรื่องที่เห็น ด้วยเรื่องที่ได้ยินได้ฟัง หรือด้วยเรื่องที่รังเกียจ? ถ้าโจทก์ตอบอย่างนี้
ว่า ข้าพเจ้าโจทด้วยเรื่องที่เห็น โจทด้วยเรื่องที่ได้ยินได้ฟัง หรือว่าข้าพเจ้าโจทด้วยเรื่องที่รังเกียจ.
ภิกษุผู้วินิจฉัยอธิกรณ์ พึงซักถามโจทก์ต่อไปว่า ผู้มีอายุ ข้อที่ท่านโจทภิกษุรูปนี้
ด้วยเรื่องที่เห็นนั้น ท่านเห็นอะไร? เห็นอย่างไร? เห็นเมื่อไร? เห็นที่ไหน? ท่านเห็นภิกษุ
รูปนี้ต้องอาบัติปาราชิก หรือท่านเห็นภิกษุรูปนี้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ถุลลัจจัย ปาจิตตีย์
ปาฏิเทสนียะ ทุกกฏ หรือ? ท่านอยู่ที่ไหน? และภิกษุรูปนี้อยู่ที่ไหน? ท่านทำอะไรอยู่?
ภิกษุรูปนี้ทำอะไรอยู่?
ถ้าโจทก์ตอบอย่างนี้ว่า ผู้มีอายุ ข้าพเจ้ามิได้โจทภิกษุรูปนี้ด้วยเรื่องที่เห็น แต่ว่า
ข้าพเจ้าโจทด้วยเรื่องที่ได้ยินได้ฟัง. ภิกษุผู้วินิจฉัยอธิกรณ์ พึงซักถามอย่างนี้ว่า ข้อที่ท่านโจท
ภิกษุรูปนี้ ด้วยเรื่องได้ยินได้ฟังนั้น ท่านได้ยินได้ฟังอะไร? ได้ยินได้ฟังว่าอย่างไร? ได้ยินได้
ฟังเมื่อไร? ท่านได้ยินได้ฟังที่ไหน? ท่านได้ยินได้ฟังว่าภิกษุนี้ ต้องอาบัติปาราชิก หรือ ท่าน
ได้ยินได้ฟังว่าภิกษุนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ถุลลัจจัย ปาจิตตีย์ ปาฏิเทสนียะ ทุกกฏ ทุพภาสิต
หรือ? ท่านได้ยินได้ฟังต่อภิกษุ หรือ ได้ยินได้ฟังต่อภิกษุณี สิกขมานา สามเณร สามเณรี
อุบาสก อุบาสิกา พระราชา ราชมหาอำมาตย์ เดียรถีย์ สาวกของเดียรถีย์ หรือ?
ถ้าโจทก์ตอบอย่างนี้ว่า ผู้มีอายุ ข้าพเจ้ามิได้โจทภิกษุรูปนี้ด้วยเรื่องที่ได้ยินได้ฟัง แต่
ข้าพเจ้าโจทด้วยเรื่องที่รังเกียจ.
ภิกษุผู้วินิจฉัยอธิกรณ์ พึงซักถามโจทก์อย่างนี้ว่า ผู้มีอายุ ข้อที่ท่านโจทภิกษุรูปนี้
ด้วยเรื่องที่รังเกียจนั้น ท่านรังเกียจอะไร? รังเกียจว่าอย่างไร? รังเกียจเมื่อไร? รังเกียจที่ไหน?
ท่านรังเกียจว่าภิกษุรูปนี้ต้องอาบัติปาราชิก หรือท่านรังเกียจว่าภิกษุรูปนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส
ถุลลัจจัย ปาจิตตีย์ ปาฏิเทสนียะ ทุกกฏ ทุพภาสิต หรือ? ท่านได้ยินได้ฟังต่อภิกษุจึงรังเกียจ
หรือ ท่านได้ยินได้ฟังต่อภิกษุณี สิกขมานา สามเณร สามเณรี อุบาสก อุบาสิกา พระราชา
ราชมหาอำมาตย์ เดียรถีย์ สาวกของเดียรถีย์แล้วรังเกียจ หรือ?

เปรียบเทียบอธิกรณ์

[๑๐๗๘] เรื่องที่เห็นสมด้วยเรื่องที่เห็น เรื่องที่เห็นเทียบกันได้กับเรื่องที่เห็น
แต่บุคคลนั้นไม่ยอมรับ เพราะอาศัยการเห็นบุคคลนั้น ถูกรังเกียจโดย

ไม่มีมูล พึงปรับอาบัติตามปฏิญญา พึงทำอุโบสถกับบุคคลนั้น. เรื่องที่ได้ยินได้ฟังสมด้วยเรื่องที่ได้ยินได้ฟัง เรื่องที่ได้ยินได้ฟังเทียบกันได้กับเรื่องที่ได้ยินได้ฟัง แต่บุคคลนั้นไม่ยอมรับเพราะอาศัยการได้ยินได้ฟัง บุคคลนั้นถูกรังเกียจโดยไม่มีมูล พึงปรับอาบัติตามปฏิญญา พึงทำอุโบสถกับบุคคลนั้น. เรื่องที่ได้ทราบสมด้วยเรื่องที่ได้ทราบ เรื่องที่ได้ทราบเทียบกันได้กับเรื่องที่ได้ทราบ แต่บุคคลนั้นไม่ยอมรับเพราะอาศัยการได้ทราบ บุคคลนั้นถูกรังเกียจโดยไม่มีมูล พึงปรับอาบัติตามปฏิญญา พึงทำอุโบสถกับบุคคลนั้น เถิด.

ว่าด้วยเบื้องต้นของการโจทเป็นต้น

[๑๐๗๙] ถามว่า การโจท มีอะไรเป็นเบื้องต้น มีอะไรเป็นท่ามกลาง มีอะไรเป็นที่สุด?

ตอบว่า การโจท มีขอโอกาสเป็นเบื้องต้น มีการทำเป็นท่ามกลาง มีการระงับเป็นที่สุด.

ถ. การโจท มีมูลเท่าไร? มีวัตถุเท่าไร? มีภูมิเท่าไร? โจทด้วยอาการเท่าไร?

ต. การโจท มีมูล ๒ มีวัตถุ ๓ มีภูมิ ๕ โจทด้วยอาการ ๒ อย่าง.

ถ. การโจทมีมูล ๒ เป็นไฉน?

ต. การโจท มีมูล ๑ การโจทไม่มีมูล ๑ นี้การโจทมีมูล ๒.

ถ. การโจท มีวัตถุ ๓ เป็นไฉน?

ต. เรื่องที่เห็น ๑ เรื่องที่ได้ยินได้ฟัง ๑ เรื่องที่รังเกียจ ๑ นี้การโจทมีวัตถุ ๓.

ถ. การโจท มีภูมิ ๕ เป็นไฉน?

ต. จักพูดโดยกาลอันควร จักไม่พูดโดยกาลไม่ควร ๑ จักพูดด้วยคำจริง จักไม่พูดด้วยคำไม่จริง ๑ จักพูดด้วยคำสุภาพ จักไม่พูดด้วยคำหยาบ ๑ จักพูดด้วยคำประกอบด้วยประโยชน์ จักไม่พูดด้วยคำไม่ประกอบด้วยประโยชน์ ๑ จักมีเมตตาจิตพูด จักไม่มุ่งร้ายพูด ๑ นี้การโจทมีภูมิ ๕.

ถ. โจทด้วยอาการ ๒ อย่าง เป็นไฉน

ต. โจทด้วยกายหรือโจทด้วยวาจา นี้โจทด้วยอาการ ๒ อย่าง.

ข้อปฏิบัติของโจทก์และจำเลยเป็นต้น

[๑๐๘๐] โจทก์ควรปฏิบัติอย่างไร? จำเลยควรปฏิบัติอย่างไร? สงฆ์ควรปฏิบัติอย่างไร? ภิกษุผู้วินิจฉัยอธิกรณ์ควรปฏิบัติอย่างไร?

ถามว่า โจทก์ ควรปฏิบัติอย่างไร?

ตอบว่า โจทก์พึงตั้งอยู่ในธรรม ๕ อย่างแล้วจึงโจทผู้อื่น คือ จักพูดโดยกาลอันควร จักไม่พูดโดยกาลไม่ควร ๑ จักพูดด้วยคำจริง จักไม่พูดด้วยคำไม่จริง ๑ จักพูดด้วยคำสุภาพ จักไม่พูดด้วยคำหยาบ ๑ จักพูดด้วยคำประกอบด้วยประโยชน์ จักไม่พูดด้วยคำไม่ประกอบด้วยประโยชน์ ๑ จักมีเมตตาจิตพูด จักไม่มุ่งร้ายพูด ๑ โจทก์ควรปฏิบัติอย่างนี้.

ถ. จำเลย ควรปฏิบัติอย่างไร?

ต. จำเลย พึงตั้งอยู่ในธรรม ๒ ประการ คือ ในความสัตย์ ๑ ในความไม่ขุ่นเคือง ๑ จำเลยควรปฏิบัติอย่างนี้.

ถ. สงฆ์ ควรปฏิบัติอย่างไร

ต. สงฆ์พึงรู้คำที่เข้าประเด็นและไม่เข้าประเด็น สงฆ์ควรปฏิบัติอย่างนี้.

ถ. ภิกษุผู้วินิจฉัยอธิกรณ์ ควรปฏิบัติอย่างไร?

ต. ภิกษุผู้วินิจฉัยอธิกรณ์ พึงระงับอธิกรณ์นั้น โดยประการที่อธิกรณ์นั้น จะระงับโดยธรรม โดยวินัย โดยสัตถุศาสน์. ภิกษุผู้วินิจฉัยอธิกรณ์ ควรปฏิบัติอย่างนี้.

ว่าด้วยอุโบสถเป็นต้น

[๑๐๘๑] ถามว่า อุโบสถเพื่อประโยชน์อะไร? ปวารณาเพื่อเหตุอะไร? ปริวาสเพื่อประโยชน์อะไร? การชักเข้าหาอาบัติเดิมเพื่อเหตุอะไร? มานัตเพื่อประโยชน์อะไร? อัพภานเพื่อเหตุอะไร?

ตอบว่า อุโบสถเพื่อประโยชน์แก่ความพร้อมเพรียง. ปวารณาเพื่อประโยชน์แก่ความหมดจด. ปริวาสเพื่อประโยชน์แก่มานัต. การชักเข้าหาอาบัติเดิมเพื่อประโยชน์แก่นิคคหะ. มานัตเพื่อประโยชน์แก่อัพภาน. อัพภานเพื่อประโยชน์แก่ความหมดจด. ภิกษุผู้วินิจฉัยอธิกรณ์มีปัญญาทรามโง่เขลา และไม่มีความเคารพในสิกขา บริภาษพระเถระทั้งหลาย เพราะ

ฉันทาคติ โทสาคติ ภยาคติ โมหาคติ เป็นผู้ขุดตน กำจัดอินทรีย์แล้ว เพราะกายแตกย่อมเข้าถึงนรก. ภิกษุผู้วินิจฉัยอธิกรณ์ไม่พึงเห็นแก่อามิส และไม่พึงเห็นแก่บุคคล ควรเว้นสองอย่างนั้นแล้ว ทำตามที่เป็นธรรม. โจทก์เป็นผู้มักโกรธ มักถือโกรธ ดุร้าย แสร้งกล่าวบริภาษ ย่อมปลูกอนาบัติว่าอาบัติ โจทก์เช่นนั้นชื่อว่าย่อมเผาตน.

โจทก์กระซิบใกล้หูคอยจับผิด ยังการวินิจฉัยให้บกพร่อง เสพทางผิด ย่อมปลูกอนาบัติว่าอาบัติ โจทก์เช่นนั้นชื่อว่าย่อมเผาตน.

โจทก์ฟ้องโดยกาลอันไม่ควร ฟ้องด้วยคำไม่จริง ฟ้องด้วยคำหยาบ ฟ้องด้วยคำไม่ประกอบด้วยประโยชน์ มุ่งร้ายฟ้อง ไม่มีเมตตาจิตฟ้อง ปลูกอนาบัติว่าอาบัติ โจทก์เช่นนั้นชื่อว่าย่อมเผาตน.

โจทก์ไม่รู้ธรรมและอธรรม ไม่ฉลาดในธรรมและอธรรม ปลูกอนาบัติว่าอาบัติ โจทก์เช่นนั้นชื่อว่าย่อมเผาตน.

โจทก์ไม่รู้วินัยและอวินัย ไม่ฉลาดในวินัยและอวินัย ปลูกอนาบัติว่าอาบัติ โจทก์เช่นนั้นชื่อว่าย่อมเผาตน.

โจทก์ไม่รู้สิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงภาษิตแล้วและมิได้ทรงภาษิต ไม่ฉลาดในสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงภาษิตแล้วและไม่ได้ภาษิต ปลูกอนาบัติว่าอาบัติ โจทก์เช่นนั้นชื่อว่าย่อมเผาตน.

โจทก์ไม่รู้สิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงประพฤติและไม่ได้ทรงประพฤติ ไม่ฉลาดในสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงประพฤติและไม่ได้ทรงประพฤติ ปลูกอนาบัติว่าอาบัติ โจทก์เช่นนั้นชื่อว่าย่อมเผาตน. โจทก์ไม่รู้สิ่งที่ทรงบัญญัติและไม่ได้ทรงบัญญัติ ไม่ฉลาดในสิ่งที่ทรงบัญญัติและไม่ได้ทรงบัญญัติ ปลูกอนาบัติว่าอาบัติ โจทก์เช่นนั้นชื่อว่าย่อมเผาตน.

โจทก์ไม่รู้อาบัติและอนาบัติ ไม่ฉลาดในอาบัติและอนาบัติ ปลูกอนาบัติว่าอาบัติ โจทก์เช่นนั้นชื่อว่าย่อมเผาตน. โจทก์ไม่รู้อาบัติเบาและอาบัติหนัก ไม่ฉลาดในอาบัติเบาและอาบัติหนัก ปลูกอนาบัติว่าอาบัติ โจทก์เช่นนั้นชื่อว่าย่อมเผาตน.

โจทก์ไม่รู้อาบัติมีส่วนเหลือและอาบัติไม่มีส่วนเหลือ ไม่ฉลาด
ในอาบัติมีส่วนเหลือและอาบัติไม่มีส่วนเหลือ ปลูกอนาบัติว่าอาบัติ
โจทก์เช่นนั้นชื่อว่าย่อมเผาตน.

โจทก์ไม่รู้อาบัติชั่วหยาบและอาบัติไม่ชั่วหยาบ ไม่ฉลาดในอาบัติ
ชั่วหยาบและอาบัติไม่ชั่วหยาบ ปลูกอนาบัติว่าอาบัติ โจทก์เช่นนั้น
ชื่อว่าย่อมเผาตน.

โจทก์ไม่รู้คำต้นและคำหลัง ไม่ฉลาดต่อคำต้นและคำหลัง ปลูก
อนาบัติว่าอาบัติ โจทก์เช่นนั้นชื่อว่าย่อมเผาตน.

โจทก์ไม่รู้ทางถ้อยคำอันต่อเนื่องกัน ไม่ฉลาดต่อทางถ้อยคำอัน
ต่อเนื่องกัน ปลูกอนาบัติว่าอาบัติ โจทก์เช่นนั้นชื่อว่าย่อมเผาตนแล.

โจทนากัณฑ์ จบ

หัวข้อประจำเรื่อง

[๑๐๘๒] คำสั่งสอน การโจท ผู้วินิจฉัยอธิกรณ์ เบื้องต้น มูลอุโบสถ คติตั้งอยู่
ในโจทนากัณฑ์แล.

จูฬสงคราม

ข้อปฏิบัติของภิกษุผู้เข้าสงคราม

[๑๐๘๓] อันภิกษุผู้เข้าสงครามเมื่อเข้าหาสงฆ์พึงเป็นผู้มีจิตยำเกรง มีจิตเสมอด้วยผ้า
เช็ดธุลี เข้าหาสงฆ์ พึงเป็นผู้รู้จักที่นั่ง รู้จักการนั่ง ไม่เบียดภิกษุผู้เถระ ไม่ห้ามภิกษุผู้อ่อนกว่า
ด้วยอาสนะ พึงนั่งอาสนะตามสมควร ไม่พึงพูดเรื่องต่างๆ ไม่พึงพูดเรื่องดิรัจฉานกถา พึง
กล่าวธรรมเอง หรือพึงเชื้อเชิญภิกษุรูปอื่น ไม่พึงดูหมิ่นอริยดุษณีภาพ.
อันภิกษุผู้วินิจฉัยอธิกรณ์ที่สงฆ์อนุมัติแล้ว มีประสงค์จะวินิจฉัยอธิกรณ์ ไม่พึงถาม
ถึงอุปัชฌาย์ ไม่พึงถามถึงอาจารย์ ไม่พึงถามถึงสัทธิวิหาริก ไม่พึงถามถึงอันเตวาสิก ไม่พึงถาม
ถึงภิกษุปูนอุปัชฌาย์ ไม่พึงถามถึงภิกษุปูนอาจารย์ ไม่พึงถามถึงชาติ ไม่พึงถามถึงชื่อ ไม่พึงถาม
ถึงโคตร ไม่พึงถามถึงอาคม ไม่พึงถามถึงตระกูลประเทศ ไม่พึงถามถึงชาติภูมิ. เพราะเหตุไร?

เพราะความรักหรือความชังจะพึงมีในบุคคลนั้น เมื่อมีความรักหรือความชัง พึงลำเอียงเพราะความชอบบ้าง พึงลำเอียงเพราะความชังบ้าง พึงลำเอียงเพราะความหลงบ้าง พึงลำเอียงเพราะความกลัวบ้าง.

ข้อปฏิบัติของภิกษุผู้วินิจฉัยอธิกรณ์

อันภิกษุผู้วินิจฉัยอธิกรณ์ที่สงฆ์อนุมัติแล้ว มีประสงค์จะวินิจฉัยอธิกรณ์ พึงเป็นผู้หนักในสงฆ์ ไม่พึงเป็นผู้หนักในบุคคล พึงเป็นผู้หนักในพระสัทธรรม ไม่พึงเป็นผู้หนักในอามิส พึงเป็นผู้ไปตามอำนาจแห่งคดี ไม่พึงเป็นผู้เห็นแก่บริษัท พึงวินิจฉัยโดยกาลอันควร ไม่พึงวินิจฉัยโดยกาลไม่ควร พึงวินัยฉัยด้วยคำจริง ไม่พึงวินิจฉัยด้วยคำไม่จริง พึงวินิจฉัยด้วยคำสุภาพ ไม่พึงวินิจฉัยด้วยคำหยาบ พึงวินิจฉัยด้วยคำประกอบด้วยประโยชน์ ไม่พึงวินิจฉัยด้วยคำไม่ประกอบด้วยประโยชน์ พึงเป็นผู้มีเมตตาจิตวินิจฉัย ไม่พึงเป็นผู้มุ่งร้ายวินิจฉัย ไม่พึงเป็นผู้กระซิบที่หู ไม่พึงคอยจับผิด ไม่พึงขยิบตา ไม่พึงเลิกคิ้ว ไม่พึงชะเง้อศีรษะ ไม่พึงทำวิการแห่งมือ ไม่พึงแสดงปลายนิ้วมือ พึงเป็นผู้รู้จักที่นั่ง พึงเป็นผู้รู้จักการนั่ง พึงนั่งบนอาสนะของตน ทอดตาชั่วแอก เพ่งเนื้อความและไม่ลุกจากอาสนะไปข้างไหน ไม่พึงยังการวินิจฉัยให้บกพร่อง ไม่พึงเสพทางผิด ไม่พึงพูดส่ายคำ พึงเป็นผู้ไม่รีบด่วน ไม่ผลุนผลันไม่ดุดัน เป็นผู้อดได้ต่อถ้อยคำ พึงเป็นผู้มีเมตตาจิต คิดเอ็นดูเพื่อประโยชน์ พึงเป็นผู้มีกรุณา ขวนขวายเพื่อประโยชน์ พึงเป็นผู้ไม่พูดพล่อย เป็นผู้พูดมีที่สุด พึงเป็นผู้ไม่ผูกเวร ไม่ขัดเคือง พึงรู้จักตน พึงรู้จักผู้อื่น พึงสังเกตโจทก์ พึงสังเกตจำเลย พึงกำหนดรู้ผู้โจทก์ไม่เป็นธรรม พึงกำหนดรู้ผู้ถูกโจทไม่เป็นธรรม พึงกำหนดรู้ผู้โจทก์เป็นธรรม พึงกำหนดรู้ผู้ถูกโจทเป็นธรรม พึงกำหนดข้อความอันสองฝ่ายกล่าวมิให้ตกหล่น ไม่แซมข้อความอันเขาไม่ได้กล่าว พึงจำบทพยัญชนะ อันเข้าประเด็นไว้เป็นอย่างดีสอบสวนจำเลย แล้วพึงปรับตามคำรับสารภาพ โจทก์หรือจำเลยประหม่า พึงพูดเอาใจ เป็นผู้ขลาด พึงพูดปลอบ เป็นผู้ดุ พึงห้ามเสีย เป็นผู้ไม่สะอาดพึงดัดเสีย เป็นผู้ตรง พึงประพฤติต่อด้วยความอ่อนโยน ไม่พึงถึงฉันทาคติ โทสาคติ โมหาคติ ภยาคติ พึงวางตนเป็นกลาง ทั้งในธรรม ทั้งในบุคคล.

ก็แล ภิกษุผู้วินิจฉัยอธิกรณ์ เมื่อวินิจฉัยอธิกรณ์ด้วยอาการ อย่างนี้ ชื่อว่าเป็นผู้ทำตามคำสอนของพระศาสดา เป็นที่รักที่ชอบใจที่เคารพ ที่สรรเสริญ แห่งสพรหมจารีทั้งหลายผู้เป็นวิญญู.

ว่าด้วยประโยชน์แห่งสูตรเป็นต้น

[๑๐๘๔] สูตร เพื่อประโยชน์แก่การเทียบเคียง ข้ออุปมา เพื่อประโยชน์แก่การชี้ความ เนื้อความ เพื่อประโยชน์ที่ให้เขาเข้าใจ การย้อนถาม เพื่อประโยชน์แก่ความดำรงอยู่ การขอโอกาส เพื่อประโยชน์แก่การโจท การโจท เพื่อประโยชน์แก่การให้จำเลยระลึกโทษ การให้ระลึก เพื่อประโยชน์แก่ความเป็นผู้มีถ้อยคำอันจะพึงกล่าว ความเป็นผู้มีถ้อยคำอันจะพึงกล่าว เพื่อประโยชน์แก่การกังวล การกังวลเพื่อประโยชน์แก่การวินิจฉัย การวินิจฉัย เพื่อประโยชน์แก่การพิจารณา การพิจารณาเพื่อประโยชน์แก่การถึงฐานะและมิใช่ฐานะ การถึงฐานะและมิใช่ฐานะ เพื่อประโยชน์ข่มบุคคลผู้เก้อยาก เพื่อประโยชน์ยกย่องภิกษุมีศีลเป็นที่รัก สงฆ์เพื่อประโยชน์แก่การสอดส่องและรับรอง บุคคลที่สงฆ์อนุมัติแล้ว ตั้งอยู่ในตำแหน่งผู้ใหญ่ ตั้งอยู่ในตำแหน่งผู้ไม่แกล้งกล่าวให้ผิด.

ประโยชน์แห่งวินัยเป็นต้น

วินัยเพื่อประโยชน์แก่ความสำรวม ความสำรวมเพื่อประโยชน์แก่ความไม่เดือดร้อน ความไม่เดือดร้อนเพื่อประโยชน์แก่ความปราโมทย์ ความปราโมทย์เพื่อประโยชน์แก่ความปีติ ความปีติเพื่อประโยชน์แก่ปัสสัทธิ ปัสสัทธิเพื่อประโยชน์แก่ความสุข ความสุขเพื่อประโยชน์แก่สมาธิ สมาธิเพื่อประโยชน์แก่ความรู้เห็นตามเป็นจริง ความรู้เห็นตามเป็นจริงเพื่อประโยชน์แก่ความเบื่อหน่าย ความเบื่อหน่ายเพื่อประโยชน์แก่ความสำรอก ความสำรอกเพื่อประโยชน์แก่วิมุตติ วิมุตติเพื่อประโยชน์แก่วิมุตติญาณทัสสนะ วิมุตติญาณทัสสนะเพื่อประโยชน์แก่ความดับสนิทหาปัจจัยมิได้. การกล่าววินัยมีอนุปาทาปรินิพพานนั้นเป็นประโยชน์ การปรึกษาวินัยมีอนุปาทาปรินิพพานนั้นเป็นประโยชน์ เหตุมีอนุปาทาปรินิพพาพนั้นเป็นประโยชน์ ความเงี่ยโสตสดับมีอนุปาทาปรินิพพาพนั้นเป็นประโยชน์ คือ ความพ้นวิเศษแห่งจิต เพราะไม่ยึดมั่น.

อนุโยควัตร

[๑๐๘๕] เธอจงพิจารณาวัตร คือ การซักถาม อนุโลมแก่สิกขาบท อัน
พระพุทธเจ้าผู้เฉียบแหลม มีพระปัญญา ทรงวางไว้ ตรัสไว้ดีแล้วอย่าให้
เสียคติที่เป็นไปในสัมปรายภพ.

ภิกษุใดไม่รู้ วัตถุ วิบัติ อาบัติ นิทาน คำต้น คำหลัง สิ่งที่
ทำแล้ว และยังไม่ได้ทำโดยเสมอ และเป็นผู้ไม่เข้าใจอาการ ภิกษุผู้เช่น
นั้นแล พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ไม่ควรเลือก.

อนึ่ง ภิกษุใดไม่รู้กรรม อธิกรณ์ และไม่เข้าใจสมถะ เป็นผู้กำหนัดขัดเคืองและหลงย่อมลำเอียงเพราะกลัว เพราะหลง ไม่เข้าใจในสัญญัติ ไม่ฉลาดในการพินิจ เป็นผู้ได้พรรคพวกไม่มีความละอาย มีกรรมดำ ไม่เอื้อเฟื้อ ภิกษุผู้เช่นนั้นๆ แลพระผู้มีพระภาคตรัสว่า ไม่ควรเลือก.

ภิกษุใดรู้วัตถุ วิบัติ อาบัติ นิทาน คำต้น คำหลัง สิ่งที่ทำแล้วและยังไม่ได้ทำ โดยเสมอและเป็นผู้เข้าใจอาการ ภิกษุผู้เช่นนั้นๆ แลพระผู้มีพระภาคตรัสว่า ควรเลือก.

อนึ่ง ภิกษุใดรู้กรรม อธิกรณ์ และเข้าใจสมถะ เป็นผู้ไม่กำหนัดไม่ขัดเคือง และไม่หลง ไม่ลำเอียง เพราะกลัว เพราะหลง เข้าใจในสัญญัติ ฉลาดในการพินิจ เป็นผู้ได้พรรคพวก มีความละอาย มีกรรมขาว มีความเคารพ ภิกษุผู้เช่นนั้นๆ แล พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ควรเลือก.

จูฬสงคราม จบ

หัวข้อประจำเรื่อง

[๑๐๘๖] มีจิตยำเกรง ๑ ถาม ๑ หนักในสงฆ์ มิใช่ในบุคคล ๑ สูตรเพื่อประโยชน์แก่การเทียบเคียง ๑ วินัยเพื่ออนุเคราะห์ ๑ หัวข้อตามที่กล่าวนี้มีอุเทศอย่างเดียว ท่านจัดไว้ในจูฬสงครามแล.

มหาสงคราม

ข้อปฏิบัติของภิกษุผู้เข้าสงคราม

[๑๐๘๗] อันภิกษุผู้เข้าสงคราม เมื่อกล่าวในสงฆ์ พึงรู้วัตถุ พึงรู้วิบัติ พึงรู้อาบัติ พึงรู้นิทาน พึงรู้อาการ พึงรู้คำต้นและคำหลัง พึงรู้สิ่งที่ทำแล้วและยังไม่ได้ทำ พึงรู้กรรม พึงรู้อธิกรณ์ พึงรู้สมถะ ไม่พึงถึงฉันทาคติ โทสาคติ โมหาคติ ภยาคติ พึงชี้แจงในสถานะควรชี้แจง พึงพินิจในสถานะควรพินิจ พึงเพ่งเล็งในสถานะควรเพ่งเล็ง พึงเลื่อมใสในสถานะควรเลื่อมใส ไม่พึงหมิ่นพรรคพวกอื่น ด้วยเข้าใจว่า เราได้พรรคพวกแล้ว ไม่พึงหมิ่นผู้มีสุตะน้อย

ด้วยเข้าใจว่า เรามีสุตะมาก ไม่พึงหมิ่นภิกษุผู้อ่อนกว่า ด้วยเข้าใจว่า เราเป็นผู้แก่กว่า ไม่พึงพูดเรื่องที่ยังไม่ถึง ไม่พึงให้เรื่องที่มาถึงแล้วตกหล่นจากธรรมจากวินัย อธิกรณ์นั้นย่อมระงับด้วยธรรม ด้วยวินัย ด้วยสัตถุศาสน์ใด พึงให้อธิกรณ์นั้น ระงับด้วยอย่างนั้น.

ว่าด้วยการรู้วัตถุ

[๑๐๘๘] คำว่า พึงรู้วัตถุ นั้น คือ พึงรู้วัตถุแห่งปาราชิก ๘ สิกขาบท พึงรู้วัตถุแห่งสังฆาทิเสส ๒๓ สิกขาบท พึงรู้วัตถุแห่งอนิยต ๒ สิกขาบท พึงรู้วัตถุแห่งนิสสัคคีย์ ๔๒ สิกขาบท พึงรู้วัตถุแห่งปาจิตตีย์ ๑๘๘ สิกขาบท พึงรู้วัตถุแห่งปาฏิเทสนียะ ๑๒ สิกขาบท พึงรู้วัตถุแห่งทุกกฏทั้งหลาย พึงรู้วัตถุแห่งทุพภาสิตทั้งหลาย.

ว่าด้วยการรู้วิบัติ

[๑๐๘๙] คำว่า พึงรู้วิบัติ คือ พึงรู้ศีลวิบัติ อาจารวิบัติ ทิฏฐิวิบัติ อาชีววิบัติ.

ว่าด้วยการรู้อาบัติ

[๑๐๙๐] คำว่า พึงรู้อาบัติ นั้น คือ พึงรู้อาบัติปาราชิก อาบัติสังฆาทิเสส อาบัติถุลลัจจัย อาบัติปาจิตตีย์ อาบัติปาฏิเทสนียะ อาบัติทุกกฏ อาบัติทุพภาสิต.

ว่าด้วยการรู้นิทาน

[๑๐๙๑] คำว่า พึงรู้นิทาน นั้น คือ พึงรู้นิทานแห่งปาราชิก ๘ สิกขาบท พึงรู้นิทานแห่งสังฆาทิเสส ๒๓ สิกขาบท พึงรู้นิทานแห่งอนิยต ๒ สิกขาบท พึงรู้นิทานแห่งนิสสัคคีย์ ๔๒ สิกขาบท พึงรู้นิทานแห่งปาจิตตีย์ ๑๘๘ สิกขาบท พึงรู้นิทานแห่งปาฏิเทสนียะ ๑๒ สิกขาบท พึงรู้นิทานแห่งทุกกฏทั้งหลาย พึงรู้นิทานแห่งทุพภาสิตทั้งหลาย.

ว่าด้วยการรู้อาการ

[๑๐๙๒] คำว่า พึงรู้อาการ นั้น คือ พึงรู้จักสงฆ์โดยอาการ พึงรู้จักคณะโดยอาการ พึงรู้จักบุคคลโดยอาการ พึงรู้จักโจทก์โดยอาการ พึงรู้จักจำเลยโดยอาการ.

ข้อว่า พึงรู้จักสงฆ์โดยอาการ นั้น คือ พึงรู้จักสงฆ์โดยอาการอย่างนี้ว่า สงฆ์หมู่นี้จะสามารถระงับอธิกรณ์นี้ได้โดยธรรม โดยวินัย โดยสัตถุศาสน์ หรือไม่หนอ.

ข้อว่า พึงรู้จักคณะโดยอาการ นั้น คือ พึงรู้จักคณะโดยอาการอย่างนี้ว่า คณะนี้จะสามารถระงับอธิกรณ์นี้ได้โดยธรรม โดยวินัย โดยสัตถุศาสน์หรือไม่หนอ.

ข้อว่า พึงรู้จักบุคคลโดยอาการ นั้น คือ พึงรู้จักบุคคลโดยอาการอย่างนี้ว่า บุคคล ผู้นี้จะสามารถระงับอธิกรณ์นี้ได้โดยธรรม โดยวินัย โดยสัตถุศาสน์ หรือไม่หนอ.
ข้อว่า พึงรู้จักโจทก์โดยอาการ นั้น คือ พึงรู้จักโจทก์โดยอาการอย่างนี้ว่า ท่านผู้นี้ จักตั้งอยู่ในธรรม ๕ ประการ แล้วโจทก์ผู้อื่น หรือไม่หนอ.
ข้อว่า พึงรู้จักจำเลยโดยอาการ นั้น คือ พึงรู้จักจำเลยโดยอาการอย่างนี้ว่า ท่านผู้นี้ ตั้งอยู่ในธรรม ๒ ข้อ คือ ให้การตามจริงและไม่โกรธ หรือไม่หนอ.

ว่าด้วยรู้คำต้นและคำหลัง

[๑๐๙๓] คำว่า พึงรู้คำต้นและคำหลัง นั้น คือ พึงรู้คำต้นและคำหลังอย่างนี้ว่า ท่านผู้นี้ย้ายวัตถุจากวัตถุ ย้ายวิบัติจากวิบัติ ย้ายอาบัติจากอาบัติ ปฏิเสธแล้วกลับปฏิญาณ ปฏิญญาณแล้วกลับปฏิเสธ หรือสับเรื่องอื่นด้วยเรื่องอื่น หรือไม่หนอ.

ว่าด้วยการรู้สิ่งที่ทำแล้วและยังไม่ได้ทำ

[๑๐๙๔] คำว่า พึงรู้สิ่งที่ทำแล้วและยังไม่ได้ทำ นั้น คือ พึงรู้เมถุนธรรม พึงรู้ อนุโลมแก่เมถุนธรรม พึงรู้บุพพภาคแห่งเมถุน.
ข้อว่า พึงรู้เมถุนธรรม นั้น คือ พึงรู้ความร่วมกันเป็นคู่ๆ.
ข้อว่า พึงรู้อนุโลมแก่เมถุนธรรม นั้น คือ ภิกษุอมองค์กำเนิดของภิกษุอื่น ด้วย ปากของตน
ข้อว่า พึงรู้บุพพภาคแห่งเมถุนธรรม นั้น คือ สี สิ่งมิใช่สี การเคล้าคลึงด้วยกาย วาจาชั่วหยาบ การบำเรอตนด้วยกาม การยังวรรณะให้เกิด.

ว่าด้วยรู้กรรม

[๑๐๙๕] คำว่า พึงรู้กรรม นั้น ได้แก่ พึงรู้กรรม ๑๖ อย่าง คือ พึงรู้อปโลกนกรรม ๔ อย่าง พึงรู้ญัตติกรรม ๔ อย่าง พึงรู้ญัตติทุติยกรรม ๔ อย่าง พึงรู้ญัตติจตุตถกรรม ๔ อย่าง.

ว่าด้วยรู้อธิกรณ์

[๑๐๙๖] คำว่า พึงรู้อธิกรณ์ นั้น ได้แก่ พึงรู้อธิกรณ์ ๔ คือ พึงรู้วิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์ กิจจาธิกรณ์.

ว่าด้วยรู้สมถะ

[๑๐๙๗] คำว่า พึงรู้สมถะ นั้น ได้แก่ พึงรู้สมถะ ๗ คือ พึงรู้สัมมุขาวินัย สติวินัย อมูฬหวินัย ปฏิญญาตกรณะ เยภุยยสิกา ตัสสปาปิยสิกา ติณวัตถารกะ.

ว่าด้วยไม่ถึงฉันทาคติ

[๑๐๙๘] คำว่า ไม่พึงถึงฉันทาคติ นั้น ความว่า เมื่อถึงฉันทาคติ ถึงอย่างไร? ภิกษุบางรูปในธรรมวินัยนี้ คิดว่า ท่านผู้นี้เป็นอุปัชฌาย์ของเรา เป็นอาจารย์ของเรา เป็นสัทธิวิหาริกของเรา เป็นอันเตวาสิกของเรา เป็นผู้ร่วมอุปัชฌาย์ของเรา เป็นผู้ร่วมอาจารย์ของเรา เป็นผู้เคยเห็นกันมากับเรา เป็นผู้เคยร่วมคบกันมากับเรา หรือท่านผู้นี้เป็นญาติสาโลหิตของเรา ดังนี้ เพื่ออนุเคราะห์ผู้นั้น เพื่อตามรักษาท่านผู้นั้น จึงแสดงอธรรมว่าธรรม แสดงธรรมว่าอธรรม แสดงอวินัยว่าวินัย แสดงวินัยว่าอวินัย แสดงสิ่งที่พระตถาคตไม่ได้ตรัสภาษิต ว่าพระตถาคตตรัสภาษิตแล้ว แสดงสิ่งที่พระตถาคตตรัสภาษิตแล้ว ว่าพระตถาคตไม่ได้ตรัสภาษิต แสดงสิ่งที่พระตถาคตไม่ได้ทรงประพฤติมา ว่าพระตถาคตทรงประพฤติมาแล้ว แสดงสิ่งที่พระตถาคตทรงประพฤติมาแล้ว ว่าพระตถาคตไม่ได้ทรงประพฤติมา แสดงสิ่งที่พระตถาคตไม่ได้ทรงบัญญัติ ว่าพระตถาคตทรงบัญญัติแล้ว แสดงสิ่งที่พระตถาคตทรงบัญญัติแล้ว ว่าพระตถาคตไม่ได้ทรงบัญญัติ แสดงอนาบัติว่าอาบัติ แสดงอาบัติว่าอนาบัติ แสดงอาบัติเบาว่าอาบัติหนัก แสดงอาบัติหนักว่าอาบัติเบา แสดงอาบัติมีส่วนเหลือว่าอาบัติไม่มีส่วนเหลือ แสดงอาบัติไม่มีส่วนเหลือว่าอาบัติมีส่วนเหลือ แสดงอาบัติชั่วหยาบว่าอาบัติไม่ชั่วหยาบ แสดงอาบัติไม่ชั่วหยาบว่าอาบัติชั่วหยาบ ภิกษุถึงฉันทาคติด้วยวัตถุ ๑๘ อย่างนี้ ย่อมปฏิบัติ เพื่อไม่เกื้อกูลแก่ชนหมู่มาก เพื่อความไม่เป็นสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่อความพินาศแก่ชนหมู่มาก เพื่อความไม่เกื้อกูล เพื่อทุกข์แก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ภิกษุผู้ถึงฉันทาคติด้วยวัตถุ ๑๘ อย่างนี้ ย่อมบริหารตนให้ถูกขุดถูกกำจัด เป็นผู้ประกอบด้วยโทษ อันวิญญูชนพึงติเตียน และย่อมประสพบาปมิใช่บุญมาก ภิกษุเมื่อถึงฉันทาคติ ย่อมถึงอย่างนี้.

ว่าด้วยไม่ถึงโทสาคติ

[๑๐๙๙] คำว่า ไม่พึงถึงโทสาคติ นั้น ความว่า เมื่อถึงโทสาคติ ถึงอย่างไร? ภิกษุบางรูปในพระธรรมวินัยนี้ ผูกอาฆาตว่า ผู้นี้ได้ก่อความพินาศแก่เราแล้ว ผูกอาฆาตว่า ผู้นี้

กำลังก่อความพินาศแก่เรา ผูกอาฆาตว่า ผู้นี้จักก่อความพินาศแก่เรา ผูกอาฆาตว่า ผู้นี้ได้ก่อความพินาศแก่เราผู้เป็นที่รักที่พอใจ ผูกอาฆาตว่า ผู้นี้กำลังก่อความพินาศแก่เราผู้เป็นที่รักที่พอใจ ผูกอาฆาตว่า ผู้นี้จักก่อความพินาศแก่เราผู้เป็นที่รักที่พอใจ ผูกอาฆาตว่า ผู้นี้ได้ก่อประโยชน์แก่เราผู้ไม่เป็นที่รักไม่เป็นที่พอใจ ผูกอาฆาตว่า ผู้นี้กำลังก่อประโยชน์แก่เราผู้ไม่เป็นที่รักไม่เป็นที่พอใจ ผูกอาฆาตว่า ผู้นี้จักก่อประโยชน์แก่เราผู้ไม่เป็นที่รักไม่เป็นที่พอใจ ภิกษุนั้นอาฆาต ปองร้าย ขุ่นเคือง อันความโกรธครอบงำ เพราะอาฆาตวัตถุ ๙ อย่างนี้ ย่อมแสดงอธรรมว่าธรรม แสดงธรรมว่าอธรรม ... แสดงอาบัติชั่วหยาบว่าอาบัติไม่ชั่วหยาบ แสดงอาบัติไม่ชั่วหยาบว่าอาบัติชั่วหยาบ ภิกษุผู้ถึงโทสาคติเพราะวัตถุ ๑๘ อย่างนี้ ย่อมปฏิบัติเพื่อความไม่เกื้อกูลแก่ชนหมู่มาก เพื่อความไม่เป็นสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่อความพินาศแก่ชนหมู่มาก เพื่อความไม่เกื้อกูล เพื่อทุกข์แก่เทวดาและมนุษย์ ภิกษุผู้ถึงโทสาคติเพราะวัตถุ ๑๘ อย่างนี้ ย่อมบริหารตนให้ถูกขุดถูกกำจัด เป็นผู้ประกอบด้วยโทษ อันวิญญูชนพึงติเตียน และย่อมประสพบาปมิใช่บุญมาก ภิกษุเมื่อถึงโทสาคติ ย่อมถึงอย่างนี้.

ว่าด้วยไม่ถึงโมหาคติ

[๑๑๐๐] คำว่า ไม่พึงถึงโมหาคติ นั้น ความว่า เมื่อถึงโมหาคติ ถึงอย่างไร?
ภิกษุเป็นผู้กำหนัด ย่อมถึงด้วยอำนาจความกำหนัด เป็นผู้ขัดเคืองย่อมถึงด้วยอำนาจความขัดเคือง เป็นผู้หลง ย่อมถึงด้วยอำนาจความหลง เป็นผู้ลูบคลำ ย่อมถึงด้วยอำนาจทิฏฐิ ภิกษุเป็นผู้หลงงมงาย ถูกโมหะครอบงำ ย่อมแสดงอธรรมว่าธรรม แสดงธรรมว่าอธรรม ... แสดงอาบัติชั่วหยาบว่าอาบัติไม่ชั่วหยาบ แสดงอาบัติไม่ชั่วหยาบว่าอาบัติชั่วหยาบ ภิกษุผู้ถึงโมหาคติเพราะวัตถุ ๑๘ อย่างนี้ ย่อมปฏิบัติเพื่อความไม่เกื้อกูลแก่ชนหมู่มาก เพื่อความไม่เป็นสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่อความพินาศแก่ชนหมู่มาก เพื่อความไม่เกื้อกูล เพื่อทุกข์แก่เทวดาและมนุษย์ ภิกษุผู้ถึงโมหาคติเพราะวัตถุ ๑๘ อย่างนี้ ย่อมบริหารตนให้ถูกขุดถูกกำจัด เป็นผู้ประกอบด้วยโทษ อันวิญญูชนพึงติเตียน และย่อมประสพบาปมิใช่บุญมาก ภิกษุเมื่อถึงโมหาคติ ย่อมถึงอย่างนี้.

ว่าด้วยไม่ถึงภยาคติ

[๑๑๐๑] คำว่า ไม่พึงถึงภยาคติ นั้น ความว่า เมื่อถึงภยาคติ ถึงอย่างไร?
ภิกษุบางรูปในพระธรรมวินัยนี้ คิดว่า ผู้นี้อาศัยความประพฤติไม่เรียบร้อย อาศัยความยึดถือ อาศัยพรรคพวกมีกำลัง เป็นผู้ร้ายกาจหยาบคาย จักทำอันตรายแก่ชีวิต หรือทำอันตรายแก่พรหม

จรรย์ ดังนี้ จึงขลาด เพราะกลัวต่อผู้นั้น ย่อมแสดงอธรรมว่าธรรม แสดงธรรมว่าอธรรม ... แสดงอาบัติชั่วหยาบว่าอาบัติไม่ชั่วหยาบ แสดงอาบัติไม่ชั่วหยาบว่าอาบัติชั่วหยาบ ภิกษุผู้ถึงภยาคติ เพราะวัตถุ ๑๘ อย่างนี้ ย่อมปฏิบัติเพื่อความไม่เกื้อกูลแก่ชนหมู่มาก เพื่อความไม่เป็นสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่อความพินาศแก่ชนหมู่มาก เพื่อความไม่เกื้อกูล เพื่อความทุกข์แก่เทวดาและมนุษย์ ภิกษุผู้ถึงภยาคติเพราะวัตถุ ๑๘ อย่างนี้ ย่อมบริหารตนให้ถูกขุดถูกกำจัด เป็นผู้ประกอบด้วยโทษ อันวิญญูชนพึงติเตียน และย่อมประสพบาปมิใช่บุญมาก ภิกษุเมื่อถึงภยาคติ ย่อมถึงอย่างนี้.

นิคมคาถา

[๑๑๐๒] ผู้ใดประพฤติล่วงธรรม เพราะชอบ เพราะชัง เพราะกลัว
เพราะหลง ยศของผู้นั้นย่อมเสื่อมเหมือนดวงจันทร์ในวันข้างแรม
ฉะนั้นฯ

ไม่ถึงฉันทาคติ

[๑๑๐๓] ถามว่า อย่างไร ชื่อว่าไม่ถึงฉันทาคติ?

ตอบว่า ภิกษุแสดงอธรรมว่าอธรรม ชื่อว่าไม่ถึงฉันทาคติ

ภิกษุแสดงธรรมว่าธรรม ชื่อว่าไม่ถึงฉันทาคติ

ภิกษุแสดงอวินัยว่าอวินัย ชื่อว่าไม่ถึงฉันทาคติ

ภิกษุแสดงวินัยว่าวินัย ชื่อว่าไม่ถึงฉันทาคติ

ภิกษุแสดงสิ่งที่พระตถาคตไม่ได้ตรัสภาษิตว่า พระตถาคตไม่ได้ตรัสภาษิต ชื่อว่าไม่ถึงฉันทาคติ

ภิกษุแสดงสิ่งที่พระตถาคตตรัสภาษิตว่า พระตถาคตตรัสภาษิต ชื่อว่าไม่ถึงฉันทาคติ

ภิกษุแสดงสิ่งที่พระตถาคตไม่ได้ทรงประพฤติมาว่า พระตถาคตไม่ได้ทรงประพฤติมา ชื่อว่าไม่ถึงฉันทาคติ

ภิกษุแสดงสิ่งที่พระตถาคตประพฤติมาว่า พระตถาคตประพฤติมา ชื่อว่าไม่ถึงฉันทาคติ

ภิกษุแสดงสิ่งที่พระตถาคตไม่ได้ทรงบัญญัติว่า พระตถาคตไม่ได้ทรงบัญญัติ ชื่อว่าไม่ถึงฉันทาคติ

ภิกษุแสดงสิ่งที่พระตถาคตทรงบัญญัติว่า พระตถาคตทรงบัญญัติ ชื่อว่าไม่ถึงฉันทาคติ
ภิกษุแสดงอนาบัติว่าอนาบัติ ชื่อว่าไม่ถึงฉันทาคติ
ภิกษุแสดงอาบัติว่าอาบัติ ชื่อว่าไม่ถึงฉันทาคติ
ภิกษุแสดงอาบัติเบาว่าอาบัติเบา ชื่อว่าไม่ถึงฉันทาคติ
ภิกษุแสดงอาบัติหนักว่าอาบัติหนัก ชื่อว่าไม่ถึงฉันทาคติ
ภิกษุแสดงอาบัติมีส่วนเหลือว่าอาบัติมีส่วนเหลือ ชื่อว่าไม่ถึงฉันทาคติ
ภิกษุแสดงอาบัติไม่มีส่วนเหลือว่าอาบัติไม่มีส่วนเหลือ ชื่อว่าไม่ถึงฉันทาคติ
ภิกษุแสดงอาบัติชั่วหยาบว่าอาบัติไม่ชั่วหยาบ ชื่อว่าไม่ถึงฉันทาคติ
อย่างนี้ ภิกษุชื่อว่าไม่ถึงฉันทาคติ.

ไม่ถึงโทสาคติ

[๑๑๐๔] ถามว่า อย่างไร ชื่อว่าไม่ถึงโทสาคติ?
ตอบว่า ภิกษุแสดงอธรรมว่าอธรรม ชื่อว่าไม่ถึงโทสาคติ
ภิกษุแสดงธรรมว่าธรรม ชื่อว่าไม่ถึงโทสาคติ ...
ภิกษุแสดงอาบัติชั่วหยาบว่าอาบัติชั่วหยาบ ชื่อว่าไม่ถึงโทสาคติ
ภิกษุแสดงอาบัติไม่ชั่วหยาบว่าอาบัติไม่ชั่วหยาบ ชื่อว่าไม่ถึงโทสาคติ
อย่างนี้ชื่อว่าภิกษุไม่ถึงโทสาคติ.

ไม่ถึงโมหาคติ

[๑๑๐๕] ถามว่า อย่างไร ชื่อว่าไม่ถึงโมหาคติ?
ตอบว่า ภิกษุแสดงอธรรมว่าอธรรม ชื่อว่าไม่ถึงโมหาคติ
ภิกษุแสดงธรรมว่าธรรม ชื่อว่า ไม่ถึงโมหาคติ ...
ภิกษุแสดงอาบัติชั่วหยาบว่าอาบัติชั่วหยาบ ชื่อว่าไม่ถึงโมหาคติ
ภิกษุแสดงอาบัติไม่ชั่วหยาบว่าอาบัติไม่ชั่วหยาบ ชื่อว่าไม่ถึงโมหาคติ
อย่างนี้ ภิกษุชื่อว่าไม่ถึงโมหาคติ.

ไม่ถึงภยาคติ

[๑๑๐๖] ถามว่า อย่างไร ชื่อว่าไม่ถึงภยาคติ?
ตอบว่า ภิกษุแสดงอธรรมว่าอธรรม ชื่อว่าไม่ถึงภยาคติ

ภิกษุแสดงธรรมว่าธรรม ชื่อว่าไม่ถึงภยาคติ ...
ภิกษุแสดงอาบัติชั่วหยาบว่าอาบัติชั่วหยาบ ชื่อว่าไม่ถึงภยาคติ
ภิกษุแสดงอาบัติไม่ชั่วหยาบว่าอาบัติไม่ชั่วหยาบ ชื่อว่าไม่ถึงภยาคติ
อย่างนี้ ภิกษุชื่อว่าไม่ถึงภยาคติ.

นิคมคาถา

[๑๑๐๗] ผู้ใดไม่ประพฤติล่วงธรรม เพราะชอบ เพราะชัง เพราะกลัว เพราะหลง ยศของผู้นั้นย่อมเต็มเปี่ยมเหมือนดวงจันทร์ในวันข้างขึ้น ฉะนั้น

ว่าด้วยให้เข้าใจ

[๑๑๐๘] ถามว่า อย่างไร ชื่อว่าให้เข้าใจในสถานะควรให้เข้าใจ?
ตอบว่า ภิกษุแสดงอธรรมว่าอธรรม ชื่อว่าให้เข้าใจในสถานะควรให้เข้าใจ
ภิกษุแสดงธรรมว่าธรรม ชื่อว่าให้เข้าใจในสถานะควรให้เข้าใจ ...
ภิกษุแสดงอาบัติชั่วหยาบว่าอาบัติชั่วหยาบ ชื่อว่าให้เข้าใจในสถานะควรให้เข้าใจ
ภิกษุแสดงอาบัติไม่ชั่วหยาบว่าอาบัติไม่ชั่วหยาบ ชื่อว่าให้เข้าใจในสถานะควรให้เข้าใจ
อย่างนี้ ภิกษุชื่อว่าให้เข้าใจในสถานะควรให้เข้าใจฯ

ว่าด้วยพินิจ

[๑๑๐๙] ถามว่า อย่างไร ชื่อว่าย่อมพินิจในสถานะควรพินิจ?
ตอบว่า ภิกษุแสดงอธรรมว่าอธรรม ชื่อว่าย่อมพินิจในสถานะควรพินิจ
ภิกษุแสดงธรรมว่าธรรม ชื่อว่าย่อมพินิจในสถานะควรพินิจ ...
ภิกษุแสดงอาบัติชั่วหยาบว่าอาบัติชั่วหยาบ ชื่อว่าย่อมพินิจในสถานะควรพินิจ
ภิกษุแสดงอาบัติไม่ชั่วหยาบว่าอาบัติไม่ชั่วหยาบ ชื่อว่าย่อมพินิจในสถานะควรพินิจ
อย่างนี้ ภิกษุชื่อว่าย่อมพินิจในสถานะควรพินิจ.

ว่าด้วยเพ่งเล็ง

[๑๑๑๐] ถามว่า อย่างไร ชื่อว่าย่อมเพ็งเล็งในสถานะควรเพ่งเล็ง?
ตอบว่า ภิกษุแสดงอธรรมว่าอธรรม ชื่อว่าย่อมเพ่งเล็งในสถานะควรเพ่งเล็ง.
ภิกษุแสดงธรรมว่าธรรม ชื่อว่าย่อมเพ่งเล็งในสถานะควรเพ่งเล็ง ...

ภิกษุแสดงอาบัติชั่วหยาบว่าอาบัติชั่วหยาบ ชื่อว่าย่อมเพ่งเล็งในสถานะควรเพ่งเล็ง
ภิกษุแสดงอาบัติไม่ชั่วหยาบว่าอาบัติไม่ชั่วหยาบ ชื่อว่าย่อมเพ่งเล็งในสถานะควร
เพ่งเล็ง
อย่างนี้ ภิกษุชื่อว่าย่อมเพ่งเล็งในสถานะควรเพ่งเล็ง.

ว่าด้วยความเลื่อมใส

[๑๑๑๑] ถามว่า อย่างไร ชื่อว่าเลื่อมใสในสถานะควรเลื่อมใส?
ตอบว่า ภิกษุแสดงอธรรมว่าอธรรม ชื่อว่าย่อมเลื่อมใสในสถานะควรเลื่อมใส
ภิกษุแสดงธรรมว่าธรรม ชื่อว่าย่อมเลื่อมใสในสถานะควรเลื่อมใส ...
ภิกษุแสดงอาบัติชั่วหยาบว่าอาบัติชั่วหยาบ ชื่อว่าย่อมเลื่อมใสในสถานะควรเลื่อมใส
ภิกษุแสดงอาบัติไม่ชั่วหยาบว่าอาบัติไม่ชั่วหยาบ ชื่อว่าย่อมเลื่อมใสในสถานะควร
เลื่อมใส
อย่างนี้ ภิกษุชื่อว่าย่อมเลื่อมใสในสถานะควรเลื่อมใส.

ว่าด้วยดูหมิ่นพรรคพวกอื่น

[๑๑๑๒] ถามว่า อย่างไร ชื่อว่าย่อมดูหมิ่นพรรคพวกอื่นด้วยเข้าใจว่า เราได้พรรค
พวกแล้ว?
ตอบว่า ภิกษุบางรูปในพระธรรมวินัยนี้ เป็นผู้ได้พรรคพวก ได้บริวาร มีพรรคพวก
มีญาติ คิดว่า ผู้นี้ไม่ได้พรรคพวก ไม่ได้บริวาร ไม่มีพรรคพวก ไม่มีญาติ จึงดูหมิ่นภิกษุนั้น
ย่อมแสดงอธรรมว่า ธรรม แสดงธรรมว่า อธรรม ... แสดงอาบัติชั่วหยาบว่า อาบัติไม่ชั่วหยาบ
แสดงอาบัติไม่ชั่วหยาบว่า อาบัติชั่วหยาบ
อย่างนี้ ภิกษุชื่อว่าดูหมิ่นพรรคพวกอื่น ด้วยเข้าใจว่า เราได้พรรคพวกแล้ว.

ว่าด้วยดูหมิ่นภิกษุมีสุตะน้อย

[๑๑๑๓] ถามว่า อย่างไร ชื่อว่าดูหมิ่นท่านผู้มีสุตะน้อยด้วยเข้าใจว่าเรามีสุตะมาก?
ตอบว่า ภิกษุบางรูปในพระธรรมวินัยนี้ เป็นผู้มีสุตะมาก ทรงจำสุตะ สั่งสมสุตะ
ดูหมิ่นภิกษุนั้นว่า ท่านผู้นี้มีสุตะน้อย มีอาคมน้อย ทรงจำไว้ได้น้อย ย่อมแสดงอธรรมว่า

ธรรม แสดงธรรมว่า อธรรม ... แสดงอาบัติชั่วหยาบว่า อาบัติไม่ชั่วหยาบ แสดงอาบัติไม่ชั่วหยาบว่า อาบัติชั่วหยาบ

อย่างนี้ ภิกษุชื่อว่าดูหมิ่นภิกษุมีสุตะน้อย ด้วยเข้าใจว่า เรามีสุตะมาก.

ว่าด้วยดูหมิ่นภิกษุผู้อ่อนกว่า

[๑๑๑๔] ถามว่า อย่างไร ชื่อว่า ดูหมิ่นภิกษุผู้อ่อนกว่า ด้วยเข้าใจว่าเราเป็นผู้แก่กว่า ตอบว่า ภิกษุบางรูปในพระธรรมวินัยนี้ เป็นเถระ รู้ราตรีบวชนาน ดูหมิ่นภิกษุนั้นว่า ท่านผู้นี้เป็นผู้อ่อนกว่า ไม่มีชื่อเสียง มีสุตะน้อย ไม่รู้นิพพานอันปัจจัยอะไรทำไม่ได้ ถ้อยคำของผู้นี้จักทำอะไรไม่ได้ ย่อมแสดงอธรรมว่า ธรรม แสดงธรรมว่า อธรรม ... แสดงอาบัติชั่วหยาบว่า อาบัติไม่ชั่วหยาบ แสดงอาบัติไม่ชั่วหยาบว่า อาบัติชั่วหยาบ

อย่างนี้ ภิกษุชื่อว่าดูหมิ่นภิกษุผู้อ่อนกว่าด้วยเข้าใจว่า เราเป็นผู้แก่กว่า.

ว่าด้วยไม่พูดเรื่องที่ยังไม่มาถึง

[๑๑๑๕] คำว่า ไม่พูดเรื่องที่ยังไม่มาถึง นั้น คือ ไม่เก็บเอาคำพูดที่ไม่เข้าประเด็น คำว่า ไม่พึงให้เรื่องที่มาถึงแล้วตกหล่น จากธรรม จากวินัย นั้น คือ สงฆ์ประชุมกันเพื่อประโยชน์อันใด ไม่พึงยังประโยชน์อันนั้นให้บกพร่องจากธรรม จากวินัย.

ว่าด้วยธรรมวินัยสัตถุศาสน์

[๑๑๑๖] คำว่า ด้วยธรรมใด คือด้วยเรื่องจริง.

คำว่า ด้วยวินัยใด คือ โจทก์แล้วให้จำเลยให้การ.

คำว่า ด้วยสัตถุศาสน์ใด คือ ด้วยญัตติสัมปทา ด้วยอนุสาวนสัมปทา.

ข้อปฏิบัติของภิกษุผู้วินิจฉัยอธิกรณ์

พากย์ว่า อธิกรณ์นั้นย่อมระงับด้วยธรรมใด ด้วยวินัยใด ด้วยสัตถุศาสน์ใด พึงให้อธิกรณ์นั้นระงับด้วยอย่างนั้น มีใจความว่า อันภิกษุผู้วินิจฉัยอธิกรณ์ พึงถามโจทก์ว่า ผู้มีอายุ ข้อที่ท่านงดปวารณาแก่ภิกษุรูปนี้นั้น ท่านงดเพราะเรื่องอะไร? ท่านงดเพราะศีลวิบัติ งดเพราะอาจารวิบัติ งดเพราะทิฏฐิวิบัติ หรือ?

ถ้าโจทก์ตอบอย่างนี้ว่า งดเพราะศีลวิบัติ งดเพราะอาจารวิบัติ หรือว่างดเพราะทิฏฐิวิบัติ

ภิกษุผู้วินิจฉัยอธิกรณ์ พึงซักโจทก์ต่อไปว่า ท่านรู้ศีลวิบัติ อาจารวิบัติ ทิฏฐิวิบัติ
หรือ?
ถ้าโจทก์ตอบอย่างนี้ว่า ผู้มีอายุ ข้าพเจ้ารู้ศีลวิบัติ รู้อาจารวิบัติ รู้ทิฏฐิวิบัติ
ภิกษุผู้วินิจฉัยอธิกรณ์ พึงซักโจทก์ต่อไปว่า ผู้มีอายุ ก็ศีลวิบัติเป็นอย่างไร? อาจาร
วิบัติเป็นอย่างไร? ทิฏฐิวิบัติเป็นอย่างไร?
ถ้าโจทก์ตอบอย่างนี้ว่า ปาราชิก ๔ สังฆาทิเสส ๑๓ นี้เป็นศีลวิบัติ ถุลลัจจัย ปาจิตตีย์
ปาฏิเทสนียะ ทุกกฏ ทุพภาสิต นี้เป็นอาจารวิบัติ มิจฉาทิฏฐิ อันตคาหิกทิฏฐิ นี้เป็นทิฏฐิวิบัติ.
ภิกษุผู้วินิจฉัยอธิกรณ์ พึงซักโจทก์ต่อไปว่า ผู้มีอายุ ข้อที่ท่านงดปวารณา แก่ภิกษุ
รูปนี้นั้น ท่านงดเพราะเรื่องที่ได้เห็น งดเพราะเรื่องที่ได้ยินได้ฟัง งดเพราะเรื่องที่รังเกียจ หรือ?
ถ้าโจทก์ตอบอย่างนี้ว่า งดเพราะเรื่องที่ได้เห็น งดเพราะเรื่องที่ได้ยินได้ฟัง หรือว่า
งดเพราะเรื่องที่รังเกียจ.
ภิกษุผู้วินิจฉัยอธิกรณ์ พึงซักโจทก์ต่อไปว่า ผู้มีอายุ ข้อที่ท่านงดปวารณาแก่ภิกษุรูปนี้
เพราะเรื่องที่ได้เห็นนั้น ท่านเห็นเรื่องอะไร? เห็นว่าอย่างไร? เห็นเมื่อไร? เห็นที่ไหน?
ท่านเห็นภิกษุรูปนี้ ต้องอาบัติปาราชิก หรือ ท่านเห็นภิกษุรูปนี้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ถุลลัจจัย
ปาจิตตีย์ ปาฏิเทสนียะ ทุกกฏ ทุพภาสิตหรือ? อนึ่ง ท่านอยู่ที่ไหน? และภิกษุรูปนี้อยู่ที่ไหน?
ท่านทำอะไรอยู่? ภิกษุรูปนี้ทำอะไรอยู่?
ถ้าโจทก์ตอบอย่างนี้ว่า ผู้มีอายุ ข้าพเจ้าไม่ได้งดปวารณา แก่ภิกษุรูปนี้ เพราะเรื่อง
ที่ได้เห็น ก็แต่ว่า ข้าพเจ้างดปวารณา เพราะเรื่องที่ได้ยินได้ฟัง.
ภิกษุผู้วินิจฉัยอธิกรณ์ พึงซักโจทก์ต่อไปว่า ผู้มีอายุ ข้อที่ท่านงดปวารณา แก่ภิกษุ
รูปนี้ เพราะเรื่องที่ได้ยินได้ฟังนั้น ท่านได้ยินได้ฟังอะไร? ได้ยินได้ฟังว่าอย่างไร? ได้ยินได้ฟัง
เมื่อไร? ได้ยินได้ฟังที่ไหน? ท่านได้ยินได้ฟังว่า ภิกษุรูปนี้ต้องอาบัติปาราชิก หรือท่านได้ยิน
ได้ฟังว่า ภิกษุรูปนี้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ถุลลัจจัย ปาจิตตีย์ ปาฏิเทสนียะ ทุกกฏ ทุพภาสิต หรือ?
ท่านได้ยินได้ฟังต่อภิกษุ หรือ ได้ยินได้ฟังต่อภิกษุณี สิกขมานา สามเณร สามเณรี อุบาสก
อุบาสิกา พระราชา ราชมหาอำมาตย์ เดียรถีย์ สาวกของเดียรถีย์ หรือ?
ถ้าโจทก์ตอบอย่างนี้ว่า ผู้มีอายุ ข้าพเจ้าไม่ได้งดปวารณา แก่ภิกษุรูปนี้ เพราะเรื่องที่
ได้ยินได้ฟัง ก็แต่ว่า ข้าพเจ้างดปวารณา เพราะเรื่องที่รังเกียจ.

ภิกษุผู้วินิจฉัยอธิกรณ์ พึงซักโจทก์ต่อไปว่า ผู้มีอายุ ข้อที่ท่านงดปวารณาแก่ภิกษุรูปนี้
เพราะเรื่องที่รังเกียจนั้น ท่านรังเกียจอะไร? รังเกียจว่าอย่างไร? รังเกียจเมื่อไร? รังเกียจที่
ไหน? ท่านรังเกียจว่า ภิกษุรูปนี้ต้องอาบัติปาราชิก หรือ ท่านรังเกียจว่า ภิกษุรูปนี้ต้องอาบัติ
สังฆาทิเสส ถุลลัจจัย ปาจิตตีย์ ปาฏิเทสนียะ ทุกกฏ ทุพภาสิต หรือ? ท่านได้ยินได้ฟังต่อ
ภิกษุแล้วรังเกียจ หรือท่านได้ยินได้ฟังต่อภิกษุณี สิกขมานา สามเณร สามเณรี อุบาสก
อุบาสิกา พระราชา ราชมหาอำมาตย์ เดียรถีย์ สาวกของเดียรถีย์ จึงรังเกียจ หรือ?

เปรียบเทียบอธิกรณ์

[๑๑๑๗] เรื่องที่เห็นสมด้วยเรื่องที่เห็น เรื่องที่เห็นเทียบกันได้
กับเรื่องที่เห็น แต่บุคคลนั้นไม่ยอมรับ เพราะอาศัยการเห็น บุคคลนั้นถูก
รังเกียจโดยไม่มีมูล พึงปรับอาบัติตามปฏิญญา พึงทำปวารณากับบุคคลนั้น.
เรื่องที่ได้ยินได้ฟังสมด้วยเรื่องที่ได้ยินได้ฟัง เรื่องที่ได้ยินได้ฟัง
เทียบกันได้กับเรื่องที่ได้ยินได้ฟัง แต่บุคคลนั้นไม่ยอมรับ เพราะอาศัยการ
ได้ยินได้ฟัง บุคคลนั้นถูกรังเกียจโดยไม่มีมูล พึงปรับอาบัติตามปฏิญญา
พึงทำปวารณากับบุคคลนั้น เรื่องที่ได้ทราบสมด้วยเรื่องที่ได้ทราบ.
เรื่องที่ได้ทราบเทียบกันได้กับเรื่องที่ได้ทราบ แต่บุคคลนั้นไม่ยอม
รับ เพราะอาศัยการได้ทราบ บุคคลนั้นถูกรังเกียจโดยไม่มีมูล พึงปรับ
อาบัติตามปฏิญญา พึงทำปวารณากับบุคคลนั้นเถิด.

จำแนกการเห็น

[๑๑๑๘] คำว่า ท่านเห็นอะไร นั้น ถามถึงอะไร?
คำว่า ท่านเห็นว่าอย่างไร นั้น ถามถึงอะไร?
คำว่า ท่านเห็นเมื่อไร นั้น ถามถึงอะไร?
คำว่า ท่านเห็นที่ไหน นั้น ถามถึงอะไร?

[๑๑๑๙] คำว่า ท่านเห็นอะไร นั้น ถามถึงวัตถุ ถามถึงวิบัติ ถามถึงอาบัติ ถาม
ถึงอัชฌาจาร.
ข้อว่า ถามถึงวัตถุ นั้น คือ ถามถึงวัตถุปาราชิก ๘ ถามถึงวัตถุสังฆาทิเสส ๒๓
ถามถึงวัตถุอนิยต ๒ ถามถึงวัตถุนิสสัคคิยะ ๔๒ ถามถึงวัตถุปาจิตตีย์ ๑๘๘ ถามถึงวัตถุปาฏิเทสนียะ
๑๒ ถามถึงวัตถุทุกกฏทั้งหลาย ถามถึงวัตถุทุพภาสิตทั้งหลาย.

ข้อว่า ถามถึงวิบัติ นั้น คือ ถามถึงศีลวิบัติ ถามถึงอาจารวิบัติ ถามถึงทิฏฐิวิบัติ ถามถึงอาชีววิบัติ.
ข้อว่า ถามถึงอาบัติ นั้น คือ ถามถึงอาบัติปาราชิก ถามถึงอาบัติสังฆาทิเสส ถามถึงอาบัติถุลลัจจัย ถามถึงอาบัติปาจิตตีย์ ถามถึงอาบัติปาฏิเทสนียะ ถามถึงอาบัติทุกกฏ ถามถึงอาบัติทุพภาสิต.
ข้อว่า ถามถึงอัธยาจาร นั้น คือ ถามถึงการร่วมกันเป็นคู่ๆ ฯ

[๑๑๒๐] คำว่า ท่านเห็นว่าอย่างไร นั้น ได้แก่ถามถึงเพศ ถามถึงอิริยาบถ ถามถึงอาการ ถามถึงประการอันแปลก.
ข้อว่า ถามถึงเพศ นั้น หมายถึงว่า สูงหรือต่ำ ดำหรือขาว.
ข้อว่า ถามถึงอิริยาบถ นั้น หมายถึงว่า เดินหรือยืน นั่งหรือนอน.
ข้อว่า ถามถึงอาการ นั้น หมายถึงเพศคฤหัสถ์ เพศเดียรถีย์ หรือเพศบรรพชิต.
ข้อว่า ถามถึงประการอันแปลก นั้น หมายถึงเดินไปหรือยืนอยู่นั่งหรือนอน.

[๑๑๒๑] ถามว่า ท่านเห็นเมื่อไร นั้น คือ ถามถึงกาล ถามถึงสมัย ถามถึงวัน ถามถึงฤดู.
ข้อว่า ถามถึงกาล นั้น หมายถึงเวลาเช้า เวลาเที่ยง หรือเวลาเย็น.
ข้อว่า ถามถึงสมัย นั้น หมายถึงสมัยเช้า สมัยเที่ยง หรือสมัยเย็น.
ข้อว่า ถามถึงวัน นั้น หมายถึงก่อนอาหาร หรือหลังอาหาร กลางคืนหรือกลางวัน ข้างแรมหรือข้างขึ้น.
ข้อว่า ถามถึงฤดู นั้น หมายถึงฤดูหนาว ฤดูร้อน หรือฤดูฝน.

[๑๑๒๒] คำว่า ท่านเห็นที่ไหน นั้น คือ ถามถึงสถานที่ ถามถึงพื้นที่ ถามถึงโอกาส ถามถึงประเทศ.
ข้อว่า ถามถึงสถานที่ นั้น หมายถึงพื้นที่หรือแผ่นดิน ธรณี หรือทางเดิน.
ข้อว่า ถามถึงพื้นที่ นั้น หมายถึงแผ่นดินหรือภูเขา หินหรือปราสาท.
ข้อว่า ถามถึงโอกาส นั้น หมายถึงในโอกาสด้านตะวันออก หรือโอกาสด้านตะวันตก โอกาสด้านเหนือ หรือโอกาสด้านใต้.
ข้อว่า ถามถึงประเทศ นั้น หมายถึงในประเทศด้านตะวันออก หรือประเทศด้านตะวันตก ในประเทศด้านเหนือ หรือประเทศด้านใต้.

มหาสงคราม จบ

หัวข้อประจำเรื่อง

[๑๑๒๓] วัตถุ นิทาน อาการ คำต้น คำหลัง สิ่งที่ทำแล้ว สิ่งที่ยังไม่ได้ทำ กรรม อธิกรณ์ และสมถะ และลำเอียง เพราะชอบ เพราะชัง เพราะหลง และเพราะกลัว ให้เข้าใจและพินิจ เพ่งเล็ง เลื่อมใส มีพรรคพวกมีสุตะ แก่กว่า เรื่องที่ยังไม่มาถึง เรื่องที่มาถึงแล้ว โดยธรรม โดยวินัย และแม้โดยสัตถุศาสน์ ชื่อว่า มหาสงคราม แล.

หัวข้อประจำเรื่อง จบ

กฐินเภท

ว่าด้วยกฐินไม่เป็นอันกรานเป็นต้น

[๑๑๒๔] กฐินใครไม่ได้กราน? กฐินใครได้กราน? กฐินไม่เป็นอันกรานด้วยอาการอย่างไร? กฐินเป็นอันกรานด้วยอาการอย่างไร?

กฐินไม่เป็นอันกราน

[๑๑๒๕] คำว่า กฐินใครไม่ได้กราน นั้น ความว่า กฐิน บุคคล ๒ พวก คือ ภิกษุผู้ไม่ได้กราน ๑ ภิกษุผู้ไม่อนุโมทนา ๑ ไม่เป็นอันกรานกฐิน บุคคล ๒ พวกนี้ ไม่เป็นอันกราน.

กฐินเป็นอันกราน

[๑๑๒๖] คำว่า กฐินใครได้กราน นั้น ความว่า กฐิน บุคคล ๒ พวกนี้ คือ ภิกษุผู้กราน ๑ ภิกษุผู้อนุโมทนา ๑ เป็นอันกราน กฐิน บุคคล ๒ พวกนี้ เป็นอันกราน.

เหตุที่กฐินไม่เป็นอันกราน

[๑๑๒๗] คำว่า กฐินไม่เป็นอันกรานด้วยอาการอย่างไร นั้น คือ กฐินไม่เป็นอันกรานด้วยอาการ ๒๔ คือ:

๑. กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยอาการเพียงขีดรอย

๒. กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยอาการเพียงซักผ้า

๓. กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยอาการเพียงกะผ้า

๔. กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยอาการเพียงตัดผ้า

๕. กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยอาการเพียงเนาผ้า

๖. กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยอาการเพียงเย็บด้น
๗. กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยอาการเพียงทำลูกดุม
๘. กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยอาการเพียงทำรังดุมให้มั่น
๙. กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยอาการเพียงประกอบผ้าอนุวาต
๑๐. กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยอาการเพียงประกอบผ้าอนุวาตด้านหน้า
๑๑. กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยอาการเพียงดามผ้า
๑๒. กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยอาการเพียงย้อมเป็นสีหม่น
๑๓. กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยอาการเพียงผ้าที่ทำนิมิตได้มา
๑๔. กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยผ้าที่พูดเลียบเคียงได้มา
๑๕. กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยผ้าที่ยืมเขามา
๑๖. กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยผ้าที่เก็บไว้ค้างคืน
๑๗. กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยผ้าที่เป็นนิสสัคคิยะ
๑๘. กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยผ้าที่มิได้ทำกัปปะพินทุ
๑๙. กฐินไม่เป็นอันกราน เว้นผ้าสังฆาฏิ
๒๐. กฐินไม่เป็นอันกราน เว้นผ้าอุตราสงค์
๒๑. กฐินไม่เป็นอันกราน เว้นผ้าอันตรวาสก
๒๒. กฐินไม่เป็นอันกราน เว้นจีวรมีขันธ์ ๕ หรือเกินกว่า ๕ ซึ่งตัดดีแล้ว ทำให้มีมณฑล เสร็จในวันนั้น
๒๓. กฐินไม่เป็นอันกราน นอกจากบุคคลกราน
๒๔. กฐินไม่เป็นอันกราน โดยชอบ ถ้าภิกษุผู้อยู่นอกสีมา อนุโมทนากฐินนั้น กฐินไม่เป็นอันกราน แม้ด้วยอาการอย่างนี้.

อธิบายเหตุที่ไม่ได้กรานบางข้อ

[๑๑๒๘] ที่ชื่อว่า ทำนิมิต คือ ภิกษุทำนิมิตว่า เราจักกรานกฐินด้วยผ้าผืนนี้.
ที่ชื่อว่า พูดเลียบเคียง คือ ภิกษุพูดเลียบเคียงด้วยคิดว่า จักยังผ้ากฐินให้เกิดด้วยการพูดเลียบเคียงนี้.
ผ้าที่ทายกไม่ได้หยิบยกให้เรียกว่าผ้ายืมเขามา.

ที่ชื่อว่า ผ้าเก็บไว้ค้างคืน มี ๒ อย่าง คือ ผ้าทำค้างคืน ๑ ผ้าเก็บไว้ค้างคืน ๑.

ที่ชื่อว่า ผ้าเป็นนิสสัคคิยะ คือ ภิกษุกำลังทำอยู่ อรุณขึ้นมา.

กฐินไม่เป็นอันกราน ด้วยอาการ ๒๔ อย่างนี้.

เหตุที่กฐินเป็นอันกราน

[๑๑๒๙] คำว่า กฐินเป็นอันกราน ด้วยอาการอย่างไร นั้น ความว่า กฐินย่อมเป็นอันกรานด้วยอาการ ๑๗ อย่าง ดังต่อไปนี้

๑. กฐินเป็นอันกราน ด้วยผ้าใหม่

๒. กฐินเป็นอันกราน ด้วยผ้าเทียมใหม่

๓. กฐินเป็นอันกราน ด้วยผ้าเก่า

๔. กฐินเป็นอันกราน ด้วยผ้าบังสุกุล

๕. กฐินเป็นอันกราน ด้วยผ้าตกตามร้าน

๖. กฐินเป็นอันกราน ด้วยผ้าที่ไม่ได้ทำนิมิตได้มา

๗. กฐินเป็นอันกราน ด้วยผ้าที่ไม่ได้พูดเลียบเคียงได้มา

๘. กฐินเป็นอันกราน ด้วยผ้าที่ไม่ได้ยืมเขามา

๙. กฐินเป็นอันกราน ด้วยผ้าที่มิได้เก็บไว้ค้างคืน

๑๐. กฐินเป็นอันกราน ด้วยผ้าที่มิได้เป็นนิสสัคคิยะ

๑๑. กฐินเป็นอันกราน ด้วยผ้าทำกัปปะพินทุแล้ว

๑๒. กฐินเป็นอันกราน ด้วยผ้าสังฆาฏิ

๑๓. กฐินเป็นอันกราน ด้วยผ้าอุตราสงค์

๑๔. กฐินเป็นอันกราน ด้วยผ้าอันตรวาสก

๑๕. กฐินเป็นอันกราน ด้วยจีวรมีขันธ์ ๕ หรือเกินกว่า ซึ่งตัดดีแล้วทำให้มีมณฑลเสร็จในวันนั้น

๑๖. กฐินเป็นอันกราน เพราะบุคคลกราน

๑๗. กฐินเป็นอันกรานโดยชอบ ถ้าภิกษุผู้อยู่ในสีมา อนุโมทนากฐินนั้น กฐินเป็นอันกราน แม้ด้วยอาการอย่างนี้ กฐินเป็นอันกราน ด้วยอาการ ๑๗ อย่างนี้.

ธรรมที่เกิดพร้อมกัน

[๑๑๓๐] ถามว่า ธรรมเท่าไร ย่อมเกิดพร้อมกับการกรานกฐิน?
ตอบว่า ธรรม ๑๕ อย่าง ย่อมเกิดพร้อมกับการกรานกฐิน คือ มาติกา ๘ ปลิโพธ ๒ อานิสงส์ ๕ ธรรม ๑๕ อย่างนี้ ย่อมเกิดพร้อมกับการกรานกฐิน.

ธรรมที่เป็นปัจจัยแห่งประโยคเป็นต้น

[๑๑๓๑] ประโยค มีธรรมเท่าไรเป็นปัจจัยโดยอนันตรปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสมนันตรปัจจัย เป็นปัจจัยโดยนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปุเรชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปัจฉาชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาตปัจจัย.

บุพพกรณ์ ...

การถอนผ้า ...

การอธิษฐานผ้า ...

การกราน ...

มาติกา และปลิโพธ ...

วัตถุ มีธรรมเท่าไรเป็นปัจจัยโดยอนันตรปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสมนันตรปัจจัย เป็นปัจจัยโดยนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปุเรชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยปัจฉาชาตปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสหชาตปัจจัย.

บุพพกรณ์เป็นปัจจัย

[๑๑๓๒] ประโยค มีบุพพกรณ์เป็นปัจจัยโดยอนันตรปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสมนันตรปัจจัย เป็นปัจจัยโดยนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย. บุพพกรณ์ มีประโยคเป็นปัจจัยโดยปุเรชาตปัจจัย. ประโยค มีบุพพกรณ์เป็นปัจจัยโดยปัจฉาชาตปัจจัย. ธรรม ๑๕ อย่าง เป็นปัจจัยโดยสหชาตปัจจัย.

การถอนผ้าเป็นปัจจัย

[๑๑๓๓] บุพพกรณ์ มีการถอนผ้าเป็นปัจจัยโดยอนันตรปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสมนันตรปัจจัย เป็นปัจจัยโดยนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย. การถอนผ้า มีบุพพกรณ์เป็นปัจจัยโดยปุเรชาตปัจจัย. บุพพกรณ์ มีการถอนผ้า เป็นปัจจัยโดยปัจฉาชาตปัจจัย. ธรรม ๑๕ อย่าง เป็นปัจจัยโดยสหชาตปัจจัย.

การอธิษฐานผ้าเป็นปัจจัย

[๑๑๓๔] การถอนผ้า มีการอธิษฐานผ้าเป็นปัจจัยโดยอนันตรปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสมนันตรปัจจัย เป็นปัจจัยโดยนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย. การอธิษฐานผ้ามีการถอนปัจจัยโดยปุเรชาตปัจจัย. การถอนผ้ามีการอธิษฐานเป็นปัจจัยโดยปัจฉาชาตปัจจัย. ธรรม ๑๕ อย่าง เป็นปัจจัยโดยสหชาตปัจจัย.

การกรานเป็นปัจจัย

[๑๑๓๕] การอธิษฐานผ้า มีการกรานเป็นปัจจัยโดยอนันตรปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสมนันตรปัจจัย เป็นปัจจัยโดยนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย. การกรานมีการอธิษฐานเป็นปัจจัยโดยปุเรชาตปัจจัย. การอธิษฐานผ้ามีการกรานเป็นปัจจัยโดยปัจฉาชาตปัจจัย, ธรรม ๑๕ อย่าง เป็นปัจจัยโดยสหชาตปัจจัย.

มาติกาและปลิโพธิเป็นปัจจัย

[๑๑๓๖] การกราน มีมาติกาแลปลิโพธเป็นปัจจัยโดยอนันตรปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสมนันตรปัจจัย เป็นปัจจัยโดยนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย. มาติกาและปลิโพธมีการกรานเป็นปัจจัยโดยปุเรชาตปัจจัย. การกรานมีมาติกาและปลิโพธเป็นปัจจัยโดยปัจฉาชาตปัจจัย. ธรรม ๑๕ อย่าง เป็นปัจจัยโดยสหชาตปัจจัย.

ความหวังและหมดหวังเป็นปัจจัย

[๑๑๓๗] วัตถุ มีความหวังและหมดหวังเป็นปัจจัย โดยอนันตรปัจจัย เป็นปัจจัยโดยสมนันตรปัจจัย เป็นปัจจัยโดยนิสสยปัจจัย เป็นปัจจัยโดยอุปนิสสยปัจจัย. ความหวังและหมดหวัง มีวัตถุเป็นปัจจัยโดยปุเรชาตปัจจัย. วัตถุมีความหวังและหมดหวัง เป็นปัจจัยโดยปัจฉาชาตปัจจัย. ธรรม ๑๕ อย่าง เป็นปัจจัยโดยสหชาตปัจจัย.

นิทานเป็นต้นแห่งบุพพกรณ์เป็นต้น

[๑๑๓๘] ถามว่า บุพพกรณ์ มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไรเป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?
การถอนผ้า มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไรเป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?

การอธิษฐานผ้า มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไร
เป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน.
การกราน มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไรเป็น
แดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?
มาติกาและปลิโพธ มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ?
มีอะไรเป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?
ความหวังและหมดหวัง มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ?
มีอะไรเป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?
ตอบว่า บุพพกรณ์ มีประโยคเป็นนิทาน มีประโยคเป็นสมุทัย มีประโยคเป็นชาติ
มีประโยคเป็นแดนเกิดก่อน มีประโยคเป็นองค์ มีประโยคเป็นสมุฏฐาน.
การถอนผ้า มีบุพพกรณ์เป็นนิทาน มีบุพพกรณ์เป็นสมุทัย มีบุพพกรณ์เป็นชาติ มี
บุพพกรณ์เป็นแดนเกิดก่อน มีบุพพกรณ์เป็นองค์ มีบุพพกรณ์เป็นสมุฏฐาน.
การอธิษฐานผ้า มีการถอนเป็นนิทาน มีการถอนเป็นสมุทัย มีการถอนเป็นชาติ มี
การถอนเป็นแดนเกิดก่อน มีการถอนเป็นองค์ มีการถอนเป็นสมุฏฐาน.
การกราน มีการอธิษฐานเป็นนิทาน มีการอธิษฐานเป็นสมุทัย มีการอธิษฐานเป็นชาติ
มีการอธิษฐานเป็นแดนเกิดก่อน มีการอธิษฐานเป็นองค์ มีการอธิษฐานเป็นสมุฏฐาน.
มาติกาและปลิโพธ มีการกรานเป็นนิทาน มีการกรานเป็นสมุทัย มีการกรานเป็นชาติ
มีการกรานเป็นแดนเกิดก่อน มีการกรานเป็นองค์ มีการกรานเป็นสมุฏฐาน.
ความหวังและหมดหวัง มีวัตถุเป็นนิทาน มีวัตถุเป็นสมุทัย มีวัตถุเป็นชาติ มีวัตถุ
เป็นแดนเกิดก่อน มีวัตถุเป็นองค์ มีวัตถุเป็นสมุฏฐาน.
ถ. ประโยค มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไร
เป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?
บุพพกรณ์ ...
การถอนผ้า ...
การอธิษฐานผ้า ...
การกราน ...

มาติกาและปลิโพธ ...

วัตถุ ...

ความหวังและหมดหวัง มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไรเป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?

ต. ประโยค มีเหตุเป็นนิทาน มีเหตุเป็นสมุทัย มีเหตุเป็นชาติ มีเหตุเป็นแดนเกิดก่อน มีเหตุเป็นองค์ มีเหตุเป็นสมุฏฐาน.

การถอนผ้า ...

การอธิษฐานผ้า ...

การกราน ...

มาติกาและปลิโพธ ...

วัตถุ ...

ความหวังและหมดหวัง มีเหตุเป็นนิทาน มีเหตุเป็นสมุทัย มีเหตุเป็นชาติ มีเหตุเป็นแดนเกิดก่อน มีเหตุเป็นองค์ มีเหตุเป็นสมุฏฐาน.

ถ. ประโยค มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไรเป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน ...

บุพพกรณ์ ...

การถอนผ้า ...

การอธิษฐานผ้า ...

การกราน ...

มาติกาและปลิโพธ ...

วัตถุ ...

ความหวังและหมดหวัง มีอะไรเป็นนิทาน? มีอะไรเป็นสมุทัย? มีอะไรเป็นชาติ? มีอะไรเป็นแดนเกิดก่อน? มีอะไรเป็นองค์? มีอะไรเป็นสมุฏฐาน?

ต. ประโยค มีปัจจัยเป็นนิทาน มีปัจจัยเป็นสมุทัย มีปัจจัยเป็นชาติ มีปัจจัยเป็นแดนเกิดก่อน มีปัจจัยเป็นองค์ มีปัจจัยเป็นสมุฏฐาน.

บุพพกรณ์ ...

การถอนผ้า ...

การอธิษฐานผ้า ...

การกราน ...

มาติกาและปลิโพธ ...

วัตถุ ...

ความหวังและหมดหวัง มีปัจจัยเป็นนิทาน มีปัจจัยเป็นสมุทัย มีปัจจัยเป็นชาติ มีปัจจัยเป็นแดนเกิดก่อน มีปัจจัยเป็นองค์ มีปัจจัยเป็นสมุฏฐาน.

สงเคราะห์ธรรม

[๑๑๓๙] ถามว่า บุพพกรณ์ สงเคราะห์ด้วยธรรมเท่าไร?

ตอบว่า บุพพกรณ์ สงเคราะห์ด้วยธรรม ๗ อย่าง คือ ซักผ้า ๑ กะผ้า ๑ ตัดผ้า ๑ เนาผ้า ๑ เย็บผ้า ๑ ย้อมผ้า ๑ ทำกัปปะพินทุ ๑ บุพพกรณ์ สงเคราะห์ด้วยธรรม ๗ นี้.

ถ. การถอนผ้า สงเคราะห์ด้วยธรรมเท่าไร?

ต. การถอนผ้า สงเคราะห์ด้วยธรรม ๓ อย่าง คือ ผ้าสังฆาฏิ ๑ ผ้าอุตราสงค์ ๑ ผ้าอันตรวาสก ๑.

ถ. การอธิษฐานผ้า สงเคราะห์ด้วยธรรมเท่าไร?

ต. การอธิษฐานผ้า สงเคราะห์ด้วยธรรม ๓ อย่าง คือ ผ้าสังฆาฏิ ๑ ผ้าอุตราสงค์ ๑ ผ้าอันตรวาสก ๑.

ถ. การกราน สงเคราะห์ด้วยธรรมเท่าไร?

ต. การกราน สงเคราะห์ด้วยธรรมอย่างเดียว คือ เปล่งวาจา.

มูลเหตุแห่งกฐินเป็นต้น

[๑๑๔๐] ถามว่า กฐินมีมูลเท่าไร? มีวัตถุเท่าไร? มีภูมิเท่าไร?

ตอบว่า กฐิน มีมูลอย่างเดียว คือ สงฆ์ มีวัตถุ ๓ คือ ผ้าสังฆาฏิ ๑ ผ้าอุตราสงค์ ๑ ผ้าอันตรวาสก ๑ มีภูมิ ๖ คือ ผ้าทำด้วยเปลือกไม้ ๑ ผ้าทำด้วยฝ้าย ๑ ผ้าทำด้วยไหม ๑ ผ้าทำด้วยขนสัตว์ ๑ ผ้าทำด้วยป่าน ๑ ผ้าทำด้วยสัมภาระเจือกัน ๑.

เป็นต้นแห่งกฐินเป็นต้น

[๑๑๔๑] ถามว่า กฐิน มีอะไรเป็นเบื้องต้น? มีอะไรเป็นท่ามกลาง? มีอะไรเป็นที่สุด?
ตอบว่า กฐินมีบุพพกรณ์เป็นเบื้องต้น มีการทำเป็นท่ามกลาง มีการกรานเป็นที่สุด.

องค์ของภิกษุผู้กรานกฐิน

[๑๑๔๒] ถามว่า ภิกษุประกอบด้วยองค์เท่าไร ไม่ควรกรานกฐิน? ภิกษุประกอบด้วยองค์เท่าไร ควรกรานกฐิน?
ตอบว่า ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๘ ไม่ควรกรานกฐิน ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๘ ควรกรานกฐิน.
ถ. ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๘ เป็นไฉน ไม่ควรกรานกฐิน?
ต. ภิกษุไม่รู้บุพพกรณ์ ๑ ไม่รู้การถอนผ้า ๑ ไม่รู้การอธิษฐานผ้า ๑ ไม่รู้การกราน ๑ ไม่รู้มาติกา ๑ ไม่รู้ปลิโพธ ๑ ไม่รู้การเดาะกฐิน ๑ ไม่รู้อานิสงส์ ๑.
ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๘ นี้ ไม่ควรกรานกฐิน.
ถ. ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๘ เป็นไฉน ควรกรานกฐิน?
ต. ภิกษุรู้บุพพกรณ์ ๑ รู้การถอนผ้า ๑ รู้การอธิษฐานผ้า ๑ รู้การกราน ๑ รู้มาติกา ๑ รู้ปลิโพธ ๑ รู้การเดาะกฐิน ๑ รู้อานิสงส์ ๑.
ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๘ นี้ ควรกรานกฐิน.

การกรานกฐิน

[๑๑๔๓] ถามว่า บุคคลพวกไหนกรานกฐินไม่ขึ้น? บุคคลพวกไหนกรานกฐินขึ้น?
ตอบว่า บุคคล ๓ พวกกรานกฐินไม่ขึ้น บุคคล ๓ พวกกรานกฐินขึ้น.
ถ. บุคคล ๓ พวกเหล่าไหน กรานกฐินไม่ขึ้น.
ต. บุคคลอยู่นอกสีมาอนุโมทนา ๑ เมื่ออนุโมทนาไม่เปล่งวาจา ๑ เมื่อเปล่งวาจาไม่ให้ผู้อื่นรู้ ๑ บุคคล ๓ พวกเหล่านี้ กรานกฐินไม่ขึ้น.
ถ. บุคคล ๓ พวกเหล่าไหน กรานกฐินขึ้น?
ต. บุคคลอยู่ในสีมาอนุโมทนา ๑ เมื่ออนุโมทนาเปล่งวาจา ๑ เมื่อเปล่งวาจาให้ผู้อื่นรู้ ๑ บุคคล ๓ พวกนี้กรานกฐินขึ้น.

วัตถุวิบัติเป็นต้น

[๑๑๔๔] ถามว่า การกรานกฐินเท่าไร ไม่ขึ้น? การกรานกฐินเท่าไร ขึ้น?
ตอบว่า การกรานกฐิน ๓ อย่าง ไม่ขึ้น การกรานกฐิน ๓ อย่าง ขึ้น.
ถ. การกรานกฐิน ๓ อย่างเหล่าไหน ไม่ขึ้น?
ต. ผ้าเป็นของวิบัติโดยวัตถุ ๑ วิบัติโดยกาล ๑ วิบัติโดยการกระทำ ๑ การกรานกฐิน ๓ อย่างนี้ ไม่ขึ้น.
ถ. การกรานกฐิน ๓ อย่างเหล่าไหน ขึ้น?
ต. ผ้าเป็นของถึงพร้อมด้วยวัตถุ ๑ ถึงพร้อมด้วยกาล ๑ ถึงพร้อมด้วยการกระทำ ๑ การกรานกฐิน ๓ อย่างนี้ ขึ้น.

ควรรู้กฐินเป็นต้น

[๑๑๔๕] พึงรู้จักกฐิน พึงรู้จักการกรานกฐิน พึงรู้จักเดือนที่กรานกฐิน พึงรู้จักวิบัติแห่งการกรานกฐิน พึงรู้จักสมบัติแห่งการกรานกฐิน พึงรู้จักการทำนิมิต พึงรู้จักการพูดเลียบเคียง พึงรู้จักผ้าที่ยืมเขามา พึงรู้จักผ้าที่เก็บไว้ค้างคืน พึงรู้จักผ้าที่เป็นนิสสัคคีย์.

วิภาคคำว่าพึงรู้จักกฐินเป็นต้น

[๑๑๔๖] คำว่า พึงรู้จักกฐิน นั้น ความว่า การรวบรวม การประชุมชื่อ การตั้งชื่อ การเรียกชื่อ ภาษา พยัญชนะ การกล่าวธรรมเหล่านั้น รวมเรียกว่า กฐิน.
คำว่า พึงรู้จักเดือนที่กรานกฐิน คือ พึงรู้จักเดือนท้ายแห่งฤดูฝน.
คำว่า พึงรู้จักวิบัติแห่งการกรานกฐิน ได้แก่ พึงรู้จักวิบัติแห่งการกรานกฐิน ด้วยอาการ ๒๔ อย่าง.
คำว่า พึงรู้จักสมบัติแห่งการกรานกฐิน ได้แก่ พึงรู้จักสมบัติแห่งการกรานกฐิน ด้วยอาการ ๑๗ อย่าง.
คำว่า พึงรู้จักการทำนิมิต คือ ทำนิมิตว่า จักกรานกฐิน ด้วยผ้าผืนนี้.
คำว่า พึงรู้จักการพูดเลียบเคียง คือ ทำการพูดเลียบเคียงด้วยคิดว่า จักยังผ้ากฐินให้เกิด ด้วยการพูดเลียบเคียงนี้.
คำว่า พึงรู้จักผ้าที่ยืมเขามา คือรู้จักผ้าที่ทายกมิได้หยิบยกให้.

คำว่า พึงรู้จักผ้าที่เก็บไว้ค้างคืน คือ พึงรู้จักผ้าที่เก็บไว้ค้างคืน ๒ อย่าง คือ
ทำค้างคืน ๑ เก็บไว้ค้างคืน ๑.
คำว่า พึงรู้จักผ้าเป็นนิสสัคคีย์ นั้น คือ เมื่อภิกษุกำลังทำผ้าอยู่อรุณขึ้นมา.

อธิบายการกรานกฐิน

[๑๑๔๗] คำว่า พึงรู้จักการกรานกฐิน นั้น มีอธิบายว่า ถ้าผ้ากฐินบังเกิดแก่สงฆ์
สงฆ์พึงปฏิบัติอย่างไร? ภิกษุผู้กรานพึงปฏิบัติอย่างไร? ภิกษุผู้อนุโมทนาพึงปฏิบัติอย่างไร?
สงฆ์พึงให้ผ้ากฐินแก่ภิกษุผู้กรานกฐินด้วยญัตติทุติยกรรม.
ภิกษุผู้กรานกฐินนั้น พึงซักขยำให้สะอาดแล้ว กะ ตัด เย็บ ย้อม ทำพินทุกัปปะ
แล้วกรานกฐินในวันนั้นเทียว ถ้าประสงค์จะกรานกฐินด้วยผ้าสังฆาฏิ พึงถอนผ้าสังฆาฏิผืนเก่า
เสีย พึงอธิษฐานผ้าสังฆาฏิผืนใหม่ เปล่งวาจาว่า ข้าพเจ้ากรานกฐินด้วยผ้าสังฆาฏิผืนนี้, ถ้า
ประสงค์จะกรานกฐินด้วยผ้าอุตราสงค์ พึงถอนผ้าอุตราสงค์ผืนเก่าเสีย พึงอธิษฐานผ้าอุตราสงค์
ผืนใหม่ เปล่งวาจาว่า ข้าพเจ้ากรานกฐินด้วยผ้าอุตราสงค์ผืนนี้, ถ้าประสงค์จะกรานกฐินด้วยผ้า
อันตรวาสก พึงถอนผ้าอันตรวาสกผืนเก่าเสีย พึงอธิษฐานผ้าอันตรวาสกผืนใหม่ เปล่งวาจาว่า
ข้าพเจ้ากรานกฐินด้วยผ้าอันตรวาสกผืนนี้.
อันภิกษุผู้กรานกฐินนั้น พึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า ประคองอัญชลี
กล่าวอย่างนี้ว่า ท่านเจ้าข้า กฐินของสงฆ์กรานแล้ว การกรานกฐินเป็นธรรม ขอท่านทั้งหลาย
อนุโมทนาเถิด.
ภิกษุผู้อนุโมทนาเหล่านั้น พึงห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า ประคองอัญชลี กล่าวอย่างนี้
ว่า ผู้มีอายุ กฐินของสงฆ์กรานแล้ว การกรานกฐินเป็นธรรม เราทั้งหลายอนุโมทนา.
ภิกษุผู้กรานกฐินนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุหลายรูป ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า ประคอง
อัญชลีกล่าวอย่างนี้ว่า ท่านเจ้าข้า กฐินของสงฆ์กรานแล้ว การกรานกฐินเป็นธรรม ขอท่าน
ทั้งหลายอนุโมทนาเถิด.
ภิกษุผู้อนุโมทนาเหล่านั้น พึงห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า ประคองอัญชลีกล่าวอย่างนี้ว่า
ผู้มีอายุ กฐินของสงฆ์กรานแล้ว การกรานกฐินเป็นธรรม เราทั้งหลายอนุโมทนา.
ภิกษุผู้กรานกฐินนั้น พึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า ประคอง
อัญชลีกล่าวอย่างนี้ว่า ผู้มีอายุ กฐินของสงฆ์กรานแล้ว การกรานกฐินเป็นธรรม ขอท่าน
อนุโมทนาเถิด.

ภิกษุผู้อนุโมทนานั้น พึงห่มผ้าอุตราสงค์เฉวียงบ่า ประคองอัญชลีกล่าวอย่างนี้ว่า ผู้มีอายุ กฐินของสงฆ์กรานแล้ว การกรานกฐินเป็นธรรม ข้าพเจ้าอนุโมทนา.

กรานกฐิน

[๑๑๔๘] ถามว่า สงฆ์กรานกฐิน คณะกรานกฐิน บุคคลกรานกฐิน หรือ?
ตอบว่า สงฆ์หาได้กรานกฐินไม่ คณะหาได้กรานกฐินไม่ แต่บุคคลกรานกฐิน. ถ้าสงฆ์หาได้กรานกฐินไม่ คณะหาได้กรานกฐินไม่ แต่บุคคลกรานกฐิน ได้ชื่อว่า สงฆ์ไม่ได้กรานกฐิน คณะไม่ได้กรานกฐิน แต่บุคคลกรานกฐิน.
ถ. สงฆ์สวดปาติโมกข์ คณะสวดปาติโมกข์ บุคคลสวดปาติโมกข์ หรือ?
ต. สงฆ์หาได้สวดปาติโมกข์ไม่ คณะหาได้สวดปาติโมกข์ไม่ แต่บุคคลสวดปาติโมกข์, สงฆ์หาได้สวดปาติโมกข์ไม่ คณะหาได้สวดปาติโมกข์ไม่ แต่บุคคลสวดปาติโมกข์ ได้ชื่อว่า สงฆ์ไม่ได้สวดปาติโมกข์ คณะไม่ได้สวดปาติโมกข์ แต่บุคคลสวดปาติโมกข์. หรือ เพราะความสามัคคีแห่งสงฆ์ เพราะความสามัคคีแห่งคณะ เพราะบุคคลสวด ได้ชื่อว่า สงฆ์สวดปาติโมกข์ คณะสวดปาติโมกข์ บุคคลสวดปาติโมกข์ ฉันใด, สงฆ์หาได้กรานกฐินไม่ คณะหาได้กรานกฐินไม่ แต่บุคคลกรานกฐิน, เพราะสงฆ์อนุโมทนา เพราะคณะอนุโมทนา เพราะบุคคลกราน ได้ชื่อว่า สงฆ์กรานกฐิน คณะกรานกฐิน บุคคลกรานกฐิน ฉันนั้นเหมือนกัน.

แก้ปัญหาปลิโพธในมาติกา ๘

[๑๑๔๙] ท่านมหากัสสปถามว่า การเดาะกฐินมีการหลีกไปเป็นที่สุด อันพระสุคตเจ้าผู้เป็นเผ่าพันธุ์แห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้แล้ว ก็ข้าพเจ้าขอถามท่านถึงการเดาะกฐินนั่น ปลิโพธอย่างไหนขาดก่อน?

ท่านพระอุบาลีตอบว่า การเดาะกฐินมีการหลีกไปเป็นที่สุด อันพระสุคตเจ้าผู้เป็นเผ่าพันธุ์แห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้แล้ว ก็เมื่อภิกษุหลีกไปด้วยคิดว่า จักทิ้งอาวาสนี้เสียละ ปลิโพธในจีวรขาดก่อน, ปลิโพธในอาวาสขาดพร้อมกับภิกษุนั้นไปนอกสีมา.

[๑๑๕๐] ม. การเดาะกฐินมีการทำเสร็จเป็นที่สุด อันพระสุคตเจ้าผู้เป็นเผ่าพันธุ์แห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้แล้ว ก็ข้าพเจ้าขอถามท่าน ถึงการเดาะกฐินนั่น ปลิโพธอย่างไหนขาดก่อน?

อุ. การเดาะกฐินมีการทำเสร็จเป็นที่สุด อันพระสุคตเจ้าผู้เป็นเผ่าพันธุ์แห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้แล้ว ก็เมื่อภิกษุหลีกไปด้วยคิดว่าจักทิ้งอาวาสนี้เสียละ ปลิโพธในอาวาสขาดก่อน เมื่อจีวรสำเร็จ ปลิโพธในจีวรขาด.

[๑๑๕๑] ม. การเดาะกฐินมีการตกลงใจเป็นที่สุด อันพระสุคตเจ้าผู้เป็นเผ่าพันธุ์แห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้แล้ว ก็ข้าพเจ้าขอถามท่านถึงการเดาะกฐินนั่น ปลิโพธอย่างไหนขาดก่อน?

อุ. การเดาะกฐินมีการตกลงใจเป็นที่สุด อันพระสุคตเจ้าผู้เป็นเผ่าพันธุ์แห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้แล้ว ก็เมื่อภิกขุหลีกไปด้วยคิดว่าจักทิ้งอาวาสนี้เสียละ ปลิโพธ ๒ อย่าง ขาดพร้อมกัน.

[๑๑๕๒] ม. การเดาะกฐินมีความเสียเป็นที่สุด อันพระสุคตเจ้าผู้เป็นเผ่าพันธุ์แห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้แล้ว ก็ข้าพเจ้าขอถามท่านถึงการเดาะกฐินนั่น ปลิโพธอย่างไหนขาดก่อน?

อุ. การเดาะกฐินมีการเสียเป็นที่สุด อันพระสุคตเจ้าผู้เป็นเผ่าพันธุ์แห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้แล้ว ก็เมื่อภิกษุหลีกไปด้วยคิดว่าจักทิ้งอาวาสนี้เสียละ ปลิโพธในอาวาสขาดก่อน ปลิโพธในจีวรขาดเมื่อจีวรเสียหาย.

[๑๑๕๓] ม. การเดาะกฐินมีการฟังเป็นที่สุด อันพระสุคตเจ้าผู้เป็นเผ่าพันธุ์แห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้แล้ว ก็ข้าพเจ้าขอถามท่านถึงการเดาะกฐินนั่น ปลิโพธอย่างไหนขาดก่อน

อุ. การเดาะกฐินมีการฟังเป็นที่สุด อันพระสุคตเจ้าผู้เป็นเผ่าพันธุ์แห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้แล้ว ก็เมื่อภิกษุหลีกไปด้วยคิดว่าจักทิ้งอาวาสนี้เสียละ ปลิโพธในจีวรขาดก่อน ปลิโพธในอาวาสขาดพร้อมกับการฟังของภิกษุนั้น.

[๑๑๕๔] ม. การเดาะกฐินมีความสิ้นหวังเป็นที่สุด อันพระสุคตเจ้าผู้เป็นเผ่าพันธุ์แห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้แล้ว ก็ข้าพเจ้าขอถามท่าน ถึงการเดาะกฐินนั่น ปลิโพธอย่างไหนขาดก่อน?

อุ. การเดาะกฐินมีความสิ้นหวังเป็นที่สุด อันพระสุคตเจ้าผู้เป็น
เผ่าพันธุ์แห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้แล้ว ก็เมื่อภิกษุหลีกไปด้วยคิดว่าจัก
ทิ้งอาวาสนี้เสียละ ปลิโพธในอาวาสขาดก่อน ปลิโพธในจีวรขาดต่อเมื่อ
สิ้นความหวังในจีวรแล้ว.

[๑๑๕๕] ม. การเดาะกฐินมีการก้าวล่วงสีมาเป็นที่สุด อันพระสุคตเจ้าผู้
เป็นเผ่าพันธุ์แห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้แล้ว ก็ข้าพเจ้าขอถามท่าน ถึง
การเดาะกฐินนั่น ปลิโพธอย่างไหนขาดก่อน?
อุ. การเดาะกฐินมีการก้าวล่วงสีมาเป็นที่สุด อันพระสุคตเจ้า
ผู้เป็นเผ่าพันธุ์แห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้แล้ว ก็เมื่อภิกษุหลีกไปด้วย
คิดว่า จักทิ้งอาวาสนี้เสียละ ปลิโพธในจีวรขาดก่อน ปลิโพธในอาวาส
ขาดเมื่อภิกษุนั้นไปนอกสีมา.

[๑๑๕๖] ม. การเดาะกฐินมีการเดาะพร้อมกัน อันพระสุคตเจ้าผู้เป็น
เผ่าพันธุ์แห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้แล้ว ก็ข้าพเจ้าขอถามท่านถึงการ
เดาะกฐินนั่น ปลิโพธอย่างไหนขาดก่อน?
อุ. การเดาะกฐินมีการเดาะพร้อมกัน อันพระสุคตเจ้าผู้เป็นเผ่า
พันธุ์แห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้แล้ว ก็เมื่อภิกษุหลีกไปด้วยคิดว่าจักทิ้ง
อาวาสนี้เสียละ ปลิโพธทั้ง ๒ ขาดพร้อมกัน.

การเดาะกฐิน

[๑๑๕๗] ถามว่า การเดาะกฐินที่สงฆ์เป็นใหญ่มีเท่าไร? การเดาะกฐินที่บุคคลเป็น
ใหญ่มีเท่าไร? การเดาะกฐินที่สงฆ์ไม่เป็นใหญ่บุคคลไม่เป็นใหญ่มีเท่าไร?
ตอบว่า การเดาะกฐินที่สงฆ์เป็นใหญ่มีอย่างเดียว คือ การเดาะในระหว่าง.
การเดาะกฐินที่บุคคลเป็นใหญ่มี ๔ อย่าง คือ เดาะกฐินมีการหลีกไปเป็นที่สุด ๑ มี
การทำเสร็จเป็นที่สุด ๑ มีความตกลงใจเป็นที่สุด ๑ มีความก้าวล่วงสีมาเป็นที่สุด ๑.
การเดาะกฐินที่สงฆ์ไม่เป็นใหญ่ ที่บุคคลไม่เป็นใหญ่มี ๔ อย่าง คือการเดาะกฐินมี
การเสียเป็นที่สุด ๑ มีการฟังเป็นที่สุด ๑ มีความสิ้นหวังเป็นที่สุด ๑ มีการเดาะกฐินพร้อมกัน ๑.

การเดาะกฐินภายในสีมาเป็นต้น

[๑๑๕๘] ถามว่า การเดาะกฐินเท่าไร เดาะภายในสีมา? การเดาะกฐินเท่าไร เดาะภายนอกสีมา? การเดาะกฐินเท่าไร บางอย่างเดาะภายในสีมา บางอย่างเดาะภายนอกสีมา?

ตอบว่า การเดาะกฐิน ๒ อย่าง เดาะภายในสีมา คือ เดาะในระหว่าง ๑ เดาะพร้อมกัน ๑.

การเดาะกฐิน ๓ อย่าง เดาะภายนอกสีมา คือ การเดาะกฐินมีความหลีกไปเป็นที่สุด ๑ มีความฟังเป็นที่สุด ๑ มีความก้าวล่วงสีมาเป็นที่สุด ๑.

การเดาะกฐิน ๔ อย่าง บางอย่างเดาะภายในสีมา บางอย่างเดาะภายนอกสีมา คือ การเดาะกฐินมีการทำเสร็จเป็นที่สุด ๑ มีความตกลงใจเป็นที่สุด ๑ มีความเสียเป็นที่สุด ๑ มีความสิ้นหวังเป็นที่สุด ๑.

การเดาะกฐินเกิดขึ้นพร้อมกันเป็นต้น

[๑๑๕๙] ถามว่า การเดาะกฐินเท่าไร เกิดด้วยกัน ดับด้วยกัน? การเดาะกฐินเท่าไร เกิดด้วยกัน ดับต่างกัน?

ตอบว่า การเดาะกฐิน ๒ อย่างที่เกิดด้วยกัน ดับด้วยกัน คือ เดาะในระหว่าง ๑ เดาะพร้อมกัน ๑.

การเดาะกฐินนอกนั้น เกิดด้วยกัน ดับต่างกัน.

กฐินเภท จบ

หัวข้อประจำเรื่อง

[๑๑๖๐] ใคร ด้วยอย่างไร ธรรม ๑๕ อย่าง นิทาน เหตุ ปัจจัย สงเคราะห์ มูล เบื้องต้น ประเภท บุคคล ๘ บุคคล ๓ การเดาะกฐิน ๓ พึงรู้ การกราน การสวด ปลิโพธ เป็นใหญ่ สีมา เกิดขึ้นและดับ.

ปริวาร จบ

อุปาลิปัญจกะ

อนิสสิตวรรคที่ ๑

ท่านพระอุบาลีเข้าเฝ้า

[๑๑๖๑] โดยสมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกคหบดี เขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้น ท่านพระอุบาลีเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค ถวายบังคมนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง แล้วทูลถามปัญหาว่า ดังนี้:

องค์ของภิกษุผู้ต้องถือนิสัย

พระพุทธเจ้าข้า ภิกษุประกอบด้วยองค์เท่าไรหนอแล จะไม่ถือนิสัยอยู่ตลอดชีวิตไม่ได้?

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ จะไม่ถือนิสัยอยู่ตลอดชีวิตไม่ได้. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่รู้อุโบสถ

๒. ไม่รู้อุโบสถกรรม

๓. ไม่รู้ปาติโมกข์

๔. ไม่รู้ปาติโมกขุทเทศ

๕. มีพรรษาหย่อนห้า

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล จะไม่ถือนิสัยอยู่ตลอดชีวิตไม่ได้.

องค์ของภิกษุผู้ไม่ต้องถือนิสัย

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ ไม่ต้องถือนิสัยอยู่ตลอดชีวิต. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. รู้อุโบสถ

๒. รู้อุโบสถกรรม

๓. รู้ปาติโมกข์

๔. รู้ปาติโมกขุทเทศ

๕. มีพรรษาได้ห้าหรือเกินห้า

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่ต้องถือนิสสัยอยู่ตลอดชีวิต.

องค์ของภิกษุผู้ต้องถือนิสัยอีกนัยหนึ่ง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๕ จะไม่ถือนิสัยอยู่ตลอดชีวิตไม่ได้. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่รู้ปวารณา

๒. ไม่รู้ปวารณากรรม

๓. ไม่รู้ปาติโมกข์

๔. ไม่รู้ปาติโมกขุทเทศ

๕. มีพรรษาหย่อนห้า

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล จะไม่ถือนิสัยอยู่ตลอดชีวิตไม่ได้.

องค์ของภิกษุผู้ไม่ต้องถือนิสสัย

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ ไม่ต้องถือนิสัยอยู่ตลอดชีวิต. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. รู้ปวารณา

๒. รู้ปวารณากรรม

๓. รู้ปาติโมกข์

๔. รู้ปาติโมกขุทเทศ

๕. มีพรรษาได้ห้า หรือเกินห้า

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่ต้องถือนิสัยอยู่ตลอดชีวิต.

องค์ของภิกษุผู้ต้องถือนิสัยอีกนัยหนึ่ง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๕ จะไม่ถือนิสัยอยู่ตลอดชีวิตไม่ได้. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่รู้อาบัติและมิใช่อาบัติ

๒. ไม่รู้อาบัติเบาและอาบัติหนัก

๓. ไม่รู้อาบัติมีส่วนเหลือและอาบัติไม่มีส่วนเหลือ

๔. ไม่รู้อาบัติชั่วหยาบและอาบัติไม่ชั่วหยาบ

๕. มีพรรษาหย่อนห้า

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล จะไม่ถือนิสัยอยู่ตลอดชีวิตไม่ได้.

องค์ของภิกษุผู้ไม่ต้องถือนิสัย

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ ไม่ต้องถือนิสัยอยู่ตลอดชีวิต. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. รู้อาบัติและมิใช่อาบัติ

๒. รู้อาบัติเบาและอาบัติหนัก

๓. รู้อาบัติมีส่วนเหลือและอาบัติไม่มีส่วนเหลือ

๔. รู้อาบัติชั่วหยาบและอาบัติไม่ชั่วหยาบ

๕. มีพรรษาได้ห้า หรือเกินห้า

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่ต้องถือนิสัยอยู่ตลอดชีวิต.

ภิกษุผู้ที่ไม่ให้ควรอุปสมบทเป็นต้น

[๑๑๖๒] อุ. พระพุทธเจ้าข้า ภิกษุประกอบด้วยองค์เท่าไรหนอแล ไม่พึงให้อุปสมบท ไม่พึงให้นิสัย ไม่พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก?

พ. ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ ไม่พึงให้อุปสมบท ไม่พึงให้นิสัย ไม่พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่อาจพยาบาลเองหรือสั่งผู้อื่นให้พยาบาลอันเตวาสิกหรือสัทธิวิหาริกผู้อาพาธ

๒. ไม่อาจระงับเองหรือให้ผู้อื่นช่วยระงับความกระสัน

๓. ไม่อาจบรรเทาเองหรือให้ผู้อื่นช่วยบรรเทาความเบื่อหน่าย อันเกิดขึ้นโดยธรรม

๔. ไม่อาจแนะนำในธรรมอันยิ่งขึ้นไป

๕. ไม่อาจแนะนำในวินัยอันยิ่งขึ้นไป.

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่พึงให้อุปสมบท ไม่พึงให้นิสัย ไม่พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก.

ภิกษุผู้ควรให้อุปสมบทเป็นต้น

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ พึงให้อุปสมบท พึงให้นิสัย พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. อาจพยาบาลเองหรือสั่งผู้อื่นให้พยาบาลอันเตวาสิก หรือสัทธิวิหาริกผู้อาพาธ

๒. อาจระงับเองหรือให้ผู้อื่นช่วยระงับความกระสัน

๓. อาจบรรเทาเองหรือให้ผู้อื่นช่วยบรรเทาความเบื่อหน่าย อันเกิดขึ้นโดยธรรม
๔. อาจแนะนำในธรรมอันยิ่งขึ้นไป
๕. อาจแนะนำในวินัยอันยิ่งขึ้นไป
ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล พึงให้อุปสมบท พึงให้นิสัย พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก.

ภิกษุผู้ไม่ควรให้อุปสมบทเป็นต้นอีกนัยหนึ่ง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ แม้อื่นอีก ๕ ไม่พึงให้อุปสมบท ไม่พึงให้นิสัย ไม่พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:
๑. ไม่อาจฝึกปรืออันเตวาสิก หรือสัทธิวิหาริก ในสิกขาเป็นส่วนอภิสมาจาร
๒. ไม่อาจแนะนำอันเตวาสิก หรือสัทธิวิหาริก ในสิกขาเป็นส่วนเบื้องต้นแห่งพรหมจรรย์
๓. ไม่แนะนำในศีลอันยิ่งขึ้นไป
๔. ไม่อาจแนะนำในจิตอันยิ่งขึ้นไป
๕. ไม่อาจแนะนำในปัญญาอันยิ่งขึ้นไป
ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่พึงให้อุปสมบท ไม่พึงให้นิสัย ไม่พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก.

ภิกษุผู้ควรให้อุปสมบทเป็นต้น

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ พึงให้อุปสมบท พึงให้นิสัย พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:
๑. อาจฝึกปรืออันเตวาสิก หรือสัทธิวิหาริก ในสิกขาเป็นส่วนอภิสมาจาร
๒. อาจแนะนำอันเตวาสิกหรือสัทธิวิหาริก ในสิกขาเป็นส่วนเบื้องต้นแห่งพรหมจรรย์
๓. อาจแนะนำในศีลอันยิ่งขึ้นไป
๔. อาจแนะนำในจิตอันยิ่งขึ้นไป
๕. อาจแนะนำในปัญญาอันยิ่งขึ้นไป
ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล พึงให้อุปสมบท พึงให้นิสัย พึงให้สามเณรอุปัฏฐาก.

องค์ ๕ ของภิกษุผู้ถูกลงโทษ

[๑๑๖๓] อุ. พระพุทธเจ้าข้า สงฆ์พึงลงโทษแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์เท่าไรหนอแล?

พ. ดูกรอุบาลี สงฆ์พึงลงโทษแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. เป็นอลัชชี

๒. เป็นพาล

๓. ไม่ใช่เป็นปกตัตตะ

๔. เป็นมิจฉาทิฏฐิ

๕. มีอาชีววิบัติ

ดูกรอุบาลี สงฆ์พึงลงโทษแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล.

ดูกรอุบาลี สงฆ์พึงลงโทษแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. เป็นผู้มีศีลวิบัติ ในอธิศีล

๒. เป็นผู้มีอาจารวิบัติ ในอัธยาจาร

๓. เป็นผู้มีทิฏฐิวิบัติ ในอติทิฏฐิ

๔. เป็นมิจฉาทิฏฐิ

๕. มีอาชีววิบัติ

ดูกรอุบาลี สงฆ์พึงลงโทษแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล.

ดูกรอุบาลี สงฆ์พึงลงโทษแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. เป็นผู้ประกอบด้วยความคะนองกาย

๒. เป็นผู้ประกอบด้วยความคะนองวาจา

๓. เป็นผู้ประกอบด้วยความคะนองกายและวาจา

๔. เป็นมิจฉาทิฏฐิ

๕. มีอาชีววิบัติ

ดูกรอุบาลี สงฆ์พึงลงโทษแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล.

ดูกรอุบาลี สงฆ์พึงลงโทษแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. เป็นผู้ประพฤติอนาจารทางกาย

๒. เป็นผู้ประพฤติอนาจารทางกาย

๓. เป็นผู้ประพฤติอนาจารทางกายและทางวาจา

๔. เป็นมิจฉาทิฏฐิ

๕. มีอาชีววิบัติ

ดูกรอุบาลี สงฆ์พึงลงโทษแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล.

ดูกรอุบาลี สงฆ์พึงลงโทษแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. เป็นผู้ประกอบด้วยความลบล้างทางกาย

๒. เป็นผู้ประกอบด้วยความลบล้างทางวาจา

๓. เป็นผู้ประกอบด้วยความลบล้างทางกายและทางวาจา

๔. เป็นมิจฉาทิฏฐิ

๕. มีอาชีววิบัติ

ดูกรอุบาลี สงฆ์พึงลงโทษแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล.

ดูกรอุบาลี สงฆ์พึงลงโทษแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. เป็นผู้ประกอบด้วยมิจฉาชีพทางกาย

๒. เป็นผู้ประกอบด้วยมิจฉาชีพทางวาจา

๓. เป็นผู้ประกอบด้วยมิจฉาชีพทางกายและวาจา

๔. เป็นมิจฉาทิฏฐิ

๕. มีอาชีววิบัติ

ดูกรอุบาลี สงฆ์พึงลงโทษแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล.

ดูกรอุบาลี สงฆ์พึงลงโทษแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ต้องอาบัติแล้วถูกลงโทษ แต่ยังให้อุปสมบท

๒. ให้นิสัย

๓. ให้สามเณรอุปัฏฐาก

๔. ยินดีการสมมติให้เป็นผู้สอนภิกษุณี

๕. แม้ได้รับสมมติแล้ว ยังสอนภิกษุณี

ดูกรอุบาลี สงฆ์พึงลงโทษแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล.

ดูกรอุบาลี สงฆ์พึงลงโทษแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก. องค์ ๕ อะไร
บ้าง? คือ:

๑. ถูกสงฆ์ลงโทษเพราะอาบัติใด ต้องอาบัตินั้น

๒. ต้องอาบัติอื่นอันเช่นกัน

๓. ต้องอาบัติที่เลวกว่านั้น

๔. ติเตียนกรรม

๕. ติเตียนภิกษุทั้งหลายผู้ทำกรรม

ดูกรอุบาลี สงฆ์พึงลงโทษแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล.

ดูกรอุบาลี สงฆ์พึงลงโทษแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก. องค์ ๕ อะไร
บ้าง? คือ:

๑. พูดติพระพุทธเจ้า

๒. พูดติพระธรรม

๓. พูดติพระสงฆ์

๔. เป็นมิจฉาทิฏฐิ

๕. มีอาชีววิบัติ

ดูกรอุบาลี สงฆ์พึงลงโทษแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แลฯ

อนิสสิตวรรค ที่ ๑ จบ

หัวข้อประจำวรรค

[๑๑๖๔] อุโบสถ ๑ ปวารณา ๑ อาบัติ ๑ อาพาธ ๑ อภิสมาจาร ๑ อลัชชี อธิศีล ๑ คะนอง ๑ อนาจาร ๑ ลบล้าง ๑ มิจฉาทิฏฐิ ๑ อาบัติ ๑ เพราะอาบัติใด ๑ ติพระพุทธเจ้า ๑ รวมเป็นวรรคที่ ๑ และฯ

นัปปฏิปัสสัมภนวรรคที่ ๒

องค์ของภิกษุที่ไม่ควรระงับกรรม

[๑๑๖๕] อุ. พระพุทธเจ้าข้า ภิกษุประกอบด้วยองค์เท่าไรหนอแล สงฆ์ไม่พึงระงับกรรม?

พ. ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ สงฆ์ไม่พึงระงับกรรม. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ต้องอาบัติแล้วถูกลงโทษ ยังให้อุปสมบท

๒. ให้นิสัย

๓. ให้สามเณรอุปัฏฐาก

๔. ยินดีการสมมติให้เป็นผู้สอนภิกษุณี

๕. แม้ได้รับสมมติแล้ว ยังสอนภิกษุณี

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล สงฆ์ไม่พึงระงับกรรม.

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก สงฆ์ไม่พึงระงับกรรม. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ถูกสงฆ์ลงโทษเพราะอาบัติใด ต้องอาบัตินั้น

๒. ต้องอาบัติอื่นอันเช่นกัน

๓. ต้องอาบัติที่เลวกว่านั้น

๔. ติกรรม

๕. ติภิกษุทั้งหลายผู้ทำกรรม

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล สงฆ์ไม่พึงระงับกรรม.

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก สงฆ์ไม่พึงระงับกรรม. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. พูดติพระพุทธเจ้า

๒. พูดติพระธรรม

๓. พูดติพระสงฆ์

๔. เป็นมิจฉาทิฏฐิ

๕. มีอาชีววิบัติ

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล สงฆ์ไม่พึงระงับกรรม.

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก สงฆ์ไม่พึงระงับกรรม. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. เป็นอลัชชี

๒. เป็นพาล

๓. ไม่ใช่เป็นปกตัตตะ

๔. ทำการย่ำยีในข้อวัตร

๕. ไม่ทำให้บริบูรณ์ในสิกขา

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล สงฆ์ไม่พึงระงับกรรม.

คุณสมบัติของภิกษุผู้เข้าสงคราม

[๑๑๖๖] อุ. พระพุทธเจ้าข้า ภิกษุผู้เข้าสงคราม เมื่อเข้าหาสงฆ์พึงตั้งธรรมเท่าไรไว้ในตน แล้วเข้าหาสงฆ์

พ. ดูกรอุบาลี อันภิกษุผู้เข้าสงคราม เมื่อเข้าหาสงฆ์พึงตั้งธรรม ๕ อย่างไว้ในตน แล้วเข้าหาสงฆ์ ธรรม ๕ อะไรบ้าง

ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้เข้าสงคราม เมื่อเข้าหาสงฆ์

๑. พึงมีจิตยำเกรง มีจิตเสมอด้วยผ้าเช็ดธุลี เข้าหาสงฆ์

๒. พึงเป็นผู้รู้จักอาสนะ รู้จักการนั่ง

๓. ไม่เบียดภิกษุผู้เถระ ไม่กีดกันอาสนะภิกษุผู้อ่อนกว่า พึงนั่งอาสนะอันควร

๔. ไม่พึงพูดเรื่องต่างๆ ไม่พึงพูดติรัจฉานกถา

๕. พึงกล่าวธรรมด้วยตนเอง หรือเชิญผู้อื่นกล่าว ไม่พึงดูหมิ่นอริยดุษณีภาพ

ดูกรอุบาลี ถ้าสงฆ์ทำกรรมที่ควรพร้อมเพรียงกันทำ ถ้าในกรรมนั้นภิกษุไม่ชอบใจ จะพึงทำความเห็นแย้งก็ได้ แล้วควบคุมสามัคคีไว้ ข้อนั้นเพราะเหตุไร? เพราะเธอคิดว่า เราอย่ามีความเป็นต่างๆ จากสงฆ์เลย.

ดูกรอุบาลี อันภิกษุผู้เข้าสงคราม เมื่อเข้าหาสงฆ์ พึงตั้งธรรม ๕ อย่างนี้ไว้ในตน แล้วเข้าหาสงฆ์เถิด.

องค์ของภิกษุผู้พูดในสงฆ์

[๑๑๖๗] อุ. พระพุทธเจ้าข้า ภิกษุประกอบด้วยองค์เท่าไรหนอแล เมื่อพูดในสงฆ์ ย่อมไม่เป็นที่ปรารถนาของชนหมู่มาก ไม่เป็นที่พอใจของชนหมู่มาก และไม่เป็นที่ชอบใจของชนหมู่มาก?

พ. ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ เมื่อพูดในสงฆ์ ย่อมไม่เป็นที่ปรารถนาของชนหมู่มาก ไม่เป็นที่พอใจของชนหมู่มาก และไม่เป็นที่ชอบใจของชนหมู่มาก. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. เป็นผู้มีความคิดมืดมน

๒. พูดซัดผู้อื่น

๓. ไม่ฉลาดในถ้อยคำที่เชื่อมถึงกัน

๔. ไม่โจทตามอาบัติในธรรมและวินัยอันสมควร

๕. ไม่ปรับตามอาบัติในธรรมและวินัยอันสมควร

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล เมื่อพูดในสงฆ์ ย่อมไม่เป็นที่ปรารถนาของชนหมู่มาก ไม่เป็นที่พอใจของชนหมู่มาก และไม่เป็นที่ชอบใจของชนหมู่มาก.

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ เมื่อพูดในสงฆ์ย่อมเป็นที่ปรารถนาของชนหมู่มาก เป็นที่พอใจของชนหมู่มาก และเป็นที่ชอบใจของชนหมู่มาก. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่เป็นผู้มีความคิดมืดมน

๒. ไม่พูดซัดผู้อื่น

๓. ฉลาดในถ้อยคำที่เชื่อมถึงกัน

๔. โจทตามอาบัติในธรรมและวินัยอันสมควร

๕. ปรับตามอาบัติในธรรมและวินัยอันสมควร

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล เมื่อพูดในสงฆ์ย่อมเป็นที่ปรารถนาของชน
หมู่มาก เป็นที่พอใจของชนหมู่มาก และเป็นที่ชอบใจของชนหมู่มาก.

องค์ของภิกษุผู้พูดในสงฆ์อีกนัยหนึ่ง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก เมื่อพูดในสงฆ์ย่อมไม่เป็นที่ปรารถนา
ของชนหมู่มาก ไม่เป็นที่ชอบใจของชนหมู่มาก และไม่เป็นที่พอใจของชนหมู่มาก. องค์ ๕
อะไรบ้าง? คือ:

๑. เป็นผู้อวดอ้าง

๒. เป็นผู้รุกราน

๓. ยึดถืออธรรม

๔. ค้านธรรม

๕. กล่าวถ้อยคำที่ไร้ประโยชน์มาก

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล เมื่อพูดในสงฆ์ย่อมไม่เป็นที่ปรารถนาของ
ชนหมู่มาก ไม่เป็นที่พอใจของชนหมู่มาก และไม่เป็นที่ชอบใจของชนหมู่มาก.

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ เมื่อพูดในสงฆ์ ย่อมเป็นที่ปรารถนาของชนหมู่
มาก เป็นที่พอใจของชนหมู่มาก และเป็นที่ชอบใจของชนหมู่มาก. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่เป็นผู้อวดอ้าง

๒. ไม่เป็นผู้รุกราน

๓. ยึดถือธรรม

๔. ค้านอธรรม

๕. ไม่กล่าวถ้อยคำที่ไร้ประโยชน์มาก

ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล เมื่อพูดในสงฆ์ ย่อมเป็นที่ปรารถนา
ของชนหมู่มาก เป็นที่พอใจของชนหมู่มาก และเป็นที่ชอบใจของชนหมู่มาก.

องค์ของภิกษุผู้พูดในสงฆ์อีกนัยหนึ่ง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก เมื่อพูดในสงฆ์ ย่อมไม่เป็นที่
ปรารถนาของชนหมู่มาก ไม่เป็นที่พอใจของชนหมู่มาก และไม่เป็นที่ชอบใจของชนหมู่มาก.
องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. พูดข่มขู่

๒. พูดไม่ให้โอกาสผู้อื่น

๓. ไม่โจทตามอาบัติในธรรมและในวินัยอันสมควร

๔. ไม่ปรับตามอาบัติในธรรมและในวินัยอันสมควร

๕. ไม่ชี้แจงตามความเห็น

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล เมื่อพูดในสงฆ์ ย่อมไม่เป็นที่ปรารถนาของชนหมู่มาก ไม่เป็นที่พอใจของชนหมู่มาก และไม่เป็นที่ชอบใจของชนหมู่มาก.

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ เมื่อพูดในสงฆ์ ย่อมเป็นที่ปรารถนาของชนหมู่มาก เป็นที่พอใจของชนหมู่มาก และเป็นที่ชอบใจของชนหมู่มาก. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่พูดข่มขู่

๒. พูดให้โอกาสผู้อื่น

๓. โจทตามอาบัติในธรรมและในวินัยอันสมควร

๔. ปรับตามอาบัติในธรรมและในวินัยอันสมควร

๕. ชี้แจงตามความเห็น

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล เมื่อพูดในสงฆ์ ย่อมเป็นที่ปรารถนาของชนหมู่มาก เป็นที่พอใจของชนหมู่มาก และเป็นที่ชอบใจของชนหมู่มาก.

อานิสงส์ในการเรียนวินัย

[๑๑๖๘] อุ. พระพุทธเจ้าข้า ในการเรียนวินัย มีอานิสงส์เท่าไรหนอแล?

พ. ดูกรอุบาลี ในการเรียนวินัยมีอานิสงส์ ๕ นี้. อานิสงส์ ๕ อะไรบ้าง คือ:

๑. กองศีลเป็นอันตนคุ้มครองรักษาไว้ด้วยดี

๒. เป็นที่พึ่งพิงของผู้ถูกความสงสัยครอบงำ

๓. เป็นผู้แกล้วกล้าพูดในท่ามกลางสงฆ์

๔. ข่มขี่ข้าศึกได้ด้วยดีโดยสหธรรม

๕. เป็นผู้ปฏิบัติเพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม

ดูกรอุบาลี ในการเรียนวินัย มีอานิสงส์ ๕ นี้แล.

นัปปฏิปัสสัมภนวรรคที่ ๒ จบ

หัวข้อประจำวรรค

[๑๑๖๙] ต้องอาบัติ ๑ เพราะอาบัติใด ๑ พูดติเตียน ๑ อลัชชี ๑ สงคราม ๑ มีความคิดมืดมน ๑ อวดอ้าง ๑ ข่มขู่ ๑ เรียนวินัย ๑.

โวหารวรรคที่ ๓

ภิกษุไม่ควรพูดในสงฆ์

[๑๑๗๐] อุ. ภิกษุประกอบด้วยองค์เท่าไรหนอแล ไม่พึงพูดในสงฆ์ พระพุทธเจ้าข้า?

พ. ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ ไม่พึงพูดในสงฆ์. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่รู้อาบัติ

๒. ไม่รู้สมุฏฐานอาบัติ

๓. ไม่รู้ประโยคอาบัติ

๔. ไม่รู้ความระงับอาบัติ

๕. ไม่ฉลาดในการวินิจฉัยอาบัติ

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่พึงพูดในสงฆ์.

ภิกษุควรพูดในสงฆ์

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ พึงพูดในสงฆ์. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. รู้อาบัติ

๒. รู้สมุฏฐานอาบัติ

๓. รู้ประโยคอาบัติ

๔. รู้ความระงับอาบัติ

๕. ฉลาดในการวินิจฉัยอาบัติ

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล พึงพูดในสงฆ์

ภิกษุไม่ควรพูดในสงฆ์อีกนัยหนึ่ง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก ไม่พึงพูดในสงฆ์. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่รู้อธิกรณ์

๒. ไม่รู้สมุฏฐานอธิกรณ์

๓. ไม่รู้ประโยคอธิกรณ์

๔. ไม่รู้ความระงับอธิกรณ์

๕. ไม่ฉลาดในการวินิจฉัยอธิกรณ์

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่พึงพูดในสงฆ์.

ภิกษุควรพูดในสงฆ์

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ พึงพูดในสงฆ์. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. รู้อธิกรณ์

๒. รู้สมุฏฐานอธิกรณ์

๓. รู้ประโยคอธิกรณ์

๔. รู้ความระงับอธิกรณ์

๕. ฉลาดในการวินิจฉัยอธิกรณ์

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล พึงพูดในสงฆ์.

ภิกษุไม่ควรพูดในสงฆ์อีกนัยหนึ่ง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก ไม่พึงพูดในสงฆ์. องค์ ๕ อะไร บ้าง? คือ:

๑. พูดข่มขู่

๒. พูดไม่ให้โอกาสผู้อื่น

๓. ไม่โจทตามอาบัติในธรรมและวินัยอันสมควร

๔. ไม่ปรับตามอาบัติในธรรมและวินัยอันสมควร

๕. ไม่ชี้แจงตามความเห็น

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่พึงพูดในสงฆ์.

ภิกษุควรพูดในสงฆ์

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ พึงพูดในสงฆ์. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่พูดข่มขู่

๒. พูดให้โอกาสผู้อื่น

๓. โจทตามอาบัติในธรรมและวินัยอันสมควร

๔. ปรับตามอาบัติในธรรมและวินัยอันสมควร

๕. ชี้แจงตามความเห็น

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล พึงพูดในสงฆ์.

ภิกษุไม่ควรพูดในสงฆ์อีกนัยหนึ่ง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก ไม่พึงพูดในสงฆ์. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่รู้อาบัติและอนาบัติ

๒. ไม่รู้อาบัติเบาและอาบัติหนัก

๓. ไม่รู้อาบัติมีส่วนเหลือและอาบัติหาส่วนเหลือมิได้

๔. ไม่รู้อาบัติชั่วหยาบและอาบัติไม่ชั่วหยาบ

๕. ไม่รู้อาบัติที่ทำคืนได้และทำคืนไม่ได้

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่พึงพูดในสงฆ์.

ภิกษุควรพูดในสงฆ์

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ พึงพูดในสงฆ์. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. รู้อาบัติและอนาบัติ

๒. รู้อาบัติเบาและอาบัติหนัก

๓. รู้อาบัติมีส่วนเหลือและอาบัติหาส่วนเหลือมิได้

๔. รู้อาบัติชั่วหยาบและอาบัติไม่ชั่วหยาบ

๕. รู้อาบัติที่ทำคืนได้และทำคืนไม่ได้

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล พึงพูดในสงฆ์.

ภิกษุไม่ควรพูดในสงฆ์อีกนัยหนึ่ง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก ไม่พึงพูดในสงฆ์. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่รู้กรรม

๒. ไม่รู้การทำกรรม

๓. ไม่รู้วัตถุของกรรม

๔. ไม่รู้วัตรของกรรม

๕. ไม่รู้ความระงับกรรม

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่พึงพูดในสงฆ์.

ภิกษุควรพูดในสงฆ์

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ พึงพูดในสงฆ์. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. รู้กรรม

๒. รู้การทำกรรม

๓. รู้วัตถุของกรรม

๔. รู้วัตรของกรรม

๕. รู้ความระงับกรรม

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล พึงพูดในสงฆ์.

ภิกษุไม่ควรพูดในสงฆ์อีกนัยหนึ่ง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก ไม่พึงพูดในสงฆ์. องค์ ๕ อะไร
บ้าง? คือ:

๑. ไม่รู้วัตถุ

๒. ไม่รู้นิทาน

๓. ไม่รู้บัญญัติ

๔. ไม่รู้บทที่ตกในภายหลัง

๕. ไม่รู้ทางถ้อยคำอันเข้าสนธิกันได้

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่พึงพูดในสงฆ์.

ภิกษุควรพูดในสงฆ์

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ พึงพูดในสงฆ์. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. รู้วัตถุ

๒. รู้นิทาน

๓. รู้บัญญัติ

๔. รู้บทที่ตกในภายหลัง

๕. รู้ทางถ้อยคำอันเข้าสนธิกันได้

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล พึงพูดในสงฆ์.

ภิกษุไม่ควรพูดในสงฆ์อีกนัยหนึ่ง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก ไม่ควรพูดในสงฆ์. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ถึงฉันทาคติ

๒. ถึงโทสาคติ

๓. ถึงโมหาคติ

๔. ถึงภยาคติ

๕. เป็นอลัชชี

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่พึงพูดในสงฆ์.

ภิกษุควรพูดในสงฆ์

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ พึงพูดในสงฆ์. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่ถึงฉันทาคติ

๒. ไม่ถึงโทสาคติ

๓. ไม่ถึงโมหาคติ

๔. ไม่ถึงภยาคติ

๕. เป็นลัชชี

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล พึงพูดในสงฆ์.

ภิกษุไม่ควรพูดในสงฆ์อีกนัยหนึ่ง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก ไม่พึงพูดในสงฆ์. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ถึงฉันทาคติ

๒. ถึงโทสาคติ

๓. ถึงโมหาคติ

๔. ถึงภยาคติ

๕. ไม่ฉลาดในวินัย

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่พึงพูดในสงฆ์.

ภิกษุควรพูดในสงฆ์

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ พึงพูดในสงฆ์. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่ถึงฉันทาคติ

๒. ไม่ถึงโทสาคติ

๓. ไม่ถึงโมหาคติ

๔. ไม่ถึงภยาคติ

๕. ฉลาดในวินัย

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล พึงพูดในสงฆ์.

ภิกษุไม่ควรพูดในสงฆ์อีกนัยหนึ่ง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก ไม่พึงพูดในสงฆ์. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่รู้ญัตติ

๒. ไม่รู้การทำญัตติ

๓. ไม่รู้อนุสาวนาแห่งญัตติ

๔. ไม่รู้สมถะแห่งญัตติ

๕. ไม่รู้ความระงับแห่งญัตติ

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่พึงพูดในสงฆ์.

ภิกษุควรพูดในสงฆ์

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ พึงพูดในสงฆ์ องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. รู้ญัตติ

๒. รู้การทำญัตติ

๓. รู้อนุสาวนาแห่งญัตติ

๔. รู้สมถะแห่งญัตติ

๕. รู้ความระงับแห่งญัตติ

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล พึงพูดในสงฆ์.

ภิกษุไม่ควรพูดในสงฆ์อีกนัยหนึ่ง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก ไม่พึงพูดในสงฆ์. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่รู้สุตตะ

๒. ไม่รู้สุตตานุโลม

๓. ไม่รู้วินัย

๔. ไม่รู้วินยานุโลม

๕. ไม่ฉลาดในฐานะและอฐานะ

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่พึงพูดในสงฆ์.

ภิกษุควรพูดในสงฆ์

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ พึงพูดในสงฆ์. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. รู้สุตตะ

๒. รู้สุตตานุโลม

๓. รู้วินัย

๔. รู้วินยานุโลม

๕. ฉลาดในฐานะและอฐานะ

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล พึงพูดในสงฆ์.

ภิกษุไม่ควรพูดในสงฆ์อีกนัยหนึ่ง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก ไม่พึงพูดในสงฆ์. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่รู้ธรรม

๒. ไม่รู้ธรรมานุโลม

๓. ไม่รู้วินัย

๔. ไม่รู้วินยานุโลม

๕. ไม่ฉลาดในคำต้นและคำปลาย

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่พึงพูดในสงฆ์

ภิกษุควรพูดในสงฆ์

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ พึงพูดในสงฆ์. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. รู้ธรรม

๒. รู้ธรรมานุโลม

๓. รู้วินัย

๔. รู้วินยานุโลม

๕. ฉลาดในคำต้นและคำปลาย

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล พึงพูดในสงฆ์.

โวหารวรรค ที่ ๓ จบ

หัวข้อประจำวรรค

[๑๑๗๑] อาบัติ ๑ อธิกรณ์ ๑ ข่มขู่ ๑ รู้อาบัติ ๑ กรรม ๑ วัตถุ ๑ อลัชชี ๑ ไม่ฉลาด ๑ ญัตติ ๑ ไม่รู้สุตตะ ๑ ไม่รู้ธรรม ๑ รวมเป็นวรรคที่ ๓ และฯ

ทิฏฐาวิกรรมวรรคที่ ๔

การทำความเห็นแย้งที่ไม่เป็นธรรม

[๑๑๗๒] อุ. การทำความเห็นแย้งที่ไม่เป็นธรรม มีเท่าไรหนอแล พระพุทธเจ้าข้า?

พ. ดูกรอุบาลี การทำความเห็นแย้งที่ไม่เป็นธรรมนี้ มี ๕ อย่าง. ๕ อย่างอะไรบ้าง? คือ:

๑. ทำความเห็นแย้งในอนาบัติ

๒. ทำความเห็นแย้งในอาบัติที่ไม่เป็นเทสนาคามินี

๓. ทำความเห็นแย้งในอาบัติที่แสดงแล้ว

๔. ทำความเห็นแย้งพร้อมกัน ๔-๕ รูป
๕. ทำความเห็นแย้งด้วยนึกในใจ
ดูกรอุบาลี การทำความเห็นแย้งไม่เป็นธรรม ๕ อย่าง นี้แล.

การทำความเห็นแย้งที่เป็นธรรม

ดูกรอุบาลี การทำความเห็นแย้งที่เป็นธรรมนี้ มี ๕ อย่าง. ๕ อย่าง อะไรบ้าง? คือ:
๑. ทำความเห็นแย้งในอาบัติ
๒. ทำความเห็นแย้งในอาบัติเป็นเทสนาคามินี
๓. ทำความเห็นแย้งในอาบัติอันยังมิได้แสดง
๔. ไม่ทำความเห็นแย้งพร้อมกัน ๔-๕ รูป
๕. ไม่ทำความเห็นแย้งด้วยนึกในใจ
ดูกรอุบาลี การทำความเห็นแย้งที่เป็นธรรม ๕ อย่าง นี้แล

การทำความเห็นแย้งที่ไม่เป็นธรรมอีกนัยหนึ่ง

ดูกรอุบาลี การทำความเห็นแย้งที่ไม่เป็นธรรม แม้อื่นอีก ๕ อย่าง. ๕ อย่างอะไรบ้าง? คือ:
๑. ทำความเห็นแย้งในสำนักภิกษุนานาสังวาสก์
๒. ทำความเห็นแย้งในสำนักภิกษุผู้อยู่ในสีมาต่างกัน
๓. ทำความเห็นแย้งในสำนักภิกษุมิใช่ปกตัตตะ
๔. ทำความเห็นแย้งพร้อมกัน ๔-๕ รูป
๕. ทำความเห็นแย้งด้วยนึกในใจ
ดูกรอุบาลี การทำความเห็นแย้งที่ไม่เป็นธรรม ๕ อย่าง นี้แล.

การทำความเห็นแย้งที่เป็นธรรม

ดูกรอุบาลี การทำความเห็นแย้งที่เป็นธรรมนี้ มี ๕ อย่าง. ๕ อย่างอะไรบ้าง? คือ:
๑. ทำความเห็นแย้งในสำนักภิกษุสมานสังวาสก์
๒. ทำความเห็นแย้งในสำนักภิกษุผู้อยู่ในสีมาเดียวกัน
๓. ทำความเห็นแย้งในสำนักภิกษุผู้เป็นปกตัตตะ

๔. ไม่ทำความเห็นแย้งพร้อมกัน ๔-๕ รูป

๕. ไม่ทำความเห็นแย้งด้วยนึกในใจ

ดูกรอุบาลี การทำความเห็นแย้งที่เป็นธรรม ๕ อย่าง นี้แล.

การรับประเคนที่ใช้ไม่ได้

[๑๑๗๓] อุ. การรับประเคนที่ใช้ไม่ได้ มีเท่าไรหนอแล พระพุทธเจ้าข้า?

พ. ดูกรอุบาลี การรับประเคนที่ใช้ไม่ได้นี้มี ๕ อย่าง. ๕ อย่างอะไรบ้าง? คือ:

๑. ของเขาให้ด้วยกาย ไม่รับประเคนด้วยกาย

๒. ของเขาให้ด้วยกาย ไม่รับประเคนด้วยของเนื่องด้วยกาย

๓. ของเขาให้ด้วยของเนื่องด้วยกาย ไม่รับประเคนด้วยกาย

๔. ของเขาให้ด้วยของเนื่องด้วยกาย ไม่รับประเคนด้วยของเนื่องด้วยกาย

๕. ของเขาให้ด้วยโยนให้ ไม่รับประเคนด้วยกาย หรือด้วยของเนื่องด้วยกาย

ดูกรอุบาลี การรับประเคนที่ใช้ไม่ได้ มี ๕ อย่าง นี้แล.

การรับประเคนที่ใช้ได้

ดูกรอุบาลี การรับประเคนที่ใช้ได้นี้ มี ๕ อย่าง. ๕ อย่างอะไรบ้าง? คือ:

๑. ของเขาให้ด้วยกาย รับประเคนด้วยกาย

๒. ของเขาให้ด้วยกาย รับประเคนด้วยของเนื่องด้วยกาย

๓. ของเขาให้ด้วยของเนื่องด้วยกาย รับประเคนด้วยกาย

๔. ของเขาให้ด้วยของเนื่องด้วยกาย รับประเคนด้วยของเนื่องด้วยกาย

๕. ของเขาให้ด้วยโยนให้ รับประเคนด้วยกาย หรือด้วยของเนื่องด้วยกาย

ดูกรอุบาลี การรับประเคนที่ใช้ได้ ๕ อย่าง นี้แล.

ของที่ไม่เป็นเดน

[๑๑๗๔] อุ. ของที่ไม่เป็นเดน มีเท่าไร พระพุทธเจ้าข้า

พ. ดูกรอุบาลี ของที่ไม่เป็นเดนนี้มี ๕ อย่าง ๕ อย่างอะไรบ้าง คือ:

๑. ภิกษุไม่ทำให้เป็นกัปปิยะ

๒. ไม่รับประเคน

๓. ไม่ยกส่งให้

๔. ทำนอกหัตถบาส

๕. มิได้กล่าวว่า ทั้งหมดนั้นพอละ

ดูกรอุบาลี ของที่ไม่เป็นเดนมี ๕ อย่าง นี้แล.

ของที่เป็นเดน

ดูกรอุบาลี ของที่เป็นเดนนี้ มี ๕ อย่าง. ๕ อย่างอะไรบ้าง? คือ:

๑. ภิกษุทำให้เป็นกัปปิยะ

๒. รับประเคน

๓. ยกส่งให้

๔. ทำในหัตถบาส

๕. กล่าวว่า ทั้งหมดนั่นพอละ

ดูกรอุบาลี ของที่เป็นเดน ๕ อย่าง นี้แล.

การห้ามภัตร

[๑๑๗๕] อุ. การห้ามภัตรย่อมปรากฏด้วยอาการเท่าไร พระพุทธเจ้าข้า?

พ. ดูกรอุบาลี การห้ามภัตร ย่อมปรากฏด้วยอาการ ๕ อย่าง. ๕ อย่างอะไรบ้าง?

๑. การฉันยังปรากฏอยู่

๒. โภชนะปรากฏอยู่

๓. ผู้ให้อยู่ในหัตถบาส

๔. เขาน้อมของเข้ามา

๕. การห้ามปรากฏ

ดูกรอุบาลี การห้ามภัตร ย่อมปรากฏด้วยอาการ ๕ นี้แล.

ทำตามปฏิญญาที่ไม่เป็นธรรม

[๑๑๗๖] อุ. การทำตามปฏิญญาที่ไม่เป็นธรรม มีเท่าไร พระพุทธเจ้าข้า?

พ. ดูกรอุบาลี การทำตามปฏิญญาที่ไม่เป็นธรรมนี้มี ๕ อย่าง. ๕ อย่างอะไรบ้าง?
คือ:

๑. ภิกษุเป็นผู้ต้องอาบัติปาราชิก เธอถูกโจทด้วยอาบัติปาราชิก แต่ปฏิญญาว่าต้อง
อาบัติสังฆาทิเสส สงฆ์ปรับเธอด้วยอาบัติสังฆาทิเสส จัดเป็นทำตามปฏิญญาไม่เป็นธรรม

๒. ภิกษุเป็นผู้ต้องอาบัติปาราชิก เธอถูกโจทด้วยอาบัติปาราชิก แต่ปฏิญญาว่า ต้องอาบัติปาจิตตีย์ สงฆ์ปรับเธอด้วยอาบัติปาจิตตีย์ จัดเป็นทำตามปฏิญญาไม่เป็นธรรม

๓. ภิกษุเป็นผู้ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ เธอถูกโจทด้วยอาบัติปาฏิเทสนียะ แต่ปฏิญญาว่า ต้องอาบัติทุกกฏ สงฆ์ปรับเธอด้วยอาบัติทุกกฏ จัดเป็นทำตามปฏิญญาไม่เป็นธรรม

๔. ภิกษุเป็นผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ปาจิตตีย์ ปาฏิเทสนียะ ทุกกฏ เธอถูกโจทด้วยอาบัติทุกกฏ แต่ปฏิญญาว่า ต้องอาบัติปาราชิก สงฆ์ปรับเธอด้วยอาบัติปาราชิก จัดเป็นทำตามปฏิญญาไม่เป็นธรรม

๕. ภิกษุเป็นผู้ต้องอาบัติทุกกฏ เธอถูกโจทด้วยอาบัติทุกกฏ แต่ปฏิญญาว่าต้องอาบัติสังฆาทิเสส ปาจิตตีย์ ปาฏิเทสนียะ สงฆ์ปรับเธอด้วยอาบัติปาฏิเทสนียะ จัดเป็นทำตามปฏิญญาไม่เป็นธรรม

ดูกรอุบาลี การทำตามปฏิญญาไม่เป็นธรรม ๕ อย่าง นี้แล.

ทำตามปฏิญญาที่เป็นธรรม

ดูกรอุบาลี การทำตามปฏิญญาที่เป็นธรรมนี้มี ๕ อย่าง. ๕ อย่างอะไรบ้าง? คือ:

๑. ภิกษุเป็นผู้ต้องอาบัติปาราชิก เธอถูกโจทด้วยอาบัติปาราชิก ปฏิญญาว่าต้องอาบัติปาราชิก สงฆ์ปรับเธอด้วยอาบัติปาราชิก จัดเป็นทำตามปฏิญญาที่เป็นธรรม

๒. ภิกษุเป็นผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส เธอถูกโจทด้วยอาบัติสังฆาทิเสส ปฏิญญาว่าต้องอาบัติสังฆาทิเสส สงฆ์ปรับเธอด้วยอาบัติสังฆาทิเสส จัดเป็นทำตามปฏิญญาที่เป็นธรรม

๓. ภิกษุเป็นผู้ต้องอาบัติปาจิตตีย์ เธอถูกโจทด้วยอาบัติปาจิตตีย์ ปฏิญญาว่าต้องอาบัติปาจิตตีย์ สงฆ์ปรับเธอด้วยอาบัติปาจิตตีย์ จัดเป็นทำตามปฏิญญาที่เป็นธรรม

๔. ภิกษุเป็นผู้ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ เธอถูกโจทด้วยอาบัติปาฏิเทสนียะ ปฏิญญาว่าต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ สงฆ์ปรับเธอด้วยอาบัติปาฏิเทสนียะ จัดเป็นทำตามปฏิญญาที่เป็นธรรม

๕. ภิกษุเป็นผู้ต้องอาบัติทุกกฏ เธอถูกโจทด้วยอาบัติทุกกฏ ปฏิญญาว่าต้องอาบัติทุกกฏ สงฆ์ปรับเธอด้วยอาบัติทุกกฏ จัดเป็นทำตามปฏิญญาที่เป็นธรรม

ไม่ควรทำโอกาส

[๑๑๗๗] อุ. ภิกษุประกอบด้วยองค์เท่าไรหนอแล ขอให้ทำโอกาส สงฆ์ไม่ควรทำโอกาส พระพุทธเจ้าข้า?

พ. ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ ขอให้ทำโอกาส สงฆ์ไม่ควรทำโอกาส.

องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. เป็นอลัชชี

๒. เป็นพาล

๓. ไม่ใช่เป็นปกตัตตะ

๔. เป็นผู้พูดประสงค์ให้เคลื่อนจากพรหมจรรย์

๕. ไม่เป็นผู้พูดประสงค์ให้ออกจากอาบัติ

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ขอให้ทำโอกาส สงฆ์ไม่ควรทำโอกาส.

ควรทำโอกาส

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ ขอให้ทำโอกาส สงฆ์ควรทำโอกาส. องค์ ๕

อะไรบ้าง? คือ:

๑. เป็นลัชชี

๒. เป็นบัณฑิต

๓. เป็นปกตัตตะ

๔. เป็นผู้พูดประสงค์ให้ออกจากอาบัติ

๕. ไม่เป็นผู้พูดประสงค์ให้เคลื่อนจากพรหมจรรย์

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ขอให้ทำโอกาส สงฆ์ควรทำโอกาส.

ไม่ควรสนทนาวินัย

[๑๑๗๘] อุ. ภิกษุทั้งหลายไม่พึงสนทนาวินัยกับภิกษุประกอบด้วยองค์เท่าไรหนอแล

พระพุทธเจ้าข้า?

พ. ภิกษุทั้งหลายไม่พึงสนทนาวินัยกับภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕. องค์ ๕ อะไร

บ้าง? คือ:

๑. ไม่รู้วัตถุ

๒. ไม่รู้นิทาน

๓. ไม่รู้บัญญัติ

๔. ไม่รู้บทที่ตกหล่นภายหลัง

๕. ไม่รู้ทางถ้อยคำอันเข้าสนธิกันได้

ดูกรอุบาลี ภิกษุทั้งหลายไม่พึงสนทนาวินัยกับภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล.

ควรสนทนาวินัย

ดูกรอุบาลี ภิกษุทั้งหลายพึงสนทนาวินัยกับภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. รู้วัตถุ

๒. รู้นิทาน

๓. รู้บัญญัติ

๔. รู้บทที่ตกหล่นในภายหลัง

๕. รู้ทางถ้อยคำอันเข้าสนธิเข้ากันได้

ดูกรอุบาลี ภิกษุทั้งหลายพึงสนทนาวินัยกับภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล.

เหตุที่ถามปัญหา ๕ อย่าง

[๑๑๗๙] อุ. การถามปัญหามีเท่าไร พระพุทธเจ้าข้า?

พ. ดูกรอุบาลี การถามปัญหานี้ มี ๕. อย่าง ๕ อย่างอะไรบ้าง? คือ:

๑. ภิกษุถามปัญหา เพราะความรู้น้อย เพราะงมงาย

๒. เป็นผู้มีความปรารถนาลามก ถูกความปรารถนาครอบงำ จึงถามปัญหา

๓. ถามปัญหาเพราะความดูหมิ่น

๔. เป็นผู้ไม่ประสงค์จะรู้ จึงถามปัญหา

๕. ถามปัญหาด้วยมนสิการว่า ถ้าเราถามปัญหาขึ้น ภิกษุจะพยากรณ์โดยชอบเทียว การพยากรณ์ดังนี้นั้นเป็นความดี ถ้าเราถามปัญหาแล้ว เธอจักไม่พยากรณ์โดยชอบเทียว เราจักพยากรณ์แก่เธอโดยชอบเทียว.

ดูกรอุบาลี การถามปัญหา ๕ นี้แล.

การอวดอ้างมรรคผล

อุ. การอวดอ้างมรรคผล มีเท่าไรหนอแล พระพุทธเจ้าข้า?

พ. ดูกรอุบาลี การอวดอ้างมรรคผลนี้ มี ๕ อย่าง. ๕ อย่าง อะไรบ้าง? คือ:

๑. ภิกษุอวดอ้างมรรคผล เพราะความรู้น้อย เพราะความงมงาย

๒. ภิกษุมีความปรารถนาลามก ถูกความปรารถนาครอบงำ จึงอวดอ้างมรรคผล

๓. อวดอ้างมรรคผล เพราะวิกลจริต เพราะจิตฟุ้งซ่าน

๔. อวดอ้างมรรคผล เพราะสำคัญว่าได้บรรลุ

๕. อวดอ้างมรรคผลที่เป็นจริง.

ดูกรอุบาลี การอวดอ้างมรรคผล ๕ อย่าง นี้แล.

วิสุทธิ ๕

[๑๑๘๐] อุ. วิสุทธิมีเท่าไร พระพุทธเจ้าข้า?

พ. ดูกรอุบาลี วิสุทธินี้ มี ๕ อย่าง ๕ อย่างอะไรบ้าง? คือ:

สวดนิทานแล้ว นอกนั้นสวดด้วยสุตบท นี้จัดเป็นวิสุทธิที่ ๑ สวดนิทาน สวด ปาราชิก ๔ แล้ว นอกนั้นสวดด้วยสุตบท นี้จัดเป็นวิสุทธิที่ ๒ สวดนิทาน ปวดปาราชิก ๔ สวดสังฆาทิเสส ๑๓ แล้ว นอกนั้นสวดด้วยสุตบท นี้จัดเป็นวิสุทธิที่ ๓ สวดนิทาน สวด ปาราชิก ๔ สวดสังฆาทิเสส ๑๓ สวดอนิยต ๒ แล้ว นอกนั้นสวดด้วยสุตบท นี้จัดเป็นวิสุทธิ ที่ ๔ สวดโดยพิสดารทีเดียว จัดเป็นวิสุทธิที่ ๕

ดูกรอุบาลี วิสุทธิ ๕ อย่าง นี้แล.

โภชนะ ๕

[๑๑๘๑] อุ. โภชนะมีเท่าไร หนอแล พระพุทธเจ้าข้า?

พ. ดูกรอุบาลี โภชนะนี้ มี ๕ อย่าง. ๕ อย่างอะไรบ้าง? คือ:

๑. ข้าวสุก

๒. ขนมสด

๓. ขนมแห้ง

๔. ปลา

๕. เนื้อ

ดูกรอุบาลี โภชนะ ๕ อย่าง นี้แล.

ทิฏฐาวิกรรมวรรค ที่ ๔ จบ

หัวข้อประจำวรรค

[๑๑๘๒] ทำความเห็นแย้ง ๑ ทำความเห็นแย้งอีกนัยหนึ่ง ๑ รับประเคน ๑ ของเป็นเดน ๑ ห้ามภัตร ๑ ปฏิญญา ๑ ขอโอกาส ๑ สนทนา ๑ ถามปัญหา ๑ อวดอ้างมรรคผล ๑ วิสุทธิ ๑ โภชนะ ๑.

อัตตาทานวรรคที่ ๕

หน้าที่ของโจทก์

[๑๑๘๓] อุ. ภิกษุผู้โจทก์ประสงค์จะโจทผู้อื่น พึงกำหนดธรรมเท่าไรไว้ในตน แล้วโจทผู้อื่น พระพุทธเจ้าข้า?

พ. ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้โจทก์ประสงค์จะโจทผู้อื่น พึงกำหนดธรรม ๕ อย่างไว้ในตน แล้วโจทผู้อื่น. ธรรม ๕ อย่าง อะไรบ้าง? คือ:

๑. ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้โจทก์ประสงค์จะโจทผู้อื่น พึงกำหนดอย่างนี้ว่า เราเป็นผู้มีความประพฤติทางกายบริสุทธิ์หรือหนอ เราเป็นผู้ประกอบด้วยความประพฤติทางกายบริสุทธิ์ ไม่มีช่อง ไม่มีข้อสอบสวนหรือ ธรรมนั้นของเรามีอยู่หรือไม่มี?

ดูกรอุบาลี ถ้าภิกษุไม่ใช่เป็นผู้มีความประพฤติทางกายบริสุทธิ์ ไม่ใช่เป็นผู้ประกอบด้วยความประพฤติทางกายบริสุทธิ์ ไม่มีช่อง ไม่มีข้อสอบสวน จะมีผู้ว่ากล่าวต่อเธอว่า เชิญท่านศึกษาความประพฤติทางกายก่อน จะมีคนว่ากล่าวต่อเธอดังนี้.

๒. ดูกรอุบาลี อนึ่ง ภิกษุผู้โจทก์ประสงค์จะโจทผู้อื่น พึงกำหนดอย่างนี้ว่า เราเป็นผู้มีความประพฤติทางวาจาบริสุทธิ์หรือหนอ เราเป็นผู้ประกอบด้วยความประพฤติทางวาจาบริสุทธิ์ ไม่มีช่อง ไม่มีข้อสอบสวนหรือ ธรรมนั้นของเรามีอยู่หรือไม่?

ดูกรอุบาลี ถ้าภิกษุไม่ใช่เป็นผู้ประพฤติทางวาจาบริสุทธิ์ ไม่ใช่เป็นผู้ประกอบด้วยความประพฤติทางวาจาบริสุทธิ์ ไม่มีช่อง ไม่มีข้อสอบสวน จะมีผู้ว่ากล่าวต่อเธอว่า เชิญทานศึกษาความประพฤติทางวาจาก่อน จะมีคนว่ากล่าวต่อเธอดังนี้.

๓. ดูกรอุบาลี อนึ่ง ภิกษุผู้โจทก์ประสงค์จะโจทผู้อื่น พึงกำหนดอย่างนี้ว่า เมตตาจิตไม่มีอาฆาต เราเข้าไปตั้งไว้แล้วในหมู่เพื่อนสพรหมจารีหรือ ธรรมนั้นของเรามีอยู่หรือไม่มี?

ดูกรอุบาลี ถ้าภิกษุไม่ได้เข้าไปตั้งเมตตาจิตไม่มีอาฆาตในหมู่เพื่อนสพรหมจารี จะมีผู้กล่าวต่อเธอว่า เชิญท่านเข้าไปตั้งเมตตาจิตในหมู่เพื่อนสพรหมจารีก่อน จะมีคนว่ากล่าวต่อเธอดังนี้

๔. ดูกรอุบาลี อนึ่ง ภิกษุผู้โจทก์ประสงค์จะโจทผู้อื่น พึงกำหนดอย่างนี้ว่า เราเป็น
ผู้มีสุตะมาก ทรงจำสุตะ สั่งสมสุตะหรือหนอ ธรรมเหล่านั้นใด งามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง
งามในที่สุด ประกาศพรหมจรรย์พร้อมทั้งอรรถ ทั้งพยัญชนะ บริสุทธิ์บริบูรณ์ สิ้นเชิง ธรรม
เห็นปานนั้นเราได้ฟังมาก ทรงจำไว้คล่องปาก ขึ้นใจ แทงตลอดดีแล้วด้วยปัญญา ธรรมนั้น
ของเรามีอยู่หรือไม่มี?
ดูกรอุบาลี ถ้าภิกษุไม่ใช่เป็นผู้มีสุตะมาก ทรงจำสุตะ สั่งสมสุตะ ธรรมเหล่านั้นใด
งามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด ประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถ พร้อมทั้ง
พยัญชนะ บริสุทธิ์บริบูรณ์ สิ้นเชิง ธรรมเห็นปานนั้น เธอหาได้ฟังมาก ทรงจำไว้คล่องปาก
ขึ้นใจ แทงตลอดดีแล้วด้วยปัญญาไม่ จะมีผู้กล่าวต่อเธอว่า เชิญท่านเรียนคัมภีร์ก่อน จะมีคน
ว่ากล่าวต่อเธอดังนี้.
๕. ดูกรอุบาลี อนึ่ง ภิกษุผู้โจทก์ประสงค์จะโจทผู้อื่น พึงกำหนดอย่างนี้ว่า เราจำ
ปาติโมกข์ทั้งสองได้ดี โดยพิสดาร สวดไพเราะคล่องแคล่วดี วินิจฉัยเรียบร้อย โดยสุตตะ
โดยอนุพยัญชนะหรือ ธรรมนั้นของเรามีอยู่หรือไม่มี?
ดูกรอุบาลี ถ้าภิกษุไม่ใช่เป็นผู้จำปาติโมกข์ทั้งสอง โดยพิสดาร สวดไพเราะคล่อง
แคล่วดี วินิจฉัยเรียบร้อย โดยสุตตะ โดยอนุพยัญชนะไม่ได้ มีผู้ถามว่า ท่าน สิกขาบทนี้
พระผู้มีพระภาคตรัสไว้ที่ไหน เธอถูกถามดังนี้ ย่อมตอบไม่ถูกต้อง จะมีผู้ว่ากล่าวต่อเธอว่า เชิญ
ท่านเรียนวินัยก่อน จะมีคนว่ากล่าวต่อเธอดังนี้.
ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้โจทก์ประสงค์โจทผู้อื่น พึงกำหนดธรรม ๕ อย่างนี้ไว้ในตน แล้ว
โจทผู้อื่นเถิด.

หน้าที่ของโจทก์อีกนัยหนึ่ง

[๑๑๘๔] อุ. ภิกษุผู้โจทก์ประสงค์จะโจทผู้อื่น พึงตั้งธรรมเท่าไรไว้ในตน แล้วโจท
ผู้อื่น พระพุทธเจ้าข้า?
พ. ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้โจทก์ประสงค์จะโจทผู้อื่น พึงตั้งธรรม ๕ อย่างไว้ในตนแล้ว
โจทผู้อื่น. ธรรม ๕ อย่างอะไรบ้าง? คือ:
๑. เราจักพูดโดยกาลอันควร จักไม่พูดโดยกาลไม่ควร

๒. เราจักพูดด้วยคำจริง จักไม่พูดด้วยคำเท็จ

๓. เราจักพูดด้วยคำสุภาพ จักไม่พูดด้วยคำหยาบ

๔. เราจักพูดด้วยคำประกอบด้วยประโยชน์ จักไม่พูดด้วยคำไม่ประกอบด้วยประโยชน์

๕. เราจักมีเมตตาจิตพูด จักไม่มุ่งร้ายพูด

ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้โจทก์ประสงค์จะโจทผู้อื่น พึงตั้งธรรม ๕ อย่างนี้ไว้ในตนแล้วโจทผู้อื่นเถิด.

โจทก์ควรใฝ่ใจถึงธรรม

[๑๑๘๕] อุ. ภิกษุผู้โจทก์ประสงค์จะโจทผู้อื่น พึงมนสิการธรรมเท่าไรไว้ในตน แล้วโจทผู้อื่น พระพุทธเจ้า?

พ. ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้โจทก์ประสงค์จะโจทผู้อื่น พึงมนสิการธรรม ๕ อย่างไว้ในตนแล้วโจทผู้อื่น. ธรรม ๕ อย่าง อะไรบ้าง? คือ:

๑. ความการุญ

๒. ความหวังประโยชน์

๓. ความเอ็นดู

๔. ความออกจากอาบัติ

๕. ความทำวินัยเป็นเบื้องต้น

ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้โจทก์ประสงค์จะโจทผู้อื่น พึงมนสิการธรรม ๕ อย่างนี้ไว้ในตนแล้วโจทผู้อื่น.

องค์ของภิกษุผู้ไม่ควรให้ทำโอกาส

[๑๑๘๖] อุ. ภิกษุประกอบด้วยองค์เท่าไรหนอแล ขอให้ทำโอกาส สงฆ์ไม่ควรทำโอกาส พระพุทธเจ้าข้า?

พ. ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ ขอให้ทำโอกาส สงฆ์ไม่ควรทำโอกาส. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. เป็นผู้มีความประพฤติทางกายไม่บริสุทธิ์

๒. เป็นผู้มีความประพฤติทางวาจาไม่บริสุทธิ์

๓. เป็นผู้มีอาชีวะไม่บริสุทธิ์

๔. เป็นผู้เขลา ไม่ฉลาด

๕. ถูกซักเข้า ไม่อาจให้คำตอบข้อที่ซัก

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ขอให้ทำโอกาส สงฆ์ไม่ควรทำโอกาส.

องค์ของภิกษุผู้ควรให้ทำโอกาส

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ ขอให้ทำโอกาส สงฆ์ควรทำโอกาส. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. เป็นผู้มีความประพฤติทางกายบริสุทธิ์

๒. เป็นผู้มีความประพฤติทางวาจาบริสุทธิ์

๓. เป็นผู้มีอาชีวะบริสุทธิ์

๔. เป็นบัณฑิต ผู้ฉลาด

๕. ถูกซักเข้า อาจให้คำตอบข้อที่ซัก

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ขอให้ทำโอกาส. สงฆ์ควรทำโอกาส.

รับอธิกรณ์

[๑๑๘๗] อุ. ภิกษุผู้ประสงค์จะรับอธิกรณ์ พึงรับอธิกรณ์ ประกอบด้วยองค์เท่าไร พระพุทธเจ้าข้า?

พ. ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ประสงค์จะรับอธิกรณ์ พึงรับอธิกรณ์ ประกอบด้วยองค์ ๕. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ภิกษุผู้ประสงค์จะรับอธิกรณ์ พึงพิจารณาอย่างนี้ว่า เราประสงค์จะรับอธิกรณ์นี้ เป็นกาลสมควรหรือไม่ที่จะรับอธิกรณ์นี้ ถ้าภิกษุพิจารณาอยู่รู้อย่างนี้ว่าเป็นกาลไม่สมควรที่จะรับอธิกรณ์นี้ หาใช่เป็นกาลสมควรไม่ อธิกรณ์นั้น ภิกษุไม่พึงรับไว้

๒. ก็ถ้าภิกษุพิจารณาอยู่ รู้อย่างนี้ว่า เป็นกาลสมควรที่จะรับอธิกรณ์นี้ หาใช่เป็นการไม่สมควรไม่ ภิกษุนั้นพึงพิจารณาต่อไปว่า เราประสงค์จะรับอธิกรณ์นี้ อธิกรณ์นี้เป็นเรื่องจริงหรือไม่ ถ้าภิกษุพิจารณาอยู่ รู้อย่างนี้ว่า อธิกรณ์นี้เป็นเรื่องไม่จริง หาใช่เป็นเรื่องจริงไม่ อธิกรณ์นั้น ภิกษุไม่พึงรับไว้.

๓. ก็ถ้าภิกษุพิจารณาอยู่ รู้อย่างนี้ว่า อธิกรณ์นี้เป็นเรื่องจริง หาใช่เป็นเรื่องไม่จริงไม่ ภิกษุนั้นพึงพิจารณาต่อไปว่า เราประสงค์จะรับอธิกรณ์นี้ อธิกรณ์นี้ประกอบด้วยประโยชน์หรือไม่ ถ้าภิกษุพิจารณาอยู่รู้อย่างนี้ว่า อธิกรณ์นี้ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ หาใช่ประกอบด้วยประโยชน์ไม่ อธิกรณ์นั้น ภิกษุไม่พึงรับไว้.

๔. ก็ถ้าภิกษุพิจารณาอยู่รู้อย่างนี้ว่า อธิกรณ์นี้ ประกอบด้วยประโยชน์ หาใช่ประกอบ
ด้วยประโยชน์ไม่ ภิกษุนั้นพึงพิจารณาต่อไปว่า เมื่อเรารับอธิกรณ์นี้ไว้ จักได้ภิกษุผู้เคยเห็นเคย
คบกัน เป็นฝ่ายโดยธรรมวินัยหรือไม่ ถ้าภิกษุพิจารณาอยู่รู้อย่างนี้ว่าเมื่อเรารับอธิกรณ์นี้ไว้ จัก
ไม่ได้ภิกษุผู้เคยเห็นเคยคบกันเป็นฝ่ายโดยธรรมโดยวินัย อธิกรณ์นั้น ภิกษุไม่พึงรับไว้.
๕. ก็ถ้าภิกษุพิจารณาอยู่รู้อย่างนี้ว่า เมื่อเรารับอธิกรณ์นี้ไว้จักได้ภิกษุผู้เคยเห็นเคย
คบกัน เป็นฝ่ายโดยธรรมโดยวินัย ภิกษุนั้นพึงพิจารณาต่อไปว่า เมื่อเรารับอธิกรณ์นี้ไว้ ความ
บาดหมาง ความทะเลาะ ความแก่งแย่ง ความวิวาท ความแตกแห่งสงฆ์ ความร้าวรานแห่งสงฆ์
ความถือต่างแห่งสงฆ์ ความกระทำต่างแห่งสงฆ์ ซึ่งมีการนั้นเป็นเหตุ จักมีแก่สงฆ์หรือไม่ ถ้า
ภิกษุพิจารณาอยู่รู้อย่างนี้ว่า เมื่อเรารับอธิกรณ์นี้ไว้ ความบาดหมาง ความทะเลาะ ความแก่งแย่ง
ความวิวาท ความแตกแห่งสงฆ์ ความร้าวรานแห่งสงฆ์ ความถือต่างแห่งสงฆ์ ความกระทำต่าง
แห่งสงฆ์ ซึ่งมีการนั้นเป็นเหตุ จักมีแก่สงฆ์ อธิกรณ์นั้นภิกษุไม่พึงรับไว้.
ก็ถ้าภิกษุพิจารณาอยู่ รู้อย่างนี้ว่า เมื่อเรารับอธิกรณ์นี้ไว้ ความบาดหมาง ความทะเลาะ
ความแก่งแย่ง ความวิวาท ความแตกแห่งสงฆ์ ความร้าวรานแห่งสงฆ์ ความถือต่างแห่งสงฆ์ ความ
กระทำต่างแห่งสงฆ์ ซึ่งมีการนั้นเป็นเหตุ จักไม่มีแก่สงฆ์ อธิกรณ์นั้นภิกษุพึงรับไว้.
ดูกรอุบาลี อธิกรณ์ที่ประกอบด้วยองค์ ๕ อย่างนี้แล ภิกษุรับไว้จักไม่ก่อความ
เดือดร้อนให้แม้ในภายหลังแล.

องค์แห่งภิกษุผู้มีอุปการะมาก

[๑๑๘๘] อุ. ภิกษุประกอบด้วยองค์เท่าไรหนอแล เป็นผู้มีอุปการะมากแก่ภิกษุพวก
ก่ออธิกรณ์ พระพุทธเจ้าข้า?
พ. ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ เป็นผู้มีอุปการะมากแก่ภิกษุพวกก่ออธิกรณ์.
องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:
๑. เป็นผู้มีศีล สำรวมในปาติโมกขสังวร ถึงพร้อมด้วยมรรยาทและโคจรอยู่ เป็นผู้
มีปกติเห็นภัยในโทษมีประมาณน้อยสมาทานศึกษาอยู่ในสิกขาบททั้งหลาย.

๒. เป็นผู้มีสุตะมาก ทรงสุตะ สั่งสมสุตะ ธรรมเหล่านั้นใด งามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด ประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถทั้งพยัญชนะ บริสุทธิ์ บริบูรณ์สิ้นเชิง ธรรมเห็นปานนั้น เธอเป็นผู้ได้สดับมากทรงจำไว้ คล่องปาก ขึ้นใจ แทงตลอดดีแล้วด้วยปัญญา.

๓. เธอจำปาติโมกข์ทั้งสองได้ดีโดยพิสดาร สวดไพเราะ คล่องแคล่ว วินิจฉัยถูกต้องโดยสุตตะ โดยอนุพยัญชนะ.

๔. เป็นผู้ตั้งอยู่ในวินัย ไม่ง่อนแง่น.

๕. เป็นผู้สามารถให้คู่ความทั้งสองเบาใจ ให้เข้าใจ ให้เพ่งพินิจพิจารณา เลื่อมใส.

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล เป็นผู้มีอุปการะมากแก่ภิกษุพวกก่ออธิกรณ์.

ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๕ เป็นผู้มีอุปการะมากแก่ภิกษุพวกก่ออธิกรณ์. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. เป็นผู้มีความประพฤติทางกายบริสุทธิ์

๒. เป็นผู้มีความประพฤติทางวาจาบริสุทธิ์

๓. เป็นผู้มีอาชีวะบริสุทธิ์

๔. เป็นบัณฑิต ผู้ฉลาด

๕. ถูกซักเข้า อาจให้คำตอบข้อที่ซัก

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล เป็นผู้มีอุปการะมากแก่ภิกษุพวกก่ออธิกรณ์

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๕ เป็นผู้มีอุปการะมากแก่ภิกษุพวกก่ออธิกรณ์. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. รู้วัตถุ

๒. รู้นิทาน

๓. รู้บัญญัติ

๔. รู้บทที่ตกหล่นภายหลัง

๕. รู้ถ้อยคำอันเข้าสนธิกันได้

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล เป็นผู้มีอุปการะมากแก่ภิกษุพวกก่ออธิกรณ์.

องค์ของภิกษุผู้ไม่ควรซักถาม

[๑๑๘๙] อุ. ภิกษุประกอบด้วยองค์เท่าไรหนอแล ไม่พึงซักถาม พระพุทธเจ้าข้า?

พ. ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ ไม่พึงซักถาม. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่รู้สุตตะ

๒. ไม่รู้สุตตานุโลม

๓. ไม่รู้วินัย

๔. ไม่รู้วินยานุโลม

๕. ไม่ฉลาดในฐานะและอฐานะ

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่พึงซักถาม.

องค์ของภิกษุผู้ควรซักถาม

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ พึงซักถาม. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. รู้สุตตะ

๒. รู้สุตตานุโลม

๓. รู้วินัย

๔. รู้วินยานุโลม

๕. ฉลาดในฐานะและอฐานะ

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล พึงซักถาม.

องค์ของภิกษุผู้ไม่ควรซักถามอีกนัยหนึ่ง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๕ ไม่พึงซักถาม. องค์ ๕ อะไรบ้าง?
คือ:

๑. ไม่รู้ธรรม

๒. ไม่รู้ธรรมานุโลม

๓. ไม่รู้วินัย

๔. ไม่รู้วินยานุโลม

๕. ไม่ฉลาดในคำต้นและคำหลัง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่พึงซักถาม.

องค์ของภิกษุผู้ควรซักถาม

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ พึงซักถาม. องค์ ๕ อะไรบ้าง คือ:

๑. รู้ธรรม

๒. รู้ธรรมานุโลม

๓. รู้วินัย

๔. รู้วินยานุโลม

๕. ฉลาดในคำต้นและคำหลัง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล พึงซักถาม.

องค์ของภิกษุผู้ไม่ควรซักถามอีกนัยหนึ่ง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๕ ไม่พึงซักถาม. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่รู้วัตถุ

๒. ไม่รู้นิทาน

๓. ไม่รู้บัญญัติ

๔. ไม่รู้บทที่ตกหล่นภายหลัง

๕. ไม่รู้ทางถ้อยคำอันเข้าสนธิกันได้

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่พึงซักถาม.

องค์ของภิกษุผู้ควรซักถาม

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ พึงซักถาม. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. รู้วัตถุ

๒. รู้นิทาน

๓. รู้บัญญัติ

๔. รู้บทที่ตกหล่นภายหลัง

๕. รู้ทางถ้อยคำอันเข้าสนธิกันได้

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล พึงซักถาม.

องค์ของภิกษุผู้ไม่ควรซักถามอีกนัยหนึ่ง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๕ ไม่พึงซักถาม. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่รู้อาบัติ

๒. ไม่รู้สมุฏฐานอาบัติ

๓. ไม่รู้ประโยคอาบัติ

๔. ไม่รู้ความระงับอาบัติ

๕. ไม่ฉลาดในการวินิจฉัยอาบัติ

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่พึงซักถาม.

องค์ของภิกษุผู้ควรซักถาม

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ พึงซักถาม องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. รู้อาบัติ

๒. รู้สมุฏฐานอาบัติ

๓. รู้ประโยคอาบัติ

๔. รู้ความระงับอาบัติ

๕. ฉลาดในการวินิจฉัยอาบัติ

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล พึงซักถาม.

องค์ของภิกษุผู้ไม่ควรซักถามอีกนัยหนึ่ง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๕ ไม่พึงซักถาม. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่รู้อธิกรณ์

๒. ไม่รู้สมุฏฐานอธิกรณ์

๓. ไม่รู้ประโยคอธิกรณ์

๔. ไม่รู้ความระงับอธิกรณ์

๕. ไม่ฉลาดในการวินิจฉัยอธิกรณ์

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่พึงซักถาม.

องค์ของภิกษุผู้ควรซักถาม

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ พึงซักถาม. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. รู้อธิกรณ์

๒. รู้สมุฏฐานอธิกรณ์

๓. รู้ประโยคอธิกรณ์

๔. รู้ความระงับอธิกรณ์

๕. ฉลาดในการวินิจฉัยอธิกรณ์

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล พึงซักถาม.

อัตตาทานวรรค ที่ ๕ จบ

หัวข้อประจำวรรค

[๑๑๙๐] บริสุทธิ์ ๑ กาล ๑ ความการุญ ๑ โอกาส ๑ รับอธิกรณ์ ๑ อธิกรณ์ ๑ และอธิกรณ์อีกนัยหนึ่ง ๑ วัตถุ ๑ สุตตะ ๑ ธรรม ๑ วัตถุอีกนัยหนึ่ง ๑ อาบัติ ๑ อธิกรณ์.

ธุดงควรรคที่ ๖

ถืออยู่ป่าเป็นต้น

[๑๑๙๑] อุ. ภิกษุผู้ถืออยู่ป่ามีเท่าไรหนอแล พระพุทธเจ้าข้า?

พ. ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ถืออยู่ป่านี้มี ๕ จำพวก. ๕ จำพวก อะไรบ้าง? คือ:

๑. เพราะเป็นผู้เขลา งมงาย จึงถืออยู่ป่า

๒. เป็นผู้มีความปรารถนาลามก อันความปรารถนาครอบงำ จึงถืออยู่ป่า

๓. เพราะวิกลจริต มีจิตฟุ้งซ่าน จึงถืออยู่ป่า

๔. เพราะเข้าใจว่า พระพุทธเจ้า สาวกของพระพุทธเจ้า สรรเสริญ จึงถืออยู่ป่า

๕. เพราะอาศัยความมักน้อย สันโดษ ขัดเกลา ความเงียบสงัด และเพราะอาศัยความเป็นแห่งการอยู่ป่ามีประโยชน์ ด้วยความปฏิบัติงามนี้ จึงถืออยู่ป่า

ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ถืออยู่ป่ามี ๕ จำพวก นี้แล.

อุ. ภิกษุผู้ถือเที่ยวบิณฑบาต มีเท่าไรหนอแล พระพุทธเจ้าข้า? ...

อุ. ภิกษุผู้ถือผ้าบังสุกุล มีเท่าไรหนอแล พระพุทธเจ้าข้า? ...

อุ. ภิกษุผู้ถืออยู่โคนไม้ มีเท่าไรหนอแล พระพุทธเจ้าข้า? ...

อุ. ภิกษุผู้ถืออยู่ป่าช้า มีเท่าไรหนอแล พระพุทธเจ้าข้า? ...

อุ. ภิกษุผู้ถืออยู่ในที่แจ้ง มีเท่าไรหนอแล พระพุทธเจ้าข้า? ...

อุ. ภิกษุผู้ถือทรงผ้า ๓ ผืน มีเท่าไรหนอแล พระพุทธเจ้าข้า? ...

อุ. ภิกษุผู้ถือเที่ยวตามแถว มีเท่าไรหนอแล พระพุทธเจ้าข้า? ...

อุ. ภิกษุผู้ถือการนั่ง มีเท่าไรหนอแล พระพุทธเจ้าข้า? ...

อุ. ภิกษุผู้ถืออยู่ในเสนาสนะตามที่จัดไว้ มีเท่าไรหนอแล พระพุทธเจ้าข้า? ...

อุ. ภิกษุผู้ถือนั่งฉัน ณ อาสนะแห่งเดียว มีเท่าไรหนอแล พระพุทธเจ้าข้า? ...

อุ. ภิกษุผู้ถือการห้ามภัตรที่เขานำมาถวายเมื่อภายหลัง มีเท่าไรหนอแล พระพุทธ
เจ้าข้า? ...

อุ. ภิกษุผู้ถือการฉันเฉพาะในบาตร มีเท่าไรหนอแล พระพุทธเจ้าข้า?

พ. ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ถือฉันเฉพาะในบาตรนี้มี ๕ จำพวก. ๕ จำพวกอะไรบ้าง? คือ:

๑. เพราะเป็นผู้เขลา งมงาย จึงถือฉันเฉพาะในบาตร

๒. เพราะผู้มีความปรารถนาลามก อันความปรารถนาครอบงำ จึงถือฉันเฉพาะในบาตร

๓. เพราะวิกลจริต มีจิตฟุ้งซ่าน จึงถือฉันเฉพาะในบาตร

๔. เพราะเข้าใจว่า พระพุทธเจ้า สาวกของพระพุทธเจ้าสรรเสริญ จึงถือฉันเฉพาะ
ในบาตร

๕. เพราะอาศัยความมักน้อย สันโดษ ขัดเกลา ความเงียบสงัด และอาศัยความ
เป็นแห่งการฉันเฉพาะในบาตร มีประโยชน์ด้วยความปฏิบัติงามนี้ จึงถึงฉันเฉพาะในบาตร
ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ถือฉันเฉพาะในบาตรมี ๕ จำพวก นี้แล.

ธุดงควรรคที่ ๖ จบ

หัวข้อประจำวรรค

[๑๑๙๒] ถืออยู่ป่า ๑ ถือเที่ยวบิณฑบาต ๑ ถือทรงผ้าบังสุกุล ๑ ถืออยู่โคนไม้ ๑ ถืออยู่ป่าช้าเป็นที่ครบห้า ๑ ถืออยู่ในที่กลางแจ้ง ๑ ถือทรงผ้า ๓ ผืน ๑ ถือเที่ยวตามแถว ๑ ถือการนั่ง ๑ ถืออยู่ในเสนาสนะตามที่จัดไว้ ๑ ถือนั่งฉัน ณ อาสนะแห่งเดียว ๑ ถือห้ามภัตรที่เขานำมาถวายเมื่อภายหลัง ๑ ถือฉันเฉพาะในบาตร ๑.

มุสาวาทวรรคที่ ๗

มุสาวาท

[๑๑๙๓] อุ. มุสาวาท มีเท่าไรหนอแล พระพุทธเจ้าข้า?

พ. ดูกรอุบาลี มุสาวาทนี้มี ๕ อย่าง. ๕ อย่างอะไรบ้าง? คือ:

๑. มีอยู่ มุสาวาทถึงต้องอาบัติปาราชิก

๒. มีอยู่ มุสาวาทถึงต้องอาบัติสังฆาทิเสส

๓. มีอยู่ มุสาวาทถึงต้องอาบัติถุลลัจจัย

๔. มีอยู่ มุสาวาทถึงต้องอาบัติปาจิตตีย์

๕. มีอยู่ มุสาวาทถึงต้องอาบัติทุกกฏ

ดูกรอุบาลี มุสาวาท ๕ อย่าง นี้แล.

งดอุโบสถหรือปวารณา

[๑๑๙๔] อุ. พระพุทธเจ้าข้า ภิกษุประกอบด้วยองค์เท่าไรหนอแล งดอุโบสถหรือปวารณาในท่ามกลางสงฆ์ สงฆ์พึงกำจัดเสียว่า อย่าเลย ภิกษุ เธออย่าได้ทำความบาดหมาง อย่าได้ทำความทะเลาะ อย่าได้ทำความแก่งแย่ง อย่าได้ทำความวิวาทกัน ดังนี้ แล้วทำอุโบสถหรือปวารณา?

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ งดอุโบสถหรือปวารณา ในท่ามกลางสงฆ์ สงฆ์พึงกำจัดเสียว่า อย่าเลย ภิกษุ เธออย่าได้ทำความบาดหมาง อย่าได้ทำความทะเลาะ อย่าได้ทำความแก่งแย่ง อย่าได้ทำความวิวาทกัน ดังนี้ แล้วทำอุโบสถหรือปวารณา. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. เป็นอลัชชี
๒. เป็นพาล
๓. มิใช่ปกตัตตะ
๔. เป็นผู้กล่าวประสงค์จะให้เคลื่อนจากพรหมจรรย์
๕. หาใช่เป็นผู้กล่าวประสงค์ให้ออกจากอาบัติไม่.
ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล งดอุโบสถหรือปวารณาในท่ามกลางสงฆ์ สงฆ์พึงกำจัดเสียว่า อย่าเลย ภิกษุ เธออย่าได้ทำความบาดหมาง อย่าได้ทำความทะเลาะ อย่าได้ทำความแก่งแย่ง อย่าได้ทำความวิวาทกัน ดังนี้ แล้วทำอุโบสถ หรือปวารณา.
ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ แม้อื่นอีก ๕ งดอุโบสถหรือปวารณาในท่ามกลางสงฆ์ สงฆ์พึงกำจัดเสียว่า อย่าเลย ภิกษุ เธออย่าได้ทำความบาดหมาง อย่าได้ทำความทะเลาะ อย่าได้ทำความแก่งแย่ง อย่าได้ทำความวิวาทกัน ดังนี้แล้วทำอุโบสถหรือปวารณา. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:
๑. เป็นผู้มีความประพฤติทางกายไม่บริสุทธิ์
๒. เป็นผู้มีความประพฤติทางวาจาไม่บริสุทธิ์
๓. เป็นผู้มีอาชีวะไม่บริสุทธิ์
๔. เป็นผู้เขลา ไม่ฉลาด
๕. เป็นผู้ก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ
ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล งดอุโบสถ หรือปวารณาในท่ามกลางสงฆ์ สงฆ์พึงกำจัดเสียว่า อย่าเลย ภิกษุ เธออย่าได้ทำความบาดหมาง อย่าได้ทำความทะเลาะ อย่าได้ทำความแก่งแย่ง อย่าได้ทำความวิวาทกัน ดังนี้แล้วทำอุโบสถ หรือปวารณา.

องค์ของภิกษุผู้ไม่ควรให้คำซักถาม

[๑๑๙๕] อุ. สงฆ์ไม่พึงให้คำซักถาม แก่ภิกษุประกอบด้วยองค์เท่าไรหนอแล พระพุทธเจ้าข้า?
พ. ดูกรอุบาลี สงฆ์ไม่พึงให้คำซักถาม แก่ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่รู้อาบัติและอนาบัติ

๒. ไม่รู้อาบัติเบาและอาบัติหนัก

๓. ไม่รู้อาบัติมีส่วนเหลือและอาบัติหาส่วนเหลือมิได้.

๔. ไม่รู้อาบัติชั่วหยาบและอาบัติไม่ชั่วหยาบ

๕. ไม่รู้อาบัติที่ทำคืนได้และอาบัติที่ทำคืนไม่ได้

ดูกรอุบาลี สงฆ์ไม่พึงให้คำซักถาม แก่ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล.

องค์ของภิกษุผู้ควรให้คำซักถาม

ดูกรอุบาลี สงฆ์พึงให้คำซักถาม แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. รู้อาบัติและอนาบัติ

๒. รู้อาบัติเบาและอาบัติหนัก

๓. รู้อาบัติมีส่วนเหลือและอาบัติหาส่วนเหลือมิได้

๔. รู้อาบัติชั่วหยาบและอาบัติไม่ชั่วหยาบ

๕. รู้อาบัติที่ทำคืนได้และอาบัติที่ทำคืนไม่ได้

ดูกรอุบาลี สงฆ์พึงให้คำซักถาม แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล.

ภิกษุต้องอาบัติด้วยอาการ ๕

[๑๑๙๖] อุ. ภิกษุต้องอาบัติด้วยอาการเท่าไรหนอแล พระพุทธเจ้าข้า?

พ. ดูกรอุบาลี ภิกษุต้องอาบัติด้วยอาการ ๕. อาการ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ด้วยไม่ละอาย

๒. ด้วยไม่รู้

๓. ด้วยสงสัยแล้วขืนทำ

๔. ด้วยสำคัญว่าควรในของที่ไม่ควร

๕. ด้วยสำคัญว่าไม่ควรในของที่ควร

ดูกรอุบาลี ภิกษุต้องอาบัติด้วยอาการ ๕ นี้แล.

ดูกรอุบาลี ภิกษุต้องอาบัติด้วยอาการแม้อื่นอีก ๕. อาการ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ด้วยไม่ได้เห็น

๒. ด้วยไม่ได้ฟัง

๓. ด้วยหลับ

๔. ด้วยเข้าใจว่าเป็นเช่นนั้น

๕. ด้วยลืมสติ

ดูกรอุบาลี ภิกษุต้องอาบัติด้วยอาการ ๕ นี้แล.

เวร ๕

[๑๑๙๗] อุ. เวรมีเท่าไรหนอแล พระพุทธเจ้าข้า?

พ. ดูกรอุบาลี เวรนี้มี ๕ เวร ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ฆ่าสัตว์มีชีวิต

๒. ถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ให้

๓. ประพฤติผิดในกาม

๔. พูดเท็จ

๕. เหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เพราะดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรัย

ดูกรอุบาลี เวร ๕ นี้แล.

เจตนางดเว้น ๕

[๑๑๙๘] อุ. เจตนางดเว้น มีเท่าไรหนอแล พระพุทธเจ้าข้า?

พ. ดูกรอุบาลี เจตนางดเว้นนี้ มี ๕. เจตนางดเว้น ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. เจตนางดเว้น จากฆ่าสัตว์มีชีวิต

๒. เจตนางดเว้น จากถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ให้

๓. เจตนางดเว้น จากการประพฤติผิดในกาม

๔. เจตนางดเว้น จากพูดเท็จ

๕. เจตนางดเว้น จากเหตุเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท เพราะดื่มน้ำเมา คือ สุราและเมรัย

ดูกรอุบาลี เจตนางดเว้น ๕ นี้แล.

ความเสื่อม ๕

[๑๑๙๙] อุ. ความเสื่อมมีเท่าไรหนอแล พระพุทธเจ้าข้า?

พ. ดูกรอุบาลี ความเสื่อมนี้ มี ๕. ความเสื่อม ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ความเสื่อมจากญาติ

๒. ความเสื่อมจากโภคทรัพย์

๓. ความเสื่อมคือมีโรค

๔. ความเสื่อมจากศีล

๕. ความเสื่อมคือเห็นผิด

ดูกรอุบาลี ความเสื่อม ๕ นี้แล.

ความถึงพร้อม ๕

[๑๒๐๐] อุ. ความถึงพร้อมมีเท่าไรหนอแล พระพุทธเจ้าข้า

พ. ดูกรอุบาลี ความถึงพร้อมนี้ มี ๕ อะไรบ้าง คือ:

๑. ความถึงพร้อมด้วยญาติ

๒. ความถึงพร้อมด้วยโภคทรัพย์.

๓. ความถึงพร้อมด้วยความไม่มีโรค

๔. ความถึงพร้อมด้วยศีล

๕. ความถึงพร้อมด้วยเห็นชอบ

ดูกรอุบาลี ความถึงพร้อมมี ๕ นี้แล.

มุสาวาทวรรคที่ ๗ จบ

หัวข้อประจำวรรค

[๑๒๐๑] มุสาวาท ๑ ย่ำยี ๑ ย่ำยีอีกนัยหนึ่ง ๑ ซักถาม ๑ อาบัติ ๑ อาบัติอีกนัย หนึ่ง ๑ เวร ๑ เจตนางดเว้น ๑ ความเสื่อม ๑ ความถึงพร้อม ๑ รวมเป็นวรรคที่ ๗ฯ

หัวข้อประจำวรรค จบ

ภิกขุณีโอวาทวรรคที่ ๘

องค์สำหรับลงโทษ

[๑๒๐๒] อุ. ภิกษุประกอบด้วยองค์เท่าไรหนอแล ภิกษุณีสงฆ์ฝ่ายเดียว พึงลงโทษ ได้ พระพุทธเจ้าข้า?

พ. ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ ภิกษุณีสงฆ์ฝ่ายเดียว พึงลงโทษ คือ ภิกษุณีสงฆ์ไม่พึงไหว้ภิกษุนั้น. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. เปิดกายอวดภิกษุณีทั้งหลาย
๒. ถลกขาอ่อนอวดภิกษุณีทั้งหลาย
๓. เปิดองค์กำเนิดอวดภิกษุณีทั้งหลาย
๔. เปิดไหล่ทั้งสองอวดภิกษุณีทั้งหลาย
๕. พูดเคาะภิกษุณี ชักจูงพวกคฤหัสถ์ให้สมสู่กับภิกษุณี

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ภิกษุณีสงฆ์ฝ่ายเดียว พึงลงโทษ คือ ภิกษุณีสงฆ์ไม่พึงไหว้ภิกษุนั้น.

ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๕ ภิกษุณีสงฆ์ฝ่ายเดียว พึงลงโทษ คือ ภิกษุณีสงฆ์ไม่พึงไหว้ภิกษุนั้น. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ขวนขวายเพื่อความเสื่อมลาภแห่งภิกษุณีทั้งหลาย
๒. ขวนขวายเพื่อความพินาศแห่งภิกษุณีทั้งหลาย
๓. ขวนขวายเพื่อความอยู่ไม่ได้แห่งภิกษุณีทั้งหลาย
๔. ด่าบริภาษภิกษุณีทั้งหลาย
๕. ยุยงภิกษุกับภิกษุณีให้แตกกัน

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ภิกษุณีสงฆ์ฝ่ายเดียว พึงลงโทษ คือ ภิกษุณีสงฆ์ไม่พึงไหว้ภิกษุนั้น.

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๕ ภิกษุณีสงฆ์ฝ่ายเดียว พึงลงโทษ คือ ภิกษุณีสงฆ์ไม่พึงไหว้ภิกษุนั้น. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ขวนขวายเพื่อความเสื่อมลาภแห่งภิกษุณีทั้งหลาย
๒. ขวนขวายเพื่อความพินาศแห่งภิกษุณีทั้งหลาย
๓. ขวนขวายเพื่อความอยู่ไม่ได้แห่งภิกษุณีทั้งหลาย
๔. ด่าบริภาษภิกษุณีทั้งหลาย
๕. ชักจูงภิกษุให้สมสู่กับภิกษุณีทั้งหลาย
ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ภิกษุณีสงฆ์ฝ่ายเดียว พึงลงโทษ คือ
ภิกษุณีสงฆ์ไม่พึงไหว้ภิกษุนั้น.

องค์สำหรับลงโทษภิกษุณี

[๑๒๐๓] อุ. ภิกษุณีประกอบด้วยองค์เท่าไรหนอแล สงฆ์พึงลงโทษ พระพุทธ
เจ้าข้า?
พ. ดูกรอุบาลี สงฆ์พึงลงโทษแก่ภิกษุณีประกอบด้วยองค์ ๕. องค์ ๕ อะไรบ้าง?
คือ:
๑. เปิดกายอวดภิกษุทั้งหลาย
๒. ถลกขาอ่อนอวดภิกษุทั้งหลาย
๓. เปิดองค์กำเนิดอวดภิกษุทั้งหลาย
๔. เปิดไหล่ทั้งสองอวดภิกษุทั้งหลาย
๕. พูดเคาะภิกษุ ชักจูงให้สมสู่กับสตรีคฤหัสถ์
ดูกรอุบาลี สงฆ์พึงลงโทษแก่ภิกษุณีประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล.
ดูกรอุบาลี สงฆ์พึงลงโทษแก่ภิกษุณีประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๕ องค์ ๕ อะไรบ้าง?
คือ:
๑. ขวนขวายเพื่อความเสื่อมลาภแห่งภิกษุทั้งหลาย
๒. ขวนขวายเพื่อความพินาศแห่งภิกษุทั้งหลาย
๓. ขวนขวายเพื่อความอยู่ไม่ได้แห่งภิกษุทั้งหลาย
๔. ด่าบริภาษภิกษุทั้งหลาย
๕. ยุยงภิกษุณีกับภิกษุทั้งหลายให้แตกกัน
ดูกรอุบาลี สงฆ์พึงลงโทษแก่ภิกษุณีประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล.

ดูกรอุบาลี สงฆ์พึงลงโทษแก่ภิกษุณีผู้ประกอบด้วยองค์ แม้อื่นอีก ๕. องค์ ๕ อะไร
บ้าง? คือ:
๑. ขวนขวายเพื่อความเสื่อมลาภแห่งภิกษุทั้งหลาย
๒. ขวนขวายเพื่อความพินาศแห่งภิกษุทั้งหลาย
๓. ขวนขวายเพื่อความอยู่ไม่ได้แห่งภิกษุทั้งหลาย
๔. ด่าบริภาษภิกษุทั้งหลาย
๕. ชักจูงภิกษุณีให้สมสู่กับภิกษุ
ดูกรอุบาลี สงฆ์พึงลงโทษแก่ภิกษุณีประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล.

องค์ของภิกษุไม่ควรให้โอวาท

[๑๒๐๔] อุ. ภิกษุประกอบด้วยองค์เท่าไรหนอแล ไม่พึงให้โอวาทแก่ภิกษุณีทั้งหลาย
พระพุทธเจ้าข้า?
พ. ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ ไม่พึงให้โอวาทแก่ภิกษุณีทั้งหลาย. องค์ ๕
อะไรบ้าง? คือ:
๑. เป็นอลัชชี
๒. เป็นพาล
๓. ไม่ใช่ปกตัตตะ
๔. เป็นผู้พูดประสงค์ให้เคลื่อนจากพรหมจรรย์
๕. หาใช่เป็นผู้พูดประสงค์ให้ออกจากอาบัติไม่
ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่พึงให้โอวาทแก่ภิกษุณีทั้งหลาย.
ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๕ ไม่พึงให้โอวาทแก่ภิกษุณีทั้งหลาย.
องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:
๑. เป็นผู้มีความประพฤติทางกายไม่บริสุทธิ์
๒. เป็นผู้มีความประพฤติทางวาจาไม่บริสุทธิ์
๓. เป็นผู้มีอาชีวะไม่บริสุทธิ์
๔. เป็นผู้เขลา ไม่ฉลาด
๕. ถูกซักเข้า ไม่สามารถให้คำตอบข้อที่ซักถาม

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่พึงให้โอวาทแก่ภิกษุณีทั้งหลาย.
ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ แม้อื่นอีก ๕ ไม่พึงให้โอวาทแก่ภิกษุณีทั้งหลาย.
องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:
๑. เป็นผู้ประกอบด้วยอนาจารทางกาย
๒. เป็นผู้ประกอบด้วยอนาจารทางวาจา
๓. เป็นผู้ประกอบด้วยอนาจารทางกายและวาจา
๔. ด่าบริภาษภิกษุณีทั้งหลาย
๕. คลุกคลีกับภิกษุณีทั้งหลาย ด้วยการคลุกคลีอันไม่สมควรอยู่
ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่พึงให้โอวาทแก่ภิกษุณีทั้งหลาย.
ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๕ ไม่พึงให้โอวาทแก่ภิกษุณีทั้งหลาย.
องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:
๑. เป็นอลัชชี
๒. เป็นพาล
๓. ไม่ใช่ปกตัตตะ
๔. เป็นผู้ก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ
๕. เป็นผู้ไม่ทำให้บริบูรณ์ในสิกขา
ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่พึงให้โอวาทแก่ภิกษุณีทั้งหลาย.

องค์ของภิกษุผู้ไม่ควรรับให้โอวาท

[๑๒๐๕] อุ. ภิกษุประกอบด้วยองค์เท่าไรหนอแล ไม่พึงรับให้โอวาทแก่ภิกษุณีทั้งหลาย พระพุทธเจ้าข้า?
พ. ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ ไม่พึงรับให้โอวาทแก่ภิกษุณีทั้งหลาย.
องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:
๑. เป็นผู้ประกอบด้วยอนาจารทางกาย
๒. เป็นผู้ประกอบด้วยอนาจารทางวาจา
๓. เป็นผู้ประกอบด้วยอนาจารทางกายและวาจา
๔. ด่าบริภาษภิกษุณี
๕. เป็นผู้คลุกคลีกับภิกษุณีทั้งหลาย ด้วยการคลุกคลีอันไม่สมควรอยู่

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่พึงรับให้โอวาทแก่ภิกษุณีทั้งหลาย.

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๕ ไม่พึงรับให้โอวาทแก่ภิกษุณีทั้งหลาย.

องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. เป็นอลัชชี

๒. เป็นพาล

๓. ไม่ใช่ปกตัตตะ

๔. เป็นผู้เตรียมจะไป

๕. อาพาธ

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่พึงรับให้โอวาทแก่ภิกษุณีทั้งหลาย.

องค์ของภิกษุผู้ไม่ควรสนทนาด้วย

[๑๒๐๖] อุ. ภิกษุทั้งหลายไม่พึงสนทนากับภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์เท่าไรหนอแล พระพุทธเจ้าข้า?

พ. ดูกรอุบาลี ภิกษุทั้งหลายไม่พึงสนทนากับภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. เป็นผู้ไม่ประกอบด้วยกองศีล ของพระอเสขะ

๒. เป็นผู้ไม่ประกอบด้วยกองสมาธิ ของพระอเสขะ

๓. เป็นผู้ไม่ประกอบด้วยกองปัญญา ของพระอเสขะ

๔. เป็นผู้ไม่ประกอบด้วยกองวิมุตติ ของพระอเสขะ

๕. เป็นผู้ไม่ประกอบด้วยกองวิมุตติญาณทัสสนะ ของพระอเสขะ

ดูกรอุบาลี ภิกษุทั้งหลายไม่พึงสนทนากับภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล.

องค์ของภิกษุผู้ควรสนทนาด้วย

ดูกรอุบาลี ภิกษุทั้งหลายพึงสนทนากับภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. เป็นผู้ประกอบด้วยกองศีล ของพระอเสขะ

๒. เป็นผู้ประกอบด้วยกองสมาธิ ของพระอเสขะ

๓. เป็นผู้ประกอบด้วยกองปัญญา ของพระอเสขะ

๔. เป็นผู้ประกอบด้วยกองวิมุตติ ของพระอเสขะ

๕. เป็นผู้ประกอบด้วยกองวิมุตติญาณทัสสนะ ของพระอเสขะ

ดูกรอุบาลี ภิกษุทั้งหลายพึงสนทนากับภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล.

องค์ของภิกษุผู้ไม่ควรสนทนาอีกนัยหนึ่ง

ดูกรอุบาลี ภิกษุทั้งหลายไม่พึงสนทนากับภิกษุประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๕. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่เป็นผู้บรรลุอรรถปฏิสัมภิทา

๒. ไม่เป็นผู้บรรลุธรรมปฏิสัมภิทา

๓. ไม่เป็นผู้บรรลุนิรุตติปฏิสัมภิทา

๔. ไม่เป็นผู้บรรลุปฏิภาณปฏิสัมภิทา

๕. ไม่พิจารณาจิตตามที่วิมุติ

ดูกรอุบาลี ภิกษุทั้งหลายไม่พึงสนทนากับภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล.

องค์ของภิกษุผู้ควรสนทนาด้วย

ดูกรอุบาลี ภิกษุทั้งหลายพึงสนทนากับภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. เป็นผู้บรรลุอรรถปฏิสัมภิทา

๒. เป็นผู้บรรลุธรรมปฏิสัมภิทา

๓. เป็นผู้บรรลุนิรุตติปฏิสัมภิทา

๔. เป็นผู้บรรลุปฏิภาณปฏิสัมภิทา

๕. พิจารณาจิตตามที่วิมุติ

ดูกรอุบาลี ภิกษุทั้งหลายพึงสนทนากับภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล.

ภิกขุนีโอวาทวรรค ที่ ๘ จบ

หัวข้อประจำวรรค

[๑๒๐๗] ภิกษุณีฝ่ายเดียวพึงลงโทษ ๑ ภิกษุณีพึงลงโทษอีก ๒ นัย ลงโทษภิกษุณี ๓ อย่าง ๑ ไม่ให้โอวาท ๑ ไม่ให้โอวาทอีก ๒ นัย ๑ ไม่รับให้โอวาทตรัสไว้ ๒ อย่าง ๑ ในการสนทนาตรัสไว้ ๒ หมวด ๑ฯ

อุพพาหิกวรรคที่ ๘

ไม่สมมติด้วยอุพพาหิกา

[๑๒๐๘] อุ. ภิกษุประกอบด้วยองค์เท่าไรหนอแล สงฆ์ไม่พึงสมมติด้วยอุพพาหิกา พระพุทธเจ้าข้า?

พ. ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ สงฆ์ไม่พึงสมมติด้วยอุพพาหิกา. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. เป็นผู้ไม่ฉลาดในอรรถ

๒. เป็นผู้ไม่ฉลาดในธรรม

๓. เป็นผู้ไม่ฉลาดในนิรุตติ

๔. เป็นผู้ไม่ฉลาดในพยัญชนะ

๕. เป็นผู้ไม่ฉลาดในคำต้นและคำหลัง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล สงฆ์ไม่พึงสมมติด้วยอุพพาหิกา.

สมมติด้วยอุพพาหิกา

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ สงฆ์พึงสมมติด้วยอุพพาหิกา. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. เป็นผู้ฉลาดในอรรถ

๒. เป็นผู้ฉลาดในธรรม

๓. เป็นผู้ฉลาดในนิรุตติ

๔. เป็นผู้ฉลาดในพยัญชนะ

๕. เป็นผู้ฉลาดในคำต้นและคำหลัง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล สงฆ์พึงสมมติด้วยอุพพาหิกา.

ไม่สมมติด้วยอุพพาหิกาอีกนัยหนึ่ง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๕ สงฆ์ไม่พึงสมมติด้วยอุพพาหิกา. องค์อะไรบ้าง? คือ:

๑. เป็นผู้มักโกรธ ถูกความโกรธครอบงำ

๒. เป็นผู้ลบหลู่ ถูกความลบหลู่ครอบงำ

๓. เป็นผู้ตีเสมอ ถูกความตีเสมอครอบงำ

๔. เป็นผู้มีปกติริษยา ถูกความริษยาครอบงำ

๕. เป็นผู้ถือแต่ความเห็นของตน ถืออย่างแน่นแฟ้นปลดได้ยาก

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล สงฆ์ไม่พึงสมมติด้วยอุพพาหิกา.

สมมติด้วยอุพพาหิกา

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ สงฆ์พึงสมมติด้วยอุพพาหิกา. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่เป็นผู้มักโกรธ ไม่ถูกความโกรธครอบงำ

๒. ไม่เป็นผู้ลบหลู่ ไม่ถูกความลบหลู่ครอบงำ

๓. ไม่เป็นผู้ตีเสมอ ไม่ถูกความตีเสมอครอบงำ

๔. ไม่เป็นผู้มีปกติริษยา ไม่ถูกความริษยาครอบงำ

๕. ไม่เป็นผู้ถือแต่ความเห็นของตน ไม่ถืออย่างแน่นแฟ้น ปลดได้ง่าย

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล สงฆ์พึงสมมติด้วยอุพพาหิกา.

ไม่สมมติด้วยอุพพาหิกาอีกนัยหนึ่ง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๕ สงฆ์ไม่พึงสมมติด้วยอุพพาหิกา. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. โกรธ

๒. พยาบาท

๓. เบียดเบียน

๔. ยั่วให้โกรธ

๕. ไม่อดทน ไม่รับอนุสาสนีโดยเคารพ

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล สงฆ์ไม่พึงสมมติด้วยอุพพาหิกา.

สมมติด้วยอุพพาหิกา

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ สงฆ์พึงสมมติด้วยอุพพาหิกา. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่โกรธ

๒. ไม่พยาบาท

๓. ไม่เบียดเบียน

๔. ไม่ยั่วให้โกรธ

๕. เป็นผู้อดทน มีปกติรับอนุสาสนีโดยเคารพ

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล สงฆ์พึงสมมติด้วยอุพพาหิกา.

ไม่สมมติด้วยอุพพาหิกาอีกนัยหนึ่ง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๕ สงฆ์ไม่พึงสมมติด้วยอุพพาหิกา. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. เป็นผู้ล่อให้หลง ให้ระลึกไม่ได้

๒. เป็นผู้พูดไม่ให้ทำโอกาส

๓. ไม่เป็นผู้โจทตามอาบัติในธรรมและวินัยที่สมควร

๔. ไม่เป็นผู้ปรับตามอาบัติในธรรมและวินัยที่สมควร

๕. ไม่ชี้แจงตามความเห็น

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล สงฆ์ไม่พึงสมมติด้วยอุพพาหิกา.

สมมติด้วยอุพพาหิกา

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ สงฆ์พึงสมมติด้วยอุพพาหิกา. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. เป็นผู้เตือนให้ระลึก ไม่ใช่ล่อให้หลง

๒. เป็นผู้พูดให้ทำโอกาส

๓. เป็นผู้โจทตามอาบัติในธรรมและวินัยที่สมควร

๔. เป็นผู้ปรับตามอาบัติในธรรมและวินัยที่สมควร

๕. ชี้แจงตามความเห็น

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล สงฆ์พึงสมมติด้วยอุพพาหิกา.

ไม่สมมติด้วยอุพพหิกาอีกนัยหนึ่ง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๕ สงฆ์ไม่พึงสมมติด้วยอุพพาหิกา.

องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ถึงฉันทาคติ

๒. ถึงโทสาคติ

๓. ถึงโมหาคติ

๔. ถึงภยาคติ

๕. เป็นอลัชชี

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล สงฆ์ไม่พึงสมมติด้วยอุพพาหิกา.

สมมติด้วยอุพพาหิกา

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ สงฆ์พึงสมมติด้วยอุพพาหิกา องค์ ๕ อะไร
บ้าง? คือ

๑. ไม่ถึงฉันทาคติ

๒. ไม่ถึงโทสาคติ

๓. ไม่ถึงโมหาคติ

๔. ไม่ถึงภยาคติ

๕. เป็นลัชชี

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล สงฆ์พึงสมมติด้วยอุพพาหิกา.

ไม่สมมติด้วยอุพพาหิกาอีกนัยหนึ่ง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๕ สงฆ์ไม่พึงสมมติด้วยอุพพาหิกา.

องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ถึงฉันทาคติ

๒. ถึงโทสาคติ

๓. ถึงโมหาคติ

๔. ถึงภยาคติ

๕. ไม่ฉลาดในวินัย

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล สงฆ์ไม่พึงสมมติด้วยอุพพาหิกา.

สมมติด้วยอุพพาหิกา

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ สงฆ์พึงสมมติด้วยอุพพาหิกา. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่ถึงฉันทาคติ

๒. ไม่ถึงโทสาคติ

๓. ไม่ถึงโมหาคติ

๔. ไม่ถึงภยาคติ

๕. ฉลาดในวินัย

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล สงฆ์พึงสมมติด้วยอุพพาหิกา.

องค์ของภิกษุผู้โง่แท้

[๑๒๐๙] อุ. ภิกษุประกอบด้วยองค์เท่าไรหนอแล ถึงความนับว่าเป็นผู้โง่แท้พระพุทธเจ้าข้า?

พ. ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ ถึงความนับว่าเป็นผู้โง่แท้. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่รู้สุตตะ

๒. ไม่รู้สุตตานุโลม

๓. ไม่รู้วินัย

๔. ไม่รู้วินยานุโลม

๕. ไม่ฉลาดในฐานะและอฐานะ

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ถึงความนับว่าเป็นผู้โง่แท้.

องค์ของภิกษุผู้ฉลาดแท้

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ถึงความนับว่าเป็นผู้ฉลาดแท้. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. รู้สุตตะ

๒. รู้สุตตานุโลม

๓. รู้วินัย

๔. รู้วินยานุโลม

๕. ฉลาดในฐานะและอฐานะ

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ถึงความนับว่าเป็นผู้ฉลาดแท้.

องค์ของภิกษุผู้โง่แท้อีกนัยหนึ่ง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์แม้อื่นอีก ๕ ถึงความนับว่าเป็นผู้โง่แท้. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่รู้ธรรม

๒. ไม่รู้ธรรมานุโลม

๓. ไม่รู้วินัย

๔. ไม่รู้วินยานุโลม

๕. ไม่ฉลาดในคำต้นและคำหลัง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ถึงความนับว่าเป็นผู้โง่แท้.

องค์ของภิกษุผู้ฉลาดแท้

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ ถึงความนับว่าเป็นผู้ฉลาดแท้. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. รู้ธรรม

๒. รู้ธรรมานุโลม

๓. รู้วินัย

๔. รู้วินยานุโลม

๕. ฉลาดในคำต้นและคำหลัง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ถึงความนับว่าเป็นผู้ฉลาดแท้.

องค์ของภิกษุผู้โง่แท้อีกนัยหนึ่ง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก ถึงความนับว่าเป็นผู้โง่แท้. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่รู้วัตถุ

๒. ไม่รู้นิทาน

๓. ไม่รู้บัญญัติ

๔. ไม่รู้บทอันตกหล่นภายหลัง

๕. ไม่รู้ทางถ้อยคำอันเข้าสนธิกันได้

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ถึงความนับว่าเป็นผู้โง่แท้.

องค์ของภิกษุผู้ฉลาดแท้

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ ถึงความนับว่าเป็นผู้ฉลาดแท้. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. รู้วัตถุ

๒. รู้นิทาน

๓. รู้บัญญัติ

๔. รู้บทอันตกหล่นภายหลัง

๕. รู้ทางถ้อยคำอันเข้าสนธิกันได้

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ถึงความนับว่าเป็นผู้ฉลาดแท้.

องค์ของภิกษุผู้โง่แท้อีกนัยหนึ่ง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก ถึงความนับว่าเป็นผู้โง่แท้. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่รู้อาบัติ

๒. ไม่รู้สมุฏฐานอาบัติ

๓. ไม่รู้ประโยคอาบัติ

๔. ไม่รู้ความระงับอาบัติ

๕. ไม่ฉลาดในการวินิจฉัยอาบัติ

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ถึงความนับว่าเป็นผู้โง่แท้.

องค์ของภิกษุผู้ฉลาดแท้

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ ถึงความนับว่าเป็นผู้ฉลาดแท้. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. รู้อาบัติ

๒. รู้สมุฏฐานอาบัติ

๓. รู้ประโยคอาบัติ

๔. รู้การระงับอาบัติ

๕. ฉลาดในการวินิจฉัยอาบัติ

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ถึงความนับว่าเป็นผู้ฉลาดแท้.

องค์ของภิกษุผู้โง่แท้อีกนัยหนึ่ง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก ถึงความนับว่าเป็นผู้โง่แท้. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่รู้อธิกรณ์

๒. ไม่รู้สมุฏฐานอธิกรณ์

๓. ไม่รู้ประโยคอธิกรณ์

๔. ไม่รู้ความระงับอธิกรณ์

๕. ไม่ฉลาดในการวินิจฉัยอธิกรณ์

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ถึงความนับว่าเป็นผู้โง่แท้.

องค์ของภิกษุผู้ฉลาดแท้

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ ถึงความนับว่า เป็นผู้ฉลาดแท้. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. รู้อธิกรณ์

๒. รู้สมุฏฐานอธิกรณ์

๓. รู้ประโยคอธิกรณ์

๔. รู้ความระงับอธิกรณ์

๕. ฉลาดในการวินิจฉัยอธิกรณ์

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ถึงความนับว่าเป็นผู้ฉลาดแท้.

อุพพาหิกวรรคที่ ๘ จบ

หัวข้อประจำวรรค

[๑๒๑๐] ไม่ฉลาดในอรรถ ๑ มักโกรธ ๑ ยั่วให้โกรธ ๑ ล่อให้หลง ๑ ถึงฉันทาคติ ๑ ไม่ฉลาด ๑ ไม่ฉลาดอีก ๑ สุตตะ ๑ ธรรม ๑ วัตถุ ๑ อาบัติ ๑ อธิกรณ์ ๑ ฝ่ายละ ๒ๆ ท่านประกาศแล้วทั้งหมด ขอท่านทั้งหลายจงรู้ฝ่ายดำและฝ่ายขาวเทอญ.

อธิกรณวูปสมวรรคที่ ๑๐

องค์ของภิกษุผู้ไม่ควรระงับอธิกรณ์

[๑๒๑๑] อุ. ภิกษุประกอบด้วยองค์เท่าไรหนอแล ไม่ควรระงับอธิกรณ์ พระพุทธเจ้าข้า?

พ. ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ ไม่ควรระงับอธิกรณ์. องค์ ๕ อะไรบ้าง?

คือ:

๑. ไม่รู้อาบัติ

๒. ไม่รู้สมุฏฐานอาบัติ

๓. ไม่รู้ประโยคอาบัติ

๔. ไม่รู้ความระงับอาบัติ

๕. ไม่ฉลาดในการวินิจฉัยอาบัติ

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่ควรระงับอธิกรณ์.

องค์ของภิกษุผู้ควรระงับอธิกรณ์

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ ควรระงับอธิกรณ์. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. รู้อาบัติ

๒. รู้สมุฏฐานอาบัติ

๓. รู้ประโยคอาบัติ

๔. รู้ความระงับอาบัติ

๕. ฉลาดในการวินิจฉัยอาบัติ

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ควรระงับอธิกรณ์.

องค์ของภิกษุผู้ไม่ควรระงับอธิกรณ์อีกนัยหนึ่ง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก ไม่ควรระงับอธิกรณ์. องค์ ๕ อะไร
บ้าง? คือ:

๑. ไม่รู้อธิกรณ์

๒. ไม่รู้สมุฏฐานอธิกรณ์

๓. ไม่รู้ประโยคอธิกรณ์

๔. ไม่รู้ความระงับอธิกรณ์

๕. ไม่ฉลาดในการวินิจฉัยอธิกรณ์

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่ควรระงับอธิกรณ์.

องค์ของภิกษุผู้ควรระงับอธิกรณ์

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ ควรระงับอธิกรณ์. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. รู้อธิกรณ์

๒. รู้สมุฏฐานอธิกรณ์

๓. รู้ประโยคอธิกรณ์

๔. รู้ความระงับอธิกรณ์

๕. ฉลาดในการวินิจฉัยอธิกรณ์

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ควรระงับอธิกรณ์

องค์ของภิกษุผู้ไม่ควรระงับอธิกรณ์อีกนัยหนึ่ง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก ไม่ควรระงับอธิกรณ์. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ถึงฉันทาคติ

๒. ถึงโทสาคติ

๓. ถึงโมหาคติ

๔. ถึงภยาคติ

๕. เป็นอลัชชี

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่ควรระงับอธิกรณ์.

องค์ของภิกษุผู้ควรระงับอธิกรณ์

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ ควรระงับอธิกรณ์. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่ถึงฉันทาคติ

๒. ไม่ถึงโทสาคติ

๓. ไม่ถึงโมหาคติ

๔. ไม่ถึงภยาคติ

๕. เป็นลัชชี

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ควรระงับอธิกรณ์.

องค์ของภิกษุผู้ไม่ควรระงับอธิกรณ์อีกนัยหนึ่ง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก ไม่ควรระงับอธิกรณ์. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ถึงฉันทาคติ

๒. ถึงโทสาคติ

๓. ถึงโมหาคติ

๔. ถึงภยาคติ

๕. เป็นผู้ได้ยินได้ฟังน้อย

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่ควรระงับอธิกรณ์.

องค์ของภิกษุผู้ควรระงับอธิกรณ์

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ ควรระงับอธิกรณ์. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่ถึงฉันทาคติ

๒. ไม่ถึงโทสาคติ

๓. ไม่ถึงโมหาคติ

๔. ไม่ถึงภยาคติ

๕. เป็นผู้ได้ยินได้ฟังมาก

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ควรระงับอธิกรณ์.

องค์ของภิกษุผู้ไม่ควรระงับอธิกรณ์อีกนัยหนึ่ง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก ไม่ควรระงับอธิกรณ์. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่รู้วัตถุ

๒. ไม่รู้นิทาน

๓. ไม่รู้บัญญัติ

๔. ไม่รู้บทที่ตกหล่นภายหลัง

๕. ไม่รู้ทางถ้อยคำอันเข้าสนธิกันได้

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่ควรระงับอธิกรณ์.

องค์ของภิกษุผู้ควรระงับอธิกรณ์

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ ควรระงับอธิกรณ์. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. รู้วัตถุ

๒. รู้นิทาน

๓. รู้บัญญัติ

๔. รู้บทที่ตกหล่นภายหลัง

๕. รู้ทางถ้อยคำอันเข้าสนธิกันได้

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ควรระงับอธิกรณ์.

องค์ของภิกษุผู้ไม่ควรระงับอธิกรณ์อีกนัยหนึ่ง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก ไม่ควรระงับอธิกรณ์. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ถึงฉันทาคติ

๒. ถึงโทสาคติ

๓. ถึงโมหาคติ

๔. ถึงภยาคติ

๕. ไม่ฉลาดในวินัย

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่ควรระงับอธิกรณ์.

องค์ของภิกษุผู้ควรระงับอธิกรณ์

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ ควรระงับอธิกรณ์. องค์ ๕ อะไรบ้าง คือ:

๑. ไม่ถึงฉันทาคติ

๒. ไม่ถึงโทสาคติ

๓. ไม่ถึงโมหาคติ

๔. ไม่ถึงภยาคติ

๕. ฉลาดในวินัย

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ควรระงับอธิกรณ์.

องค์ของภิกษุผู้ไม่ควรระงับอธิกรณ์อีกนัยหนึ่ง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก ไม่ควรระงับอธิกรณ์. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ถึงฉันทาคติ

๒. ถึงโทสาคติ

๓. ถึงโมหาคติ

๔. ถึงภยาคติ

๕. เป็นผู้หนักในบุคคล ไม่หนักในสงฆ์

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่ควรระงับอธิกรณ์.

องค์ของภิกษุผู้ควรระงับอธิกรณ์

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ ควรระงับอธิกรณ์. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่ถึงฉันทาคติ

๒. ไม่ถึงโทสาคติ

๓. ไม่ถึงโมหาคติ

๔. ไม่ถึงภยาคติ

๕. เป็นผู้หนักในสงฆ์ ไม่หนักในบุคคล

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ควรระงับอธิกรณ์.

องค์ของภิกษุผู้ไม่ควรระงับอธิกรณ์อีกนัยหนึ่ง

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก ไม่ควรระงับอธิกรณ์. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ถึงฉันทาคติ

๒. ถึงโทสาคติ

๓. ถึงโมหาคติ

๔. ถึงภยาคติ

๕. เป็นผู้หนักในอามิส ไม่หนักในสัทธรรม

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ไม่ควรระงับอธิกรณ์.

องค์ของภิกษุผู้ควรระงับอธิกรณ์

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ ควรระงับอธิกรณ์. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่ถึงฉันทาคติ

๒. ไม่ถึงโทสาคติ

๓. ไม่ถึงโมหาคติ

๔. ไม่ถึงภยาคติ

๕. เป็นผู้หนักสัทธรรม ไม่หนักในอามิส

ดูกรอุบาลี ภิกษุประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล ควรระงับอธิกรณ์.

สงฆ์แตกกัน

[๑๒๑๒] อุ. สงฆ์แตกกันด้วยอาการเท่าไรหนอแล พระพุทธเจ้าข้า?
พ. ดูกรอุบาลี สงฆ์แตกกันด้วยอาการ ๕. อาการ ๕ อะไรบ้าง? คือ กรรม ๕
อุเทศ ๑ ชี้แจง ๑ สวดประกาศ ๑ ให้จับสลาก ๑ ดูกรอุบาลี สงฆ์แตกกันด้วยอาการ ๕ นี้แล.

สังฆราชีและสังฆเภท

[๑๒๑๓] อุ. พระพุทธเจ้าข้า ที่ตรัสว่า ความร้าวรานแห่งสงฆ์นั้น ด้วยเหตุเพียง
เท่าไร จึงเป็นความร้าวรานแห่งสงฆ์ แต่ไม่ถึงความแตกแห่งสงฆ์? อนึ่ง ด้วยเหตุเพียงเท่าไร
จึงเป็นทั้งความร้าวรานแห่งสงฆ์ทั้งความแตกแห่งสงฆ์?
พ. ดูกรอุบาลี อาคันตุกวัตรนั่น เราบัญญัติไว้แล้ว สำหรับภิกษุพวกอาคันตุกะ
เมื่อสิกขาบทอันเราบัญญัติไว้เรียบร้อยอย่างนี้แล้ว ภิกษุพวกอาคันตุกะไม่ประพฤติในอาคันตุกวัตร
ดูกรอุบาลี แม้อย่างนี้แล เป็นความร้าวรานแห่งสงฆ์ แต่ไม่ถึงความแตกแห่งสงฆ์.
ดูกรอุบาลี อาวาสิกวัตรนั่น เราบัญญัติไว้แล้ว สำหรับภิกษุพวกเจ้าถิ่น เมื่อสิกขาบท
อันเราบัญญัติไว้เรียบร้อยอย่างนี้แล้ว ภิกษุเจ้าถิ่นไม่ประพฤติในอาวาสิกวัตร
ดูกรอุบาลี แม้อย่างนี้แล เป็นความร้าวรานแห่งสงฆ์ แต่ไม่ถึงความแตกแห่งสงฆ์.
ดูกรอุบาลี ภัตตัคควัตรในโรงภัตรนั่น เราบัญญัติไว้แล้ว สำหรับภิกษุทั้งหลาย ตาม
ลำดับผู้แก่กว่า ตามลำดับราตรี ตามสมควร คือ อาสนะที่ดี น้ำที่สะอาด ก้อนข้าวที่ดี เมื่อ
สิกขาบท อันเราบัญญัติไว้เรียบร้อยอย่างนี้แล้ว พวกพระใหม่เกียดกันอาสนะในโรงภัตรสำหรับ
พระเถระเสีย
ดูกรอุบาลี แม้อย่างนี้ เป็นความร้าวรานแห่งสงฆ์ แต่ไม่ถึงความแตกแห่งสงฆ์.
ดูกรอุบาลี เสนาสนวัตรในเสนาสนะนั่น เราบัญญัติไว้แล้ว สำหรับภิกษุทั้งหลาย
ตามลำดับผู้แก่กว่า ตามลำดับราตรี ตามสมควร เมื่อสิกขาบท อันเราบัญญัติไว้เรียบร้อยอย่างนี้
แล้ว พวกพระใหม่เกียดกันเสนาสนะของพระเถระเสีย
ดูกรอุบาลี แม้อย่างนี้ เป็นความร้าวรานแห่งสงฆ์ แต่ไม่ถึงความแตกแห่งสงฆ์.
ดูกรอุบาลี อุโบสถอย่างเดียวกัน ปวารณาอย่างเดียวกัน สังฆกรรมอย่างเดียวกัน
กรรมใหญ่น้อยอย่างเดียวกัน ภายในสีมานั่น เราบัญญัติไว้แล้วแก่ภิกษุทั้งหลาย เมื่อสิกขาบท

อันเราบัญญัติไว้เรียบร้อยอย่างนี้แล้ว ภิกษุทั้งหลายต่างทำความแตกแยกกัน แล้วคุมกันเป็นคณะ
แยกทำอุโบสถ แยกทำปวารณา แยกทำสังฆกรรม แยกทำกรรมใหญ่น้อย ภายในสีมานั่นแหละ
ดูกรอุบาลี แม้อย่างนี้ เป็นทั้งความร้าวรานแห่งสงฆ์ ทั้งความแตกแห่งสงฆ์แล.

อธิกรณวูปสมวรรคที่ ๑๐ จบ

หัวข้อประจำวรรค

[๑๒๑๔] อาบัติ อธิกรณ์ ลำเอียงเพราะรักใคร่ ได้ยินได้ฟังน้อย วัตถุไม่ฉลาด
บุคคล อามิส สงฆ์แตกกัน ความร้าวรานแห่งสงฆ์ และความแตกแห่งสงฆ์.

สังฆเภทวรรคที่ ๑๑

ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์มีโทษ

[๑๒๑๕] อุ. ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ประกอบด้วยองค์เท่าไรหนอแล เป็นผู้ไปอบาย
ตกนรก ชั่วกัป เยียวยาไม่ได้ พระพุทธเจ้าข้า?
พ. ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ประกอบด้วยองค์ ๕ เป็นผู้ไปอบาย ตกนรก
ชั่วกัป เยียวยาไม่ได้. องค์ ๕ อะไรบ้าง?
ดูกรอุบาลี ภิกษุในธรรมวินัยนี้ แสดงอธรรมว่าเป็นธรรม ๑ แสดงธรรมว่าเป็น
อธรรม ๑ แสดงอวินัยว่าเป็นวินัย ๑ แสดงวินัยว่าเป็นอวินัย ๑ อำพรางความเห็นด้วยกรรม ๑
ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล เป็นผู้ไปอบาย ตกนรก
ชั่วกัป เยียวยาไม่ได้
ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก เป็นผู้ไปอบาย ตกนรก
ชั่วกัป เยียวยาไม่ได้ องค์ ๕ อะไรบ้าง?

ดูกรอุบาลี ภิกษุในธรรมวินัยนี้ แสดงอธรรมว่าเป็นธรรม ๑ แสดงธรรมว่าเป็น
อธรรม ๑ แสดงอวินัยว่าเป็นวินัย ๑ แสดงวินัยว่าเป็นอวินัย ๑ อำพรางความเห็นด้วยอุเทศ ๑
ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล เป็นผู้ไปอบาย ตกนรก
ชั่วกัป เยียวยาไม่ได้.

ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก เป็นผู้ไปอบาย ตกนรก
ชั่วกัป เยียวยาไม่ได้. องค์ ๕ อะไรบ้าง?

ดูกรอุบาลี ภิกษุในธรรมวินัยนี้ แสดงอธรรมว่าเป็นธรรม ๑ แสดงธรรมว่าเป็น
อธรรม ๑ แสดงอวินัยว่าเป็นวินัย ๑ แสดงวินัยว่าเป็นอวินัย ๑ ชี้แจงอำพรางความเห็น ๑
ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล เป็นผู้ไปอบาย ตกนรก
ชั่วกัป เยียวยาไม่ได้.

ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก เป็นผู้ไปอบาย
ตกนรก ชั่วกัป เยียวยาไม่ได้. องค์ ๕ อะไรบ้าง?

ดูกรอุบาลี ภิกษุในธรรมวินัยนี้ แสดงอธรรมว่าเป็นธรรม ๑ แสดงธรรมว่าเป็น
อธรรม ๑ แสดงอวินัยว่าเป็นวินัย ๑ แสดงวินัยว่าเป็นอวินัย ๑ อำพรางความเห็นด้วยสวด
ประกาศ ๑
ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล เป็นผู้ไปอบาย ตกนรก
ชั่วกัป เยียวยาไม่ได้.

ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก เป็นผู้ไปอบาย
ตกนรก ชั่วกัป เยียวยาไม่ได้. องค์ ๕ อะไรบ้าง?

ดูกรอุบาลี ภิกษุในธรรมวินัยนี้ แสดงอธรรมว่าเป็นธรรม ๑ แสดงธรรมว่าเป็น
อธรรม ๑ แสดงอวินัยว่าเป็นวินัย ๑ แสดงวินัยว่าเป็นอวินัย ๑ อำพรางความเห็นด้วยให้จับ
สลาก ๑
ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล เป็นผู้ไปอบาย ตกนรก
ชั่วกัป เยียวยาไม่ได้.

ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก เป็นผู้ไปอบาย
ตกนรก ชั่วกัป เยียวยาไม่ได้. องค์ ๕ อะไรบ้าง?

ดูกรอุบาลี ภิกษุในธรรมวินัยนี้ แสดงอธรรมว่าเป็นธรรม ๑ แสดงธรรมว่าเป็น
อธรรม ๑ แสดงอวินัยว่าเป็นวินัย ๑ แสดงวินัยว่าเป็นอวินัย ๑ อำพรางความถูกใจด้วยกรรม ๑ ...
... อำพรางความถูกใจด้วยอุเทศ ...
... ชี้แจงอำพรางความถูกใจ ...

... อำพรางความถูกใจด้วยสวดประกาศ ...

... อำพรางความถูกใจด้วยให้จับสลาก ...

ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล เป็นผู้ไปอบาย ตกนรก
ชั่วกัป เยียวยาไม่ได้.
ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก เป็นผู้ไปอบาย
ตกนรก ชั่วกัป เยียวยาไม่ได้. องค์ ๕ อะไรบ้าง?
ดูกรอุบาลี ภิกษุในธรรมวินัยนี้ แสดงอธรรมว่าเป็นธรรม ๑ แสดงธรรมว่าเป็น
อธรรม ๑ แสดงอวินัยว่าเป็นวินัย ๑ แสดงวินัยว่าเป็นอวินัย ๑ อำพรางความพอใจด้วยกรรม ๑ ...
... อำพรางความพอใจด้วยอุเทศ ...
... ชี้แจงอำพรางความพอใจ ...
... อำพรางความพอใจด้วยสวดประกาศ ...
... อำพรางความพอใจด้วยให้จับสลาก ...
ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล เป็นผู้ไปอบาย ตกนรก
ชั่วกัป เยียวยาไม่ได้.
ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ประกอบด้วยองค์ ๕ แม้อื่นอีก เป็นผู้ไปอบาย
ตกนรก ชั่วกัป เยียวยาไม่ได้. องค์ ๕ อะไรบ้าง?
ดูกรอุบาลี ภิกษุในธรรมวินัยนี้ แสดงอธรรมว่าเป็นธรรม ๑ แสดงธรรมว่าเป็น
อธรรม ๑ แสดงอวินัยว่าเป็นวินัย ๑ แสดงวินัยว่าเป็นอวินัย ๑ อำพรางสัญญาด้วยกรรม ๑ ...
... อำพรางสัญญาด้วยอุเทศ ...
... ชี้แจงอำพรางสัญญา ...
... อำพรางสัญญาด้วยสวดประกาศ ...
... อำพรางสัญญาด้วยให้จับสลาก ...
ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ประกอบองค์ ๕ นี้แล เป็นผู้ไปอบาย ตกนรก ชั่วกัป
เยียวยาไม่ได้.

สังฆเภทวรรคที่ ๑๑ จบ

หัวข้อประจำวรรค

[๑๒๑๖] อำพรางความเห็นด้วยกรรม อุเทศ ชี้แจง สวดประกาศ และให้จับสลาก รวม ๕ นี้ อิงความเห็น ความถูกใจ ความชอบใจ และสัญญา ๓ อย่างนั้น มีนัยตามแนว ๕ อย่างนั้นแล.

ทุติยสังฆเภทวรรคที่ ๑๒

ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ไม่มีโทษ

[๑๒๑๗] อุ ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ประกอบด้วยองค์เท่าไรหนอแล เป็นผู้ไม่ไปอบาย ไม่ตกนรก ไม่อยู่ชั่วกัป มิใช่เยียวยาไม่ได้ พระพุทธเจ้าข้า?

พ. ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ประกอบด้วยองค์ ๕ เป็นผู้ไม่ไปอบาย ไม่ตกนรก ไม่อยู่ชั่วกัป มิใช่เยียวยาไม่ได้ องค์ ๕ อะไรบ้าง?

ดูกรอุบาลี ภิกษุในธรรมวินัยนี้ แสดงอธรรมว่าเป็นธรรม ๑ แสดงธรรมว่าเป็นอธรรม ๑ แสดงอวินัยว่าเป็นวินัย ๑ แสดงวินัยว่าเป็นอวินัย ๑ ไม่อำพรางความเห็นด้วยกรรม ๑ ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล เป็นผู้ไม่ไปอบาย ไม่ตกนรก ไม่อยู่ชั่วกัป มิใช่เยียวยาไม่ได้.

ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ประกอบด้วยองค์ แม้อื่นอีก ๕ ไม่เป็นผู้ไปอบาย ไม่ตกนรก ไม่อยู่ชั่วกัป มิใช่เยียวยาไม่ได้ องค์ ๕ อะไรบ้าง?

ดูกรอุบาลี ภิกษุในธรรมวินัยนี้ แสดงอธรรมว่าเป็นธรรม ๑ แสดงธรรมว่าเป็นอธรรม ๑ แสดงอวินัยว่าเป็นวินัย ๑ แสดงวินัยว่าเป็นอวินัย ๑ ไม่อำพรางความเห็นด้วยอุเทศ ๑ ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล เป็นผู้ไม่ไปอบาย ไม่ตกนรก ไม่อยู่ชั่วกัป มิใช่เยียวยาไม่ได้.

ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ประกอบด้วยองค์ แม้อื่นอีก ๕ เป็นผู้ไม่ไปอบาย ไม่ตกนรก ไม่อยู่ชั่วกัป มิใช่เยียวยาไม่ได้ องค์ ๕ อะไรบ้าง?

ดูกรอุบาลี ภิกษุในธรรมวินัยนี้ แสดงอธรรมว่าเป็นธรรม ๑ แสดงธรรมว่าเป็นอธรรม ๑ แสดงอวินัยว่าเป็นวินัย ๑ แสดงวินัยว่าเป็นอวินัย ๑ ชี้แจงไม่อำพรางความเห็น ๑ ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล เป็นผู้ไม่ไปอบาย ไม่ตกนรก ไม่อยู่ชั่วกัป มิใช่เยียวยามิได้

ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ประกอบด้วยองค์ แม้อื่นอีก ๕ เป็นผู้ไม่ไปอบาย
ไม่ตกนรก ไม่อยู่ชั่วกัป มิใช่เยียวยาไม่ได้. องค์ ๕ อะไรบ้าง?
ดูกรอุบาลี ภิกษุในธรรมวินัยนี้ แสดงอธรรมว่าเป็นธรรม ๑ แสดงธรรมว่าเป็น
อธรรม ๑ แสดงอวินัยว่าเป็นวินัย ๑ แสดงวินัยว่าเป็นอวินัย ๑ ไม่อำพรางความเห็นด้วยสวด
ประกาศ ๑
ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล เป็นผู้ไม่ไปอบาย
ไม่ตกนรก ไม่อยู่ชั่วกัป มิใช่เยียวยาไม่ได้
ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ประกอบด้วยองค์ แม้อื่นอีก ๕ เป็นผู้ไม่ไปอบาย
ไม่ตกนรก ไม่อยู่ชั่วกัป มิใช่เยียวยาไม่ได้ องค์ ๕ อะไรบ้าง
ดูกรอุบาลี ภิกษุในธรรมวินัยนี้ แสดงอธรรมว่าเป็นธรรม ๑ แสดงธรรมว่าเป็นอธรรม
๑ แสดงอวินัยว่าเป็นวินัย ๑ แสดงวินัยว่าเป็นอวินัย ๑ ไม่อำพรางความเห็นด้วยให้จับสลาก ๑
ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล เป็นผู้ไม่ไปอบาย ไม่ตก
นรก ไม่อยู่ชั่วกัป มิใช่เยียวยาไม่ได้
ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ประกอบด้วยองค์ แม้อื่นอีก ๕ เป็นผู้ไม่ไปอบาย
ไม่ตกนรก ไม่อยู่ชั่วกัป มิใช่เยียวยาไม่ได้ องค์ ๕ อะไรบ้าง?
ดูกรอุบาลี ภิกษุในธรรมวินัยนี้ แสดงอธรรมว่าเป็นธรรม ๑ แสดงธรรมว่าเป็น
อธรรม ๑ แสดงอวินัยว่าเป็นวินัย ๑ แสดงวินัยว่าเป็นอวินัย ๑ ไม่อำพรางความถูกใจด้วย
กรรม ๑ ...
... ไม่อำพรางความถูกใจด้วยอุเทศ ...
... ชี้แจงไม่อำพรางความถูกใจ ...
... ไม่อำพรางความถูกใจด้วยสวดประกาศ ...
... ไม่อำพรางความถูกใจด้วยให้จับสลาก ...
ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล เป็นผู้ไม่ไปอบาย ไม่ตก
นรก ไม่อยู่ชั่วกัป มิใช่เยียวยาไม่ได้
ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ประกอบด้วยองค์ แม้อื่นอีก ๕ เป็นผู้ไม่ไปอบาย
ไม่ตกนรก ไม่อยู่ชั่วกัป มิใช่เยียวยาไม่ได้ องค์ ๔ อะไรบ้าง?

ดูกรอุบาลี ภิกษุในธรรมวินัยนี้ แสดงอธรรมว่าเป็นธรรม ๑ แสดงธรรมว่าเป็นอธรรม ๑ แสดงอวินัยว่าเป็นวินัย ๑ แสดงวินัยว่าเป็นอวินัย ๑ ไม่อำพรางความชอบใจด้วยกรรม ๑ ...

... ไม่อำพรางความชอบใจด้วยอุเทศ ...

... ชี้แจงไม่อำพรางความชอบใจ ...

... ไม่อำพรางความชอบใจด้วยสวดประกาศ ...

... ไม่อำพรางความชอบใจด้วยให้จับสลาก ...

ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล เป็นผู้ไม่ไปอบาย ไม่ตกนรก ไม่อยู่ชั่วกัป มิใช่เยียวยาไม่ได้.

ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ประกอบด้วยองค์ แม้อื่นอีก ๕ เป็นผู้ไม่ไปอบาย ไม่ตกนรก ไม่อยู่ชั่วกัป มิใช่เยียวยาไม่ได้ องค์ ๕ อะไรบ้าง?

ดูกรอุบาลี ภิกษุในธรรมวินัยนี้ แสดงอธรรมว่าเป็นธรรม ๑ แสดงธรรมว่าเป็นอธรรม ๑ แสดงอวินัยว่าเป็นวินัย ๑ แสดงวินัยว่าเป็นอวินัย ๑ ไม่อำพรางสัญญาด้วยกรรม ๑

... ไม่อำพรางสัญญาด้วยอุเทศ ...

... ชี้แจงไม่อำพรางสัญญา ...

... ไม่อำพรางสัญญาด้วยสวดประกาศ ...

... ไม่อำพรางสัญญาด้วยให้จับสลาก ...

ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล เป็นผู้ไม่ไปอบาย ไม่ตกนรก ไม่อยู่ชั่วกัป มิใช่เยียวยาไม่ได้.

ทุติยสังฆเภทวรรค ที่ ๑๒ จบ

หัวข้อประจำวรรค

[๑๒๑๘] ไม่อำพรางความเห็นด้วยกรรม อุเทศ ชี้แจง สวดประกาศและให้จับสลาก รวม ๕ นี้อิงความเห็น ความถูกใจ ความชอบใจ และสัญญา ๓ อย่างนี้ มีนัยตามแนว ๕ อย่างนั้น ขอท่านทั้งหลาย จงรู้วิธี ๒๐ ถ้วนในฝ่ายขาว เหมือนวิธี ๒๐ ถ้วน ในฝ่ายดำข้างหลังฉะนั้นเทอญ. ฯ

อาวาสิกวรรค ที่ ๑๓

องค์ของภิกษุเจ้าอาวาส

[๑๒๑๙] อุ. ภิกษุเจ้าอาวาส ประกอบด้วยองค์เท่าไร หนอแล เก็บของสงฆ์ที่นำมาเก็บไว้ เหมือนถูกโยนลงนรก พระพุทธเจ้าข้า?

พ. ดูกรอุบาลี ภิกษุเจ้าอาวาส ประกอบด้วยองค์ ๕ เก็บของสงฆ์ตามที่นำมาเก็บไว้ เหมือนถูกโยนลงนรก องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ถึงฉันทาคติ

๒. ถึงโทสาคติ

๓. ถึงโมหาคติ

๔. ถึงภยาคติ

๕. ใช้สอยของสงฆ์ดุจของส่วนตัว

ดูกรอุบาลี ภิกษุเจ้าอาวาส ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล เก็บของสงฆ์ตามที่นำมาเก็บไว้ เหมือนถูกโยนลงนรก.

ดูกรอุบาลี ภิกษุเจ้าอาวาส ประกอบด้วยองค์ ๕ เก็บของสงฆ์ตามที่นำมาเก็บไว้ เหมือนส่งขึ้นสวรรค์ องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่ถึงฉันทาคติ

๒. ไม่ถึงโทสาคติ

๓. ไม่ถึงโมหาคติ

๔. ไม่ถึงภยาคติ

๕. ไม่ใช้สอยของสงฆ์ดุจของส่วนตัว

ดูกรอุบาลี ภิกษุเจ้าอาวาส ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล เก็บของสงฆ์ตามที่นำมาเก็บไว้ เหมือนถูกส่งขึ้นสวรรค์.

การชี้แจงวินัย

[๑๒๒๐] อุ. การชี้แจงวินัยที่ไม่เป็นธรรมมีเท่าไรหนอแล พระพุทธเจ้าข้า?

พ. ดูกรอุบาลี การชี้แจงวินัยที่ไม่เป็นธรรมนี้มี ๕ อย่าง. ๕ อย่างอะไรบ้าง?

ดูกรอุบาลี ภิกษุในธรรมวินัยนี้

๑. ชี้แจงอธรรมว่าเป็นธรรม

๒. ชี้แจงธรรมว่าเป็นอธรรม

๓. ชี้แจงอวินัยว่าเป็นวินัย

๔. ชี้แจงวินัยว่าเป็นอวินัย

๕. บัญญัติข้อที่พระพุทธเจ้าไม่ได้ทรงบัญญัติ ถอนข้อที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติแล้วเสีย

ดูกรอุบาลี การชี้แจงวินัยที่ไม่เป็นธรรม ๕ อย่าง นี้แล.

ดูกรอุบาลี การชี้แจงวินัยที่เป็นธรรมนี้มี ๕ อย่าง. ๕ อย่าง อะไรบ้าง?

ดูกรอุบาลี ภิกษุในธรรมวินัยนี้

๑. ชี้แจงอธรรมว่าเป็นอธรรม

๒. ชี้แจงธรรมว่าเป็นธรรม

๓. ชี้แจงอวินัยว่าเป็นอวินัย

๔. ชี้แจงวินัยว่าเป็นวินัย

๕. ไม่บัญญัติสิ่งที่พระพุทธเจ้าไม่ทรงบัญญัติ ไม่ถอนสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติแล้ว

ดูกรอุบาลี การชี้แจงวินัยที่เป็นธรรม ๕ อย่าง นี้แล.

องค์ของภิกษุผู้แจกภัตร

[๑๒๒๑] อุ. ภิกษุผู้แจกภัตร ประกอบด้วยองค์เท่าไรหนอแล เก็บของสงฆ์ตามที่นำมาเก็บไว้ เหมือนถูกโยนลงนรก พระพุทธเจ้าข้า?

พ. ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้แจกภัตร ประกอบด้วยองค์ ๕ เก็บของสงฆ์ตามที่นำมาเก็บไว้ เหมือนถูกโยนลงนรก. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ถึงฉันทาคติ

๒. ถึงโทสาคติ

๓. ถึงโมหาคติ

๔. ถึงภยาคติ

๕. ไม่รู้ภัตรที่แจกแล้วและยังไม่ได้แจก

ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้แจกภัตร ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล เก็บของสงฆ์ตามที่นำมาเก็บไว้ เหมือนถูกโยนลงนรก.

ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้แจกภัตร ประกอบด้วยองค์ ๕ เก็บของสงฆ์ตามที่นำมาเก็บไว้ เหมือนถูกส่งขึ้นสวรรค์. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่ถึงฉันทาคติ

๒. ไม่ถึงโทสาคติ

๓. ไม่ถึงโมหาคติ

๔. ไม่ถึงภยาคติ

๕. รู้ภัตรที่แจกแล้วและยังไม่ได้แจก

ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้แจกภัตร ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล เก็บของสงฆ์ตามที่นำมาเก็บไว้ เหมือนถูกส่งขึ้นสวรรค์.

องค์ของภิกษุผู้แต่งตั้งเสนาสนะเป็นต้น

อุ. ภิกษุผู้แต่งตั้งเสนาสนะ ประกอบด้วยองค์เท่าไรหนอแล ...?

ภิกษุผู้รักษาคลังเก็บพัสดุ.

ภิกษุผู้รับจีวร ...

ภิกษุผู้แจกจีวร ...

ภิกษุผู้แจกยาคู ...

ภิกษุผู้แจกผลไม้ ...

ภิกษุผู้แจกของเคี้ยว ...

ภิกษุผู้แจกของเล็กน้อย ...

ภิกษุผู้ให้รับผ้าสาฎก ...

ภิกษุผู้ให้รับบาตร ...

ภิกษุผู้ใช้คนทำงานวัด ...

ภิกษุผู้ใช้สามเณร ประกอบด้วยองค์เท่าไรหนอแล เก็บของสงฆ์ตามที่นำมาเก็บไว้ เหมือนถูกโยนลงนรก พระพุทธเจ้าข้า?

พ. ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ใช้สามเณร ประกอบด้วยองค์ ๕ เก็บของสงฆ์ตามที่นำมาเก็บไว้ เหมือนถูกโยนลงนรก. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ถึงฉันทาคติ

๒. ถึงโทสาคติ

๓. ถึงโมหาคติ

๔. ถึงภยาคติ

๕. ไม่รู้จักสามเณรที่ใช้แล้วและยังไม่ได้ใช้

ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ใช้สามเณร ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล เก็บของสงฆ์ตามที่นำมาเก็บไว้ เหมือนถูกโยนลงนรก.

ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ใช้สามเณร ประกอบด้วยองค์ ๕ เก็บของสงฆ์ตามที่นำมาเก็บไว้ เหมือนถูกส่งขึ้นสวรรค์. องค์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ไม่ถึงฉันทาคติ

๒. ไม่ถึงโทสาคติ

๓. ไม่ถึงโมหาคติ

๔. ไม่ถึงภยาคติ

๕. รู้จักสามเณรที่ใช้แล้วและยังไม่ได้ใช้

ดูกรอุบาลี ภิกษุผู้ใช้สามเณร ประกอบด้วยองค์ ๕ นี้แล เก็บของสงฆ์ตามที่นำมาเก็บไว้ เหมือนถูกส่งขึ้นสวรรค์.

อาวาสิกวรรคที่ ๑๓ จบ

หัวข้อประจำวรรค

[๑๒๒๒] ภิกษุเจ้าอาวาส ๑ ชี้แจงวินัย ๑ ภิกษุผู้แจกภัตร ๑ ภิกษุผู้แต่งตั้งเสนาสนะ ๑ ภิกษุรักษาคลังเก็บพัสดุ ๑ ภิกษุผู้รับจีวร ๑ ภิกษุผู้แจกจีวร ๑ แจกยาคู ๑ แจกผลไม้ ๑ แจกของเคี้ยว ๑ แจกของเล็กน้อย ๑ ภิกษุผู้ให้รับผ้าสาฎก ๑ ให้รับบาตร ๑ ภิกษุผู้ใช้คนทำงานวัด ๑ ภิกษุผู้ใช้สามเณร ๑.

หัวข้อประจำวรรค จบ

กฐินัตถารวรรคที่ ๑๔

อานิสงส์กรานกฐิน

[๑๒๒๓] อุ. การกรานกฐิน มีอานิสงส์เท่าไรหนอแล พุทธเจ้าข้า?

พ. ดูกรอุบาลี การกรานกฐิน มีอานิสงส์ ๕ นี้. อานิสงส์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. เที่ยวไปไม่ต้องบอกลา

๒. เที่ยวจาริกไปไม่ต้องถือเอาไตรจีวรไปครบสำรับ

๓. ฉันคณะโภชน์ได้

๔. เก็บอติเรกจีวรไว้ได้ตามปรารถนา

๕. จีวรอันเกิดขึ้นในที่นั้นจักเป็นของพวกเธอ

ดูกรอุบาลี การกรานกฐินมีอานิสงส์ ๕ นี้แล.

โทษของการนอนลืมสติ

[๑๒๒๔] อุ. บุคคลผู้นอนลืมสติไม่รู้ตัว นอนหลับ มีโทษเท่าไรหนอแล พระพุทธเจ้าข้า?

พ. ดูกรอุบาลี บุคคลผู้ลืมสติไม่รู้สึกตัว นอนหลับ มีโทษ ๕ นี้. โทษ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. หลับไม่สบาย

๒. ตื่นขึ้นไม่สบาย

๓. ฝันเห็นสิ่งเลวทราม

๔. เทวดาไม่รักษา

๕. น้ำอสุจิเคลื่อน

ดูกรอุบาลี บุคคลผู้ลืมสติไม่รู้สึกตัวนอนหลับมีโทษ ๕ นี้แล.

อานิสงส์ของการนอนมีสติ

ดูกรอุบาลี บุคคลผู้ตั้งสติ รู้สึกตัวอยู่ นอนหลับ มีอานิสงส์ ๕ นี้. อานิสงส์ ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. หลับสบาย

๒. ตื่นขึ้นสบาย

๓. ไม่ฝันเห็นสิ่งเลวทราม

๔. เทวดารักษา

๕. น้ำอสุจิไม่เคลื่อน

ดูกรอุบาลี บุคคลผู้ตั้งสติ รู้สึกตัวอยู่ นอนหลับ มีอานิสงส์ ๕ นี้แล.

บุคคลไม่ควรไหว้

[๑๒๒๕] อุ. ภิกษุ อันภิกษุทั้งหลายไม่ควรไหว้ มีเท่าไรหนอแล พระพุทธเจ้าข้า?

พ. ดูกรอุบาลี ภิกษุ อันภิกษุทั้งหลายไม่ควรไหว้นี้มี ๕. ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ภิกษุผู้เข้าไปสู่ละแวกบ้าน อันภิกษุทั้งหลายไม่ควรไหว้

๒. ภิกษุผู้เข้าไปสู่ถนน อันภิกษุทั้งหลายไม่ควรไหว้

๓. ภิกษุผู้อยู่ในที่มืด อันภิกษุทั้งหลายไม่ควรไหว้

๔. ภิกษุผู้ไม่เอาใจใส่ อันภิกษุทั้งหลายไม่ควรไหว้

๕. ภิกษุผู้หลับ อันภิกษุทั้งหลายไม่ควรไหว้

ดูกรอุบาลี ภิกษุ อันภิกษุทั้งหลายไม่ควรไหว้มี ๕ นี้แล.

ดูกรอุบาลี ภิกษุ อันภิกษุทั้งหลายไม่ควรไหว้ แม้อื่นอีก ๕. ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ภิกษุ อันภิกษุทั้งหลายไม่ควรไหว้เวลาดื่มยาคู

๒. ภิกษุ อันภิกษุทั้งหลายไม่ควรไหว้ในโรงภัตร

๓. ภิกษุผู้เป็นศัตรู อันภิกษุทั้งหลายไม่ควรไหว้

๔. ภิกษุผู้กำลังคิดเรื่องอื่น อันภิกษุทั้งหลายไม่ควรไหว้

๕. ภิกษุกำลังเปลือยกาย อันภิกษุทั้งหลายไม่ควรไหว้

ดูกรอุบาลี ภิกษุ อันภิกษุทั้งหลายไม่ควรไหว้ ๕ นี้แล.

ดูกรอุบาลี ภิกษุ อันภิกษุทั้งหลายไม่ควรไหว้ แม้อื่นอีก ๕. ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ภิกษุกำลังเคี้ยว อันภิกษุทั้งหลายไม่ควรไหว้

๒. ภิกษุกำลังฉัน อันภิกษุทั้งหลายไม่ควรไหว้

๓. ภิกษุกำลังถ่ายอุจจาระ อันภิกษุทั้งหลายไม่ควรไหว้

๔. ภิกษุกำลังถ่ายปัสสาวะ อันภิกษุทั้งหลายไม่ควรไหว้

๕. ภิกษุถูกสงฆ์ยกวัตร อันภิกษุทั้งหลายไม่ควรไหว้

ดูกรอุบาลี ภิกษุ อันภิกษุทั้งหลายไม่ควรไหว้ ๕ นี้แล.

ดูกรอุบาลี บุคคล อันภิกษุทั้งหลายไม่ควรไหว้ แม้อื่นอีก ๕. ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ภิกษุผู้อุปสมบททีหลัง อันภิกษุผู้อุปสมบทก่อนไม่ควรไหว้

๒. อนุปสัมบัน อันภิกษุทั้งหลายไม่ควรไหว้

๓. ภิกษุมีสังวาสต่างกัน มีพรรษาแก่กว่า เป็นอธรรมวาที อันภิกษุทั้งหลายไม่ควรไหว้

๔. สตรี อันภิกษุทั้งหลายไม่ควรไหว้

๕. บัณเฑาะก์ อันภิกษุทั้งหลายไม่ควรไหว้

ดูกรอุบาลี บุคคล อันภิกษุทั้งหลายไม่ควรไหว้ ๕ นี้แล.

ดูกรอุบาลี บุคคล อันภิกษุทั้งหลายไม่ควรไหว้ แม้อื่นอีก ๕. ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ภิกษุอยู่ปริวาส อันภิกษุทั้งหลายไม่ควรไหว้

๒. ภิกษุผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิม อันภิกษุทั้งหลายไม่ควรไหว้

๓. ภิกษุผู้ควรมานัต อันภิกษุทั้งหลายไม่ควรไหว้

๔. ภิกษุประพฤติมานัต อันภิกษุทั้งหลายไม่ควรไหว้

๕. ภิกษุผู้ควรอัพภาน อันภิกษุทั้งหลายไม่ควรไหว้

ดูกรอุบาลี บุคคล อันภิกษุทั้งหลายไม่ควรไหว้ ๕ นี้แล.

บุคคลควรไหว้

[๑๒๒๖] อุ. ภิกษุ อันภิกษุทั้งหลายควรไหว้ มีเท่าไรหนอแล พระพุทธเจ้าข้า?

พ. ดูกรอุบาลี บุคคล อันภิกษุทั้งหลายควรไหว้นี้ มี ๕. ๕ อะไรบ้าง? คือ:

๑. ภิกษุผู้อุปสมบทก่อน อันภิกษุผู้อุปสมบททีหลังควรไหว้

๒. ภิกษุผู้มีสังวาสต่างกัน มีพรรษาแก่กว่า แต่เป็นธรรมวาที อันภิกษุทั้งหลายควรไหว้

๓. พระอาจารย์ อันภิกษุทั้งหลายควรไหว้

๔. พระอุปัชฌาย์ อันภิกษุทั้งหลายควรไหว้

๕. พระตถาคต อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า อันประชา ทั้งสมณะและพราหมณ์ ทั้งเทพดามนุษย์ในโลก ทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก ควรไหว้

ดูกรอุบาลี บุคคลอันภิกษุควรไหว้ ๕ นี้แล.

ธรรมของภิกษุอ่อนกว่ากับภิกษุแก่กว่า

[๑๒๒๗] อุ. พระพุทธเจ้าข้า อันภิกษุผู้อ่อนกว่า เมื่อไหว้เท้าของภิกษุผู้แก่กว่า พึงตั้งธรรมเท่าไรไว้ในตน แล้วไหว้เท้า?

พ. ดูกรอุบาลี อันภิกษุผู้อ่อนกว่า เมื่อไหว้เท้าภิกษุผู้แก่กว่า พึงตั้งธรรม ๕ อย่าง ไว้ในตน แล้วไหว้เท้า. ธรรม ๕ อะไรบ้าง?

ดูกรอุบาลี อันภิกษุผู้อ่อนกว่า เมื่อไว้เท้าภิกษุผู้แก่กว่า

๑. พึงห่มผ้าเฉวียงบ่า

๒. ประคองอัญชลี

๓. นวดเท้าด้วยฝ่ามือทั้งสอง

๔. มีความรัก

๕. มีความเคารพ แล้วไหว้เท้า

ดูกรอุบาลี อันภิกษุผู้อ่อนกว่า เมื่อไหว้เท้าภิกษุผู้แก่กว่า พึงเข้าไปตั้งธรรม ๕ นี้ไว้ในตน แล้วไหว้เท้า.

กฐินัตถารวรรคที่ ๑๔ จบ

หัวข้อประจำวรรค

[๑๒๒๘] กรานกฐิน ๑ หลับ ๑ ละแวกบ้าน ๑ ดื่มยาคู ๑ เคี้ยว ๑ อุปสมบทก่อน ๑ อยู่ปริวาส ๑ บุคคลควรไหว้ ๑ ภิกษุอ่อนกว่าไหว้ภิกษุแก่กว่า ๑.

อุปาลิปัญจกะ จบ

หัวข้อบอกวรรคเหล่านั้น

[๑๒๒๙] อนิสสิตวรรค ๑ กรรมวรรค ๑ โวหารวรรค ๑ ทิฏฐาวิกัมมวรรค ๑ โจทนาวรรค ๑ ธุตังควรรค ๑ มุสาวาทวรรค ๑ ภิกขุนีโอวาทวรรค ๑ อุพพาหิกวรรค ๑ อธิกรณวูปสมวรรค ๑ สังฆเภทวรรค ๑ สังฆเภท ๕ อย่าง เหมือนก่อน ๑ อาวาสิกวรรค ๑ กฐินัตถารวรรค ๑ รวม ๑๔ วรรค ท่านประกาศไว้ดีแล้วแล.

สมุฏฐาน

ภิกษุไม่มีความจงใจต้องอาบัติเป็นต้น

[๑๒๓๐] มีอยู่ อาบัติ ภิกษุไม่มีความจงใจต้อง มีความจงใจออก
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุมีความจงใจต้อง ไม่มีความจงใจออก
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุไม่มีความจงใจต้อง ไม่มีความจงใจออก
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุมีความจงใจต้อง มีความจงใจออก.
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุมีจิตเป็นกุศลต้อง มีจิตเป็นกุศลออก
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุมีจิตเป็นกุศลต้อง มีจิตเป็นอกุศลออก
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุมีจิตเป็นกุศลต้อง มีจิตเป็นอัพยากฤตออก
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุมีจิตเป็นอกุศลต้อง มีจิตเป็นกุศลออก
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุมีจิตเป็นอกุศลต้อง มีจิตเป็นอกุศลออก
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุมีจิตเป็นอกุศลต้อง มีจิตเป็นอัพยากฤตออก.
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุมีจิตเป็นอัพยากฤตต้อง มีจิตเป็นกุศลออก
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุมีจิตเป็นอัพยากฤตต้อง มีจิตเป็นอกุศลออก
มีอยู่ อาบัติ ภิกษุมีจิตเป็นอัพยากฤตต้อง มีจิตเป็นอัพยากฤตออก.

ปาราชิก ๔

[๑๒๓๑] ถามว่า ปาราชิกสิกขาบทที่ ๑ เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร?
ตอบว่า ปาราชิกสิกขาบทที่ ๑ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา.

ถ. ปาราชิกสิกขาบทที่ ๒ เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร?

ต. ปาราชิกสิกขาบทที่ ๒ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ คือ บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ๑ บางทีเกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย ๑ บางทีเกิดแต่กาย วาจาและจิต ๑.

ถ. ปาราชิกสิกขาบทที่ ๓ เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร?

ต. ปาราชิกสิกขาบทที่ ๓ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ คือ บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ๑ บางทีเกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย ๑ บางทีเกิดแต่กาย วาจาและจิต ๑.

ถ. ปาราชิกสิกขาบทที่ ๔ เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร?

ต. ปาราชิกสิกขาบทที่ ๔ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ คือ บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ๑ บางทีเกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย ๑ บางทีเกิดแต่กาย วาจาและจิต ๑.

ปาราชิก ๔ สิกขาบท จบ.

สังฆาทิเสส ๑๓

[๑๒๓๒] ถามว่า สังฆาทิเสสของภิกษุผู้พยายามปล่อยอสุจิ เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร? ตอบว่า สังฆาทิเสสของภิกษุผู้พยายามปล่อยอสุจิ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา.

ถ. สังฆาทิเสสของภิกษุผู้ถึงความเคล้าคลึงด้วยกายกับมาตุคาม เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร?

ต. สังฆาทิเสสของภิกษุผู้ถึงความเคล้าคลึงด้วยกายกับมาตุคาม เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา.

ถ. สังฆาทิเสสของภิกษุผู้พูดเคาะมาตุคาม ด้วยวาจาชั่วหยาบ เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร?

ต. สังฆาทิเสสของภิกษุผู้พูดเคาะมาตุคาม ด้วยวาจาชั่วหยาบ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ คือ บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ๑ บางทีเกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย ๑ บางทีเกิดแต่กาย วาจา และจิต ๑.

ถ. สังฆาทิเสสของภิกษุ ผู้กล่าวคุณแห่งการบำเรอตนด้วยกามในสำนักมาตุคาม เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร?

ต. สังฆาทิเสสของภิกษุ ผู้กล่าวคุณแห่งการบำเรอตนด้วยกามในสำนักมาตุคาม เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ คือ บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ๑ บางทีเกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย ๑ บางทีเกิดแต่กาย วาจา และจิต ๑.

ถ. สังฆาทิเสสของภิกษุผู้ถึงความเป็นผู้เที่ยวชักสื่อ เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร?

ต. สังฆาทิเสสของภิกษุผู้ถึงความเป็นผู้เที่ยวชักสื่อ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ คือ บางทีเกิดแต่กาย มิใช่วาจา มิใช่จิต ๑ บางทีเกิดแต่วาจา มิใช่กาย มิใช่จิต ๑ บางทีเกิดแต่กายกับ

วาจา มิใช่จิต ๑ บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ๑ บางทีเกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย ๑ บางทีเกิดแต่กาย วาจา และจิต ๑.

ถ. สังฆาทิเสสของภิกษุผู้ให้ทำกุฎี ด้วยอาการขอเอาเอง เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร?

ต. สังฆาทิเสสของภิกษุผู้ให้ทำกุฎี ด้วยอาการขอเอาเอง เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ คือ บางทีเกิดแต่กาย มิใช่วาจา มิใช่จิต ๑ บางทีเกิดแต่วาจา มิใช่กาย มิใช่จิต ๑ บางทีเกิดแต่กายกับวาจา มิใช่จิต ๑ บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ๑ บางทีเกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย ๑ บางทีเกิดแต่กาย วาจา และจิต ๑.

ถ. สังฆาทิเสสของภิกษุผู้ให้ทำกุฎีใหญ่ เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร?

ต. สังฆาทิเสสของภิกษุผู้ให้ทำกุฎีใหญ่ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ คือ บางทีเกิดแต่กาย มิใช่วาจา มิใช่จิต ๑ บางทีเกิดแต่วาจา มิใช่กาย มิใช่จิต ๑ บางทีเกิดแต่กายกับวาจา มิใช่จิต ๑ บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ๑ บางทีเกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย ๑ บางทีเกิดแต่กาย วาจา และจิต ๑.

ถ. สังฆาทิเสสของภิกษุผู้ตามกำจัดภิกษุด้วยธรรมมีโทษถึงปาราชิกอันหามูลมิได้ เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร?

ต. สังฆาทิเสสของภิกษุผู้ตามกำจัดภิกษุด้วยธรรมมีโทษถึงปาราชิกอันหามูลมิได้ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ คือ บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ๑ บางทีเกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย ๑ บางทีเกิดแต่กาย วาจา และจิต ๑.

ถ. สังฆาทิเสสของภิกษุผู้ถือเอาเอกเทศบางอย่าง แห่งอธิกรณ์อันเป็นเรื่องอื่น ให้เป็นเพียงเลศ ตามกำจัดภิกษุด้วยธรรม อันมีโทษถึงปาราชิก เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร?

ต. สังฆาทิเสสของภิกษุผู้ถือเอาเอกเทศบางอย่าง แห่งอธิกรณ์อันเป็นเรื่องอื่น ให้เป็นเพียงเลศ ตามกำจัดภิกษุด้วยธรรม อันมีโทษถึงปาราชิก เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ คือ บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ๑ บางทีเกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย ๑ บางทีเกิดแต่กาย วาจา และจิต ๑.

ถ. สังฆาทิเสสของภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ไม่สละกรรม เมื่อสวดประกาศครบ ๓ จบ เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร?

ต. สังฆาทิเสสของภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ ไม่สละกรรมเมื่อสวดประกาศครบ ๓ จบ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่กาย วาจา และจิต.

ถ. สังฆาทิเสสของภิกษุผู้ประพฤติตามภิกษุผู้ทำลาย ไม่สละกรรมเมื่อสวดประกาศครบ ๓ จบ เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร?
ต. สังฆาทิเสสของภิกษุผู้ประพฤติตามภิกษุผู้ทำลาย ไม่สละกรรมเมื่อสวดประกาศครบ ๓ จบ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือเกิดแต่กาย วาจา และจิต.
ถ. สังฆาทิเสสของภิกษุผู้ว่ายาก ไม่สละกรรมเมื่อสวดประกาศครบ ๓ จบ เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร?
ต. สังฆาทิเสสของภิกษุผู้ว่ายาก ไม่สละกรรมเมื่อสวดประกาศครบ ๓ จบ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่กาย วาจาและจิต.
ถ. สังฆาทิเสสของภิกษุผู้ประทุษร้ายสกุล ไม่สละกรรมเมื่อสวดประกาศครบ ๓ จบ เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร?
ต. สังฆาทิเสสของภิกษุผู้ประทุษร้ายสกุล ไม่สละกรรมเมื่อสวดประกาศครบ ๓ จบ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่กาย วาจา และจิต.

สังฆาทิเสส ๑๓ สิกขาบท จบ

เสขิยวัตร

[๑๒๓๓] ... ถามว่า ทุกกฏของภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ หรือบ้วนเขพะ ลงในน้ำ เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร?
ตอบว่า ทุกกฏของภิกษุผู้อาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ หรือบ้วนเขพะลงในน้ำ เกิดด้วยสมุฏฐานอันหนึ่ง คือ เกิดแต่กาย กับจิต มิใช่วาจา.

เสขิยวัตร จบ

ปาราชิก ๔

[๑๒๓๔] ถามว่า ปาราชิก ๔ เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร?
ตอบว่า ปาราชิก ๔ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ คือ บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ๑ บางทีเกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย ๑ บางทีเกิดแต่กาย วาจา และจิต ๑.

สังฆาทิเสส ๑๓

[๑๒๓๕] ถามว่า สังฆาทิเสส ๑๓ เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร?
ตอบว่า สังฆาทิเสส ๑๓ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ คือ บางทีเกิดแต่กาย มิใช่วาจา มิใช่จิต ๑ บางทีเกิดแต่วาจา มิใช่กาย มิใช่จิต ๑ บางทีเกิดแต่กายกับวาจา มิใช่จิต ๑ บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ๑ บางทีเกิดแต่วาจา กับจิต มิใช่กาย ๑ บางทีเกิดแต่กาย วาจา และจิต ๑.

อนิยต ๒

[๑๒๓๖] ถามว่า อนิยต ๒ เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร?
ตอบว่า อนิยต ๒ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ คือ บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ๑ บางทีเกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย ๑ บางทีเกิดแต่กาย ๑ วาจา และจิต ๑.

นิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๓๐

[๑๒๓๗] ถามว่า นิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๓๐ เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร?
ตอบว่า นิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๓๐ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ คือ บางทีเกิดแต่กาย มิใช่วาจา มิใช่จิต ๑ บางทีเกิดแต่วาจา มิใช่กาย มิใช่จิต ๑ บางทีเกิดแต่กายกับวาจา มิใช่จิต ๑ บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ๑ บางทีเกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย ๑ บางทีเกิดแต่กาย วาจา และจิต ๑.

ปาจิตตีย์ ๙๒

[๑๒๓๘] ถามว่า ปาจิตตีย์ ๙๒ เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร?
ตอบว่า ปาจิตตีย์ ๙๒ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๖ คือ บางทีเกิดแต่กาย มิใช่วาจา มิใช่จิต ๑ บางทีเกิดแต่วาจา มิใช่กาย มิใช่จิต ๑ บางทีเกิดแต่กายกับวาจา มิใช่จิต ๑ บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ๑ บางทีเกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย ๑ บางทีเกิดแต่กาย วาจา และจิต ๑.

ปาฏิเทสนียะ ๔

[๑๒๓๙] ถามว่า ปาฏิเทสนียะ ๔ เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร?
ตอบว่า ปาฏิเทสนียะ ๔ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๔ คือ บางทีเกิดแต่กาย มิใช่วาจา มิใช่จิต ๑ บางทีเกิดแต่กายกับวาจา มิใช่จิต ๑ บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ๑ บางทีเกิดแต่กาย วาจา และจิต ๑.

เสขิยะ ๗๕

[๑๒๔๐] ถามว่า เสขิยะ ๗๕ เกิดด้วยสมุฏฐานเท่าไร?

ตอบว่า เสขิยะ ๗๕ เกิดด้วยสมุฏฐาน ๓ คือ บางทีเกิดแต่กายกับจิต มิใช่วาจา ๑ บางทีเกิดแต่วาจากับจิต มิใช่กาย ๑ บางทีเกิดแต่กาย วาจา และจิต ๑.

สมุฏฐานจบ

หัวข้อประจำเรื่อง

[๑๒๔๑] ไม่มีความจงใจ ๑ มีจิตเป็นกุศล ๑ สมุฏฐานทุกสิกขาบท ๑ ขอท่านทั้งหลายจงรู้สมุฏฐาน โดยรู้ตามธรรมเทอญ.

ทุติยคาถาสังคณิกะ

อาบัติทางกายเป็นต้น

[๑๒๔๒] ถามว่า อาบัติทางกายจัดไว้เท่าไร? ทางวาจาจัดไว้เท่าไร? เมื่อปกปิดต้องอาบัติเท่าไร? อาบัติมีการเคล้าคลึงเป็นปัจจัยมีเท่าไร?

ตอบว่า อาบัติทางกายจัดไว้ ๖ ทางวาจาจัดไว้ ๖ เมื่อปกปิดต้องอาบัติ ๓ อาบัติมีการเคล้าคลึงเป็นปัจจัยมี ๕.

ต้องอาบัติเมื่ออรุณขึ้นเป็นต้น

[๑๒๔๓] ถามว่า อาบัติเพราะอรุณขึ้นมีเท่าไร? อาบัติชื่อยาวตติยกา มีเท่าไร? อาบัติชื่ออัตถวัตถุกาในศาสนานี้มีเท่าไร? สงเคราะห์สิกขาบทและปาติโมก ขุทเทสทั้งมวลด้วยอุเทสเท่าไร?

ตอบว่า อาบัติเพราะอรุณขึ้น มี ๓ อาบัติชื่อยาวตติยกามี ๒ อาบัติชื่ออัตถวัตถุกาในศาสนานี้มี ๑ สงเคราะห์สิกขาบทและปาติโมกขุทเทสทั้งมวล ด้วยนิทานุเทสอย่างเดียว.

มูลแห่งวินัยเป็นต้น

[๑๒๔๔] ถามว่า มูลแห่งวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้มีเท่าไร? อาบัติหนักในฝ่ายวินัยตรัสไว้เท่าไร? อาบัติเพราะปิดอาบัติชั่วหยาบมีเท่าไร?

ตอบว่า มูลแห่งวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้มี ๒ อาบัติหนักในฝ่ายวินัยตรัสไว้ ๒ อาบัติเพราะปิดอาบัติชั่วหยาบมี ๒

ต้องอาบัติในละแวกบ้านเป็นต้น

[๑๒๔๕] ถามว่า อาบัติในละแวกบ้านมีเท่าไร? อาบัติมีฝั่งนทีเป็นปัจจัยมีเท่าไร? เป็นอาบัติถุลลัจจัย เพราะเนื้อกี่ชนิด? เป็นอาบัติทุกกฏ เพราะเนื้อกี่ชนิด?

ตอบว่า อาบัติในละแวกบ้านมี ๔ อาบัติมีฝั่งนทีเป็นปัจจัยมี ๔ เป็นอาบัติถุลลัจจัย เพราะเนื้อชนิดเดียว เป็นอาบัติทุกกฏ เพราะเนื้อ ๙ ชนิด.

ต้องอาบัติทางวาจาในราตรีเป็นต้น

[๑๒๔๖] ถามว่า อาบัติทางวาจาในกลางคืนมีเท่าไร? อาบัติทางวาจาในกลางวันมีเท่าไร? เมื่อให้ ต้องอาบัติเท่าไร? เมื่อรับ ต้องอาบัติเท่าไร?

ตอบว่า อาบัติทางวาจาในกลางคืนมี ๒ อาบัติทางวาจาในกลางวันมี ๒ เมื่อให้ต้องอาบัติ ๓ เพราะรับ ต้องอาบัติ ๔.

ต้องอาบัติเป็นเทสนาคามินีเป็นต้น

[๑๒๔๗] ถามว่า อาบัติเป็นเทสนาคามินี มีเท่าไร? อาบัติที่ทำคืนได้ จัดไว้เท่าไร? อาบัติที่ทำคืนไม่ได้ในศาสนานี้ พระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้เท่าไร?

ตอบว่า อาบัติเป็นเทสนาคามินีมี ๕ อาบัติที่ทำคืนได้จัดไว้ ๖ อาบัติที่ทำคืนไม่ได้ในศาสนานี้ พระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้อย่างเดียว.

ต้องอาบัติหนักในฝ่ายวินัยเป็นต้น

[๑๒๔๘] ถามว่า อาบัติหนักในฝ่ายวินัยเป็นไปทางกายและวาจา ตรัสไว้เท่าไร? ธัญญรสในเวลาวิกาลมีเท่าไร? สมมติด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจามีเท่าไร?

ตอบว่า อาบัติหนักในฝ่ายวินัยเป็นไปทางกายและวาจาตรัสไว้ ๒ ธัญญรสในเวลา
วิกาลมีอย่างเดียว สมมติด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจามีอย่างเดียว.

อาบัติปาราชิกทางกายเป็นต้น

[๑๒๔๙] ถามว่า อาบัติปาราชิกทางกายมีเท่าไร? ภูมิของภิกษุผู้มีสังวาสเท่าไร? รัตติเฉทของภิกษุกี่พวก? และพระบัญญัติเรื่องสองนิ้วมีเท่าไร?
ตอบว่า อาบัติปาราชิกทางกายมี ๒ ภูมิของภิกษุผู้มีสังวาสมี ๒ รัตติเฉทของภิกษุ ๒
พวก และพระบัญญัติเรื่องสองนิ้วมี ๒.

ต้องอาบัติเพราะทำร้ายตัวเองเป็นต้น

[๑๒๕๐] ถามว่า เพราะทำร้ายตัวเอง ต้องอาบัติเท่าไร? สงฆ์แตกกัน ด้วยอาการเท่าไร? อาบัติชื่อปฐมาปัตติกาในศาสนานี้ มีเท่าไร? ทำญัตติมีเท่าไร?
ตอบว่า เพราะทำร้ายตนเอง ต้องอาบัติ ๒ สงฆ์แตกกันด้วยอาการ ๒ อาบัติชื่อ
ปฐมาปัตติกาในศาสนี้มี ๒ ทำญัตติมี ๒.

ต้องอาบัติเพราะปาณาติบาตเป็นต้น

[๑๒๕๑] ถามว่า อาบัติเพราะปาณาติบาต มีเท่าไร? อาบัติปาราชิกเนื่องด้วยวาจามีเท่าไร? อาบัติเกี่ยวด้วยพูดเคาะ ตรัสไว้เท่าไร? อาบัติเกี่ยวด้วยเที่ยวชักสื่อ ตรัสไว้เท่าไร?
ตอบว่า อาบัติเพราะปาณาติบาตมี ๓ อาบัติปาราชิกเนื่องด้วยวาจามี ๓ อาบัติเกี่ยว
ด้วยพูดเคาะ ตรัสไว้ ๓ และเกี่ยวด้วยเที่ยวชักสื่อ ตรัสไว้ ๓

บุคคลไม่ควรให้อุปสมบทเป็นต้น

[๑๒๕๒] ถามว่า บุคคลที่ไม่ควรให้อุปสมบท มีเท่าไร? กรรมสงเคราะห์มีเท่าไร? บุคคลที่ถูกนาสนะตรัสไว้เท่าไร? อนุสาวนาเดียวกันสำหรับบุคคล มีจำนวนเท่าไร?
ตอบว่า บุคคลที่ไม่ควรให้อุปสมบทมี ๓ พวก, กรรมสงเคราะห์มี ๓ อย่าง, บุคคล
ที่ถูกนาสนะตรัสไว้ ๓ พวก, อนุสาวนาเดียวกัน สำหรับบุคคลมีจำนวน ๓ คน.

ต้องอาบัติเพราะอทินนาทานเป็นต้น

[๑๒๕๓] ถามว่า อาบัติเพราะอทินนาทาน มีเท่าไร? อาบัติเพราะเมถุนเป็นปัจจัยมีเท่าไร? เมื่อตัดเป็นอาบัติเท่าไร? เพราะการทิ้งเป็นปัจจัย เป็นอาบัติเท่าไร?

ตอบว่า อาบัติเพราะอทินนาทานมี ๓ อาบัติเพราะเมถุนเป็นปัจจัยมี ๔ เมื่อตัดเป็นอาบัติ ๓ ตัว อาบัติเพราะการทิ้งเป็นปัจจัยมี ๕.

ปรับอาบัติควบกันเป็นต้น

[๑๒๕๔] ถามว่า ในภิกขุโนวาทกวรรค อาบัติทุกกฏ กับปาจิตตีย์ หมวดที่ตรัสไว้เป็น ๙ ในสิกขาบทที่ ๑ นั้น เป็นเท่าไร? ภิกษุณีเท่าไร เป็นอาบัติแก่ภิกขุเพราะจีวร?

ตอบว่า ในภิกขุโนวาทกวรรค อาบัติทุกกฏ กับปาจิตตีย์ที่ตรัสไว้หมวด ๙ ในสิกขาบทที่ ๑ นั้น มี ๔ ภิกษุณี ๒ พวก เป็นอาบัติแก่ภิกษุเพราะจีวร.

ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะเป็นต้น

[๑๒๕๕] ถามว่า อาบัติปาฏิเทสนียะสำหรับภิกษุณีที่ตรัสไว้เท่าไร? เพราะขอข้าวเปลือกดิบมาฉัน ปรับอาบัติทุกกฏกับปาจิตตีย์ หรือ?

ตอบว่า อาบัติปาฏิเทสนียะ ที่ตรัสแก่ภิกษุณี ปรับอาบัติไว้ ๘ เพราะขอข้าวเปลือกดิบมาฉัน ปรับอาบัติทุกกฏกับปาจิตตีย์.

ต้องอาบัติเพราะเดินเป็นต้น

[๑๒๕๖] ถามว่า ผู้เดินต้องอาบัติเท่าไร? ผู้ยืนต้องอาบัติเท่าไร? ผู้นั่งต้องอาบัติเท่าไร? และผู้นอนต้องอาบัติเท่าไร?

ตอบว่า ผู้เดินต้องอาบัติ ๔ ผู้ยืนต้องอาบัติเท่ากัน ผู้นั่งต้องอาบัติ ๔ และผู้นอนต้องอาบัติเท่ากัน.

ต้องอาบัติในเขตเดียวกัน

[๑๒๕๗] ถามว่า อาบัติปาจิตตีย์ทั้งหมด มีเท่าไร ที่ต่างวัตถุกันภิกษุพึงต้องในขณะเดียวกัน ไม่ก่อน ไม่หลัง?

ตอบว่า อาบัติปาจิตตีย์ทั้งหมดมี ๕ ที่ต่างวัตถุกัน ภิกษุพึงต้องในขณะเดียวกัน
ไม่ก่อน ไม่หลัง.

[๑๒๕๘] ถามว่า อาบัติปาจิตตีย์ทั้งหมด มีเท่าไร ที่ต่างวัตถุกันภิกษุพึงต้องในขณะเดียวกัน
ไม่ก่อน ไม่หลัง?

ตอบว่า อาบัติปาจิตตีย์ทั้งหมดมี ๘ ที่ต่างวัตถุกัน ภิกษุพึงต้องในขณะเดียวกัน
ไม่ก่อน ไม่หลัง.

วิธีแสดงอาบัติ

[๑๒๕๙] ถามว่า อาบัติปาจิตตีย์ทั้งหมด มีเท่าไร? ที่ต่างวัตถุกันอันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่า
แห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสแล้ว ภิกษุพึงแสดงด้วยวาจาเท่าไร?

ตอบว่า อาบัติปาจิตตีย์ทั้งหมดมี ๕ ที่ต่างวัตถุกัน อันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระ
ราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสแล้ว ภิกษุพึงแสดงด้วยวาจาอย่างเดียว.

[๑๒๖๐] ถามว่า อาบัติปาจิตตีย์ทั้งหมดมีเท่าไร? ที่ต่างวัตถุกันอันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่ง
พระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสแล้ว ภิกษุพึงแสดงด้วยวาจาเท่าไร?

ตอบว่า อาบัติปาจิตตีย์ทั้งหมดมี ๘ ที่ต่างวัตถุกัน อันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่ง
พระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสแล้ว ภิกษุพึงแสดงด้วยวาจาอย่างเดียว.

[๑๒๖๑] ถามว่า อาบัติปาจิตตีย์ทั้งหมดมีเท่าไร? ที่ต่างวัตถุกันอันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่ง
พระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสแล้ว ภิกษุพึงแสดงระบุอะไร?

ตอบว่า อาบัติปาจิตตีย์ทั้งหมดมี ๕ ที่ต่างวัตถุกัน อันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่ง
พระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสแล้ว ภิกษุพึงแสดงระบุวัตถุ.

[๑๒๖๒] ถามว่า อาบัติปาจิตตีย์ทั้งหมดมีเท่าไร? ที่ต่างวัตถุกันอันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่ง
พระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสแล้ว ภิกษุพึงแสดงระบุอะไร?

ตอบว่า อาบัติปาจิตตีย์ทั้งหมดมี ๘ ที่ต่างวัตถุกัน อันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่ง
พระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสแล้ว ภิกษุพึงแสดงระบุวัตถุ.

ยาวตติยกาบัติเป็นต้น

[๑๒๖๓] ถามว่า เพราะสวดประกาศครบ ๓ จบ เป็นอาบัติเท่าไร? เพราะการกล่าวเป็นปัจจัย เป็นอาบัติเท่าไร? ภิกษุเคี้ยว ต้องอาบัติเท่าไร? เพราะฉันเป็นปัจจัย เป็นอาบัติเท่าไร?

ตอบว่า เพราะสวดประกาศครบ ๓ จบ เป็นอาบัติ ๓ เพราะการกล่าวเป็นปัจจัยเป็นอาบัติ ๖ ภิกษุเคี้ยวต้องอาบัติ ๓ ตัว, เพราะฉันเป็นปัจจัย เป็นอาบัติ ๕.

ฐานะแห่งยาวตติกาบัติเป็นต้น

[๑๒๖๔] ถามว่า ยาวตติยกาบัติทั้งมวล ย่อมถึงฐานะเท่าไร? อาบัติมีแก่คนกี่พวก? และอธิกรณ์ มีแก่คนกี่พวก?

ตอบว่า ยาวตติยกาบัติทั้งมวลย่อมถึงฐานะ ๕ อาบัติมีแก่สหธรรมิก ๕ และอธิกรณ์ มีแก่สหธรรมิก ๕.

วินิจฉัยเป็นต้น

[๑๒๖๕] ถามว่า วินิจฉัยมีแก่บุคคลกี่พวก? การระงับ มีแก่บุคคลกี่พวก? บุคคลกี่พวกไม่ต้องอาบัติ? และภิกษุย่อมงามด้วยฐานะเท่าไร?

ตอบว่า วินิจฉัยมีแก่สหธรรมิก ๕ พวก การระงับมีแก่สหธรรมิก ๕ พวก สหธรรมิก ๕ พวก ไม่ต้องอาบัติและภิกษุย่อมงามด้วยเหตุ ๓ สถาน

อาบัติทางกายในราตรีเป็นต้น

[๑๒๖๖] ถามว่า อาบัติทางกายในราตรีมีเท่าไร? ทางกายในกลางวันมีเท่าไร? ภิกษุแพ่งดูต้องอาบัติเท่าไร? เพราะบิณฑบาตเป็นปัจจัยเป็นอาบัติเท่าไร?

ตอบว่า อาบัติทางกายในราตรีมี ๒ ทางกายในกลางวันมี ๒ ภิกษุเพ่งดูต้องอาบัติตัวเดียว เพราะบิณฑบาตเป็นปัจจัยเป็นอาบัติตัวเดียว.

ภิกษุที่สงฆ์ยกวัตรเป็นต้น

[๑๒๖๗] ถามว่า ภิกษุเห็นอานิสงส์เท่าไร จึงแสดง เพราะเชื่อผู้อื่น? ภิกษุผู้ถูกยกวัตรตรัสไว้มีเท่าไร? ความประพฤติชอบมีเท่าไร?

ตอบว่า ภิกษุเห็นอานิสงส์ ๘ อย่าง จึงแสดงเพราะเชื่อผู้อื่น ภิกษุผู้ถูกยกวัตร
ตรัสไว้ มี ๓ พวก ความประพฤติชอบมี ๔๓ ข้อ

มุสาวาทเป็นต้น

[๑๒๖๘] ถามว่า มุสาวาทถึงฐานะเท่าไร? ที่ตรัสว่าอย่างยิ่งมีเท่าไร? ปาฏิเทสนียะมีกี่สิกขาบท?
การแสดงโทษของบุคคลกี่จำพวก?
ตอบว่า มุสาวาทถึงฐานะ ๕ ที่ตรัสว่าอย่างยิ่ง มี ๑๔ สิกขาบท ปาฏิเทสนียะมี ๑๒
สิกขาบท การแสดงโทษของบุคคล ๕ จำพวก

องค์ของมุสาวาทเป็นต้น

[๑๒๖๙] ถามว่า มุสาวาทมีองค์เท่าไร? องค์อุโบสถมีเท่าไร? องค์ของผู้ควรเป็นทูตมีเท่าไร?
ติตถิยวัตร มีเท่าไร?
ตอบว่า มุสาวาทมีองค์ ๘ องค์อุโบสถมี ๘ องค์ของผู้ควรเป็นทูตมี ๘ ติตถิยวัตรมี ๘

อุปสัมปทาเป็นต้น

[๑๒๗๐] ถามว่า อุปสัมปทามีวาจาเท่าไร? ภิกษุณีพึงลุกรับภิกษุณีกี่พวก? พึงให้อาสนะ
แก่ภิกษุณีกี่พวก? ภิกษุผู้สั่งสอนภิกษุณีต้องประกอบด้วยคุณสมบัติเท่าไร?
ตอบว่า อุปสัมปทามีวาจา ๘ ภิกษุณีพึงลุกรับ ภิกษุณี ๘ พวกพึงให้อาสนะแก่
ภิกษุณี ๘ พวก ภิกษุผู้สั่งสอนภิกษุณีต้องประกอบด้วยคุณสมบัติ ๘

ความขาดเป็นต้น

[๑๒๗๑] ถามว่า ความขาดมีแก่คนเท่าไร? อาบัติถุลลัจจัยมีแก่คนเท่าไร? บุคคลเท่าไร
ไม่ต้องอาบัติ? อาบัติและอนาบัติของคนทั้งหมดมีวัตถุอย่างเดียวกัน หรือ?
ตอบว่า ความขาดมีแก่คนผู้เดียว อาบัติถุลลัจจัยมีแก่คน ๔ พวก บุคคล ๔ พวก
ไม่ต้องอาบัติอาบัติและอนาบัติของคนทั้งหมดมีวัตถุอย่างเดียวกัน

กรรมเนื่องด้วยญัตติเป็นต้น

[๑๒๗๒] ถามว่า อาฆาตวัตถุมีเท่าไร? สงฆ์แตกกัน ด้วยเหตุเท่าไร? อาบัติชื่อปฐมาปัตติกา ในศาสนานี้มีเท่าไร? ทำด้วยญัตติมีเท่าไร?

ตอบว่า อาฆาตวัตถุมี ๙ สงฆ์แตกกันด้วยเหตุ ๙ อย่าง อาบัติชื่อปฐมาปัตติกา ในศาสนานี้มี ๙ อย่าง ทำด้วยญัตติมี ๙.

บุคคลไม่ควรกราบไหว้เป็นต้น

[๑๒๗๓] ถามว่า บุคคลเท่าไร อันภิกษุไม่พึงกราบไหว้ และไม่พึงทำอัญชลีกรรมและสามีจิกรรม? เพราะทำแก่บุคคลเท่าไร ต้องอาบัติทุกกฏ? ทรงจีวรมีกำหนดเท่าไร?

ตอบว่า บุคคล ๑๐ พวก อันภิกษุไม่พึงกราบไหว้ ไม่พึงทำอัญชลีกรรม และสามีจิกรรม เพราะทำแก่บุคคล ๑๐ พวก ต้องอาบัติทุกกฏทรงจีวรมีกำหนด ๑๐ วัน

ให้จีวรเป็นต้น

[๑๒๗๔] ถามว่า จีวรควรให้แก่บุคคลในศาสนานี้ ผู้จำพรรษาแล้วกี่พวก? เมื่อมีผู้รับแทนควรให้แก่บุคคลกี่พวก? และไม่ควรให้แก่บุคคลกี่พวก?

ตอบว่า จีวรควรให้แก่สหธรรมิก ๕ ในศาสนานี้ ผู้จำพรรษาแล้วเมื่อมีผู้รับแทน ควรให้แก่บุคคล ๗ พวก ไม่ควรให้แก่บุคคล ๑๖ พวก

ภิกษุอยู่ปริวาส

[๑๒๗๕] ถามว่า ชั่ว ๑๐๐ ราตรี ภิกษุอยู่ปริวาสปิดอาบัติไว้กี่ร้อย? ต้องอยู่ปริวาสกี่ราตรี จึงจะพ้น?

ตอบว่า ชั่ว ๑๐๐ ราตรี ภิกษุอยู่ปริวาสปิดอาบัติไว้ ๑๐ ร้อยราตรีต้องอยู่ปริวาส ๑๐ ราตรี จึงจะพ้น

โทษแห่งกรรม

[๑๒๗๖] ถามว่า โทษแห่งกรรม อันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้เท่าไร? กรรมไม่เป็นธรรมทั้งหมดที่ตรัสไว้ในเรื่องวินัย ในพระนครจัมปามีเท่าไร?

ตอบว่า โทษแห่งกรรมอันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้มี ๑๒ กรรมที่ตรัสไว้ในเรื่องวินัยในพระนครจัมปาล้วนไม่เป็นธรรม.

กรรมสมบัติ

[๑๒๗๗] ถามว่า กรรมสมบัติอันพระพุทธเจ้า ผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้มีเท่าไร? กรรมเป็นธรรมทั้งหมดที่ตรัสไว้ในเรื่องวินัย ในพระนครจำปามีเท่าไร?

ตอบว่า กรรมสมบัติอันพระพุทธเจ้า ผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้ ๔ อย่าง กรรมที่ตรัสไว้ในเรื่องวินัย ในพระนครจัมปาล้วนเป็นธรรม

กรรม ๖ อย่าง

[๑๒๗๘] ถามว่า กรรมอันพระพุทธเจ้า ผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้เท่าไร? กรรมที่ตรัสไว้ในเรื่องวินัยในพระนครจัมปา ที่เป็นธรรมมีเท่าไร? ที่ไม่เป็นธรรมมีเท่าไร?

ตอบว่า กรรมอันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้ ๖ อย่าง บรรดากรรม ๖ นี้ กรรมอันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้ในเรื่องวินัย ในพระนครจัมปา ที่เป็นธรรมอย่างเดียว, ที่ไม่เป็นธรรม ๕ อย่าง.

กรรม ๔ อย่าง

[๑๒๗๙] ถามว่า กรรมอันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้เท่าไร? กรรมที่ตรัสไว้ในเรื่องวินัยในพระนครจัมปา ที่เป็นธรรมมีเท่าไร? ที่ไม่เป็นธรรมมีเท่าไร?

ตอบว่า กรรมอันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้ ๔ อย่าง, บรรดากรรม ๔ นี้ กรรมอันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้ในเรื่องวินัย ในพระนครจัมปา ที่เป็นธรรมมีอย่างเดียว ที่ไม่เป็นธรรมมี ๓ อย่าง

อาบัติระงับและไม่ระงับ

[๑๒๘๐] ถามว่า กองอาบัติใด อันพระอนันตชินเจ้าผู้คงที่ ผู้ทรงเห็นวิเวกทรงแสดงแล้ว
ในกองอาบัตินั้น กองอาบัติเท่าใด เว้นสมถะเสีย ย่อมระงับ? ข้าแต่ท่านผู้ฉลาดในวิภังค์
ข้าพเจ้าถามข้อนั้น ขอท่านจงบอก
ตอบว่า กองอาบัติใดอันพระอนันตชินเจ้าผู้คงที่ ผู้ทรงเห็นวิเวกทรงแสดงแล้ว
ในกองอาบัตินั้น กองอาบัติกองเดียว เว้นสมถะเสียย่อมระงับ ข้าแต่ท่านผู้ฉลาดในวิภังค์
ข้าพเจ้าบอกข้อนั้น แก่ท่าน

ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ไปสู่อบาย

[๑๒๘๑] ถามว่า ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ไปสู่อบาย อันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์
ตรัสไว้เท่าไร? ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอฟังวิสัยของท่านผู้รู้เฉพาะพระวินัย
ตอบว่า ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ไปสู่อบาย ตกนรกชั่วกัลป์อันพระพุทธเจ้า ผู้เป็นเผ่าแห่ง
พระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้ ๑๔๔ ขอท่านจงฟังวิสัยของข้าพเจ้าผู้รู้เฉพาะพระวินัย.

ภิกษุทำลายสงฆ์ไม่ไปสู่อบาย

[๑๒๘๒] ถามว่า ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ไม่ไปสู่อบาย อันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์
ตรัสไว้เท่าไร? ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอฟังวิสัยของท่านผู้รู้เฉพาะพระวินัย
ตอบว่า ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ไม่ไปอบาย อันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์
ตรัสไว้ ๑๘ ขอท่านจงฟังวิสัยของข้าพเจ้าผู้รู้เฉพาะพระวินัย.

หมวด ๘

[๑๒๘๓] ถามว่า หมวด ๘ อันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้เท่าไร?
ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอฟังวิสัยของท่านผู้รู้เฉพาะพระวินัย
ตอบว่า หมวด ๘ อันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้ ๑๘ หมวด
ขอท่านจงฟังวิสัยของข้าพเจ้าผู้รู้เฉพาะวินัย.

กรรม ๑๖ อย่าง

[๑๒๘๔] ถามว่า กรรมอันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้เท่าไร? ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอฟังนิสัยของท่านผู้รู้เฉพาะพระวินัย

ตอบว่า กรรมอันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้ ๑๖ ขอท่านจงฟังวิสัยของข้าพเจ้าผู้รู้เฉพาะพระวินัย.

โทษแห่งกรรม ๑๒

[๑๒๘๕] ถามว่า โทษแห่งกรรม อันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้เท่าไร? ข้าพเจ้าทั้งหลายขอฟังวิสัยของท่านผู้รู้เฉพาะพระวินัย.

ตอบว่า โทษแห่งกรรม อันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้ ๑๒ อย่าง ขอท่านจงฟังวิสัยของข้าพเจ้าผู้รู้เฉพาะพระวินัย.

กรรมสมบัติ ๔

[๑๒๘๖] ถามว่า กรรมสมบัติ อันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้เท่าไร? ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอฟังวิสัยของท่านผู้รู้เฉพาะพระวินัย.

ตอบว่า กรรมสมบัติ อันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้ ๔ อย่าง ขอท่านจงฟังวิสัยของข้าพเจ้าผู้รู้เฉพาะวินัย.

กรรม ๖

[๑๒๘๗] ถามว่า กรรมอันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้เท่าไร? ข้าพเจ้าทั้งหลายขอฟังวิสัยของท่านผู้รู้เฉพาะพระวินัย

ตอบว่า กรรมอันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้ ๖ อย่าง ขอท่านจงฟังวิสัยของข้าพเจ้าผู้รู้เฉพาะพระวินัย.

กรรม ๔

[๑๒๘๘] ถามว่า กรรมอันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้เท่าไร? ข้าพเจ้าทั้งหลายขอฟังวิสัยของท่านผู้รู้เฉพาะพระวินัย,

ตอบว่า กรรมอันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้ ๔ อย่าง ขอท่านจงฟังวิสัยของข้าพเจ้าผู้รู้เฉพาะพระวินัย

ปาราชิก ๘

[๑๒๘๙] ถามว่า ปาราชิก อันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้เท่าไร? ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอฟังวิสัยของท่านผู้รู้เฉพาะพระวินัย.
ตอบว่า ปาราชิก อันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้ ๘ ขอท่านจงฟังวิสัยของข้าพเจ้าผู้รู้เฉพาะพระวินัย.

สังฆาทิเสส ๒๓

[๑๒๙๐] ถามว่า สังฆาทิเสส อันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้เท่าไร? ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอฟังนิสัยของท่านผู้รู้ เฉพาะพระวินัย
ตอบว่า สังฆาทิเสส อันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้ ๒๓ ขอท่านจงฟังวิสัยของข้าพเจ้าผู้รู้เฉพาะพระวินัย.

อนิยต ๒

[๑๒๙๑] ถามว่า อนิยต อันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้เท่าไร? ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอฟังวิสัยของท่านผู้รู้เฉพาะพระวินัย
ตอบว่า อนิยต อันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้ ๒ ขอท่านจงฟังวิสัยของข้าพเจ้าผู้รู้เฉพาะพระวินัย.

นิสสัคคิยะ ๔๒

[๑๒๙๒] ถามว่า นิสสัคคิยะ อันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้เท่าไร? ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอฟังวิสัยของท่านผู้รู้เฉพาะพระวินัย
ตอบว่า นิสสัคคิยะ อันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้ ๔๒ ของท่านจงฟังวิสัยของข้าพเจ้าผู้รู้เฉพาะพระวินัย.

ปาจิตติยะ ๑๘๘

[๑๒๙๓] ถามว่า ปาจิตติยะ อันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้เท่าไร? ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอฟังวิสัยของท่านผู้รู้เฉพาะพระวินัย
ตอบว่า ปาจิตติยะ อันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้ ๑๘๘ ขอท่านจงฟังวิสัยของข้าพเจ้าผู้รู้เฉพาะพระวินัย.

ปาฏิเทสนียะ ๑๒

[๑๒๙๔] ถามว่า ปาฏิเทสนียะ อันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้เท่าไร? ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอฟังวิสัยของท่านผู้รู้เฉพาะพระวินัย
ตอบว่า ปาฏิเทสนียะ อันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้ ๑๒
ขอท่านจงฟังวิสัยของข้าพเจ้าผู้รู้เฉพาะวินัย.

เสขิยะ ๗๕

[๑๒๙๕] ถามว่า เสขิยะ อันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้เท่าไร? ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอฟังวิสัยของผู้รู้เฉพาะพระวินัย
ตอบว่า เสขิยะ อันพระพุทธเจ้าผู้เป็นเผ่าแห่งพระราชาผู้สูงศักดิ์ตรัสไว้ ๗๕ ขอท่าน
จงฟังวิสัยของข้าพเจ้าผู้รู้เฉพาะพระวินัย.
ปัญหาข้อใด ท่านถามแล้วด้วยดีฉันใด ปัญหาข้อนั้นข้าพเจ้าตอบแล้วด้วยดีฉันนั้น
อนึ่ง ในคำถามและคำตอบจะไม่อ้างถึงสูตรอะไรไม่มีแล.

ทุติยคาถาสังคณิกะ จบ.

เสทโมจนคาถา

[๑๒๙๖] บุคคลไม่มีสังวาสกับภิกษุและภิกษุณี การสมโภคบางอย่าง อันภิกษุและภิกษุณีย่อมไม่ได้ในบุคคลนั้น ไม่ต้องอาบัติ เพราะไม่อยู่ปราศ ปัญหาข้อนี้ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๒๙๗] ครุภัณฑ์ ๕ อย่าง อันพระพุทธเจ้าผู้แสวงหาคุณอันยิ่งใหญ่ตรัสว่า ไม่เป็นอาบัติ แก่ภิกษุผู้จำหน่าย ผู้ใช้สอย ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๒๙๘] ข้าพเจ้าไม่กล่าวถึง บุคคล ๑๐ จำพวก เว้นบุคคล ๑๑ จำพวกเสีย ภิกษุไหว้ผู้แก่กว่า ต้องอาบัติ ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๒๙๙] ภิกษุไม่ใช่ผู้ถูกยกวัตร ไม่ใช่ผู้อยู่ปริวาส ไม่ใช่ผู้ทำลายสงฆ์ และไม่ใช่ผู้หลีกไปเข้ารีด ตั้งอยู่ในภูมิของภิกษุผู้มีสังวาสเสมอกัน ไฉนจึงไม่ทั่วไปแก่สิกขา ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๐๐] บุคคลเข้าถึงธรรม ไต่ถามกุศลที่ประกอบด้วยประโยชน์ มิใช่ผู้เป็นอยู่ ไม่ใช่ผู้ตาย ไม่ใช่ผู้นิพพาน ท่านผู้รู้ทั้งหลายเรียกบุคคลนั้นว่าอย่างไร? ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๐๑] ไม่พูดถึงอวัยวะเหนือรากขวัญขึ้นไป เว้นอวัยวะใต้สะดือลงมา ภิกษุพึงต้องอาบัติปาราชิกเพราะเมถุนธรรมเป็นปัจจัยได้อย่างไร? ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๐๒] ภิกษุทำกุฎีด้วยอาการขอเอาเอง ไม่ได้ให้สงฆ์แสดงพื้นที่ เกินประมาณ มีผู้จองไว้ หาชานรอบมิได้ ไม่ต้องอาบัติ ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๐๓] ภิกษุทำกุฎีด้วยอาการขอเอาเอง ให้สงฆ์แสดงพื้นที่แล้วได้ประมาณ ไม่มีผู้จอง มีชานรอบ แต่ต้องอาบัติ ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๐๔] ไม่ประพฤติประโยคอะไรทางกาย และไม่พูดกะคนอื่นๆ ด้วยวาจา แต่ต้องอาบัติหนักซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งความขาด ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๐๕] สัตบุรุษ ไม่ทำความชั่วอะไรทางกายและทางวาจา แม้ทางใจผู้นั้นถูกสงฆ์นาสนะแล้ว ชื่อว่าถูกนาสนะด้วยดี เพราะเหตุไร? ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๐๖] ภิกษุไม่เจรจากับมนุษย์ไรๆ ด้วยวาจา และไม่กล่าวถ้อยคำกะผู้อื่น แต่ต้องอาบัติทางวาจา มิใช่ทางกาย ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๐๗] สิกขาบท อันพระพุทธเจ้าผู้ประเสริฐพรรณนาไว้แล้ว สังฆาทิเสส ๔ สิกขาบท ภิกษุณีต้องทั้งหมด ด้วยประโยคเดียวกัน ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๐๘] ภิกษุณี ๒ รูป อุปสมบทแต่สงฆ์ฝ่ายเดียว ภิกษุรับจีวรแต่มือของภิกษุณี ๒ รูป ต้องอาบัติต่างกัน ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๐๙] ภิกษุ ๔ รูปชวนกันไปลักครุภัณฑ์ ๓ รูป เป็นปาราชิก รูป ๑ ไม่เป็นปาราชิก ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๑๐] สตรีอยู่ข้างใน ภิกษุอยู่ข้างนอก ช่องไม่มีในเรือนนั้น ภิกษุจะพึงต้องอาบัติปาราชิกเพราะเมถุนธรรมเป็นปัจจัยได้อย่างไร? ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้วฯ

[๑๓๑๑] ภิกษุรับประเคนน้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย และเนยใสด้วยตนเองแล้วเก็บไว้ เมื่อยังไม่ล่วงสัปดาห์ เมื่อปัจจัยมีอยู่ฉัน ต้องอาบัติ ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๑๒] อาบัตินิสสัคคิยปาจิตตีย์ อาบัติสุทธิกปาจิตตีย์ ภิกษุต้องพร้อมกัน ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๑๓] ภิกษุ ๒๐ รูป มาประชุมกันสำคัญว่าพร้อมเพรียงจึงทำกรรม ภิกษุอยู่ในที่ ๑๒ โยชน์ พึงยังกรรมนั้นให้เสียได้เพราะปัจจัยคือเป็นวรรค ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๑๔] ภิกษุต้องครุกาบัติล้วน ๖๔ ที่ทำคืนได้ ด้วยอาการเพียงย่างเท้า และด้วยกล่าววาจาคราวเดียวกัน ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๑๕] ภิกษุนุ่งผ้าอันตรวาสก ห่มผ้าสังฆาฏิ ๒ ชั้น ผ้าทั้งหมดนั้นเป็นนิสสัคคีย์ ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๑๖] ญัตติก็ไม่ใช่ กรรมวาจาก็ไม่เชิง และพระชินเจ้า ก็ไม่ได้ตรัสว่า เอหิภิกขุแม้สรณคมน์ก็ไม่มีแก่เธอ แต่อุปสัมปทาของเธอไม่เสีย ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๑๗] บุคคลผู้โฉดเขลา ฆ่าสตรีซึ่งมิใช่มารดา และฆ่าบุรุษซึ่งมิใช่บิดา ฆ่าบุคคลผู้มิใช่อริยะ แต่ต้องอนันตริยกรรมเพราะเหตุนั้น ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๑๘] บุคคลผู้โฉดเขลา ฆ่าสตรีผู้เป็นมารดา ฆ่าบุรุษผู้เป็นบิดา ครั้นฆ่าบิดามารดาแล้ว แต่ไม่ต้องอนันตริยกรรมเพราะโทษนั้น ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๑๙] ภิกษุไม่โจท ไม่สอบสวน แล้วทำกรรมแก่บุคคลผู้อยู่ลับหลัง และกรรมที่ทำแล้วเป็นอันทำชอบแล้ว ทั้งการกสงฆ์ไม่ต้องอาบัติ ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๒๐] ภิกษุโจท สอบสวนแล้ว ทำกรรมแก่บุคคลผู้อยู่ต่อหน้า และกรรมที่ทำแล้วไม่เป็นอันทำ ทั้งการกสงฆ์ก็ต้องอาบัติ ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๒๑] ภิกษุตัด ต้องอาบัติก็มี ไม่ต้องอาบัติก็มี ภิกษุปิดต้องอาบัติก็มี ไม่ต้องอาบัติก็มี ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๒๒] ภิกษุพูดจริง ต้องอาบัติหนัก พูดเท็จต้องอาบัติเบา พูดเท็จต้องอาบัติหนัก และพูดจริงต้องอาบัติเบา ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๒๓] ภิกษุบริโภคจีวรที่อธิษฐานแล้ว ย้อมด้วยน้ำย้อมแล้ว แม้กัปปะก็ทำแล้วยังต้องอาบัติ ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๒๔] เมื่อพระอาทิตย์อัสดงแล้ว ภิกษุฉันเนื้อ เธอไม่ใช่ผู้วิกลจริต ไม่ใช่ผู้มีจิตฟุ้งซ่าน และไม่ใช่ผู้กระสับกระส่ายเพราะเวทนา แต่เธอไม่ต้องอาบัติ ก็ธรรมข้อนั้น พระสุคตทรงแสดงแล้ว ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๒๕] เธอไม่ใช่ผู้มีจิตกำหนัด และไม่ใช่ผู้มีไถยจิต และแม้ผู้อื่นเธอก็ไม่ได้คิดจะฆ่า ความขาดย่อมมีแก่เธอผู้ให้จับสลาก เป็นอาบัติถุลลัจจัยแก่ภิกษุผู้จับ ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๒๖] ไม่ใช่เสนาสนะป่าที่รู้กันว่ามีความรังเกียจ และไม่ใช่สงฆ์ให้สมมติ ทั้งกฐินเธอไม่ได้กราน เธอเก็บจีวรไว้ ณ ที่นั้นเอง แล้วไปตั้งกึ่งโยชน์เมื่ออรุณขึ้น เธอนั่นแหละไม่ต้องอาบัติ ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๒๗] อาบัติทั้งมวลที่เป็นไปทางกาย มิใช่ทางวาจา ต่างวัตถุกัน ภิกษุต้องในขณะเดียวกัน ไม่ก่อน ไม่หลัง ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๒๘] อาบัติทั้งมวลที่เป็นไปทางวาจา มิใช่ทางกายต่างวัตถุกัน ภิกษุต้องในขณะเดียวกัน ไม่ก่อน ไม่หลัง ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๒๙] ไม่เสพเมถุนนั้นในสตรี ๓ จำพวก บุรุษ ๓ จำพวก คนไม่ประเสริฐ ๓ จำพวก และบัณเฑาะก์ ๓ จำพวก และไม่ประพฤติเมถุนในอวัยวะที่ปรากฏ แต่ความขาดย่อมมีเพราะเมถุนธรรมเป็นปัจจัย ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๓๐] ขอจีวรกะมารดา และไม่ได้น้อมลาภไปเพื่อสงฆ์ เพราะเหตุไร ภิกษุนั้นจึงต้องอาบัติ แต่ไม่ต้องอาบัติเพราะบุคคลผู้เป็นญาติ ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๓๑] ผู้โกรธ ย่อมให้สงฆ์ยินดี ผู้โกรธ ย่อมถูกสงฆ์ติเตียน ก็ธรรมที่เป็นเหตุให้สงฆ์สรรเสริญผู้โกรธนั้น ชื่ออะไร? ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๓๒] ผู้แช่มชื่น ย่อมให้สงฆ์ยินดี ผู้แช่มชื่น ย่อมถูกสงฆ์ติเตียน ก็ธรรมที่เป็นเหตุให้สงฆ์ติเตียนผู้แช่มชื่นนั้นชื่ออะไร? ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๓๓] ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสส ถุลลัจจัย ปาจิตตีย์ ปาฏิเทสนียะ และทุกกฏ ในขณะเดียวกัน ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๓๔] ทั้งสองมีอายุครบ ๒๐ ปี ทั้งสองมีอุปัชฌาย์คนเดียวกัน มีอาจารย์คนเดียวกัน มีกรรมวาจาอันเดียวกัน รูปหนึ่งเป็นอุปสัมบัน รูปหนึ่งเป็นอนุปสัมบัน ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๓๕] ผ้าที่ไม่ได้ทำกัปปะ และไม่ได้ย้อมด้วยน้ำย้อม ภิกษุปรารถนา พึงแสวงหามานุ่งห่ม และเธอไม่ต้องอาบัติ ก็ธรรมอันนั้น พระสุคตทรงแสดงแล้ว ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๓๖] ภิกษุณีไม่ให้ ไม่รับ การรับไม่มีด้วยเหตุนั้น แต่ต้องอาบัติหนัก มิใช่อาบัติเบา และการต้องนั้น เพราะการบริโภคเป็นปัจจัย ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๓๗] ภิกษุณีไม่ให้ ไม่รับ การรับไม่มีด้วยเหตุนั้น แต่ต้องอาบัติเบา ไม่ใช่อาบัติหนัก และการต้องนั้น เพราะการบริโภคเป็นปัจจัย ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

[๑๓๓๘] ภิกษุณีต้องอาบัติหนักมีส่วนเหลือ ปกปิดไว้ เพราะอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อ ไม่ใช่ภิกษุณีก็ไม่ต้องโทษ ปัญหาข้อนี้ ท่านผู้ฉลาดทั้งหลายคิดกันแล้ว.

เสทโมจนคาถา จบ.

หัวข้อประจำเรื่อง

[๑๓๓๙] ไม่มีสังวาส ไม่จำหน่าย บุคคล ๑๐ ไม่ใช่ผู้ถูกยกวัตร เข้าถึงธรรม อวัยวะเหนือรากขวัญ ต่อนั้น ทำกุฎีด้วยอาการขอเอาเอง ๒ สิกขาบท ไม่ประพฤติประโยคทางกาย แต่ต้องอาบัติหนัก ไม่ทำความชั่วทางกายแต่ถูกสงฆ์นาสนะชอบแล้ว ไม่เจรจา สิกขาบท ชน ๒ คน และชน ๔ คน สตรี น้ำมัน นิสสัคคีย์ ภิกษุ ย่างเท้าเดิน นุ่งผ้า ไม่ใช่ญัตติ ฆ่าสตรีมิใช่มารดา ฆ่าบุรุษมิใช่บิดา ไม่โจท โจท ตัด พูดจริง ผ้าที่อธิษฐาน พระอาทิตย์อัสดงแล้ว ไม่กำหนัด มิใช่เสนาสนะป่า อาบัติทางกาย ทางวาจา สตรี ๓ พวก มารดาโกรธ ให้ยินดี แช่มชื่น ต้องสังฆาทิเสส สองคน ผ้าไม่ได้ทำกัปปะ ไม่ให้ต้องอาบัติหนัก คาถาที่คิดจนเหงื่อไหล เป็นปัญหาที่ท่านผู้รู้ให้แจ่มแจ้งแล้วแล.

หัวข้อประจำเรื่อง จบ.

ปัญจวรรค

กรรมวรรคที่ ๑

กรรม ๔

[๑๓๔๐] กรรม ๔ อย่าง คือ อปโลกนกรรม ๑ ญัตติกรรม ๑ ญัตติทุติยกรรม ๑ ญัตติจตุตถกรรม ๑.

ถามว่า กรรม ๔ อย่างนี้ ย่อมวิบัติโดยอาการเท่าไร?

ตอบว่า กรรม ๔ อย่างนี้ ย่อมวิบัติโดยอาการ ๕ คือ โดยวัตถุ ๑ โดยญัตติ ๑ โดยอนุสาวนา ๑ โดยสีมา ๑ โดยบริษัท ๑.

วัตถุวิบัติ

[๑๓๔๑] ถามว่า กรรมย่อมวิบัติโดยวัตถุ อย่างไร?

ตอบว่า กรรมย่อมวิบัติโดยวัตถุอย่างนี้คือ กรรมที่ควรทำพร้อมหน้า แต่สงฆ์ทำลับหลัง ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม วิบัติโดยวัตถุ

กรรมที่ควรสอบถามก่อนทำ แต่สงฆ์ไม่สอบถามก่อนทำ ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม วิบัติโดยวัตถุ

กรรมที่ควรทำตามปฏิญญา แต่สงฆ์ไม่ทำตามปฏิญญา ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม วิบัติโดยวัตถุ

สงฆ์ให้อมูฬหวินัย แก่ภิกษุผู้ควรสติวินัย ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม วิบัติโดยวัตถุ

สงฆ์ทำตัสสปาปิยสิกากรรม แก่ภิกษุผู้ควรอมูฬหวินัย ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม วิบัติโดยวัตถุ

สงฆ์ทำตัชชนียกรรม แก่ภิกษุผู้ควรตัสสปาปิยสิกากรรม ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม วิบัติโดยวัตถุ

สงฆ์ทำนิยสกรรม แก่ภิกษุผู้ควรตัชชนียกรรม ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม วิบัติโดยวัตถุ

สงฆ์ทำปัพพาชนียกรรม แก่ภิกษุผู้ควรนิยสกรรม ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม วิบัติโดยวัตถุ

สงฆ์ทำปฏิสารณียกรรม แก่ภิกษุผู้ควรปัพพาชนียกรรม ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม วิบัติโดยวัตถุ

สงฆ์ทำอุกเขปนียกรรม แก่ภิกษุผู้ควรปฏิสารณียกรรม ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม วิบัติโดยวัตถุ

สงฆ์ให้ปริวาส แก่ภิกษุผู้ควรอุกเขปนียกรรม ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม วิบัติโดยวัตถุ

สงฆ์ชักภิกษุผู้ควรปริวาสเข้าหาอาบัติเดิม ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม วิบัติโดยวัตถุ

สงฆ์ให้มานัตแก่ภิกษุผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิม ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม วิบัติโดยวัตถุ
สงฆ์อัพภานภิกษุผู้ควรมานัต ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม วิบัติโดยวัตถุ
สงฆ์ให้ภิกษุผู้ควรอัพภานอุปสมบท ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม วิบัติโดยวัตถุ
สงฆ์ทำอุโบสถในวันมิใช่อุโบสถ ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม วิบัติโดยวัตถุ
สงฆ์ปวารณาในวันมิใช่ปวารณา ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม วิบัติโดยวัตถุ
อย่างนี้ กรรมย่อมวิบัติโดยวัตถุ.

ญัตติวิบัติ

[๑๓๔๒] ถามว่า กรรมย่อมวิบัติโดยญัตติ อย่างไร?

ตอบว่า กรรมย่อมวิบัติโดยญัตติ ด้วยอาการ ๕ คือ:

๑. ไม่ระบุวัตถุ
๒. ไม่ระบุสงฆ์
๓. ไม่ระบุบุคคล
๔. ไม่ระบุญัตติ
๕. ตั้งญัตติภายหลัง

กรรมย่อมวิบัติโดยญัตติ ด้วยอาการ ๕ นี้.

อนุสาวนาวิบัติ

[๑๓๔๓] ถามว่า กรรมย่อมวิบัติโดยอนุสาวนา อย่างไร?

ตอบว่า กรรมย่อมวิบัติโดยอนุสาวนา ด้วยอาการ ๕ คือ:

๑. ไม่ระบุวัตถุ
๒. ไม่ระบุสงฆ์
๓. ไม่ระบุบุคคล
๔. ทิ้งญัตติ
๕. สวดในกาลไม่ควร

กรรมย่อมวิบัติโดยอนุสาวนา ด้วยอาการ ๕ นี้.

สีมาวิบัติ

[๑๓๔๔] ถามว่า กรรมย่อมวิบัติโดยสีมา อย่างไร?

ตอบว่า กรรมย่อมวิบัติโดยสีมา ด้วยอาการ ๑๑ อย่าง คือ:

๑. สมมติสีมาเล็กเกิน

๒. สมมติสีมาใหญ่เกิน

๓. สมมติสีมามีนิมิตขาด

๔. สมมติสีมาใช้เงาเป็นนิมิต

๕. สมมติสีมาไม่มีนิมิต

๖. ภิกษุอยู่ภายนอกสีมาสมมติสีมา

๗. สมมติสีมาในนที

๘. สมมติสีมาในสมุทร

๙. สมมติสีมาในชาตสระ

๑๐. คาบเกี่ยวสีมาด้วยสีมา

๑๑. ทับสีมาด้วยสีมา

กรรมย่อมวิบัติโดยสีมา ด้วยอาการ ๑๑ อย่างนี้.

บริษัทวิบัติ

[๑๓๔๕] ถามว่า กรรมย่อมวิบัติโดยบริษัท อย่างไร?

ตอบว่า กรรมย่อมวิบัติโดยบริษัทด้วยอาการ ๑๒ อย่าง คือ:

๑. ในกรรมอันสงฆ์จตุวรรคพึงทำ ภิกษุทั้งหลายที่เข้ากรรม มีจำนวนเท่าไร พวกเธอยังไม่มา, ไม่นำฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมา, ภิกษุอยู่พร้อมหน้ากันคัดค้าน

๒. ในกรรมอันสงฆ์จตุวรรคพึงทำ ภิกษุทั้งหลายที่เข้ากรรม มีจำนวนเท่าไร พวกเธอมาแล้ว แต่ไม่นำฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมา อยู่พร้อมหน้ากันคัดค้าน

๓. ในกรรมอันสงฆ์จตุวรรคพึงทำ ภิกษุทั้งหลายที่เข้ากรรม มีจำนวนเท่าไร พวกเธอมาแล้ว นำฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมา แต่อยู่พร้อมหน้ากันคัดค้าน.

๔. ในกรรมอันสงฆ์ปัญจวรรคพึงทำ ภิกษุทั้งหลายที่เข้ากรรม มีจำนวนเท่าไร พวกเธอยังไม่มา ไม่นำฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมา อยู่พร้อมหน้ากันคัดค้าน

๕. ในกรรมอันสงฆ์ปัญจวรรคพึงทำ ภิกษุทั้งหลายที่เข้ากรรม มีจำนวนเท่าไร พวกเธอมาแล้ว แต่ไม่นำฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมา อยู่พร้อมหน้ากันคัดค้าน
๖. ในกรรมอันสงฆ์ปัญจวรรคพึงทำ ภิกษุทั้งหลายที่เข้ากรรม มีจำนวนเท่าไร พวกเธอมาแล้ว นำฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมา แต่อยู่พร้อมหน้ากันคัดค้าน
๗. ในกรรมอันสงฆ์ทสวรรคพึงทำ ภิกษุทั้งหลายที่เข้ากรรม มีจำนวนเท่าไร พวกเธอยังไม่มา ไม่นำฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมา อยู่พร้อมหน้ากันคัดค้าน
๘. ในกรรมอันสงฆ์ทสวรรคพึงทำ ภิกษุทั้งหลายที่เข้ากรรม มีจำนวนเท่าไร พวกเธอมาแล้ว แต่ไม่นำฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมา อยู่พร้อมหน้ากันคัดค้าน
๙. ในกรรมอันสงฆ์ทสวรรคพึงทำ ภิกษุทั้งหลายที่เข้ากรรม มีจำนวนเท่าไร พวกเธอมาแล้ว นำฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมา แต่อยู่พร้อมหน้ากันคัดค้าน
๑๐. ในกรรมอันสงฆ์วีสติวรรคพึงทำ ภิกษุทั้งหลายที่เข้ากรรม มีจำนวนเท่าไร พวกเธอยังไม่มา ไม่นำฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมา อยู่พร้อมหน้ากันคัดค้าน
๑๑. ในกรรมอันสงฆ์วีสติวรรคพึงทำ ภิกษุทั้งหลายที่เข้ากรรม มีจำนวนเท่าไร พวกเธอมาแล้ว แต่ไม่นำฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมา อยู่พร้อมหน้ากันคัดค้าน
๑๒. ในกรรมอันสงฆ์วีสติวรรคพึงทำ ภิกษุทั้งหลายที่เข้ากรรม มีจำนวนเท่าไร พวกเธอมาแล้ว นำฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมา แต่อยู่พร้อมหน้ากันคัดค้าน.

กรรมวิบัติโดยบริษัท ด้วยอาการ ๑๒ นี้.

กรรมอันสงฆ์จตุวรรคพึงทำเป็นต้น

[๑๓๔๖] ในกรรมอันสงฆ์จตุวรรคพึงทำ ภิกษุปกตัตตะ ๔ รูป เป็นผู้เข้ากรรม ปกตัตตะนอกนั้น เป็นผู้ควรฉันทะ สงฆ์ทำกรรมแก่ภิกษุใด ภิกษุนั้นไม่ใช่เป็นผู้เข้ากรรม และไม่ควรฉันทะ แต่เป็นผู้ควรกรรม

ในกรรมอันสงฆ์ปัญจวรรคพึงทำ ภิกษุปกตัตตะ ๕ รูป เป็นผู้เข้ากรรม ปกตัตตะนอกนั้นเป็นผู้ควรฉันทะ สงฆ์ทำกรรมแก่ภิกษุใด ภิกษุนั้นไม่ใช่เป็นผู้เข้ากรรม และไม่ควรฉันทะ แต่เป็นผู้ควรกรรม

ในกรรมอันสงฆ์ทสวรรคพึงทำ ภิกษุปกตัตตะ ๑๐ รูป เป็นผู้เข้ากรรม ปกตัตตะ
นอกนั้น เป็นผู้ควรฉันทะ สงฆ์ทำกรรมแก่ภิกษุใด ภิกษุนั้นไม่ใช่เป็นผู้เข้ากรรม และไม่ควร
ฉันทะ แต่เป็นผู้ควรกรรม
ในกรรมอันสงฆ์วีสติวรรคพึงทำ ภิกษุปกตัตตะ ๒๐ รูป เป็นผู้เข้ากรรม ปกตัตตะ
นอกนั้น เป็นผู้ควรฉันทะ สงฆ์ทำกรรมแก่ภิกษุใด ภิกษุนั้นไม่ใช่เป็นผู้เข้ากรรม และไม่ควร
ฉันทะ แต่เป็นผู้ควรกรรม.

กรรม ๔

[๑๓๔๗] กรรม ๔ คือ ๑. อปโลกนกรรม ๒. ญัตติกรรม ๓. ญัตติทุติยกรรม
๔. ญัตติจตุตถกรรม.
ถามว่า กรรม ๔ นี้ ย่อมวิบัติ โดยอาการเท่าไร?
ตอบว่า กรรม ๔ นี้ ย่อมวิบัติ โดยอาการ ๕ คือ:
๑. โดยวัตถุ
๒. โดยญัตติ
๓. โดยอนุสาวนา
๔. โดยสีมา
๕. โดยบริษัท

วัตถุวิบัติ

[๑๓๔๘] ถามว่า กรรมย่อมวิบัติโดยวัตถุ อย่างไร?

ตอบว่า สงฆ์ให้บัณเฑาะก์อุปสมบท ชื่อว่ากรรมเป็นอธรรม วิบัติโดยวัตถุ
สงฆ์ให้คนไถยสังวาสอุปสมบท ชื่อว่ากรรมเป็นอธรรม วิบัติโดยวัตถุ
สงฆ์ให้คนผู้เข้ารีดเดียรถีย์อุปสมบท ชื่อว่ากรรมเป็นอธรรม วิบัติโดยวัตถุ
สงฆ์ให้ดิรัจฉานอุปสมบท ชื่อว่ากรรมเป็นอธรรม วิบัติโดยวัตถุ
สงฆ์ให้คนผู้ฆ่ามารดาอุปสมบท ชื่อว่ากรรมเป็นอธรรม วิบัติโดยวัตถุ
สงฆ์ให้คนผู้ฆ่าบิดาอุปสมบท ชื่อว่ากรรมเป็นอธรรม วิบัติโดยวัตถุ
สงฆ์ให้คนผู้ฆ่าพระอรหันต์อุปสมบท ชื่อว่ากรรมเป็นอธรรม วิบัติโดยวัตถุ
สงฆ์ให้คนผู้ประทุษร้ายภิกษุณีอุปสมบท ชื่อว่ากรรมเป็นอธรรม วิบัติโดยวัตถุ

สงฆ์ให้คนผู้ทำลายสงฆ์อุปสมบท ชื่อว่ากรรมเป็นอธรรม วิบัติโดยวัตถุ
สงฆ์ให้คนผู้ยังพระโลหิตห้ออุปสมบท ชื่อว่ากรรมเป็นอธรรม วิบัติโดยวัตถุ
สงฆ์ให้คนผู้สองเพศอุปสมบท ชื่อว่ากรรมเป็นอธรรม วิบัติโดยวัตถุ
สงฆ์ให้คนผู้มีอายุหย่อน ๒๐ ปีอุปสมบท ชื่อว่ากรรมเป็นอธรรม วิบัติโดยวัตถุ
อย่างนี้ กรรมย่อมวิบัติโดยวัตถุ.

ญัตติวิบัติ

[๑๓๔๙] ถามว่า กรรมย่อมวิบัติโดยญัตติ อย่างไร?

ตอบว่า กรรมย่อมวิบัติโดยญัตติ ด้วยอาการ ๕ คือ:

๑. ไม่ระบุวัตถุ

๒. ไม่ระบุสงฆ์

๓. ไม่ระบุบุคคล

๔. ไม่ระบุญัตติ

๕. ตั้งญัตติภายหลัง

กรรมย่อมวิบัติโดยญัตติ ด้วยอาการ ๕ นี้.

อนุสาวนาวิบัติ

[๑๓๕๐] ถามว่า กรรมย่อมวิบัติโดยอนุสาวนาอย่างไร?

ตอบว่า กรรมย่อมวิบัติโดยอนุสาวนา ด้วยอาการ ๕ คือ:

๑. ไม่ระบุวัตถุ

๒. ไม่ระบุสงฆ์

๓. ไม่ระบุบุคคล

๔. ทิ้งญัตติ

๕. สวดในกาลไม่ควร

กรรมย่อมวิบัติโดยอนุสาวนา ด้วยอาการ ๕ นี้.

สีมาวิบัติ

[๑๓๕๑] ถามว่า กรรมย่อมวิบัติโดยสีมาอย่างไร?

ตอบว่า กรรมย่อมวิบัติโดยสีมา ด้วยอาการ ๑๑ อย่าง คือ:

๑. สมมติสีมาเล็กเกิน

๒. สมมติสีมาใหญ่เกิน

๓. สมมติสีมามีนิมิตขาด

๔. สมมติสีมาใช้เงาเป็นนิมิต

๕. สมมติสีมาไม่มีนิมิต

๖. ภิกษุอยู่ภายนอกสีมาสมมติสีมา

๗. สมมติสีมาในนที

๘. สมมติสีมาในสมุทร

๙. สมมติสีมาในชาตสระ

๑๐. คาบเกี่ยวสีมาด้วยสีมา

๑๑. ทับสีมาด้วยสีมา

กรรมย่อมวิบัติโดยสีมา ด้วยอาการ ๑๑ อย่างนี้.

บริษัทวิบัติ

[๑๓๕๒] ถามว่า กรรมย่อมวิบัติ โดยบริษัทอย่างไร?

ตอบว่า กรรมย่อมวิบัติโดยบริษัท ด้วยอาการ ๑๒ อย่าง คือ:

๑. ในกรรมอันสงฆ์จตุวรรคพึงทำ ภิกษุทั้งหลายที่เข้ากรรม มีจำนวนเท่าไร พวกเธอยังไม่มา ไม่นำฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมา อยู่พร้อมหน้ากันคัดค้าน

๒. ในกรรมอันสงฆ์จตุวรรคพึงทำ ภิกษุทั้งหลายที่เข้ากรรม มีจำนวนเท่าไร พวกเธอมาแล้ว แต่ไม่นำฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมา อยู่พร้อมหน้ากันคัดค้าน

๓. ในกรรมอันสงฆ์จตุวรรคพึงทำ ภิกษุทั้งหลายที่เข้ากรรม มีจำนวนเท่าไร พวกเธอมาแล้ว นำฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมา อยู่พร้อมหน้ากันคัดค้าน

๔. ในกรรมอันสงฆ์ปัญจวรรคพึงทำ ภิกษุทั้งหลายที่เข้ากรรม มีจำนวนเท่าไร พวกเธอยังไม่มา ไม่นำฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมา อยู่พร้อมหน้ากันคัดค้าน

๕. ในกรรมอันสงฆ์ปัญจวรรคพึงทำ ภิกษุทั้งหลายที่เข้ากรรม มีจำนวนเท่าไร พวกเธอมาแล้ว แต่ไม่นำฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมา อยู่พร้อมหน้ากันคัดค้าน
๖. ในกรรมอันสงฆ์ปัญจวรรคพึงทำ ภิกษุทั้งหลายที่เข้ากรรม มีจำนวนเท่าไร พวกเธอมาแล้ว นำฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมา แต่อยู่พร้อมหน้ากันคัดค้าน
๗. ในกรรมอันสงฆ์ทสวรรคพึงทำ ภิกษุทั้งหลายที่เข้ากรรม มีจำนวนเท่าไร พวกเธอยังไม่มา ไม่นำฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมา อยู่พร้อมหน้ากันคัดค้าน
๘. ในกรรมอันสงฆ์ทสวรรคพึงทำ ภิกษุทั้งหลายที่เข้ากรรม มีจำนวนเท่าไร พวกเธอมาแล้ว แต่ไม่นำฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมา อยู่พร้อมหน้ากันคัดค้าน
๙. ในกรรมอันสงฆ์ทสวรรคพึงทำ ภิกษุทั้งหลายที่เข้ากรรม มีจำนวนเท่าไร พวกเธอมาแล้ว นำฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมา แต่อยู่พร้อมหน้ากันคัดค้าน
๑๐. ในกรรมอันสงฆ์วีสติวรรคพึงทำ ภิกษุทั้งหลายที่เข้ากรรม มีจำนวนเท่าไร พวกเธอยังไม่มา ไม่นำฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมา อยู่พร้อมหน้ากันคัดค้าน
๑๑. ในกรรมอันสงฆ์วีสติวรรคพึงทำ ภิกษุทั้งหลายที่เข้ากรรม มีจำนวนเท่าไร พวกเธอมาแล้ว แต่ไม่นำฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมา อยู่พร้อมหน้ากันคัดค้าน
๑๒. ในกรรมอันสงฆ์วีสติวรรคพึงทำ ภิกษุทั้งหลายที่เข้ากรรม มีจำนวนเท่าไร พวกเธอมาแล้ว นำฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมา แต่อยู่พร้อมหน้ากันคัดค้าน
กรรมย่อมวิบัติโดยบริษัท ด้วยอาการ ๑๒ นี้.

อปโลกนกรรมเป็นต้น

[๑๓๕๓] ถามว่า อปโลกนกรรมถึงฐานะเท่าไร? ญัตติกรรมถึงฐานะเท่าไร? ญัตติทุติยกรรมถึงฐานะเท่าไร? ญัตติจตุตถกรรมถึงฐานะเท่าไร?

ตอบว่า อปโลกนกรรมถึงฐานะ ๕ อย่าง ญัตติกรรมถึงฐานะ ๙ อย่าง ญัตติทุติยกรรมถึงฐานะ ๗ อย่าง ญัตติจตุตถกรรมถึงฐานะ ๗ อย่าง.

ฐานะแห่งอปโลกนกรรม

[๑๓๕๔] ถามว่า อปโลกนกรรมถึงฐานะ ๕ เป็นไฉน?

ตอบว่า โอสารณ นิสสารณา ภัณฑุกรรม พรหมทัณฑ์ ทั้งกรรมลักษณะเป็นคำรบ ๕ อปโลกนกรรมถึงฐานะ ๕ นี้.

ฐานะแห่งญัตติกรรม

[๑๓๕๕] ถามว่า ญัตติกรรมถึงฐานะ ๙ เป็นไฉน?

ตอบว่า โอสารณา นิสสารณา อุโบสถ ปวารณา สมมติ การให้ การรับ การเลื่อนปวารณาออกไป ทั้งกรรมลักษณะเป็นคำรบ ๙ ญัตติกรรมถึงฐานะ ๙ นี้.

ฐานะแห่งญัตติทุติยกรรม

[๑๓๕๖] ถามว่า ญัตติทุติยกรรม ถึงฐานะ ๗ อย่าง เป็นไฉน?

ตอบว่า โอสารณา นิสสารณา สมมติ การให้ การถอน การแสดง ทั้งกรรมลักษณะเป็นคำรบ ๗ ญัตติทุติยกรรมถึงฐานะ ๗ นี้.

ฐานะแห่งญัตติจตุตถกรรม

[๑๓๕๗] ถามว่า ญัตติจตุตถกรรม ถึงฐานะ ๗ อย่าง เป็นไฉน?

ตอบว่า โอสารณา นิสสารณา สมมติ การให้ นิคคหะ สมนุภาสน์ ทั้งกรรมลักษณะเป็นคำรบ ๗ ญัตติจตุตถกรรมถึงฐานะ ๗ นี้.

กรรมอันสงฆ์จตุวรรคพึงทำเป็นต้น

[๑๓๕๘] ในกรรมอันสงฆ์จตุวรรคพึงทำ ภิกษุปกตัตตะ ๔ รูป เป็นผู้เข้ากรรม ปกตัตตะนอกนั้นเป็นผู้ควรฉันทะ สงฆ์ทำกรรมแก่ภิกษุใด ภิกษุนั้นไม่ใช่เป็นผู้เข้ากรรม และไม่ควรฉันทะ แต่เป็นผู้ควรกรรม

ในกรรมอันสงฆ์ปัญจวรรคพึงทำ ภิกษุปกตัตตะ ๕ รูป เป็นผู้เข้ากรรม ปกตัตะนอกนั้นเป็นผู้ควรฉันทะ สงฆ์ทำกรรมแก่ภิกษุใด ภิกษุนั้นไม่ใช่เป็นผู้เข้ากรรม และไม่ควรฉันทะ แต่เป็นผู้ควรกรรม

ในกรรมอันสงฆ์ทสวรรคพึงทำ ภิกษุปกตัตตะ ๑๐ รูป เป็นผู้เข้ากรรม ปกตัตตะนอกนั้นเป็นผู้ควรฉันทะ สงฆ์ทำกรรมแก่ภิกษุใด ภิกษุนั้นไม่ใช่เป็นผู้เข้ากรรม และไม่ควรฉันทะ แต่เป็นผู้ควรกรรม

ในกรรมอันสงฆ์วีสติวรรคพึงทำ ภิกษุปกตัตตะ ๒๐ รูป เป็นผู้เข้ากรรม ปกตัตตะนอกนั้นเป็นผู้ควรฉันทะ สงฆ์ทำกรรมแก่ภิกษุใด ภิกษุนั้นไม่ใช่เป็นผู้เข้ากรรม และไม่ควรฉันทะ แต่เป็นผู้ควรกรรม.

กรรมวรรคที่ ๑ จบ.

อรรถวสวรรค ที่ ๒

ทรงบัญญัติสิกขาบท

[๑๓๕๙] พระตถาคตทรงบัญญัติสิกขาบทแก่สาวก อาศัยอำนาจ ๒ ประการ คือ
เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความผาสุกแห่งสงฆ์ ๑
พระตถาคตทรงบัญญัติสิกขาบทแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการนี้
พระตถาคตทรงบัญญัติสิกขาบทแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการ คือ
เพื่อข่มบุคคลผู้เก้อยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑
พระตถาคตทรงบัญญัติสิกขาบทแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการนี้
พระตถาคตทรงบัญญัติสิกขาบทแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการ คือ เพื่อ
ป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑
พระตถาคตทรงบัญญัติสิกขาบทแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการนี้
พระตถาคตทรงบัญญัติสิกขาบทแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการ คือ เพื่อ
ป้องกันเวรอันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดเวรอันจักบังเกิดในอนาคต ๑
พระตถาคตทรงบัญญัติสิกขาบทแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการนี้
พระตถาคตทรงบัญญัติสิกขาบทแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการ คือ เพื่อ
ป้องกันโทษอันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดโทษอันจักบังเกิดในอนาคต ๑
พระตถาคตทรงบัญญัติสิกขาบทแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการนี้
พระตถาคตทรงบัญญัติสิกขาบทแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการ คือ เพื่อ
ป้องกันภัยอันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดภัยอันจักบังเกิดในอนาคต ๑
พระตถาคตทรงบัญญัติสิกขาบทแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการนี้
พระตถาคตทรงบัญญัติสิกขาบทแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการ คือ
เพื่อป้องกันอกุศลธรรมอันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอกุศลธรรมอันจักบังเกิดในอนาคต ๑
พระตถาคตทรงบัญญัติสิกขาบทแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการนี้
พระตถาคตทรงบัญญัติสิกขาบทแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการ คือ เพื่อ
อนุเคราะห์คฤหัสถ์ ๑ เพื่อเข้าไปตัดฝักฝ่ายของพวกภิกษุผู้มีความปรารถนาลามก ๑
พระตถาคตทรงบัญญัติสิกขาบทแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการนี้

พระตถาคตทรงบัญญัติสิกขาบทแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการ คือ เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑

พระตถาคตทรงบัญญัติสิกขาบทแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการนี้

พระตถาคตทรงบัญญัติสิกขาบทแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการ คือ เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม ๑ เพื่ออนุเคราะห์พระวินัย ๑

พระตถาคตทรงบัญญัติสิกขาบทแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการนี้.

อรรถวสวรรค ที่ ๒ จบ.

ปัญญัติวรรค ที่ ๓

ทรงบัญญัติปาติโมกข์เป็นต้น

[๑๓๖๐] พระตถาคตทรงบัญญัติปาติโมกข์แก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการ ... ทรงบัญญัติปาติโมกขุทเทศ ทรงบัญญัติการงดปาติโมกข์ ทรงบัญญัติปวารณา ทรงบัญญัติการงดปวารณา ทรงบัญญัติตัชชนีกรรม ทรงบัญญัตินิยสกรรม ทรงบัญญัติปัพพาชนียกรรม ทรงบัญญัติปฏิสารณียกรรม ทรงบัญญัติอุกเขปนียกรรม ทรงบัญญัติการให้ปริวาส ทรงบัญญัติการชักเข้าหาอาบัติเดิม ทรงบัญญัติการให้มานัต ทรงบัญญัติอัพภาน ทรงบัญญัติโอสารนียกรรม ทรงบัญญัตินิสสารนียกรรม ทรงบัญญัติการอุปสมบท ทรงบัญญัติอปโลกนกรรม ทรงบัญญัติญัตติกรรม ทรงบัญญัติญัตติทุติยกรรม ทรงบัญญัติญัตติจตุตถกรรม.

ปัญญัติวรรค ที่ ๓ จบ.

ปัญญัติวรรค ที่ ๔

[๑๓๖๑] พระตถาคตทรงบัญญัติสิกขาบทที่ยังมิได้บัญญัติ ทรงบัญญัติเพิ่มเติมสิกขาบทที่ทรงบัญญัติไว้แล้ว ทรงบัญญัติสัมมุขาวินัย ทรงบัญญัติสตินัย ทรงบัญญัติอมูฬหวินัย ทรงบัญญัติปฏิญญาตกรณะ ทรงบัญญัติเยภุยยสิกา ทรงบัญญัติตัสสปาปิยสิกา ทรงบัญญัติติณวัตถารกะ คือ เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความผาสุกแห่งสงฆ์ ๑
พระตถาคตทรงบัญญัติติณวัตถารกะแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการนี้.
พระตถาคตทรงบัญญัติติณวัตถารกะแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการ คือ
เพื่อข่มบุคคลผู้เก้อยาก ๑ เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑
พระตถาคตทรงบัญญัติติณวัตถารกะแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการนี้.
พระตถาคตทรงบัญญัติติณวัตถารกะแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการ คือ
เพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต ๑
พระตถาคตทรงบัญญัติติณวัตถารกะแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการนี้.
พระตถาคตทรงบัญญัติติณวัตถารกะแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการ คือ
เพื่อป้องกันเวรอันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดเวรอันจักบังเกิดในอนาคต ๑
พระตถาคตทรงบัญญัติติณวัตถารกะแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการนี้.
พระตถาคตทรงบัญญัติติณวัตถารกะแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการ คือ
เพื่อป้องกันโทษอันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดโทษอันจักบังเกิดในอนาคต ๑
พระตถาคตทรงบัญญัติติณวัตถารกะแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการนี้.
พระตถาคตทรงบัญญัติติณวัตถารกะแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการ คือ
เพื่อป้องกันภัยอันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดภัยอันจักบังเกิดในอนาคต ๑
พระตถาคตทรงบัญญัติติณวัตถารกะแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการนี้.
พระตถาคตทรงบัญญัติติณวัตถารกะแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการ คือ
เพื่อป้องกันอกุศลธรรมอันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอกุศลธรรมอันจักบังเกิดในอนาคต ๑
พระตถาคตทรงบัญญัติติณวัตถารกะแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการนี้.
พระตถาคตทรงบัญญัติติณวัตถารกะแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการ คือ
เพื่ออนุเคราะห์คฤหัสถ์ ๑ เพื่อตัดฝักฝ่ายของผู้ปรารถนาลามก ๑
พระตถาคตทรงบัญญัติติณวัตถารกะแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการนี้.

พระตถาคตทรงบัญญัติติณวัตถารกะแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการ คือ
เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑
พระตถาคตทรงบัญญัติติณวัตถารกะแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการนี้.
พระตถาคตทรงบัญญัติติณวัตถารกะแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการ คือ
เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม ๑ เพื่ออนุเคราะห์พระวินัย ๑
พระตถาคตทรงบัญญัติติณวัตถารกะแก่สาวก อาศัยอำนาจประโยชน์ ๒ ประการนี้.

ปัญญัติวรรคที่ ๔ จบ.

นวสังคหวรรค ที่ ๕

สังคหะ ๙ อย่าง

[๑๓๖๒] สังคหะมี ๙ อย่าง คือ วัตถุสังคหะ ๑ วิบัติสังคหะ ๑ อาบัติสังคหะ ๑
นิทานสังคหะ ๑ บุคคลสังคหะ ๑ ขันธสังคหะ ๑ สมุฏฐานสังคหะ ๑ อธิกรณสังคหะ ๑
สมถสังคหะ ๑

ให้บอกเรื่อง

[๑๓๖๓] เมื่ออธิกรณ์เกิดขึ้นแล้ว ถ้าคู่ความทั้งสองมาถึง สงฆ์พึงให้ทั้งสองบอกเรื่อง
ครั้นแล้วพึงฟังปฏิญญาทั้งสอง แล้วพึงพูดกะคู่ความทั้งสองว่า เมื่อพวกเราระงับอธิกรณ์นี้แล้ว
ท่านทั้งสองจักยินดี หรือ ถ้าทั้งสองรับว่า ข้าพเจ้าทั้งสองจักยินดี สงฆ์พึงรับอธิกรณ์นั้นไว้.
ถ้าบริษัทมีอลัชชีมาก สงฆ์พึงระงับด้วยอุพพาหิกา. ถ้าบริษัทมีคนพาลมาก สงฆ์พึงแสวงหา
พระวินัยธร. อธิกรณ์นั้นจะระงับ โดยธรรม โดยวินัย โดยสัตถุศาสน์ใด สงฆ์พึงระงับ
อธิกรณ์นั้นโดยอย่างนั้น.

พึงรู้วัตถุเป็นต้น

[๑๓๖๔] พึงรู้วัตถุ พึงรู้โคตร พึงรู้ชื่อ พึงรู้อาบัติ.
คำว่า เมถุนธรรม เป็นทั้งวัตถุ เป็นทั้งโคตร.
คำว่า ปาราชิก เป็นทั้งชื่อ เป็นทั้งอาบัติ.
คำว่า อทินนาทาน เป็นทั้งวัตถุ เป็นทั้งโคตร.
คำว่า ปาราชิก เป็นทั้งชื่อ เป็นทั้งอาบัติ.

คำว่า มนุสสวิคคหะ เป็นทั้งวัตถุ เป็นทั้งโคตร.
คำว่า ปาราชิก เป็นทั้งชื่อ เป็นทั้งอาบัติ.
คำว่า อุตตริมนุสสธรรม เป็นทั้งวัตถุ เป็นทั้งโคตร.
คำว่า ปาราชิก เป็นทั้งชื่อ เป็นทั้งอาบัติ.
คำว่า สุกกวิสัฏฐิ เป็นทั้งวัตถุ เป็นทั้งโคตร.
คำว่า สังฆาทิเสส เป็นทั้งชื่อ เป็นทั้งอาบัติ.
คำว่า กายสังสัคคะ เป็นทั้งวัตถุ เป็นทั้งโคตร.
คำว่า สังฆาทิเสส เป็นทั้งชื่อ เป็นทั้งอาบัติ.
คำว่า ทุฏฐุลลวาจา เป็นทั้งวัตถุ เป็นทั้งโคตร.
คำว่า สังฆาทิเสส เป็นทั้งชื่อ เป็นทั้งอาบัติ.
คำว่า อัตตกาม เป็นทั้งวัตถุ เป็นทั้งโคตร.
คำว่า สังฆาทิเสส เป็นทั้งชื่อ เป็นทั้งอาบัติ.
คำว่า สัญจริตตะ เป็นทั้งวัตถุ เป็นทั้งโคตร.
คำว่า สังฆาทิเสส เป็นทั้งชื่อ เป็นทั้งอาบัติ.
คำว่า ให้ทำกุฎีด้วยอาการขอเอาเอง เป็นทั้งวัตถุ เป็นทั้งโคตร.
คำว่า สังฆาทิเสส เป็นทั้งชื่อ เป็นทั้งอาบัติ.
คำว่า ให้ทำวิหารใหญ่ เป็นทั้งวัตถุ เป็นทั้งโคตร.
คำว่า สังฆาทิเสส เป็นทั้งชื่อ เป็นทั้งอาบัติ.
คำว่า ตามกำจัดภิกษุด้วยธรรมมีโทษถึงปาราชิกไม่มีมูล เป็นทั้งวัตถุ เป็นทั้งโคตร.
คำว่า สังฆาทิเสส เป็นทั้งชื่อ เป็นทั้งอาบัติ.
คำว่า ถือเอาเอกเทศบางอย่างแห่งอธิกรณ์อันเป็นเรื่องอื่นให้เป็นเพียงเลศแล้วตามกำจัดภิกษุด้วยธรรมมีโทษถึงปาราชิก เป็นทั้งวัตถุ เป็นทั้งโคตร.
คำว่า สังฆาทิเสส เป็นทั้งชื่อ เป็นทั้งอาบัติ.
คำว่า การที่ภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ไม่สละกรรม เพราะสวดสมนุภาสน์ครบ ๓ จบ เป็นทั้งวัตถุ เป็นทั้งโคตร.
คำว่า สังฆาทิเสส เป็นทั้งชื่อ เป็นทั้งอาบัติ.

คำว่า การที่ภิกษุทั้งหลาย ผู้ประพฤติตามภิกษุผู้ทำลายสงฆ์ไม่สละกรรม
เพราะสวดสมนุภาสน์ครบ ๓ จบ เป็นทั้งวัตถุ เป็นทั้งโคตร
คำว่า สังฆาทิเสส เป็นทั้งชื่อ เป็นทั้งอาบัติ.
คำว่า การที่ภิกษุผู้ว่ายากไม่สละกรรม เพราะสวดสมนุภาสน์ครบ ๓ จบ เป็น
ทั้งวัตถุ เป็นทั้งโคตร.
คำว่า สังฆาทิเสส เป็นทั้งชื่อ เป็นทั้งอาบัติ.
คำว่า การที่ภิกษุผู้ประทุษร้ายสกุลไม่สละกรรม เพราะสวดสมนุภาสน์ครบ ๓
จบ เป็นทั้งวัตถุ เป็นทั้งโคตร.
คำว่า สังฆาทิเสส เป็นทั้งชื่อ เป็นทั้งอาบัติ ...
คำว่า การอาศัยความไม่เอื้อเฟื้อถ่ายอุจจาระปัสสาวะหรือบ้วนเขพะลงในน้ำ
เป็นทั้งวัตถุ เป็นทั้งโคตร.
คำว่า ทุกกฏ เป็นทั้งชื่อ เป็นทั้งอาบัติแล.

นวสังคหวรรคที่ ๕ จบ.

หัวข้อประจำวรรค

[๑๓๖๕] อปโลกนกรรม ๑ ญัตติกรรม ๑ ญัตติทุติยกรรม ๑ ญัตติจตุตถกรรม ๑
วัตถุ ๑ ญัตติ ๑ อนุสาวนา ๑ สีมา ๑ บริษัท ๑ พร้อมหน้า ๑ สอบถาม ๑ ปฏิญญา ๑
ควรสติวินัย ๑ วัตถุ ๑ สงฆ์ ๑ บุคคล ๑ ญัตติ ๑ ตั้งญัตติภายหลัง ๑ วัตถุ ๑ สงฆ์ ๑
บุคคล ๑ สวดประกาศ ๑ สวดในกาลไม่ควร ๑ สีมาเล็กเกิน ๑ สีมาใหญ่เกิน ๑ สีมามีนิมิต
ขาด ๑ สีมาใช้เงาเป็นนิมิต ๑ สีมาไม่มีนิมิต ๑ อยู่นอกสีมาสมมติสีมา ๑ สมมติสีมาในนที ๑
ในสมุทร ๑ ในชาตสระ ๑ คาบเกี่ยวสีมา ๑ ทับสีมาด้วยสีมา ๑ กรรมอันสงฆ์จตุวรรคพึงทำ ๑
กรรมอันสงฆ์ปัญจวรรคพึงทำ ๑ กรรมอันสงฆ์ทสวรรคพึงทำ ๑ กรรมอันสงฆ์วีสติวรรคพึงทำ ๑
ไม่นำฉันทะมา ๑ นำฉันทะมา ๑ บุคคลผู้เข้ากรรม ๑ ผู้ควรฉันทะ ๑ ผู้ควรกรรม ๑ อปโลกน
กรรม ๕ สถาน ๑ ญัตติกรรม ៩ สถาน ๑ ญัตติทุติยกรรม ๗ สถาน ๑ ญัตติจตุตถกรรม ๗
สถาน ๑ ความรับว่าดี ๑ ความผาสุก ๑ บุคคลผู้เก้อยาก ๑ ภิกษุมีศีลเป็นที่รัก ๑ อาสวะ ๑
เวร ๑ โทษ ๑ ภัย ๑ อกุศลธรรม ๑ คฤหัสถ์ ๑ บุคคลผู้ปรารถนาลามก ๑ ชุมชนที่ยังไม่

เลื่อมใส ๑ ชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑ ความตั้งอยู่แห่งพระสัทธรรม ๑ อนุเคราะห์พระวินัย ๑ ปาติโมกขุทเทศ ๑ งดปาติโมกข์ ๑ งดปวารณา ๑ ตัชชนียกรรม ๑ นิยสกรรม ๑ ปัพพาชนียกรรม ๑ ปฏิสารณียกรรม ๑ อุกเขปนียกรรม ๑ ปริวาส ๑ อาบัติเดิม ๑ มานัต ๑ อัพภาน ๑ โอสารณา ๑ นิสสารณา ๑ อุปสมบท ๑ อปโลกนกรรม ๑ ญัตติกรรม ๑ ญัตติทุติยกรรม ๑ ญัตติจตุตถกรรม ๑ ยังมิได้ทรงบัญญัติ ๑ ทรงบัญญัติซ้ำ ๑ สัมมุขาวินัย ๑ สติวินัย ๑ อมูฬหวินัย ๑ ปฏิญญาตกรณะ ๑ เยภุยยสิกา ๑ ตัสสปาปิยสิกา ๑ ติณวัตถารกะ ๑ วัตถุ ๑ วิบัติ ๑ อาบัติ ๑ นิทาน ๑ บุคคล ๑ ขันธ์ ๑ สมุฏฐาน ๑ อธิกรณ์ ๑ สมถะ ๑ สังคหะ ๑ ชื่อ ๑ และอาบัติ ๑ ดังนี้แล.

คัมภีร์ปริวาร จบ.

คาถาส่งท้าย

[๑๓๖๖] ก็พระวินัยธร ผู้เรืองนาม มีปัญญามาก ทรงสุตะ มีวิจารณญาณ สอบสวนแนวทางของท่านบูรพาจารย์ในที่นั้นๆ แล้วคิดเขียนข้อพิสดาร และสังเขปนี้ไว้ในสายกลาง ตามแนวทางที่วางไว้ ซึ่งจะนำความสะดวก มาให้แก่เหล่าศิษย์. คัมภีร์นี้เรียกว่าปริวาร มีทุกเรื่องพร้อมทั้งลักษณะ มีอรรถโดยอรรถในสัทธรรม มีธรรมโดยธรรมในบัญญัติ ห้อมล้อม พระศาสนาดุจสาครล้อมรอบชมพูทวีป ฉะนั้น.

พระวินัยธรเมื่อไม่รู้คัมภีร์ปริวาร ไฉนจะวินิจฉัยโดยธรรมได้. ความเคลือบแคลงของพระวินัยธรใดที่เกิดในวิบัติ วัตถุ บัญญัติ อนุบัญญัติ บุคคล เอกโตบัญญัติ อุภโตบัญญัติ โลกวัชชะ และปัณณัตติวัชชะ ย่อมขาดสิ้นไปด้วยคัมภีร์ปริวาร, พระเจ้าจักรพรรดิ สง่างามในกองทัพใหญ่ฉันใด ไกรสรสง่างามในท่ามกลางฝูงมฤคฉันใด พระอาทิตย์แผ่สร้านด้วยรัศมี ย่อมสง่างามฉันใด พระจันทร์สง่างามในหมู่ดาราฉันใด พระพรหมสง่างามในหมู่พรหมฉันใด ท่านผู้นำสง่างามในท่ามกลางหมู่ชนฉันใด พระสัทธรรมวินัยย่อมงามสง่าด้วยคัมภีร์ปริวาร ฉันนั้นแล.

พระวินัยปิฎก จบบริบูรณ์.
